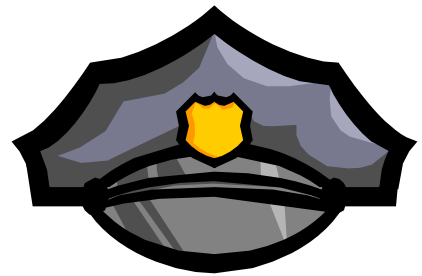

ISÄNMAAN RYÖSTÄJÄT

© Jukka Davidsson 2003

Kun kollegio-ohjaus puree, väärät valat, petokset ja muut rikokset rehottavat oikeuslaitoksessa. Poliisi ei saa tutkia kun jäljet johtavat niin korkeisiin piireihin. Ulosottomies sitten silittelee lopullisen tuhonnan tain mukaisena toimenaa

© Jukka Davidsson 2003

Saako naapurin omaisuutta myydä jos ei, niin missä määrin?

Onko rikosoikeuden perusteella katsottava rikokseksi teko, jossa henkilö piilottaa omaisuuttaan jonnekin tilanteessa, jossa valtio on allekirjoittanut salaisen sopimuksen pankkien kanssa tarkoituksenaan anastaa kyseisten henkilöitten omaisuus.

Tämä tarina kertoo eräästä velkahuhrista, joka kävi vuonna 2003 kuuluisan ennustajan luona. Kyseinen uhri halusi tietää miten hän voisi saada oikeutta ja mitä tulevaisuus toisi tullessaan.

Ennustaja: Minä näen tähdistä ja kristallipallostani, että tulee iso mullistus, oikeudenkäynti, jossa vastaajina on suuri määrä virkamiehiä, valtion johtoa, pankkiireita, juristeja sekä tuomareita.

Velkahuhri: Mitä sitten tulee tapahtumaan?

Ennustaja: Te tulette voittamaan tämän taistelunne.

Velkahuhri: Siinäkö kaikki?

Ennustaja: Näen täällä oikeudenkäynnistä tilanteen, jossa Asianajajanne Jim Superlaw kääntyy vastaajarivistön puoleen ja kysyy . **PELOTTAAKO?**

Vastaajat: Kukaan ei vastaa mitään, kaikki hikoilevat ja vapisevat.

Jim Superlaw tokaisee vastaajille: MEITÄ EI PELOTA!!!

This documentation is subject to

- translation to English
- several complaints in Finland as well as abroad
- proof and evidence for trials in Finland or abroad
- distribution to victims in Finland
- proof and evidence for Human Right Organisations round the world

ISÄNMAAN RYÖSTÄJÄT	1
Alkusanat	13
1. Laman syntyhistoria	16
1.1 Laman syntyhistoria ó idänkaupan kääntöpuoli	16
1.1.2 Salailu ja virkamiesten välinpitämättömyys periytyy Neuvostoliitosta	16
1.1.3 Clearig-kaupan peruseriaatteet	16
1.1.4 Toimintamalli ja osallisuudesta nautintaoikeuden lunastaneet	17
1.1.5 Suomen teollistumisen pohja	17
1.1.6 Suomi ryhtyy tukemaan kansainvälistä asekauppaa Suomen Pankin suojissa	17
1.1.7 Poliitiikan ja suuryritysten mafiakeinot kehittyvät	18
1.1.8 Valvonta pettää vai pettääkö	18
1.1.9 Kaikki loppuu aikanaan ó myös clearingkauppa	19
1.1.10 Yhteenveto ja loppulasku	19
1.2 Laman synty ó rahamarkkinoitten vapauttaminen	21
1.2.1 Summary by Honkapohja and Koskela	21
1.2.2 The story of the banking crises by eyes of economists	21
1.2.3 The road from boom to bust	21
1.2.3.1 Overheating	21
1.2.3.2 Depression	22
1.2.3.3 Recovery	23
1.2.4 The main diagnosis: A financial crises	23
1.2.4.1 Financial developments	23
1.2.5 Suomen Pankki ja Markku Puntila	24
1.2.5.1 Puntilan teesit: Miksi markkaa ei pidä devalvoida	24
1.2.6 Suomalaisen talouspolitiikan malli	25
1.2.7 Yhteenveto	26
1.3 Laman syntyhistoria ó Maan tapa kaataa yrityksiä	29
1.3.1 Tapaus VISE	29
1.3.2 Tapaus Karelsilva - Näin kaadettiin Karelsilva	31
1.3.2.1 Apumiehet kaappaavat vallan itselleen	32
1.3.2.2 Saneeraus muuttuu teurastukseksi	32
1.3.2.3 Laillisen murhan tuttu kaava toimii jälleen	33
1.3.2.4 Saatanan tunarien taidonnäytteitä	34
1.3.2.5 Kuka korvaa vahingot?	34
1.3.3 Tapaus Kalervo Savolainen	36
1.3.3.1 Kalervo Savolainen ó monien kusisten paikkojen sotaveteraani	36
1.3.3.2 Kalervo Savolainen ó virkamiehet saivat Kalervon øpettuaø eivät ryssät	36
1.3.3.3 Itä-Suomen hovioikeuden 24.1 2002 antama päätös dnro E 02/1.	36
1.3.3.4 Vaatimukset hovioikeudessa	36
1.3.3.5 Käsittelyratkaisut Hovioikeudessa	37
1.3.3.6 Pääasiantkaisu	37
1.3.3.7 Kritiikki	38
1.3.4 Suomi on maailman vähiten korruptoitu maa	39
1.3.4.1 Koiviston ansaintalogiikka sekä tutkimattomat SDP:n rahoituskuviot	39
1.3.4.2 Virkamies on aina erehtymätön - ainakin kansliapäällikkö Wahlroos	40
1.3.5 Kansallinen kokoomus mukana pankkikriisissä	41
1.3.5.1 Kokoomus, Helsinki Halli Oy, Jokerit, Harkimot ja rahanpesuepäilyt ó poliisin pitäisi tutkia	43
1.3.6 SDP mukana pankkikriisin kiemuroissa	44
1.3.6.1 øSTS:n tilinpäätös 1992	44

1.3.6.2	Sopimukset vakuusrahastojen kanssa	44
1.3.6.3	STS:n liittäminen KOP-konserniin	44
1.3.7	Vasemmistoliitto yrittämisen työpaikkojen suosijana?	45
1.3.8	Lainsäätäjän näkemys omaisuudensuojasta	45
1.4	Laman syntyhistoria ó salaiset integraatiosuunnitelmat	47
1.4.1	Suomen Pankissa suunniteltiin integraatiota jo varhain	47
1.4.1.1	Suomen Pankki 1988	47
1.4.1.2	Suomen Pankki 1989	47
1.4.2	Integraation keskeisiä päivämääriä.....	49
1.4.3	Maastrichtin sopimuksen keskeiset vaateet	49
1.4.4	Devalvaatio ja vahvamarkka	49
1.4.5	Maatalous ja EY integraatio.....	52
1.4.6	Miksi lama oli niin syvä?	53
1.4.7	Rakenteellinen kriisi	55
1.4.7.1	Miksi työttömyyttä halutaan ylläpitää.....	57
1.4.8	Presidentin rooli.....	58
1.4.9	Hävitetyn kirjan salaisuudet	59
1.4.9.1	Kuka on kirjan takana	59
1.4.9.2	Kirjan alkusanat ó Miksi näin merkittävä kirja hävitettiin.....	59
1.4.10	Road Map to EY ó Onko kukaan kuulut asiakirjasta	62
1.4.11	Liittymisen päätti Koivisto eikä Eduskunta	62
1.4.12	EMU kiemurat	63
1.5	Venäläistä rulettia.....	67
1.5.1	Ihmeellinen tarina Venäjän noususta.....	67
1.5.2	Historian suurin pimeän rahan pesula.....	67
1.5.3	Eliitti perii nyt valtansa takaisin	68
1.5.4	Talouselämää läheltä seuranneen venäläisen näkökantoja varojen siirroista Neuvostoliitosta	69
1.6	Neuvostoliitosta peräisin olevat likvidit kassavarat	70
1.7	Mitä olivat valuuttaluotot?.....	71
1.7.1	Valuuttaluottoihin liittyvät oikeudelliset epäselvyydet	71
1.7.1.1	Valuuttaluotto - massiivinen uusi kotimarkkinayritysten luototusmuoto myös..... riskeiltään.....	71
1.7.1.2	Valuuttaluototusta koskevat säädökset ja valvontaviranomaisten puuttuva	72
1.7.1.3	Valuuttaluotto olikin markkaluotto asiakkaalle ó valuutta muuttui markkoiksi jo pankin taseessa	73
1.7.2	Kuka on vastuussa pankin taseesta ?	73
1.7.3	Pankit kuitenkin siirsivät ökurssitappion ö asiakkaidensa kannettavaksi	74
1.7.4	Pankit jättivät terminoimatta hyvän pankkitavan vastaisesti	74
1.7.5	Kurssiriskin vastuusta olisi tullut luottosopimuksessa sopia	75
1.7.6	Valuuttaluoton saamistodisteen arvoitus	75
1.7.6.1	Promissory noten teksti	76
1.7.7	Mitä luottoa käytettiin pitkäaikaiseen luototukseen	77
1.7.7.1	Vekselin erääntymisaika	77
1.7.7.2	Vekselin protestointi	78
1.7.8	Valuuttaluoton myöntäminen pankin oman taseen kautta	79
1.7.9	Pankin vastuut valuuttaluotosta.....	80
1.7.10	Kirjeemme Rahoitustarkastuksen pääjohtaja Kaarlo Jännärielle	80
1.7.11	Suomen Pankin näkemykset valuutan tuonnista	87

1.8 Stasi - listat kummittelevat kaikkialla	87
1.8.1 Kiristäminen ja uhkaaminen vanhin neuvotteluvaltti ó Stasi - listat ja muut	88
1.8.1.1 Asianajat uhkailevat pankin puolesta kirjallisesti velallisia	90
1.9 Vapaamuurarit ja Bilderbergiläiset maailmaa valtaamassa	92
1.9.1 Vapaamuurarit ja Bilderbergiläiset kaiken takana	92
1.9.2 Vapaamuurareiden salaohjejärjestelmän toiminta käytännössä	95
1.10 Itävallan valtionpankin palkkamenot	96
1.11 Yhdysvaltojen suuri salaisuus - FED	97
1.12 Kuka omistaa EURO:n ja saa siitä korot	98
1.13 Pankkien nurkanvaltaamistaistelu ó Pankinjohtaja Jukka Härmälän näkemys laillisesta luototuksesta	99
2. Suunnitteluvaihe . paskat rattailta . projektille	100
2.1 Taustaa	100
2.2 Vanhat kaadetaan ja uudet yritykset taiotaan vientisektoriin	102
2.3 Rohtoryhmä	103
2.4 Suomen Pankin työryhmä keväällä 1992	103
2.4.1 Pankkien kannattavuus- ja vakavaraisuusnäkömät	103
2.4.2 Uhkana luottolama	104
2.4.3 Luottojen matalakorkoisuus	105
2.4.4 Pääomarasitus	105
2.4.5 Siirtyminen täyteen markkinaehtoisuuteen	105
2.5. Pankkien vakavaraisuusongelman luonne	106
2.5.1 Korkoloukku	106
2.5.2 Luotto- ja takaustappiot, varallisuusarvojen lasku	106
2.5.3 Raskas kustannusrakenne	106
2.5.4 Oman pääoman vaatimukset	106
2.5.5 Luottolaman uhka	107
2.5.6 Pankki ongelmien tausta	107
2.6 Presidentti Mauno Koiviston tilaisuus 2.3.1992	108
2.7 Presidentti Mauno Koiviston tilaisuus 6.5.1992	108
2.7.1 Keskustelusta ja sen sisällöstä antoi osallistuja kommenttinsa seuraavasti:	109
2.7.2 Lehdistö siteerasi tilaisuutta seuraavasti	111
2.7.2.1 Koiviston haastattelu Presidentin omasta pyynnöstä	111
2.8 4G perustetaan - pankkien edunvalvonta kuntoon	112
2.9 Arvopaperistamistyöryhmä	113
2.9.1 Arvopaperistaminen ja sen osapuolet	113
2.9.1.1 Arvopaperistamisen määritelmä ja kohteet	113
2.9.1.2 Miksi arvopaperistaa suomalaisten pankkien saatavia?	114
2.9.1.3 Arvopaperistamisen osapuolet	115
2.9.1.4 Yhteenveto kyselyyn tulleista vastauksista	116
2.10 Haluttiinko PK ó yritykset pelastaa?	117
2.11 Valtion takaama taloudellinen selkänöja ojennettiin pankeille kaikessa hiljaisuudessa varhain	119
2.11.1 Jukka Davidssonin kirje oikeudelle kesällä 1993 ó vaisto kertoi totuuden	119
2.12 Erityistilintarkastusten ja yritystutkimusten todellinen tarkoitus	120
2.12.1 Tapaus Jukka Davidsson ja JD-Enterprises Oy:n, JDA-Trading Oy:n sekä Oy Expander Ab:n yritystutkimus	120
2.13 Median rooli sekä suunniteltu tiedotusstrategia	126
2.14 Koiviston keskustelu SP:n pääjohtaja Härmäläisen kanssa	127
2.15 Eliitin näkemys keinojen käytöistä oamanonujertamiseksi	127
3 Taloudellisen joukkotuhonnan toteutus	128

3.1 Taustaa.....	128
3.2 Suomen Säästöpankin pilkkominen	129
3.2.1 Ketkä olivat hyväksymässä SSP:n pilkkomissopimusta.....	131
3.3 Taselainaus ja arvopaperistaminen ó miten pankkituki todellisuudessa maksettiin	131
3.3.1. Velkasuhteen perusta on velkakirja ómiksei velkakirjoja palauteta velalliselle maksun jälkeen ?.....	131
3.3.1.1. Mikä on saaminen, saamistodistus ja velkakirja ?.....	131
3.3.1.2. Pankkiluottoon liittyvä velkakirja on erityinen asiakirja	132
3.3.1.3. Miksi velkakirja on niin tärkeä ?	132
3.3.1.4. Lipposen sopimus ei liioin vapautta veloista.....	133
3.3.1.5. Mitättömäksi kuittaamaton velkakirja vaarallinen	133
3.3.2 Miksi lamavelallisten velkakirjoja ei saada pois ? Kuka on oikea velkoja ?.....	134
3.3.2.1. Käräjätuomarit ymmällään, miksi velalliset eivät tiedä velkaansa ja	134
velkojaansa.....	134
3.3.2.2. Pankkitarkastusviraston ohjeet velkakirjaan tehtävistä merkinnöistä.....	134
velkakirjan siirron yhteydessä.....	134
3.3.2.3. Velkakirjan öhäviäminenö mahdotonta.....	134
3.3.3. Taselainaus, arvopaperistaminen ja hävinneet velkakirjat.....	134
3.3.3.1. Minne lamavelkoihin liittyvät velkakirjat ovat hävinneet ?.....	134
3.3.3.2. Oliko pankkikriisi sittenkään vain säästöpankkikriisi ?.....	135
3.3.3.3. Mitkä pankit saivat pankkituen leijonanosan ?.....	135
3.3.3.4. Miten ostajapankit saivat piilopankkituen ?.....	135
3.3.4. Arvopaperistaminen.....	136
3.3.5 Arvopaperistaminen Yhdysvalloissa	136
3.3.6 Ympäristöministeriön Arvopaperistamistyöryhmän mietintö.....	136
3.3.6.1 Arvopaperistamistyöryhmän mietintö professori Huhtamäen mukaan	138
3.3.6.2 Arvopaperistamisen edellytykset Rahoitustarkastuksen mukaan.....	139
3.3.7 Arvopaperistamiset Suomessa.....	140
3.3.8 Järjestäjän rooli ja vastuu	141
3.3.9 Taselainaus ja arvopaperistaminen	141
3.3.9.1. Ensimmäiset kirjalliset todisteet taselainauksesta saatu	142
3.3.10 Piilopankkituki ja arvopaperistaminen	142
3.3.11 Suomennettuna tämä teksti tarkoittaa muun muassa seuraavaa:.....	143
3.4 Arvopaperistamisen tavoite ja tulos: pankkien puhdistetut taseet ó rahamääräinen selvitys	143
3.4.1 Taustaa numerofaktoin.....	143
3.4.2 Analyysit	148
3.4.2.1 Ristiriita hallituksen ja Suomen Pankin lukujen välillä	148
3.4.2.2 Konkurssien määrästá lasketut luottotappiot ristiriidassa virallisten tietojen kanssa	148
3.4.3. Pankkien luotonantokyky ei - virallisista tiedoista poiketen - alentunut	149
3.4.4. Maatalouden rakennemuutos - valtion vastuuosuus noin 50 mrd mk	149
3.4.5 Pankkien korkoloukku johti yritysten kaatamiseen ó tuloksena pankkien taseiden parantuminen ainakin 50 mrd mk:lla.....	150
3.4.6 Suuryritysten pörssiosakkeiden laskun alaskirjausta ei tehty, vaan ne vietiin taseen ulkopuolelle	150
3.4.7. Asuntoloukkuun jääneitten velallisten osuus	152
3.5 Loppupäätelmä	152
3.6 Valtion rahoitusjärjestelyt pankkien pelastamiseksi menevät pieleen	152
3.6.1 Miksi pankit ovat kiinnostuneita vakuutustoiminnasta?.....	154
3.7 Velat on tarkoitus periä useita kertoja	155

3.7.1 Osuuspankin juristi vahvisti takausasiakirjapetoksen	156
3.7.2 Panttien realisointikäytäntö ó omaisuuksien hävittämiseksi velalliselta	157
3.7.2.1 Muutamia tapauksia tässä esityksessä.....	157
3.7.3 Panttien realisoinneista saatujen varojen kohdentaminen.....	157
3.7.4 Silmäkääntötempu pääomamäärän kasvattamiseksi.....	159
3.8 Pankkituki ja Suomen pankin rooli prosessissa	160
3.9 Kuka on jäävi	161
3.10 Miksi yhdenvertaisuutta lain edessä ei ole noudatettu ó tietyt vain pelastetaan.....	161
3.11 Vientiteollisuuden puhallus ja ERM kytkentä	161
4 Kun omien kansalaisten hyvinvointi, kansainvälinen asema, henki ja terveys pääsi unohtumaan . vai pääsiko.....	163
4.1 Kansainväliset ihmisoikeussopimukset ja kansalaisten perusoikeudet	163
4.2 Ihmisoikeudet ja perusoikeudet ó sisarukset	164
4.3 Taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet	164
4.3.1 Suomi tietoisesti jättää noudattamatta ratifioimiaan sopimuksia	167
4.3.2 Kansainvälisten ihmisoikeussopimusten tietoinen väärentäminen lainsäätäjän taholta.	167
4.3.3 Ulkomainen puuttuminen Suomen asioihin on välttämätöntä	170
4.4 Kansalais- ja poliittiset oikeudet - KP-oikeudet ja KP-sopimus	172
4.4.1 KP-sopimuksen sisältö.....	173
4.4.2 Ihmisoikeuksien rajoittaminen	173
4.4.3 Ihmisoikeusvelvoitteista poikkeaminen yleisen hätätilan nojalla	174
4.4.4 Suomen varaumista ja muista ongelmakohtista	175
4.4.5 Yleissopimuksen sitova luonne	176
4.4.6 Velvoittavuuden eri tasot	177
4.4.7 Voimaansaattamismuodon vaikutus sovellettavuuteen	178
4.4.8 Vaikutus lainsäädäntötoiminnassa.....	178
4.4.9 Vaikutus oikeuden soveltamistoiminnassa	180
4.5 Ihmisoikeussopimukset - Kansainvälisen ja valtiosisäisen oikeuden suhde.....	182
4.5.1 Blankettilaki ja inkorporaatio.....	182
4.6 Eduskunnan budjettivallan rajoitukset	183
4.7 Omaisuuden suoja	185
4.8 Kansalaisten yhdenvertaisuus ja syrjinnän kieltö	186
4.9 Oikeusturva.....	188
4.10 Oikeus tehokkaaseen oikeussuojakeinoon.....	188
4.10.1 Oikeus tehokkaiisiin oikeussuojakeinoihin - EIT.....	188
4.11 Perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisvelvollisuus ja oikeuksien väärinkäytön kieltö	191
4.11.1 Perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien turvaamisvelvollisuus.....	192
4.11.1.1 Perusoikeuksien toteutumisen turvaaminen	192
4.11.2 Ihmisoikeuksien toteutumisen turvaaminen.....	194
4.11.3 Julkisen valan käsite	195
4.12 Ihmisoikeusloukkaukset, rikokset ihmisyyttä vastaan, joukkotuhonta ja henkinen kiduttaminen	196
4.12.1 Tekeekö ihminen huvikseen itsemurhan ó erään yrittäjän kertomus	199
4.12.2 Pankki ja ulosottomies kiristävät kirjallisesti samassa jutussa.....	199
4.12.3 Todistus televisiossa	200
4.13 Ihmisoikeuksia ei kunnioiteta Suomessa	201
4.13.1 Virkamiehet väärentävät Euroopan Ihmisoikeustuomioistuimen ohjeet	201
4.14 Taloudellisen laman terveysvaikutuksia 1992 ó 1993 ó Yhteenveto ja johtopäätökset.....	201
4.15 Köyhiä ja kipeitä ó Laman vaikutuksia terveyteen -1998	203
4.15.1 Miten lama vaikutti ihmisten elämään ja terveyteen?	206
4.16 Kansainväliset tutkimukset tukevat joukkotuhonnan tunnusmerkistön täyttymistä	211

4.16.1 Trauma mielenterveyden järkyttäjänä	212
4.16.2 Artikkelista Tieteen Kuvalehti 3/2000.....	212
4.16.3 Syys-yhteys selvä päätetyn jokkotuhontarikoksen tunnusmerkistön täyttymiseksi.....	214
4.17 Ovatko kaikki itsemurhat sittenkään itsemurhia	216
4.7.1 OSUUSPANKIT PANEVAT PAREMMAKSI ö ruumiita pankin ympäristössä	216
4.18 Perus- ja ihmisoikeuksien merkitys lainsäädäntötyössä	222
4.18.1 Perusoikeuksien kaksinaismerkitys.....	222
4.18.2 Kunnioittaminen	222
4.18.3 Turvaaminen ja edistäminen	223
4.19 Suomalaisen perusoikeusvalvonnan yleinen luonne	224
4.19.1 Valvonnan ennakkollisuus	224
4.19.2 Valvonnan parlamentaarisuus	224
4.19.3 Abstraktinen normikontrolli.....	224
4.19.4 Säättämisjärjestysvalvonta	224
4.20 Perusoikeuksien ottaminen huomioon lainvalmistelussa	225
4.20.1 Normiristiriitojen estäminen	225
4.20.2 Normiristiriitojen purkaminen.....	225
4.20.3 Perustuslaillinen toimeksianto.....	225
4.20.4 Perusoikeudet lakien mittapuuna.....	225
4.20.5 Perusoikeuksien merkityksen kasvu	225
4.20.6 Hallituksen esityksen perustelut	226
4.20.7 Lainsäätäjän positiivisten toimintavelvoitteiden täyttäminen.....	226
4.20.8 Heikentämiskielto	226
4.20.9 Lainsäätäjän keinovalinta.....	226
4.20.10 Lainsäätäjän passiivisuus	227
4.20.11 Lakien vaikutusten seuranta	227
4.21 Yhteenvedo ihmisoikeuksien ja lainsäädännön tilasta Suomessa.....	227
5 Lainsäädäntö . valmistautumista joukkotuhontaan	229
5.1 Haastemenettelyn uudistuksella 1.12.1993 sivuutettiin velallisen oikeussuoja ö tuloksena satojatuhansia oikeusmurhia.....	229
5.1.1 Johdanto	229
5.1.2 Uudet velkalait perinnässä ö kirjan teema	230
5.1.3 Alioikeusuudistus ja siihen liittyvät oikeudellisen perinnän muutokset.....	230
5.1.3.1 Atk-perustainen summaarinen menettely kirjan mukaan.....	230
5.1.3.2 Miten toteutettiin se, ettei alkuperäisiä asiakirjoja ei enää tarvinnut liittää	230
haastehakemukseen	230
5.1.3.3 HE 79/1993 Yksityiskohtaiset perustelut.....	231
5.1.3.4 Uudet velkalait perinnässä ö kirja antaa vastauksen ?.....	232
5.1.4 Oikeudellisen perinnän muuttaminen öoikeudelliseksiö.....	232
5.1.4.1 Haastehakemuksen vastustaminen tehtiin käytännössä mahdottomaksi	232
5.1.4.2 Kansliahenkilökunta sai oikeudet antaa yksipuolisia tuomioita.....	233
5.1.4.4 Kuka on luotosta vastuullinen oikeushenkilö.....	233
5.1.4.5 Kuka on oikea velkoja = asialegitimaatio ?.....	234
5.1.4.5 Luottoinstrumentin puuttuminen haastehakemuksen yhteydessä.....	234
mahdollistaa väärinkäytökset	234
5.1.4.6 Promissory Note ei ollut vekseli.....	235
5.1.4.7 Velan pääoma tuomittu maksettavaksi rahayksiköllä, jota ei ole í	235
5.1.5 Suppeaan haastehakemukseen ei 1.12.1993 jälkeen tarvinnut liittää alkuperäisiä asiakirjoja.....	235
5.1.6 Valtioneuvoston suoranainen myötävaikutus velallisten oikeudettomalle tilalle	236

5.1.7 Ulosottomenettely ja sen muutokset.....	236
5.1.7.1 Yleistä ulosotosta.....	236
5.1.7.2 Ulosottohakemuksen liitteet	237
5.1.7.3 Alkuperäisen saamistodisteen merkitys ulosottomenettelyssä	237
5.1.7.4 Saamistodisteen öhäviäminenö.....	237
5.1.8 Vinkkejä velkojille	238
5.2. Ulosottolaki - Johdanto.....	238
5.2.1 Ulosottolain uudistus on taannehtivuudessaan poikkeuksellista lainsäädäntöä.....	239
5.2.2 Ihmis- ja perusoikeudet ovat lakiesityksessä semantiikkaa	239
5.2.3 öVelkojan perusoikeudetö on uusi perusoikeuskäsite.....	240
5.2.4 Selitys siihen, miksi öpankkien perusoikeudetö ovat etusijalla	240
5.2.5 Pankit eivät ole yksityisoikeudellisia oikeushenkilöitä	241
5.2.5 Ulosottooperusteen määräaikaistaminen on ilmainen myönnytys velkojilta velallisille..	241
5.2.6 Ulosoton täytäntöönpanokelpoisuuden vanhentumisella ei ole merkitystä velallisille ..	242
5.2.7 Saatava eli velkakirja jää edelleen velkojalle.....	242
5.2.8 Velallisen rikossäännöstö aiotaan ulottaa ulosottovelalliseen	242
5.2.9 Ulosottovelallinen ei voi mennä ulkomaille töihin	243
5.2.10 Ulosottooperusteen vanhentumissäännös ei edes pysäytä perintötoimenpiteitä	243
5.2.11 Ulosottovelallisen ösivullisellaö ei ole perustuslaissa säädettyä omaisuudensuojaa....	244
5.2.12 Sivullissäännös uhkaa Suomen mainetta oikeusvaltiona	244
5.2.13 Sivullissäännöstä on sovellettu lain kirjainta ja tarkoitusta rikkoen.....	245
5.2.14 Käytännön esimerkkejä sivullissäännöksen rikkomisesta	246
5.2.15 Sivullissäännös loukkaa yksityistä omistusoikeutta ja ihmisoikeussopimuksia	246
5.2.16 Ulosottoviranomaiset ohittavat lain vastaisesti kaikki luontoisedut.....	246
5.2.17 Ulosottoviranomaiset ohittavat ulosoton suojaosuuden	247
5.2.18 Ulosottomiesten tulospalkkausjärjestelmä selityksenä ylilyönteihin	247
5.2.19 Ylivelkaantumisratkaisuja muualla maailmassa.....	248
5.2.20 Suomen valtio rikkoo EU-kansalaisen perusoikeuksia.....	248
6. Talousrikollisuus ja kirjanpitojen väärennykset.....	250
6.1 Täytyykö kaikkien kirjanpitovelvollisten noudattaa lakia.....	250
6.1.1 Enron tapaus herätti viranomaiset	250
6.1.2 Valtion konsultti Merrill Lynch ei ollut vain arvioimassa säästöpankin arvoa	251
6.1.3 Mitä isot edellä sitä pienet perässä ö siis onko laki sama kaikille	252
6.1.4 Soneran yksityistäminen ja merkintöoikeuksien rahoittaminen ö kenen taskussa ovat nämä noin 7 miljardia markkaa.....	252
6.1.5 Soneran kirjanpito epäselvyydet ö onko niitä	253
6.1.6 Soneran ylimmän johdon neuvonantaja.....	254
6.1.7 öSalakuuntelu ja Syyllisten jahtaamista	254
6.1.8 öUseita investointipankkeja epäillään USA:ssa sijoittajien harhauttamisesta	254
6.1.9 USA:n viranomaiset ovat tutkineet asiaa ja siitä on annettu oheinen lehdistötiedote:...	254
6.1.10 Unitas / SYP:n kirjanpitoepäselvyydet	258
6.1.11 Sampo - Yhtiöitten kirjanpitoepäselvyydet.....	259
6.1.12 KOP:n kirjanpitoepäselvyydet	259
6.1.13 OKO:n kirjanpitoepäselvyydet.....	259
6.1.14 KOP:n lainvastaiset oikeustoimet.....	260
7. Oikeushallinnon tila, Vankeustuomiot . suojelua vai tilaustyötä	261
7.1 Professori Aurejärven näkemys oikeuslaitoksesta	261
7.2 Hovioikeuden presidentti Rintala lainsäädännöstä	261
7.3 Vapaamuurarit jylläävät oikeuslaitoksessa	261
7.3.1 Professori Jyrki Virolaisen käsitykset vapaamuurareitten uhasta oikeuslaitokselle	262
7.4 Oikeutta jaettiin Joensuussa ö vankeutta teosta josta ei edes syytetty	262

7.5	Rovaniemellä annettiin vankeutta merkillisellä perusteella	264
7.6	EIT:n tuomion perustelussa näkyy suomalaisen tuomioistuinten sikailu.....	265
7.6.1	Velallinen asui lähes kolme vuotta ilman sähköä kylmässä talossa ó henkistä kiduttamista todisti Sirkka-Liisa Anttila	266
7.6.2	Shellin ja Säästöpankin (Arsenalin) kirjanpitoepäselvyydet ó Kuinka on mahdollista ettei näitä rikoksia ole tutkittu	266
7.7	CASE öJORMA SUVANTOö ó Miten kaikki on toteutettu	269
7.7.1	Alkuperäiset luotot Suvanto/SYP.....	269
7.7.2	Velkajärjestelyn käsittely alkaa.....	270
7.7.3	Nordean muistio 11.1.2002.....	270
7.7.4	Nordean ilmoitus Suvannolle 17.5.2002.....	270
7.7.5	Velkajärjestelyasian käsittely.....	271
7.7.6	Velkajärjestelyasian päätös	271
7.7.7	Jorma Suvannon valitus Itä- Suomen hovioikeuteen.....	271
7.7.8	Contant / Nordea antaa selityksen Itä-Suomen hovioikeuden selvityspyyntöön 24.6.2003	271
7.7.9	Alkuperäisten velkakirjojen saanti	272
7.7.10	Johtopäätöksiä ja kysymyksiä	272
7.7.10.1	Alkuperäisten velkakirjojen saantiin liittyvät seikat.....	272
7.7.10.2	Varkauden käräjäoikeuden menettely	273
7.7.10.3	Saamisen kohdistamiseen liittyvät lainrikkomukset.....	273
7.7.10.4	Törkeästi alihintaiset realisoinnit	274
7.7.10.5	Pankki ei suostu luovuttamaan alkuperäistä asiakaskansiota tarkastettavaksi	275
7.8	Onko Jukka Davidssonia uhkailtu	277
7.8.1	Ylivelkaisten tilaisuus Eduskuntatalon auditoriossa 5.3.2002.....	277
7.8.2	Tilaisuus Jyväskylässä	278
7.9	KKO:n antamat asiakirjat ó asiakirjaväärennöksiäkö?.....	279
8	Mihin tämä kaikki on johtanut	280
8.1	Presidentti Koiviston oikeuspolitiikan tuhoisat vaikutukset oikeuslaitoksen ja koko virkakunnan toiminnan legitimiteettiin	280
8.1.1	Johdanto	280
8.1.2	Presidentti Koiviston oikeuspoliittinen seminaari ó öKoiviston konklaaviö	280
8.1.3	Huonomuistiset osallistujat	280
8.1.4	Professori Heikki Ylikangas: Koivisto painosti Korkeinta oikeutta	281
8.1.5	Professori Jukka Kekkonen: Koiviston painostus vaikuttaa yhä.....	281
8.1.6	Oliko öKoiviston konklaaviö Korkeimman Oikeuden käskytystilaisuus ?.....	281
8.1.7	Tilaisuus oli salainen	282
8.1.8	KKO:n päätösten linjaus muuttui 6.5.1992 jälkeen pankkeja suosivaksi.....	282
8.1.9	Pankit päästettiin vaikuttamaan lakeihin jo niiden valmisteluvaiheessa	282
8.1.10	Suomalainen tuomarikunta nousee vastarintaan	283
8.1.11	Vaasan hovioikeuden presidentti Rintala: öSuomi seisoo oikeusvaltioiden takarivissäö	284
8.1.12	Laista piittaamattomuus laajeneva ongelma koko virkakoneistossa	284
8.1.13	Heikomman sopijaosapuolen suojaaminen tulisi olla sivistysvaltion keskeinen periaate.....	284
8.1.14	Vallan kolmijako-oppi sivuutettiin	285
8.1.15	Peli ei kuitenkaan ole menetetty.....	286
8.2	Tapaus ó Konklaavin seuraukset näkyvissä KKO:ssa.....	286
8.2.1	Asian käsittely alemmissa oikeuksissa	286
8.2.2	Käräjäoikeuden päätös 13.10.1999.....	287

8.2.3 K:N hovioikeuden päätös 20.4.2000	287
8.2.4 MUUTOKSENHAKU KORKEIMMASSA OIKEUDESSA.....	287
8.2.5 KORKEIMMAN OIKEUDEN RATKAISU 2.11.2001.....	288
8.2.5.1 Perustelut	288
8.2.5.2 Päätöslauselma.....	289
8.2.5.3 Esittelijän mietintö	289
8.2.6 Ratkaisun puntarointia	291
8.3 Onko valtiolla budjetin ulkopuolisia rahastoja	292
8.3.1 Suomen valtion budjetti ó noin 5 ó 7 mrd. euron reikä	293
8.3.2 EU vuotaa kuin seula ó rikollisten rahoitus järjestelmä	293
8.3.3 Saksan ryöstö käynnissä ó Suomen mallia sovelletaan	293
8.4 Vierailu HO:n presidentti Arposen luona ó hän päättää jo lainsäädännöstäkin.....	294
8.4.1 Huomioita ja kommentteja	296
8.5 Perustuotannon tuhoaminen ó Missä ollaan tänään?.....	297
8.5.1 Maatalousneuvottelujen hämärät taustat.....	297
8.5.1.1 A-studio 10.10.2003 öMöhlikö Suomi?ö:	297
8.5.1.2 MAASEUDUN TULEVAISUUS, 15.10.2003, Lukijalta-palsta, Antti Franssila: ..	298
8.5.1.3 Kuosmanen Iltasanomissa	298
8.5.1.4 Kuosmasen kirjassa hälyttävä viesti, sivu 122:	298
8.5.1.5 Kertaus edellisistä	299
8.5.2 Presidentti Koiviston osuus sopimuksen syntyyn	299
8.5.2.1 Uusi ehdotus	301
8.5.3 Miten neuvotellusta sopimuksesta tiedotettiin?	303
8.5.4 Millainen 141-artiklan poliittinen neuvottelutulos oli?	304
8.5.5 Millainen neuvoteltu sopimus oli?	307
8.5.6 Oliko LSO:n pelastaminen jäsenyyden hinta?	311
8.5.7 Budjetin ulkopuoliset rahastot ja LSO:n pelastaminen.....	311
8.5.7.1 EU:N JA KANSALLISTEN MAATALOUSTUKIEN BUDJETTİKÄSITTELY ..	312
8.5.8 Hävinneet paperit ja UM.....	313
8.5.9 Onneksi media toimii ja kertoo yksityiskohtia.....	314
8.5.9.1 Lihayritys LSO aiotaan pelastaa valtion varoin - Muu lihateollisuus hanketta vastaan	314
8.5.9.2 Ministeriryhmä ei myöntäisi LSO -konsernille erityistukea - Ryhmä esittää kansallisen EU-tuen maksun aikaistamista.....	315
8.5.9.3 LSO:n pelastamiseen ei anneta valtion erityistukea - Elintarvikeyrityksiä aiotaan tukea tasapuolisesti.....	316
8.5.9.4 Tulostaan parantanut LSO kerää pääomaa osakeannilla - Konserni ryhmitetään LSO Foodin omistukseen.....	316
8.5.9.5 Yllättävä käänne pakon edessä	317
8.6 Yrittämisprojekti ó lapsien houkuttelua polttouuniin.....	317
8.6.1 Yrittäjäkadosta yrittäjäpako?.....	317
8.6.2 Yrittäjyyteen liittyvä riski järkiperaistettava ó ei enää uhkapeliä	319
8.6.3 Yritysverotusta tulee korjata - mutta ei Kontkasan reunaehdoilla	320
8.6.4 Yrittäjyyden riskit eivät kuulu sivullisille ó yritysluottojen takaajat rajattava	320
8.6.5 Pankit ryhtyvät vaalimaan yrityksiä ökuin huolellinen mies omaansaö	320
8.6.6 Muut lainsäädännölliset toimenpiteet yrittäjän taloudellisen aseman parantamiseksi ...	321
8.6.7 Yhdysvaltojen rakentava konkurssimenettely malliksi Suomeenkin	321
8.6.8 Muut lainsäädännölliset toimenpiteet yrittäjän oikeudellisen aseman parantamiseksi ..	322
8.6.9 Hallinnollinen häirintä yrittäjyyden esteenä	323

8.6.9 Laman aikana konkurssiin ajettujen yrittäjien rehabilitointi ó yrittäjyyden imagon pelastaminen	324
8.6.10 Lopuksi.....	324
8.7 Yrittäjyysprojektin käänöpuoli	324
8.8 Virkamiesten ja ministerien ei tarvitse vastata kenellekään	326
8.8.1 Ministeri Tuomiojan vastaus.....	326
8.8.2 Ministeri Itälän vastaus	327
8.8.3 Ministeri Koskisen vastaus	327
8.8.4 Seuraavat ministerit eivät katsoneet tarpeelliseksi vastata ja sihteerit valehtelivat allekirjoittaneelle.....	327
8.9 Verotustarpeen laskennan työryhmä	327
8.9.1 VEROTUSTARPEEN KÄSITE	328
8.9.2 POLIITTISEN TALOUDENHOIDON MUSTA AUKKO.....	329
8.9.3 VEROTUSTARVE SUOMEN KUNNISSA.....	329
8.9.4 VALTION MENOJEN VAIKUTUS VEROTUSTARPEESEEN.....	330
8.9.5 VEROTUSTARPEEN HARMONISOINTI EU-MAISSA	331
8.9.6 VAIKUTUKSET YRITTÄMISEEN.....	331
8.9.7 VAIKUTUKSET KANSAINVÄLISEEN KILPAILUKYKYYN.....	332
8.9.8 MISTÄ OLEMME HUOLESTUNEITA.....	332
8.10 Pantin alihintainen myynti	333
Lopuksi.....	337
9.1 EY / EU liittymisen vaikutti merkittävästi pankkikriisin syntyyn.....	338
EU-neuvottelujen hämärät taustat	338
Perustelu	339
B Eduskunnan farssi EY-hakemuksen jättämisestä	341
Selvitys 141-artiklan vaietusta taustasta	342
Tiesivätkö kansanedustajat?	344
Presidentti Koiviston osuus sopimuksen syntyyn	344
Presidentti Ahtisaaren osuus sopimuksen syntyyn	346
Oltiinko sinisilmäisiä?	346
Millainen 141-artiklan poliittinen neuvottelutulos oli?	348
Iltaakoulun pöytäkirja 9.3.1994.....	350
Iltaakoulun pöytäkirja 9.3.1994.....	350
Millaiset olivat neuvottelujen lähtökohdat?	352
Vaalipetos.....	354
Virkamiesten illuusio lisähinnoista	355
Mikä oli jäsenyydestä saatu hinta?	355
+Lex LSO+pöytäkirjat ovat hukassa.....	357
Julkisuuslain muutostarve	357
Mitä salattavaa EU-neuvottelujen loppuvaiheissa on?	358
Avoimuus . demokratian kivijalka.....	358

Alkusanat

Suuryritysten pääjohtajat vannovat yhteen ääneen kilpailuyhteiskunnan nimeen. Yritysten arvot, ainakin paperilla, ovat moraaliallisia kunnioittavia, elämää suurempia ajatuksia.

Kuitenkin kaikki yritysjohtajat, lähes keinoja kaihtamatta, toimissaan ja strategioissaan tavoittelevat mahdollisimman totaalista markkinoitten monopolia. Sellainen olotila toki antaa yritykselle vallan hinnoitella tuotteet halunsa mukaan sekä ohjalla katemarginaalien ja voittojen muodostumista tarpeitten mukaisesti. Näistä asioista on saatu konkreettista näyttöä sekä Suomesta että ulkomailta. Kirjanpidot, tilinpäätökset ja pörssitiedotteet ovat väärennettyjä. Taseitten ulkopuolelle piilotetaan ongelmat sijoittajien hämäämiseksi. Megaluokan bonukset järjestetään johdolle ja avainhenkilöille, vaikka muu henkilöstö saisi kenkää. Ristiriita toimien ja arvojen välillä on ilmeinen.

Mikäli sattuisi elämässä niin huono onni, että joutuisi kuuntelemaan poliitikon vastaavia liverryksiä, voi todeta kaikkien asioiden olevan kunnossa . ainakin Suomessa. Näkemykset joutuvat kohtuullisen kyseenalaiseen valoon arvosteltaessa sähköverkon rapautumista, vanhusten hoidon tasoa, sairaan hoidon tilaa yms. vastaavia yhteiskunnallisesti merkittäviä asioita.

Poliittisen johdon ja virkamiesten lakisääteinen velvollisuus on valvoa nk. markkinavoimien touhua. Meno on ollut niin hulvatonta, että rysän päältä olisi luullut jäävän kiinni useita henkilöitä. Näin on maailmalla tapahtunut. Suomessa kaikki on hyvin ja lakeja kunnioitetaan . vai onko sittenkään niin. Poliitikkojen väitteet joutunevat lähitulevaisuudessa melkoisen koettelemuksen kohteeksi.

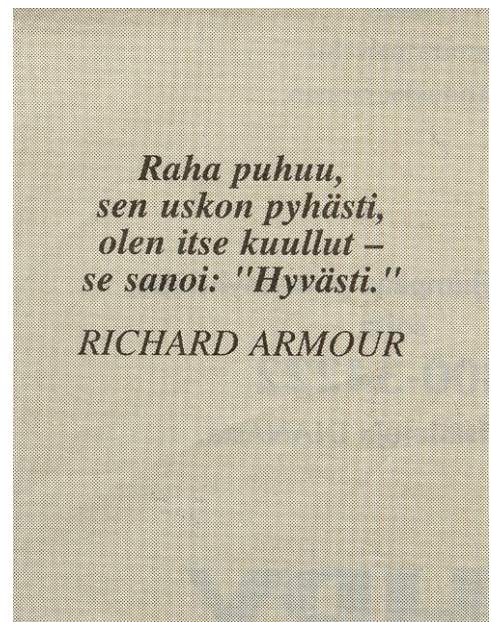
Vastaavaa maailman valloitusta ovat soveltaneet useat muutkin valtiojohtajat. Hitler oivalsi suursotansa vaativan massiivisia rahoitusvaroja. Hän lienee kopioinut Leninin mallin tsaariperheen tuhoamisesta ja varojen anastamisesta ongelmansa ratkaisemiseksi. Yhtä kaikki, Hitler tuhosi noin kahdeksan miljoonaa . **8.000.000** . juutalaista, varasti heidän omaisuutensa kultahampaineen. Juutalaiset olivat nimittäin se varallisuuden lähde, josta tarvittavat rahoitusvälineet voitiin ottaa. Prosessin tuotantokuluina toki olivat leirien rakentaminen, kuljetuskulut yms. Tuottoisa hanke se silti oli. Kyseinen joukkotuhontarikos vastasi noin 5 . 6 prosentin populaatiota yhteenlasketuista väestömääristä.

Suomi joutui omaa syyttään taloushistorian vaikeimpaan lamaan 1990 . luvulla. Vai oliko lama sittenkään omaa syyttään tapahtunut luonnon mullistus, Jumalan kosto ahneelle kansalle, Euroopan Japanille. Siitä kertoo tämä kirja. Suomen hallitus tuhosi noin 300.000 . 400.000 ihmisen elämän pysyvästi. Se vastaa noin 6 . 8 prosenttia koko väestöstä. Kopioitiinko malli Hitleriltä vai Leniniltä ei meillä ole tietoa.

Suomi on selvästi kriisissä. Huonoina uutisina voitaneen pitää sitä, että kriisejä ei ole vain yksi. Niitä on useita. Suomessa koko valtion hallinto ja politiikka on kriisissä niin laittomien tekojen toteuttajana kuin suojelun antajana ja lainsäädäntötyön raiskaajana. Vastaavasti koko oikeusvaltion identiteetti on kyseenalaistettu. Tämän ovat aiheuttaneet niin tuomioistuinten tuomarit ja syyttäjät kuin asianajajat ja poliisit. Talouselämän poikkeuksellisen ahne jakso poliittisine siteineen on ajanut yritysmaailman umpikujaan. Mikäli median osalta pitää paikkansa se kuva, jonka se toimista on sittemmin välittänyt tutkintaryhmällemme on myös medialla miettimistä. Väitän, että Suomi käy parhaillaan selviämistaistelua olemassaolostaan. Kykeneekö se nousemaan jää nähtäväksi. Tällä hetkellä pahalta näyttää.

Joukko uhreja kokoontui omine tietoineen, taustoineen ja suhteineen Kirkkohallituksen tiloihin Kirkon diakonia ja yhteiskuntasuhteitten yksikön kutumana tammikuun 15 päivänä, 2001. Kyseisen tilaisuuden pohjalta on sittemmin syntynyt työryhmiä, joiden dokumentaatioon oheinen aineisto perustuu.

Tutkimiseen on paneuduttu ilman varoja erittäin päättäväisellä otteella. Jokainen on käyttänyt omia lahjojaan ja motivaatiotaan tietyn osa-alueen toteuttamiseksi. Olemme dokumentoineet suuret tapahtumat ja verranneet näistä saatuja tuloksia yksittäisten henkilöitten dokumentoimiin tapauksiin. Päivämäärät, syyt,

seuraukset, toimialat yms. täsmäävät keskenään. Aineiston laajuus täyttää mille tahansa tutkimukselle asetettavat vaatimukset. Ihailen näitä henkilöitä todella paljon.

Neale Donald Walschin kirjoittama kirja *The Little Soul and the Sun* kuvaa kirjassaan osuvasti sitä todellisuutta, jonka julkinen valta Suomessa itsestään on antanut:

Once upon no time there was a Little Soul. And this
Little Soul knew itself to be the Light, part of the
ka-gillion Lights that make up the whole of the universe.
But the Little Soul wanted to experience itself as the Light.
And God said that if the Little Soul wanted to know the Light,
it must also know the Darkness. For how else can one know Up without Down,
Hot without Cold, Fast without Slow?
Then the Little Soul understood that in getting to know Who It Really Is, it would have to know the opposite.
"This is a great gift," God said, "because without it, you could not know what anything is like."
So the Little Soul embarked upon an adventure.
And perhaps it is very much like the adventure that we all share on this planet we call Earth.

Tuhansien sivujen ja satojen tapaamieni ihmisten jälkeen voimme erottaa rehelliset poliitikot ja virkamiehet epärehellisistä. Valehtelevat totuuden puhujista. Hyvät ja pahat ihmiset toisistaan.

Keskeisin toiveeni kuitenkin on oikeuden toteutuminen. Uhrit tarvitsevat vain oikeutta, oikeuspaikan ja järjestelmän, joka noudattaisi lakia. Silloin he saisivat omaisuutensa takaisin sekä korvattua kaikki menetyksensä, mukaan lukien laittomasti vankeudessa viettämänsä ajan.

Henkilökohtaisesti olen ollut yllätynyt siitä, että virkamiehistöön ja poliitikoihin on pesiytynyt niin massiivinen ammattirikollisten joukko. Minulle on väitetty aiemmin, että itsenäisyyspäivän presidentin linnan vastaanoton rikollisintensiteetin on väitetty olleen mahtava. Tämä pitää paikkansa ainakin EY liittymisprosessin, Natura prosessin, lasten suojelun, vakuutus oikeuden ja erityisesti nk. pankkikriisin tapahtumien valossa. Suomessa on tietty eliitti, johon lain ja erityisesti rikoslain säädökset eivät ulotu. Mitä tästä seuraa? Mielivallasta meillä on esimerkkejä vapaussodan, 1917 . 1918 loppuselvittelyistä sekä toisen maailmansodan nk. syyllisyys oikeudenkäynneistä. Historia näyttää toistavan itseään.

Lähes ylivoimaine tehtävä meille on ollut vastata professori Arto Lahden kirjassaan esittämiin kysymyksiin -
Kasinotalous käynnistyi vuoden 1986 syksyllä SYP:in osakkeilla käytävällä keinottelulla. Kasinotalous loppui pitkien puukkojen yöhön vuonna 1990, jolloin pörssinoteerattujen pankkien osakkeita siirrettiin kuorma-autoilla ohi virallisen markkinapaikan. Oli eletty eräs länsimaisen talous historian suurimpia omaisuuden ja taloudellisen vallan uusjakoja. Demokraattinen valtio oli nousut kintussa ihmettelemässä vuosikymmenien kuluessa kerätyn varallisuuden osajakoja. Kaikille meille, jotka läheltä seurassimme suurta näytelmää ovat avoimena kysymykset:

Miksi demokraattinen valtio ei puolustautunut vaan suostui maksamaan kuuliaisesti pankkituen sekä salli pienten ja keskisuurten yritysten joukkoteurastuksen ja tätä seuranneen massatyöttömyyden?
Kuka tai keitä ovat ilmeisesti ihmisen hahmoa käyttävät markkinavoimat ja millä keinoilla hän tai he painostivat hallituksen pankkitukeen ilman ehtoja?¹

Mikäli rikospoliisin tutkijan minulle antamat neuvot pitäisivät paikkansa niin rikosten motiiviksi paljastuu taloudelliset intressit erittäin suuressa osassa kaikkea rikollisuutta. Näin ollen voitaneen kysyä myös samaa tässä yhteydessä.

Tämä esitys on pohjattu lähinnä asiakirjoihin, eturivin tutkijoiden analyysihin sekä haastatteluihin. Kyseessä on siis eräänlainen kirjallisuus katsaus, jossa on pyritty katsomaan kulissien taakse sekä ymmärtämään asioitten todelliset yhteydet eli syy ja seuraus suhteet.

Toivon myös tämän kirjan helpottavan jokaisen uhrin mieltä siinä suhteessa, että he voisivat jo vihdoinkin päästää irti omasta syyllisyyden tunteestaan. Haastattelemani psykiatri totesi uhreista yleensä, että uhrin

¹ Kannattaako Suomessa yrittää, Professori Arto Lahti, s. 35

kantavat syyllisyyttä eivät tekijät ja rikolliset. Tästä syystä toivoisin kaikkien voivan noudattaa oheista lainausta Walschin kirjasta:

Once UPON NO TIME there was a Little
Soul who said to God, "I know who I am!"
And God said, "That's wonderful! Who are you?"
And the Little Soul shouted, "I'm the Light!"
God smiled a big smile. "That's right!" God exclaimed.
"You are the Light."
The Little Soul was so happy, for it had figured Out
what all the souls in the Kingdom were there to figure out.
"Wow," said the Little Soul, "this is really cool!"

Erityisen lämpimät ajatukseni ja kiitokseni suuntaan niille ihmisille, jotka voimiaan säästelemättä ovat osallistuneet tämän aineiston kokoamiseen. Keskeisinä henkilöinä oheisen materiaalin keräämiseen, kirjoittamiseen ja analysoimiseen ovat osallistuneet muutamat asiantuntijat. He haluavat pysyä anonyymeina. Kunnioitan heidän päätöstään. Luulen meistä tulleen ikuisia ystäviä.

Pahoillani olen lapsilleni tästä aikakaudesta aiheutuneista ongelmista. Vanhimman tyttäreni aiempi luokkatoveri, erittäin varakkaan perheen tytär, katsoi oikeudekseen kiusata tyttärtäni esimerkiksi siten, että hän tyttäreni ohi kulkiessa puolikovaan ääneen kuiskasi muille pihalla oleville . hennes pappa är joblös. Vaikutukset olivat merkittävät, mutta niistäkin selvittiin muutamien kilttien ihmisten avulla.

Haluan vielä kiittää puolisoani Hannaa mittavista omista uhrauksistaan hyväkseni sekä kaikkia ihania lapsiani, sekä Taivaanisää antamastasi voimasta ja tästä toisesta elämästä.

Jukka Davidsson
Puutikkala 2003

1. Laman syntyhistoria

1.1 Laman syntyhistoria E idänkaupan käänöpuoli

Neuvostoliiton kaupan loppuminen vuoden 1991 alussa mainitaan kirjallisuudessa merkittävaksi syyksi 1990-luvun lamahistoria syntyyn. Kyseistä asiaa on käsitelty mm. Etlan julkaisemassa teoksessa **¶Suuri lama¶** sekä muissa kansantalouden tutkimuksissa. Mainitun ajanjakson kulkuun liittyy paljon sellaisia elementtejä, jotka tuntuvat syystä tai toisesta olevan vielä salaisuuksia.

SKOP:in pääjohtaja professori Matti Ranki antoi Eduskunnan pankkivaliokunnalle 13.11.1986 lausunnon pankkitoiminnasta. Kyseinen asiakirja on **¶kävinnyt¶** Valtiopäiväasiakirjoista.

Saatamme ajautua syvään lamaan, suurtyöttömyyteen ja konkurssiin muutamassa vuodessa. Löysä rahapolitiikka johtaa aluksi reaaliomaisuuden hintojen nousuun, mutta ei kiinteistöbisneskään voi olla ikuista. Jos lama iskee ja/tai jos korot nousevat, kiinteistöjen arvot tulevat alas. Vaarallisinta nyt on se, että **rahailokset ovat luotoin alkaneet rahoittaa arvopaperipörssissä käytävää kauppaa ja käyvät sitä itse**, mikä on kaikkein vaarallisinta ja monin tavoin arveluttavaa, **kun tullaan samanaikaisesti omistajiksi ja rahoittajiksi**. Moraali ja etiikka ovat kovalla koetuksella, kun **jopa pankkien toimi- ja luottamushenkilöt käyvät tätä kauppaa omaan lukuunsa sen tiedon perusteella, jota saavat omalta työnantajaltaan ja jonka päätöksenteosta he vastaavat**. Edessä voi olla haaksirikko². Koko kansantalouden tasapaino tulee järkkymään².

Pääjohtaja Matti Ranki antoi lausuntonsa samaan aikaan, jolloin idänkaupan tasapaino horjui vakavasti Suomelle epäedulliseksi.

1.1.2 Salailu ja virkamiesten välinpitämättömyys periytyy Neuvostoliitosta

Pekka Heinonen YLE TV1:n ohjelmassa idänkaupan käänöpuoli selventää seuraavasti tiettyjä toiminta-periaatteita: **¶Kirjoittamaton laki joka oli voimassa siitä saakka kun neuvostokauppaa tehtiin oli se että mitä tahansa Neuvostoliiton puolella tapahtuu ja tehdään niin kaikki ne asiat jäävät sinne ja näin myöskin tapahtui**. Hyvin värikästä elämää monessakin mielessä siellä vietettiin ja ei paljon keltainen lehdistö siitä kirjoitellut³. **¶Kyseinen käytäntö näyttää myös pesiytyneen suomalaisen virkamieskuntaa poliittisen eliitin lisäksi**.

1.1.3 Clearig-kaupan perusperiaatteet

Juri Piskulov toteaa samaisessa ohjelmassa idänkaupan eli clearingkaupan toimintamallista: Talusteorian näkökannalta clearing oli hyvin vanhanaikainen kaupankäynnin muoto mutta silloisissa olosuhteissa joissa Neuvostoliitto oli eristettynä rautaesiripun taakse ja kun Suomi oli läntisenä maana esimerkkinä rauhanomaisesta rinnakkaiselosta itä-länsi-suhteista, clearingillä oli ehdottomasti myönteinen rooli suhteiden kehittymiselle kaikilla tasoilla. Clearinkaupan selvennykseksi todettakoon, että Clearingkaupan filosofia on yksinkertainen. Kumpikin valtio sitoutuu käyttämään viennistä saamansa rahat tuontiin. Periaatteessa siis vain tavaraa liikkui rajan yli sovitun summan verran vuosittain. Tavaravaihtokauppa oli valtioiden välistä kauppapolitiikkaa. Myytävien tuotteiden hintaneuvottelut olivatkin teatteria, jossa neuvostoliittolainen ostaja sai tinkiä reilusta hinnasta pienen siivun pois. Suomalaismyyjät olivat ottaneet hinnassa huomioon tinkimisvaran. Clearing-kauppa toimi niin, että kummankin valtion keskuspankissa oli toisen maan clearing-tili, josta vientiin osallistuvat yritykset saivat rahansa. Suomen Pankissa oli siis Neuvostoliittolaisten ostajien tili, josta maksettiin suomalaisille yrityksille vientituotteiden ostohinta. Aina 80-luvun alkuun asti tämä tili oli suhteellisen hyvin tasapainossa mutta öljyn halpenemisen myötä tasapaino järkkyy⁴.

² Suuri Lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, ETLA, s. 282-283 ja 309

³ Idänkaupan käänöpuoli TV1 30.03.2003, Production House Ltd

⁴ Idänkaupan käänöpuoli TV1 30.03.2003, Production House Ltd

1.1.4 Toimintamalli ja osallisuudesta nautintaoikeuden lunastaneet

Ensimmäinen öljykriisi vuosina 1973 ja -74 kohotti öljyn hintaa. Tällöin Suomen piti viedä entistä enemmän tuotteita Neuvostoliittoon clearing-kaupan pitämiseksi tasapainossa.

Nyt saapuivat neuvostoliittolaiset ostajat kauppakassien kanssa kulutustavaramarkkinoille Suomeen. Tevanake-tuottajat eli Suomen tekstiili-, vaatetus, nahka- ja kenkäteollisuus pääsivät myös kiinni isoihin rahoihin, clearingrupliin. Neuvostokaupan osuus koko Suomen ulkomaankaupasta ponnahti öljykriisin vauhdittamana kymmenestä kahteenkymmeneen prosenttiin.

Clearingistä tuli uupumaton rahasampo. Jokainen halusi osansa tästä kultasuonesta. 70-luvulla tavaravaihtokiintiöihin ja ensimmäisen kasvun aaltoon mukaan päässeet yritykset olivat myös myöhemmin parhaimmassa asemassa. Uusien yrittäjien oli vaikea enää myöhemmin saada tuotteitaan tavarakiintiöihin. Mieluummin kasvatettiin vanhojen ja tutujen kauppakumppanien vientikapasiteettiä.⁵

Juri Piskulov täsmentää vielä idänkauppaan osallistuvista yrityksistä seuraavasti: Jossain mielessä oli ryhmä firmoja joilla oli etuoikeus ja tietysti käännymme ensin heidän puoleensa koska ne olivat tunnettuja, luotettavia ja niillä oli kyky ratkaista ongelmat nopeasti. Tämä luotettavien ryhmä käsitti noin 50 suomalaista yritystä, joiden osuus neuvostokaupasta oli suurin piirtein kaksi kolmasosaa. Pekka Heinonen vahvistaa oman käsityksensä kaupankäynnin menetelmistä: Kun tavaravaihtopöytäkirjat allekirjoitettiin ja tavallaan tämä kauppa oli jo aika pitkällä ja ainakin kulutustavarasektorilla kiintiöity, niin kiilanlyöminen väliin jo sovittuihin ja perinteisiin kiintiöihin oli aika hankalaa. Tapahtui siellä toki muutoksia ja kerrotaan että näissä muutosasioissa, jos uusi yritys halusi tulla markkinoille, niin silloin käytettiin myöskin rahaa ja lahjuksia mutta näyttöä ei minulla konkreettisesti ole.⁶

Kari Holopainen Suomen Pankista toteaa, että vuotuiset tavaravaihtopöytäkirjaneuvottelut käytiin ihan virkamiestasolla. Niitä veti ulkoasiainministeriön kauppapoliittinen osasto, yleensä alivaltiosihteeri eli korkein virkamies ja sitten oli kauppa- ja teollisuusministeriö ja Suomen Pankki. Ja mukana oli teollisuuden keskusjärjestön edustaja. Nehän tiesi sitten mitä heillä on tarjona ja mitä he haluavat ostaa. Ministeri tuli yleensä viimeisenä päivänä. Ja siihenkin voisi tietysti heittää, ellei se kuullostaisi vähän ilkeältä anekdootilta, että hyvä tapa vaati että joku asia piti jättää ministerin ratkaistavaksi. Ja minusta tuntuu että useimmiten se oli tapettikiintiö. Eli siinä oli kysymys siitä että onko se kiintiö kaksi miljoonaa ruplaa vai kolme ja me yleensä päästiin siihen kahteen ja sitten ministeri suurpiirtein sai muutettua sen kolmeksi. Mutta ministeri tuli lähinnä allekirjoittamaan sopimuksen. Kilpailusta ja sopimusten solmimisesta todetaan se, että kauppamiehille jäi tehtäväksi sopia hinnat valmiiksi neuvoteltuihin tavarakiintiöihin. Varsinainen kilpailu käytiin vientikiintiöihin pääsemiseksi. Tämä avasi joillekin yrityksille ehtymättömän kultasuonen idästä.⁷

1.1.5 Suomen teollistumisen pohja

On varmaan kiistatonta se että Suomelle clearing-järjestelmä oli erinomainen. Se kehitti teollisuuttamme ja kohotti kansantuotettamme. Suomi vaurastui ja keskiluokkaistui. Suomesta kasvoi sosiaali- ja hyvinvointivaltio. Työttömyys painui alle seitsemän prosentin ja ammattiliitot pääsivät mukaan kolmikantaan eli TUPO-neuvotteluihin. Duunarienkin palkkapussi kasvoi inflaatiota nopeammin.

Clearingissä poliitikot sitoivat 5-vuotissopimuksilla maat pitkän aikavälin tavaravaihtoon, jota vuosittaisilla tavaravaihtopöytäkirjoilla vielä viilattiin.⁸

1.1.6 Suomi ryhtyy tukemaan kansainvälistä asekauppaa Suomen Pankin suojissa

Clearing kauppa toimi hyvin aina 1980 luvulle asti. Neuvostoliitto maksoi Suomesta ostetut tavarat raakaöljyllä joka oli elintärkeä tuontituote Suomelle. Parhaimmillaan 80 prosenttia neuvostotuonnista oli öljyä. Suomen on väitetty ostaneen Neuvostoliitosta öljyä maailmanmarkkinahintaan. Tämä ei pidä paikkaansa.

Suomi osti 50- ja 60-luvuilla neuvostoöljyä esimerkiksi Ruotsia, Italiaa ja Länsi-Saksaa kalliimmalla hinnalla. Suomi maksoi huonolaatuisesta neuvostoöljystä ylihintaa vielä 70-luvullakin. Asiaan oli vaikea puuttua, sillä raakaöljystä maksettua hintaa ei kerrottu julkisuudessa. Mutta sitten alkoi tapahtua maailman markkinoilla.

⁵ Idänkaupan kääntöpuoli TV1 30.03.2003, Production House Ltd

⁶ Idänkaupan kääntöpuoli TV1 30.03.2003, Production House Ltd

⁷ Idänkaupan kääntöpuoli TV1 30.03.2003, Production House Ltd

⁸ Idänkaupan kääntöpuoli TV1 30.03.2003, Production House Ltd

80-luvulla öljyn hinta romahti ja nyt puolestaan Neuvostoliitto joutui pulaan. Neuvostoliiton oma öljyntuotanto ei riittänyt kattamaan öljyn hintaromahduksen jättämää vajetta clearing-kaupassa, joten avuksi otettiin niin kutsuttu välitysöljy. Libyasta ja Irakista myytiin öljyä ensin Neuvostoliitolle, joka välitti sitä clearing-kaupan puitteissa edelleen Suomeen. Kari Holopainen toteaa varsin kriittisesti kyseisestä kaupasta: Minä tunnen itseni jossain määrin, vaikka en nyt maailman hurskaimpia ihmisiä olekaan, vaivautuneeksi. Mehän tällä tavalla osallistuimme laajamittaiseen asekauppaan. Eli todennäköistä oli että valtaosa tästä öljystä, Neuvostoliitto itse oli suuri öljytuottaja, mutta tässä tapauksessa tämä öljy mikä tuli Libyasta ja muista maista oli korvausta Neuvostoliiton asetoimituksesta. Siitä tuli suoraakin tietoa ja puhumattakaan epäsuorasta tiedosta. Se oli yksi idänkaupan paradokseja... Ilkka Suominen toteaa ohjelmassa idänkaupan toimintamallista, että se vain osoittaa kuinka hallitsevaa neuvostokauppa oli vielä 80-luvulla ja kuinka kertakaikkiaan kynsin ja hampain meikäläinen elinkeinoelämä roikkui siinä. Ei oltu vielä suunnattu katseita riittävästi länteen. Kokonaan toinen asia on oliko Suomella laillista asemaa osallistua kansainväliseen asekauppaan ja sen rahoittamiseen, mutta välitysöljy Irakista ja Libyasta, Loviisan ydinvoimalahanke ja jatkuva kasvatusta clearing-kauppaa saivat suomalaisyritykset etsimään rahakkaita rakennuskohteita hinnalla millä hyvänsä. Konkreettista näyttöäkin näyttää olevan olemassa professori Tauno Tiusasen todistamana seuraavasti: Sinne Libyaan tehtiin ns. ammattikoulu ja sen jokainen tiesi sisäpiirissä että se oli sotilasakatemian rakennuksia mitä sinne tehtiin. Luultavasti erityisillä pommisuojoilla jne. Oli myös hanke olemassa että Neuvostoliiton ja Suomen pitäisi tarjota atomivoimalaa Libyaan ja siitä ilmeisesti puhuttiin paljon taustoilla luultavasti aika konkreettisesti muodossa. Se oli kauhistus länsivalloille.⁹

1.1.7 Poliitiikan ja suuryritysten mafiakeinot kehittyvät

Neuvostoliiton kauppa muodosti selkeän kotimaisen mafialiikkeen, joka kontrolloi kaikilla keinoilla reviiiriään eli pääsyä clearing kaupan sopimuskumppaniksi. Presidentti Kekkonen näytti pitäneen tiukasti otteessaan kyseisen kaupankäynnin pelisäännöt. Mutta, 80-luvun alku muutti dramaattisesti clearing-kaupan arvoja ja olemusta. Kekkonen kuolema horjutti hänen vanavedessään kauppia tehneiden vuorineuvosten asemaa. Heiltä vedettiin Kekkonen ja politiikan tuoma etu jalcojen alta. Uusia yrittäjiä alkoi myös raivata tietään kohti Neuvostokauppaa kaikilla aloilla, eteenkin rakennus- ja tekstiiliteollisuudessa. Lisäksi alkoi Perestroikan kausi Neuvostoliitossa, jossa ulkomaankauppaorganisaatioille annettiin entistä suurempi valta kilpailuttaa ja päättää mistä ja keneltä ostavat. Kauppa kasvoi edelleen mutta nyt suomalaisyritysten keskinäinen kilpailu alkoi toimia neuvostoliittolaisten hyväksi.¹⁰

1.1.8 Valvonta pettää vai pettääkö

Idänkaupassa niin kuin pankkikriisissäkin näyttää valvonnan pettäneen pahasti . vai pettikö se sittenkään. Asian hyvin tunteva Kari Holopainen selventää, että 80-luvulla niin Neuvostoliitto ylitti lähes jatkuvasti clearing-tilinsä luottolimiitin. Toisin sanoen käytti Suomessa varoja enemmän kuin sille niitä tästä kahdenvälisestä kauppajärjestelmästä kertyi. Suomen Pankki joutui tämän luottolimiitin ja sen ylityksen rahoittamaan. Sitä oli ei markkoja vaan ruplia, joka oli noin seitsemän kertaa kalliimpi valuutta kuin marka, muodollisesti ainakin, niin nämä luottolimiitin ylitykset pahimmillaan meni sinne kahdeksaansataan, yhdeksäänsataan miljoonaa ruplaan. Ja keskimäärinkin niin meillä oli saatavaa Neuvostoliitolta, siis Suomen Pankilla ja viimekädessä sitten Suomen valtiolla, koska Suomen Pankkihan hoiti tätä tiliä Suomen valtion puolesta, niin tuollainen 2,4 miljardia markkaa per vuosi keskimäärin. Ja kun siitä valtaosa oli korotonta, niin kyllä siitä ainakin sen luonnonlain mukaan että tyhjästä on paha nyhjäistä, eli toisinsanoen rahaa ei tule koskaan kenellekään ilmaiseksi. Niin siitä koitui Suomen Pankille aikamoiset kustannukset. Me laskettiin tuon kauden päätteeksi että keskikustannus meillä oli tuollainen 250 miljoonaa markkaa vuodessa saamattomina korkoina. Vuosikymmenen tappio kyseisestä valvontavelvoitteen tahallisesta laiminlyönnistä tai tuottamuksellisesta toiminnasta oli siis noin 2,5 mrd markkaa. Vastapuolikin oli asian huomannut, josta Juri Piskulov selventää, että Kaikki ymmärsivät että tämä on vastoin clearingin periaatteita mutta toisaalta suomalaiset yritykset olivat vain kiinnostuneet siitä miten myydä enemmän olemassa olevista veloista huolimatta. Toisin sanoen keksittiin erilaisia keinoja lisätä kauppaa. Holopainen jatkaa, se mitä tapahtui ei ollut välttämättä lainkaan erityisen tietoista. Minä luulen että poliittisella puolella oli vain hyvin harvoja sellaisia jotka ymmärsi edes että tämä clearing-tililtä veloitettu raha oli rahaa. Minä olen kuullut ministeritasoiselta miehen sanovan että se on sitten mainio järjestelmä tämä meidän idänkaupan maksujärjestelmä että siinä ei tarvita edes rahaa. Paavo Väyrynen paljasti lopulta clearing-tilin

⁹ Idänkaupan kääntöpuoli TV1 30.03.2003, Production House Ltd

¹⁰ Idänkaupan kääntöpuoli TV1 30.03.2003, Production House Ltd

epätasapainon ja Neuvostoliiton velan vuonna 1986. Mutta vieläkään ei haluttu rajoittaa clearing-kauppaa saati vähentää sitä.

Sitten alkaa tietoinen huijaaminen. Neuvostoliitto oli jo usean vuoden ajan todennut clearing järjestelmän loppuvan. Suomalaiset poliitikot kuitenkin tietoisesti alkoivat pelata omia pelejään ja antoivat yrittäjien uskoa kaupan jatkumiseen. Ilkka Suominen toteaa asiasta, jos siinä sitten oltaisiin vielä ruvettu 86-90 sanomaan että eikun, heitetään tuolta teollisuudesta vaan ihmisiä pois ja sammutetaan tehtaita: kenkätehtaita, vaatustehtaita, vähennetään metsäteollisuuden vientiä, pienennetään tätä idänkauppaa, clearingkauppaa. Kyllä se aika mahdoton homma olisi ollut.¹¹

Kari Holopainen muistelee tuon ajan keskeisiä taloudellisia vastuita. Neuvostoliiton ulkomaankauppaministeriksi oli juuri tullut mies nimeltä Aristov joka jouluna, minä muistan sen erityisen hyvin kun hän sanoi että hän on muuten Paasikivi-Kekkonen linjalla, niin hän sitten tuli ensivisiitille Suomeen kesällä -86, jolloinka tämä tilanne oli jo tiedossa että nyt ollaan limunaadissa. Ja minun ymmärtääkseni niin meidän oma ulkomaankauppaministeri ei yksinkertaisesti saanut sanottua että ei tässä nyt nämä mene oikein hyvin nämä asiat vaan pikemminkin päinvastoin. Että jos tehdään niin kuin sopimuksessa on oletettu niin tästä tulee joku tuommoinen 28 miljardia, minä vähän jeesasin siinä laskemisessa, Suomelle saatavaa jos vaan annetaan mennä. Ja sehän oli jo, kun valtion budjetti oli 100 miljardia siihen aikaan, niin hirmuinen raha. Ja meillä sitten korkealla tasolla sanottiin että meillä ei ole mitään ongelmaa. Suomessa kokoomuksen ja sosiaalidemokraattien muodostama sini-punahallitus jäi neuvottomaksi. Käsiä leviteltiin puolin ja toisin rajaa, joten Neuvostoliitto jäi lopulta lähes kahdeksan miljardia markkaa velkaa Suomelle. Tästä velkasaatavasta on edelleen perimättä yli kolme miljardia markkaa eli 520 miljoonaa euroa.¹²

1.1.9 Kaikki loppuu aikanaan **Ä** myös clearingkauppa

Neuvostoliitossa voimistui päivä päivältä tarve siirtyä poliittisesta clearingistä vapaaseen valuuttakauppaan. Neuvostoliittolaiset jakoivat vihjeitä ja lopun ennusmerkit olivat kaikkien nähtävillä pitkin 80-lukua. Suomalaiset yritykset eivät halunneet uskoa kultaisen clearing-ajan loppuun. Yritykset painostivat hallitusta loihtimaan heille ihmeen. Viimeiseksi jäänyt clearing-kauppaa koskenut 5-vuotissopimus solmittiinkin hämmentyneissä tunnelmissa vuonna 1989 Moskovassa. Suomalaiset poliittisen eliitin edustajat olivat allekirjoittamassa presidentti Koiviston johdolla pöytäkirjaa. Tapauksesta Ilkka Suominen toteaa, että kyllä siinä osittain oli jo savuverhon makua mitä me sanoimme. Se oli politiikka kun me sitten virkamiesten kanssa siitä sisäisesti keskustelimme, mm. tästä viisivuotissopimuksesta niin totesimme toisillemme että tällähän ei ole edes sitä arvoa mille tämä on kirjoitettu.¹³

Ilkka Suominen muotoilee mielellään rehvakkaasti vastuutaan siten, että ei Suomen hallituksella ollut mitään mahdollisuutta tehdä sen enempää kuin mitä virkamiehet ja hallitus poliittisesti teki tämän clearing-kaupan jatkamiseksi. Vastuu otetaan mielellään, ei siinä mitään, se lankeaa luonnostaan mutta en tiedä olisiko siitä pitänyt kirjoittaa joku dokumentti: "Vastuu on meidän". Kaikki eivät halunneet uskoa clearing-ajan loppumista. Sadat yritykset menivät konkurssiin, niiden mukana suuret Finn-Stroin alaiset rakennusyrietykset ja Jukka Tuomisen tuhannen työntekijän kenkä- ja vaatetehtaat. Kymmenet tuhannet jäivät työttömiksi ja alkoi pankkikriisin aika.¹⁴

Valvontako petti vai yhteiset poliittisen liikkeen rahoitusjärjestelmät takasivat tiettyjen edut. Ilkka Suominen asian kiteyttää seuraavasti: mutta ennen kaikkea annettiin suomalaiselle teollisuudelle periksi. Olisi vaan pitänyt sanoa että ei onnistu. Velaksi ei myydä!¹⁵

1.1.10 Yhteenveto ja loppulasku

Tappioita valvontavelvoitteen laiminlyönnistä koitui Suomen valtiolle yhteensä noin 10 mrd markkaa. Suomen Pankki oli keskuspankkina vastuussa kyseisestä clearingkaupasta. Tappiot ovat parin miljardin osalta ~~oppotettu~~ kaikessa hiljaisuudessa Suomen Pankin maksettaviksi kuluiksi. Tappiot clearingkaupan

¹¹ Idänkaupan kääntöpuoli TV1 30.03.2003, Production House Ltd

¹² Idänkaupan kääntöpuoli TV1 30.03.2003, Production House Ltd

¹³ Idänkaupan kääntöpuoli TV1 30.03.2003, Production House Ltd

¹⁴ Idänkaupan kääntöpuoli TV1 30.03.2003, Production House Ltd

¹⁵ Idänkaupan kääntöpuoli TV1 30.03.2003, Production House Ltd

osalta ei ole kirjattu ainakaan Suomen Pankin taseisiin. Pankin omat pääomat eivät olisi riittäneet kattamaan noin 8 mrd markan tappioita. Huomattavaa on se, että kyseinen tappio on ollut noin 6 prosenttia luokkaa valtion vuotuisesta budjetista. Toinen kysymys on kokonaan se, että mistä taseista ja kenenkä varoilla mainitut tappiot on katettu sekä mistä ovat liikepankkien Neuvostoajan luotot katettu.

Suomen Pankin vuosikirjassa vuodelta 1992 todetaan idänkaupan saamisista seuraavaa: Suomalaisten pankkien luottosaamiset Venäjältä olivat kertomusvuoden lopussa noin 5 mrd. markkaa. Luottosaamisten kuoletuksia oli saamatta noin miljardi markkaa. Lisäksi valtiolla oli 0,4 mrd. markkaa erityissaamisia sekä yrityksillä arviolta 2.1 mrd. markkaa käteis- ja ennakkomaksusaamisia. Sopimusten mukaiset saamiset olivat näin ollen kaikkiaan noin 7,5 mrd. markkaa¹⁶.

Clearingtilistä tulleet tappiot sekä muut idänkaupasta johtuneet tappiot yhteensä olivat siis noin 17,5 mrd. markkaa. Tappiot olivat näin ollen kokonaisuudessaan noin 12 prosenttiyksikköä vastaavan ajan valtion vuotuisesta budjetista.

¹⁶ Suomen Pankin vuosikirja 1992, s. 39

1.2 Laman synty Æ rahamarkkinoitten vapauttaminen

1.2.1 Summary by Honkapohja and Koskela

In the 1990s, Finland underwent a deep depression as its GDP dropped about 14% and unemployment rose from 3 to almost 20%. This is a story of bad luck and bad policies. Bad luck took the form of external shocks: the collapse of trade with the former Soviet Union in 1991, but also sharp cycles in the OECD area. However, bad luck is far from being the whole story. In the absence of bad policies, Finland would have experienced a recession, not a depression. Bad policies included a poorly designed financial regulation and mistaken reactions to the onset of the crisis. Of particular interest is the role of financial factors in triggering the crisis and aggravating the effects of bad policies. Not only were consumption and investment spending hurt by the credit crunch, but there is evidence that the private sector's indebtedness has increased structural unemployment, which explains why the recovery is proceeding with firm job creations. A number of general lessons emerge. They concern the deregulation of financial markets, the policy reaction to massive capital inflows and the role of employment policies.¹⁷

1.2.2 The story of the banking crises by eyes of economists

The story begins with a poorly designed deregulation of financial markets. Deregulation usually means two things: domestic interest rate regulation is lifted and the private sector is allowed to borrow freely abroad. At the same time, the authorities signal their intention of sticking with the fixed exchange rate regime previously in place. As domestic and foreign investors perceive little likelihood of a loss from exchange rate movements, the story next features a lending boom both domestically and from abroad, often in foreign currency. Having built up large debts in domestic and foreign currency, the private sector is very vulnerable to changes in domestic interest rates and in the exchange rate. Meanwhile, the lending boom shows features of an unsustainable bubble, so, sooner or later, a turnaround happens and financial capital flows out. At this stage, the alternatives available to the authorities are all bad. If they want to defend the value of the currency, the authorities have to raise domestic interest rates, which hurts the highly indebted private sector. If they want to improve the weakened competitiveness of the export sector, a devalued exchange rate hurts those who have borrowed abroad. In the end, either a tightening of monetary policy or a depreciation leads to bankruptcies and rising unemployment. With many customers in trouble, banks suffer. To confront rapidly deteriorating public sector finances, tax increases and / or expenditure cuts result in a procyclical fiscal policy. When the crisis comes to its conclusion, unemployment recedes only slowly and incompletely, while the public sector budget deficit remains hard to close.

This is the story that we tell, offering some econometric evidence where needed. We argue that several features of the depression have led to an increase in structural unemployment. In particular, we evaluate econometrically the potential role of private sector indebtedness in wage and price setting, and the view that financial factors matter not only for investment and consumption, but also for price and wage setting, and thereby structural unemployment.

1.2.3 The road from boom to bust

The crisis went through three stages: overheating, depression and recovery. Given the many similarities between the Finnish and Swedish crises. At this stage, we note that during the 1980s Finland grew faster and more smoothly than Sweden, reflecting Finland's catching-up and Sweden's mounting troubles.

1.2.3.1 Overheating

In contrast to most other European countries, Finland did not experience any major rise in unemployment in the aftermath of the oil crises of the 1970s, or during the gradual disinflation of the 1980s, and its public finances remained balanced. Things changed abruptly around 1986-7. First, growth accelerated significantly and the economy entered a period of overheating. Several factors were behind this change:

Financial market deregulation, which included both the abolition of regulation of domestic bank lending rates and the lifting of restrictions on private borrowing from abroad, led to an explosion of bank credit and large

¹⁷ Economic Policy a European forum, Finland's depression, A tale of bad luck and bad policies, Honkapohja and Koskela, s. 400

capital inflows.

There was a sharp increase (15-20%) in the terms of trade as a result of the fall in energy prices and the rise in world market prices of forest products.

Economic policies were not sufficiently restrictive.

Inflation quickly rose from 2-3% in 1986 to about 7% in 1989-90, while unemployment declined from its previous average rate of 4% to 2.5% by the end of 1989. In comparison, in Sweden unemployment declined only gradually, and indeed its GDP growth was more moderate. As price competitiveness declined, the current account went into deficit.

Competition among banks intensified in response to financial deregulation, marked by increased risk taking, probably as a result of moral hazard and myopic behaviour. (Looking at savings banks, the most aggressive competitors, Vihriälä (1997) reports evidence of moral hazard.) Indebtedness of the private sector went up. Capital inflows increased hugely as investors perceived little likelihood of a loss from exchange rate movements and took advantage of the growing differential between domestic and foreign interest rates. Real estate and other asset prices soared.

1.2.3.2 Depression

The boom came to an end in 1990. GDP growth declined extremely rapidly from +5.4% in 1989 to -6.5% in 1991. Domestic private investment, private consumption and net exports of goods and services all fell sharply. Thereafter, the decline continued, though at a slower pace through 1992 and most of 1993. The decline in GDP stopped and a turnaround took place in the autumn of 1993. Quite expectedly, price inflation slowed down significantly and came close to a standstill. This and the depreciation of the markka after November 1991 led to a major improvement in the price competitiveness of the Finnish economy, and the current account deficit gradually disappeared and turned into a surplus. A major banking crisis erupted due to rapidly falling asset prices and to corporate bankruptcies, forcing the government to step in. Both international and domestic factors contributed to the crisis. These factors can be classified into shocks and economic policy measures:

Finnish exports to the market economies declined as a result of slow international growth, loss in the price competitiveness of Finnish industry and the fall in the terms of trade. With the collapse of the Soviet Union, in 1991 trade with Russia dropped almost overnight by 70%. This fall contributed to the decline in Finnish GDP in the crisis years, but - as we will argue - it was not the main factor in the onset of the depression.

German unification raised interest rates in Europe as a result of loose fiscal and tight monetary policies in Germany.

Monetary policy turned very restrictive in early 1989 after the revaluation of the Finnish markka. The defence of the markka against speculative attacks kept nominal and real interest rates high and made the short rates volatile. The hard-currency policy ran into problems of credibility and was eventually abandoned with the depreciation of the markka in November 1991 and September 1992. Public consumption and investment declined in 1991 and 1992.

How did each of these elements contribute to the onset of the depression? In our opinion, the external shocks are not the whole story. Trade with the Soviet Union amounted in 1991 to 15% of total exports, and the export share in GDP was then 23%. Even with a very large multiplier, the observed 70% decline at most accounts for two of the seven percentage points' decline in GDP in 1991. Similarly, the western recession and the rise in German interest rates contributed to the depression, but were not the main story. For several reasons, the driving seat is occupied by financial factors, which acted as a propagation mechanism. First, the interest rate shock from the defence of the hard currency and then the exchange rate shock from the major depreciation have influenced both consumption and investment. This effect has been magnified by the high levels of indebtedness of both firms and households, and the fact that a significant part of their borrowing was from abroad. Second, the collapse of asset prices led to a banking crisis. This crisis, in turn, further constrained firms and households.

1.2.3.3 Recovery

The economy turned around in late 1993. The recovery was mostly concentrated in the capital-intensive export industries, while the domestic sector remained relatively depressed until 1995-6. Unemployment continued to rise well into 1994, affecting close to one-fifth of the labour force. In 1999, five years after the revival of economic growth, it still stood at 11 %. Figure 1 shows that the recovery has been strong and general, affecting all sectors of the economy and not just export-related activities. Inflation has remained low and external competitiveness strong, so that the current account has continued to be in surplus. The remaining major macroeconomic problem is high unemployment. Renewed growth will alleviate this problem, but a significant share appears to be structural, and growth by itself cannot cure structural unemployment.

1.2.4 The main diagnosis: A financial crises

The roots of the crisis can be traced back to the period of financial system deregulation in the 1980s. That financial deregulation precedes a crisis has now been documented for many countries, including Chile in the early 1980s, Mexico in the mid-1990s and, most recently, several Asian countries in the second half of the 1990s (Sachs *et al.*, 1996; Corsetti *et al.*, 1998; Radelet and Sachs, 1998). This section takes a detailed look at financial developments and argues that Finland, like most other crisis countries, faced problems of international indebtedness and liquidity.

1.2.4.1 Financial developments

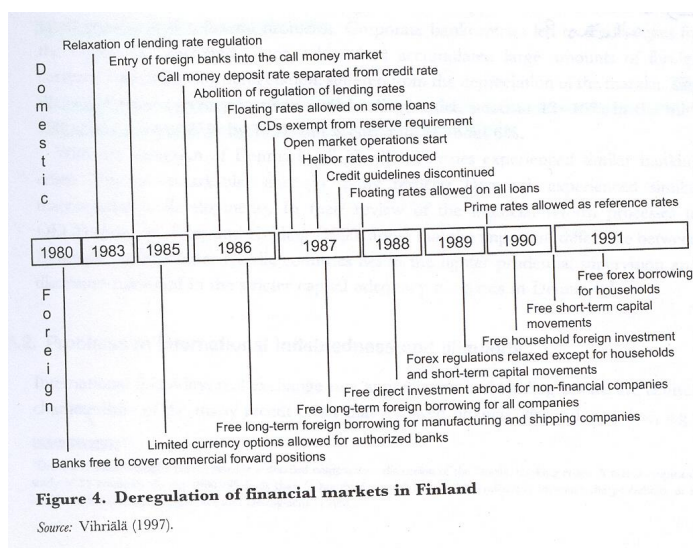
The process of financial deregulation started in the early 1980s, but the greater part was carried out in the second half of the decade. The deregulation process was problematic in several respects. First, its timing in the second half of the 1980s unfortunately coincided with the upswing of the business cycle in the OECD area. Second, rules and practices in prudential regulation and bank supervision were left unchanged. They were tightened only later on in 1991, once the depression had already started. Third, the tax system, which had favoured debt financing of investments, was not reformed. Fourth, lending rates were liberalized earlier than deposit rates, which contributed to raising bank profits and their willingness to lend. Finally, timing again was unfortunate as the freeing of capital movements occurred when monetary policy turned tight to uphold the exchange rate peg, which resulted in large capital inflows. When the pressure on the currency was considered excessive, the band was first widened from +/-2.25 to +/-3% in 1988, and then in early 1989 the markka was revalued by 4%.

These factors contributed to an exceptionally rapid growth in bank lending. Much of the borrowing was used for investment in real estate and other assets, which resulted in a doubling of real asset prices. Notably, bank lending decreased by some 25% from 1991 to 1996 and did not recover until 1998.

Bank losses came to an end during 1996, and full recovery was achieved a year later. The banking crisis was the result of several factors. The boom and bust cycle included a speculative rise in asset prices and the rapid expansion of credit. When the economy entered a

downswing and real interest rates abruptly rose to very high levels, asset prices started to fall and banks faced liquidity and collateral problems. Corporate bankruptcies led to credit losses for the banks. The sheltered sector, which had accumulated large amounts of foreign currency loans following deregulation, suffered from the depreciation of the markka. The share of foreign currency loans in total lending, which stood at 13-15% in the mid 1980s, rose to over 27% by 1991 and is currently at about 6%.

With the exception of Denmark, all Nordic countries experienced similar banking crises. This is remarkable, since in many respects Denmark experienced similar macroeconomic developments. In their review of the financial reform processes in OECD countries, Edey and Hviding (1995) argue that the important difference

between Denmark and the other Nordic countries lies in the tighter prudential supervision and disclosure rules and in the stricter capital adequacy standards in Denmark.¹⁸

1.2.5 Suomen Pankki ja Markku Puntila

Vakaa markka oli syystä tai toisesta valittu strategiseksi tieksi maamme integroimiseksi läntiseen maailmaan, maksoi mitä maksoi. Tässä yhteydessä on vaikea ymmärtää esimerkiksi sitä miksei Suomessa niin kuin Saksassa ja Yhdysvalloissa oli omaksuttu nk. Kouri . Porter mallin noudattaminen.

Ilmeisesti tietyn mittainen puoluepoliittinen ~~ok~~ostaminen~~oli~~ oli myös kyseessä vientiteollisuuden kyykyttämiseksi epäämällä heiltä nk. D-vitamiinin käyttö. Tuolloin taisi päästä unohtumaan moni perusoppi ainakin voima ja vastavoima ajattelussa. Mielestäni oheinen kommentti kuvaa varsin hyvin yleistä ajattelutapaa 1990 luvun alkujaksolla:

~~on~~ tällä kertaa pannaan kampoihin. Nyt saavat metsäpatruunat itkeä jossain muualla kuin Suomen Pankin ovella.~~on~~(korkea virkamies)¹⁹

Suomen Pankissa ei kuitenkaan ollut halukkuutta muuttaa valuuttakurssia:

~~on~~Me yritimme kynsin ja hampain pitää kiinni kiinteästä kurssista. ~~on~~ Markku Puntila . joka on hyvin voimakastahtoinen henkilö . johti pankin valmistelukoneistoa eikä siellä tunnettu muuta kuin kiinteän kurssin systeemi.~~on~~(Kullberg / Kiander ja Vartia 1997)²⁰

Markku Puntila, joka erottuaan Suomen Pankista ja jätettyään uppoavan laivan oli antanut omat teesinsä vahvan markan taakse. Siirryttyään itselliseksi yrittäjäksi allekirjoitti hän konsulttisopimuksen presidentti Mauno Koiviston kanssa. Kyseiset palkkiot tietenkin kustannettiin valtion varoista.

1.2.5.1 Puntilan teesit: Miksi markkaa ei pidä devalvoida

Keskuspankin edustajat puolustivat valittua kiinteän markan politiikkaa. Kauppalehti julkaisi 7.6.1991 Suomen Pankin pankinjohtaja Puntilan teesit, joilla perusteltiin devalvaatiosta pidättäytymistä:

Kilpailukykyhyödyt vähäisiä ja lyhytaikaisia, koska

- ulkomaisen valuuttavelan hoitokustannukset nousevat välittömästi täysimääräisesti,
- ammattiyhdistysliike tulee osille indeksiehdon kautta ja/tai seuraavalla neuvottelukierroksella,
- metsänomistajat tulevat osille välittömästi,
- liukumien voimistuminen syö hyötyä.

Inflaatiopaine ja -odotukset nousevat välittömästi, koska

- tuontipanosten hinnat nousevat osin välittömästi, osin hitaammin,
- palkat nousevat nopeammin,
- puun hinta nousee nopeammin,
- kasvavat velanhoidokustannukset aiheuttavat hintojen nousupainetta,
- inflaatio nopeutuu välittömästi ja jatkuu ohi pisteen, jossa tavoitettu kilpailukyky on kokonaan menetetty,
- odotukset jatkuvasta devalvaatio-/inflaatiokierteestä voimistuvat ja jäävät elämään vuosikymmeniksi.

Korot nousevat välittömästi, koska

- voimistuvat inflaatio-odotukset nostavat välittömästi pitkiä korkoja.
- ellei devalvaatiota pidetä riittävän suurena, myös lyhyet korot nousevat jatkodevalvaation odotuksessa joka tapauksessa silloin, kun uuden devalvaation odotukset jälleen viriävät.

Talouden reaalinen sopeutuminen viivästyy ja vääristyy, koska

- taloudessa käydään jälleen jakamaan olematonta, ja realistinen hinnoittelu viivästyy,
- kustannustietoisuus heikkenee, ja käynnistynyt välttämätön kustannusten karsinta samoin kuin toiminnan tehostaminen pysähtyvät ja hidastuvat,

¹⁸ Economic Policy a European forum, Finland's depression, A tale of bad luck and bad policies, Honkapohja and Koskela, s. 402 - 408

¹⁹ Laman opetukset, professori Jaakko Kiander, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus ja Suomen akatemia, s. 16

²⁰ Laman opetukset, professori Jaakko Kiander, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus ja Suomen akatemia, s. 25 - 26

- rakenteellinen uudistuminen hidastuu ja vinoutuu.

Ulkomainen lainanotto vaikeutuu, koska

- ulkomaisten sijoittajien luottamus erityisesti markkapapereihin heikkenee pitkäaikaisesti.

Suomen kansainvälinen maine ja asema kärsivät, koska

- Suomi toimisi vastoin sen Euro-yhteisön perussääntöjä, johon se pyrkii integroitumaan.
- Erityisen hankalaksi muodostuisi suhde Ruotsiin ja Norjaan, jotka vastikään ovat tässä suhteessa sitoneet kätensä ecu-kytkennöin.
- Suomesta tulisi kolmannen luokan valtio, jonka kykyyn hoitaa -asioitaan ilman devalvaatiota ei voisi luottaa.

Keskuspankin ja hallituksen talouspoliittinen uskottavuus heikkenisivät olennaisesti, koska

- keskuspankki on jatkuvasti puhunut devalvaatiota vastaan,
- hallitus on tuoreessa ohjelmassaan ilmoittanut pitävänsä markan ulkoisen arvon muuttumattomana.²¹

Voima ja vastavoima toimivat erityisen hyvin poliittisten puolueitten ja intressipiirin vallanjako-oppina. Mitä enemmän joku antaa painetta tiettyyn suuntaan sitä varmemmin vastaava sysäys tullaan antamaan takaisin korkojen kera.

Kuten sanottu 1990 luvun lamassa oli paljon tulehtuneitten suhteitten purkamista. Kokoomus halusi näyttää todelliset kykynsä ay-liikkeen nöyryyttämisessä. Aho hallitus toteutti sen mitä kukaan muu ei olisi uskaltanut . suljetun sektorin tuhoamisen mukaan luettuna alkutuotannon putsamisen.

Lamassa oli kyseessä paljon muutakin. Haluttiin kerralla siivota koko yrityskehä sekä putsata kaikkien jäljellejäävien taseet. Kun devalvaation avulla saatiin kannattavuus seikat kuntoon, jäljelle jäi vain yritysten taseitten putsaminen. Kansantaloudessa rahoitusvara eli pankkien kyky rahoittaa tietyllä vakavaraisuusvaateella kasvaa kansantuotteen kasvun mukana. Tämä kokonaisrahoitusmäärä oli saavutettu. Mikäli siis vientisektorille tuli suunnattavaksi uutta rahoituspääomaa tuli vanhasta taakasta päästä eroon. Taseteknisesti nämä luotot oli siis siirrettävä pankkien taseitten ulkopuolelle. Juridisesti tämä edellytti velkasuhteitten eräännyttämistä. Konkurssien kautta saatiin pesät siirrettyä turvallisesti omien miestenqeli asianajajien ja tilintarkastajien hoteisiin. Kyseiset palkkioita nauttivat tahot toteuttivat poliitikkojen ja pankkimiesten määräyksiä verraten julmalla tavalla.

1.2.6 Suomalaisen talouspolitiikan malli

Laman aikaisen talouspolitiikan taustalta hahmottuu ajattelu, jonka elementtejä ovat 'rikos ja rangaistus' - teema eli moralistinen suhtautuminen nousu kauteen , näkemys talouden suljetun sektorin kohtuuttomasta paisumisesta, halu integroitua eurooppalaiseen valuuttajärjestelmään ja vakava huoli maan ulkomaisen velan ja valtion velan kasvusta. Tällainen kuva on löydettävissä sekä talouspolitiikan linjan muodostavista päätöksistä että talouspoliittisten päättäjien puheenvuoroista:

"Rakenneongelmien kasautuminen jäi menneen voimakkaan korkeasuhdanteen varjoon. Vientikelpoisen tuotannon pohjan näivettyminen ja suljetun sektorin kasvu eivät juuri häirinneet, kun talouskatsauksissa keskityttiin ihastelemaan kokonaistuotannon komeita kasvulukuja ja matalaa työttömyyttä. Nyt, kun korkeasuhdanteen kupla on puhjennut, tilanne on nähtävissä koko ankeudessaan." "Varsinainen ongelma on, että kansantalouden voimavarat takavuosien korkeasuhdanteessa hakeutuivat liian suuressa määrin suljettuun sektoriin. Liian pieni osa tuotannosta päättyy vientiin. Tilanteen korjaaminen edellyttää voimavarojen mittavaa siirtymistä suljetusta avoimeen sektoriin."
(Viinanen 1991)

Lamaa edeltänyt nousu nähdään kuplana ja lama paluuna realiteetteihin. Todellisuutta on se, että avoin sektori eli vientiteollisuus on liian heiveröistä tuottaakseen riittävästi valuuttatuloja suljetun sektorin pohjattomiin tarpeisiin. Resursseja olisi siksi saatava siirtymään suljetulta sektorilta avoimelle, mutta sekin on vaikeaa, koska demokratia ja ay-liike vastustavat välttämättömiä muutoksia:

"Talous ei kykene sopeutumaan muuttuviin olosuhteisiin, sillä kilpailun puuttuminen ja

²¹ Suuri Lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, ETLA, s. 201

korporativistiset sidonnaisuudet ovat jäykistäneet rakenteet. Metsässä ei liikahda lehtikään, elleivät etujärjestöt ja parlamentaariset määräenemmistöt salli. "
(Viinanen 1991)

Suomalaista talouspoliittista ajattelua ja retoriikkaa analysoineet tutkijat ovat löytäneet suomalaisen talouspoliittisen mallin, joka toistuvasti manifestoituu teoissa ja puheissa. Tämän mallin avulla myös monet lamavuosien talouspoliittiset reaktiot tulevat ymmärrettävimmiksi. Heinonen et al (1996) tiivistävät tämän mallin seuraavaksi viiden kohdan ohjelmaksi:

1. *Tarjontapuolen korostaminen kiinnittämällä huomiota kustannustekijöihin ja hintakilpailukykyyn;*
2. *pitkän aikavälin kasvu- ja rakenne tekijöiden korostaminen sekä pyrkimys sopeutua suhdannevaihteluihin stabilisaationäkökohtien huomioonottamisen sijasta, mikä on tarkoittanut kilpailukyvyyn asettamista työllisyyden edelle suhdannepolitiikassa;*
3. *valtionalouden tasapainottaminen ja valtion näkeminen yksityisiin verrattavana taloudellisena toimijana, joka on ollut nettosäästäjä,*
4. *keskuspankin poikkeuksellisen vahva rooli, pankkisektorin kannattavuuden suojeleminen ja pitkään säädellyt rahamarkkinat sekä lisäksi*
5. *erityisen huomion kiinnittäminen vientiteollisuuden hintakilpailukykyyn ja sen ylläpitäminen devalvaatioiden, palkkasäännöstelyn sekä muiden toimien avulla.*
(Heinonen et al 1996)

Nämä suomalaisen mallin kaikki elementit ovat selvästi havaittavissa lamavuosien talous- ja yhteiskuntapolitiikassa. Sekä Holkerin (1987-91) että Ahon (1991-95) hallitukset kiinnittivät jatkuvaa huomiota hintakilpailukykyyn. Tämä pyrkimys huipentui vuonna 1991, kun nimellispalkkoja pyrittiin alentamaan. Samalla tavoin rakennekysymykset olivat jatkuvasti esillä.

Laman aikana talouspolitiikka taas luopui lähes kokonaan pyrkimyksistä hillitä laskusuhdannetta. Valintaa perusteltiin sillä, ettei kyseessä ollutkaan mikään laskusuhdanne vaan talouden rakenteellinen kriisi, joka vaati parantuakseen rakenteellisia muutoksia. Kriisin osoittautuessa pitkäksi alkoi tilanne huolestuttaa, mutta vaihtoehtoja ei ollut:

"Päätös valita vientivetoinen kasvustrategia oli ulkomaisen tasapainon kannalta väistämätön, mutta kotimaan kehityksen kannalta kaikkea muuta kuin helppo. Tiedossa oli, että viennin kasvu ei tuo välitöntä helpotusta työttömyyteen ja että veropohja jatkaa viennin vedosta huolimatta rapautumistaan. Samoin oli nähtävissä, että viennin kasvu ei juurikaan helpota pankkikriisiä, vaan että tämä voi tapahtua vasta suljetun sektorin vilkastumisen myötä. Kaikki tämä oli tiedossa, mutta vientivetoiselle kasvulle ei tästä huolimatta ollut todellisia vaihtoehtoja."
(Viinanen 1993)²²

1.2.7 Yhteenveto

Ekonomistit tutkivat virkamiesten tekemiä virheitä kansantalouden käyttäytymisen pohjalta. Maamme eturivin tutkijat ovat kauttaaltaan tuominneet päätökset ja oikeustoimet, jotka ovat vaikuttaneet laman syntyyn. Näistä professori Jaakko Kianderin näkemyksenä seuraavat kommentit:

Jälkikäteen katsoen näyttää kuitenkin siltä, että kysymyksessä oli selkeä finanssikriisi, johon vaikuttavat keskeisesti talouspoliittiset päätökset . etenkin raha- ja valuuttakurssipolitiikka. Näin ollen vaikuttaa siltä, että epäonnistunutta talouspolitiikkaa on selkeästi vähätelty.²³

1. Talouspolitiikan vaikutukset ovat tuntuvia. Epäonnistuneella talouspolitiikalla voidaan saada aikaan suurta vahinkoa ja vastaavasti onnistuneella talouspolitiikalla voidaan luoda edellytykset talouden vakaalle ja suotuisalle kehitykselle ja korkealle työllisyydelle.
2. Työttömyyden käyttäminen makrotalouden epätasapainon korjaamiseen on erittäin riskialtista politiikkaa. Työttömyys jää helposti korkealle tasolle ja korkea työttömyys aiheuttaa vakavia julkisen

²² Laman opetukset, professori Jaakko Kiander, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus ja Suomen akatemia, s. 51 - 53

²³ Jaakko Kiander, Prof, VATT, artikkeli Talous & Yhteiskunta lehdessä

talouden tasapaino-ongelmia. Työttömyys on helppo saada ylös, mutta sen alentaminen on vaikeaa. Lisäksi työttömyyden merkitys esimerkiksi inflaation ja vaihtotaseen tasapainon kannalta on toissijainen.

3. Talouspolitiikan pitää pyrkiä vakauteen ja ennustettavuuteen. Rahapolitiikassa on huomioitava kuluttajahintainflaation lisäksi myös varallisuushintojen ja nimellisen kansantuotteen mahdollisimman vakaa kehitys. Vastaavasti finanssipolitiikassa olisi kyettävä välttämään politiikan myötäsykliisyys. Suuret ja odottamattomat muutokset luovat epävarmuutta²⁴.

Kansantaloustieteilijät eivät luonnollisestikaan tutki tapahtumia siltä kannalta, että olisi epäiltävissä selkeitä laittomuuksia esimerkiksi tapahtumissa, joissa viranomaiset ovat aiheuttaneen tahallisesti tai tuottamuksellisesti suurta taloudellista vahinkoa ja kyseiset tappiot olisi piilotettava medialta sekä kansalaisilta tavalla tai toisella.

On täysin selvää, että virkamiehet ja poliittinen eliitti syyllistyi täydellisiin virhearvioihin. Heillä ei kuitenkaan ole vastuuta vaikka tehtyjen päätösten lasku olisi kuinka mittava. Laskun maksajaksi otettiin Hitlerin ja Leninin oppien mukaan yksityiset tahot.

Poukkoilevan julkisen keskustelun pyörteissä pienyrityksillä oli lähes mahdoton tehtävä selvittää mitä pitäisi tehdä. Ainut todellinen vaihtoehto oli ulkomainen kohtuuhintainen raha. Suomen Pankkikin kun oli vakuuttanut devalvaatiovaaran olevan alhainen. Kullberg toteaaakin myöhemmin:

"On selvää, että puhe kulutus juhlasta jää tavalliselle kuluttajalle abstraktiksi ja menettää uskottavuutensa kun sitä toistetaan. Eikä myöskään huoli vaihtotaseen vajeesta koske tavallista ihmistä." (Kullberg/Kiander ja Vartia 1997)

Suomen Pankin kannalta ongelmallista oli myös se, ettei se voinut avoimesti varoittaa lainanottajia valuuttakurssiriskistä, koska sen piti samaan aikaan ylläpitää vakaan markan uskottavuutta. Vaikutelmaksi varoittelusta jäi, että keskuspankki syyllisti turhaan tavallisia kuluttajia ja jätti yli-investoivat yritykset vaille moitteen sanaa.

Jälkikäteen on esitetty useita arvioita, joiden mukaan talouden ylikuumenemista samoin kuin sitä seurannutta romahdusta olisi tehokkaasti voitu tasata siirtymällä riittävän ajoissa vakaan markan politiikasta kelluvien kurssien järjestelmään. Tällöin valuutta olisi nousukauden aikana vahvistunut ja laskukauden aikana heikentynyt, mikä olisi tasannut viennin kehitystä ja inflaatiota, ja lisäksi keskuspankki olisi voinut harjoittaa aktiivisempaa ja paremmin suhdanteisiin sopivaa korkopolitiikkaa. Kelluvien kurssien järjestelmässä kenellekään ei myöskään olisi syntynyt harhakuvitelmaa siitä, että valuuttakurssiriskejä ei tarvitse huomioida ja ulkomaisia luottoja olisi todennäköisesti otettu varovaisemmin. Valuutan kellutus ei kuitenkaan 1980-luvulla ollut mahdollinen vaihtoehto, koska kaikki uskoivat kiinteään kurssiin ja pitivät sitä ainoana mahdollisuutena. Kelluttamista ei harkittu vakavasti muuallakaan Euroopassa. Päälimmäisenä oli ajatus, että eurooppalaiset valuutat ovat sidoksissa toisiinsa ja että Eurooppa yhdessä kelluu suhteessa dollariin ja jeniin. Yleisesti ajateltiin, että Euroopan täytyy pysyä kiinteän kurssin järjestelmässä. Kyseessä oli samalla myös integraatiopolitiikka, eräänlainen EMUn valmistelu. Keskuspankki oli nähnyt paljon vaivaa saadakseen poliittikot vakaan markan linjalle. Päinvastaiseen oppiin siirtyminen ei olisi käynyt käden käänteessä - ei ainakaan niin kauan kuin taloudellinen kehitys oli hyvä tai ainakin siedettävä:

"Keskuspankin tehtävä on alhainen inflaatio ja hintavakaus, kyllä se oli meillä tiedossa... mutta emme keskustelleet Suomen Pankin sisällä vaihtoehtoista. Esimerkiksi kelluttamisen vaihtoehtoa ei ollut olemassakaan" (S, Suomen Pankin edustaja kuvaa 1980-luvun tuntoja)

Jos valuuttakurssi on sidottu eikä korkoihinkaan voi vaikuttaa, on talouden ylikuumenemisen torjunta vaikeaa. Jäljelle jää lähinnä finanssipolitiikka. Periaatteessa ylikuumeneminen voidaan estää leikkaamalla riittävästi julkisia menoja ja kiristämällä verotusta. Julkisia menoja ja tuloja säätelevä finanssipolitiikka oli Suomessa ekspansiivista lähes koko 1980-luvun ajan aina vuoteen 1991 asti ainakin siinä mielessä, että julkisen kysynnän volyyymi kasvoi selvästi joka vuosi. Rahoitustasapainolla mitattuna finanssipolitiikka oli kuitenkin enimmäkseen neutraalia tai jopa kiristävää. Budjettiylijäämä kasvoi 1980-luvun loppupuolella ja oli ennätyskellisen suuri vuosina 1988 ja 1989. Lisäksi valtio oli lähes velaton. Tässä mielessä Suomen julkisen talouden asema oli vahvempi kuin missään muussa maassa.

Kasinovuosien ylilyöntien torjuminen olisi edellyttänyt toteutunutta kireämpää finanssipolitiikkaa ja erityisesti velkaantumisen kannustimien eli korkojen verovähennysoikeuksien muuttamista. Tällaisiin kiristäviin toimiin ei kuitenkaan ollut millään taholla halukkuutta - eikä juuri ymmärrystäkään tilanteesta:

²⁴ Jaakko Kiander, Prof, VATT, artikkeli talous & yhteiskunta

"Oli kovin vaikeata mieltää sitä, että eduskunta taikka sen enemmistöön nojaava hallitus hirveän voimakkaasti olisi lähtenyt tielle, jolla olisi merkittäviä leikkauksia tehty aikana, jolloin työllisyys oli vielä hyvä ja valtion velka oli vielä matala. Vaihtotaseen alijäämä oli kyllä jo hyvinkin hälyttävä, mutta vaaleja ei voi oikein käydä vaihtotaseella eikä kaikki oikein tiedä mikä vaihtotase onkaan..." (S, ministeri)²⁵

²⁵ Laman opetukset, professori Jaakko Kiander, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus ja Suomen akatemia, s. 20 - 21

1.3 Laman syntyhistoria E Maan tapa kaataa yrityksiä

Suomessa on perinteisesti päätetty hyvä veli kerhon toimesta ketkä saavat maassa yrittää ja vaurastua. Tietyt tahot on olleet kiinteästi yhteyksissä yritystoimintaan ja ilmeisesti suoraan hyötyneet taloudellisesti suojelutoiminnasta.

Esitän oheisen kappaleen näyttönä muutamia todellisia tapauksia. Nämä tietysti ovat yksittäisiä tapauksia, mutta 1990 luvun laman nimellä kulkeva joukkotuhontarikos koski noin 42.200 yksittäistä tapautta. Etukäteen päätetty kaadettavien yritysten määrä pankkien tarpeesta keventääqtasettaan edustaa noin 20 prosenttia koko maan yrityskannasta. Toisin sanottuna projekti toteutettiin tarpeesta piilottaa Suomen Pankin, valtion johdon sekä pankkimiesten poikkeuksellisen suuret tappiot ja henkilökohtaiset vastuut. Näille kaikille tapauksille löytyy nimet henkilöistä, jotka ovat osallistuneet kyseisen rikoksen toteuttamiseen. Selvitettyjen tapauksien valossa voidaan todeta se, että nk. Hyvä Veli . kerho käyttää tätä laitonta valtaansa tehokkaasti ajaessaan etujaan. Taustalla toimivat vaikuttajat, joiden käskyjä toteuttavat iskijät eli keulamiehet. Pankit, verottaja tai muu asiaan liittyvä viranomainen antaa tehokkaasti tukensa. Asianajajat, tilintarkastajat ja muut haaskalinnut hoitavat näkyvän työn.

1.3.1 Tapaus VISE

On kulunut 21 vuotta ilmajokelaisen insinöörin Seppo Hautalan oloissamme ainutlaatuisen elämäntyön tuhoamisesta. VS - yhtiöiden konkurssia pidettiin aikoinaan Suomen suurimpana. Joka tapauksessa se oli ja on edelleen maamme hyvinvoinnin kannalta typerin.

Yritys oli henkisesti vertaansa vailla olevassa iskukunnossa, ja sen miljardiluokan ulkomaiset rakennusprojektit olivat vielä pitkällisen ajohdin jälkeenkin vain parin päivän päässä odottavaa allekirjoitusta vailla. Mutta kaatajat ehtivät edelle. Pesän varat olivat 56 miljoonaa markkaa velkoja suuremmat.

Konkurssin jälkeen alkoi pitkällinen ns. takaisinsaantioikeudenkäynti, jossa eri yhtiöiden konkurssipesät riitelivät keskenään jäljelle jääneiden varojen jaosta. Vesi - Sepon, Visen ja VS - Koneen eli kommandiittiyhtiöiden konkurssipesille tulevat varat tulisivat käytännössä pitkälti yhtiöitä luottaneille pankeille, kun taas viime vaiheessa Seppo Hautalan sopijapuoleksi nostaman VS - Groupin hyväksi tulevat varat hyödyttäisivät etupäässä Hautalan perhettä.

Kirjan ensimmäisen painoksen ilmestymisen aikaan Ilmajoen kihlakunnanoikeus tuomitsi juridisesti hyvin omituisin perustein asiallisesti kaikki varat kommandiittiyhtiöille. Samoilla perusteilla, joilla kirjassa pidettiin kihlakunnanoikeuden ratkaisua vääränä, hovioikeus muutti päätöstä VS - Groupin hyväksi. Se jätti kuitenkin asian tavallaan kesken tuomiten VS - Groupille vain kymmenesosan varoista.

Korkein oikeus muutti jälleen ratkaisuja oikeudellisesti hämäämmille perusteille ja Hautalan kannalta tuntuvasti huonompaan suuntaan.

VS - Groupin ja siis Hautalan perheen taholle tuli joka tapauksessa huomattava summa rahaa, mikä olisi mahdollistanut myös yhtiön toiminnan uudelleen aloittamisen ja merkitsi Hautalan perheelle saatavia konkurssipesistä.

Tämän jälkeen seurasi vielä joukko muita oikeudenkäyntejä, jotka kaikki olivat täynnä merkillisiä ja oikeudellisilta perusteiltaan käsittämättömiä käännteitä.

Pesänhoitajien toimintaan kohdistuneet laajat poliisitutkimukset johtivat syyttämättäjättämispäätökseen.

Seppo Hautala kuoli 63-vuotiaana vuonna 1993. Kukaan ei koskaan pysty selvittämään perimmäisiä syitä, mutta voisi pitää suorastaan järjenvastaisena, jos hänen kokemansa epäinhimillinen ajojahti ei olisi lyhentänyt hänen elämänsä.

Jälkikäteen jotkut asiat ovat saaneet selityksensä, joskin selittämättömiäkin asioita on vielä jäänyt. Katsoin aikanaan kirjaa kirjoittaessani, ettei mitään yhteistä juonta yritysten kaatamiseksi ollut olemassa, vaan eri tahot ovat vain omaa asemaansa suojatakseen toimineet samanaikaisesti samansuuntaisesti.

Sittemmin on kuitenkin tullut esille muuta. Erityisesti on paljastunut 29.1.1981 laadittu pöytäkirja ja siihen liittyvä aineisto, joka osoittaa jo ainakin edellisen vuoden lokakuussa alkaneiden valmistelujen yrityksen ajamiseksi konkurssiin tulleen loppusuoralle. Pöytäkirjan toinen laatija on Risto Reijonen, joka konkurssituomion jälkeen ensi töikseen pysäytti VS yhtiöiden toimistotalon katolla pyörineen maapallon.

Pöytäkirjaan kirjattujen toimien osapuolet ovat **Postipankki, SKOP, Lohja Oy ja Vientitakuulaitos VTL**. Sen mukaan "tämän päivän neuvottelussa sovitaan kaikkien läsnä ollessa, että **Visa on saatava konkurssiin**". Samalla ennakoitiin, miten eri kokoonpanoissa tulnaisiin sopimaan erinäisistä asioista, mm. Postipankin kompensatiosta Lohjalle.

Useat rakennusalan sisäpiirejä tuntevat, mm. eräät kirjassa mainitut henkilöt esittivät jälkikäteen, että kilpailevien ja omien asemiensä menetystä pelkäävien rakennusyhtiöiden osuus oli esittämäni suurempi. Myös edellä olevasta käy ilmi Lohja Oy:n merkittävä rooli. Sen asema Visen kilpailijana ja aluksi yhteistyökumppanina kävi asiaa tuntevien mukaan kovasti sen kunnialle. Se pyrki vahvasti Lähi-idän markkinoille, ja siellä sen ohi olikin ajamassa tuntematon pieni yritys Pohjanmaalta, suomenkielinen lisäksi.

Lohja oli ruotsinkielisen pääoman päälinnakkeita, ja vielä Partekin kanssa tapahtuneen yhtymisen jälkeenkin kävi ilmi, kuinka katkeraa sille oli alistuminen suomenkielisen Koneen edessä. Häviötä Viselle ei voitu mitenkään sietää.

Tilanne oli vielä sikäli otollinen, että silloiset SYP ja KOP kilpailivat siitä, kumman reviiiriin Lohja kuului. KOP:stä löytyi erityisen otollinen "tappomies" Seppo Hautalan sanoin. Tämä nyttemmin edesmennyt henkilö, jonka nimi ei esiinny kirjassa, hoiti likaisen työn, mutta yhteisillä työmailla kyllä yhteistyökumppania mustamaalattiin olan takaa. Jostakin syystä siellä liikkui myös varmaa sisäpiiritietoa tulossa olevasta konkurssista jo hyvissä ajoin etukäteen.

Saatuaan kaatosuunnitelman dokumentit käsiinsä Seppo Hautalan Mikko-poika on nostanut Helsingin käräjäoikeudessa korvauskanteen kaadossa olleita yrityksiä sekä pesänhoitajia vastaan. Vaatimus oli sata miljoonaa markkaa, mikä lienee korkoineen noussut ainakin nelinkertaiseksi. Kanne ei kuitenkaan etene oikeudessa siten kuin oikeusvaltiossa pitäisi. Kanteella vaaditaan myös erityistilintarkastusta pesiin, mutta mikään kanteen asioista ei etene.

Esitin kirjassani monen keskustelukumppanin esille tuoman ajatuksen, että kaadossa oli enemmän tai vähemmän kysymys SDP:n tietoisesta politiikasta. Se on joka tapauksessa selvää, että kauppa- ja teollisuusministeri **Ulf Sundqvist** hoiti käytännön operoinnin ja saman puolueen mies, Postipankin hallituksen silloinen puheenjohtaja **Mauno Koivisto** esitti asiassa viimeisen sanan.

Eri viranomaisportaissa oli lukuisia puolueen omia miehiä tätäkin asiaa hoitamassa, sen jälkeen, kun Kalevi Sorsa oli vuonna 1971 työryhmän puheenjohtajana työstänyt toimintaohjeet virkapaikkojen vyöryttämiseksi puolueen käsiin.

Vasta myöhemmin on tullut ilmi, että samoihin aikoihin oli myös puolueen silloisen talousgurun, Helsingin nykyisen apulaiskaupunginjohtajan **Pekka Korpisen** toimesta alettu toteuttaa ns. onton omistuksen oppia. Sen mukaan yrittäjät saavat kyllä itse pitää yrityksensä ja omaisuutensa, kunhan hoitavat niitä SDP:n asettamien sääntöjen mukaisesti.

PS/öin 29.01.1981

REIJONEN/SYMLÄ 28.1.1981

1. ISPIstä ja TAIsta tehdään erilliset sopimukset.
2. TAI
 - a) Sovitaan urakkahinta, jonka määrittelyssä ei oteta huomioon Irakiasta mahdollisesti saatavaa lisähintaa (Sipilän laskelman mukaan tämä olisi n. 100 Mmk).
 - b) Lohja hoitaa työn tavoitehintaurakkana. Yleiskustannuslisa 10...15%. Tämä sovitaan, kun Sipilä on tullut Lähi-idästä.
 - c) Jos Lohja pystyy alittamaan tavoitehintaurakan, saa se alittavalta osalta ensin 50%. Loppu jaetaan PSP:VTL: Lohja kesken suhteessa 1:1.
 - d) Jos urakka tulee kalliimmaksi ylitys jaetaan suhteessa 1:1. (En hyväksynyt tätä, vaan se on sovittava myöhemmin.)
 - e) PSP ja VTL:n riskin katto on Irakiasta tuleva urakkahinta + VTL:n takuut. (Takuut ovat 47 Mmk, joka on sopimuksessa varmistettava, ettei myöhemmin sanotakin takuiden olla vain 27 Mmk.)
 - f) Lohja vastaa yksin kustannuksista, jotka ylittävät em. kattohinnan. PSP on valmis tämän kattohinnan ylittävään osaan kompensatiiona antamaan Lohjalle lisälainaa. (Tätä ei saa puhua SKOPin tai/ja VTL:n läsnäollessa.)
 - g) PSP haluaa tappionsa maksaa osaksi tai kokonaan korkohyvityksenä Lohjan saamalle lainalle suuruusluokkaa 75 Mmk.
3. Tämän päivän neuvottelussa sovitaan kaikkien läsnäollessa, että Visa on saatava konkurssiin. SKOPin poistuttua sovitaan TAI:n raamit, mutta ei puhuta miten PSP kompensoi osuutensa Lohjalle. VTL:n poistuttua sovitaan PSP:n laina Lohjalle.

ISPI ja TAI olivat yhteisprojekteja Lohjan kanssa.

Seppo Hautalan yritystoiminta oli niin itsellistä, että sitä ei mitenkään saanut tungetuksi onton omistuksen univormuun.

Tiettyjä johtopäätöksiä voidaan tehdä myös siitä, että lokakuussa 1985 SDP:n silloinen tiedotuspäällikkö Lauri Sivonen kutsui Seppo Hautalan luokseen ja kysyi tältä, mitä puolue voisi tehdä hänen hyväkseen, että hän voisi jälleen aloittaa rakennusurakoinnin.

Hautala asetti kolme ehtoa, josta yksi oli se, että kauppa- ja teollisuusministeriön kansliapäällikkö Bror Wahlroos poistetaan virastaan.

Sivonen lupasi palata asiaan, mutta sellaista ei kuitenkaan tapahtunut. Myöhemmin kävi ilmi, että hän oli sairastunut aivoverenvuotoon, jonka johdosta hän ei muistanut asiasta muuta, kuin että hänen puheillaan oli käynyt ystävällinen mies. Kohta tämän jälkeen Sivonen kuoli.

Myös valtion ruhtinaallisten myötäjäisten kera Postipankin pankki-imperiumiinsa Sampo-kytlin alla liittäneellä **Björn "Nalle" Wahlroosilla** olisi ollut tilaisuus isänsä tekosten ainakin osittaiseen sovittamiseen. Halutessaan hän olisi voinut saada konkurssipesien selvityksen todella käyntiin. Pari vuotta sitten hänelle esittämäni vetoamus toi kuitenkin saman tuloksen kuin **Jäätteenmäelle** ja **Järventauksellekin** esitetty.

Vuosia jälkikäteen tuli julki, että Koivistolla oli omakin lehmä ojassa sikäli, että hän oli huomattavana omistajana rakennusalan konsulttiyrityksessä. Selvää on, että suhteet rakennusalan sisäpiireihin olivat senkin vuoksi hyvät.

Monet keskustelukumppanit ihmettelivät sitä, että tuntui kuin erityisesti Ilmajoen kihlakunnan oikeudelle olisi jo etukäteen kerrottu, millaisiin ratkaisuihin sen tulisi päätyä. Saattoipa täydentäviä ohjeita tulla oikeudenkäynnin aikakin.

Eräs mieltäni kovasti vaivannut piirre oli se jo Seppo Hautalan eläessä ilmi tullut joskaan ei silloin vielä yleisesti tunnettu seikka, että hänen ykkösasianajajansa Zacharias Sundström oli Ulf Sundqvistin vanha erittäin läheinen yhteistyökumppani ja "kämppekaveri". Kysyin, tiesikö Hautala asiasta. Hän vastasi, ettei tiennyt.

Kysyin, oliko hän varma, ettei Sundström pelannut kaksilla korteilla. Hautala sanoi olevansa varma. "Tunnen Saken niin hyvin," hän lisäsi.

Korrektius olisi joka tapauksessa mielestäni edellyttänyt, että Sundström olisi itse selvittänyt asian päämiehelleen.

Seppo Hautala oli niin voimakas henkilö, että oikeudenkäyntiasiakirjoja juristina lukiessa tulee mieleen tunne, kuin hänen kurissa pitämisekseen olisivat erityisesti asianajajat, mutta väliin myös tuomioistuimien joutunut luomaan oman juridiikkansa, vaikka hänen toimensa olivat kaikin puolin laillisia ja arvokkaita²⁶

1.3.2 Tapaus Karelsilva - Näin kaadettiin Karelsilva

☞ Karelsilvan historiassa röyhkeyden tavanomaiset rajapyykit ylitettiin monelta taholta hulpeasti ja suruttomasti.

RUK:n kämppekaverini, metsänhoitaja Pentti Pylkkö soitti huhtikuussa 1995 ja kevyeen alku kysymykseen kuulumisista hän antoi raskaan sarjan vastauksen: kertoi joutuneensa yhtiönsä Karelsilva Oy:n kanssa uskomattomaan pyöritykseen,

Tuo ei kuitenkaan minua erityisemmin säikäyttänyt, sillä totesin Suomen olevan täynnä pinnan alla olevia uskomattomia tarinoita, Niitä minulle oli tarjottu kirjan aiheiksikin vuosien varrella kymmenittäin.

Aikojen saatossa oli harvakseltaan pidetty yhteyttä, ja muutama vuosi aiemmin olin havainnut yhtiön saaneen komean palkinnon tuotekehittelystä.

Kysymys oli jostakin huipputeknologiaan perustuvasta systeemistä, jolla oli jotakin tekemistä maan luokituksen kanssa. Huipputeknologia tarkoitti sitä, että se meni yli ymmärrykseni.

²⁶ Laillinen murha, Visen taru ja tuho, Kauko Parkkinen erillispainos s. iii - xv

Kauan ei asiasta tarvinnut keskustella, kun jo omakin ymmärrykseni sanoi, että nyt oli menty röhkeyden käänköpiirin väärälle puolelle niin reippaasti, että se ylitti myös oman aiemman kokemuspiirini.

Karelsilva Oy oli joutunut uuden suunnan ottamisen tilanteeseen, kun metsien verotusperusteet muuttuivat. Edellä mainitun tuotteen käyttöarvo kun perustui nimenomaan metsämaiden verotusperusteiden määrittelyyn.

Tilalle se oli kuitenkin kehittänyt uuden vähintään yhtä arvokkaan tuotteen ns. AISA-teknologian. Sen virallinen määritelmä on kuvaava lentokonespektrometri (Airborne Imaging Spectrometer for different Applications), ja sitä käytetään erikoistiedon hankkimiseen kaukokartoitusmenetelmin erilaisista kohteista, esimerkiksi vesistöjen tilasta, metsistä, maaperästä ja sen ominaisuuksista. Sen perusetevyys on siinä, että se tuottaa yhtä tarkkoja kuvia sekä erittäin lyhyiltä etäisyyksiltä että äärimmäisen pitkiltä matkoilta.

Erilaiset teollisuus- ja sotilassovellukset kuuluvat repertuaariin, joten sillä on suuri potentiaalinen käyttöarvo sekä siviili- että sotilaskäytössä.

1.3.2.1 Apumiehet kaappaavat vallan itselleen

Pylkkö oli tehnyt 15.5.1992 Valtion teknisen tutkimuskeskuksen VTT:n kanssa tutkimussopimuksen asiasta. Sopimuksen toteuttaminen eteni kuitenkin VTT:n puolella niin omituisesti, että Pylkkö teki siitä tutkimuspyynnön Keskusrikospoliisille.

Tutkimusohjelman keskeytys Karelsilvalle oli pienimpiä merkillisyyksiä. Monen ammattitaidottomuutta osoittavan tunaroinnin lisäksi Pylkkö katsoi VTT:n edustajien paljastaneen siitä salassa pidettäviä tietoja sekä USA:n avaruustutkimuskeskukselle NASA:lle että eräissä muissa yhteyksissä. NASA:n kanssa käytyjen neuvottelujen dokumenteista sai sellaisen kuvan, että kyseessä oli VTT:n oma laite.

Suomalainen asiantuntija USA:ssa Jaakko Kekoni varoitti VTT:tä kirjallisesti, että omistusoikeudesta levitetty epävarmuutta synnyttävä tieto voi vaarantaa muuten odotettavissa olevat kymmenien miljoonien dollarien markkinat. Kaupat olisivat olleet osa Hornet-vastakauppoja.

Pylkön perätessä kirjallisesti selityksiä omituisiin touhuihin ei vastausta suomalaisen maan tavan mukaan tietenkään tullut.

Kaiken huipuksi VTT:n kaksi oululaistutkijaa olivat perustamassa omaa yritystä tehdäkseen laitteella omaa bisnestä. Murros oli Karelsilvalle niin vaikea, että se oli joutunut yrityssaneeraukseen. Tämä yhtiön heikkoudentila luonnollisesti innosti haaskalintuja teroittelemaan toivorikkaina kynsiään konkurssin ihanassa toivossa.

Lähetin VTT:n ja NASAn välisistä neuvotteluista saamani dokumentin VTT:n pääjohtajalle Markku Mannerkoskelle, jolle oli hallintoneuvoston puheenjohtajana kertynyt kokemusta myös rahamaailman mafiozujen pyöryksestä ja joka oli aktiivisimmin puuhannut Voutilaista KOP:hen.

Saatekirjeessä totesin mm., että "olisi tietenkin mukava saada joku linnaan asiasta, mutta sitä ennen olisi kuitenkin hyvä saada Karelsilvalle riittävästi elinaikaa" .

Mannerkoski vastasi ilahduttavan nopeasti, mutta kertoi asian olevan kunnossa, vaikka juristit sitä vielä tutkivatkin.

1.3.2.2 Saneeraus muuttuu teurastukseksi

Päävelkoja oli Kera, minkä lisäksi Savitaipaleen Osuuspankki oli rahoittanut hanketta.

Soitin Keran toimitusjohtajalle Erkki Moisanderille ja kerroin asian arveluttavat piirteet sekä vetosin, että hän pysäyttäisi ilmeisen selvästi hätäillen ja jopa kiukuspäissä sekä koston motiivein alulle pannun operaation yhtiön saattamiseksi konkurssiin.

Moisanderin toimista ei ole muuta havaintoa kuin hetken kestänyt harras kiroilu puhelimesta ja kehotus asiassa aktiivisena puuhamiehenä esiintyneelle Lappeenrannan asiamiehelle Markku Liiralle soittaa minulle.

Kiukuttelua ja hätäilyä oli esittänyt saneeraajaksi Keran esityksestä määrätty lakimies Raimo Porkka, joka oli aiemmin ollut Keran toimihenkilönä ja jolla siis oli perintökaluna virkamiehen kostoaltis sielu ja harmonisen hyvä yhteistyö Keran mainitun Lappeenrannan edustajan kanssa.

He pyrkivät vaivojaan säästämättä saamaan AISA-teknologian oululaistutkijoiden käsiin ja röyhkeyden rajoja kunnioittamatta ilmaisivat sen myös varsin selvästi ääneenkin.

Saneeraaja Porkka vaati kuitenkin kohta saneerausohjelman valmistelu vaiheissa heti ohjelman alkajaisiksi AISA-teknologian myymistä. Siis yrityksen päätuotteen ja olemassaolon tukipylyvään pois luovuttamista!

Ja Keran Lappeenrannan edusmies selitti vuolaasti, miten sellaisen, joka sattuu löytämään kultasuonen, on annettava se toisen käyttöön, jos ei itsellä ole siihen välineitä. Hän ei tainnut tuntea lakia malmien löytäjän valtausoikeudesta, mutta yrityssaneerain tarkoitukselta hän ei ainakaan huolta kantanut. Keran kultasuonesta hänellä sen sijaan oli rahaa tarjolla oululaisille runsaskätisesti.

Edellä mainitulla kalman kylmyydellä "saneeraaja" otti hahmokseen teurastajan roolin ja esitti Pylkön allekirjoitettavaksi "saneeraussopimusta", jonka mukaan AISA-teknologia olisi myyty. Ostajina olisivat luonnollisesti olleet "Oulu boys", kuten Karelsilvan väki heitä kutsui.

Tämä tapahtui alussa mainittua Pylkön yhteydenottoa edeltävällä viikolla.

Pylkkö kieltäytyi allekirjoittamasta asialliselta sisällöltään yhtiönsä kuolemantuomiota. Silloin saneeraaja Porkka menetti malttinsa täysin ja ilmoitti, että seuraavalla viikolla jätetään hakemus yhtiön panemiseksi konkurssiin. Siitä johtuivat edellä mainitut yhteydenotot konkurssiin välttämiseksi.

Heti seuraavan viikon maanantaiksi ilmoitettiin velkojatoimikunnan kokouksesta, jonka asiasisällön saattoi arvata.

Yritin vielä varoittaa Porkkaa yhtiön jatkamismahdollisuuksia tuhoavasta hätäilystä, mutta Porkka ei suostunut keskustelemaan kanssani, koska minulla ei ollut valtakirjaa. Hämmästyttävän moni lakimies uskoo, että järjen käyttö on kielletty ilman valtakirjaa.

1.3.2.3 Laillisen murhan tuttu kaava toimii jälleen

Joutuu vallan ihmettelemään, käytetäänkö VS - yhtiöiden kaadosta kertovaa kirjaani Laillinen murha oppikirjana tällaisissa tapauksissa, vai seuraako samanlaisella mielenlaadulla varustettujen sankareiden mahdollinen ajatus vain oman logiikkansa lakien mukaan aina samoja ratoja.

Nytkään eivät varsinaiset sankarit halunneet itse liata käsiään, vaan likaisen työn tekijäksi saatiin kiireessä värätyksi Kaakkois-Suomen lääninverovirasto. Yhdessä Työeläkekassan kanssa myös VS - yhtiöiden konkurssihakemuksen jätti verottaja.

Samalla kevyen kyynisellä huolettomuudella kuin Ilmajoen Säästöpankin johtajat edellisen vuosikymmenen alussa seurasi myös Savitaipaleen Osuuspankin toimitusjohtaja Martti Valtonen kritiikittömästi isojen poikien vanavedessä ja näiden viisauteen luottaen, oman järjen valo sammutettuna. Heti keskustelun avauksessa kävi ilmi, että häntä ei huolettanut tippaakaan huipputeknologiaan perustuvan yritystoiminnan säilyminen kotikunnassa.

Kiireessä vain tekeväälle sattuu helposti pieniä lipsumisia. Auliissa palveluhalussaan läänin verovirasto ei ollut tullut ottaneeksi selvää, oliko yhtiö ehkä jo maksanut ne vaivaiset vajaan 40.000 markan verorästit, joiden perusteella toimistopäällikkö Heikki Kiukkonen ja asianvalvoja Jouko Pekkanen 10.4.1995 päivättyllä hakemuksella vaativat yritystä konkurssiin.

Kun kysyin asian valvoja Pekkasetta, kuinka sattuikaan käymään niin merkittävästi, että lääninverovirastolle tuli äkillinen tarve hakea yhtiötä konkurssiin juuri saneeraaja Porkan ilmoittaman aikataulun mukaan moisen summan takia, ei asian valvoja osannut vastata kysymykseen. Myös rästien tarkistusta koskeva kysymys jäi vaille asiallista vastausta.

Ei oikein selvinnyt, kenen asiaa asian valvoja Pekkanen valvoi.

Myöhemmin läänin verovirasto kirjelmässään kertoi Lappeenrannan käräjäoikeudelle, että se jätti ensimmäisen konkurssi hakemuksensa nimenomaan saneeraaja Porkan pyynnöstä.

Kiireen hirmuisuutta kuvaa sekin, että hakemuksen päiväyksessä oli vuosiluku 1994.

Porkka oli jo suureen ääneen ehtinyt ilmoittaa puhelimesta Oulun suuntaan, miten helposti AISAn hankkiminen sinne onnistuu, sen jälkeen kun yritys on pantu konkurssiin. Koskaan tuskin tullaan saamaan luotettavaa selvitystä siitä, oliko jonkinlaisia koplauksia taustalla yli-innokkuutta selittämässä.

Lappeenrannan käräjäoikeudessa Porkka esitti yhtiönsä Justecon Oy:n nimissä yhteensä 380.000 markan laskun hyvistä palveluksistaan Karelsilvalle. Jonkinasteista ironiaa sisältyy siihen, että yhtiön nimi ilmiselvästi pohjautuu sanaan ius, oikeus.

1.3.2.4 Saatanan tunarien taidonnäytteitä

Tein Pylkön puolesta valituksen konkurssiin asettamispäätöksestä Kouvolan hovi oikeudelle. Se antoi tuomionsa suomalaiseksi käytännöksi harvinaisen pian, runsaan kuukauden kuluttua valituksen tekemisestä eli 30.6.1995.

Mutta harvinainen oli tuomiokin. Sen perustelut olivat kokonaisuudessaan seuraavat:

Lääninverovirasto on vastauksessaan myöntänyt, että yhtiö oli 16.1.1995 (siis jo kuukausia aiemmin) maksanut konkurssihakemuksessa tarkoitetut velat. Siten on selvitetty, ettei lääninverovirastolla ole ollut yhtiöltä maksettavaksi käynnystä saatavaa, minkä vuoksi edellytystä yhtiön asettamiselle konkurssiin ei ole ollut.

Ja tuomiolauselman ydinkohta kuuluu seuraavasti:

Käräjäoikeuden päätös kumotaan ja Karelsilva Oy:n konkurssiin asettamista koskeva vaatimus hylätään.

Kaakkois-Suomen läänin verovirasto veloitettiin korvaamaan yhtiön oikeudenkäymiskulut 2.000 markalla.

Tulos ei juuri olisi voinut olla konkurssin puuhamiehille nolompi. Kuitenkin korvaamattomia vahinkoja yhtiölle oli aiheutettu. Ilmiselvästi oli tehty virkavirheitä, joista lain mukaan täytyisi seurata vahingonkorvausvelvollisuus, mutta taitavatpa vahingot sananmukaisesti olla korvaamattomia.

Ansioksi on sentään katsottava, että pakkotilassa verottajakin joutuu myöntämään mutkittelematta olleensa väärässä.

Tilanne oli siinä määrin harvinainen, että keskellä lomakautta käsiin saatujen konkurssilainsäädäntöön ammattilaistenkin käsitykset menivät kovin pahasti ristiin siitä, mitä tästä hovioikeuden päätöksestä seuraa. Onhan konkurssisääntö edelleen vuodelta 1868.

Kuitenkin konkurssin puuhamiesten ajatukset tuntuivat olevan sellaisia, että he ovat tällaisten pikkuseikkojen yläpuolella.

1.3.2.5 Kuka korvaa vahingot?

Kaupparehden jutustakin käy selvästi ilmi tavoite saada AISA oululaisten haltuun. He olivat jo saaneet yrityksensä perustetuksi, mutta heidän ammattitaitonsa rajoittuu kuitenkin vain hyvin kapealle alueelle. Kaupparehden mukaan "Pauniahokin tunnustaa, että VTT:n tutkijoiden perustama yritys on hyvä esimerkki siitä, kuinka raakaa liike-elämä pahimmillaan on".

Mutta edeltä lienee käynyt ilmi, että suomalainen hallinto on pahimmillaan vielä raaempaa.

KRP sen sijaan lakkasi näkemästä asiassa mitään raakuuksia tai tutkimisen arvoista heti sen jälkeen, kun VTT:n lakimies oli käynyt sen puheilla. Tosin ratkaisun huteruus paistoi läpi niistä tuomioistuimen päätöstä

muistuttavista selittelyistä, joita tutkimisen lakkauttamispäätöksen perään oli kirjoitettu.

Kun toimii riittävän raakasti ja röyhkeästi ja turvana on sekä tutkijan että valtiollisen instituution antama suojakilpi, ei tarvitse piitata mistään kääntöpiireistä. Sekä Kauppalehden toimittajan saamien yhteydenottojen että minulle esitettyjen kommenttien perusteella samansuuntaisia tapauksia on olemassa runsaasti.

Olin 29.6.1995 Kansalaisen oikeusturvayhdistyksen kolmen miehen lähetystön mukana sisäministeri Jan-Erik Enestamin puheilla. Toiminnanjohtaja Erkki Vasama toi esille muutamia tosiasioita konkreettisin esimerkein terästettynä, ja Pohjan Sahan ryöstön kohteeksi joutunut Pertti Korppoo kertoi, miten Keskusrikospoliisi oli pitänyt häntä aiheetta pidätettynä 15 vuorokautta, mistä asianomaiset virkamiehet oli tuomittu vastuuseen.

Tuore sisäministeri kuunteli tarkkaavaisesti, mutta myönsi, että asiat olivat hänelle uusia ja että ne tuntuvat mahdottomilta, mutta hän lupasi selvittää ne. Oikeus valtiossa ne luonnollisesti olisivatkin mahdottomia.

Saattaisi ministeristä tuntua uskomattomalta sekkin, miten joustavasti verottajamme antaa alihankintoja tarvittaessa ilman perustettakin, kun yritys pitää saada tuhotuksi.

Karelsilvan tapauksessa esiintyy puhtaaksi viljellyssä muodossaan eräs keskeinen tunnusmerkki, joka on yhteinen koko röyhkeysrajan yläpuolelle nousseelle joukolle: he omaksuvat täydellisen kuurouden toimistaan varottavien äänten suhteen. Sama kaiku on askelten, olkoonpa kysymys sitten yrityksen tuhoamisesta tai koko kansantalouden alasajosta.

He uskovat, oikeammin tietävät, olevansa keskinäisen kohelluksen kerhossa niin turvassa, että mitkään seuraamukset eivät heihin ulotu. Näin heidän ei tarvitse kantaa huolta myöskään vastuukysymyksistä.

J.K. Pauniahon tiesi aivan oikein. Raaka verohallintomme iski uudelleen hallinnolle harvinaisella nopeudella. Aiemmin kunnostautuneet verovirkailijat jättivät uuden hakemuksen 11.7.1995 runsaalla 170.000 markan summalla. Tällä kertaa vuosilukukin oli oikea.

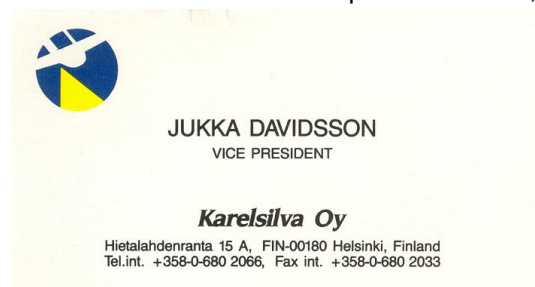
Heinäkuun helteiden aikaan Suomessa tuntuu toimivan tehokkaasti vain yritystoiminnan tuhoaminen. Kysyin myös budjettiriihen alkulämmittelyissä askartelevalta valtiovarainministeriltä Iiro Viinaselta, eikö tällä tavoin mellastavia ministeriön reviiiriin kuuluvia virkamiehiä todellakaan saada kuriin. Toistaiseksi näyttöä puuttuu.

Uudelle hakemukselle on jokseenkin mahdotonta löytää muuta motiivia kuin mahdollisimman tehokas ja nopea kosto ensimmäisen yrityksen myttyyn menon johdosta.

Nyt Kerakin heitti syrjään turhan häveliäisyyden ja yhti yleiseen konkurssiriehaan omalla noin 1,7 miljoonan markan hakemuksella.

Ei ole vähäisintäkään epäilystä siitä, etteikö Suomessa saada yritystä näin mahtavin voimin konkurssiin. Yritystoiminnan tuhoaminen on kohtuuttoman paljon helpompaa kuin uuden yritystoiminnan luominen. Siihen ei edes mainittavaa asiantuntemusta tarvita.

Myös koko yrityssaneerauslaki on kääntynyt tosiasiallisilta vaikutuksiltaan täsmälleen päinvastaiseksi, kuin sitä suunnitelleet intomieliset kirjoituspöytäteoreetikot kuvittelivat. Sillä uskottiin turvattavan juuri vahvaan ideaan ja osaamiseen perustuvien Karelsilvan tapaisten yritysten jatkamismahdollisuudet silloin, kun nämä satunnaisten seikkojen vuoksi ovat joutuneet ahdinkoon. Nyt sen avulla pidetään väkisin pystyssä Ekan, Elannon ja Polar yhtiön kaltaisia lahonneita jättiläisiä, jotka myös veronmaksajien varoilla syövät pienempien mutta paremmin osaavien yritysten markkinoita²⁷

Allekirjoittanut oli myös osallisena Karelsilva Oy yhtiössä. Olin allekirjoittanut Pentti Pylkön kanssa

²⁷ Missä on röyhkeyden kääntöpiiri 1995, Kauko Parkkinen s. 44 - 55

esisopimuksen yhtiön koko osakekannan ostamisesta. Osallistuin myös VTT:n kanssa käytyihin neuvotteluihin koskien valtionyhtiölle annettuja tietoja patentiin liittyvästä AISA tuotteesta. Erityisesti allekirjoittanut matkusteli maailmalla kartoittamassa yhteistyökumppaneita eri sovellusalueille. Potentiaali oli todella huikea. Neuvottelut olivat pitkällä esimerkiksi USA:ssa eri sovellusten testaamista ja tuotteistamista. Karelsilva oli ilmeisesti ensisijaisesti saatava nurin, koska VTT oli luovuttanut luvatta tietyt osat keksinnöstä ulkopuoliselle valtio-omisteiselle yhtiölle. Olin asiasta keskustelemassa mm. kauppa- ja teollisuusministeri Seppo Kääriäisen kanssa eduskunnassa. Neuvottelu osoittautui täysin turhaksi. Yhtiö oli päätetty selvästi lahdata.

1.3.3 Tapaus Kalervo Savolainen

Häpeäpilkkua Suomelle sekä viranomaisille että erityisesti oikeuslaitokselle. He odottavat, että ikääntynyt veteraani kuolisi niin päästäisiin koko ongelmasta. **Syyttömänä vankilassa!**

1.3.3.1 Kalervo Savolainen E monien kusisten paikkojen sotaveteraani

Kalervo Savolainen oli mukana toisessa maailman sodassa. Hän muitten veteraanien tapaan koko varsinaisia kusia oloja taistelujen aikana. Kalervon joukkue mm. ei saanut koskaan vetäytymiskäskyä ja eristäytyi muusta komppaniasta. Pahaksi onnekseen heidät motitettiin ryssän taholta jopa tupla mottiin. Tilanne oli epätoivoinen. Ratkaisu kuitenkin löytyi muutamien sekuntien pohdinnan tuloksena. He alkoivat ampua ja hyökätä kahtena ryhmänä toisistaan peilikuvan suuntaan. Näin he saivat ryssän ampumaan itseään. Tästäkin tilanteesta Kalervo Savolainen selvisi hengissä. Hän ei ollut vielä kohdannut ~~nyväveliä~~ kerhoa, verottajaa eikä oikeuslaitosta.

1.3.3.2 Kalervo Savolainen E virkamiehet saivat Kalervon ~~Deivät~~ ryssät

Kalervo Savolainen perusti veljiensä kanssa yrityksen sodan jälkeen. He omistivat suurehkon perheyrityksen, joka toimi usealla paikkakunnalla mm. Pälkäneellä, Hämeenlinnassa jne. Yritys työllisti muutamia satoja henkilöitä ja liikevaihto oli joitakin satoja miljoonia markkoja. Heillä oli yrityksensä pohjalla arvokas patentti, johon tuotanto osittain perustui.

Kalervo Savolainen saivat ansaan verottaja sekä oikeuslaitos. Tekaistulla perusteella sekä laittomalla tuomiolla Kalervo veljiensä kanssa tuomittiin neljäksi vuodeksi vankeuteen. Tuomari on sittemmin tunnustanut tekonsa, mutta Kalervo Savolainen ei saa oikeutta. Hän istui siis syyttömänä linnassa. Tästä lisää:

1.3.3.3 Itä-Suomen hovioikeuden 24.1 2002 antama päätös dnro E 02/1.

Asia	Virkarikos ym.
Asianomistaja:	Viljo Kalervo Savolainen
Vastapuoli:	Juha Antero Voutilainen

1.3.3.4 Vaatimukset hovioikeudessa

Viljo Kalervo Savolainen on hovioikeudelle 31.12.2001 toimittamassaan kirjoituksessa (liitteenä) ilmenevin tavoin vaatinut Juha Antero Voutilaisen tuomitsemista rangaistukseen siitä, että Voutilainen oli

6.9.1979 toimiessaan Kuopion kihlakunnanoikeuden puheenjohtajana tahallaan virka-asemaansa törkeästi väärinkäyttäen tuominnut Savolaisen perustuslakien vastaisesti tekosyiden ja valheid perusteella ehdottomaan 2v 4 kk vankeusrangaistukseen, mitä tekoa oli pidettävä törkeänä, koska sillä oli tavoiteltu huomattavaa hyötyä konkurssipesien pesänhoitajille, virheellisellä tuomiolla oli aiheutettu huomattavaa ja erityisen tuntuva vahinkoa, rikos oli tehty käyttämällä hyväksi vastuulliseen asemaan perustuvaa erityistä luottamusta sekä Savolaisen erityistä heikkoutta ja turvatonta tilaa ja rikos oli myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, 8.10.1979-22.4.1980 ja siitä lukien vuoteen 2001 saakka toimiessaan Kuopion tuomiokunnassa tuomarina sekä Itä-Suomen hovioikeudessa sihteerinä ja hovioikeudenneuvoksena hävittänyt kohdassa 1 tarkoitetulla tuomiolla ratkaistun asian näyteaineistoa siten, että Savolaisen sanotusta tuomiosta tekemä valituskirjelmä oli kadonnut hovioikeudessa, mitä tekoa oli pidettävä törkeänä ja jatkuvana rikoksena, joka oli saanut ajan myötä uusia ilmenemismuotoja, sekä törkeästi pettänyt Savolaiselle antamansa lupauksen antaa kaiken tukensa yhteistyöhön hakea Korkeimmalta oikeudelta väärin tuomioiden purkamista.

1.3.3.5 Käsittelyratkaisut Hovioikeudessa

Hovioikeuksien sihteerin virat on lakkautettu 1.5.1994 voimaan tulleen hovioikeuslain säätämisen yhteydessä ja tuolloin niiden tilalle on perustettu hovioikeuksiin kansliapäällikön virat. Sanotun lain 10 §:n 1.12.2000 voimaan tulleen muutoksen jälkeen muiden hovioikeuksien kuin Helsingin hovioikeuden kansliapäällikköä, asessoria ja viskaalia syytetään virkarikoksesta Helsingin hovioikeudessa. Näin ollen tämä hovioikeus ei ole toimivaltainen käsittelemään Savolaisen Voutilaiseen 2 kohdassa kohdistamaa rangaistusvaatimusta siltä osin kuin kysymys on Voutilaisen hovioikeuden sihteerinä tekemäksi väitetystä virkarikoksesta. Sen vuoksi Savolaisen vaatimus tältä osin jätetään tutkimatta. Korkeimmasta oikeudesta annetun lain 3 §:n 4 kohdan mukaan Korkeimman oikeuden on tutkittava ja lopullisesti ratkaistava muun muassa syyteasiat, jotka koskevat hovioikeuden jäsenen virkarikoksia. Näin ollen hovioikeus ei ole toimivaltainen käsittelemään Savolaisen Voutilaiseen 2 kohdassa kohdistamaa rangaistusvaatimusta siltä osin kuin kysymys on Voutilaisen hovioikeuden jäsenenä tekemäksi väitetystä virkarikoksesta. Sen vuoksi Savolaisen vaatimus tältä osin jätetään tutkimatta. Savolainen ei ole 3 kohdassa vaatinut Voutilaiselle rangaistusta rikoslain 40 luvussa tarkoitettua virkarikoksesta. Rangaistusvaatimus olisi tältä osin käsiteltävä kärjäoikeudessa. Kun väitetyillä rikoksilla on yhteyttä keskenään, hovioikeus katsoo kuitenkin, että rangaistusvaatimuksen käsitteleminen hovioikeudessa myös 3 kohdan osalta on oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 luvun 11 §:n 2 momentin nojalla soveliaista. Sen vuoksi hovioikeus ottaa Savolaisen 3 kohdassa esittämän rangaistusvaatimuksen välittömästi käsiteltäväkseen.

1.3.3.6 Pääasiaratkaisu

Voutilaista koskevasta nimikirjanotteesta ilmenee, että Voutilainen on ollut muun muassa 6.9.-30.11.1979 Kuopion tuomiokunnassa kärjätuomarin virassa.

Kohdassa 1 kuvattu menettely täyttää väitettynä tekoaikana voimassa olleen rikoslain 40 luvun 2§:sää (39/1889) rangaistavaksi säädetyn rikoksen tunnusmerkistön, mistä rikoksesta säädetty kovin rangaistus oli elinkautinen vankeusrangaistus, ja kohdassa 2 kuvattu menettely sanotun luvun 6§:sää (372/1961) rangaistavaksi säädetyn rikoksen tunnusmerkistön, mistä rikoksesta säädetty kovin rangaistus oli kahdeksan vuotta vankeutta. Sekä 1 että 2 kohdassa kuvatut menettelyt täyttävät rikoslain nyt voimassa olevan 40 luvun 8§:ssä rangaistavaksi säädetyn törkeän virka-aseman väärinkäyttämisen tunnusmerkistön, mistä rikoksesta säädetty kovin rangaistus on neljä vuotta vankeutta.

Rikoslain 8 luvun 1§:n 1 momentin 2 kohdan mukaan rangaistusta ei saa tuomita, ellei syytetty ole nostettu kymmenessä vuodessa, jos rikoksesta säädetty kovin rangaistus on vapausrangaistus yli kahden vuoden ja enintään kahdeksan vuotta. Pykälän 2 momentin mukaan syyteoikeus rikoksesta, josta säädetty kovin rangaistus on elinkautinen vapausrangaistus, ei vanhennu.

Rikoslain voimaannpanemisesta annetun asetuksen 3 §:n mukaan rikokseen sovelletaan sitä lakia, joka oli voimassa, kun rikos tehtiin. Jos tuomitsemishetkellä on voimassa toinen laki kuin tekoahetkellä, sovelletaan kuitenkin uutta lakia, jos sen soveltaminen johtaa lievempään lopputulokseen. Säännöksen esitöiden (HE 66/1988, s. 190) mukaan merkitystä ei olisi itse lakien periaatteellisen lievemmyyden (esim. rangaistusasteikkojen) vertailulla, vaan vertailun kohteena olisivat nimenomaan lakien ajatellun soveltamisen lopputulokset. Vertailu olisi perustettava siihen, mihin konkreettiin lopputulokseen uuden tai vanhan lain soveltaminen esillä olevassa tapauksessa johtaa. Jos lopputulos olisi kummassakin tapauksessa sama, sovellettaisiin rikoksen tekoajan lakia.

Kohtien 1 ja 2 rangaistusvaatimukset Voutilaisen Kuopion tuomiokunnassa tuomarinvirassa tekemiksi väitetyistä rikoksista on esitetty 31.12.2001 eli yli kymmenen vuoden kuluttua väitettyjen rikosten tekoajoista. Syyteoikeus Voutilaista vastaan on siten 1 kohdan osalta nyt voimassa olevien edellä sanottujen rikoslain säännösten mukaan vanhentunut. Näin ollen nyt voimassa olevan lain soveltaminen johtaa tältä osin lievempään lopputulokseen kuin väitetyn rikoksen tekoaikana voimassa olleen lain soveltaminen. Kohdan 2 osalta syyteoikeus on vanhentunut sekä väitettynä tekoaikana voimassa olleen että nyt voimassa olevan lain mukaan. Rangaistusvaatimus on siten 1 ja 2 kohdan osalta selvästi perusteeton.

Kohdassa 3 kuvattu menettely ei täytä minkään rikoksen tunnusmerkistöä. Rangaistusvaatimus on siten myös tältä osin selvästi perusteeton.

Näillä perusteilla hovioikeus oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 7 luvun 5 §:n 2 momentin nojalla haastetta antamatta hylkää heti kanteen.

Asian ovat ratkaisseet: Hovioikeudenlaamanni Liisa Ollikainen sekä
hovioikeudenneuvokset Anna-Kaarina Mäkinen ja Kaarina Heino.
Esittelijä: Eero Antikainen

1.3.3.7 Kritiikki

Voutilainen oli oman tunnustuksensa mukaan tuominnut Savolaisen väärin ja valheellisin perustein perustuslakien vastaisesti yli 2 vuoden ehdottomaan vapausrangaistukseen. Teon tunnusmerkistö sopii törkeään virka-aseman väärinkäyttöön, koska sillä oli tavoiteltu huomattavaa hyötyä konkurssipesien pesänhoitajille, virheellisellä tuomiolla oli aiheutettu huomattavaa ja erityisen tuntuva vahinkoa, rikos oli tehty käyttämällä hyväksi vastuulliseen asemaan perustuvaa erityistä luottamusta sekä Savolaisen erityistä heikkoutta ja turvatonta tilaa.

Savolainen oli toimittanut kirjoituksensa . kuten hovioikeus päätöksessään Savolaisen vaatimusta nimittää - Itä-Suomen hovioikeudelle 31.12.2001. Hovioikeus antoi päätöksensä 24.1.2002. Hovioikeus käytti aikaa päätöksen antamiseen siis kolme (3) viikkoa. Hovioikeus ei siten ole voinut, eikä välittänyt tai uskaltanut tutustua asiaan sen vakavuuden edellyttämällä huolellisuudella. Voutilainen oli sanottuna aikana itse hovioikeudenneuvoksena Itä-Suomen hovioikeudessa.

Kohdassa 1 kuvattu menettely täyttää törkeän virka-aseman väärinkäytön tunnusmerkistön. Tästä virkarikoksesta säädetty kovin rangaistus vuonna 1979 oli lain 39/1889 2§:n mukaan elinkautinen vankeusrangaistus. 1.1.1990 tuli voimaan laki rikoslain muuttamisesta (792/1989), jolla rangaistusasteikkoa kevennettiin radikaalista siten, että törkeästä virka-aseman väärinkäyttämisestä säädetty kovin rangaistus on 1.1.1990 jälkeen enää neljä vuotta vankeutta. Tässä kirjoituksessa ei puututa siihen, miksi eduskunta säati näin radikaalisti virkarikoserangaistuksia keventävän lain.

Syyte oikeus rikoksesta, josta säädetty kovin rangaistus on elinkautinen vankeusrangaistus ei vanhennu koskaan. Siten Voutilaiseen kohdistuva syyte oikeus ei olisi ollut vanhentunut. Tässä tapauksessa hovioikeus kuitenkin vetosi rikoslain voimaannpanemisesta annetun asetuksen 3 §:ään, jonka mukaan rikokseen sovelletaan sitä lakia, joka oli voimassa, kun rikos tehtiin. Kuitenkin, Jos tuomitsemishetkellä on voimassa toinen laki kuin teko hetkellä, sovelletaan kuitenkin uutta lakia, jos sen soveltaminen johtaa lievempään lopputulokseen.

Hovioikeuden päätöksen perusteluista ei ilmene, millä syillä sovelletaan uutta lakia, jos pääperiaate on se, että rikokseen sovelletaan sitä lakia, joka on ollut voimassa teko hetkellä. Teon aikana voimassa olleessa laissa säädetty kovin rangaistus olisi ollut elinkautinen vankeusrangaistus, jonka syyte oikeus ei vanhene, kun taas uuden lain mukainen vanhentumisaika on kymmenen (10) vuotta. Kappaleen jatko-osassa on jopa jouduttu turvautumaan hallituksen esitykseen (HE 66/1988), jonka siteerausta hovioikeus on ilmeisesti tarkoittanut perusteluksi asetuksen poikkeuskohdan soveltamiselle.

Säännöksen esitöiden (HE 66/1988, s. 190) mukaan merkitystä ei olisi itse lakien periaatteellisen lievemmyyden (esim. rangaistusasteikkojen) vertailulla, vaan vertailun kohteena olisivat nimenomaan lakien ajatellun soveltamisen lopputulokset. Vertailu olisi perustettava siihen, mihin konkreettiin lopputulokseen uuden tai vanhan lain soveltaminen esillä olevassa tapauksessa johtaa. Jos lopputulos olisi kummassakin tapauksessa sama, sovellettaisiin rikoksen tekoajan lakia.

Hovioikeuden tulkinta horjuu sikäläkin, että ainakin mitä virkarikosten rangaistavuuteen tulee, on uusi laki 792/1989 kaikilta osiltaan lievempi kuin vanha laki 39/1889. Siten olisi vain teoreettinen mahdollisuus, että vanhempaa, rikoksen teko hetkellä voimassa ollutta lakia voitaisiin milloinkaan soveltaa, joten rikoslain voimaannpanemisesta annetun asetuksen 3§ 1 momentti olisi turha. Kuitenkin se on esitetty säädöksessä pääperiaatteena. Ei ole uskottavaa, että lainsäätäjät esittäisi keskenään ristiriitaisia säädöksiä . varsinkaan samassa pykälässä.

Hovioikeuden perustelujen logiikka ei siten avaudu tuomioistuimen päätösten oikeudenmukaisuutta edellyttävälle kansalaiselle. Vaikuttaakin siltä, että hovioikeus on pitänyt perusteluja tarkoituksenmukaisuuskysymyksenä, onhan Voutilainen saman tuomioistuimen toimivaltainen hovioikeudenneuvos.

Kohdan 2 mukainen rangaistusvaatimus on päätetty jättää tutkimatta kokonaan, koska hovioikeuden mukaan osa kohdan 2 vaatimuksesta kohdistuu Voutilaisen toimintaan kihlakunnan tuomarina, ja syyteoikeus olisi siten vanhentunut. Kuitenkin kohdassa 2 Savolainen esittää väitteen, että Voutilainen on Itä-Suomen hovioikeudessa toimiessaan hävittänyt Savolaisen jutun näyteaineistoa. Hovioikeus ei tutkinut, millä perusteella Savolainen väitteensä esittää, ja mitä näyteaineistoa on hävitetty ja milloin.

Pääasiallisen yhteydessä hovioikeus toteaa, että kohdassa 2 kuvattu menettely täyttää kohdan 1 tavoin törkeän virka-aseman väärinkäytön tunnusmerkistön. 1.1.1990 saakka törkeästä virka-aseman väärinkäytöstä säädetty kovin rangaistus oli elinkautinen vankeusrangaistus, jonka syyteoikeus ei vanhennu koskaan. Kuitenkin hovioikeus asiaa tutkimatta päättää, että Kohdan 2 osalta syyteoikeus on vanhentunut.

Voutilainen oli asian hovioikeuskäsittelyn aikaan hovioikeudenneuvoksen virassa Itä-Suomen hovioikeudessa. Edellä herätetyn tuomioon kohdistuvien kritiikin perusteella ei ole todennäköistä, että Itä-Suomen hovioikeudella kokonaisuutena ottaen on ollut mahdollisuutta käsitellä toimivaltaiseen jäseneensä kohdistettua, pahimmillaan elinkautisen vapausrangaistuksen tuottavan asian käsittelyä oikeudenmukaisesti.

Asia olisi tullut käsitellä siten, että käsittely olisi ollut paitsi puolueetonta, tasapuolista ja oikeudenmukaista, se olisi myös näyttänyt siltä. Tämä olisi ollut välttämätöntä sekä rikollisesti menetelleen virkamiehen saattamiseksi edesvastuuseen teostaan että vahingon kärsineen Savolaisen oikeusturvan kannalta. Siten Itä-Suomen hovioikeuden olisi tullut jäädä itsensä ja siirtää asian käsittely muuhun hovioikeuteen tai Korkeimpaan oikeuteen. Itä-Suomen hovioikeus ei kuitenkaan jäänyt itseään, vaan antoi päätöksen asiassa.

Laajemminkin koko maan oikeusjärjestelmän uskottavuus joutuu tällaisten päätösten yhteydessä enemmän kuin kyseenalaiseksi: on ilmeistä, ettei Suomessa enää ole legitimiä oikeuslaitosta.²⁸

1.3.4 Suomi on maailman vähiten korruptoitu maa

1.3.4.1 Koiviston ansaintalogiikka sekä tutkimattomat SDP:n rahoituskuviot

Hämmästyttävien oli Iltalehden 23.9.1995 paljastama tieto, että Koivisto oli 1970-luvun lopulle saakka osakkaana rakennusalan konsultointia harjoittaneessa **Suojakäytävä Oy:ssä**. Näin ollen hänellä oli tiivis yhteys VS-yhtiöiden ylivoimaa pelänneisiin rakennusliikkeisiin myös silloin, kun hän Postipankin hallituksen puheenjohtajana viime kädessä ratkaisi Visen konkurssiin saattamisen.

Huomion arvoista on myös se, että jälleen MTV tapansa mukaan levitti auliisti kanavansa levälleen Koiviston käsien pesua varten.

Painava ja paljastava on myös Kalevi Sorsan uudessa kirjassaan antama todistajanlausunto Koivistosta: "Kaukopartiomiehenä minä häntä ennen kaikkea pidän: hän tähtää kauas, ei paljon hiisku tavoitteistaan, iskee rajusti, häipyä ja peittää jälkensä."²⁹

²⁸ Seppo Anttila kohdat 1.3.3 – 1.3.3.6

²⁹ Missä on röyhkeyden kääntöpiiri 1995, Kauko Parkkinen s. 58

1.3.4.2 Virkamies on aina erehtymätön - ainakin kansliapäällikkö Wahlroos

☞ Lainsäädäntömme nojaa siihen perusolettamukseen, että virkamies on virkatoimissaan erehtymätön.

Niiden harvinaisiksi oletettujen poikkeustapausten varalta, joissa virkamies lipsahtaa kaidalta polulta, on säädetty melkoisen ankarat rangaistukset juuri niiden oletetun harvinaisuuden vuoksi.

On vain käynyt niin, että kun perusolettama harvinaisuudesta on osoittautunut harhakuvitelmaksi, on siihen nojautuva ankaruus varsin pitkälle vesittänyt koko lainsäädännön käytäntöön soveltamisen. Lain seuraamukset ovat alkaneet tuntua liian raskailta käytäntöön sovellettaviksi.

Joka tapauksessa käsitys virkamiestemme erehtymättömyydestä on iskostunut myös julkisen sanamme verenperinnöksi. Se suhtautuu virkamiesten virkatoimissaan esittämään kuin muuhunkin Jumalan sanaan.

Tämä ei kuitenkaan rajoitu vain virkatoimiin. Kuinka niin erehtymätön mies taikka nainen voisi yleensä erehtyä muissakaan asioissa? Silkkää totuutta hän tietenkin suustaan ja kynästään päästelee.

Tämän asetelman mahdollistaman eri vapauden meillä lienee kirkkaimmin oivaltanut kauppa- ja teollisuusministeriön vihdoin viimein eläkkeelle saatu kansliapäällikkö Bror Wahlroos. Hänellä ei ollut mitään pidäkkeitä, ei itsensä eikä julkisen sanan taholla.

Totuuden viimeiset hetket -kirja sisälsi ainakin tutkivalle journalistille riittävän yksityiskohtaisen kuvauksen siitä, miten Wahlroos Helsingin raastuvanoikeuden asiakirjojen mukaan 1970-luvun alussa vaati Kiviliikkeiden Oy:n edesmenneeltä toimitusjohtajalta Hugo Lehdolta huomattavan rahasumman yksinoikeudesta eduskunnan laajennusurakkaan.

Tekstin mukaan Wahlroos kertoi sen toteuttamisen olevan vaikeaa, mutta se olisi mahdollista tietyillä ehdoilla. Yhtiön tuli toimittaa hänelle 90 000 markkaa puhtaana käteen, niputettuina kymmenen markan seteleinä. Nykyisin rahan arvo olisi lähes kymmenkertainen.

Hallintojuristina Wahlroos on hyvin tarkka mies. Asiakirjojen mukaan hän tarkisti, että yhtiöllä on tileillään tarvittavat rahat ja että ne merkitään sieltä maksetuiksi. Tarvittavat tekaistut laskut hankittiin Rakelta, edesmennyt sekin.

Rahojen luovutuspaikka oli Hotelli Torni. Asiakirjat kertovat, miten Wahlroos siellä kabinetissa tarkasti kaikki lämpöpatterien taustat, ettei sinne ollut kätkeyty kuuntelulaitteita.

Seteleitä kertyi kaksi matkalaukullista. Ne mukanaan **Wahlroos poistui taksilla lentokentälle, kun tuli kiire Sveitsiin lähtevälle koneelle.** Kun sopimus oli puhtaana käteen, oli yhtiön maksettava etukäteen myös taksi, 200 markkaa.

Suomessa Wahlroosin kaltainen virkamies on kuitenkin kaiken tutkivan journalismin yläpuolella.

Kun Wahlroos sitten sai korkeimmassa oikeudessa lievimmän mahdollisen rangaistuksen eli varoituksen Wärtsilän valtion tuki en leväperäisestä käsittelystä ennen yhtiön konkurssia, oli omassa lajissaan röyhkeyden ylärajoilla liikkuva se röhönauru, jonka säästyksellä hän radiossa kertoi, etteihän se vastannut kuin töin tuskin yhtä päiväsakkoa.

Onkin aiheellista esittää kysymys, tekevätkö Saganin mainitsemat vahvat heikkoudet vastustamattoman ainoastaan naisesta vai tekevätkö ne vahvaan asemaan nousseesta miespuolisesta virkamiehestä täysin haavoittumattoman. Ainakin siinä tapauksessa, että tämä itse kertoilee niistä leppoisasti osoittaen ikään kuin nousseensa tällaisten pikkuasioitten yläpuolelle³⁰

³⁰ Missä on röyhkeyden käänköpiiri 1995, Kauko Parkkinen s. 30 - 32

1.3.5 Kansallinen kokoomus mukana pankkikriisissä

On perin merkittävää se, että tiettyjen tapahtumien yhtymäkohdat tuntuvat aina sitovan poliittiset puolueet ja liikemaailman toisiinsa. Samat nimet toistuvat tapauksissa, joissa on mitään todennäköisimmin jotain peiteltävää.

Ari Mennanderin kirjassaan mainitsemalla Kalervo Kummolan kaverin Aarre Lepistön Yrityskonsultit Oy:tä ei löydy kaupparekisteristä siksi, että yhtiö, jossa Aarre Lepistökin oli mukana, oli oikealta nimeltään Yrityskonsultit Oy SST, haettiin konkurssiin maaliskuussa 1992. Hakijana oli KOP.

Miten on mahdollista, että jo keväällä 1992 konkurssiin mennyt yritys Yrityskonsultit Oy (SST) merkitään vielä 9. lokakuuta 1997 Jokeri-Hockey Oy:n osakasluetteloon, kun yhtiön pesänhoitaja Juha Rantasila purki yhtiön eli lopetti konkurssipesänkin, jo huhtikuussa 1996?

Tämä Jokeri-Hockey Oy:n outo osakasluettelo on ollut voimassa vielä yhtiön yhtiökokouksessa 1. lokakuuta 1998! Ovatko tuon yhtiökokouksen ja aikaisempien kokousten päätökset laillisia, jos mukana on ollut omista jana haamuyhtiö, edustajanaan Aarre Lepistö?

Jokerien Pelaajapörssi Oy:n omistajaksi merkitty "SST-yhtiöt" tarkoitti juuri sitä monimutkaista SST-yritysrystä, jonka osia kuopattiin konkurssiin jo vuonna 1992. Yrityskonsultit Oy SST:n konkurssiketjuun kuuluivat ristiin rastiin omistetut yhtiöt kuten SST Invest Oy, SST Group Inc ja monta muuta tuolloin samanaikaisesti haudattua yhtiötä.

Yrityskonsultit Oy SST:n perusti aikoinaan **talousjohtaja Aarre Lepistö** toukokuussa 1986 **edustamillaan Antti Chydenius seuran Tuki ry:n ja Tuhatkunnan Tuki ry:n rahoilla.**

Kaikista "SST-yhtiöiden" yrityksistä todelliset johtajat ja rahanpyörittäjät hyppäsivät ulos viime tingassa juuri ennen konkurssia ja luovuttivat hallituspaikkansa ja vastuunsa bulvaaneille. **Yleensä yhtiöiden viimeiseksi kotipaikaksi vaihdettiin Helsingin sijasta Lahti.**

Nykyisen Jokerit HC Oy:n (entinen Pelaajapörssi, entinen Quel) yhtiä alkuperäisomistajaa ja perustajaa "SST-yhtiöt" -nimistä voidaan pitää kaikkien 90-luvun postilokeroyhtiöiden äitinä.

SST- Yhtiöt Oy perustettiin muutama päivä ennen kuin nykyisen Jokerit HC Oy:n edeltäjä, paperiyhtiö Quel Oy, muutettiin 30. huhtikuuta 1991 Jokerien Pelaajapörssi Oy:ksi.

SST- Yhtiöt Oy:n taakse kätkeytyi kaksi miljoonaveloissa olevaa konkurssikypsää yhtiötä Oy SST Group Inc ja SST Invest Oy, joita edusti Martti Mannerla.

SST- Yhtiöt Oy:n hallituksen puheenjohtajaksi valittiinkin yhtiön perustaja Martti Mannerla ja jäseneksi Pertti Vanhanen, **Kokoomusta lähellä olevien yhdistysten talouskonkarit.** Aarre Lepistöä ei valittu yhtiössä mihinkään tehtävään, mutta muutaman päivän kuluttua hänet kuitenkin merkittiin SSTYhtiöt Oy:n edustajaksi Pelaajapörssin perustamiskokouksessa!

Näiden lukuisten "SST-yhtiöiden" kautta pyöritettiin satojen miljoonien markkojen bisneksiä, joiden pankkivelat lopulta kipattiin veronmaksajien harteille, heille maksettavaksi langetettujen pankkitukien muodossa.

SST-yhtiöissä meno oli kansainvälistä ja korkeatasoista. Esimerkiksi SST-Group Inc:in johdossa olivat yhteen aikaan muun muassa Leroy M. Sylvert New Yorkista, ministeri Olavi J. Mattila, maaherraja ministeri Johannes Antonsson Ruotsista, kokoomuksen rahakirstujen päällä istunut talousjohtaja Martti Mannerla ja tietysti Hjalilksen ja Rantasilan ystävä Aarre Lepistö.

Martti Mannerlalla oli vaikutusvaltaa ja suhteita niin paljon, ettei hänen tarvinnut edes vannon SST-Group Inc:in konkurssissa yhtiön pesäluettelo keväällä 1993. Ihmeellisesti pesäluettelon vannon Lahden raastuvanoikeudessa oikeaksi täysin yhtiön ulkopuolinen henkilö, Mannerlan puoliso, rouva Pirkko Mannerla. Rouva Mannerla ilmoittikin oikeudelle että "tietoni yhtiön ja ns. indressiyhtiöiden toiminnasta koostuvat lähinnä, joihinkin kotonani tapahtuneisiin, kahvia tarjoillessani, kuulemiini keskusteluihin".

Pelkästään huhtikuussa 1992 konkurssiin asetetun Yrityskonsultit Oy SST:n jäljiltä haudattiin pankkivelkoja (KOP, Skop, SHOP, PSP, SSP, SYP ja Interbank) veronmaksajien harteille yhteensä noin 53 miljoonaa markkaa.

Yrityskonsultit Oy SST:n taloussotkujen hautaajaksi valittiin perhepiiristä uskottu mies, asianajaja Juha Rantasilaja saattohoidon valtion pankkitukimultiin siunasi Yrjö Tuokko ja Tilintarkastustoimisto Yrjö Tuokko Ky.

Pesät lopetettiin vuonna 1996 ja näin maksut sittemmin siirtyivät valtiolle. Pesien hautauskokousten pöytäkirjat allekirjoittivat Juha Rantasila ja Leena Pyymäki, joka edusti yhtä suurvelkojaa eli Kansallis-Osake-Pankkia³¹.

Ministeri Iiro Viinanen neuvotteli keskeisenä henkilönä yhdeksänkymmentäluvun alussa sopimukset pankkien kanssa. Hän edusti erittäin velkaantunutta Kansallinen Kokoomus ry:tä. Keskeisenä perusteena pankeilla oli tuona aikana kaataa niin asuntovelallisia kuin yrittäjiä vakuuksien puutteeseen tai nk. vakuusvajeen takia. Eräänä merkittävänä yksityiskohtana ja oikeusvaltion uskottavuuden säilyttämiseksi tulisi selvittää miksei yhdistystä Kansallinen Kokoomus ry kaadettu pankkien taholta samoin yhdenvertaisuusperustein kuin muita kansalaisia eli vakuusvajeeseen. Kokoomuksella oli tuolloin velkoja yli 50 miljoonaa markkaa³² ja vakuuksia saamiensa sisäpiiritietojen mukaan velkojen kattamiseksi noin 10 - 15 miljoonaa markkaa.

Tästä asetelmasta juontuvatkin seuraavat kysymykset. Olisiko ministeri Viinaseen tullut jäädä itsensä näitten neuvotteluitten suorittamiseksi, koska hänen painolastinaan oli myös velkainen kokoomus ja sen pelastaminen. Miksi kokoomusta ei kaadettu samaan aikaan vakuuksien puutteeseen niin kuin monia kymmeniä tuhansia muita. Saiko kokoomus samaan aikaan helpotusta pankeilta korkojensa maksuun alennettuina korkoina tai pitkämielisenä suhtautumisena lainojen lyhennyksiin.

Edellä kerrottuun sopii seuraava lainaus selvittämään tapahtumien taustoja; KOP:n synkkä tila sai Pertti Voutilaisen kirjoittamaan ensimmäisen epävirallisen tukihakemuksen vakuusrahastolle joulukuussa 1992. Pankin pääomavaje eli tuen tarve oli useita miljardeja markkoja. Laskelmat olivat samalla ennakkovaroituksella pankin uhasta ajautua konkurssiin. Käytännössä vakuusrahasto olisi kuitenkin ottanut KOP:n vierihoidonsa kuten SKOP oli otettu runsas vuosi aikaisemmin. KOP:n valtiollistamisuhka hermostutti pankin omistajia. Tauno Matomäki ja Yrjö Niskanen muodostivat hallintoneuvoston pelastuspartion, joka aloitti epäviralliset neuvottelut pääministeri Esko Ahon ja valtiovarainministeri Iiro Viinaseen kanssa. Niskanen tapasi Viinaseen useita kertoja. Tapaamisissa todettiin, että KOP:n kaatuminen tai joutuminen valtion haltuun olisi kansallinen katastrofi. Se syöksisi valtionalouden suunnattomiin vaikeuksiin. Yhtä hyvin se olisi romahduttanut pankin suuromistajien talouden, kun KOP:n osakkeiden arvot olisivat pyyhkiytyneet pois taseista. Edessä olisi ollut myös poliittinen katastrofi, josta kokoomus olisi kärsinyt kaikkein eniten. Kellään ei ollut varaa minkäänlaiseen katastrofiin³³. Keskeisimpänä kysymyksenä Kokoomuksen tapauksessa on se, että putsattiinko puolueen velat valtion piikkiin puolueen johdon tietien ja hyväksymänä. Todettakoon, että Matomäki ja Niskanen nohtivat tyystin arvopaperistamisen väittäessään pankkien kaatumisen aiheuttavan suuromistajille ylipääsemättömiä ongelmia.

Kokoomuspuolueen taloudellisen aseman paraneminen 1990-luvulla vaatii ehdottomasti vielä oheisen lainauksen kertomisen. Syntipukki Toivonen irrotettiin Lastenklinikan Tuki ry:n toiminnasta ja yhdistyksen tositeaineistosta. Näin Jokereillekin ikävät todisteet voitaisiin häivyttää yhdistyksen kirjanpidosta ja asiakirjoista.

Lastenklinikan Tuki ry:n kirjanpitoa käsiteltiin Matti Toivosen erottamisen jälkeen. Osa kuiteista ja tositteista oli nypitty pois kirjanpidosta. Mutta näpelöitsijä ei ollut hoksannut kirjoittaa uudelleen koko atk:lla ollutta päiväkirjaaja pääkirjaa, joista näkyy tosittien numero, maksun aihe, markkamäärä, päivämäärä, maksaja ja maksun saaja.

Syyskuun 11. päivän 1997 istunnon oikeudenkäyntipöytäkirjaan kirjattiin asiasta asianajaja Aarno Arvelan lausuma, että hän "totesi kirjanpidosta puuttuvien kuittien tarkoittavan sitä, että joku ihminen oli jostain syystä sen jälkeen, kun kirjanpito oli tehty, poistanut sieltä kuitteja". Lisäksi "Arvela viittasi tältä osin todistaja Pitkäsen esitutkinnassa ja 2. käsittelyssä kertomaan. Kirjanpito oli siirtynyt Pitkäselältä Lustigille moitteettomana kuitit tallella."

³¹ Harkimoiden Hattutemppu, Lastenlinikalta Hartwall Areenalle, Pentti Sainio, s. 175 - 177

³² HS 30.1.2001

³³ Pankkikirja, Antti-Pekka Pietilä s. 39 - 40

Iltalehden jutun ydinsanoma oli selkeä otsikosta alkaen: "Johtaja sai potkut, erikoistilintarkastus meneillään, Lastenklinikan Tuki ry:stä epäillään kadonneen satoja tuhansia markkoja".

Näin oli käynyt ja Toivosen potkujen jälkeen yhdistys hävitti parissa kuukaudessa vielä noin miljoona markkaa, ennen kuin yhdistys Matti Lustigin, Harry Harkimon ja hänen Leena-vaimonsa, professori Jaakko Perheentuvan ja asianajaja Juha Rantasilan avustuksella vietiin konkurssiin.

Iltalehden jutun ilmestymisen ja Toivosen potkujen aikaan Lastenklinikan Tuki ry oli taloudellisesti hyvässä kunnossa. Pankkitileillä oli rahaa noin 1,3 miljoonaa markkaa. Mutta parin kuukauden kaluaminen jätti yhdistyksen varallisuudesta jäljelle vain luukasan, joista niistäkin tempuista myöhemmin syytettiin ainoastaan Toivosta.³⁴

Toiminnanjohtaja Toivonen tuomittiin kaikesta huolimatta yli kahden vuoden vankeustuomioon. Hän on yrittänyt saada tuomiotaan muutettua erilaisin toimin tuomioistuimista. Kaikki on kuitenkin ollut turhaa. Miksi tuomioistuimet eivät halunneet tutkia kirjanpitoon kohdistuvia epäilyjä? Miksi ne noin 200 puutetta kirjanpidossa ei aiheuttanut epäilyjä vastapuolelle? Oliko kenties niin, että oli jo aiemmin luotu suunnitelma putsata Kokoomuspuolue yhdessä Hartwall Areenan muodostamisen kanssa? Miksi päämies Lipponen veti yhtäkkiä valtion noin 20 miljoonan tukilupauksen hallinrakentamiselta? Oliko Toivonen tuomittava syyttömänä linnaan jotta kaikki taloudelliset tavoitteet tulisi saavutettua? Oliko Kokoomuspuolueen päättäjät tietoisia edellä esitetyistä asioista? Miksi konkurssiin viedyn yhdistyksen hallitusta ei asetettu lain mukaisesti syytteeseen tai edes tutkintaan?

1.3.5.1 Kokoomus, Helsinki Halli Oy, Jokerit, Harkimot ja rahanpesuepäilyt – poliisin pitäisi tutkia

Hartwall areenan pystyttäminen on ollut mestarinäyte Suomen talouselämässä. Onko kuitenkaan kaikki sitä miltä se näyttää? Miten tämä liittyy pankkikriisiin?

Pankkikriisi antoi mahdollisuuden ison rahan tekemiseen mikäli avustajina oli merkittävät henkilöt nk. sisäpiiriläiset. Liikeidean piti sisältää merkittävää hyötyä myös suojelun antaville tahoille. Suomi on pullollaan näitä tarinoita. Ongelmana kuitenkin on kansalaisten yhdenvertaisuus lain edessä sekä se, että on syytä epäillä että tietyt tahot järjestävät tarvittaessa vankeustuomioita toisille saavuttaakseen omat tavoitteensa. Tuomioistuimet kyllä hoitavat hyvät-veljetqeli vapaamuurarit kuiville. Muistetaan vaan kyseisten veljien vala -
"..**vannon, että autan toveriani Royal Arch- muuraria nähdessäni hänet sekaantuneena mihin hyvänsä vaikeuteen ja kannatan hänen asiaansa, kunnes saan hänet siitä vapaaksi, olkoon hän oikeassa tai väärässä.**"

Aion tässä kappaleessa esittää katkelmia tapahtumista, joita on tutkittu tarkkaan toisten taholta. Mielestäni Matti Toivonen ansaitsee riippumattoman tuomioistuimen tekemän uuden käsittelyn jutulleen. Hänen asiassaan myös poliisin pitäisi puhua julki kaiken tietämyksensä.

Helsinki Halli Oy perustettiin Juha Rantasilan toimistossa 8. toukokuuta 1995. Yhtiön perustaja oli Harry Harkimon omistaja Hjallis Promotion Oy (entinen Oy Ecu-Capital Ab), jota edusti Hjallis. Osakepääomaksi merkittiin tulevaan areenahankkeeseen nähden vaivaiset 100 000 markkaa.

Perustamiskokouksessa Hjallis valitsi Helsinki Halli Oy:lle hallituksen, eli **itsensä ja Kummolan, de la Chapellen ja Rantasilan.**³⁵

Helsinki Halli Oy:lle ministeri Olli-Pekka Heinonesen johtama opetusministeriö antoi huhtikuussa 1996 valtionapuja 20 miljoonaa.³⁶

Ensimmäisessä poliisikuulustelussa Matti Toivonen sai puolestaan vastattavakseen yllättäen poliisilta kysymyksen, **mitä hän tietää Harkimon rahanpesusta.**³⁷

Edellä esityksessä kerrottu Kansallinen Kokoomus rp:n mukanaolo hallinnoimiensa säätiöitten kautta varsin kyseenalaisissa toimissa herättää paljon kysymyksiä. Muistikuvieni mukaan Pääministeri Lipponen veti

³⁴ Harkimoiden Hattutemppu, Lastenlinikalta Hartwall Areenalle, Pentti Sainio, s. 118 - 120

³⁵ Harkimoiden hattutemppu, Lastenlinikalta Hartwall Areenalle, Pentti Sainio s. 179 - 180

³⁶ Harkimoiden hattutemppu, Lastenlinikalta Hartwall Areenalle, Pentti Sainio s. 181

³⁷ Harkimoiden hattutemppu, Lastenlinikalta Hartwall Areenalle, Pentti Sainio s. 199

kyseiset 20 miljoonaa pois Helsinki Halli Oy:ltä. Syytä toimeen ei tuolloin kerrottu. Kuitenkin tietyn ajan kuluttua hän perui päätöksensä. Miksi?

Minulle on myös kerrottu toisten sisäpiiriläisten taholta, että näissä rahanpesuepäilyssä olisi pohjaa. Mikäli siis poliittiset puolueet ja erityisesti Kokoomus järjesteli raha-asiansa kuntoon kyseenalaisin tai jopa laittomin toimin tulee nämä asiat selvittää yhdenvertaisuusperiaatteen mukaan. Rikos on rikos riippumatta kuka se on tehnyt.

1.3.6 SDP mukana pankkikriisin kiemuroissa

1.3.6.1 STS:n tilinpäätös 1992

KOP osti pankin enemmistön Valtion Vakuusrahaston (VVR) tuella tehdyillä sopimusehdoilla marraskuussa 1992. Koko osakekannan kauppahinnaksi muodostuu lunastusten jälkeen noin 140 milj. markkaa. Tämä hinta saattoi syntyä vain sillä perusteella, että VVR sitoutui tukemaan pankkia, muutoin osakkeet olisivat olleet arvottomia. KOP:n kannalta STS:n purkamisesta jäävän oman pääoman on oltava vähintään mainitut 140 milj. markkaa, jotta ei syntyisi välitöntä tappiota. KOP:n vuoden 1992 tilinpäätöksessä STS:n tuloslaskelma ja taseriskejä ei miltään osin ole otettu huomioon KOP:n luvuissa, mistä syystä KOP:n vakavaraisuus koheni toimenpiteellä väliaikaisesti jonkin verran.

1.3.6.2 Sopimukset vakuusrahastojen kanssa

1. STS-Pankki on ilmoittanut hakeneensa pääomatukea Liikepankkien ja Postipankin Vakuusrahastolta, jonka alaisuuteen se kuuluu. Ei ole tiedossa, onko tarkoitus antaa "tukea tästä vakuusrahastosta, vai tuleeko tuki suoraan vain Valtion Vakuusrahastosta (VVR). Mikäli liikepankkien Vakuusrahastosta tukea annetaan, jakautuu se muiden liikepankkien maksettavaksi. Tilinpäätökseen mennessä tällaista tukea ei kuitenkaan ole kirjattu.

2. Marraskuussa 1992 Julkaistiin esisopimus VVR:n ja KOP:n välillä STS-pankin ongelmien hoitamiseksi. Tiedotteiden mukaan tarkoitus oli siirtää noin 2,2 mrd. markkaa ongelmaluottoja erilliseen yhtiöön, johon omaksi pääomaksi VVR sijoittaisi 450 milj. mk ja KOP 50 milj. mk. Näin katsottiin, että KOP vastaisi 10%:sta ongelmista. Samassa yhteydessä annettiin ymmärtää, että yksityishenkilöiden järjestämättömät luotot noin 600 milj. mk jäävät KOP:n huolehdittavaksi. Vastineeksi oli sovittu, että STS maksaa takaisin valtion pääomatuen 170 milj. markkaa.

3. Sopimus VVR:n kanssa ei voinut toteutua, koska eduskunta ei hyväksynyt ns. roskapankkilakia. Koko STS:n tase on nyt muodollisesti KOP:n vastuulla. Helmikuussa 1993 on ilmoitettu, että VVR:n oletetaan vastaavan STS:n 3,0 mrd. markan järjestämättömistä luotoista. Kun yksityishenkilöiden luottoja ei pitänyt siirtää merkitsee tämä noin 1 mrd. markan kasvua aiempaan tasoon. Selitykseksi on tarjottu, että tässä on mukana kaikkien niiden asiakkaiden luotot, joilla on osakin luo toista järjestämättöminä. Edelleen todetaan, että KOP vastaa 10 %:sta tappioista.

4. Maaliskuussa 1993 KOP:n pääjohtaja sanoi yhtiökokouspuheessaan, että VVR on sitoutunut vastaamaan STS-Pankin 3,4 mrd. järjestämättömistä luotoista. Lopulliset ratkaisut ovat pitkittyneet ja mutkistuneet, eikä ole saatavilla olevalla tiedolla selvítettävissä, miten STS-Pankin tulevat tappiot jakautuvat VVR:n ja KOP:n välillä.

1.3.6.3 STS:n liittäminen KOP-konserniin

Tilinpäätöksessä 1992 STS on liitetty KOP-konserniin vain taseen osalta. Noin 6,0 mrd. mk ottolainausta on Siirtynyt KOP:n taseeseen ja samalla noin 0,5 mrd. käyttelytileihin liittyviä luottoja. Yksityisasiakkaiden luottoja on tarkoitus siirtää vielä tammikuussa 1993 noin 5 mrd. markkaa.

Vuoden 1992 tilinpäätöksessä (KOP) STS:n liittäminen on vaikuttanut yksinomaan positiivisesti, koska mitään omaisuuden alaskirjausta ei ole tehty, ja valtaosa STS:n taseesta on jätetty vakavaraisuuslaskennan ulkopuolelle PTV:n poikkeuslupien avulla³⁸.

³⁸ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 33-34, 44

KOP:n ostaessa STS:n osakekannan eräänä myyjänä toimi STS säätiö. STS säätiö myi 24.11.1992 KOP:lle 25.000.000 osaketta hintaan 3 mk per osake. Mainittakoon, että STS säätiön takana on noin 90%:sti SDP ja 10% vasemmistoliitto. KOP maksoi kaupan omilla osakkeillaan.

Mielenkiintoista kyseisessä kaupassa on se, että KOP maksoi VVR:lle takaisin rahana kyseisen 75 milj. markkaa, mutta STS säätiö sai pitää KOP:n osakkeet. Samaan yhteyteen liittyy myös se, että Paavo Lipposelta tuli SDP:n puheenjohtaja sekä SDP muutti kantaansa nk. roskapankkilain suhteen.

1.3.7 Vasemmistoliitto yrittämisen työpaikkojen suosijana?

¶ Iki 40 vuotta yrittäjänä ollut **Jalo Paananen** tiivistää suomalaisten yritysten suurimman ongelman seuraavasti.

- Sukupolvenvaihdos ei ole yritykselle ongelma, jos on 15 vuotta aikaa järjestellä asioita. Sen sijaan, jos kuolee äkkiä, niin se on yrityksen jatkoa ajatellen tosi vaikea tilanne.

Paananen on ollut eturivin pkt-yritysten puolustaja. Hän johti TT:n noin 80 hengen valtuuskuntaa, joka pari vuotta sitten jätti ministeri **Suvi-Anne Siimekselle** toivomuksen sukupolvenvaihdoksen verotuksen helppottamisesta,

Lakiehdotuksen sisältö oli seuraava. Jos yrittäjän jälkeläinen jatkaa yrityksen toimintaa ja yrittäjä lahjoittaa yrityksen, niin perintövero laskettaisiin:30 prosentista yrityksen verotusarvosta. Veron saisi maksaa viiden vuoden aikana. Tämä "30 prosentin" -kohta on sukupolvenvaihdoksen keskeisin asia. Varsinkin isosta perheyrityksestä joudutaan ottamaan paljon rahaa ulos perintö- tai lahjaverojen maksuun.

- Lupaus tästä oli jo hallitusohjelmassa. Kaiken piti olla selvää, mutta ministeri Siimes tyrmäsikin meidät. Hän sanoi: "**Ennen kuin tämä laki voidaan ottaa käsittelyyn, pitää ensin keskustella ideologisella tasolla, kuuluuko yrityksen omistus laisinkaan seuraavalle sukupolvelle vai esimerkiksi yhteiskunnalle.**"

Vasta sitten kun ihmiset ymmärtävät, että yli 90 prosenttia suomalaisyrityksistä on perheyrityksiä ja sukupolvenvaihdos koettelee yli 700 000 työntekijää tällä vuosikymmenellä, voi jotakin tapahtua.

- Suomalaiset perheyritykset työllistävät oman arvioni mukaan 1,2 miljoonaa suomalaista. Mitä niissä työntekijät sitten ajattelevat, kun isäntä lähtee, myy tai kuolee, eikä jatkaja löydy suvusta tai kenelläkään lähipiiristä ei ole varaa lunastaa yritystä?³⁹

1.3.8 Lainsäätäjän näkemys omaisuudensuojasta

Perustuslain 15 § (HM 12 §) suojaa jokaisen omaisuutta. Säännöksen omaisuuskäsitteelle on tulkintakäytännössä annettu sangen laaja sisältö. Lähes kaikenlaisten varallisuus arvoisten oikeuksien ja etujen on katsottu lähtökohtaisesti voivan olla perustuslain suojan piiriin kuuluvaa omaisuutta. Erityisen kattavaa suoja on erilaisten yksityisoikeudellisten varallisuus oikeuksien suhteen, mutta myös eräät julkisoikeudelliset varallisuusarvoiset etuudet kuuluvat suojan piiriin.

Muiden perusoikeuksien tavoin myös omaisuudensuojasäännös suojaa välittömästi luonnollisia henkilöitä eli ihmisyksilöitä. **Suojan ensisijaisena kohteena ovat siten luonnollisille henkilöille kuuluvat varallisuus oikeudet.** Muiden yksityisten subjektien omaisuudensuoja on välillistä, eli suojan mahdollista olemassaoloa arvioidaan luonnollisten henkilöiden kautta. **Perusajatuksena on, että yksityisten oikeushenkilöiden omaisuus saa perustuslain suojaa vain sellaisia toimia vastaan, joilla on vaikutusta niiden taustalla olevien luonnollisten henkilöiden varallisuus oikeuksiin** (Hiden 1996, s. 759- 760). Perustuslakivaliokunnan ratkaisukäytännössä tämän periaatteen soveltaminen ei aina ole ollut täysin johdonmukaista, vaan oikeushenkilöiden omaisuudelle on saatettu antaa perustuslain suojaa myös selvittämättä, ulottuvatko ehdotettujen toimien vaikutukset yksityishenkilöihin saakka (ks. esim. PeVL 11/1993 vp). Perusoikeusuudistuksen jälkeen tulkintalinja näyttää olevan tältä osin selkiytymässä. Nykyisin oikeushenkilöille ei anneta automaattisesti täysimittaista omaisuudensuojaa tutkimatta ensin, vaikuttavatko oikeushenkilön varallisuuteen kohdistettavat toimet sen taustalla olevien luonnollisten henkilöiden asemaan (ks. esim. PeVL 45/1996 vp ja 17/1997 vp).

Tässä suhteessa kotimainen perusoikeusjärjestelmä eroaa jossakin määrin Euroopan ihmisoikeussopimuksen järjestelmästä. Ihmisoikeussopimuksen tulkinnassa lähdetään siitä, **että yksityiset**

³⁹ Aamulehti 17.5.2003

oikeushenkilöt voivat vedota sopimuksen mukaiseen omaisuudensuojaan välittömästi (ks. Pellonpää 1996, s. 13)⁴⁰. Pohjimmiltaan kyseessä kuitenkin on omaisuuden suojan takaaminen yksityisille henkilöille olivatpa ne luonnollisia tai juriidisia. Tästä erityisesti todetaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen (SopS 19/1990) ensimmäisen lisäpöytäkirjan 1 artiklassa (ensimmäinen kappale):

Jokaisella luonnollisella tai oikeushenkilöllä on oikeus nauttia rauhassa omaisuudestaan. Keneltäkään ei saa riistää hänen omaisuuttaan paitsi julkisen edun nimissä ja laissa määrättyjen ehtojen sekä kansainvälisen oikeuden yleisten periaatteiden mukaisesti.

Tuomioistuimien (EIT) on käytännössä kuitenkin omaksunut verraten laajan ja autonomisen omaisuus-käsitteen, joka ei rajoitu kiinteään ja irtaimeen omaisuuteen, vaan käsittää myös muun muassa erilaiset immateriaali- ja aineettomat oikeudet (kuten patentit ja tavaramerkit).⁴¹

Poliittinen eliitti siis on päättänyt ettei yritykset saa omaisuudensuojaa kansainvälisten sopimusten mukaan. Voiko siis Suomessa enää yrittää ja ovatko esimerkiksi kansainväliset investoinnit suojattuja maassamme. Poliitikkojen tahdon mukaan eivät ole.

⁴⁰ Perusoikeudet, Omaisuuden suoja, Pekka Lämsineva s. 480 - 481

⁴¹ Euroopan ihmisoikeussopimus, Matti Pellonpää, s. 479

1.4 Laman syntyhistoria E salaiset integraatiosuunnitelmat

Suomessa EY integraatio päätettiin todellisuudessa salaisesti erittäin pienessä piirissä. Suomi oli saatettava poliittisesti ja erityisesti taloudellisesti EY kuntoon.

Suomen Pankin vuosikirjoissa todetaan jo 1980 luvun lopulla maamme integraatio pyrkimykset. Asiasta ei kuitenkaan oltu käyty mitään julkista keskustelua saati kysytty kansan mielipidettä. EY integraatio näyttää siis olleen valtion johdon oma halu ja päätös. Integroitumiseen oli siis päästä hinnalla millä tahansa. Mikäli kansalaisille olisi kerrottu liittymisen todellinen hinta, olisiko kansanäänestyksessä annettu myönteinen tulos liittymiselle. Eri asia on kokonaan vuonna 1994 järjestetyn kansanäänestyksen tulos. Äänten laskenta suoritettiin vanhan tavan mukaan tietyn pankkiryhmittymän omistamalla tietokoneella, jonka ohjelmaan tietenkin olisi tarvittaessa helppo lisätä ulkopuolisia kyllä ääniä. Vasemmistokin tuntui pitävän hotellissa salaliittomaista KYLLÄ-prosessia suuryritysten rahoittamana. Suuri kysymys tietenkin on se, manipuloitiinko äänestyksen tulosta. Laskeva trendi kyettiin muuttamaan noin 15 prosenttiyksikköä suuremmaksi ylö

1.4.1 Suomen Pankissa suunniteltiin integraatiota jo varhain

1.4.1.1 Suomen Pankki 1988

Nopea taloudellinen kasvu ja pyrkimykset sen mukanaan tuomien tasapainottomuuksien lieventämiseen olivat Suomen Pankin 177. toimintavuotta hallitsevia piirteitä. Kasvu nojasi suurelta osin kotimaiseen kysyntään ja johti siten vaihtotaseen vajeen syventymiseen sekä vaikeuksiin hallita palkkojen ja hintojen nousua. Suomen Pankki pyrki rajoittamaan kotimaista kysyntää pitämällä valuuttaindeksin vahvana ja korot mahdollisimman korkeina aiheuttamatta kohtuutonta pääomantuontia.

Rahoitusympäristön muuttuminen jatkui nopeana, ja etenkin markkinoiden kansainvälinen yhdentyminen eteni. Integraation myötä rahapolitiikan mahdollisuudet kotimaisen taloudellisen kehityksen ohjaamiseen vähenivät edelleen, sillä vakaan valuuttakurssin oloissa pääomanliikkeiden herkkyyden rajoittaa korkopolitiikan liikkumavaraa. Pankkien luotonanto, jota lisäsi myös patoutuneen luotonkysynnän purkautuminen pitkän säännöstelykauden jälkeen, kasvoi vuoden 1988 aikana nopeammin kuin talouden tasapainon kannalta olisi ollut suotavaa.

Myös rahoitusmarkkinalainsäädännön laajoja uudistushankkeita jatkettiin vuonna 1988. Osana verouudistusta kehitettiin pääomatulojen ja korkovähennysten verokohtelua.⁴²

1.4.1.2 Suomen Pankki 1989

Suomen Pankin 178. toimintavuonna kansantaloudessa jatkuivat samat kehityssuunnat kuin edellisenäkin vuonna. Talouden kasvu jatkui jo kolmatta vuotta hyvin nopeana ennen kaikkea kotimaisen kysynnän vauhdittamana. Tämän vuoksi talouden ylikuumeneminen oli entistä selvempää. Vaihtotaseen alijäämä syveni tuntuvasti, eikä vuoden 1988 syksyllä sovitun talous- ja tulopoliittisen yhdistelmäratkaisun inflaation hidastamistavoitetta saavutettu.

Päävastuu kotimaisen kysynnän hillitsemisestä jäi rahapolitiikalle. Sen vuoksi Suomen Pankki joutui pitämään rahoitusmarkkinat kireinä ja korkotason korkeana. Aktiivisesti tähän pyrittiin sallimalla markkan vahvistua, keräämällä lisäkassavarantotalletuksia pankeilta sekä nostamalla peruskorkoa. Pankkien luotonanto hidastuikin selvästi varsinkin vuoden lopulla, jolloin kohonneet markkinakorot ja epävarmuus tulevasta taloudellisesta kehityksestä osaltaan hillitsivät velkaantumishalukkuutta.

⁴² Suomen Pankin vuosikirja 1988 s. 5

Pääomanliikkeitä vapautettiin edelleen. Samanaikaisesti valmistauduttiin vapauttamaan rahoituspalvelujen kauppa osana Euroopan integraatio kehitystä. Vaikka Suomi aloitti rahoitusmarkkinoiden ja pääomanliikkeiden vapauttamisen muita maita myöhemmin ja on edennyt siinä hitaammin, ovat rahoitus markkinat jo nyt hyvin pitkälle integroituneet kansainvälisiin markkinoihin. Tämä edellyttää talouspolitiikan kaikilta lohkoilta huomattavan suurta kurinalaisuutta.⁴³

☞1980 . luvun alkuun tultaessa kansainvälinen finanssi-integraatio ja rahamarkkinoilla tapahtuneet muutokset korostivat edelleen tarvetta päästä irti inflaatio-devalvaatiokierteestä. Vuoden 1982 devalvaation jälkeen suomalaisessa ekonomistikunnassa on nähtävissä selkeä linnoittautuminen vakaan markan linjan taakse. Suomen viimeinen devalvaatio vuonna 1982 oli reaktiota Ruotsissa tapahtuneesta aggressiiviseen devalvaatioon ja se vaikeutti Suomessa jo pitkälle omaksutun matalan inflaation tavoitteen saavuttamista⁴⁴.☞

☞Euroopassa säännöstelyn purkaminen nähtiin myös osana laajempaa talouden yhdentymiskehitystä, jonka tavoitteena oli tavaroiden ja pääomien vapaa liikkuminen maasta toiseen. Säännöstelystä luopumisesta tuli vähitellen välttämätön ehto integraatioon osallistuville maille⁴⁵.☞Suomi aloitti siis tosiasiallisesti salaisuudessa integraatioprosessinsa aivan 1980-luvun alussa⁴⁶. ☞Suomessakin tavoitteeksi tuli läntiseen integraatioprosessiin osallistuminen, markkinatalouden voimistaminen ja siten myös väistämättä säännöstelyjärjestelmien asteittainen purkaminen. Neuvostoliiton läheisyys ja siitä seurannut tarve tasapainoilla kahden eri blokin välissä ehkä viivästyttivät yleismaailmalliseen kehitykseen osallistumista. Finanssi-integraatio oli osa laajempaa yhdentymistä, johon Suomikin halusi osallistua⁴⁷.☞

Oikeustieteen lisensiaatti Aarre Tähti on Suomen Akatemian va. tutkimusassistentti artikkelin julkaisemisen aikana. Hän selvittää EY / EU integraation vaikutuksista seuraavaa: ☞Suomen lainsäädäntöä on jo vuosien ajan muutettu ja harmonisoitu vastaamaan EY:n oikeusnormeja. Harmonisointipyrkimykset saivat arvovaltaista tukea tammikuussa 1989, kun oikeusministeriö lähetti muille ministeriöille ohjeen siitä, kuinka taloudellinen integraatio tulisi ottaa huomioon hallituksen esityksiä laadittaessa. Vuoden 1991 alussa voimaan tullut laki talletuspankkien toiminnasta on yksi niistä keskeisistä säädöksistä, joihin harmonisointi on ulotettu. Lailla tiukennettiin talletuspankkien vakavaraisuusmääräyksiä oleellisesti. Ohjenuorana pidettiin EY:n piirissä laadittua mallia. Sittenkin juuri pankkien vakavaraisuusrajan korkeus on ollut merkittävänä syynä valtion varoista maksetun pankkituen suuruuteen.⁴⁸☞

☞Suomalaisia säädöksiä on jo vuosien ajan saatettu vastaamaan Euroopan yhteisön (EY) oikeusnormeja. Lainsäädäntömme ennakkoharmonisoinnilla ja harmonisoitujen säädösten noudattamisella on todennäköisesti ollut mm. valtiontaloudellisia vaikutuksia. Ennakkoharmonisoinnin aiheuttamia kuluja ja mahdollisia tuottoja ei havaitakseni kuitenkaan ole otettu sanottavasti huomioon laadittaessa integraation etuja ja haittoja koskevia ennusteita ja laskelmia. Tämä on ongelmallista, koska ennakkoharmonisoinnista johtuneita menoeria voidaan pitää integraation sekä tosiasiaissa myös mahdollisen EY . tai EU . jäsenyyden eräänlaisina ennakkomaksuina. Merkittäviin ennakkoharmonisoiutuihin säädöksiin kuuluu mm. laki talletuspankkien toiminnasta (28.12.1990/1268). Tuon lain perusteluissa mainitaan lain keskeisimmän uudistuksen koskevan vakavaraisuuden sääntelyä. Perustelujen mukaan talletuspankin vakavaraisuus määritettäisiin EY:n toimesta laaditun kansainvälisen mallin mukaisesti (ks. HE 242/1989 vp, s.1). Ylipäätään talletuspankkilainsäädännön uudistaminen oleellisesti tiukensi talletuspankkien oman pääoman vaatimusta (ks. HE 242/1989 vp, s. 17 ja 55). Mahdollisesti huomattava osa valtion antamasta pankkituesta on tarvittu pankkien vakavaraisuuden pitämiseen tiukennetun vakavaraisuusminimin yläpuolella⁴⁹.☞

⁴³ Suomen Pankin vuosikirja 1989 s.5

⁴⁴ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, s. 40-41

⁴⁵ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, s. 55

⁴⁶ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, s. 57 taulukko 3.1 sekä Economic Policy, Finland's depression, Honkapohja and Koskela s. 407 figure 4

⁴⁷ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, s. 55

⁴⁸ Helsingin Sanomat 18.7.1993

⁴⁹ KK 90/1993 s. 1

1.4.2 Integraation keskeisiä päivämääriä

☞ Hallitus on yksimielisesti huhtikuussa asettanut talouspolitiikan keskeiseksi tavoitteeksi sen, että Suomi täyttää muiden eurooppalaisten valtioiden tavoin raha- ja talousunioni EMU:n jäsenkriteerit vuoteen 1997 mennessä. Tässä päätöksessä pitäisi nyt pysyä, vaikka tie ei tuntuisikaan alkuun kovin helpolta⁵⁰.☞
☞ 8.03.1992 Eduskunta äänesti EY . jäsenyyden hakemisesta.. Suomi päätti hakea Euroopan Yhteisön jäsenyyttä⁵¹.☞

☞ 2.05.1992 Sopimus Euroopan talousalueesta (ETA) sekä siihen liittyvät päätösasiakirjat allekirjoitettiin. Sopimuksen oli määrä tulla voimaan 1.1.1993⁵².☞

☞ 1.01.1994 Euroopan talousaluetta koskeva sopimus (ETA-sopimus) tuli voimaan⁵³.☞

☞ 1.02.1993 Suomen EY . jäsenyysneuvottelut alkoivat Brysselissä. Suomi ilmoitti neuvottelujen alussa hyväksyvänä EY:n periaatteet ja Maastrichtin sopimuksen⁵⁴.☞

☞ 0.03.1994 Suomi ja EU allekirjoittivat Brysselissä Suomen ja EU:n välillä saavutetun neuvottelutuloksen⁵⁵.☞☞ 8.11.1994 Eduskunta hyväksyi Suomen EU-jäsenyyden⁵⁶.☞

1.4.3 Maastrichtin sopimuksen keskeiset vaateet

☞ EY:n talouspoliittisessa yhteistyössä siirryttiin uuteen vaiheeseen kun Maastrichtin huippukokouksessa hyväksyttiin Euroopan talous- ja rahaunionin (EMU) perustamista koskeva sopimus. EMU:n toteuttaminen perustuu ns. Delorsin komitean mietinnössä 1989 esitettyyn suunnitelmaan. Kolmivaiheisesti toteutettavan suunnitelman ensimmäinen vaihe alkoi 1.7.1990, jolloin lopullisesti vapautettiin pääomaliikkeet. Toisen vaiheen tavoitteena on yhteisömaiden keskuspankkien yhteistyön tiivistäminen ja talouspolitiikan aikaisempaa läheisempi koordinointi 1.1.1994 alkaen. Kolmannessa vaiheessa perustetaan yhteinen keskuspankki ja siirrytään yhteiseen valuuttaan⁵⁷.☞☞ Yhdyntymisen edellytysten toteutumista seurataan neljällä kriteerillä, jotka hyväksyttiin Maastrichtissa.

- 1) Yksittäisen maan kuluttajahintaindeksillä mitattu inflaatio ei saisi tarkasteluvuoden aikana poiketa kolmen parhaiten inflaatiota vastustaneen maan hintojen nousuvauhdista huonompaan suuntaan enempää kuin 1,5 prosenttiyksikköä.
- 2) Julkisen talouden toteutunut tai suunniteltu alijäämä saa olla korkeintaan 3 prosenttia ja vaihtoehtoisesti julkisen sektorin velka korkeintaan 60 prosenttia markkinahintaisesta bruttokansantuotteesta.
- 3) Korkotaso, pitkällä koroilla mitattuna, ei saisi olla 2 prosenttia korkeampi kuin kolmen matalimman inflaation maan korkotaso.
- 4) Valuuttakurssien vakauskriteeri puolestaan edellyttää, että maa on pysynyt vähintään kahden edellisen vuoden ajan annetussa vaihteluvälissä ilman devalvaatiota minkään muun jäsenvaltion valuutan suhteen⁵⁸.☞

1.4.4 Devalvaatio ja vahvamarkka

☞ Devalvaatiota kartettiin myös siksi, että sen pelättiin vaikeuttavan yhdentymistä Länsi-Eurooppaan⁵⁹.☞

⁵⁰ Nykypäivä (KOK) 31.7.1992

⁵¹ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, s. 369

⁵² Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, s. 370

⁵³ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, s. 376

⁵⁴ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, s. 373

⁵⁵ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, s. 376

⁵⁶ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, s. 377

⁵⁷ Suomi ja Euroopan Yhteisön jäsenyys, Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle EY-jäsenyyden vaikutuksista Suomelle 9.1.1992, s. 19-20

⁵⁸ Suomi ja Euroopan Yhteisön jäsenyys, Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle EY-jäsenyyden vaikutuksista Suomelle 9.1.1992, s. 20

⁵⁹ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, s. 91

☞ Siirtyminen kelluviin kursseihin olisi muiden maiden pyrkiessä kiinteisiin kursseihin tuntunut kuitenkin 1980-luvulla oudolta, vaikka se jälkikäteen 1990-luvun puolivälissä tuntuikin mahdolliselta. Kellutus päätös olisi edellyttänyt poikkeuksellisen itsenäistä ajattelua ja riskinottoa. Omaperäisiä valuuttakurssipoliittisia linjauksia kavahdettiin erityisesti läntisen integraatiopyrkimysten vuoksi. Ajateltiin, että Suomen on pitäydyttävä tiukasti EU:n viitoittamalla kiinteiden valuuttakurssien tiellä, jotta myöhempi integroituminen EU:hun ja EMUun ei vaarantuisi. Tätä perustelua esiintyi selkeästi muun muassa Korkmanin työryhmässä (VNK 1992) vuonna 1992 ja edellä esitetyissä Punttilan teeseissä vuonna 1991. Muodollisesti tosin ei oltu päätetty edes jäsenhakemuksen jättämisestä Euroopan yhteisölle⁶⁰.

Vahva markka, devalvaation välttäminen oli Suomen Pankin sekä poliittisen johdon keskeisiä tavoitteita. Esimerkkinä tästä voidaan mainita Esko Ollilan kirjan lainaus:

*☞ Sitoumuksia tehtiin, sanattomia ja sanallisia. Hulkko ja Pöysä kuvaavat heinäkuista maanantai-iltaa 1986 Jaalan Aurantola lomahotellin saunassa, missä Suomen pankin pääjohtaja Rolf Kullberg, pankin johtokunnan keskustalainen jäsen Esko Ollila ja pääministeri Kalevi Sorsa sopivat yhdessä, että markkaa puolustetaan. Se oli henkilökohtainen sitoutuminen meiltä kolmelta. **Ei nyt salaliitto**, mutta vähän sinnepäin, Esko Ollila kertoo kirjassaan⁶¹.*

Valitun politiikan perustelut tuntuvat ontuvan. Liittyykö asiaan kuitenkin 1980-luvulla ongelmassa ollut Clearing kauppa. Mitä olisi devalvaatio aiheuttanut kyseiselle järjestelmälle. Ainakin devalvaatio olisi vaikuttanut merkittävästi raaka-aineitten hintoihin. Kyseisiä materiaaleja ostettiin kotimaisuusasteesta huolimatta suuria määriä ulkomailta. Mikäli devalvaatio olisi tullut teollisuuden vaatiman noin 30 prosentin kokoisena olisi se merkinty merkittäviä lisätappioita clearing kaupalle.

Sitten tuli kotimaisuuspekko mukaan, mikä oli älytön ja hintaa nostava, että oli määrättyjä komponentteja ostettava Suomesta, että saataisiin se kotimaisuusaste. Se oli monopoli tehdas, yksi pieni tehdas joka niitä teki. Sen tuotantomäärät ei ikinä riittänyt niihin toimituksiin mitä tarvittiin ja aina oltiin liemessä. Mutta onneksi kotimaisuusasteen kontrolli oli ihan onneton. Siitä pystyi vähän luistaa mutta ei paljon.⁶² Kauppa- ja Teollisuusministeriö valvoi Neuvostoliittoon myytyjen clearingtuotteiden kotimaisuusastetta. Suomen valtio halusi pitää clearingtuoton omassa maassaan, joten valtio vaati, että tuotteiden piti olla 80 prosenttisesti suomalaista työtä ja raaka-ainetta. Toisin kuitenkin kävi.⁶³

Oli tarkoitus ruveta ostaa, me kävimme Etelä-Amerikassa jo ennen, sellaista puolivalmista nahkaa jota kutsutaan kroponkiksi. Se tarkoittaa sitä että nahka tulee puolivalmiina ja me muokataan se ja viimeistellään ja värjätään. Silloin tämä nahka, mitä me sieltä tuotiin, ja sitten kun me se viimeisteltiin Porvoon nahkatehtaalla, niin silloin se kotimaisuusaste oli. Oli kotimainen tuote silloin. Se oli silloin suomalainen raaka-aine kun se näin tehtiin ja teknillisesti se oli huippunahka. Ei ollut mitään vikaa, laadullisesti.

- Tarkkailtiinko suomalaisuusastetta mitenkään?
Niin kuin äsken sanoin niin kyllä se onneksi oli heikkoa.

- Oliko se enemmän omantunnon kysymys?
Kyllä se sitä oli. Ei sitä pystynyt noudattamaan.

- Mistäpäin sinä ostit ulkomaisia osapalveluja ja alihankintoja?

⁶⁰ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Varti, s. 224

⁶¹ Internet uutiset 25.11.1998 – talous: Vahvan markan aatehistoria

⁶² Idänkaupan kääntöpuoli TV1 30.03.2003, Production House Ltd, Jukka Tuominen Auran kenkätehtaan toimitusjohtaja 1951-1988

⁶³ Idänkaupan kääntöpuoli TV1 30.03.2003, Production House Ltd

Länsi-Saksasta tuli paljon ja Italiasta, tuli Ranskastakin. Mutta Italia ja Saksa oli ne pääasialliset. Hyvä tavara ja sopiva hinta.⁶⁴

Tiedustelin ruplan vaihtokurssiasiaa Suomen Pankista 5.5.2003. Saamani vastaus 6.5.2003 selvittää revalvaation ja devalvaation vaikutuksia seuraavasti:

Jukka Davidsson,

Yritysten kannalta Suomen ja Neuvostoliiton välisessä kaupassa käytetty clearingrupla oli verrattavissa muihin ulkomaankaupassa käytettyihin valuuttoihin. Täten markan devalvaation (ja revalvaation) seurauksena myös ruplan ja markan välinen kurssi muuttui vastaavalla tavalla kuin muiden valuuttojen tapauksessa eli Neuvostoliiton-kaupan valuuttakurssiriski oli tältä osin yhtäläinen muun ulkomaankaupan kanssa.

Terveisin,

Jouko Rautava
Ekonomisti
Suomen Pankki

On siis syytä olettaa, että merkittävä devalvaatio jolla olisi korjattu noin 30 prosenttia ylisuuria tuotantokustannuksia olisi vaikuttanut väärellä hetkellä clearing kaupan taseeseen, jopa siinä määrin, ettei Suomen Pankin tase sitä olisi kestänyt. Devalvaatio oli siis saatava siirrettyä ajankohtaan, jolloin clearing tilit olisi selvitetty ja kauppa olisi lopetettu. Yritysten raaka-ainekulut olisivat muuten nousseet pilviin ja varsinkin Irakista ja Libyasta Suomeen tuotetun öljyn hinta olisi karannut pilviin. Energian hinta olisi noussut ja teollisuus olisi saanut kohtalokkaan iskun.

Varsinkin vientiteollisuus vaati koko ajan äänekkäästi devalvaatiota. Suomen talouden kivijalka paperiteollisuus oli ongelmassa. Devalvoitumisen ansiosta vararikon partaalla huojunut vientiteollisuus pystyi pystyssä, eivätkä kotitaloudet ja yritykset joutuneet kokemaan sitä vieläkin suurempaa deflaatiota, jota kiinteistä kurseista kiinnipitäminen olisi väistämättä merkinnyt. Valuuttavarantoa pienensi vaihtotaseen alijäämän ohella se, että yritykset alkoivat hädissään lyhentää markka-arvoltaan kasvavia ulkomaisia velkojaan. Lopulta yksityisen sektorin ulkomaisten velkojen nopea lyhentäminen vuosina 1992-93 rahoitettiin nimenomaan valtion ulkomaisen velan kasvulla. Ilman valtion massiivista pääomatuontia valuuttavaranto ei olisi riittänyt ulkomaisten velkojen maksuksi. Yritykset halusivat päästä valuuttakurssiriskistään eroon ja maksoivat omia ulkomaisia lainojaan pois nopeaan tahtiin. Kun vaihtotasekin oli vielä 1994 kesään saakka alijäämäinen joutui valtio tietoisesti sosialisimaan ulkomaisen velan. Suomessa osa valtion velasta on perinteisesti ollut ulkomaista valuuttavelkaa. Ensimmäisinä lamavuosina alijäämät rahoitettiin lähes puoliksi ulkomaisella velalla. Ulkomaisen velan huomattava osuus aiheutti ylimääräisen valtion velan kasvun, kun markka devalvoitui vuosien 1991-93 aikana voimakkaasti. Lisäksi eläkerahastot sijoittivat laman aikana runsaasti valtion velkapapereihin, joka muutti osan valtion velasta julkisen sektorin sisäiseksi velaksi ja siten vähensi julkisen sektorin kokonaisvelkaa. Siten oli mahdollista, että Suomen julkinen velka alitti Maastrichtin sopimuksessa asetetun julkisen velan EMU - kriteerin, joka oli 60% kansantuotteesta. Samanaikaisesti valtion velka oli 70% kansantuotteesta⁶⁵.

Ongelmien kokoluokka teollisuuden piirissä tiedostettiin jo varhain. Devalvaatiota valmisteltiin myös teollisuuden puolella. Teollisuuden Keskusliiton (TKL) hallituksen puheenjohtaja Casimir Ehrnrooth oli pettynyt siihen, ettei hallitus devalvoanut. Minulla oli semmoinen käsitys, että Ahon hallitus olisi ymmärtänyt, mihin yliarvostetun markan politiikka johtaisi. Mutta toisin kävi. Timo Relanderin pyynnöstä tehtiin devalvaation hyödyistä ja haitoista laskelmia syksyllä 1990 myös Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksessa. TKL:ssä laadittiin vuoden 1991 alussa muistio talouskriisin ratkaisemisesta devalvaation avulla, ja tämän jälkeen teollisuuden johto alkoi ajaa aktiivisesti valuuttakurssimuutosta. Salaisessa 8.1.1991 päivätyssä muistiossa selvitetään devalvaation vaikutuksia ja todetaan muun muassa: Taludellista tasapainoa ei voida palauttaa enää kyllin nopeasti pelkästään tulopolitiikalla eli supistamalla oleellisesti työvoimakustannusten

⁶⁴ Idänkaupan käänöpuoli TV1 30.03.2003, Production House Ltd, Jukka Tuominen Auran kenkätehtaan toimitusjohtaja 1951-1988

⁶⁵ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, s. 123, 130, 149, 152 ja 154

nousua. Vaatisi pitkän laman ja työttömyyden oleellisen kasvun ennen kuin esimerkiksi nimellispalkat joustaisivat alaspäin, jos se yleensäkin on mahdollista. Taloudellisen tasapinon palauttaminen tulopoliitilla edellyttäisi yleisessä palkankorotuksissa monivuotista nollalinjaa. Kuten edellä on todettu, pelkkä valuuttaputken siirtäminen ylöspäin 4 prosentilla ei ehkä vakuuttaisi markkinoita tarpeeksi, jotta pitkät korot laskisivat. suurta, yli 10 prosentin devalvaatiota ei taas voitane tehdä **Suomen valmistautuessa integraatioon**⁶⁶. Suomen hallitus ja johtavat virkamiehet kuitenkin jatkoivat uurastusta vakaan markan takana. Tarve peitellä aikaisempia tappioita ja ongelmia oli merkittävä.

Taustalla kuitenkin valmistauduttiin kaikkeen, jopa devalvaatioon. Sille oli kuitenkin saatava muodostettua koreografia, joka perustelisi poliitikoille nk. synnin päästön. Pakkocodevalvaatioon ajautumisen mahdollisuus oli syksyllä 1991 niin suuri, että siihen oli eri puolilla myös varauduttu. Esimerkiksi pääministeri Aho järjesti ekonomistikunnan kanssa Kesärannassa 12. syyskuuta keskustelutilaisuuden, jossa varautuminen devalvaatiovaihtoehtoon tuli esille. Aholla oli varsinaisten avustajien kanssa Kesärannassa samana iltana myöhemmin kokous, jossa tilannetta pohdittiin edelleen. Pääministeri katsoi tuolloin, että devalvaatio olisi toistaiseksi pyrittävä välttämään ja katsottava, kuinka suuriin myönnytyksiin palkansaajat voisivat suostua⁶⁷. Pakkocodevalvaatio olikin Kepun tavoite. Syksyn 1991 pakkocodevalvaatio ei ollutkaan pakkoainakaan päähallituspuolue keskustalle. Ennen marraskuussa jysähtänyttä devalvaatiota keskustan talouspoliittiset vaikuttajat olivat jo syyskuussa päätyneet lähes yksimielisesti sille kannalle, että markka on devalvoitava, muuten Suomi ei selviä. Risto Uimosen kirjassa *Nuori Pääministeri* Ahon hallituksen kriiseistä saadaan uutta tietoa. Kirjan tiedot perustuvat noin 50 vaikuttajan haastatteluihin ja muistiinpanoihin⁶⁸. Devalvaatio vuonna 1991 noin 12 prosenttia sekä vuonna 1992 noin 40 prosenttia ratkaisivat kerralla teollisuuden ongelman liian korkeista tuotantokustannuksista. Oheisesta taulukosta Tilastokeskuksen antamat luvut osoittavat tuotantokustannusten ja tehokkuuden selkeän parantumisen.

Tehokkuuden kasvu työttömyyden kautta

	Henkilöstö 1990 = 100	Liikevaihto	Liikevaihto / henkilö
1990	100,0	100,0	100,0
1991	91,3	88,7	97,2
1992	82,0	82,6	100,8
1993	75,1	83,2	110,9
1994	73,0	88,9	121,8
1995	76,2	94,5	124,0
1996	78,4	101,1	128,9
1997	81,8	111,2	135,9
1998	85,9	111,2	137,0

1.4.5 Maatalous ja EY integraatio

EU integraatioon keskeisenä tekijänä oli maatalouden sopeuttaminen. Vuonna 1990 Suomessa oli noin 199 385 maatilaa. Vuonna 2000 maatiloja oli enää noin 78 890. Vähennystä on siis 120 495 maatilaa. Eduskunta laati lain 1991 valtion tukemien maatilalainojen takaamisesta pankeille 80 %:n. Mikäli jokaisen alas ajatun maatilalan lainamäärä olisi 500.000 markkaa merkitsee se kokonaisuudessa valtion vastuuna ainakin noin 50 mrd markan vastuita valtion varoista⁶⁹. Maatalouden ongelmien kasaantuminen vaikutti jo 1980-luvun lopussa etenkin osuuspankkien kannattavuuteen. Vuoden 1991 pankkilakeja säädettäessä osuus- ja säästöpankeille myönnettiin usean vuoden siirtymäaika, jonka kuluessa niiden olisi pitänyt vahvista omia pääomiaan. Yhdeksi keinoksi sovittiin myös maatilalainojen luottotappioriskin siirto veronmaksajille. Osuuspankkien Keskusliiton toimitusjohtaja Taisto Joensuu neuvotteli lain, jolla valtio otti vastuulleen 80 prosenttia korkotuettujen lainojen tappioriskistä⁷⁰.

Suomessa oli vuonna 1990 alkutuotannossa noin 207.000 henkilöä työssä. Vuonna 1997 heistä elantonsa sai enää noin 140.000 henkilöä. Työpaikkoja poistui siis noin 77.000.

⁶⁶ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartiä, s. 195

⁶⁷ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartiä, s. 202-203

⁶⁸ Kansan Uutiset 3.10.1995

⁶⁹ Tilastokeskus sekä allekirjoittaneen omat arviot

⁷⁰ Pankkikirja, Antti-Pekka Pietilä, s. 83

On siis täysin selvää, että EY integraatiota suunnitelleet tahot olivat tietoisia mm. siitä, että suomalainen maatalous ajettaisiin alas suurelta osin.

1.4.6 Miksi lama oli niin syvä?

Koska lama oli poikkeuksellisen syvä, on sen taustalla haluttu nähdä poikkeuksellisia tekijöitä. Monet ovatkin pitäneet lamaa pääosin talouden rakenteellisena kriisinä, joka on johtunut Suomen talouteen vuosikymmenien aikana syntyneistä heikkouksista:

"Talouden nykyongelmiin voisi suhtautua hieman rauhallisemmin, jos ne olisivat vain suhdanneluonteisia. Sellaisia ne ovat kuitenkin vain osittain.. "
(Viinanen 1991)

1990-luvun alussa keskustelua hallitsi käsitys vakavan ulkoisen häiriön eli Neuvostoliiton romahduksesta johtuneen Suomen ja Neuvostoliiton välisen kaupan nopean alasajon aiheuttamasta kriisistä. Jälkikäteen on helppo nähdä, että idänkaupasta aiheutunut vientishokki oli välittömiltä vaikutuksiltaan vähäinen - vain noin kaksi prosenttia bkt:sta - ja lisäksi ohimenevä. Mitään pysyvää tai rakenteellista heikkenemistä Suomen kyvyssä tuottaa tavaroita maailmanmarkkinoille ei tapahtunut. Päinvastoin, vuodesta 1992 lähtien Suomen viennin kehitys oli teollisuusmaiden kärkeä. Tämän vuoksi Neuvostokaupan romahduksen merkitys keskeisenä lamaselityksenä on jäänyt vähäiseksi. Vastaavasti muut mahdolliset rakenteelliset heikkoudet, joihin keskustelussa on viitattu, ovat sellaisia, etteivät ne voi tuottaa 1990-luvun laman kaltaista äkillistä romahdusta. Talouselämän liiallisen säätelyn, työmarkkinoiden jäykkyyden, ylimitoitettua sosiaaliturvan ja liian suuren julkisen sektorin voi väittää olevan talouskasvua haittaavia tekijöitä. Niissä ei kuitenkaan 1980-luvun lopulla tapahtunut mitään sellaista ratkaisevaa muutosta, joka olisi voinut aiheuttaa yhtäkkisen talouden romahduksen.

Toisaalta lama voidaan varsin perustellusti nähdä suhdannekriisinä, joka useiden eri tekijöiden yhteisvaikutuksesta kehittyi poikkeuksellisen syväksi. Lama oli niin syvä kuin se oli sen vuoksi, että kotimainen kysyntä - sekä yksityiset että julkiset investoinnit ja kulutus - putosi rajusti noin kolmen vuoden ajan. Yksityiset investoinnit supistuivat noin puoleen huipputasostaan ja yksityinen kulutus eli kansalaisten elintaso aleni noin 10 prosenttia. Tilannetta ei juurikaan parantanut se, että vuosina 1992 - 1993 myös julkinen kysyntä supistui voimakkaasti sekä valtion että kuntien säästötoimien vuoksi. Kotimainen kysyntä palasi lamaa edeltäneelle tasolle vasta vuonna 1996. Työllisyyden kannalta tämä oli kohtalokasta, koska kotimainen kysyntä ja kotimarkkinatuotanto - palvelut ja rakennustoiminta - ovat kaikkein suurimpia työllistäjiä. Viennin kasvattaminen oli välttämätöntä ulkoisen tasapainon kannalta, mutta viennin välitön työllistävä vaikutus ei ole kovin suuri.

Yksityisen kysynnän romahduksen taustalla oli korkea reaalkorko. Vuodesta 1989 vuoteen 1992 jatkunut korkeiden reaalkorkojen kausi oli tuhoisa niille yksityisen sektorin taloudenpitäjille, jotka olivat 1980-luvun lopulla velkaantuneet. Erityisen velkaantuneita olivat yritykset, jotka olivat investoineet voimakkaasti ja ajalle tyypilliseen tapaan pääasiassa velkarahoituksella. Korkea korko rajoitti velkaisten likviditeettiä, johti omaisuusarvojen laskuun, heikensi vakuusarvoja ja kaikkien luottokelpoisuutta sekä vähensi myös velattomienkin talousyksiköiden halukkuutta kuluttaa tai investoida.

Yksityisen kysynnän supistuminen ei laman alkuvaiheessa aiheuttanut huolta, koska sitä pidettiin tavoiteltavana. Talouspolitiikan johto piti 1980-luvun lopun nousukautta ylilyöntinä, jonka tasapainottaminen edellytti jonkinasteista talouden taantumista. Osmo Soininvaara kuvaa tätä seuraavasti:

"Työttömyyden nousu ja laman alku aiheutettiin ensin tahallaan, mutta kävi niin kuin silloin tällöin käy kulotuksessa. Tarkoituksena oli tietävästi nostaa työttömyys 250.000 henkeen, mutta lama pääsi ryöstäytymään valloilleen. "
(Soininvaara 1994)

Lamasta tuli odotettua vakavampi paitsi ulkoisten tekijöiden myös sen vuoksi, että asiantuntijat ja talouspoliittiset päättäjät eivät osanneet arvioida oikein korkeiden korkojen ja alenevien varallisuushintojen voimakasta yhteisvaikutusta kulutukseen ja investointeihin. Ilmeisesti ei myöskään osattu arvioida oikein laman finanssipoliittisia implikaatioita. Ymmärryksen puutteen taustalla oli se, että normaaleissa malleissa ei

tunnetta velkadeflaation mahdollisuutta. Harvinaisen poikkeuksen lamanaikaisesta viennin ja kilpailukyvyn merkitystä korostavasta asiantuntijakonsensuksesta muodostivat muutamat tutkijat, kuten Tuire Santamäki-Vuori, joka jo huomattavan varhaisessa vaiheessa oivalsi lamaprosessin keskeisen dynamiikan:

"Ylivelkaantumiseen yhdistyvä deflaatio johtaa yritysten voittojen supistumiseen, tuotannon ja työllisyyden vähenemiseen sekä vararikkoihin. Deflaatio ruokkii itse itseään, kun reaalin korkotaso nousee ja - mikä paradoksaalista - velkojen reaaliarvot voivat velan takaisinmaksusta huolimatta jopa kasvaa. Voimakas deflaatio ravisuttaa koko pankkijärjestelmää, ja jos velkaantuminen vaikuttaa talouskehitykseen voimakkaammin kuin avoimen sektorin hintakilpailukyvyn palautuminen, ajautuu talous entistä suurempiin vaikeuksiin."
(Santamäki-Vuori 1991)

Lama johtui siitä, että deflatorinen talouspolitiikka laukaisi alaspäisen ja itseään ruokkivan kierteen. Inflaatio hidastui, varallisuushinnat laskivat, velkaongelmat pahenivat, säästäminen lisääntyi ja kysyntä supistui. Vuosina 1989 - 1992 pörssiosakkeet menettivät noin 70 prosenttia arvostaan ja asunnot noin puolet arvostaan. Korkeat korot, suuri yli kapasiteetti ja huonot työllisyysnäköymät vähensivät halukkuutta velanottoon ja kannustivat velanmaksuun ja säästämiseen. Kotitaloudet ja yritykset lisäsivät säästämistään ja supistivat investointejaan selvittääkseen veloistaan. Tämän seurauksena asunto- ja osakemarkkinoilla tapahtui muutos; aiempi hintojen nousua ruokkinut liikkakysyntä muuttui liikatarjonnaksi ja seurasi aiemmin korkealle kohonneiden varallisuushintojen jyrkkä lasku. Asuntomarkkinoilla laman ja sitä edeltävän boomin dramaattisin kehitys liittyi asuntojen hintoihin. Ne kohosivat reaalisesti yli 60 prosenttia vuodesta 1986 vuoteen 1989 ja putosivat vuosina 1990 - 1993 vielä jyrkemmin. Asuntojen hintojen raju nousu ja sitä seurannut asuntotuotannon voimakas kasvu koettiin Suomen kaikilla alueilla, myös muuttotappioalueilla. Muutokset olivat kuitenkin jyrkimpiä Helsingin seudulla.

Toinen puoli ilmiötä oli yritysten ja kotitalouksien heikentynyt luottokelpoisuus suuren velkaantuneisuuden ja laskevien pääoma-arvojen takia. Laaja kansainvälinen tutkimustyö on osoittanut heikkojen taseiden vähentävän merkittävästi yritysten ja kotitalouksien mahdollisuuksia saada luottoa ja sitä kautta rahoittaa sinänsä kannattavia tai perusteltuja investointeja.

Taseiden heikkenemisen vaikutukseen perustuu amerikkalaisen taloustieteilijän Irving Fisherin jo 1930-luvulla esittämä velkadeflaatio-selitys lamakausien syvyydelle. Monet yritykset ja osa kotitalouksistakin oli laman alkaessa hyvin velkaisia. Heikon talouskehityksen ja korkeiden korkojen vuoksi varallisuusarvot - ja samalla myös vakuusarvot - romahtivat. Velkaiset talousyksiköt supistivat menojaan ja myivät varallisuuttaan, mikä edelleen syvensi lamaa. Amatilanteella on tyypillistä, että monet joutuvat myymään velkojen vakuutena olevaa omaisuutta mahdollisimman epäedullisessa tilanteessa ja samalla realisoimaan suuria tappioita. Suomen tapauksessa markan devalvoituminen pahensi velallisten tilannetta vielä lisää vaikka se muuten olikin tarpeen talouden ulkoisen tasapainon korjaamiseksi.

Varallisuushintojen laskuun ja velkadeflaatioon liittyy vielä eräs itseään vahvistava piirre. Pankkien asettamat vakuusvaatimukset ja riskipreemiot muuttuvat yleensä vastasyklisesti. On tyypillistä pankki- ja sijoitustoiminnalle, että hyvinä aikoina hintojen ollessa korkealla sijoituksiin liittyviä riskejä vähätellään ja lainojen vakuusvaatimuksista tingitään kun taas varallisuushintojen laskiessa riskisijoitusten preemiot kasvavat ja laina-asiakkaille asetettavat vakuusvaatimukset kiristyvät. Näin voidaan päätyä tilanteeseen, jossa riskittömät korot ovat hyvinkin alhaisia, mutta pankit eivät ole halukkaita luotottamaan sellaisia asiakkaita, jotka luottoja tarvitsisivat. Tällainen pääomamarkkinoille tyypillinen käyttäytyminen voimistaa varallisuushintojen muutosten reaalityöllisiä vaikutuksia.

Se tapa, jolla lama päättyi, osoittaa kuinka keskeinen merkitys lamadynamiikassa oli valuutan yliarvostuksella ja kireällä rahapolitiikalla. Talouden tilanne muuttui nopeasti joka suhteessa, kun korkotaso kääntyi laskuun markan kellutuksen myötä. Pörssikurssit kääntyivät nousuun, asuntojen hintojen lasku loppui, säästämisaste alentui ja kotimainen kysyntä alkoi elpyä. Lama päättyi ennen kuin mitään rakenteellisia muutoksia ehdittiin tekemään⁷¹

⁷¹ Laman opetukset, professori Jaakko Kiander, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus ja Suomen akatemia, s. 36 - 39

Onko tässäkin koko totuus kirjoitettuna. Kansantaloudellisesti perustelut ovat pitäviä, mutta jotain totuudesta vielä kuitenkin puuttuu. Keskeisimpänä perusteluna on kysymys siitä, miksi kaikki asiat oli toteutettava yhtä aikaa. Olisiko EY integraatiota voitu lykätä ja olisiko se helpottanut lamaa. Vastaukset molempiin on kyllä. Olisiko Suomessa voitu valita vientivetoisesta strategiasta poikkeava suunta ja olisiko sillä helpotettu kansalaisten tilannetta. Vastaus jälleen molempiin kysymyksiin on kyllä.

Mistä siis on kysymys? Suomessa Neuvostoliiton kaupan loppuminen aiheutti huikeat tappiot. Ne oli piilotettava. Tuotanto kustannukset olivat noin 30 prosenttia muuta maailmaa liian kalliit ja ay . liike oli saata aisoihin. Suomi oli luotsattava hinnalla millä hyvänsä EY:n jäseneksi. Suomessa oli väärä yrityskanta, vientisektori oli liian kapea sekä kansainvälinen kilpailukyky oli olematon. Maatalous oli ajettava alas EY:n mukana. Liikepankit yhdessä Suomen Pankin ja clearing kaupan kanssa olivat ajaneet pankkien liiketoiminnan (taseen) täysin kiville korkoloukun nimellä kulkevaan tilaan. Talouden suhdannekin oli epäedullinen. Kyseessä oli siis koko kansantalouden taseen puhdistaminen yhdellä rysäyksellä. Valtion johto tarvitsi siihen liittolaisia sekä uskottavan tarinan kerrottavaksi kansanedustajille ja muille ihmisille. Kasinopelurit olisi siis se viesti, joka tulisi puhuttelemaan kansaa ja päättäjiä kansanedustuslaitoksessa. Vanha oppi sisäpoliittisista ongelmista kehottaa julistamaan sodan, joka vääjäämättä siirtää kansan katseet muualle. Kyseisen asian varjossa voidaan sitten muiluttaa omat strategia käytäntöön kansan huomaamatta. Hyvä median tuki toki edesauttaa prosessia. Järjestämällä keinotekoinen lama ja suurtyöttömyys kansantalous saataisiin sodan tyyppiseen tilaan, jonka aikana Hitlerin ja Leninin opit voitiin perustellusti ottaa käyttöön. Yksityinen omaisuus siis toimisi maksuvälineenä.

Muutamia sitaatteja päättäjien kertomana.

*“Olin niin epätoivoinen, että Länsi-Savo - lehden haastattelussa marraskuun 3. päivänä (1989) sanoin, että kysyntä Suomessa on pakotettava alas ja tarpeen vaatiessa se on tehtävä luomalla Suomeen keinotekoinen taantuma, ja taantumun on oltava melko syvä⁷².
“Aalikkampanjassaan Aho oli julistanut eduskunnassa 31. tammikuuta 1991, että lamasta selviäminen edellytti uutta hallitusta ja hallitusohjelmaa. **Lama on itse tehty**. Omin voimin siitä on myös tullava ulos⁷³.”*

“Työttömyyden nousu ja laman alku aiheutettiin ensin tahallaan, mutta kävi niin kuin silloin tällöin käy kulotuksessa. Tarkoituksena oli tietävästi nostaa työttömyys 250.000 henkeen, mutta lama pääsi ryöstäytymään valloilleen.” (Soininvaara 1994)

“Työttömyyden jämähtäminen 200.000 . 300.000:een voi kuitenkin olla heijastumaa eliitin asenteisiin. Tutkija Anu Kantola analysoi lama-ajan 70 keskeisen päättäjän haastattelut, ja niistä paljastui kolkolta kuulostava ajattelutapa: Moni sanoi aivan suoraan, että tehokkuus kasvaa, kun työttömyys kasvaa⁷⁴.”

1.4.7 Rakenteellinen kriisi

Mielestäni erittäin kuvaavaa on seuraava oikeusministeri Hannele Pokan kuvaus tapahtumien toteutumisesta:

“Olen hämmentynyt ja ahdistunut siitä, tavasta, jolla Suomea johdetaan. Näyttää siltä, että pankkituesta käskyt tulevat jostakin muualta ja ne luetaan vain ilmoitusasioina hallituksessa. Kaipa ne tulevat Suomen Pankista ja markkinavoimilta. Pahaa pelkään, että osalta kansalaisista lama ei enää koskaan mene ohi. Tapasin eilen taas yhden korkean pankkiherran, kun halusin tietää, mistä pankkikriisissä on oikein kysymys. Hänellä oli sameat ruskeat silmät. Niiden läpi ei näy yhtikäs mitään; ei tunteita, ei pelkoa, ei innostusta⁷⁵.”

⁷² Rolf Kullberg ... ja niin päättyi kulutusjuhla s. 129

⁷³ Antti- Pekka Pietilä Presidentin pankki s. 161

⁷⁴ Helsingin Sanomat 2.11.2001 Tutkijat: Päättäjien virheet upottivat Suomen lamaan

⁷⁵ Hannele Pokka Porvarihallitus s. 159

Hän jatkaa seuraavasti:

Hallituksen sisällä Aho keskittyy pitämään kurinpalautuspuheita ministereille. Julkiset puheet pankkituen vääryyksistä piti heti lopettaa⁷⁶.

Mikä sitten oli se rakenteellinen kriisi, joka kohtasi Suomen taloutta? Lamavuosien pääministerin Esko Ahon lamanäkemys on löydettävissä hänen pääministerikauden jälkeen kirjoittamastaan kirjasta ja se voidaan tiivistää seuraavasti: lyhytnäköiset ja ahneet etujärjestöt estivät taloudelle välttämättömän kilpailukykykorjauksen ja aiheuttivat pakkodevalvaation, joka vuorostaan aiheutti tuhoisan konkurssi aallon ja työttömyyden. Säännöstelytalouden aikana hyvin toiminut korporatistinen järjestelmä saavutettuine etuineen lakkasi toimimasta kun rahoitusmarkkinat vapautettiin ja talous avautui globalisaatiolle. On luontevaa, että Aho kuten monet muut vastuunkantoon osallistuneet vetoavat ympäröivän maailman rajuun muutoksen kotimaisten kriisien taustalla. lamaan liittynyttä syvää finanssikriisiä Aho ei sen kummemmin pohdiskele vaan pitää sitä väistämättömänä seurauksena kasinotaloudesta - tässä suhteessa myös Aho tukeutuu 'rikos ja rangaistus' selitykseen. Lamavuosien deflatorisen talouspolitiikan ja finanssikriisin välillä Aho ei näe yhteyttä, syyäitä finanssi kriisiin olivat pikemminkin rahoitusmarkkinoiden eri toimijat.

Sorsan sopimuksen kaatuminen on tarjonnut monelle taholle hyvän syntipukin, jota on voitu myöhemmistä vaikeuksista syyttää. Ahokin katsoo, että

*"yhteiskuntasopimus olisi voinut pelastaa tuhansia kotimarkkinayrityksiä ja ... työmarkkinoilla olisi kyetty estämään jako työtätekeviin ja työttömiin".
(Aho 1996)*

Näkemys on tyypillinen suomalaisille talouspoliittisille päättäjille. Poliitiikan epäonnistumisesta syytetään eturyhmien itsekästä käyttäytymistä. Valtaeliitin näkemys ei problematisoi sitä, kuinka deflatorinen palkkojen alennus olisi auttanut kysynnän puutteesta ja korkeista kotimaisista koroista kärsineitä kotimarkkinayrityksiä tai kuinka vientiteollisuus olisi selvinnyt heikosta kannattavuudestaan ilman devalvaatiota.

Saavutettuja etuja puolustavan ay-korporatismiin lisäksi laman taustalla on nähty muitakin rakenteellisia tekijöitä. Sellaisia ovat säätelyajan suomalaisen talousjärjestelmän keskeiset institutionaaliset piirteet, joita olivat markkinoiden epätäydellinen toiminta, kilpailunrajoitukset, pankkikeskeinen yritysten hallintajärjestelmä ja yrityksiä veltostuttava ja korruptoiva idänkauppa:

*"Yksi näitä suomalaisen sairauden syitä oli poliittinen Neuvostoliiton kauppa. Sitten oli tämä kilpailematon Suomi; eihän Suomi ollut mikään markkinatalousjärjestelmä. Eihän meillä ollut markkinataloudessa ja maailmankaupassa muuta kuin metsä ja paperi ja vientisektori. **Kaikki muu oli ihan sairasta: pankit, vakuutus, elintarvikeala, maatalous. Sehän on siis ollut aivan sairasta hommaa**",
(S, entinen ministeri)*

Samansuuntaista kritiikkiä edustaa professori Matti Pohjolan kirja *Tehoton pääoma*, joka nimensä mukaan korostaa suomalaisyritysten heikkoa pääoman tuottavuutta laman aiheuttajana. Yli-investoinnit johtivat lamaan tilanteessa, jossa yrityksille asetettu pääoman tuottovaatimus yhtäkkiä nousi rahamarkkinoiden vapauttamisen seurauksena. Yritykset joutuivat tällöin supistamaan rajusti investointejaan, mikä johti lamaan ja työttömyyteen. Pääomakannan sopeuttamisen jälkeen pääoman tuottavuus kohosi kansainväliselle tasolle ja talouden kasvuedellytykset palautuivat.

Tehotonta pääomaa keskeisemmäksi rakennekritiikin kohteeksi on kuitenkin joutunut suomalainen työmarkkinajärjestelmä ja hyvinvointivaltio korkeine veroineen. Muun muassa Ahon hallitus ja (erityisesti valtionvarainministeri Viinanen, joka kävi alituista sanasotaa ay-liikkeen kanssa), OECD, elinkeinoelämän järjestöt, Suomen Pankin edustajat ja valtiovarainministeriö esittivät laman aikana ja myös laman jälkeen näkemyksiä, joiden mukaan työmarkkinoilla ja hyvinvointijärjestelmässä tarvitaan rakenteellisia muutoksia, koska työn teettäminen ja vastaan ottaminen ei ole riittävän houkuttelevaa. Yrittäjien työhönottokynnystä tulisi alentaa keventämällä työn verotusta eli alentamalla työnantajien maksamia sosiaalivakuutusmaksuja. Käytännössä Ahon hallitus menetteli tässä suhteessa päinvastoin, mutta syyllinen oli Ahon tulkinnan mukaan ay-liike, joka yleislakkouhkauksilla esti leikkaukset sosiaaliturvaan. Ilman menoleikkauksia maksujen

⁷⁶ Hannele Pokka Porvarihallitus s. 199

alennukset olisivat taas johtaneet alijäämän kasvuun ja olleet 'elvytystä', josta Ahon hallitus nimenomaan pyrki sanoutumaan irti.

Suurtyöttömyys käynnisti myös keskustelun niin sanotuista kannustinloukuista. Laman myötä alettiin kiinnittää huomiota laskelmiin, joiden mukaan joissain tapauksissa työttömänä olo tuottaa paremman toimeentulon kuin työssäkäynti. Ongelman ratkaisuna työttömät olisi myös saatava ottamaan vastaan näitä matalapalkkatöitä. Ratkaisuehdotus oli työttömien sosiaaliturvaetuuksien leikkaus - luonteva seuraus rakennekriitikkistä, jonka mukaan suurtyöttömyyden katsotaan osittain selittyvän työttömien heikolla työmotivaatiolla ja ylimitoitetulla työttömyys- ja toimeentuloturvalle. Suurtyöttömyyden synnyn kannalta kannustinloukkujen merkitys ei kuitenkaan voinut olla ratkaiseva vaan pikemminkin marginaalinen. Olihan samoista kannustimista huolimatta maassa täystyöllisyys viisi vuotta aikaisemmin. (vrt. Pohjola 1998 ja Ilmakunnas 2001)

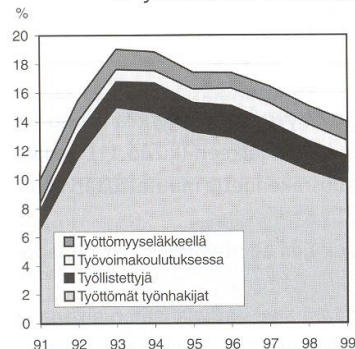
Keskustelu verokiilasta työllistymisen ja työllistämisen esteenä kiihtyi 1990luvun puolivälin jälkeen. Lama ja rakenteellisten tekijöiden kuten työmarkkinajäykkyyksien korostaminen työttömyyden taustatekijöinä tuotti kriittisiä arvioita hyvinvointivaltiosta ja ajatuksen, että työttömyyden passivoimat voimavarat voidaan vapauttaa hyödyttämään taloutta jos liiasta holhouksesta eli työehtojen yleissitovuudesta ja epäsolidaarisesti luonnehditusta ansiosidonnaisesta sosiaaliturvasta päästään eroon:

"Nämä kokemukset ovat opettaneet, kuinka vaarallista on yliarvioida mahdollisuuksia ylläpitää rakenteita, jos ne jäävät kansainvälisen taloudellisen kehityksen vauhdista jälkeen."
(Hämäläinen 1995)⁷⁷

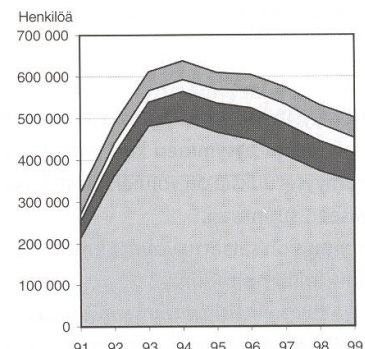
Lamavuosien pessimismiin liittyi myös huolestunut keskustelu siitä, että talouskasvu ei enää työllistä ja että työttömyyden ei voi odottaa

alenevan talouden elpymisen myötä. Samalla esitettiin arvioita, että työttömyys johtuu rationalisoinnista, tuotannon rakennemuutoksesta ja nopeasta tuottavuuden kasvusta. Samasta syystä ei pitänyt myöskään olla odotettavissa, että tuleva talouskasvu auttaisi tasapainottamaan julkisen talouden rahoitusaliäämän. Siksi - jälleen - talouden tervehdyttäminen edellyttäisi rakenteellisia uudistuksia.

Kuvio 9. Työtä vailla olevat (vuosikeskiarvot), % työikäisestä väestöstä

Kuvio 10. Työtä vailla olevat, vuosikeskiarvot

Lähde: Työministeriö (työtä vailla olevat) ja Tilastokeskus (työikäinen väestö).

Rakenteellinen kriisi sisälsi erityisesti työttömyyden kautta toteutettavan tehokkuuden parantumisen. Työttömyys siis haluttiin saada aikaan tahallisia toimilla. Työttömyyslukuissakin näyttää olevan koko ajan totuutta manipuloivaa makua. Työttömyysongelmaa voidaan katsoa myös toisella tavalla. Silloin katsotaan työtä vailla olevien määriä. Työtä vailla oleviin kuuluvat työttömien työtä hakevien ohella myös työllistetyt, työvoimakoulutuksessa olevat ja työttömyyseläkeläiset. Työtä vailla näytti olevan vielä 1999 noin 15 prosenttia väestöstä. Tätä voidaan pitää vakavana näyttönä työttömyyslaman jatkumisesta. Suomessa oli työttömyyden huippuvuonna 1994 yli 600 000 työtä vailla olevaa ja vielä vuonna 1999 yli 500 000 henkilöä. Lamaa edeltävää tilannetta ei olla lähelläkään⁷⁸.

1.4.7.1 Miksi työttömyyttä halutaan ylläpitää

Työttömyyden järjestämiseen liittyy myös eräs hyvin mielenkiintoinen asia. Kaatamalla yrityksiä voitiin vapauttaa eläkevaroja nk. takaisinlainausjärjestelmän ulkopuolelle. Näitä varoja tarvittiin joukkohaudan toteuttamiseen. Tähän hautaan upotettiin pankkien ylihintaist kiinteistöt, osakekauppojen ylihintaist

⁷⁷ Laman opetukset, professori Jaakko Kiander, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus ja Suomen akatemia, s. 56 - 60

⁷⁸ Laman pitkä varjo, Heikki Lehtonen s. 20

osakeomistukset ym. suuryritysten pikaiset rahoitustarpeet. Näiltä osin eläkevarat on menetetty. Kun siis on todettu, että eläkevaroja käytettiin tappioitten kattamiseen ja tätä kautta katsottiin niiden menetykset valtion edun sekä laillisen valvontajärjestelmän mukaisiksi, voitaneen vakavasti kysyä kuinka suurelta osaltaan väitetyt eläkevarat ovat jäljellä.

Toteutettu eläkeuudistus sekä julkisuudessa vellova keskustelu eläkeiän nostotarpeesta tukevat sitä olettamaa, että eläkevaroja on oletettua vähemmän. Työttömyyden ylläpitäminen ja tahallinen aiheuttaminen tukevat tätä olettamaa myös suoraan. **On nimittäin niin, että mitä enemmän ihmisiä on työttöminä ja mitä pitempään heitä voidaan pitää palkkakertymän ulkopuolella tulevat eläkevastuut madaltuvat. Tämä puolestaan ratkaisee visaisen eläkerahoitusongelman.** Ihmisille kun ei tarvitse maksaa ns. laillista eläkettä, koska heillä ei ole ollut eläkekertymää. Nokkelia ovat insinöörit mutta varsin röyhkeitä ovat poliitikot ja virkamiehet.

Minusta Suomessa tulisi järjestää riippumaton kansainvälinen tutkinta eläkeyhtiöitten, Kelan sekä muitten lakiin sidottujen rahastojen todellisesta tilasta. Onko varoja olemassa taseitten väittämä määrä vai ovatko näppärät tilimiehet hoitaneet nk. Enronit myös Suomessa erittäin laajamittaisesti.

1.4.8 Presidentin rooli

Presidentti Koiviston merkittävä osuus lamavuosien keskeisten talouspoliittisten päätösten taustalla on eri aikalaislähteistä esiin tunkeva vaikutelma. Presidentin murahduksia ja oraakkelimaisia lausahduksia kuunneltiin suurella herkkyydellä ja niiden mukaan monien tahojen oletettiin toimivan. Siten Koivistosta tulee keskeinen hahmo sekä lamapolitiikassa että pankkikriisin ratkaisussa. Presidentti ruokki käsitystä talouspoliittisesta vaikutusvallastaan omalla toiminnallaan tullessaan huomattavan usein julkisuuteen kommentoimaan talouspolitiikkaa, eli aluetta joka oli hänen toimivaltansa ulkopuolella. Tämä saattoi olla presidentin arvion mukaan välttämätöntä hallituksen tukemista joutuihan hallitus tekemään vaikeissa oloissa vaikeita päätöksiä ja hallituksen yhtenäisyyskin oli koetuksella useasti.

Mitä mieltä Koivisto sitten oli? Presidentin johdonmukaisena linjana oli tukea nimittämiensä hallitusten toimintaa ja tavoitteita. Jo ennen lamaa hän tuki harjoitettua talouspolitiikkaa, kauhisteli luottoekspansiota ja suhtautui kriittisesti opposition ilmaisemaan tyytymättömyyteen. Kriisin puhjettua Koivisto asettui näkyvästi tukemaan vakaan markan linjaa ja syytti julkisesti markkaa horjuttaneita 'spekulantteja' (eli käytännössä niitä yrityksiä, jotka pyrkivät suojautumaan devalvaatio riski ltä) niljakkaasta ja epäisänmaallisesta toiminnasta.

Koivistoa voi pitää vakaan markan linjan takuumiehenä vaikka hän ei osallistunutkaan aktiivisesti linjan muotoiluun ja suhtautui loppujen lopuksi joustavasti valuuttakurssipolitiikkaan. Kullbergin mukaan:

"Hän kävi silloin tällöin lounaalla ja sai informaatiota ja teki muutaman kysymyksen. Muistan hänen 1980-luvun lopulla itsekä ihmetelleensä vieraantumistaan rahapolitiikan maailmasta. Se ei ehkä kiinnostanut häntä oikein enää kun muut asiat olivat presidentille tärkeämpiä. Tuntui kuitenkin selvältä, että vakaan markan linja oli myös hänen linjansa. Koivisto hyväksyi toimintamme ja politiikkamme."
(Kullberg/Kiander ja Vartia 1997)

Koivisto oli sitä mieltä, että hallitus viime kädessä päättää valuuttakurssipolitiikasta. Ecu-ratkaisun yhteydessä hänen mielestään oli olennaista, että Ahon hallitus hyväksyi sen. Syksyllä 1991 pakkodevalvaation jälkeen Koivisto puolusti ecu-ratkaisua eli pidättäytymistä varhaisemmasta devalvaatiosta mahdollisella ulkomaiden reaktioilla:

"Jos Suomen hallitus olisi devalvoinut keväällä, se olisi ehkä tulkittu omaehtoiseksi, aggressiiviseksi. Nyt on vähän verta vuodatettu, on kamppailtu, on nostettu korot erittäin korkealle. Ulospäin tämän pitäisi näyttää ihan erilaiselta kuin offensiivinen devalvaatio. Voidaan sanoa, että toiminta on ollut pakon sanelemaa. Mutta kyllä se ulkomailla, varsinkin Ruotsissa herättää happamia tunteita."
(Koivisto 1991/1994)

Ensimmäisen devalvaation jälkeen hän myös tuli julkisuuteen ja vaati vakaan markan politiikan jatkamista:

"ettei synny sitä käsitystä, että vakaan markan politiikka olisi jollakin tavalla tullut hylätyksi."

*"Ei ole muuta mahdollisuutta kuin noudattaa kansainvälisiä pöytä tapoja... nyt tarvitaan uusien voimien keräys vakaan markan politiikan taakse."
(Koivisto/Helsingin Sanomat 1991)*

Vuonna 1992 Koivisto ilmaisi vielä tukensa vakaan markan linjalle ja kehotti kestävämmään korkeita korkoja. Vähän ennen kellutuspäätöstä hän tuomitsi julkisuudessa jyrkästi eräiden taloustieteilijöiden esittämät devalvaatioajatukset. Valuuttakurssin muututtua akuutiksi valuuttapaoksi Koivisto kuitenkin kannatti kellutusta, kantaa, jonka myös hallitus ja Suomen Pankki omaksuivat.

Valuuttakurssipolitiikan lisäksi Koivisto ilmaisi julkisuudessa tukensa hallituksen tiukalle finanssi politiikalle. Koivisto vaati menokuria ja paheksui velkarahoitukseen tukeutumista. Hän osallistui myös pankki kriisin ratkaisuun esittämällä kantanaan, että Suomen Säästöpankki pitäisi pilkkoa, että "sen mikä ei ole tervettä, pitäisi kadota". (Koivisto 1995)⁷⁹

Linjavalinta antaa Presidentille mahdollisuuden vaikuttaa ratkaisevalla tavalla sisäpolitiikkaan ja koko yhteiskunnan kehittämiseen. Ulkopoliittinen valta heijastuu EMU - valinnan kautta ennen muuta työllisyyspolitiikan toteuttamiseen, koska tiukat EMU - kriteerit edellyttävät, ainakin aluksi, pitkäaikaisen työttömyyden ylläpitoa eikä aktiivista lisätyöllistämistä⁸⁰.

Koiviston todellisesta roolista kerrotaan toisaalla tässä esityksessä. Lähinnä hän vaikutti kerrottujen seminaarien kautta hallintoon.

1.4.9 Hävitetyn kirjan salaisuudet

Meillä on hallussamme kirja, jonka on kirjoittanut Antti Kuosmanen. Kyseinen persoona osallistui kauttaaltaan liittymisneuvotteluihin. Miksi sitten kirja piti hävittää vaikka se oli jo painettu valmiiksi?

1.4.9.1 Kuka on kirjan takana

Kuosmasen kirja kustantaneesta Kustannusosakeyhtiö Ultima Thulesta:

Ultima Thulen takana on Kuosmasen ETA-neuvottelujen aikainen esimies Matti Vuoria, sittemmin KTM:n kansliapäällikkö ja Fortumin täyspäiväinen hallituksen puheenjohtaja ja nyt elokuun alusta valtionyhtiöiden selvitysmies.

Toinen omistajista, Matti Vuorian isä on Oulun yliopiston lääketieteen professori Pekka Vuoria, jonka vuonna 1989 painettuja lääketieteellisiä kirjoja varten Ultima Thule perustettiin.

Kuosmanen kiittelee alkupuheessa em. herroja, että he ottivat taloudellisen riskin hänen kirjastaan!

Lisäksi huomiota herättävää on, että Kuosmanen kiittelee suomenkielisen kirjan alkupuheessa Ulkoministeriötä, joka ei sensuroinut kirjan käsikirjoitusta, vaikka asiakirjat, jotka ovat kirjan lähdeaineistona, eivät vielä ole julkisia.

1.4.9.2 Kirjan alkusanat E Miksi näin merkittävä kirja hävitettiin

Kirjailijat kirjoittavat kirjoja, koska se on heidän ammattinsa ja koska heillä on siihen sisäinen tarve. Niin uskon viimeistään nyt, saatuaani valmiiksi oman kirjani, ensimmäiseni ja mitä suurimmalla todennäköisyydellä viimeiseni. Sisäinen tarve pitää olla, muuten ei niin hirveään urakkaan voi ruveta, Lisäksi on eduksi, jos ei etukäteen ymmärrä mihin on ryhtynyt.

Lukijat, jos heitä ilmaantuu, saattavat kirjaani tutustuttuaan ihmetellä, mikä on voinut antaa aiheen tällaisenkin tekeleen laatimiseen ja julkaisemiseen. Kirjani julkaisemisen motiivit tietää parhaiten kustantaja, mutta kimmoke sen kirjoittamiseen syntyi lähes vuosikymmen sitten, kun ETA-neuvottelut olivat lähenemässä loppuaan. Ystäväni, silloinen kauppa- ja teollisuusministeriön hallitusneuvos Matti Vuoria ehdotti kerran, että tehdään kirja ETA-sopimuksesta.

⁷⁹ Laman opetukset, professori Jaakko Kiander, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus ja Suomen akatemia, s. 56 - 60

⁸⁰ Antti-Pekka Pietilä Presidentin pankki s. 241

Sellaisella kirjalla olisi varmasti kysyntää, kun pitää ruveta elämään EY:n sisämarkkinoiden sääntöjen mukaisesti, arveltiin.

Matti Vuoria vastasi ETA-neuvotteluissa tavarakaupasta ja erityisesti kilpailusäännöistä. Olin hänen apurinaan noissa neuvotteluissa ja sain niissä itsekkin vastattavakseni pari sektoria. Saatoimme siis suhtautua joltisenkin luottavaisesti siihen, että saisimme aiheesta kirjan kasaan.

Se kirja jäi aloittamatta, loppuunsaattamisesta puhumattakaan. Matti Vuorian ura kääntyi jyrkkään nousuun kohti KTM:n kansliapäällikkyyttä maailma muuttui muutenkin, ennen kaikkea siten, että tavoitteeksi asetettiin EY:n jäsenyys. Omakaan urani, vaikkei kovin komea, ei seuraavina vuosina sallinut ajatella kirjan kirjoittamista.

Mutta kun jäsenyysneuvottelut olivat takana havaitsin useinkin muistelevani tuota myttyyn mennyttä hanketta ja ajattelevani, että vielä minä kerran kirjan kirjoitan. En kuitenkaan ETAsta, jonka kaikki olivat jo unohtaneet ikään kuin sitä ei koskaan olisi koskaan ollutkaan, vaan Suomen EU-jäsenyydestä. Vihdoin vuoden 1998 keväällä, kun olin ollut puolisoista vuotta EU:n neuvoston sihteeristön palveluksessa ja tunsin, että intensiivisin uuden opiskeluvaihe oli ohi, päätin ryhtyä tuumasta toimeen. Joko nyt tai ei koskaan se oli tehtävä, sillä havaitsin jo, että muistikuvat, joihin aiheen käsittelyssä väkisinkin joutuisin paljolti nojautumaan, alkoivat uhkaavasti haalistua ja varmasti myös vääristyä.

Kun kirjoittajalla ei ennestään meriittejä alalla eikä nimeä muutenkaan, on lukijalla oikeus kysyä, mikä mies tämä tällainen on joka kuvittelee voivansa kuvata Suomen tien EU:n jäseneksi. Olihan se sentään aika suuri hanke.

Lyhyt esittely on siksi tarpeen. Olin vuodesta 1976 vuoteen 1996 ulkoministeriön virkamies eri tehtävissä. Urani alkuvaiheet kuuluivat pääasiassa kauppapolitiikan parissa Helsingissä ja Genevessä, joissa hoidin niin sanottuna deskivirkamiehenä GATTiin, siis tullitariffeja ja kauppaa koskevaa yleissopimukseen liittyviä asioita. Vuodesta 1984 vuoteen 1988 olin ulkoministeriön kauppapoliittisen osaston integraatiotoimiston virkamies, jonka vastuualueena olivat Suomen EY-suhteet sekä EFTAn ja EY:n välinen yhteistyö. Vuodesta 1988 vuoteen 1993 olin Suomen EY-edustustossa Brysselissä vastuualueena Suomen ja EY:n väliset vapaakauppasopimukset ja kauppapolitiikka yleensä. Viimeisen vuoden tuosta kaudesta olin edustuston "kakkosmies", siis sen päällikön, suurlähettiläs Erkki Liikasen sijainen. Palattuani vuonna 1993 Brysselistä Suomeen minut nimitettiin edellä mainitun integraatiotoimiston päälliköksi ja samalla Suomen jäsenyysneuvotteluvaltuuskunnan jäseneksi. Kun integraatiotoimisto sittemmin muutettiin EU-sihteeristöksi, tulin sen apulaispäälliköksi. Vuonna 1996 siirryin taas Brysseliin, tällä kertaa EU:n neuvoston sihteeristöön Väli-Amerikan, Aasian ja Latinalaisen Amerikan suhteista vastaavaksi johtajaksi. Toukokuun alusta (1997 ?) olen johtanut nyt käynnissä olevasta laajentumisprosessista vastaavaa sihteeristöä .

Ilman tietoja ja taitoja, joita osallistuminen erityisesti ETA-neuvotteluihin ja jäsenyysneuvotteluvaltuuskuntaan on antanut, ei kirjani laatimiseen olisi ollut mitään mahdollisuuksia. Eri asia on, että siltikään käsillä oleva teos ei ole eikä pyrikään olemaan mikään täydellinen kuvaus jäsenyystiestämme.

Minun onkin helpompi määritellä mitä kirjani ei ole kuin mitä se on. Se ei ensinnäkään ole tieteellinen tutkimus. Sellaisen tekemiseen ei vielä olisi ollut edellytyksiä, ei vaikka kaikki neuvotteluihin liittyvä aineisto olisikin jo tutkijan käytettävissä. Lähdeviitteitä en käytä enkä ole myöskään laatinut lähdeluetteloa. Se ei johdu mistään wittgensteinilaisesta ylemmyyden tunteesta, vaan siitä, että julkisia lähteitä on niukalti ja neuvotteluihin liittyvä asiakirja-aineisto on vielä ei-julkista. Näiden rajoitusten puitteissa olen koettanut kertoa asioista niin avoimesti kuin mahdollista.

Lähteinäni ovat olleet ensi sijassa neuvottelujen aikaan tekemäni muistiinpanot, säilyttämäni henkilökohtaiset paperit, liittymissopimus siihen liittyvine muine asiakirjoineen, hallituksen esitys eduskunnalle, eräät julkaisut joiden laadintaan itsekkin osallistuin, ja omat muistikuvani. Suomen

neuvottelupositiot annettiin neuvottelujen aikana taustamateriaalina tiedotusvälineiden käyttöön, joten olen selostanut niiden sisältöä vapaasti, vaikka nekään eivät ole vielä julkisia asiakirjoja.

Koska minua sitoo loppuikäni ulkoasiainministeriölle tekemäni vaitiololupaus, olen kuitenkin harjoittanut eräiden asioiden suhteen hieman suurempaa pidättyvyyttä kuin muuten ehkä olisi ollut tarpeen. Kiitän ministeriötä siitä, että se hyväksyi valitsemani linjan eikä pyrkinyt sensuroi maan mitään, mitä olen halunnut sanoa.

Toisekseen kirjani ei pyri kattamaan yhtä täydellisesti kaikkia neuvottelujen osa-alueita. Esityksen kattavuus riippuu käytettävissäni olleista tiedoista ja oman osallistumiseni asteesta neuvottelujen aikana.

Systemaattisimmin olen pyrkinyt kuvaamaan esittämämme neuvottelutavoitteet ja neuvotteluissa saavutetut ratkaisut. Kaikkia neuvottelujen kuluessa tapahtuneita käänteitä en ole yrittänyt kuvata, sillä ne eivät

ensinnäkään aina tulleet tietooni eikä käytettävissä oleva tila muutenkaan olisi sitä sallinut. Tavoitteena on ollut antaa kokonaiskuva siitä, mistä oli kullakin alalla kysymys, mitä vaadittiin ja mitä saavutettiin.

Kolmanneksi ei kyseessä ole myöskään henkilökohtaiset muistelmat tai arvosanojen langettaminen jäsenyysneuvotteluista, vaikka olenkin sisällyttänyt esitykseeni omaa osuuttani koskevia kuvauksia ja henkilökohtaista arvioitani niin tavoitteistamme, EU:n reaktioista niihin, neuvottelujen kulusta kuin niiden tuloksistakin. Asioita ja tapahtumia katsotaan sisältä käsin, asianosaisena, yhtenä neuvottelijoista, joka kuitenkin tehtävänsä takia oli mukana tapahtumissa varsin laajalti. Arviot ovat luonnollisesti subjektiivisia, osaksi myös jälkiviisautta.

Tähän liittyen on tarpeen tehdä selväksi, että vaikka jäljempänä kiitoksin mainitsemani henkilöt suostuivat lukemaan kirjani käsikirjoituksen osaksi tai kokonaan, mikä toivoakseni on varmistanut useimpien kirjassa olevien tosi seikkojen paikkansapitävyyden, vastaan sen sisällöstä yksin. Arvioni niin Suomen edustajien, EU:n kuin muidenkin toiminnasta eivät mitenkään sido Suomen viranomaisia tai EU:n neuvoston sihteeristöä, itse neuvostosta puhumattakaan. Nykyistä tehtävääni silmälläpitäen haluan myös korostaa, että en tähän työhön ryhtyessäni ollut lainkaan selvillä siitä, että tulisin mukaan käynnissä olevaan EU:n laajentumisprosessiin, ja että kirjoitustyökin oli asiallisesti ottaen tehty ottaessani nämä tehtävät vastaan.

Eri aihepiireille kirjassa annettu tila ei vastaa niiden tärkeyttä sinänsä, vaan sitä miten suuren osan ne muodostivat neuvotteluista. Siksi monet aivan keskeisetkin alat kuten EMU on kuitattu hyvin lyhyesti, kun taas toiset, marginaalisetkin alat ovat saaneet melko paljon tilaa.

Olen pyrkinyt mahdollisimman yleistajuiseen esitystapaan, mille aihepiirin luonne on asettanut omat rajoituksensa. Jonkinlaiset perustiedot Euroopan integraatiosta eivät olisi pahitteeksi, jos pyrkii täysin ymmärtämään, mitä olen koettanut saada sanotuksi.

Euroopan yhteisön muuttuminen Euroopan unioniksi kesken neuvottelujen on aiheuttanut minulle aikamoista terminologista päänvaivaa. Olen koettanut käyttää johdonmukaisesti termiä "yhteisö" tai "EY" kautta linjan kuvatessani tapahtumia ennen 1.11.1993, jolloin unioni syntyi. Sen jälkeisiä tapahtumia kuvatessani olen käyttänyt termiä "unioni" tai "EU" kuvatessani EU:ta toimijana. Kun sen sijaan on ollut kyse asioista, jotka liittyvät nimenomaan yhteisöön, esimerkiksi EY-lainsäädäntöön tai milloin toimijana on nimenomaan yhteisö, olen edelleen käyttänyt siihen liittyviä nimityksiä ja lyhennettä.

Skandaaleja, seksiä, riitoja ja muita kiihottavia paljastuksia hakeville on luvassa pettymys. Neuvottelutiimi työskenteli yhdessä saumattomasti. Sen sijaan että olisi tapahtunut välirikkoja, lujittuivat ystävyys suhteemme. Valitettavaa on, että hauskoja kommelluksia ja töppäyksiä, joita jo nyt hyvin voisi paljastaa, on paljon haihtunut mielestäni. Ehkä ne toisaalta eivät sivullisia huvittaisikaan samalla tavalla kuin tilanteet itse mukana eläneitä.

Olen kiitollisuudenvelassa useille tahoille. Ennen muita on mainittava vaimoni Satu, joka on joutunut kestämään vuoden ajan illat ja viikonloput fyysisesti, mutta ei aina mentaalisesti paikalla olevaa aviomiestä. Tyttäremme Tarun ja Hannan koettelemus on ehkä ollut helpompi, koska he ovat jo lentäneet pesästämmme.

Toiseksi mainitsen neuvotteluissa mukana olleet Erkki Liikasen, Veli Sundbäckin, Antti Satulin, Esko Hamilon, Eikka Kososen, Bo Göran Erikssonin, Lasse Aarnion, Niilo Jääskisen, Esa Härmälän ja Jarmo Vaittisen, jotka ystävällisesti suostuivat lukemaan kirjani käsikirjoituksen kokonaan tai osaksi. Kaikki antoivat hyödyllistä palautetta, joskin korjattavaa tuli vähemmän kuin odotin. Olisiko syynä ollut, että muidenkin kuin minun muistikuvat alkavat haalistua? Jos niin on, sitäkin tärkeämpää oli laatia tämä kirja viimeistään nyt.

Lopuksi ansaitsevat kiitoksen myös kustantajani Kustannusosakeyhtiö Ultima Thulen omistajat, puheenjohtaja Matti Vuoria ja hänen isänsä, professori Pekka Vuoria, jotka uskoivat tähän hankkeeseen niin paljon, että ottivat taloudellisen riskin kirjan kustantamisesta. Harvoinpa kirjantekijällä on onni saada niin ansioitunut kustannustoimittaja kuin minulla: professori Pekka Vuoria teki kaiken muun ohella myös nämä työt ja suuresti paransi tekstiäni.

Juvan Petäjäniemellä elokuussa 1999

Antti Kuosmanen

1.4.10 Road Map to EY E Onko kukaan kuulut asiakirjasta

Alpo Rusi kirjoittaa sivulla kirjassaan otsikolla Road Map EY-jäsenyyteen.

" Lokakuussa Ahtisaari piiskasi EY-selvitystyöryhmää jo tulokseen. Päiväkirjani mukaan 10.10. oli EY-valmistelijoille kerrottu Brysselistä, että komission resurssit huomioon ottaen on viimeinen turvallinen ajankohta hakea jäsenyyttä helmikuu 1992. Samalla komissiosta viestitettiin suuremmin: - Mitä ihmettä te odotatte. Jätätte Ruotsin ja Itävallan keltasta.

Ahtisaaren vetämässä kokouksessa 14.10. sovittiin, että EY-selvitys tulee saada hallitukselle tammikuussa. Alivaltiosihteeri Sundbäck sanoi tässä istunnossa, että jäsen anomuksen takaraja on huhtikuu. Muut olivat samoilla linjoilla. Ministeri Salolainen tapasi presidentin 25.10. ja ilmoitti, että hän alkaa ajaa jäsenyyttä maksimaalisesti. Koivisto ei asettunut vastustavalle kannalle.

Nyt oli avattu tietä lisää jäsenyysneuvotteluille. Marraskuun 8. päivänä kokoontui aivorihi, jossa olivat mukana ministeri Pertti Salolainen, suurlähettiläs Paavo Kaarlehto, alivaltiosihteeri Veli Sundbäck, osastopäällikkö Antti Satuli ja toimistopäälliköt Eikka Kosonen ja Alpo Rusi. Historialliseksi palaveri muodostui siksi, että sen aikana luonnosteltiin Suomen tuleva jäsenyystie eli "road map". Päiväkirjani mukaan palaverissa arvioitiin, että vuoden 1992 alussa luodaan jäsenyyden hakemista koskeva poliittinen valmius, vuoden 1993 alussa neuvotellaan jäsenyyden ehdoista noin vuosi ja, vuonna 1994 on kansallisen päätöksenteon aika ja vuoden 1995 alusta Suomesta tulisi EU:n jäsen. Keskusteluissa toivottiin, että Norja ja Sveitsi liittyisivät samassa aikataulussa. Sveitsin osalta sovittiin erityisestä strategiasta, jolla pyrittiin vaikuttamaan maan päättäjiin. Näin marraskuun alussa oli luonnosteltu ensimmäinen todellinen road map Suomen jäsenyydelle. Eduskunnalle sitä tosin ei uskallettu näyttää. EY-selvitystie saatiin valmiiksi 26.11.1991.⁸¹"

1.4.11 Liittymisen päätti Koivisto eikä Eduskunta

Ahon acquis 16.3.1992:

"Pääministeri Ahon puhe eduskunnalle 16.3. 1992 tiedonannon johdosta käydyn keskustelun aluksi oli yksi jäsenyysprosessin virstanpylväitä. **Sitä ei ollut suunnattu vain eduskunnalle, vaan mitä suurimmassa määrin myös tuleville neuvottelukumppaneille EY:ssä.** Siinä viestittiin, että Suomi jäsenyyttä hakiessaan hyväksyi Maastrichtin sopimuksen samoin kuin EY:n "acquis'n" ja "finalité politique'n" (näiden termien sisällöstä tulee enemmän puhetta tuonnempana)." (mutta lyhyesti sanottuna acquis tarkoittaa saavutettu - hyväksytyä . säännöstöä ja finalite politique tulevia tavoitteita, kirj. huom.)⁸²

Miksi Ahon puhe oli suunnattu tuleville neuvottelukumppaneille? Oliko alistava jäsenyysshakemus jo jätetty?

Rusi puolestaan kirjoittaa omissa muistelmissaan, että presidentti sanoi uudenvuoden puheessa kyllä jäsenyydelle ja jatkaa:

"Sitten Aho keskusteli Koiviston kanssa 10. tammikuuta. Tällöin vanha presidentti sai nuoren pääministerin käsittämään, että jäsenyyttä tuli hakea, muutoin hallitus hajoaa. Aho oli nyt valmis runnomaan hankkeen läpi hallituksessa ja keskustan eduskuntaryhmässä. Tammikuussa 1992 perustelu jäsenyyden hakemiselle oli ennen muuta sisäpoliittinen. **Helmikuussa 1992 Väyrynen jarrutti jäsenhakemuksen jättämistä ja Salolainen uhkasi erota, mikäli aikataulusta lipsutaan.** Näin Aho sai kokoomukselta tukea, eikä hänen tarvinnut iskeä yhteen Väyrysen kanssa. Ratkaisu oli taktisesti ehkä hyvä, mutta jätti pesänselvityksen Väyryseen tekemättä."⁸³

Heti perään Rusi kirjoittaa Ahon menettelystä, eduskuntaryhmän painostamisesta äänestyksessä ko. tiedonannosta 18.3.1992:

"Jatko on historiaa. eräs yksityiskohta on silti jäänyt mieleen. Suomen hallitus päätti jäsenyyden hakemisesta 16.3.1992 antamallaan tiedonannolla. Kun sitä käsiteltiin eduskunnassa, oli hanke kaatua, koska keskustan eduskuntaryhmä oli sitoutunut vain siihen, että Suomi hakee jäsenyyttä, ei siihen, että jäsenyyteen pyritään.

⁸¹ Mariankadun puolelta, Alpo Rusi

⁸² Kadonnut kirja Antti Kuosmanen s. 18

⁸³ Mariankadun puolelta, Alpo Rusi s.65

Pääministerin puhe sisälsi vahvan pyrkimysilmoituksen (vertaa Kuosmasen kertoma Ahon acquis-ilmoitus, kirj. huom.); liian pitkälle menevän, sanoivat keskustalaiset rivikansanedustajat. Eduskuntaryhmän kanta oli lyöty lukkoon ennen puheen pitämistä. Keskustassa oli vankka kannatus edistää EY-hanketta vain taktisista syistä, koska hallitusvallasta ei haluttu luopua. Aho luovi tässä asetelmassa kokoomus- ja Koivisto-korteilla Väyrystä vastaan. Hän katsoi, että keskustan puheenjohtajan rooliin sopi jäsenyyshakemuksen edistäminen kansallisen yhtenäisyyden nimissä. Tätä pitemmälle hän ei ollut valmis kantojaan tässä vaiheessa perustelemaan."

Kommentti:

Ko. tiedonannossa eduskunta **ei äänestänyt jäsenyyshakemuksen jättämisestä** vaan hallituksen EY-toimintalinjasta! Äänestyksen jälkeen Aho ja Koivisto katsoivat voivansa allekirjoittaa jäsenyyshakemuksen, jota Veli Sundbäck lähti viemään Brysseliin. Kuosmanen kirjoittaa, että **hakemuksen jättäminen oli koruton tilaisuus**. Miksi?

Tämä asia selvinnee kirjasta "EY-KOMISSION LAUSUNTO SUOMEN JÄSENYSSHAKEMUKSESTA 4.11.1992, Eurooppa-tietoa 129/1993, Ulkoasiainministeriö 571993, sivu 6:

"Suomen jäsenyyttä Euroopan yhteisössä koskevassa tiedonannossaan parlamentille 27.2.1992 Suomen hallitus esitti selvästi liittymishakemuksen syyt".

Suora siteeraus Kuosmasen kirjasta välittömästi seuraavasta kappaleesta "3.1. Komission lausunto":
"Vaikka lausunto oli Suomelle tärkeä asiakirja, se ei ollut vastaus Suomelle, vaan EY:n neuvostolle, jonka tuli päättää, haluaisiko se aloittaa jäsenyysneuvottelut Suomen kanssa. Päätös tehtiin ja jäsenyysneuvottelut aloitettiin."

Kommentti:

On aiheellista kysyä, mistä lausuntoon tuli päiväys 27.2.1992?

Oliko Suomen hallitus jo tuolloin osoittanut jäsenyyshakemuksen EY:lle ilman, että asiaa olisi käsitelty edes eduskunnassa? !

Kuosmanen kirjassaan muotoilee asian seuraavasti: 3.1. Komission lausunto (s.23)

"Ruotsin lausunnon valmistumisen jälkeen komissio keskittyi Suomen hakemuksen käsittelyyn. Lausunnon laatiminen oli tietenkin kokonaan EY:n sisäinen asia, eikä sen sisältöön ollut hakijamaalla oikeutta puuttua. Lausuntoa varten komissio kuitenkin tarvitsi suuren määrän tietoja Suomesta. Näitä tietoja se alkoi pyytää heti työt aloitettuaan. Siitä tuli suuri urakka Suomen hallinnolle, ensimmäinen varoitus siitä, mitä jäsenyysneuvottelut toisivat tullessaan. ETA-neuvottelut olivat kyllä jo opettaneet paljon, mutta oli monia hallinnonaloja, jotka olivat niiltä säästyneet. Ennen kaikkea haaste koski maataloushallintoa, mutta ei ainoastaan sitä. Esimerkiksi Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka kiinnosti komissiota kovasti. Myöhemmin oli erällä jäsenyysneuvotteluihin osallistuneilla tilaisuus seurata, kuinka seuraavan aallon hakijamaat valmistautuivat omiin neuvotteluihinsa ja vastasivat komission lausunnon johdosta esitettyihin kysymyksiin. Havaitimme oppimisprosessin tuottaneen tulosta myös komission puolella. Keski- ja Itä-Euroopan maille osoitetut kysymykset lähetettiin yhdellä kertaa toki muhkeassa ja mutta selkeässä paketissa. Meille kysymyksiä virtasi usean kuukauden ajan suoraan komission eri osastoilta ja yksityisiltä ilman selkeästi havaittavaa koordinoitua. EY-edustustolla oli melkoinen työ pysytellä ajan tasalla ja valvoa, että kaikki pyynnöt tulivat täytetyiksi. Epäilen, että emme siihen täysin pystyneetkään."

1.4.12 EMU kiemurat

Tämä kirjoitus on kertomus, osa viimevuosien historian tutkimusta, joka osoittaa, että Suomen liittymisneuvottelut ja EU-liittymissopimuksen hyväksyttäminen oli monisäikeinen sotku, jolla eduskuntaa ja Suomen kansaa tietoisesti harhautettiin.

Konkreettisin ja vieläpä kiistämätön näyttö vaalipetoksesta on kansalliseen tukipakettiin liittyvät asiat, joista lopulliset vaatimukset EU:n komission lähetettäväksi hyväksyttiin 21.10. ministerivaliokunnankokouksessa 16/94 21.10.1994, siis vajaata viikkoa kansanäänestyksen jälkeen!

Eduskunnalla ei ollut kompetenssia tehdä päätöstä kansanäänestyksen perusteella.

Merkittävää on, että Ulkoasiainvaliokunnan mietintö valmistui vasta 31.10, siis kaksi viikkoa kansanäänestyksen jälkeen. Maataloutta koskeva valiokuntalausunto oli päivätty jo 7.10. Miten valiokunta voi antaa lausunnon asiasta, josta päätettiin pienessä ryhmässä muutaman ministerin ja virkamiehen kesken vielä 21.10.1994, vajaata viikkoa kansanäänestyksen jälkeen? Miten kansa tiesi ehdoista, mm. Erkki Tuomiojan ponnesta, joilla eduskunta 18.11. liittymislain hyväksyi? Tämä ponsi johti siihen, ettei hallituksen tarvinnut antaa eduskunnalle lakia, jolla oli vaadittu 5/6 enemmistö eduskunnasta markan hävittämiseksi perustuslaista. Miten kansa etukäteen tiesi siitä, että liittymislaki sinänsä kumoaisi Suomen markan perustuslaista? Jälkeenpäinhän todettiin, ettei lakia markasta luopumiseksi tarvitse antaa, koska siitä oli jo liittymislain yhteydessä päätetty! Huijaus tehtiin EMU-varaumalla, jota ei ollut olemassakaan.

1.4.12.1 Taustaa

Liittymisasioihin liittyy kaikkiaan kolme salaista pöytäkirjaa.

Ensimmäinen on EMU:n eli yhteiseen rahaan liittyvä EU-ministeriryhmän kokouksen 20.12.1993 16/93 päätös. Tämän pöytäkirjan tärkein näyttö on "neuvoteltaessa todettu" EMU-varauma, valhe, jolla perustuslakivaliokuntaa harhautettiin. Tästä seurasi, että hallitusmuotoon (72 §) merkitty markka lakkasi olemasta ilman eduskunnalle hyväksyttäväksi annettavaa lakia. "EMU-varauma" luiskahti kuitenkin jo 1.12.1999 arkistosta. Tausta tästä luiskahtamisesta on oma tarinansa. Kiitos vinkistä kuitenkin lehdistöneuvos Reijo Kempelliselle, joka paljasti "EMU-varauman" kirjassaan. Mielenkiintoista on, että tätä EMU-varaumapöytäkirjaa huomattiin Ulkoministeriössä kuitenkin ryhtyä salaamaan vasta 21.1.2000. KHO vahvisti salassa pidon 17.10.2000.

Kerrottakoon, että salaisiin papereihin, pöytäkirjaan 16/93 ja muistioon 1075 19.12.1993, liittyvät Maastrichtin sopimuksen asiat; EMU, sisä- ja oikeusasiat sekä ajankohtainen aihe, yhteinen puolustus: Suomi joutui vakuuttamaan osallistumisensa tulevaan puolustukseen julistuksella. Suomi olisi halunnut olla puolueeton ja omata itsenäisen puolustuksen. Se ei käynyt. Asiasta ei järjestetä kansanäänestystä eikä eduskuntakaan saa enää päättää asiasta, joka hoidetaan tiedoksisaattoasiana uuden perustuslain 96 §:n kautta. Tämän pykälän edeltäjän eduskunta hyväksyi loppuvuonna 1994 huomaamattaan, että sillä tullaan sisä- ja ulkopoliittikka sotkemaan keskenään, ja että se samalla menettäisi sille kuuluvan päätösvaltansa puolustusasioissa. Asioissa, jotka eivät enää kuulu puolustusvaliokunnalle.

Huhtikuussa 2001 Ulkoministeri Tuomioja sai eduskunnan puhemiehelle osoitetun kirjallisen kysymyksen ko. pöytäkirjan ja liitemuistion salassapitoon liittyen. Tuomioja tutki paperit ja vapautti pöytäkirjan ja liitemuistion salassapidon 27.4.2001 ministerin vastauksella. Tuomioja lienee silloisena EMU-kriittisenä tunnistanut "neuvotellun" varauman. Todennäköistä on, että ilman Tuomiojan temppea eivät muutkaan pöytäkirjat olisi tulleet julkisiksi.

Ainoan itsenäisen julistuksensa liittymissopimukseen Suomi teki juuri avoimuudesta. 14.2.2002 Ulkoministeriön arkistosta lähetettyjen (EU-ministerivaliokunnan loppuvuoden 1994) pöytäkirjojen mukaan pohdittiin myös liittymisneuvottelujen aikaisiin asiapapereihin liittyviä julkisuusseikkoja; Pyrittäisiin mahdollisimman suureen avoimuuteen, mutta kuitenkin jotkut seikat olisivat sellaisia, joita pitää harkita! Kiitos Tuomiojan ministerin vastauksen paperit ovat nyt vapaat kaikille, josta on seurannut, että alla olevat todisteet vaalipetoksesta ovat paljastuneet. Toinen kiitos paljastumisesta pitää antaa Antti Kuosmaselle, joka antoi vinkin neuvottelujen loppuvaiheiden tutkimiseen, erityisesti siihen, että LOPULLISTA tukipakettia valmisteltiin vielä kansanäänestyksen jälkeen.

1.4.12.2 Tuhottu kirja kertoo EMU kiemuroista

Kuosmanen kertoo kirjassaan "Suomen tie EU:n jäseneksi" monenlaisia mielenkiintoisia asioita. Ei ihme, että Kuosmanen joutui ostamaan kustantajaltaan kirjansa "koko" painoksen ja tuhoaan sen.

Maastrichtin sopimuksen asioita, varsinkin EMU:a koskeva osuus on lyhyt. EMU:sta ei edes neuvoteltu eli oltiin varauksetta valmiita luopumaan omasta rahasta. Kuosmanen kertoo, että suomalaiset olisivat halunneet sulkea neuvottelut EMU:sta välittömästi.

Saman asian vahvistavat virkamiestason kokouksien asialistat touko-kesäkuulta 1993.

Kirjassaan Kuosmanen kertoo asian jonka selvittäminen johti kiistattomaan näyttöön vaalipetoksesta kansanäänestyksessä.

Kansallinen tukipaketti oli asia, joka tarkoituksella tehtiin tulkinnanvaraiseksi neuvottelujen loppuhuipennuksena, koska Suomen saama maataloustuki tuli jäämään olemattomaksi. Ja koska Suomen oli saatava aikaan sopimus EU:n kanssa.

Varsinaisten neuvottelujen loppuvaiheisiin tammi-helmikuulle 1994 liittyy suomalaisten idea "minipaketista". Tämän minipaketin tutkiminen johti siihen, että Ulkoministeriön arkistosta löytyi syyskuussa 2001 minipakettiin liittyvät, suomalaisten oman EU-ministeriryhmän kaksi salaista pöytäkirjaa ja salainen minipakettiin liittyvä paperi. Lisävinkki kansallista tukipakettia koskeviin asioihin Kuosmasen kirjasta löytyi tammi-helmikuun vaihteessa ja todisteaineisto vaalipetoksesta siis lähetettiin Ulkoministeriön arkistosta 14.2.2002.

1.4.12.3 VAALIPETOS - HALLITUS PAKENI KANSAN SELÄN TAAKSE

Tämä kirjoitus on tehty peilaamalla keskeisen, jo vuodesta 1984 EY-tehtäviin palkatun, EY-neuvottelijan Antti Kuosmasen kirjaa liittymisneuvottelujen aikaisiin pöytäkirjoihin ja muistioihin, jotka on pääosin syksyllä 2001 saatu Ulkoministeriön arkistosta. Lopullinen näyttö vaalipetoksesta lähetettiin Ulkoministeriön Tietopalvelun kautta. Antti Kuosmanen antoi kirjassaan vinkin tämän näytön etsintään.

Lisäksi kirjoitukseen on lainattu kohtia eduskunnan pöytäkirjoista, Hallituksen esityksestä 135/1994 vp (EU-liittymissopimuksen voimaansaattamislaki), Unto Hämäläisen kirjasta "Lännettymisen lyhyt historia", Risto Uimosen kirjasta "Nuori pääministeri" ja Alpo Rusin kirjasta "Mariankadun puolelta". Lisäksi kirjassa on otteita asiaan liittyvästä painetusta mediasta. Otsikot sivunumeroineen ovat Kuosmasen kirjasta. Suoraan lainatut tekstit ovat sitaateissa. Vahvennettu teksti ja alleviivaukset ovat tämän kirjoituksen tekijän.

Kansanäänestys 16.10.1994 oli valtiopetos siksi, että siinä kysyttiin kansan mielipidettä liittymisestä Euroopan unioniin neuvotellun sopimuksen mukaisesti. Viimeksi mainitut kolme sanaa neuvotellun sopimuksen mukaisesti tekevät äänestyksestä vaalipetoksen, koska Kuosmasen mukaan kansallisesta tukipaketista neuvoteltiin vielä loppuvuodesta. 1.3.1994 maratonneuvottelussa sovittu "Kansallinen tukipaketti" sisälsi asioita, jotka Kuosmasen mukaan olivat illuusiona virkamiesten mielissä. Näistä illuusiona seurasi "Pesälän sekoilut" loppuvuonna.

1.4.12.4 EVIDENSSI E KIISTATON TODISTE

Ulkoministeriön Tietopalvelusta 14.2.2002 lähetettyjen asiakirjojen mukaan sopimus kansallisesta tukipaketista ei vielä äänestyspäivänä, sunnuntaina 16.10, ollut valmis. Vielä perjantaina 21.10. EU-ministerivaliokunta hyväksyi valtioneuvoston istuntosalissa pidetyssä kokouksessaan 16/94 paperin:

"SUOMI

Maa- ja metsätalousministeriö 21.10.1994

EHDOTUS MAATALOUDEN KANSALLISEKSI TUEKSI SIIRTYMÄKAUDEN AIKANA"

Alpo Rusi puolestaan kertoo, että epäselvyys paketista nousi mediaan 11.12.1994. Mikä ihmeellisintä, "neuvottelut" komission kanssa olivat edelleen kesken, vaikka eduskunta oli jo 18.11. 1994 hyväksynyt liittymislain!

Sanomalehti Lalli kertoo, että kunnian miehelle ministeri Pesälälle juotettiin "ruunan kusta".

Kansanäänestys oli siis suurta teatteria, näennäisdemokratiaa, sopimuksesta, jonka todellista sisältöä ei kerrottu kansalle eikä edes kansanedustajille. Kansanäänestys oli neuvoa-antava, ei sitova kuten esimerkiksi Norjassa tai Ruotsissa, joissa se on perustuslainmukainen käsittelyjärjestys. Suomessa kansanedustajat valitaan kansan puolesta päättämään asioista, jolloin kansanäänestystä ei tarvita. Kevään 1991 vaaleihin mentiin sammutetuin lyhdyin, vaikka eliitti tiesi tulevasta Maastrichtin sopimuksesta.

Palataanpa Eduskunnan valiokuntalausuntoihin ja kerrottakoon, että EMU-varauman luonteinen selonteko oli todettu Perustuslakivaliokunnassa, jonka lausunto PeVI 14 valmistui 7.10.1994. Tämän jälkeen PeVI 14 meni Ulkoasiainvaliokuntaan. Ulkoasiainvaliokunnan mietintö valmistui maanantaina lokakuun 31. päivä. Keskiviikkona marraskuun 2. päivä hallituksen esitys 135 em. lausuntoineen ja mietintöineen jaettiin puoli metriä korkeana paperipinona kansanedustajille. Nyt alkoi maratonkeskustelu, joka 18.11. 1994 päättyi

äänestykseen liittymissopimuksen hyväksymisestä!

1.5 Venäläistä rulettia

Eräänä mielenkiintoisena yksityiskohtana tätä aineistoa kootessani oli merkittävät väitteet kansainvälisen rahoituksen lähteistä. Kohtasin henkilön, joka taustansa vuoksi on poikkeuksellisen uskottava kyseisen väitteen esittäjäksi. Keskustelun aikana hän totesi suomalaisten pankkien pesseen rahaa erittäin suuria määriä nk. pankkikriisin kynnyksellä. Valuuttaluotot, jotka olivat kiinnostavia nimenomaan pienten ja keski suurten yritysten piirissä olisivat olleet juuri kyseistä pestävää rahaa. Näin ollen olisi siis oletettavaa, että Suomen pankkijärjestelmä sekaantui mahdollisesti viranomaisten tietien ja suostumuksella huumerahojen laajamittaiseen pesemiseen. Kyseinen pääoma olisi virrannut nimenomaan kaatuvasta Neuvostoliitosta.

Kyseinen taho myös kertoi, suurten pankkien ylimmän johdon sekaantuneen asiaan. Perusteluksi tämä henkilö kertoi, että pankissa se jolla on valta käyttää varsinkin kansainvälistä maksuliikennejärjestelmää voi toteuttaa mitä operaatioita tahansa. Mikäli pankin ylimmät johtajat sekä tämän järjestelmän käyttö yhdistyvät on kyseessä täysin lyömätön pesukone. Edes pankin kontrollijärjestelmät eivät kerrottua menettelyä pysty estämään. Rahaa voidaan siirtää ympäri maailmaa massoittain.

Seuraava juttu Aamulehdestä voi sykhdyttää edellisen väitteen tueksi. Ainakin viranomaisten olisi syytä aloittaa merkittävät tutkimukset asiasta. Mikäli nimittäin olisi niin, että valuuttaluotot olisivatkin rahanpesuoperaatioitten pääomaa niin juridinen tarkastelu muuttuu melkoisesti asian ympäriltä.

1.5.1 Ihmeellinen tarina Venäjän noususta

Riippumattoman poliittisen verkkolehden *Ocnus.netin* päätoimittaja Gary K. Buch oli 1990-luvulla aauraamassa Venäjän metalliteollisuudelle teitä länteen. Osin omiin kokemuksiinsa perustuvassa artikkelissaan hän kertoo huikean taustan toimille, joita Venäjän viranomaiset ovat viime aikoina kohdistaneet öljyjätti Jukosia ja maan rikkainta oligarkkia Mihail Hodorkovskia vastaan.

Prosessin juuret palaavat Buchin mukaan Neuvostoliiton romahtamiseen. Sosialismin kadottua yhdessä yössä maalta puuttui toimiva talousjärjestelmä: yrityksillä ei ollut varoja, pankkitilejä, maksu- ja hintajärjestelmää, markkinoita. Tehtaat eivät tieneet, miten hankkia raaka-aineita, kuljetuspalvelua ja ostajia.

Venäjä oli kirjaimellisesti kuolemanvaarassa - jopa ruoka uhkasi loppua. Samassa veneessä istui valtio virkailijoineen. Kommunismin kaatumisen jälkeen liike-elämään ja politiikkaan tehokkaasti soluttautunut tiedustelupalvelu KGB keksi kaksiosaisen pelastusoperaation.

Ensimmäiseksi se kutsui länsimaisia kapitalisteja kustantamaan tuotantolaitosten toimintaa: he kustantaisivat raaka-aineet ja kuljetukset ja möisivät tuotteet maailmanmarkkinoilla: Oikeudestaan he maksaisivat valtiolle veroa. Mutta verojärjestelmä tarvitsi luotettavan sisäisen Valuutan, jota ilman hinta- ja maksujärjestelmä ei toimisi. Romahtanut valtio, ei kuitenkaan kyennyt takaamaan ruplan uskottavuutta."

1.5.2 Historian suurin pimeän rahan pesula

"Ratkaisuksi operaation suunnittelijat keksivät kunnianhimoisen, mutta vaarallisen toisen vaiheen. He liittoutuivat pienten ja järjestäytymättömien rikollisryhmien kanssa luodakseen rinnakkaisen rahoitusjärjestelmän. He avasivat valtajan ruplien virran maailmalle saadakseen ulkomaista valuuttaa ja rakentaakseen ruplalle aseman maksuvälineenä."

Buchin mukaan Venäjältä matkasi rekkalasteittain ruplia Eurooppaan mukanaan lupaus, että Venäjä lunastaa polkuhinnat ruplat myöhemmin takaisin vaikka kullassa jota valtion holveissa riitti. Suurrikollisille tarjoukset kelpasivat.

"Santo Pasquale Morabito, merkittävä italialainen mafioso, huumekauppias ja huumekeisari Pablo Escobar rahanpesijä osti 70 miljoonaa ruplaa 4,6 miljardilla dollarilla. Eurooppa on täynnä vastaavia tarinoita."

Mafiaruplat palasivat aikanaan Venäjälle ja KGP piti lupauksensa. Hieman yli vuodessa venäjältä katosi kaksituhatta tonnia valtion omistamaa kultaa, arvoltaan 22 miljardia dollaria. Ruplavrtoja lunastettaessa todellinen hinta jäi kuitenkin paljon sen alle. Venäjältä tuli historian suurin pimeän rahan pesula."

Kallis riskipeli onnistui sikäli, että Venäjän talous alkoi elpyä ja irtosi lopulta riippuvuudesta rikolliseen rahaan ja ulkomaisiin sijoittajiin. Syntyneet pääomat mahdollistivat Venäjän ensimmäiset pankit.

Uuden talousjärjestelmän navoiksi KGB valitsi juutalaisia: Hodorkovski, Vladimir Gusinski, Boris Berezovski, Roman Abramovitsh, Mihail Friedmano

Heillä oli kykyä ja suhteita länsimaiden juutalasiin talousvaikuttajiin, itsekkin venäjänjuutalaista syntyperää oleva Buch toteaa. Hän kertoo, että monissa venäjän taloudelle elintärkeissä kansainvälisissä liikeneuvotteluissa puhuttiin 1990-luvulla pelkkää jiddishiä.

☞Mutta lisäksi juutalaiset olivat ulkopuolisia, vailla poliittista tukea. Yksikään venäläinen duuman jäsen ei seisoi rikkaan juutalaisen takana. Oligarkit olivat heidät nostaneiden KGB:n päälliköiden armoilla.☞

1.5.3 Eliitti perii nyt valtansa takaisin

Nyt valtion kommunistiajoilta periytyvä autoritaarinen valtaeliitti on päättänyt, että on lopullisen askeleen aika: oligarkien taloudellinen valta otetaan takaisin.

☞Ei todellakaan ole yllätys, että hallituksen taistelua Jukosia vastaan käyvät entisen KGB-johtajan Vladimir Putinin luotetut entiset KGB-miehet. He ovat tienneet alusta asti, että eräänä päivänä poistettavien listalla siirrytään juutalaisten kohdalle.☞

Moscow Timesin Alexei Pankinin mukaan oligarkien jahdilta ei puutu ainakaan suuren yleisön tukea, koska 80 prosenttia kansalaisista katsoo valtionyritysten yksityistämisen tapahtuneen vääryyksiä. Hänen mielestään kansan asenteissa ei silti ole kyse niinkään kateudesta rikkaita kohtaan vaan yleisestä oikeustajusta.

Pankinin mukaan eräät venäläiset oikeusoppineetkin sanovat, että yksityistäminen on mahdollista asettaa juridisesti kyseenalaiseksi myös oman aikansa lainsäädännön perusteella, niin sekavaa kuin se olikin. Sen todistaminen ei olisi hänen mielestään edes vaikeaa.

Pankinin mielestä tällainen menettely kuitenkin johtaisi helposti uusiin vääryyksiin ja romuttaisi Venäjän luotettavuuden ulkomaalaisten sijoittajien silmissä. Jotkut venäläiset ovat esittäneet ratkaisuksi yleistä armahdusta. Se hoitaisi asian pois päiväjärjestyksestä ja palauttaisi talouden toimintakyvyn.

☞Mutta kuinka asia käytännössä toteutettaisi? Herrasmiesten sopimuksella? Hallituksen päätöksellä? Presidentin mahtikäskyllä? Niillä ei olisi enempää arvoa kuin kärpäsen pörinällä. Lailla? Kansanäänestyksellä? Niiden lopputulos taas olisi helppo arvata ennalta.☞

Pankinin mielestä yksityistämisen jälkihoidosta tulee tehdä presidentinvaalien keskeinen teema, jotta laillinen ja oikeudenmukainen ratkaisu löytyisi. Sen hän uskoo olevan parasta myös oligarkeille, joille jatkuva epävarmuus on raskasta.⁸⁴

Alkuperäisestä kirjoituksesta muutama huomio oheiseen esitykseen:

☞From 1988, the KGB intelligence service focused primarily on following domestic developments in the Soviet Union. Also, it was "preparing" for future market reforms in the country. Number one priority of any KGB officer was to work on establishing new businesses or penetrating existing businesses, including the banks.

In early 1990 trainloads and truckloads of roubles left Russia, escorted by KGB police guards, for Western Europe. In Italy the Mafia, the Camorra and the Ndragheta purchased millions of dollars worth of roubles from their illicit profits. Russia became the greatest laundry for money that was ever known. Bankers in the West were offered letters of credit in roubles with a Russian guarantee that these could be brought back into Russia. Santo Pasquale Morabito, a notorious Italian drug dealer and launderer for Pablo Escobar of Colombia swapped US\$4.6 billion for 70 billion roubles (or less than half the official rate). The main Sicilian outlets were Ciccio Madonia's family in Palermo and Nitto Santapaola's in Catania. Everyone got into the

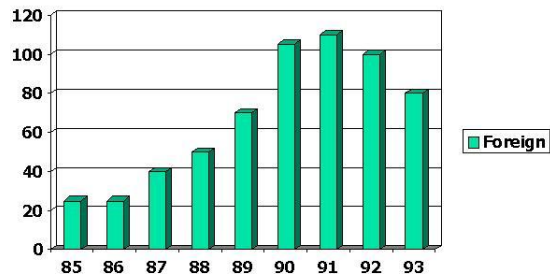
⁸⁴ Aamulehti 27.8.2003

act. A Sicilian Castellamarese capo called Tommy Marsala bought half a billion roubles for the Lebanese Druse leader Walid Jumblatt, who used them to buy small arms and rockets from Russia.

The money continued to flow out of Russia. Ordinary roubles became gold roubles when they passed the border. These were gold roubles because they were backed by gold held in the Russian Treasury. Between 1990 and 1992 the Russian gold reserves had mysteriously disappeared. When Gregori Yavlinsky, the reformer, went to the September 1992 G-7 meeting in Bangkok he reported that of the 2,000 tons of gold in the Russian reserve only 240 tons were left. In November even these were gone. In a little over a year over US\$22 billion in gold left

Russia at a heavy discount to cover the massive rouble river costs. Europe was full of stories of this group or that offering to place \$140 million with one bank or the other. What did happen is that most of this money, in roubles, returned to Moscow.⁸⁵

Foreign Currency Lending

Source: Valtioneuvoston tiedonanto eduskunnalle pankkituesta 2.12.1993

1.5.4 Talouselämää läheltä seuranneen venäläisen näkökantoja varojen siirroista Neuvostoliitosta

Olen haastatellut erästä Suomessa vaikuttanut venäläistä henkilöä, joka työskenteli keskeisellä paikalla kyseisenä aikana Suomessa hän toteaa varojen siirroista seuraavaa:

Thanks for your email. I m not a specialist on this but I was working for a Finnish company in Kotka and Hamina at the time you indicate. The main function of the Finnish banks, especially Kansallis-Osaka-Pankki, was to hold the funds for the giant Russian trading houses (Razno, Exportkhele, etc.). These funds never got back to Russia, but were held in Helsinki. This started in the mid-1980s. As deals were done by the trading groups, larger and larger sums were held.

For example, if a company wanted to buy cement from Razno they would contact Razno in London to make a deal. They would open a letter of credit to Razno at KOP and send their vessel to load in Russia. On presentation of the bill of lading in Helsinki KOP would release dollars to the account of the trading company in Helsinki. A small part of this dollar sum was converted to roubles and sent to the trading company's headquarters in Moscow. The most part stayed in Finland before being transferred to London or Geneva.

The Russians (about 1988) began to move some of these funds out of Helsinki into the London market. First they were transferred to branches of the Finnish banks in London and from there to British banks. The one we used most often was Midland Bank which held the foreign currency tranche for two trading companies (petroleum and diamonds). The Finnish banks were well aware of the people with whom they were dealing; essentially the Chekists. When Gorbachev dissolved the trading companies these funds disappeared overnight. By then there were not many accounts left in Finland. They had been disbursed to London and Geneva via the Finnish banks.

I know of several large Finnish companies who were an integral part of this business. I have some friends in Helsinki who could give you chapter and verse on this, but I'd have to get their permission first.. I don't have the email addresses you ask for. Hope this helps.

Kysyin mainitulta henkilöltä vielä yritysten nimiä. Hän lähetti uuden viestin, jossa listasi suomalaisia suuryhtiöitä raskaankonepaja- ja raskaanmetalliteollisuuden aloilta, öljynjalostusteollisuuden alalta, rakennusyrityksiä yms.

Kun siis se päivä koitti jolloin kyseiset mittavat rahavarat siirrettiin pois Suomesta merkitti tämä selkeää ongelmaa niin teollisuudelle ja pankeille. Likviditeettikriisi oli käsillä. Ei siis ihme, että valtio on joutunut lainaamaan tai ainakin järjestelemään kyseisille tahoille rahoitusta.

⁸⁵ Internet Ocnus.net

Ei siis ihme, että ETLA:n tutkijat ovat todenneet seuraavaa: Devalvoitumisen ansiosta vararikon partaalla huojunut vientiteollisuus pysyi pystyssä, eivätkä kotitaloudet ja yritykset joutuneet kokemaan sitä vieläkin suurempaa deflaatiota, jota kiinteistä kurseista kiinnipitäminen olisi väistämättä merkinnyt. Valuuttavarantoa pienensi vaihtotaseen alijäämän ohella se, että yritykset alkoivat hädissään lyhentää markka-arvoltaan kasvavia ulkomaisia velkojaan. Lopulta yksityisen sektorin ulkomaisten velkojen nopea lyhentäminen vuosina 1992-93 rahoitettiin nimenomaan valtion ulkomaisen velan kasvulla. Ilman valtion massiivista pääomatuontia valuuttavaranto ei olisi riittänyt ulkomaisten velkojen maksuksi. Yritykset halusivat päästä valuuttakurssiriskistään eroon ja maksoivat omia ulkomaisia lainojaan pois nopeaan tahtiin. Kun vaihtotasekin oli vielä 1994 kesään saakka alijäämäinen joutui valtio tietoisesti sosialisoimaan ulkomaisen velan. Suomessa osa valtion velasta on perinteisesti ollut ulkomaista valuuttavelkaa. Ensimmäisinä lamavuosina alijäämät rahoitettiin lähes puoliksi ulkomaisella velalla. Ulkomaisen velan huomattava osuus aiheutti ylimääräisen valtion velan kasvun, kun markka devalvoitui vuosien 1991-93 aikana voimakkaasti. **Lisäksi eläkerahastot sijoittivat laman aikana runsaasti valtion velkapapereihin, joka muutti osan valtion velasta julkisen sektorin sisäiseksi velaksi ja siten vähensi julkisen sektorin kokonaisvelkaa. Siten oli mahdollista, että Suomen julkinen velka alitti Maastrichtin sopimuksessa asetetun julkisen velan EMU:n kriteerin, joka oli 60% kansantuotteesta. Samanaikaisesti valtion velka oli 70% kansantuotteesta**⁸⁶.

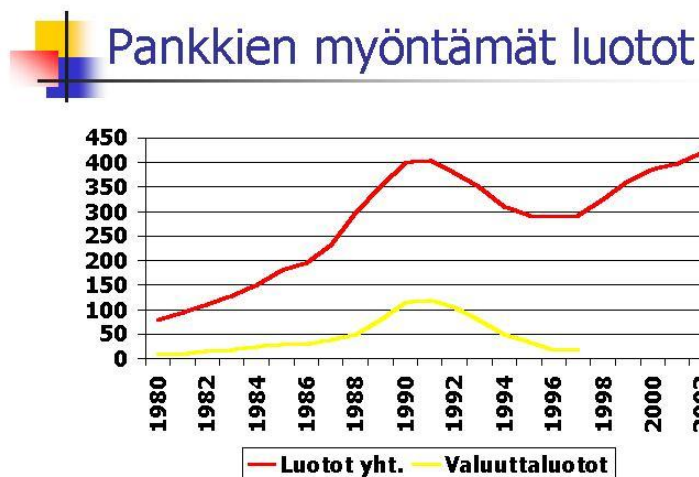
1.6 Neuvostoliitosta peräisin olevat likvidit kassavarat

Rahamarkkinat vapautuivat Suomessa pitkään jatkuneesta säätelystä asteittain 1980-luvun aikana. Julkisen vallan säätely raha- ja rahoitusmarkkinoilla alettiin nähdä meilläkin toisaalta tarpeettomaksi ja tehottomuutta aiheuttavana ja toisaalta vaikeasti toteutettavana. Kotimainen tekijä kehityksen taustalla oli suomalaisten yritysten

ylimääräinen likviditeetti, muun muassa Neuvostoliiton-kauppaa käyvien yritysten suuret kassavarat.

Neuvostoliittolaisella osapuolella oli tapana maksaa tavaratoimitukset hyvissä ajoin etukäteen. Yrityksille kertyi näin suuria käteiskassoja, joiden tuottoisa sijoittaminen oli ongelmallista säädellyillä rahamarkkinoilla. Lyhytaikaisen rahoituksen tarjonnan kasvu johti tuottoisaan lyhytaikaiseen rahanlainaukseen ohi pankkijärjestelmän, joka ei säännöstelyn vuoksi voinut tarjota riittävän korkeita korkoja. Yritysten välisten farmaiden rahamarkkinoiden syntyminen merkitsi tältä osin tehokkaan säätelyn loppumista. Korko alkoi aidosti

määräytyä rahoituksen kysynnän ja tarjonnan perusteella. Markkinarahan määrä kasvoi nopeasti 1980-luvun alussa, vaikka aluksi edes ilmiön laajuudesta ei ollut selvää kuvaa. Markkinarahan ilmaantuminen johti myös keskusteluun siitä kuinka rahoitusmarkkinoiden analyysitapoja olisi muutettava perinteiseen quoton säännöstelytalouteen verrattuna.⁸⁷

⁸⁶ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, s. 123, 130, 149, 152 ja 154

⁸⁷ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, s. 55 - 56

1.7 Mitä olivat valuuttaluotot?

Monen yrityksen kohtaloksi koitui devalvaatiot 1990 luvun alkuvuosina. Yhteensä yli 60 prosenttiyksikön heikentynyt markan kurssi kaatoi vahvemman yrityksen. On ilmeisen selvää, että suuria yhtiöitäkin olisi kaatunut enemmän mikäli valtio ei olisi ottanut niitä vierihoidoonsa. On kuitenkin varsin merkittävää kysyä mitä todellisuudessa oli nk. valuuttaluotto.

Samaten olemme dokumentoineet useita tapauksia, joissa poliisi tukinnassa on voitu löytää pankin asiakirjoista todisteet siitä, että luotto oli suojattu devalvaatiota vastaan jo pankin toimesta. Moni yrittäjä on kertonut yrityksistään saada pankin johtajansa suojaamaan omat lainansa. Nämä pyynnöt ovat kaikuneet täysin kuuroille korville. Usein se on kuitattu toteamuksella qei mitään devalvaatiota tuleq Pankit siirsivät siis devalvaatiotappiot asiakkaitten maksettavaksi vaikka ne mitä todennäköisimmin oli suojattu. Kun todellisuudessa ei siis mitään kurssitappiota tapahtunut miten on voitu siirtää vahinko asiakkaalle vaikka vahinkoa ei ole tapahtunut. Onko kyseessä siis Suomen historia suurimpia petoksia? Mihin tarvittiin kyseinen ylimääräinenqaatava. Oliko taseissa puutetta joka oli saatava tilkittyä keinolla jos toisella. Oliko valuutta luonteeltaan sellaista, ettei sen omistajat perimistöimissään noudata normaaleja tapoja. Kysymyksiä herää liikaa.

Kyseistä pakkaa sotkee vielä eräässä haastattelussani kerrottu seikka, jonka mukaan Suomen poliisiviranomaisella olisi ollut selkeä tieto rahan todellisesta taustasta sekä siitä, että kyseinen pankkien pyörittämä liiketoiminta saattoi vaarantaa maan turvallisuutta.

1.7.1 Valuuttaluottoihin liittyvät oikeudelliset epäselvyydet

1.7.1.1 Valuuttaluotto - massiivinen uusi kotimarkkinayritysten luototusmuoto myös riskeiltään

Pankit alkoivat myydä valuuttaluottoja+aktiivisesti sen jälkeen, kun 1980-luvun loppupuolella Suomen Pankki vapautti pääomien liikkeet, mutta finanssipolitiikassa takertui vahvan markan+politiikkaan vastoin Yhdysvaltain ja Saksan keskuspankkien noudattamaa kuuluisaa Kouri-Porter-mallia.

Alla olevassa taulukossa on kerrottu antolainauksessa olevien valuuttaluottojen määrä vuosina 1986 . 1998.

Vuosi	Fim mrd
1986	23
1987	38
1988	50
1989	70
1990	105
1991 Devalvaatio 13%	110
1992 Devalvaatio 44%	105
1993	68
1994	44
1995	32
1996	20
1997	18
1998	20

Luvut on esitetty likiarvoina.

Kun kiinteästä valuuttakurssista eli vahvasta markasta+ei voitu loputtomiin pitää kiinni, jouduttiin markka devalvoimaan. Valuuttaluotot aiheuttivat kahden devalvaation seurauksena kestämättömät tappiot varsinkin pienten yritysten taseisiin. Vuoden 1991 devalvaatio oli noin 13% suuruinen. Seuraavan vuoden syksyllä tapahtunut devalvaatio eli kellutus aiheutti noin runsaan 40% valuutanarvon menetyksen.

Yhteensä kokonaistappio oli runsaat 60%. Valuuttaluottojen kokonaismäärään suhteutettuna markan arvon 60% lasku aiheutti noin 70 miljardin markan lisäyksen valuuttalainakantaan. Kun tämä lisättiin pienten

yri­tysten taseisiin, seurauksena oli massiivinen konkurssisuma . yri­tysten tulovirta ei yksinkertaisesti enää riittänyt kantamaan arvaamatonta menolisäystä.

Suomalaisilla yrityksillä oleva valuuttaluottokanta oli noin 150 miljardia markkaa (Suomen pankkituki VNT 2.12.1993). Pankkitarkastusvirasto antoi tietojemme mukaan ainoat erityisohjeensa julkaisussaan Kannanottoja 1/1993 Luottoasiakirjojen ehdoista sivulla 6 kahdessa (2) lauseessa. On käsittämätöntä, miksei valvontaviranomainen puuttunut ja miksei siltä edellytetty puuttumista valuuttaluototukseen . olihan muun muassa Suomen Pankilla erityinen Valuutantarkkailuosasto, jonka täytyi olla ensinnäkin tarkoin perillä valuuttaan liittyvästä kurssiriskistä ja toisaalta sen täytyi myös olla reaaliaikaisesti selvillä siitä, kuinka paljon valuuttaluottoja pankit suolsivat kotimarkkinayrityksille.

Siten valuuttaluotto oli luottotyyppinä kokonaan uusi ja määrällisesti erittäin merkittävä 1/3 osuudellaan koko suljetun sektorin luottokannasta vuonna 1990. Erityisesti riskienhallinnallisesti valuuttaluototus oli jotakin, mitä kotimarkkinasektori ei ollut koskaan joutunut arvioimaan saati kokemaan.

Valuuttaluottoasiakkaiden kokemusten mukaan luottolaitokset varoivat pelottelemasta luotonottajia valuuttaluoton riskeillä . niitä ei otettu useimmiten lainkaan esille valuuttaluoton myyntivaiheessa, kun pankki usein suorastaan pakotti asiakkaansa ottamaan korkoeron vuoksi valuuttaluottoa . onpa tullut esille tapauksia, joissa pankki oma-aloitteisesti jopa vaihtoi markkaluoton valuuttaluotoksi.

1.7.1.2 Valuuttaluototusta koskevat säädökset ja valvontaviranomaisten puuttuva ohjeistus

Valuuttaluottojen eli nk. vähintään viiden vuoden rahoitusluottojen myöntäminen oli säädelty Valuuttalain (954/1985). Kyseisen lain 5§ mukaan Suomen Pankilla on oikeus liittää luototukseen ehtoja. Laissa Valtioneuvoston päätös valuuttalain täytäntöönpanosta (955/1085) säädetään 1§:ssä, että maksuvälineiden, arvopapereiden ja saamistodisteiden maastavienti on sallittu vain Suomen Pankin luvalla. Suomen Pankki puolestaan on 1.8.1988 päivämäärässään asiakirjassa valuuttasäännöstelyohjeet todennut muun muassa, että luotonottoon ulkomailta ja luotonantoon ulkomaille tarvitaan yleensä Suomen Pankin erityislupa, sekä että ennen lainan nostoa on Suomen Pankkiin toimitettava luotonottoa koskeva kirjallinen hakemus.

Suomen Pankilla oli 1980-90-lukujen taitteessa myös välittömiä pankkien valvontaan liittyviä tehtäviä valuuttalain nojalla. Näiden tehtävien oikeudellinen peruste oli Suomen Pankin ohjesäännössä (365/25) 1§:ssä, jonka mukaan Suomen Pankin tehtävänä on Suomen rahalaitoksen pitäminen vakavalla ja turvallisella kannalla sekä maan rahaliikkeen edistäminen ja helpottaminen. Rahalaitoksen pitäminen vakavalla ja turvallisella kannalla edellyttää, että Suomen Pankki seuraa pankkien toiminnan luotettavuutta. Suomen Pankki voi puuttua suoraan pankkien toimintaan valuuttalakiin perustuvien valuuttamääräysten avulla. Se myöntää valuuttapankkioikeudet ja niitä suppeammat valuuttatoimintaoikeudet. Suomen Pankki on näissä luvissa rajoittanut pankkien ja luottolaitosten mahdollisuuksia ottaa valuuttariskejä määräämällä niiden kulloinkin käytettävissä olevat valuutta-asetat.

Tiedossamme ei ole, että Suomen Pankki olisi käyttänyt ohjesäännössä määriteltyä oikeutta rajoittaa luottolaitosten valuuttariskejä valuuttapositionääräyksillä ainakaan siten, että Suomen Pankin toimenpiteet olisivat tosiasiallisesti rajoittaneet niitä valtavia riskejä, joita pankit 1980-luvun loppuvuosina ottivat myydessään valuuttaluottoja massiivisesti ja keinoja kaihtamatta.

Tekemämme dokumentointityön ohella olemme myös tarkastaneet Suomen Pankista lain vaatimien lupa- ja rekisteröintitoimien tilan. Sieltä saamamme tiedon perusteella pankit eivät ole toimittaneet yksittäisten asiakkaiden . yritysten - kohdalla valuuttasäännöstelyohjeiden edellyttämiä kirjallisia hakemusasiakirjoja ennen valuuttaluoton nostoa. Ainakaan tutkimiemme yhtiöitten asiakirjoja ei ole Suomen Pankissa.

Ainoa valvontaviranomaisen antama ohjeistus valuuttaluototusta koskien löytyy Pankkitarkastusviraston Kannanottoja 1/1993 julkaisusta Luottoasiakirjojen ehdoista. Sen mukaan OHJE nro 5.04 Talletuspankeille Dnro 4/11/91 (voimassa 1.2.1991 lukien toistaiseksi) sisältää seuraavat lyhyet toteamukset:

Velkaan mahdollisesti liittyvistä erityisistä riskeistä kuten esimerkiksi valuuttamääräisen velan pääomaan ja korkoon liittyvästä kurssiriskistä, on asiakkaalle ilmoitettava niin selvästi, että hän riskin ymmärtää.
Velasta annetun pantin arvosta ja siitä, miten arvo mahdollisesti muuttuu, on sovittava erikseen. Huomiota on myös kiinnitettävä siihen, että valuuttamääräisen velan markka-arvo saattaa muuttua.

On uskomatonta, että 150 miljardin markan suuruinen, aivan uusilla periaatteilla toimiva luottotyyppi olisi lanseerattu maahamme ilman, että Suomen Pankki ja pankkitarkastusvirasto olisivat tarkoin ohjeistaneet ja

vakioineet valuuttaluottojen markkinoinnin ja sopimuksissa käytetyt ehdot . ja vieläpä valvoneet niiden noudattamista erityisen huolellisesti. Vain tällaisella menettelyllä olisivat valuuttaluototukseen liittyvien riskien hallinta ja vastuukysymykset tulleet järjestäytyneesti hoidetuiksi.

1.7.1.3 Valuuttaluotto olikin markkaluotto asiakkaalle **Ë** valuutta muuttui markkoiksi jo pankin taseessa

Pankit toivat maahan valuuttaa nk. massaluottona pohjautuen erilaisiin pankin itse tekemiin rahoitusinstrumenttijärjestelyihin. Kyseinen valuutta tuotiin maahan pankin omaan taseeseen oman liiketoiminnan rahoittamiseksi. Maahan tuotaessa kyseisellä rahalla ei pääsääntöisesti ollut asiakasta eli luotonottajaa. Näin ollen on todettava, että kyseinen valuutta on tosiasiallisesti ollut pankin omalla riskillä maahan tuotaessa, ja kuuluu näin ollen pankin omaan liiketoimintaan.

Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomuksessa 15/2000 +Ohy Arsenal Oyj:n jakautumiseen liittyvät korvausvaatimukset+ on käsitelty säästöpankkien valuuttaluottopankkioikeuksia. SKOP:n maksujärjestelmät-osaston 29.6.1988 päivätyssä muistiossa todetaan, että SKOP:n Suomen Pankille tekemään ehdotukseen säästöpankkien mahdollisuudesta hoitaa valuuttamääräiset luotot itsenäisesti oman taseen kautta on Suomen Pankki esittänyt kannanottonsa 1.8.1988 voimaan astuvissa uusituissa valuuttamääräyksissä. Ohjeiden mukaan liiketoimintaa harjoittava yhtiö saa ottaa rahoitusluottoa oman toimintansa rahoittamiseen muun muassa joko suoraan ulkomaiselta luotonantajalta tai valuuttapankkioikeudet omaavalta pankilta.

Oikeus välittää ulkomaista luottoa tuli anoa Suomen Pankilta, ns. valuuttapankkioikeus. Menettelyn yhteydessä +säästöpankki hoitaa itsenäisesti oman taseen kautta asiakkaidensa valuuttamääräistä luotosta ottamalla rahoituksen SKOP:lta valuuttamääräisenä luottona. Säästöpankki ottaa rahoituksen isompina erinä ja tallettaa valuuttaamääräisen luoton avista- tai määräaikaiselle valuuttatililleen SKOP:ssa, miltä varat nostetaan sitä mukaa kun asiakkaille myönnetään luottoja.

Siteeratun tekstin kohdassa +miltä varat nostetaan+ ei termiä +varat+ jostain syystä ole haluttu tarkemmin määritellä: tarkoittaako +varat+ ulkomaan rahan määräistä valuuttaa vai Suomen markkoja.

Joka tapauksessa kaikkien valuuttaluottoasiakkaiden käytännön kokemus on ollut se, ettei luoton noston yhteydessä suinkaan avattu valuutta- tai avistatiliä, jolle rahasumma olisi talletettu ulkomaan valuuttana, vaan luoton määrä siirrettiin Suomen markkoina yrityksen tavalliselle markkatilille. Myös luoton koron ja lyhennysten maksu suoritettiin Suomen markkoina. Valuuttaluottoasiakas ei siten ollut valuutan kanssa missään tekemisissä, kuten olisi ollut asialaita, jos hän olisi saanut valuuttaluottonsa suoraan ulkomaiselta rahoittajalta valuuttatililleen. Vain siinä tapauksessa valuuttaluotto olisi ollut todellista valuuttaluottoa.

Vaasan hovioikeuden antamassa päätöksessä Dno S 96/740 korkoarbitraasijutussa hovioikeus piti ratkaisevana sitä, missä vaiheessa valuutta +muuttui+markkoiksi: lähtökohtaisesti luotonostuksen valuuttamääräisyyteen liittyvät riskit jäivät tässä tapauksessa asiakasyrityksen kannettavaksi, koska tämä sai luoton valuuttamääräisenä, mutta sijoitti sen eteenpäin markkamääräisenä, eli valuutta +muuttui+markkoiksi juuri asiakasyrityksen kohdalla.

Tämä ns. korkoarbitraasi oli poikkeuksellinen valuuttaluotonostuksen soveltamistapa. Siten harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta yksittäinen pankkikonttori oli pankkiryhmittymänsä keskuspankin asiakas, jonka kohdalla valuutta +muuttui+markkoiksi. Pankin asiakkaat saivat luoton markkoina eivätkä valuuttana, koska valuutta oli +muuttunut+markkoiksi jo ennen kuin se siirrettiin asiakkaan markkatilille. Valuuttaluotto ei todellisuudessa ollut valuuttaluotto fiskaalisessa merkityksessä, joten valuuttaluotonostuksen juridinen vastuukysymyskin muuttuu täysin: valuuttaluottoa ottanut asiakas ei voi olla vastuussa pankin varainhankinnan kohonneista kustannuksista.

1.7.2 Kuka on vastuussa pankin taseesta ?

Kuten edellä todettiin, pankit ottivat ulkomaan rahan määräistä luottoa omaan taseeseensa. Pankkien taseita tutkimalla olemme todenneet, että näin tekivät muutkin kuin säästöpankit. Esimerkkinä olkoon Suomen Yhdyspankki, jonka vuoden 1991 toimintakertomuksessa kerrotaan pankin kansainvälisen varainhankinnan olleen vuoden 1991 lopussa 63 miljardia markkaa, ja pankki käytti monipuolisesti sekä lyhyt- että

pitkäaikaisia rahoitusmuotoja omien ohjelmiensa ja lainajärjestelyjensä muodossa. Rahoituspohjan turvaamiseksi varainhankinnassa painopiste oli pitkäaikaisessa rahoituksessa.

Pankin varainhankinnassa sekä kotimainen että ulkomainen ottolainaus ovat täysin analogisia varainhankintatapoja pankin taseen kannalta. Pankit joutuivat 1980-luvun lopulla ns. korkoloukkueen luottojen peruskoron oltua liian alhainen kohonneiden ottolainauskorkojen noustua sietämättömälle tasolle. Eräät pankit pyrkivät hoitamaan taseensa kuntoon nostamalla antolainauskorkoaan velalliselta lupaa kysymättä. Korkein oikeus päätöksessään (1992:50) kuitenkin eväsi pankilta oikeuden yksipuoliseen koronnostoon, eli pankki ei saanut vyöryttää tasettaan rasittaneita kohonneita ottolainauskustannuksiaan luottoasiakkaansa kannettavaksi.

Aivan vastaavalla tavalla ei ole mitään perustetta sille, että pankki saisi automaattisesti, velallisen kanssa sopimatta, siirtää valuuttaluottojensa kohonneet kustannukset luotonottajan maksettavaksi, kun markan vasta-arvo devalvaation vuoksi heikentyy. Pankit kuitenkin siirsivät kurssiriskin asiakkailleen ilman, että siitä olisi sovittu tai että valvontaviranomaiset olisivat puuttuneet asiaan. Siten pankin luottoasiakas ei voi olla vastuussa pankin taseesta, vaan vastuu siitä on kohdistettava pankin hallinnolle, omistajille sekä pankkivalvontaviranomaisille.

1.7.3 Pankit kuitenkin siirsivät Î kurssitappion Î asiakkaidensa kannettavaksi

Koska valuuttaluoton valuutta oli siirretty pankkien taseisiin, oli itsestään selvää, että devalvaation uhatessa pankit suojasivat eli terminoivat omat valuuttapositionsa eli maahantuomansa valuutan. Johan pankkivalvontaviranomaisenkin on rahoitustarkastuslain (11.6.1993/503) perusteella vaadittava, että pankki huolehtii omasta taseestaan . ja ellei pankki tekisi niin vapaaehtoisesti, valvontaviranomaisella on sanktionsa pankkia vastaan, koska viranomainen on lopullisessa vastuussa pankin taseesta.

Konkreettisenä näyttönä pankkien suorittamista terminoinneista on ainakin kaksi oikeudenkäyntiä, joita on edeltänyt poliisitutkinta. Poliisitutkinnan yhteydessä oli selvinnyt, että pankki oli terminoinut ko. asiakkaiden luotot, mutta siirtänyt ~~kurssitappion~~+asiakkaan kannettavaksi.

Monet yrittäjät yrittivät suojata omat ~~valuuttaluottojensa~~, mutta kyseistä valuuttaluoton suojaamista ei haluttu pankeissa tehdä. Syykin on siten ilmeinen: yhtä ja samaa rahaa ei voi suojata eli terminoida kahta kertaa. Sittenkin onkin voitu todeta, että kyseinen ~~devalvaatiotappio~~+on siirretty lähes kaikkiin suomalaisten yritysten ottamiin ~~valuuttaluottoihin~~,+ vaikka kyseisiä luottoja vastaava markkamäärä oli pääosin suojattu.

Siten valuuttaluottoasiakkaiden maksettavaksi perusteetta . petoksella ? - siirretyn pääomakannan suuruus on luokkaa 70 miljardia markkaa. Näin valtavalla summalla lisääntynyt luottopääoma aiheutti ensinnäkin erittäin vakavia vakuusongelmia yrityksille. Kohonneiden lainanhoitorasitusten vuoksi yhtiöt vähitellen joutuivat maksuvaikeuksiin, jolloin ne oli helppo ajaa lopulta konkurssiin.

Tällaisia valuuttaluottojen yksiselitteisesti liittyviä konkursseja maassamme kirjattiin lamavuosina yli 30.000 . tuloksena satojatuhansia velasta vastuussa olevia ulosottovelallisia, massatyöttömyys, tuhansia itsemurhia, avioeroja, alkoholismia

1.7.4 Pankit jättivät terminoimatta hyvän pankkitavan vastaisesti

Rahoitustarkastuksen päälakimies Markku Lounatvuori on KKO:n tuomiossa Dno S98/1610 todistajana lausunut, että valuuttaluottojen liittyä uutena riskinä kurssiriski, josta pankin on pitänyt olla asiakastaan paremmin selvillä ja asiakasta siitä informoida. Hänen mukaansa kurssiriskin siirtäminen asiakkaalle ei sinänsä ole hyvän pankkitavan vastainen, jos siitä on asiakkaan kanssa selkeästi sovittu.

Lounatvuoren mukaan pankin siis tulee informoida asiakasta riskeistä, jolloin tällainen tilanne voidaan rinnastaa konsultin vastuuseen: tuotteesta on kerrottava asianmukaisesti. Lounatvuori siis viittaa jopa tuotevastuulakiin, onhan valuuttaluotto pankin tuote.

Kyseisen oikeusjutun yhteydessä oli käynyt ilmi, että pankin terminoinnista vastaavat henkilöt eivät olleet asiakkaiden tavoitettavissa ja ainoastaan osa pankin asiakkaiden valuuttaluotoista oli terminoitu. Siksi Lounatvuori totesikin, että pankilla tulee olla käytössä mahdollisuus asiakkaalle riittävään reagointiin eli terminointiin eli riittävä päivystysvalmius pankkiaikana. Lounatvuoren mukaan terminointi täytyy hoitaa, mikäli asiakas sitä vaatii ja mikäli pankki kieltäytyy terminoinnista, se ei ole asianmukaista. Myöskään ei ole

asianmukaista hoitaa vain toisten asiakkaiden luottojen terminoinnit, vaan pankin tulee tasapuolisesti hoitaa kaikkien asiakkaidensa asiat.

On käynyt ilmeiseksi, että pankit ovat kautta linjan toimineet vastoin päälakimies Lounatvuoren viitoittamaa hyvän pankkitavan mukaista toimintalinjaa, ja jättäneet suurimman osan luotoista terminoimatta . olipa terminointi edellisiin kohtiin viitaten sitten todellista tai ei.

1.7.5 Kurssiriskin vastuusta olisi tullut luottosopimuksessa sopia

Jos pankki olisi halunnut jakaa valuuttaluottojensa riskiä luottoasiakkaitensa kanssa, olisi siitä pitänyt avoimesti laatia erillinen ja tarkka sopimus ja määritellä siinä vastuut. Pankkitarkastusviraston Kannanottoja 1/1993 julkaisussa käsitellään asiakkaansuojaa talletuspankkien toiminnasta annetun lain (TPL 1268/90) perusteella seuraavasti:

Asiakkaansuojasäännösten lähtökohta on, että talletuspankki ei saa markkinoinnissaan käyttää asiakkaan kannalta sopimatonta tai hyvän tavan vastaista menettelyä (34§).

PTV valvoo talletuspankkien sopimusehtojen käyttöä ja markkinointia (37§).

Talletuspankin on toimitettava PTV:lle pankkitoiminnassaan käyttämiensä vakioehtoisten sopimusten ehdot (36§).

Se, mitä pidetään selkeänä sopimisena valuuttakurssiriskistä, ei edellisessä kohdassa mainitun oikeudenkäynnin (KKO S98/1610) yhteydessä tullut tarkemmin selvitettyksi, vaikka kuultavana oli itse rahoitustarkastuksen päälakimies.

On kuitenkin selvää, että mielestämme ainakin seuraavista seikoista olisi tullut pankin ja asiakkaan välisessä sopimuksessa sopia valuuttaluottoon liittyvästä kurssiriskistä:

Kantaako jompikumpi osapuolista täyden vastuun valuuttaluottoon sisältyvästä kurssiriskistä

Jos vastuu jaetaan, missä suhteessa se tapahtuu

Kumman vastuulla on ilmoittaa toiselle osapuolelle uhkaavasta kurssiriskistä

Kumman osapuolen käsitystä riskin todellisesta suuruudesta ja pakottavuudesta pidetään merkittävämpänä ja kumman ehdotusta ja/tai vaatimusta suojautumisesta noudatetaan

Miten pankki myötävaikuttaa suojautumisjärjestelyihin, ja kumman on vastuu, jos pankki ei ole järjestänyt esimerkiksi riittävää päivystysvalmiutta tai pankin toiminnan yhteydessä ilmenee muuta tuottamuksellisuutta

Jos suojautuminen tuottaa kuluja, kun uhka ei toteutunutkaan, kumpi vastaa kuluista

Miten suojautumiskulut määritellään ja lasketaan

Kun on tutkittu valuuttaluottoasiakkaiden luottosopimuksia, niissä ei ole edes mainittu kurssiriskiä, saati että niissä olisi sovittu edes edellä olevassa luettelossa mainituista asioista. Esimerkiksi luottokorkoon liittyen PTV:n ohjekirjeessä «Luottoasiakirjojen ehdoista»luetellaan ainakin kahdeksan (8) erillistä seikkaa, joista tulee pankin ja asiakkaan välillä sopia. Valuuttakurssin kurssiriski ei voi olla luottosuhteessa ainakaan vähäpätöisempi asia kuin luottokorko.

Sopimusoikeudellisesti siis valuuttakurssiriskistä ei ole pankin ja asiakkaan välillä sovittu, joten käsityksemme mukaan sopimusehdon puuttuminen on tulkittava vahvemman osapuolen tappioksi. Kun asiasta ei ole sovittu, olisi luotonantajan tullut huolehtia valuuttakurssin kurssiriskistä, ja ainakin, jos kurssiriski on realisoitunut, ei pankki olisi saanut siirtää vastuuta asiakkaan kannettavaksi, koska puuttuvan sopimusehdon soveltaminen on kohtuutonta ja kunnianvastaista, mahdollisesti jopa petoksellista.

1.7.6 Valuuttaluoton saamistodisteen arvoitus

Valuuttaluoton yhteydessä käytettiin yleisesti Promissory Note . nimisiä asiakirjoja, joihin velalliset aivät kiinnittäneet aikanaan sen kummempaa huomiota . olihan suomalainen tottunut luottamaan pankkeihin aina ja kaikessa.

Epäilykset ovat heränneet vasta aivan parin viime vuoden aikana, kun on alettu tarkemmin tutkia mainittuja asiakirjoja. Näiden asiakirjojen oikeudellisesta merkityksestä tehtiin vuonna 2002 kysely

Rahoitustarkastuksen päälakimiehelle ja hänen kauttaan Nordealle.

Näistä arvovaltaisista lähteistä saatiin selkeä ja yksiselitteinen vastaus, että Promissory Note on vekseli, johon on sovellettava Suomen vekselilakia.

Seuraavien asiakohtien perusteelle Promissory Note ei ole Suomen vekselilain tarkoittama vekseli, eikä «valuuttaluotto»ollut vekseliluotto, vaan velkakirjaluotto:

Suomen vekselilain 1 § 2 kohdan mukaan vekselissä tulee olla ehdoton kehotus määrätyn rahaerän maksamiseen. Lain 2 §:n mukaan asiakirjaa, josta puuttuu tällainen kehotus, ei pidetä vekselinä.

KKO:1989:48 sisältää prejudikaatin, jossa Suomen Yhdyspankki Oy oli tehnyt väitteen, että asiakirja, jossa vekselin määrää osoittavaan kohtaan oli tehty määrän lisäksi merkintä **“HOP MIX II”** oli vekseli. **Pankki oli ilmoittanut mainitun määrän edustavan kahta erilaista markka-arvoa**, josta KKO oli tehnyt sen päätöksen, että **merkintä osoitti vaihtuvaa laskentaperustetta**, jonka mukaan vekselinä esitetystä asiakirjasta maksettava pääoma määräytyy. **Asiakirjassa ei siten ole kehotusta määrätyn rahaerän maksamiseen eikä se näin ollen perusta Suomen Yhdyspankki Oy:lle sen vaatimaa oikeutta saada maksu vekselin nojalla**.

Nordean lakimiehen Esko Nurmisen mukaan **“valuuttaluottoja” koskevat asiat käsitellään Suomen vekselilain mukaan**. Silloin myös **vekselin pääoma pitää ilmoittaa Suomen markkoina (FIM)**. Promissory Note`ssa pääoma on ilmoitettu XYP-yksikköinä, joka ei kuulu Suomen valuuttayksikköihin, vaan on ns.valuuttakori.

Promissory Note`n **asettaja (“drawer”) on “Union Bank of Finland London Branch”**, joka oli Suomen Yhdyspankin vuoden 1991 vuosikertomuksen mukaan suomalaisen yhtiön, Suomen Yhdyspankin sivukonttori. **Union Bank of Finland London Branch ei siten ole oma pankki eli erillinen oikeushenkilö**.

Promissory Note on silloin **Suomen Yhdyspankin sisäinen asiakirja**, jolla ei voi olla mitään tekemistä erillisen ulkomaisen rahoittajatahon, esimerkiksi ulkomaisen pankin, kanssa, **eikä Promissory Note`a vastaan ole siten voitu nostaa ulkomaan rahan määräistä valuuttaa kotimaisen yhtiön tilille**.

Tätä valuuttaahan ei edes todellisuudessa nostettu, vaan **pääoma** maksettiin Suomen Yhdyspankin Kuopion konttorin tililtä kotimaisen yhtiön tilille **Suomen markkoina (FIM)**. Myös **“valuuttaluottoon”** kohdistuvat **koronmaksut** suoritettiin nimenomaan Suomen Yhdyspankin Kuopion konttorin tilille **Suomen markkoina (FIM)**.

Se, että **Suomen vekselilain** mukainen **asiakirja on kirjoitettu englanniksi**, on joko luotonottajan harhaanjohtamista, tai sitten vieraskielinen asiakirja on, kuten pankki omissa ilmoituksissaankin myönsi, ulkomaista jälleerahoitusta koskeva asiakirja. Silloin se ei voi koskea todellisena suomalaisena luottoinstrumenttina suomalaista velallista.

Suomen vekselilain mukaisen asiakirjan eli todellisen vekselin ainoa oikea juridinen kieli voi olla luotonottajan **virallinen äidinkieli** **“suomalaisen yhtiön tapauksessa suomi**.

PROMISSORY NOTE				Number
Date of maturity	Payable at Luxembourg	Date of issue 12.03.1990	Piece of issue	SPV1639/208-2 Nurmijärvi
ON THE ABOVE DATE OF MATURITY I/WE PROMISE TO PAY AGAINST THIS PROMISSORY NOTE				Currency (amount in figures)
				SPC 18.497965
TO THE ORDER OF Kanta Bank Uudenmaan Säästöpankki				
DRAWER'S NAME AND SIGNATURE				
DRAWER'S ADDRESS				
SPC100=DEM40%+JPY37%+USD23%				

1.7.6.1 Promissory noten teksti

P.N.:ssa lukee lyhennettynä seuraavasti: **“We will pay against this Promissory Note to the order of UNION BANK OF FINLAND LTD XYP xxx Payable in London”**

Lontoossa ei ole rahayksikköä, jonka tunnettaisiin tunnuksella XYP, joten **vekseliä ei voi lunastaa Lontoossa**, koska siinä ei ole yleisesti tunnettua valuuttayksikköä.

1.7.7 Mitä luottoa käytettiin pitkäaikaiseen luototukseen

Pitkäaikaiseen luototukseen ei käytetty vekseliä edes 1990-luvun alussa, vaan normaalia velkakirjaluottoa josta senkään vuoksi, että vekselikorko oli huomattavasti tavallista luottokorkoa korkeampi. Lisäksi korko perittiin etukäteen. vekseli oli tunnetusti +kallista rahaa+

Myös vekselin **periminen julkisella haasteella**, sen nopeus ja helppous velkojalle, ja se, että **laki jopa pakottaa trattamenettelyyn** oli velalliselle sellainen uhka, että vekseliluototusta ei käytetty pitkäaikaisten kohteiden, esim. kiinteistöjen ja liikehuoneistojen rahoitukseen.

Kansankielinen termi **Ī vekselyvetoinen**+kuvastaa hyvin vekselin luonnetta.

Vekselirahaa otettiin vain, jos mitään muuta mahdollisuutta ei ollut, ja **rahan tarve oli suhteellisen vähäinen Ē muutama kymmenen tuhatta markkaa Ē sekä äkillinen ja lyhytaikainen.**

Suomen Yhdyspankin vuoden 1991 vuosikertomuksen mukaan +pankin ulkomainen varainhankinta+oli vuoden 1991 lopussa 63 miljardia markkaa.

Nordean mukaan sen edeltäjä, Suomen Yhdyspankki, jakoi kymmenien miljardien markkojen arvoisen ulkomaan rahan määräisen luottokantansa kotimaan markkinoilla toimiville yrityksille vekseliluottoina ?

Nordean mukaan yrittäjät ottivat kymmenien miljardien markkojen arvosta +valuuttaluottoa+ vekselirahoituksena yritystensä pitkäaikaisiin investointeihin

Nordean mukaan yrittäjät vekseliluoton muiden rasitteiden lisäksi olisivat hyväksyneet valuutakurssiriskinkin vain rahaa saadakseen.

Vekseliluotossa takaus on itse vekselissä. **Ī vekselytakausĪ eli aval** (Vekselilaki 30§) - eikä erillistä takausta tai panttausta käytetä.

VI 30§: *Vekselin koko määrän tai sen osan maksamisesta voidaan asettaa vakuudeksi vekselytakaus (aval). Tällaisen vakuuden voi antaa kolmas henkilö tai vekselivelallinenkin.*

VI 31§: *Vekselytakaus on merkittävä vekseliin tai siihen kiinnitettyyn lisälehteen. Se ilmaistaan sanalla +taataan+tai muulla vastaavalla lausumalla; takaajan on se allekirjoitettava. Takaukseksi katsotaan vekselin etupuolella oleva pelkkä nimikirjoituskin, paitsi milloin kysymys on maksavan tai asettajan nimikirjoituksesta.*

VI 32§: *Vekselin takaaja on vastuussa samoin kuin se, jota hän on taannut.*

Se seikka, että Suomen Yhdyspankki olisi vaatinut **yleistakaukset kotimaisen yhtiön edustajilta vekseliluoton takausta varten, ei ole tätä taustaa vasten uskottavaa.**

1.7.7.1 Vekselin erääntymisaika

VI 33§: *Vekseli voidaan asettaa maksettavaksi:*

*näytettäessä;
määräaikana näyttämisen jälkeen;
määräaikana asettamisen jälkeen; tai
määräpäivänä.*

Muuna erääntymisaikana tai vähin erin maksettavaksi asetettu vekseli on mitätön.

VI 34§: *Näytettäessä maksettava vekseli on lounastettava silloin, kun se maksettavaksi esitetään. Se on esitettävä maksettavaksi vuoden kuluessa asettamispäivästä. Asettaja voi kuitenkin lyhentää tai pidentää tätä aikaa.*

Promissory Note`ssa on sanottu **Ī on demandĪ**, joka sanakirjan mukaan käännettynä merkitsee **Ī vaadittaessaĪ**.

Suomen vekselilain mukaista erääntymisajan määrittä ei siis ole P.N.:ssa

Promissory Note on siten mitätön vekselinä.

Jos kuitenkin väitetään, että **Î on demandî merkitsisi Î näytettäessä**, olisi P.N. pitänyt esittää **maksettavaksi vuoden kuluessa asettamispäivästä**. Kotimaisen yhtiön tapauksessa viimeinen P.N. oli päivätty/asetettu 20.08.1993, joten se olisi pitänyt protestoida viimeistään 20.8.1994. Suomen Yhdyspankki ei toimittanut VL 88-95§ mukaista vekselin protestointia julkiselle notaarille.

Promissory Note ei siten voi olla vekseli, ainakaan enää 20.8.1994 jälkeen.

1.7.7.2 Vekselin protestointi

Suomen vekselilain mukaan, jos vekseliä ei määräpäivänä suoriteta, se täytyy asettaa protestiin. **Kotimaisen yhtiön tapauksessa pankki ei ole suorittanut protestointia**. Ei ole uskottavaa, että pankki olisi ~~nuohtanut~~ protestoinnin, **vaan pankki ei itsekään pitänyt asiakirjaa vekselinä**. Lisäksi pankki olisi protestoitaessa joutunut esittämään alkuperäisen P.N.:n julkiselle notaarille ja väittämään sitä vekseliksi, jolloin **olisi ollut erittäin korkea riski, että notaari virkansa puolesta olisi evännyt protestin pätemättömän asiakirjan vuoksi**.

Mikä on vekseli, jos sitä ei protestoida, eikä sitä ole edellisen kohdan mukaan ~~näytetty~~ maksettavaksi?

Oikeudenkäymiskaaren mukaan, kun velkoja haluaa saattaa saatavansa oikeudelliseen perintään, velkojan tulee tehdä kärjäoikeuteen haastehakemus tuomion aikaansaamiseksi.

Haastehakemuksen liitteenä tulee olla alkuperäinen saamistodiste, milloin saatavan perusteena on juokseva sitoumus, kuten **vekseli**.

Kotimaisen yhtiön tapauksessa, kun yhtiön edustajat haastettiin oikeuteen ~~valuuttaluoton~~ velkomusasiassa, **haastehakemuksessa ei ollut liitteenä alkuperäisiä Promissory Note Enimisiä asiakirjoja, kuten olisi tullut olla, mikäli kyseessä olisi ollut vekseliluotto**.

Kotimaisen yhtiön tapauksessa haastehakemukseen velkomusperusteeksi oli merkitty ~~valuuttaluoton no 200061-xxxxx perusteella~~, joten **luotonnumero eli velkakirjan numero** on kyllä mainittu, mutta ei selväkielisenä sitä, mikä on **luoton todellinen juridinen muoto**. Pankin luottoasiakirjoiksi väittämien Promissory Note'ien ja luottosopimuksen/Suomen Pankille esitetyn luottihakemuksen yhteydessä ei ole lainkaan esitetty em. numerosarjaa, vaan P.N.:t ovat täysin numeroimattomia.

Erästä toista yhtiötä koskevassa velkomusasiassa yhtiömiehille osoitetussa haastehakemuksessa sen sijaan on selvä maininta luottomuodosta: **Î pitkäaikaista ulkomaista luottoa koskeva, velkakirjan nro 200061-yyyy perusteella Î**

Pankki vahvisti esittämänsä, kun mainitun yhtiön vastuunalainen yhtiömies 16.9.2002 vaati Nordean Kuopion konttorista valuuttaluottoon 200061-xxxxx liittyvän velkakirjan nähtäväkseen. Luottojohtaja Esko Huttusen vastauksen mukaan ~~luotosta nro 200061-yyyy ei ole velkakirjaa, vaan **velka-asiakirjana toimii omien vekselien (=Promissory Note) ja valuuttaluottosopimuksen muodostama kokonaisuus**~~

. Mikä on **Î velka-asiakirjaÎ** . velkakirja ? vekseli ? - Suomen lain mukaan ? **Vekselihän on itsessään kaikenkattava Î velka-asiakirjaÎ takauksineen kaikkineen, eikä sen yhteydessä tarvita eikä tehdä Î luottosopimustaÎ !**

Lisäksi Huttunen kirjoitti, että ~~Pankilla ei ole velvollisuutta esittää teille kaikkia ky:n velkakirjoja, vaan ainoastaan perinnässä olevat velkakirjat ja velkasitoumukset.~~ Peruste on Huttusen mukaan se, että yhtiömies on velkajärjestelyssä. Kuitenkin ~~Teille on pyynnöstänne aikaisemmin lähetetty kopiot Promissory Noteista.~~, vaikka Promissory Note'ien ei pitäisi olla perinnässä velkajärjestelyn takia. Miksi ne kuitenkin lähetettiin yhtiömiehelle, mutta ei velkakirjoja ? **Mitä ovat Huttusen mainitsemat velkakirjat, joita Î pankilla ei ole velvollisuutta esittääÎ ?**

Molempien yhtiöiden ~~valuuttaluotot~~ on myöntänyt Suomen Yhdyspankin Kuopion konttori. Nämä valuuttaluotot eivät voi olla vekseliluottoja, kuten pankki väittää.

Myöskään **sama luotto ei voi olla sekä velkakirja- että vekseliluotto**, jo pelkästään sillä perusteella, että näitä luottomuotoja määräävät eri lait. Velkakirja on myös täysin määrämuotoinen asiakirja kuten vekselikin, eikä niitä voi sotkea toisiinsa **velka-asiakirjoina**, jota termiä ei esiinny Suomen laissa.

Siten ei ole uskottavaa, etteivät ko. **valuuttaluotot** olisi olleet velkakirjaluottoja.

Kun **todellinen valuuttaluotto** . joka siis otetaan suoraan ulkomaiselta rahoittajalta siten, että kotimainen rahalaitos toimii valuuttaluoton välittäjänä . sovitun valuutan muotoisena ja määräisenä suoraan luovutetaan luotonottajalle, se tapahtuu siten , että sitä ei ensin konvertoida markkamääräiseksi, vaan **sovittu valuuttamäärä talletetaan ns. valuuttatilille**.

Suomessa 1980-1990-lukujen vaihteessa myönnetyt \hat{I} valuuttaluotot maksettiin kotimaisessa pankkikonttorissa ilman mitään valuuttaan kohdistuvia transaktioita siten, että **sovittu markkamäärän pankki maksoi aina yrityksen tavalliselle markkatilille**.

Kun sitten väitetään, että tällaisella luotolla olisi jotakin tekemisistä valuutan kanssa - olisi valuuttaluotto . todellisuudessa **kysymys on pankkien tekemistä valeoikeustoimesta**, jolla ko. **oikeudelliselle toimelle eli luoton antamiselle annettiin todellisuutta vastaamaton muoto**.

Silloin on perusteetonta myöskin väittää, että tällaiseen luottoon olisi saamistodisteeksi ollut pakko liittää jokin **vieraalla kielellä tehty asiakirja \hat{E} ekin on valeoikeustoimi**.

Promissory Note ei ole Suomen vekselilain mukainen vekseli, koska Suomessa vekseliluoton yhteydessä olisi käytetty vain ja ainoastaan suomalaista vekseliä.

1.7.8 Valuuttaluoton myöntäminen pankin oman taseen kautta

Suomen pankin valuuttamääräisiä luottoja koskevat ohjeet muuttuivat 1.8.1988. Voimaan astuneissa uusissa valuuttamääräyksissä kotimainen liiketoimintaa harjoittava yhtiö sai oikeuden ottaa rahoitusluottoa oman toimintansa rahoittamiseen joko suoraan ulkomaiselta luotonantajalta tai kotimaiselta pankilta, jolle Suomen pankki oli antanut luvan välittää ulkomaista luottoa.

Tavoitteena oli menettely, jossa pankki itsenäisesti hoitaa oman taseen kautta asiakkaidensa valuuttamääräistä luototusta ottamalla rahoituksen pankkiryhmittymänsä keskuspankilta. Ajatus oli, että pankki ottaa rahoituksen isompina erinä ja tallettaa valuuttamääräisen luoton avista- tai määräaikaiselle valuuttatilille keskuspankkiin, mistä varat nostetaan sitä mukaa kun asiakkaille myönnetään luottoja.

Valuuttaluottoasiakkaiden käytännön kokemus on ollut se, ettei luoton noston yhteydessä suinkaan avattu valuutta- tai avistatiliä, jolle rahasumma olisi talletettu ulkomaan valuuttana, vaan **luoton määrä siirrettiin Suomen markkoina yrityksen tavalliselle markkatilille**. Myös luoton koron ja lyhennysten maksu suoritettiin Suomen markkoina. Valuuttaluottoasiakas ei siten ollut valuutan kanssa missään tekemisissä, kuten olisi ollut asialaita, jos hän olisi saanut valuuttaluotonsa suoraan ulkomaiselta rahoittajalta valuuttatililleen. Vain siinä tapauksessa valuuttaluotto olisi ollut todellista valuuttaluottoa.

Vaasan hovioikeuden antamassa päätöksessä Dno S 96/740 korkoarbitraasijutussa hovioikeus piti **ratkaisevana sitä, missä vaiheessa valuutta \hat{I} muuttui markoiksi**: lähtökohtaisesti luoton otuksen valuuttamääräisyyteen liittyvät riskit jäivät tässä tapauksessa asiakasyrityksen kannettavaksi, koska tämä sai luoton valuuttamääräisenä, mutta sijoitti sen eteenpäin markkamääräisenä, eli valuutta **muuttui markoiksi** juuri asiakasyrityksen kohdalla.

Tämä ns. korkoarbitraasi oli poikkeuksellinen valuuttaluoton soveltamistapa. Siten harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta yksittäinen pankkikonttori oli pankkiryhmittymänsä keskuspankin asiakas, jonka kohdalla valuutta **muuttui markoiksi**. **Pankin asiakkaat saivat luoton markkoina eivätkä valuuttana, koska valuutta oli \hat{I} muuttunut markoiksi jo ennen kuin se siirrettiin asiakkaan markkatilille**.

Kun valuuttaluotto ei ollut valuuttaluottoa, ei sen saamistodistukseen voi olla ulkomaan rahan määräinen, vaan normaali markkamääräinen velkakirja tai todellinen Suomen vekselilain mukainen markkamääräinen vekseli.

Siten Promissory Note ei ollut todellinen saamistodiste, eikä se siten voi olla myöskään vekseli.

Se seikka, että Promissory Note on nyt nostettu viranomaisen ja pankin taholta saamistodisteeksi, joka ei todellisuudessa kuitenkaan ole lainmukainen saamistodiste, muodostaa aasinsillan siihen, miksei valuuttaluottojen todellista velkakirjaluonnetta voida paljastaa: arvopaperistamiseen ja taselainaukseen.

Arvopaperistamisesta ja taselainauksesta on tehty oma tutkimuksensa, miten niitä käytettiin pankkikriisin ratkaisemisessa pankkien taseiden siivoamiseen.⁸⁸

1.7.9 Pankin vastuut valuuttaluotosta

Suomalaiset pankit eivät saa ottaa luotonannossaan valuuttariskiä, vaan saatavia ja velkoja on oltava yhtä paljon kussakin valuutassa.⁸⁹

1.7.10 Kirjeemme Rahoitustarkastuksen pääjohtaja Kaarlo Jännärielle

Mielestäni viranomaisten olisi selvitettävä mikä oli nk. valuuttalainojen alkuperä. Onko kyseiset lainat hankittu rahoitusmarkkinoilta täysin selkeitten ja moraalisten periaatteitten pohjalta vai sisältyykö kyseiseen lainapottiin sellaista rahaa, jota aiemmin käsittelin tässä esityksessä.

Olemme myös jättäneet RATA:lle selvityspyynnön koskien mm. valuuttaluotto asiaa. RATA ei suostunut antamaan vastausta vaan siirsi sen vastattavaksi Valtion Vakuusrahastolle. Mikä on kyseiseen siirtoon peruste ja laillinen pohja on meille täysin hämärän peitossa. menettely kuitenkin vääjäämättä nostaa monia kysymysmerkkejä asian tiimoilta.

Rahoitustarkastus
Pääjohtaja Kaarlo Jännäri
PL 159
00101 Helsinki

Selvityspyyntö

Pankkikriisin pitkään varjoon peittyä monia kyseenalaisia asioita. Pyydämme kunnioittavasti saada esittää Rahoitustarkastukselle selvitettäväksi kyseisten epäselvyyksien taakse kätkeytyviä velallisten oikeusturvaan liittyviä asioita.

Vastauksestanne tulee selvittää yksilöidysti ne lait, joihin tulette vetoamaan kysymyksiin esittämässänne vastauksissa.

Mikä oli todellinen pankkituki; paljonko ja millä tavoin valtion verovaroja pankkitukeen ohjattiin?

Julkisuudessa on esitetty, että valtion pankkitukeen käyttämien varojen yhteismäärä olisi ollut hieman yli 80 miljardia markkaa. Kyseinen tuki jakautuu takauksiin, pääomasuorituksiin yms. eriin. Pankkituen loppulaskuksi on laskettu noin 30 . 40 miljardin markan suuruisia rahamäärää.

Kyseiset arviot ilmenevät mm. Valtioneuvoston tiedonannosta eduskunnalle pankkituesta 2.12.1993, Valtion vakuusrahaston asiakirjoista sekä ETLA:n rahoittamasta +Suuri Lama+- nimisestä teoksesta. Valtion vakuusrahaston 11.11.1999 julkaisemassa tilastossa julkinen pankkituki olisi lokakuussa 1999 ollut 48,087 miljardia markkaa, josta lopullisesti olisi menetetty 12,499 miljardia markkaa.

Lain mukaan pankkitukeen käytettävien verovarojen myöntämiseen tarvittiin aina eduskunnan antama valtuutus.

Perustuslain 3§:n 1 momentin mukaan eduskunta päättää valtiontaloudesta. Tällä viitataan erityisesti perustuslain 83§:n 1 momentin säädökseen eduskunnan toimivallasta päättää talousarviosta vuodeksi kerrallaan. Eduskunta käyttää pääsääntöisesti budjettivaltaansa lainsäädäntötyön muodossa. Kuitenkin

⁸⁸ Seppo Anttila kohdat 1.7 – 1.7.9

⁸⁹ Pankkien ja vakuutusyhtiöitten taseanalyysit 1991 – 1994 s. 9

budjettiin sisältyvien varojen tosiasiallinen käyttö ja varojen hyödyntäminen kanavoituu hallituksen ja ministeriöiden sekä virkamiehistön kautta.

Varojen kohdentamisella on erityinen merkitys perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiselle. Perustuslain mukaiset perusoikeussäännökset edellyttävät, paitsi että määrärahoja osoitettaessa otetaan huomioon perusoikeuksien turvaaminen ja edistäminen, myös kielletään määrärahojen käyttäminen perusoikeuksia loukkaaviin tarkoituksiin.

Julkisuudessa pankkien luottotappioiden on kerrottu olleen yhteensä noin 80 miljardia markkaa. ETLA:n «Suuri Lama»-nimisen kirjan mukaan pankkien luottotappiot olisivat samaa luokkaa Tilastokeskuksen tietoihin perustuen. Valtioneuvoston tiedonannossa eduskunnalle pankkituesta 2.12.1993 sivulla 13 noudatetaan samaa kirjauskäytäntöä, ja päädytään samaa suuruusluokkaa olevaan lukuun.

Kuitenkin Suomen Pankista saamamme luvut poikkeavat merkittävästi kyseisestä «virallisesta» tiedosta. Liitteessä 2 esitetyn Suomen Pankin vuonna 2002 julkaiseman tilaston mukaan pankkien luottotappiot olivat vuosien 1991 . 1999 osalta yhteensä noin 256 miljardia markkaa.

Pankkien hädänalaista asemaa ja taustalla olevaa «korkoloukkaa» asetettiin pohtimaan valtioneuvoston kanslian toimesta 17.1.1992 arvovaltainen työryhmä, joka otti nimekseen «pankkityöryhmä» Työryhmä luovutti raporttinsa 16.3.1992. Työryhmän jäseninä toimivat Sirkka Hämäläinen, Eino Keinänen, Jorma Aranko, Ahti Hirvonen, Kalevi Kauniskangas, Pauli Komi, Seppo Lindblom ja Pertti Voutilainen. Sihteereinä toimivat Vesa Vihriälä ja Erkki Kontkanen.

Raportissaan ryhmä toteaa muun muassa, että vuonna 1988 peruskorkoon sidottujen lainojen määrä oli noin 90 prosenttia laskettuna koko antolainausmäärästä. Vastaava luku vuonna 1991 oli noin 60 prosenttia kyseisestä määrästä vastaten rahamääränä noin 250 miljardia markkaa.

Sama todettiin eri mittaria käyttäen presidentti Koiviston 2.3.1992 presidentin linnassa järjestämässä talouspoliittisessa keskustelutilaisuudessa. Tuolloin todettiin, että luottojen vakuutena olevien kiinteistöjen vakuusarvojen noin 15% arvonlasku aiheuttaa luotonantokyvyn laskun pankkien antolainauksessa. Kyseinen asia markkamääräisesti mitattuna vastaa noin 180 miljardin markan määräistä lainakannan supistumista. Luotonantokykyyn tulee lisätä vielä taseen ulkopuoliset vastuut eli 176 miljardia markkaa takauksia, ja suhteuttaa se pankkien todelliseen tilaan mitattuna taseella. Kyseisen laskutoimituksen tulokseksi saamme noin 259 miljardia markkaa.

Haluamme korostaa, että pankkikriisin «virallinen» syntipukki . säästöpankkilaitos . ja etenkin sen huonojen osien yhteenliittymä, Suomen Säästöpankki-SSP Oy piti sisällään Valtiontalouden tarkastuskertomuksen 1/99 mukaan per 28.1.1993 järjestämättömiä luottoja 12 miljardia markkaa. Säästöpankki-SSP Oy:n KOKO luottokanta oli 67,3 miljardia markkaa !

2. Kirjattiinko luottotappiot etukäteen tehdyn suunnitelman pohjalta ?

Tasavallan Presidentti Mauno Koiviston johdolla pidettiin talouspoliittinen seminaari 2.3.1992 presidentin linnassa. Kyseisessä tilaisuudessa keskeisin asia oli pankkien luotonantokyvyn turvaaminen. Siellä päädyttiin siihen, että noin 250 miljardia markkaa tulee voida poistaa pankkien taseista. Samaan lopputulokseen, ja kummallista kyllä samaan markkamäärään näyttää päätyvän 17.1.1992 asetettu pankkityöryhmäkin. Myös Suomen Pankin tilastojen mukaan luottotappiot ovat jälleen kerran . yllättävää kyllä - sama noin 250 miljardin markan määrä.

Vuonna 1993 allekirjoitettiin SSP:n pilkkomiseksi nk. luovutussopimus. Sen keskeisenä sisältönä ovat mm. seuraavat pykälät ja määreet:

12.4. Asiakaskokonaisuuden määritelmä;

Asiakaskokonaisuudella tarkoitetaan tässä luovutussopimuksessa yritystoimintaa harjoittavaa velallista, ja seuraavia velalliseen liittyviä tahoja:

velallisen merkittävät omistajat (omistus vähintään 20%) ja kommandiittiyhtiössä vastuunalaiset yhtiömiehet sekä avoimessa yhtiössä yhtiömiehet;

velallisen kanssa samaan konserniin kuuluvat yhteisöt, jolloin konserni määrittää kirjanpitolain mukaisella tavalla;

velallisen sisaryritykset eli valallisen omistajien yli 50 . prosenttisesti omistamat yritykset; yritykset, joista velallinen joko suoraan tai välillisesti omistaa vähintään 20 % ja kommandiittiyhtiöt, jos velallinen on vastuunalaisena yhtiömiehenä ja avoimet yhtiöt, jos velallinen on yhtiömiehenä; sekä muut velalliset, joilta olevissa saamisissa on sama vakuus kuin velallisen tai yllä todettujen tahojen saamisissa. Jos sama vakuus on luonnollisen henkilön takaus, myös takaaja kuuluu asiakaskokonaisuuteen. Asiakaskokonaisuus määrittää aina ostajakohtaisesti.

12.5. Omaisuudenhoitoyhtiön / taselainaukseen siirtyvä yrityssaaminen

Jos yksi velallisen saaminen on järjestämätön (vrt. kohta 12.4), omaisuudenhoitoyhtiön / taselainaukseen siirtyvät kaikki velallisen asiakaskokonaisuudelta olevat saamiset. 13.2

Omaisuudenhoitoyhtiön siirrettävät tase-erät

13.2.1 Siirrot per 15.10.1993

SSP:n liiketoiminnan ja osakkeiden kauppa edellyttää, että SSP:n taseesta ja taseen ulkopuolisista eristä siirretään omaisuudenhoitoyhtiön kirjanpitoarvosta 15.10.1993 tilanteen mukaisena jäljempänä mainitut omaisuuserät, saamiset ja vastuut.

1. 1 milj. mk:n ja sen ylittävät järjestämättömät yrityssaamiset
2. Seuraavat huonotuottoiset saamiset vaikka ne eivät olisikaan järjestämättömiä
3. Kiinteistöt ja kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöiden osakkeet sekä luotot tai muut saamiset, jotka on myönnetty niille tässä ja kohdan 14.2.1 kohdassa 4 tarkoitetuille yhtiöille, joiden osakkeet siirretään omaisuudenhoitoyhtiölle. Vaihtoehtoisesti VVR myöntää mainittujen saamisten maksamisesta takauksen.
4. SSP:n käyttöomaisuuteen
5. Saatavat 0
6. SSP:n tase-erä ~~on~~ omaisuusq Edellä mainitut erät

Omaisuudenhoitoyhtiö maksaa sen osuuden edellä mainituista eristä, joita ei rahoiteta omaisuudenhoitoyhtiön omalla pääomalla, SSP:lle antamalla SSP:lle niiden kirjanpitoarvoja vastaavan määrän lyhytaikaisia markkinaehtoisia velkakirjoja. Velkakirjojen erääntyessä Ostajat rahoittavat suoraan omaisuudenhoitoyhtiötä kohdassa 13.4 esitetyllä tavalla.

13.2.2 Siirrot per 31.12.1994

Ostajalla on oikeus tilanteen per 31.12.1994 mukaisesti siirtää kirjanpitoarvosta omaisuudenhoitoyhtiön vastattavaksi seuraavat erät:

1 milj. mk ja sen ylittävät järjestämättömät yrityssaamiset

Sellaisilta ilmeisiltä riskiasiakkailta olevat saamiset, jotka täyttävät seuraavat kriteerit:

vuoden 1994 aikana päättyneen tilikauden tilinpäätöksen perusteella laskettu kokonaispääoman tuotto on negatiivinen ja omavaraisuusaste on alle 5 %; jos yritysasiakkaan vuoden 1994 aikana päättyneen tilikauden tilinpäätöksen perusteella laskettu kokonaispääoman tuotto on negatiivinen tai omavaraisuusaste on alle 5 %, ratkaisee jäljempänä mainittu tarkastustoimikunta sen, onko kyseessä ilmeinen riskiasiakas, jonka saamiset on siirrettävä omaisuudenhoitoyhtiön vastattavaksi; tai asiakas toimii, asiakkaan päätoimialan mukaan luokiteltuna, jollakin seuraavista toimialoista . kiinteistösijoittaminen ja kiinteistösijoittamiseen verrattava kiinteistötoiminta, muu sijoittaminen, rakentaminen, vähittäiskauppa, hotelli- ja ravintolatoiminta, vapaa-aikatoiminta ja asiakkaan saamiset ylittävät 5 milj. mk ja on todennäköistä, että saaminen muuttuu 31.3.1995 mennessä järjestämättömäksi tai 31.12.1995 mennessä luottotappioksi tai

asiakkaalta on vähintään 5 milj. mk:n saaminen, joka erääntyy maksettavaksi viimeistään 31.12.1997 ja jonka viimeinen lyhennyserä on vähintään 80 % saamisen alkuperäisestä määrästä.

3. Mitä olivat +valuuttaluotot+?

Pankit alkoivat myydä +valuuttaluottoja+aktiivisesti sen jälkeen, kun 1980-luvun loppupuolella Suomen Pankki vapautti pääomien liikkeen, mutta finanssipolitiikassa takertui +vahvan markan+politiikkaan vastoin Yhdysvaltain ja Saksan keskuspankkien noudattamaa kuuluisaa Kouri-Porter-mallia.

Liitteessä 3 on kerrottu antolainauksessa olevien valuuttaluottojen määrä.

Kun kiinteästä valuuttakurssista eli vahvasta markasta ei voitu loputtomiin pitää kiinni, jouduttiin markka devalvoimaan. Valuuttaluotot aiheuttivat kahden devalvaation seurauksena kestäättömät tappiot varsinkin pienten yritysten taseisiin. Vuoden 1991 devalvaatio oli noin 13% suuruinen. Seuraavan vuoden syksyllä tapahtunut devalvaatio eli kellutus aiheutti noin runsaan 40% valuutanarvon menetyksen.

Yhteensä kokonaistappio oli runsaat 60%. Valuuttaluottojen kokonaismäärään suhteutettuna markan arvon 60% lasku aiheutti noin 70 miljardin markan lisäyksen valuuttalainakantaan.

Suomalaisilla yrityksillä oleva valuuttaluottokanta oli noin 150 miljardia markkaa (Suomen pankkituki VNT 2.12.1993). Pankkitarkastusvirasto antoi tietojemme mukaan ainoat erityisohjeensa julkaisussaan Kannanottoja 1/1993 Luottoasiakirjojen ehdoista sivulla 6 kahdessa (2) lauseessa. Valuuttaluotto oli luottotyypinäk kokonaan uusi ja määrällisesti erittäin merkittävä 1/3 osuudellaan koko suljetun sektorin luottokannasta vuonna 1990. Erityisesti riskienhallinnallisesti valuuttaluototus oli jotakin, mitä kotimarkkinasektori ei ollut koskaan joutunut arvioimaan, saati kokemaan. Kokemustemme mukaan oli selvää, että myöskin luottolaitostasolla luotonottajia varottiin pelottelemasta valuuttaluoton riskeillä.

Valuuttaluottojen eli nk. vähintään viiden vuoden rahoitusluottojen myöntäminen oli säädelty Valuuttalaissa (954/1985). Kyseisen lain 5§ mukaan Suomen Pankilla on oikeus liittää luototukseen ehtoja. Laissa 955/1085 Valtioneuvoston päätös valuuttalain täytäntöönpanosta säädetään 1§:ssä, että maksuvälineiden, arvopapereiden ja saamistodisteiden maastavienti on sallittu vain Suomen Pankin luvalla. Suomen Pankki puolestaan on 1.8.1988 päiväämässään asiakirjassa valuuttasäännöstelyohjeet todennut muun muassa, että luotonottoon ulkomailta ja luotonantoon ulkomaille tarvitaan yleensä Suomen Pankin erityislupa, sekä että ennen lainan nostoa on Suomen Pankkiin toimitettava luotonottoa koskeva kirjallinen hakemus.

Suomen Pankilla oli 1980-90-lukujen taitteessa myös välittömiä pankkien valvontaan liittyviä tehtäviä valuuttalain nojalla. Näiden tehtävien oikeudellinen peruste oli Suomen Pankin ohjesäännössä (365/25) 1§:ssä, jonka mukaan Suomen Pankin tehtävänä on Suomen rahalaitoksen pitäminen vakavalla ja turvallisella kannalla sekä maan rahaliikkeen edistäminen ja helpottaminen. Rahalaitoksen pitäminen vakavalla ja turvallisella kannalla edellyttää, että Suomen Pankki seuraa pankkien toiminnan luotettavuutta.

Suomen Pankki voi puuttua suoraan pankkien toimintaan valuuttalakiin perustuvien valuuttamääräysten avulla. Se myöntää valuuttapankkioikeudet ja niitä suppeammat valuuttatoimintaoikeudet. Suomen Pankki on näissä luvissa rajoittanut pankkien ja luottolaitosten mahdollisuuksia ottaa valuuttariskejä määräämällä niiden kulloinkin käytettävissä olevat valuutta-asetat.

Tekemämme dokumentointityön ohella olemme myös tarkastaneet Suomen Pankista lain vaatimien lupa- ja rekisteröintitoimien tilan. Sieltä saamamme tiedon perusteella pankit eivät ole anoneet yksittäisille asiakkaille valuuttaluottoja. Asiakirjoja osoittamiemme yhtiöitten osalta ei ole olemassa.

Meille on kerrottu, että pankit ovat tuoneet maahan valuuttaa nk. massaluottona pohjautuen erilaisiin pankin itse tekemiin rahoitusinstrumenttijärjestelyihin. Kyseinen valuutta on tuotu maahan pankin omaan taseeseen oman liiketoiminnan rahoittamiseksi. Maahan tuotaessa kyseisellä rahalla ei ole pääsääntöisesti ollut asiakasta eli luotonottajaa. Näin ollen on todettava, että kyseinen valuutta on tosiasiallisesti ollut pankin omalla riskillä maahan tuotaessa, ja näin ollen kuuluu pankin omaan liiketoimintaan. Devalvaation yhteydessä pankit olivat suojanneet omat valuuttapositionsa eli maahantuomansa valuutan.

Monet yrittäjät yrittivät suojata omat valuuttaluotonsa, mutta kyseistä valuuttaluoton suojaamista ei haluttu pankeissa tehdä. Syykin on ilmeinen: yhtä ja samaa rahaa ei voi suojata eli terminoida kahta kertaa.

Olemme voineet sittemmin todeta, että kyseinen devalvaatiotappio on siirretty lähes kaikkiin suomalaisten yritysten ottamiin valuuttaluottoihin, vaikka kyseisiä luottoja vastaava markkamäärä oli pääosin suojattu.

4. Miksi pankkeja ei valvottu ?

Virallinen totuus pankkivalvonnasta on, että kun yhteiskunnallinen ilmapiiri ei kannustanut pankkijärjestelmän valvonnan tehostamista ja valvontaan osoitetuista puutteellisista voimavaroista johtui, että rahoitusmarkkinoiden valvonta jäi riittämättömäksi (Suomen pankkituki VNT 2.12.1993) ja pankkivalvonta epäonnistui: se hyväksyi pankkien taseissa ylimitoitettut varallisuuskirjaukset. Se loi pankeille

harhakäsityksen pääomien riittävydestä ja luotonantovarasta+(Keijo K. Kulha: Kulun partaalla. Suomen pankkikriisi 1991-1995).

Kun valtio avasi alkuvuodesta 1992 pankeille avoimen pankkitukipiikin, sen seurauksena syntyi pankeissa ns. moral hazard . ongelma: % tuki, joka ei edellytä pankin omistajien osallistumista tappioiden lopulliseen kattamiseen, liittyy ylisuurten riskien ongelmaan. Motivaatiota kustannusten välttämiseen ei ole.+(+Suomen pankkituki+, VNT 2.12.1993).

Pankkien ei enää tarvinnut noudattaa niiden toimintaa sääteleviä, kontrolloivia ja rajoittavia lakeja, ainakaan suhteessaan luotonottajiin ja luottojen takajiin.

Siten on annettu ymmärtää, että valtio olisi ollut voimaton valvomaan pankkien toimintaa, kun pankit alkoivat rikkoa asiakkaittensa kanssa tekemiään sopimuksia, ja kaataa yrityksiä toimialakohtaisesti ja massaluonteisesti konkurssiin.

Laki pankkitarkastusvirastosta (1273/1990) sisältää valvontakeinoja, joilla viranomainen pystyi vaikuttamaan pankkien toimintaan silloin, kun pankkien toiminta oli ristiriidassa lakien, asetusten ja pankkitarkastusviraston määräysten kanssa.

Pankkitarkastusvirasto saattoi mm. kieltää lainvastaisten päätösten toimeenpanon, rajoittaa pankin toimintaa, tai jopa kieltää kokonaan pankkia jatkamasta pankkitoimintaa peruuttamalla pankkitoimiluvan.

Voimassaoleva rahoitustarkastuslaki (503/1993) sisältää vastaavat pakkokeinomahdollisuudet.

Hallituksen esityksestä Eduskunnalle rahoitustarkastuslaiksi (HE 319/1992) todetaan muun muassa seuraavaa:

+Rahoitusmarkkinoiden merkittävin ongelma on, että resursseja ei ole riittävästi viraston käytettävissä.+ ja +Valtion budjettikehyksen rajoitukset ovat käytännössä vaikeuttaneet viraston resurssien saatavuutta.+
sivulla 3/45 ilmenee, että +viraston toiminnasta aiheutuvat kustannukset peritään valtiolle vuosittain valvottavilta+

Rahoitustarkastus toimii Suomen Pankin virkamiesjohdon alaisuudessa, eikä eduskunnan parlamentaarisessa valvonnassa, kuten Pankkitarkastusvirasto Suomen Pankin pankkivaltuutetut valvovat Rahoitustarkastusta, mutta ilman sanktiomahdollisuuksia Pankkivaltuutetuilla ei ole päätösvaltaa Rahoitustarkastuksen varsinaisiin tehtäviin nähden, koska +eduskunta ei osallistu hallintoviranomaiselle kuuluviin toimeenpanovallan piiriin kuuluviin tehtäviin+

+Pankkitarkastusviraston talousarvio vuodelle 1992 on noin 22,5 miljoonaa markkaa ja talousarvioehdotus vuodelle 1993 noin 7 miljoonaa markkaa.+

5. Pyydämme RATA:a selvittämään seuraavat asiat

1. Pyydämme Rahoitustarkastusta antamaan selvityksen siitä, miten on ollut mahdollista kirjata liitteessä 1 esitetystä pankkien yhteisestä taseesta per 31.12.1991 luottotappiot noin 250 miljardia markkaa, kun otetaan huomioon se, että pankkien liiketoiminta oli tappiollista ilman luottotappioitakin ? On otettava huomioon, että pankkien oli säilytettävä lain säättämä vakavaraisuutensa, ja niiden oli kirjattava presidentille kerrottu 15 % eli noin 15 miljardin markan vakuusvaje taseeseensa. Esimerkkinä pankkien tilasta voidaan todeta muun muassa se seikka, ettei Unitas / SYP kyennyt kirjaamaan samaan aikaan Finanssilaitoksen muutaman miljardin tappioita taseeseensa.

2. Mikäli kyseisiä luottotappioita ja liiketoiminnasta aiheutuneita tappioita ei kyetty kirjaamaan pankkien omista taseista, niin pyydämme Rahoitustarkastusta antamaan selvityksen siitä, minkä yhteisön taseesta tappiot on kirjattu ja mihin lakeihin järjestely perustuu ? Mikäli kyseiseen toimeen käytettiin valtion verovaroja, pyydämme Rahoitustarkastusta yksilöimään eduskunnan antamat varojen käyttövaltuutus päätökset, joihin perustuen kyseiset tappiot on katettu.

3. Pyydämme Rahoitustarkastusta selvittämään, oliko kyseinen luottotappiomäärä päätetty suuruudeltaan jo etukäteen ? Noudattiko pilkkomissopimuksen etukäteislupa, jonka perusteella luottotappiot aiheutettiin, kyseistä suunnitelmaa ? Mihin lakiin perustuen valtio ja pankit käyttivät yhteistuumin velallisten hädänalaista tilaa hyväksi, kun pankkien taseet saneerattiin massamuotoisesti, eikä otettu huomioon sopimussuhteessa heikompaa sopijapuolta suojaavaa sääntelyä ?

4. Pyydämme Rahoitustarkastusta antamaan selvityksen siitä, miten noin 70 miljardin markan devalvaatiotappio on voinut syntyä pankkien luottotomille yrityksille, vaikka kyseiset varat oli pääsääntöisesti suojattu, ja miten ne voitiin siirtää velallisten maksettavaksi ilman todellista tappiota ? Samalla pyydämme selvitystä siitä, ovatko pankit kirjanneet kyseisestä devalvaatiotappiosta syntyneen saatavan itselleen ilman laillista perustetta ? Onko kyseisten devalvaatiotappioiden kattamiseksi ohjattu verovaroja ?

5. Pyydämme Rahoitustarkastusta selvittämään, miten on mahdollista, että pankin itselleen hankkima nimeämätön, asiakaskohtaisesti rekisteröimätön ja asiakkaan eli velallisen puolelta lakiin ja Suomen pankin ohjeisiin perustumaton valuuttapohjainen rahoitus on voitu kirjata asiakkaalle valuuttaluotoksi ?

6. Pyydämme Rahoitustarkastusta antamaan selvityksen vuosien 1990 . 1998 aikana Postipankin, Kansallis-Osake-Pankin, Unitas/SYP:n sekä OKO . konsernin osalta yksilöidysti, mitä tytäryhtiöitä ja sivukonttoreita kullakin pankkiryhmällä oli ulkomailla, ja millä nimellä ne toimivat kyseisissä maissa. Pyydämme tiedot maittain ja pankkiryhmittäin.

7. Pyydämme Rahoitustarkastukselta selvitystä siitä, mihin lakeihin Rahoitustarkastus vetoaa puolustaessaan käsitystä pankkien valvonnan epäonnistumisesta+pankkikriisin yhteydessä.

Kunnioitavasti

Seppo Anttila
Isokaari 16 A
FIN-70420 Kuopio
Finland

Silja Anttila
Isokaari 16 A
FIN-70420 Kuopio
Finland

Jukka Davidsson
Virraniementie 13
FIN-14960 Puutikkala
Finland

Tiedoksi:

pääjohtaja Matti Vanhala/ Suomen Pankki
eduskunnan pankkivaltuusmiehet
valtioneuvostarkastajat
pääministeri Paavo Lipponen
valtionvarainministeri Sauli Niinistö

Liite 1

Pankkien yhteenlasketut taseet 31.12.1991

Pankkien omaisuus mrd Fim	
Kassa	6,4
Kotimaiset saatavat	535,8
Ulkomaiset saatavat	85,3
Vaihto-omaisuus	59,5
Sijoitusomaisuus	61,1
Käyttöomaisuus	46,6
Muu omaisuus	2,1
Yhteensä	796,7
Pankkien velat mrd Fim	
Kotimaiset velat	514,5
Ulkomaiset velat	227,3
Varaukset	3,7
Oma pääoma	51,1
Yhteensä	796,6
Vastuusitoumukset	176,3

Pankkien yhteenlasketut tuloslaskelmat 31.12.1991

	Tulos 1991 mrd Fim	Normaali taso
Korkotulot	+80,4	
Korkomenot	-67,6	
Korkokate	+12,7	+17,0
Muut tuotot	+10,8	+13,5
Tuotot yhteensä	+23,5	+30,5
Muut kulut	-17,6	-15,0
Luottotappiot	-6,6	-5,0
Käyttökate	-0,7	+10,5
Poistot ja arvonalennukset	-2,6	-1,5
Liiketappio	-3,2	+9,0
Satunnaiset erät	-2,4	+0,5
Verot	-0,6	-1,5
Tulos	-6,2	+8,0

Liite 2

Pankkien luottotappiot vuosien 1991 . 1999 aikana

	" mrd	Fim mrd
1991		7,608
1992		22,044
1993	12,987	77,217
1994	10,954	65,130
1995	7,185	42,720
1996	3,260	19,383
1997	1,687	10,030
1998	1,384	8,229
1999	0,663	3,942
Yhteensä		256,610

Liite 3

Antolainaus valuuttaluottojen osalta 1986 . 1998

Vuosi	Fim mrd
1986	23
1987	38
1988	50
1989	70
1990	105
1991	Devalvaatio 13% 110
1992	Devalvaatio 44% 105
1993	68
1994	44
1995	32
1996	20
1997	18
1998	20

Luvut on esitetty likiarvoina.

1.7.11 Suomen Pankin näkemykset valuutan tuonnista

Suomen Pankki on noteerannut ainakin osittain valuutan tunnin Suomeen. Pääomantuonti jatkui etenkin vuoden alkupuolella korkueron ja jo aiemminkin toteutuneen ulkomaisten luottojen vapautumisen vauhdittamana. Ensimmäisellä vuosipuoliskolla pääoman nettotuonti oli 13,4 mrd. markkaa, mikä ylitti noin 7 mrd. markalla vaihtotaseen alijäämän ja lisäsi vastaavalla määrällä valuuttavarantoa.⁹⁰ Pankkien varainhankinnan markkinahintaisten, erityisesti ulkomaisten velkojen osuus kasvoi edelleen.⁹¹ Edellisvuotiseen tapaan pääomaa tuotiin runsaasti valuuttalainoina, joita yritykset ottivat joko pankkien kautta tai suoraan kansainvälisiltä markkinoilta.⁹²

Vastaavia toistoja riittää vuosikirjoissa.

1.8 Stasi - listat kummittelevat kaikkialla

Mikä vaikutus lamaan ja sen taustoihin oli nk. Stasi listoilla. Suoranaisesti ei ehkä mitään. Välillisesti kylläkin. Presidentti Mauno Koivisto vannoi virkavalansa vuonna 1982 ja vastaanotti Suomen korkeimman viran eli Tasavallan Presidentin toimen. Kyseisen tapahtuman jälkeen alkoivat valuutta liikkeitä tapahtua Suomen ja Neuvostoliiton välillä. Onko näillä tapahtumilla jokin keskinäinen suhde. On epäuskottavaa, että kyseiset trading . talojen massiiviset rahojen siirrot Suomeen olisi tapahtuneet presidentiltä salassa. Näin ollen voitaneen varsin perustellusti kysyä Mauno Koiviston roolia kyseisten tapahtumien syntymiseen.

13.9.2002 Satakunnan Kansa ja Etelä-Suomen Sanomat uutisoivat:

KOIVISTO EI KOMMENTOI

Presidentti Mauno Koivisto ei halunnut torstaina kommentoida hänen presidenttikaudellaan vuonna 1990 tapahtuneita vakoiluupäilyjä. Etelä-Suomen Sanomat ja Satakunnan Kansa pyysi kommenttia tietoihin, joista lehdet kertoivat torstaina.

Eduskunnan pääsihteeri ja Suojelupoliisin entinen päällikkö Seppo Tiitinen kertoi lehdissä, että Supo sai vuonna 1990 ensimmäisen listan niin sanotuista "potentiaalisista DDR-rekryteistä". Tiitinen sanoi keskustelleensa asiasta valtiojohdon kanssa, jonka jälkeen asia jätettiin silleen. Tiitinen siirsi paperit kassakaappiin.

YLE1:n MOT ohjelmassa esiteltiin Stasin vakoiluasiaa laajasti. Toimittaja kertoo asiasta seuraavaa: Perustan tietoni asiantunteviin lähteisiin. Nyt on niin, että Koivisto ei tehnyt mitään muodollisia päätöksiä Supon asioista, mutta de facto - päätöksiä kyllä. Siksi niistä ei ole säilynyt mitään paperilla. Koivisto kertoo omissa muistelmissaan (Historian tekijät, s. 478): "Oletan, että meillä oli varsin selkeä kuva täällä suoritetusta tiedustelusta ja tiedustelijoista. [--] Minua pidettiin informoituna ja esitin myös käsityksiäni siitä, mitä kussakin tapauksessa pitäisi tehdä. Muodollisesti ottaen lausuin vain käsityksiäni, mutta asiallisesti ne olivat päätöksiä, joista ei ollut valitusoikeutta." Pyytäessäni Tasavallan Presidentin kansliasta kyseistä asiakirjoista kopioita minulle vastattiin seuraavasti: (TPK/309/2002) Kanslia ei ole valmistellut eikä esiteltyt presidentti Mauno Koivistolle mitään kirjeessä oletettua päätöstä esittely ei kuulunut kanslian tehtäviin tai toimivaltaan, sillä Suomen hallitusmuodon mukaan tasavallan presidentti teki päätöksensä valtioneuvostossa toimivaltaisen ministeriön valmistelusta ja asianomaisen ministerin esittelystä (ministeri Jarmo Rantanen). Sisäasiainministeriö vastauksessaan SM-2002 . 1984/Va-3 päivätynä 8.10.2002 toteaa, ettei heiltä löydy asiakirjoja. Valtioneuvoston kanslia vastauksessaan Dnro 979/09/2002 päivätynä 10.10.2002 toteaa, ettei heiltä löydy asiasta päätösasiakirjoja. Joku on siis rikkonut lakia . kansalainen presidentti Mauno Koivisto, Supon päällikkö Tiitinen tai ministeri Rantanen.

Hämeen Sanomat uutisoivat 17.10.2002 Stasi asiassa uuden tiedon. Vuonna 1990 toimitetulla listalla on sanottu olevan 20 nimeä ja vuoden 1999 listalla 10 nimeä. Neittaanmäen mielestä voidaan kysyä, millaista riskiä kansalliselle turvallisuudelle merkitsee, jos ko. henkilöt ovat yhä keskeisissä tehtävissä hallinnossa tai muualla yhteiskuntaelämässä.

⁹⁰ Suomen Pankin vuosikirja 1988 s.13

⁹¹ Suomen Pankin vuosikirja 1988 s.15

⁹² Suomen Pankin vuosikirja 1989 s.14

Olli Rehn ja Alpo Rusi julkaisivat kirjan 15.09.2003. Tapahtuman johdosta herrat järjestivät lehdistö tilaisuuden. Haastattelun yhteydessä Alpo Rusi totesi saaneensa listat tietoonsa ja totesi, että mikäli listalla olleet nimet olisivat tulleet 1990 alussa julki olisi hallitus kaatunut. Eduskunnan sihteeri Tiitinen oli vastannut, ettei niitten nimien pohjalta olisi mikään hallitus kaatunut. Tämä Tiitisen lausunto tulee hieman outoon valoon sillä perusteella, koska hän totesi YLE:n lauantai seurassa toimittajalle, ettei hän muista nimiä listalla.

Presidentti Mauno Koivisto puolestaan käytti keväällä 2003 vastaavasti YLE:n lauantaiseuran haastattelussaan merkittävän määrän aikaa ja vaivaa selittääkseen sen, ettei hän tiennyt tietyn Neuvostoliiton lähetystön henkilön olleen KGB:n edustaja. Hänelle asiasta kuulemma kerrottiin vasta Supon taholta kun hän astui presidentin virkaan. Lausunto näin merkittävältä poliitikolta ja virkamieheltä on varsin löysin perustein esitetty. Tätä väitettä ei voitane pitää uskottavana. Hänen olisi asemansa ja kokemuksensa pohjalta pitänyt ainakin tietää asiasta.

Lausuntoon voidaan tietenkin olettaa olevan toinen motiivi. Ehkä Neuvostoliiton puolelta joskus avautuvat arkistot paljastavat sellaisia asioita, joita hänen on syytä jo alkaa selitellä.

Mauno Koivisto on ollut Sponsor Oy:n hallintoneuvoston puheenjohtaja vuosina 1970 . 1982. Onko mm. tällä asialla ja pankkikriisin tapahtumilla jokin yhteys?

1.8.1 Kiristäminen ja uhkaaminen vanhin neuvotteluvaltti **Stasi - listat ja muut**

Mikäli tietty henkilö syyllistyy johonkin tekoon, jota voidaan arvostella rikosoikeudelliselta kannalta. On siis syytä epäillä jotain tapahtuneeksi. Kyseinen tieto olisi erityisesti politiikassa kiitollinen apuväline saavuttaa omia tavoitteistaan. Virkamiehellä on valittavanaan joko vankila tai ikuinen uskollisuus päämiestään kohtaan. Tilanne on nk. etu . etu asetelma, jossa molemmat voittavat. Toinen välttyy tuomioilta ja toinen saa nk. puskurimiehen toimimaan keinoja kaihtamatta omien tavoitteitten saavuttamiseksi.

Näitä esimerkkejä soveltuvista asetelmista ovat olleet paljastuminen poliittisista salaisen materiaalin vuodoista, homosuhteet siihen aikaan kun ne olivat laittomia sekä vakoilulistat. Viisas poliittinen johtaja nimittää tällaisen henkilön epäedellykselliseksi

Pankkikriisi sisältää niin mittavan määrän laittomia tekoja, että on kohtuullista kysyä niihin syyllistyneitten henkilöitten motiiveja, omaatuntoa ja yleistä ymmärrystä lain noudattamisesta sekä pelkoa joutua lain kanssa tekemisiin. Onko siis niin, että kiristyksen kohteena on laajempikin piiri?

Erittäin moni kansanedustajista on toiminut esimerkiksi tietyn pankin isännistössä, hallituksessa tms. asemassa. Onko heille tehty selväksi se, että olisi viisaampaa äänestää lakimuutoksen sen mukaisesti mitä pankit haluat ettei tarvitse alkaa penätä heidän rikosoikeudellista vastuutaan asioiden kulkuun. Toisaalla tässä asiakirjassa on viitteitä tähänkin.

Tämän aineiston kokoamisen yhteydessä olen haastatellut useita henkilöitä. Ohessa esittämiäni väitteitä ovat esittäneet tahot, jotka ovat olleet hyvin perillä asioista. Tietyn keskustelun yhteydessä ilmeni, että Suomessa tietty korkea poliitikko käytti Virolaisia ilotyttöpalveluja. Asiakkuussuhde oli ollut niin tiivis, että Supokin oli kiinnostunut asiasta. Kyseisen henkilön ystävät olivat sitten puuttuneet asiaan ja informoineet tätä käyttäytymisen vaaroista ja seurauksista. Onko hänen asiakaskäyntinsä nauhoilla tms. välaineissä, jotta häntä voitaisiin kiristää?

Kuulin vastaavan tiedon eräästä kansanedustajasta. Hänet filmattiin nauhalle. Yllättävää on hänen kohdallaan oli se, että hän muutti kantansa tietystä asiassa ylös ylik

Kolmantena esimerkkinä keskustelin vastaavasta asiasta henkilön kanssa, joka kertoi, että **lisihan se aika kurjaa, jos korkea poliisimies sukkanauhat jaloissa esitettäisiin touhumassa ilotytön kanssa mediassa** Minulle jäi sellainen kuva, että kyseinen filmi on olemassa.

YLE:n ohjelma MOT on tutkinut myös paritusliiketoimintaa. Sen pohjalta voitaneen hieman ajatella Suomen tilanteen vakavuutta sekä yllä mainittujen kertomusten taustoja.

MOT teki viisi vuotta sitten ohjelman Kouvolan ja Kotkan seuduille pesiytyneestä venäläisestä prostituutorikollisuudesta. Raportista paljastui hämmästyttäviä asioita: Pietarilainen matkatoimisto rahtasi

venäläisiä naisia bussilasteittain työskentelemään ilotaloiksi muutetuissa motelleissa. **Kotkan Punaisen talon omistajaksi paljastui kotkalainen asianajaja ja Valkealan bordellikiinteistön omistaneen pankin hallitusta johti maan toiseksi korkein poliisiviranomainen.**

Kurinalaisimmin Helsingissä toimineista päiväkahviringeistä työskenteli Virossa asuvan Igor Nedoseikinin johtama rikollisjärjestö. Sen toiminta-alueeksi oli määritelty Etelä-Suomi.

Perinteistä sotilaallisesti järjestettyä mafiaorganisaatiota soveltaen voidaan arvioida, että Nedoseikin edustaa organisaatiossa kapteenitason upseeristoa.

Itse hän ylitti harvoin Suomenlahden, mutta hänen alaisuudessaan Suomessa toimi kolme sotilasta, Ivo, Reimo ja Valev.

Nedoseikinin yläpuolella korkeamana upseerina vaikuttaa "Valera" -nimellä tunnettu Viron venäläinen mafioso. Nedoseikinin kerrotaan maksavan hänelle kuukaudessa toimilupa-maksua 30 000 euroa. Pyramidi ei pääty vielä tähänkään, sillä Valeran yläpuolelta löytyy vielä ainakin kaksi organisaatiotasoa, joiden jäljet katoavat Pietariin .

Viisi vuotta sitten MOT paljasti Pietarista Suomeen ulottuneen rikollisliigan, joka välitti naisia prostituoiduiksi Valkealan ja Lapinjärven motelleihin.

Osoittautui, että järjestelyn takana oli pietarilainen matkatoimisto Neva. Sen Suomessa toimiva tytäryhtiö oli vuokrannut motellit käyttöönsä ja Pietarin emoyhtiö kuljetti erityisillä ilotyttömatoilla nuoria venäläisnaisia bussikuormittain bordelleiksi muutettuihin motelleihin.

Tytäryhtiön suomalainen toimitusjohtaja joutui syyteeseen parituksesta, mutta syyte hylättiin, koska ei voitu osoittaa, että hän olisi tarkoituksellisesti järjestänyt huoneita prostituutiota varten.

Myös matkatoimisto Nevan venäläisen apulaisjohtajan paritussyyte hylättiin, vaikkakin tuomioistuin totesi "Nevan liiketoiminnan yhteydessä esiintyneen toimintaa, joka toteuttaa parituksen tunnusmerkistön". Nevan pääjohtaja Vladimir Strzalkovski välttyi syyteeltä kokonaan, koska hänen toimenkuvansa katsottiin olleen niin etäällä Suomen matkojen järjestämisestä.

Lopulta parituksesta tuomittiin kourallinen suoritusason sutenöörejä, autonkuljettajia ja gorilloja . Mitä sen jälkeen on tapahtunut ?

Matkatoimisto Nevan pääjohtajan Vladimir Strzalkovskin ura on noussut kohisten. Entisenä KGB:n everstiluutnanttina sekä menestyvänä pietarilaisena liikemiehenä hän on **lähellä presidentti Putinin taustavoimia**. Niinpä Putin kutsuikin hänet 1999 Moskovaan matkailualan apulaisministeriksi. Mahtavan talousministeriön **apulaisministerinä Strzalkovski valvoo edelleen matkailualaa Venäjän korkeimpana virkamiehenä.**

Pian ministeriksi nimityksensä jälkeen Strzalkovski päätti lakkauttaa Venäjän matkailuministeriön Suomen edustuston. Uudeksi Venäjän matkailuministeriön edustajaksi Suomeen Strzalkovski nimitti vanhan kumppaninsa, oman yrityksensä Neva-matkatoimiston suomalaisen tytäryrityksen johtajan, saman henkilön, joka sai syytteen motelliparituksesta.

Samalla käskyllä Strzalkovski siirsi hänen haltuunsa edustuston Helsingissä sijainneen omaisuuden, mukaan lukien neljä asuinhuoneistoa.

Kovan liikemiehen maineessa olevan apulaisministeri Strzalkovskin ympärillä Moskovassa on kihissyt syytöksiä omanedun tavoittelusta ja korruptiosta. Venäjän parlamentin korruptionvastainen komitea tutkii parhaillaan hänen toimiaan ja eräs kuumimmista kysymyksistä kuuluu, mihin tarkoitukseen on käytetty neljää matkailuministeriön huoneistoa Helsingissä.⁹³ ¶

⁹³ YLE1 / MOT 2.12.02 Toimittajana: Martti Backman

1.8.1.1 Asianajat uhkailevat pankin puolesta kirjallisesti velallisia

Tarkoitus ja tavoite lienee ollut pelotella yrittäjä jo konkurssin alkuvaiheessa ja pehmittää hänet nöyräksi ja kuuliaisiksi sille mitä pankki haluaa on laki muuten järjestetään linnatuomio. Näistä esimerkkejä myöhemmin tässä esityksessä.

Oheinen esimerkkikirje sekä haaste turvaamistoimenpiteestä on mielestä erittäin kuvaava tyylistä, millä pankkien mandaatilla toimineet asianajat pelottelivat velalliset pengiltäjojo heti alussa. Henkisen yliotteen saaminen on tärkeää myös konkurssin hoitamisessa. Henkilökohtaisesti minun on myönnettävä, että kyseinen toimintatapa yhdistettynä pankin oman rahoituspäällikön uhkailuihin sekä hänen toimensa panivat minulle nk. kuun kurkkuunja aiheuttivat vakavan sairastumiseni.

Samainen asianajotoimisto samaisen asianajajan toimesta aloitti 8.6.1993 haasteella nk. turvaamistoimenpiteet, koska he pelkäsivät minun kätkevän omaisuuttani. Pankki sai tietenkin vaatimansa päätöksen jo 14.6.1993 Dno 08805 503 93 120.

Seuraavassa kirje:

Oy Expander Ab
Tj. Jukka Davidsson
Hietalahdenranta 15 A 4-5
00180 HELSINKI

Helsinki 03.03.93 SK/aoj

OY EXPANDER AB, KONKURSSI

Oy Expander Ab asetettiin konkurssiin Helsingin raastuvanoikeudessa 25.2.1993 ja allekirjoittanut määrättiin konkurssipesän väliaikaiseksi pesänhoitajaksi. Velkojain kuulustelu määrättiin pidettäväksi 11.3.1993.

Konkurssin johdosta pyydän Teitä ensi tilassa ottamaan allekirjoittaneeseen yhteyttä ja ilmoittamaan yhtiön mahdollisesta toiminnasta, mahdollisista työntekijöistä, omaisuudesta ja rahavaroista sekä muista yhtiöön liittyvistä asioista (Oheinen liite täytettynä palautettava toimistoomme). Hallintaoikeus yhtiön omaisuuteen ja rahavarioihin sekä käyttöoikeus pankkitileihin siirtyy asettamispäivänä väliaikaiselle pesänhoitajalle. Teillä ei näin ollen enää ole oikeutta käyttää yhtiön pankkitilejä, rahavaroja tai omaisuutta.

Mikäli yhtiön palveluksessa on työntekijöitä, on nämä irtisanottava toimestani. pyydän teitä ilmoittamaan tiedot työntekijöistä ja pankkitileistä välittömästi.

Täydellinen luettelo pesän varoista ja veloista (velkoja, osoite, velan määrä) on oltava valmiina hyvissä ajoin ennen velkojain kuulustelua ja Te olette velvollinen vannomaan pesäluettelon henkilökohtaisesti valan veloituksin oikeaksi.

Huomautan vielä konkurssisäännön 18 §:n säännöksestä, jonka mukaan velallinen, joka niskoittelee pesän ilmiannossa, pesäluettelon laatimisessa tms., voidaan panna vankeuteen, kunnes hän velvollisuutensa täyttää.

Kaikkien yllä mainittujen asioiden selvittämiseksi kehotan Teitä ensi tilassa ottamaan yhteyttä allekirjoittaneeseen.

Kunnioittavasti
Saija Kivinen
väliaikainen pesänhoitaja

Stenbäckin katu 26	00250 Helsinki	Puhelin vaihde 474 21	Telex 124285 nera sf	Telefax 4742222, 4742323
Juhani Ahola	(4742200)	Anne Murtoniemi	(4742235)	Juha Rantasila (4742280)
Jörgen Hammarström	(4742220)	Matti Nenonen	(4742250)	Heimo Salakorpi (4742290)
Hannu Herkama	(4742230)	Viking Pentzin	(4742210)	Ossi Sokka (4742301)
Saija Kivinen	(4742229)	Hannu Pokela	(4742260)	Satu Tiirikka (4742300)
Lasse Lagus	(4742310)	Pekka Puhakka	(4742270)	Maria Valpola (4742240)

Vastaavia ohjeita on myös annettu Arsenalin taholta. ⁹⁴ Almiin tuomion kanssa on helpompi neuvotella ⁹⁴.
Ei työnteko ennenkään ollut hauskaa ⁹⁵.

Käyttäytymisen taustalla on vakava juridinen huoli. Saako asiakassuhteen siirtää ilman erityisiä toimenpiteitä. Moiset kyselyt olisivat täysin mahdoton tehtävä päätetyssä urakassa. Kuten olemme voineet todeta useista eri lähteistä valtio osallistui aktiivisesti markkinoitten sopeuttamiseen. Keskeisinä toimina olivat säästöpankkiosan pilkkominen sekä SYP:n ja KOP:n yhdistäminen. Kaikissa näissä toimissa jouduttiin tilanteisiin, joissa asiakas siirrettiin uuteen pankkiin. Siirrettäviltä asiakkailta ja näitten takausvastuussa olevilta henkilöiltä ei kuitenkaan kysytty lupaa mainittuun toimeen. Lähdetiedoista on johdettavista sellainen ajatus, että tuolloin oltiin tietoisia siitä, ettei kyseistä siirtoa voida juridisesti tehdä pätevästi ilman todistettavaa lupaa. Eturivin sopimusoikeuden professoritkin jakavat tämän mielipiteen. Näin kuitenkin meneteltiin. Nyt onkin perusteltua kysyä ovatko mainitut siirrot laittomia. Tämä kyseenalaistaa lähes kaikkien toteutettujen pankkijärjestelyjen laillisuuden. Valtio oli mukana kaikissa mainituissa tapauksissa aktiivisena osapuolena. Tästä asiasta dokumentoitua faktatietoa löytyy mm. seuraavassa ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ⁹⁹ ⁹⁹ otsakkeella tehdyssä kirjan osassa. ⁹⁹ Kirsti Rissanen esitteli laajan muistionsa oikeusministeriölle ja valtiovarainministeriölle. Sen mukaan pankkien yhdistämisessä ei ollut kyse fuusiosta (sulautumisesta), vaan tosiasiallisesti liikkeen luovutuksesta. Tässä tapauksessa myös pankkien asiakkailla olisi ollut sanansa sanottavana. Heitä ei voitaisi siirtää toiseen pankkiin ilman kirjallista suostumusta. Kirsti Rissasen muistiossa nostettiin esille kolme kysymystä, joihin hänen mukaansa liittyy kyseenalaisia ja arveluttavia osakeyhtiölain ja liikepankkilain tulkintoja ⁹⁶. Saman suuntaisiin lausuntoihin ovat päätyneet Valtion Vakuusrahasto sekä Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy. ⁹⁷ Samalla todettiin, että asiakkaiden siirtäminen pankin velallisasemasta omaisuudenhoitoyhtiön velallisen asemaan voi aiheuttaa vaikeita juridisia ongelmia ainakin takaajien ja vierasvelkapanttaajien osalta ⁹⁷. ⁹⁸ Asiakassuhteita siirrettäessä ei ole mahdollista saada myöskään kaikilta takaajilta tai muilta velallisen ohella luotosta vastuussa olevilta asianmukaista suostumusta, mikä on tarpeen siirron saamiseksi perimiskelpoiseksi erityisesti kriisasiakkaiden osalta ⁹⁸. Unitas yhtiön nimissä kirjoitetussa asiakirjassa kaupparekisteriin todetaan seuraavaa: ⁹⁹ Koska etenkin ulkomaiset pankkiviranomaiset ja velkojat haluavat mahdollisimman pian nähdä tytärpankin osakepääoman kokonaisuudessaan rekisteröitynä, pyydämme, että rekisteri-ilmoitus voitaisiin käsitellä kiireellisenä ⁹⁹. Kyseinen asiakirja tukee myös käsitystä siitä, että kun Unitas/SYP järjestely toteutettiin niin vastaava lupa oli saatava pankin omilta ulkomaisilta velkojilta velallisen muuttuessa.

⁹⁴ Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n perintäohjeet

⁹⁵ Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n perintäohjeet

⁹⁶ Pankkikirja, Antti-Pekka Pietilä, s. 279-280

⁹⁷ Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n kirje päivätty 8.6.1994

⁹⁸ Valtion Vakuusrahaston salaiseksi merkitty asiakirja päivättynä 18.8.1994

⁹⁹ Asiakirja Unitas päivätty 19.7.1991

1.9 Vapaamuurarit ja Bilderbergiläiset maailmaa valtaamassa

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies päätöksessään velvoittaa tuomarien kertomaan mahdollinen jäsenyytensä vapaamuurarijärjestössä. Päätös sinänsä on oikea askel mutta riittämätön. Järjestö pitäisi saada kiellettyä kokonaan epäiltyä kansainvälisen terrorismin tukemisen takia.

YK:n ja Euroopan ihmisoikeussopimuksissa todetaan kattavasti seuraavaa: Minkään tässä yleissopimuksessa ei saa tulkita suovan millekään valtiolle, ryhmälle tai henkilölle oikeutta ryhtyä sellaiseen toimintaan tai tehdä sellaista tekoa, jonka tarkoituksena on tehdä tyhjäksi jokin tässä yleissopimuksessa tunnustettu oikeus tai vapaus tai rajoittaa niitä enemmän kuin tässä yleissopimuksessa on sallittu.¹⁰⁰

Sivistyssanakirja (Otava 1994) antaa sanalle **TERRORI** seuraavan selityksen: hirmuvalta, ihmisten pitäminen pelonvallassa esim. hallituksen vallan lujittamiseksi tai sen arvovallan lujittamiseksi. Sanalle **TERRORISMI** vastaava selitys kuuluu: yleensä järjestäytyneet väkivalta, nykyisin usein eri tarkoituksella ajava, usein pienryhmien harjoittama poliittinen väkivalta. Englanninkielinen sanakirja antaa sanalle **TERRORISM** seuraavan selityksen: policy of using violence and intimidation to obtain political demands or enforce political authority.

1.9.1 Vapaamuurarit ja Bilderbergiläiset kaiken takana

Vapaamuurarit on nimittäin maailman ainoa puolue, joka on kyennyt loitonemaan puoluepohjasta siinä määrin, että asteikossa alhaalla olevat eivät edes aavista, puhumattakaan siitä, että tietäisivät, mitä ylemmällä tasolla olevat tosiasiallisesti suunnittelevat ja ennen kaikkea mitä nämä todella puuhaavat

Ei edes äärimmäistä johtajanvaltaa korostavalla Saksan kansallissosialistisella työväenpuolueella (NSDAP) tai yhtä fasisistisesti organisoidulla Neuvostoliiton kommunistisella puolueella (NKP) ollut valtakeskuksissaan diktatuurinsa huippuhetkillä vapaamuurareiden salapuolueen hyödyntämää autoritääristä organisaatorakennetta.

Tämänkaltaisen organisaation merkityksen poliittisessa elämässä voi luonnollisesti ymmärtää vain, kun tämän joka suhteessa ainutlaatuisen puolueen organisaatiota koskevat tärkeimmät tiedot ja toiminnot ovat jossain määrin tiedossa.

Tärkeää on ensinnäkin tietää, että vapaamuurareiden salapuolueen (Geheimpartei der Freimaurerei, jonka puolueyhysen olisi (GPdFM) jäsenet ovat poikkeuksetta toimihenkilöinä toimivia järjestön jäseniä. Eivät kuitenkaan lain mukaan, sillä myös salaista veljeskuntaa koskee yhdistyslaki, jonka mukaan toimihenkilöitä ovat vain viranomaisille ilmoitetut loosiin johtokunnan jäsenet.

Vapaamuurareiden salapuolueen jäsenet eivät siten ole de jure, vaan de facto; he ovat siis todellisuudessa toimivia, eivät muodollisia toimihenkilöitä. Kaikki loosiin kuuluvat ovat näin ollen vapaamuurareiden salapuolueen de facto - toimihenkilöitä. Näin siksi että verrattuna muiden puolueiden jäseniin he myös suorittavat yhdistykselle palveluksia antamansa taloudellisen tuen lisäksi.

Jäsenen aseman tämän organisaation hierarkiassa määrää hänen muurariuden asteensa, jonka hän voi saavuttaa jäsenyytensä aikana noudattamalla tiukasti tarkoin määritellyjä ohjeita. Organisaatiossa on yhteensä 33 astetta. Ensimmäiset kolme astetta luetaan alempaan asteeseen, ja kaikki sen ylittävät asteet ovat ylempää astetta.

Tarkkaan ottaen 30. asteen ylittävät astejohtajat muodostaisivat ylimmän asteen, domeenin, koska salaisen veljeskunnan varsinainen johto on tavallisesti annettu ylimmät asteet saavuttaneiden käsiin.

Sovellettuna perinteiseen puoluearvojärjestykseen vapaamuurareiden salapuolueen organisatorinen arvorakenne ja toiminnallinen jakautuminen näyttää astesäännöstön valossa seuraavanlaiselta:

Alimmat kolmen ensimmäisen asteen loosit edustavat niin sanottua salapuolueen paikallis-, piiri- tai aluejohtoa. Ylemmän asteen loosit 29. asteeseen saakka muodostavat vapaamuurareiden salapuolueen organisatorisen rungon. Salapuolueen ylimmän asteen vapaamuurareita edustavilla johtolimillä on

¹⁰⁰ Mainittu artikla on sisällytetty kaikkiin Suomen ratifioimiin ihmisoikeussopimuksiin

käytännössä suvereeni valta-asema, jota voidaan verrata NKP:n politbyroon ja pääsihteeristön asemaan Stalinin totalitaarisella valtakaudella.

Vapaamuurareiden ylimmällä johdolla on jopa jotain, mitä ei ollut edes Stalinilla ja hänen esikunnallaan, nimittäin takuu siitä että puolueväen kapina ei ole missään tapauksessa mahdollinen. Puolueen rivisotilaat eivät nimittäin pysty tähän yksinomaan sen vuoksi, että he eivät ollenkaan tiedä, keitä vapaamuurareiden salapuolueen yleisesikuntaan todellisuudessa kuuluu.

Niinpä alemmat loosiveljet eivät tunne ylempiään, sen sijaan nämä tuntevat heidät. Ylemmän asteen muurarien on pysyttävä tuntemattomina yhtä lailla kolmen ensimmäisen asteen vapaamuurareilta kuin järjestöön kuulumattomilta "maallisessa" maailmassa. Sen tähden heitä on mitä ankarimmin kielletty käyttämästä arvonsa mukaista loistolosin pukua muualla kuin samanarvoisten seurassa.

Näin ollen de facto -politbyroon johtava jäsen voi olla kolmen ensimmäisen asteen loosissa vieraana, ilman että kukaan "veljistä" huomaa, mikä korkea toimihenkilö heidän joukossaan on.

Tämä ehdoton puoluejohdon anonyymiys takaa pakostakin koko vapaamuurareiden puoluejohdolle parhaimman mahdollisen immuniteetin. Selväkielisesti sanottuna vapaamuurareiden salapuolueen korkeisiin toimihenkilöihin ei puoluepohjalta voida päästä millään tavoin käsiksi, koska he eivät puolueen tehtävissä toimiessaan ole edes tavoitettavissa, puhumattakaan siitä että heitä vastaan voisi hyökätä.

Kun ottaa huomioon sen, että vapaamuurareiden puolueen ylempi ja alempi taso ovat täysin irrallaan toisistaan, herää pakostakin kysymys, miten sellaisessa organisaatiossa käskyjen jakaminen toimii. Koska salapuolueen ylin johto on täysin erillään käskyjen vastaanottajista, se ei voi antaa mitenkään selviä määräyksiä, joita ilman ei edes huippuunsa organisoitu puolue pysty selviytymään.

Eiväthän salapuolueen alemman tason de facto -toimihenkilöt ole suinkaan ajatustenlukijoita, jotka kykenisivät käsittämään, mitä konkreettisia toimia puolueen johto suunnittelee ja mitä heidän odotetaan tekevän.

Salaisen veljeskunnan nerot ovat kuitenkin jo aikoja sitten löytäneet tähän ongelmaan ratkaisun, joka on osoittautunut toimivaksi. Ratkaisuna on vapaamuurareiden salaohjejärjestelmä.

Tämän järjestelmän toimivuus perustuu siihen, että vapaamuurareiden salapuolueen toimeenpanevat elimet saavat yksiselitteisesti ymmärrettäviä ohjeita tietämättä, keneltä ne tulevat, eikä - mikä on vähintäänkin yhtä tärkeää - julkisuudessa tiedetä salaisesta yksisuuntaisesta kommunikaatiosta.

Tähän päästään vain, kun huippusalainen ohjeidenantoprosessi tapahtuu vapaamuurareiden salapuolueen organisaation ulkopuolella eikä sen sisällä. Esimerkiksi kansainvälisen bilderbergeliitin vuotuisen kokoontumisen puitteissa.

Bilderbergkokoukset, joihin järjestäjät ovat huolella valinneet eliittiä Yhdysvalloista, Kanadasta ja Euroopasta, eivät ole mitään muuta kuin vapaamuurareiden salaohjekonferensseja.

Tämä ei selity ainoastaan sillä, että vapaamuurareiden keskustelut ovat jostain käsittämättömästä syystä salaisia. Huolimatta esityslistan päivänpolttavista kysymyksistä bilderbergkokouksen osanottajat tulevat myös toimeen keskenään loistavasti, vaikka he - poliittisesti kirjavana liberaalien, sosialistien ja konservatiivien joukkona - edustavatkin eri ideologioita, minkä vuoksi he hyvinkin usein joutuvat julkisuudessa tukkanuottasille toisinajattelevien kanssa.

Ainoa paikka, missä näin vastakkaiset maailmankatsomukset omaavat henkilöt kohtaavat toisensa yhtä sulassa sovussa, istuvat rauhallisesti vieretysten ja eroavat toisistaan pitkien keskustelujen jälkeen ilman riitaisuuksia, on nimittäin vapaamuurarien loosi.

Käskyjen jakaminen toimii siis seuraavalla tavalla: vapaamuurareiden salapuolueen de facto -toimihenkilöihin lukeutuvat saavat vapaamuurareiden salaohjeet luotettavilta esitelmäsihteeriltä, jotka esitelmöivät neutraalisti maailmanpoliittisesta tilanteesta ja siitä johtuvista ajankohtaisista ongelmista. Puheisiin on kohdistetusti verhottuna salaohjeet, joita johtavat ylemmän tai ylimmän asteen muurarit eivät voisi antaa vaarantamatta ankarasti varjeltavansa toiminnan salassapysymistä.

Niiden joukossa, jotka näin peiteltyä kiertotietä vastaanottavat vapaamuurareiden johdon salaohjeet siitä, kuinka heidän on poliittisesti oikein toimittava, on myös Itävallan tasavallan nykyinen liittokansleri Franz Vranitzky. Hänet kutsutaan kaikkiin Bilderbergkokouksiin, eikä hän myöskään laiminlyö osallistumistaan niihin.

Tämä mies, jota olen kirjassani *Who is who ohne Maske - Das wahre Gesicht der Freimaurerei* (Kuka kukin on ilman naamia - vapaamuurariuden todelliset kasvot) kuvannut, on nimittäin vain muodollisesti Itävallan sosiaalidemokraattisen puolueen puheenjohtaja; todellisuudessa hän on vapaamuurareiden salapuolueen *de facto* -toimihenkilö. Siinäkin tapauksessa että hän ei kuuluisi mihinkään loosiin - mitä en myöskään pidä poissuljettuna. Vapaamuurareiden salapuolueessa, kuten missä tahansa puolueessa, on mahdollista toimia tärkeässä tehtävässä olematta välttämättä organisaation virallinen jäsen.

Itävallan liittokanslerille on tärkeää, ettei suuri yleisö saa tietää tästä vapaamuurarien salaohjeisiin liittyvästä siteestä, joka yhdistää hänet hänen todelliseen puolueeseensa. Tiedän omasta kokemuksestani sen, miten pitkälle hän on valmis menemään varjellakseen tämän totuuden joutumista julkisen keskustelun kohteeksi.

Minulle tarjoutui nimittäin mahdollisuus asettaa koetukselle Itävallan hallituksen nykyinen johtaja ja katsoa kuinka hän reagoi, kun hän joutuu kohtaamaan tämän tosiasian pienen julkisen piirin keskellä. Provokaatiiväliseen toimi "etsintäkuulutus", jonka minä olin tehnyt ja jota Kansalaisturvakomitea, jonka puheenjohtaja minä olen, jakoi vuoden 1992 keväällä.

Tämän lentolehtisen otsikkona oli: "Onko Franz Vranitzky bilderbergryhmän salainen agentti?" Suurehkon liittokansleria esittävän valokuvan alla oli kuvateksti: "Tämän miehen salainen osallistuminen erittäin salassa pidettyihin kansainvälisiin yksityiskonferensseihin antaa huolestuneille kansalaisille yhä enemmän aihetta arvailuihin." Nämä arvailut olivat luettavissa kuvan vieressä olevasta tekstistä, joka kuului seuraavasti:

"Syrjäiseen paikkaan, joka kerta eri maahan, kokoontuu vuosittain ilman julkisuutta noin sata maailman vaikutusvaltaisinta ja mahtavinta henkilöä erittäin luottamukselliseen tapaamiseen. Nämä ovat bilderbergiläisiä. Sisäpiiriin kuuluvat käyttävät tätä nimitystä, koska he tapasivat ensimmäisen kerran vuonna 1954 Bilderberg-nimisessä hotellissa hollantilaisessa Oosterbeekin kaupungissa.

Tämä suppea piiri, johon kuuluu korkea-arvoisia poliitikkoja, tärkeitä talousjohtajia, vaikutusvaltaisia ammattiyhdistysmiehiä, nimekkäitä tiedemiehiä, korkea-arvoisia sotilashenkilöitä ja arvovaltaisten tiedotusvälineiden edustajia, pitää mitä suurimmassa määrin kiinni diskreettiydestä, minkä vuoksi konferenssiin osallistujien nimet saa tietoonsa vain kiertoteitse.

Ei ollut siten ollenkaan helppoa saada tietoonsa, ketkä osallistuivat viimeisimpään Itävallassa pidettyyn kokoukseen, jonka pitopaikkana oli vuonna 1989 Interalpenhotel-niminen hotelli Telfsissä Tiroolissa. Kokoukseen osallistuivat muun muassa seuraavat huipputason merkkihenkilöt: entinen Yhdysvaltain ulkoministeri **Henry Kissinger**, joka on pysyvä erityisneuvonantaja vaikeissa kansainvälisissä kysymyksissä, Saksan liittokansleri **Helmut Kohl**, Maailman luonnonsäätiön johtaja **Edinburghin herttua prinssi Philip**, italialainen teollisuuspohatta ja Fiatin johtaja **Giovanni Agnelli** sekä rahamaailman ja maailmanpolitiikan näkymätön mahtimies **David Rockefeller**.

Kaikki keskustelut käydään suljettujen ovien takana. Myös lehdistöä koskee täysi tietosulku. Bilderbergiläiset neuvottelevat siis salaisissa kokouksissaan jostakin, josta laaja yleisö ei saa tietoa. Ja näin ollen voidaan syystä epäillä, että näiden kokoontumisten yhteydessä tehdään maailmanpoliittisesti merkittäviä päätöksiä, esimerkiksi Euroopan integraatiosta.

Myös **Franz Vranitzky** ottaa hämmästyttävän innokkaasti osaa näihin yksityiskonferensseihin. Ei ainoastaan siitä lähtien, kun hänestä tuli hallituksen jäsen talousasiain ministerinä ja liittokanslerina, vaan hän osallistui niihin jo siihen aikaan, kun hän oli pelkästään Luottolaitoksen ja Osavaltioiden pankin johtaja.

Tästä tosiasiasta useimmilla itävaltalaisilla ei ole aavistustakaan. Ne harvat kansalaiset, jotka tietävät tästä, tekevät siksi ymmärrettävän kysymyksen, mitä tekemistä Itävallan hallituksen johtajalla on yleensä tässä seurassa ja ennen kaikkea, mikä tehtävä hänellä on siellä.

Jospa hänen tehtävänään onkin vain toimia pienen valtion käskyjen vastaanottajana ja pelkästään auttaa kansainvälisen valtopolitiikan toteutumisessa, jossa Itävallan etua ei oteta huomioon.

Tämän olettamuksen puolesta puhuu paljolti kauttakulkusopimus, jonka maamme edustajat jo ennen kansanäänestystä Euroopan Unioniin liittymisestä allekirjoittivat kuuliaisesti, ja samalla Itävalta antoi käsistään ainoan valttikorttinsa, joka sillä olisi ollut EU-neuvotteluissa."

Tätä lentolehtistä lähetettiin kohdistetusti noin 50 000 kappaletta, joista jo yksinomaan 18 000 kappaletta meni kaikkiin postiosoitteisiin Wienin ensimmäisen piirin alueella jossa ei sijaitse ainoastaan liittokanslerin virasto vaan jossa toimivat myös Itävallan valtionhallinnon tärkeimmät laitokset.

Siten koko Itävallassa vaikuttavien eri alojen mielipidemuokkaajien lisäksi tämän "etsintäkuulutuksen", jonka otsikko "Onko **Franz Vranitzky** Bilderbergryhmän salainen agentti?" ei voinut olla huomaamatta, saivat käsiinsä valtionhallinnon korkean tason virkamiehet, mukaan luettuna hallituksenjohtajan lähipiiri.

Tästä julkisesta kohusta huolimatta liittokansleri ei esittänyt pienintäkään vastalauseita provosoivan lentolehtisen vuoksi. Ei seurannut minkäänlaista pyyntöä lentolehtisen takavarikoimiseksi, ei myöskään tilanteen vaatimaa syytöstä eikä edes jonkinlaista väitteiden kumoamista.

Itävallan tasavallan liittokansleri Franz Vranitzky jätti vastarintaa tekemättä nämä hänelle enemmän kuin häpeälliset epäilyt niskoilleen ilmeisesti juuri siitä syystä, ettei halunnut lisätä vettä myllyyn ja herättää siten suuren yleisön huomiota. Syytösten mukaan hän ei todellisuudessa edustaisi omaa maataan ja kansaansa vaan olisi mitä suurimmassa määrin kyseenalaisen vieraan vallan salainen agentti.

Jo tämä käytös osoittaa, miten paljon tälle miehelle merkitsee se, ettei piinallinen totuus hänen Bilderbergkonferenssiin osallistumisensa tarkoituksesta pääse julkisuuteen. Franz Vranitzky on osallistunut vuosien aikana säännöllisesti Bilderbergkonferenssiin ottaakseen epäsuorasti vastaan tietyn poliittisen organisaation korkeimmalta johdolta ajankohtaisia salaohjeita, joiden noudattaminen ajaa ehdottomasti oman maan ja oman puolueen edun ohitse. Tämä poliittinen organisaatio on vapaamuurareiden salapuolue.

Merkillistä kyllä, Itävallan liittokansleri saa apua totuuden salaamiseksi juuri niiltä, joiden luulisi pyrkivän totuuden esilletuomiseen. Liittokansleria tukevat yleisesti paljastushakuiset journalistit ja eritoten nuuskivat toimittajat. He nimittäin vastoin yleisiä tapojaan kiertävät kaukaa kaiken, mikä liittyy bilderbergiläisiin. Tämä koskee myös koko maailman, ei vain Itävallan tiedotusvälineitä.

1.9.2 Vapaamuurareiden salaohjejärjestelmän toiminta käytännössä

Voin vahvistaa omasta kokemuksesta, että myös alemman asteen loosi voi olla yhtä hyvä vapaamuurareiden johdon salaohjeiden välityspaikka kuin ylempiasteinen bilderbergkonferenssi.

Ollessani Kurier-päivälehden sisäpoliittisten asiain toimittajana pystyin käytännössä vertailemaan tässä suhteessa kahta päätoimittajaa, joiden alaisena vuorotellen työskentelin. Vertailuni kohteena olivat vapaamuurareiden salapuolueen de facto -toimihenkilöt **Eberhard Strohal ja Hugo Portisch**. **Strohalin** salaisten määräysten tuottoisimpana lähteenä oli luultavasti loosi, **Portisch** puolestaan sai salaiset määräykset osallistumalla bilderbergkokouksiin.

Asiaa jälkeenpäin tarkastellen johtopäätökseni on, että loosissa tietonsa saanut vapaamuurari **Eberhard Strohal** näytti bilderbergryhmään kuuluvan **Hugo Portischin** tavoin hankalimmissakin tapauksissa ja epäselvissä tilanteissa tietävän, mitä salapuolueen johto hänen asemassaan olevalta mieheltä odotti.

Kustantajat, julkaisijat, päätoimittajat ja muut toimittajat, jotka työskentelevät vapaamuurareiden salapuolueelle, eivät ole vain loosien tai hienostoklubien bilderbergiläisten varassa hankkiessaan salaisen puoluejohdon epäsuoria määräyksiä.

Jotta salapuolueen ylin johto pystyy maailmanlaajuisesti ilmoittamaan senhetkiset aikomuksensa kaikille palveluksessaan oleville tiedotusvälineille ja silti pysymään tuntemattomana, se on keksinyt aivan erityisen julkaisumenetelmän, joka on hyvin tehokas huolimatta siitä, että se vaikuttaa itsessään ristiriitaiselta. Tämä menetelmä on julkis-salainen tiedottaminen.

Siitä, miten tämä ainutlaatuinen tietojenvälitystekniikka toimii, voidaan lukea sveitsiläisen taustoja tutkivan Memopress-tiedotuspalvelun lehdestä. Julkaisu 1/1992 sisältää Memopressin selonteon, jossa lukee muun muassa seuraavaa: "Ei ole olemassa yksinkertaisempaa, halvempaa ja tehokkaampaa tapaa välittää viestejä kuin salakielinen julkaiseminen laajalevikkisissä valtakunnallisissa sanoma- ja aikakauslehdissä,

jotka toimivat osittain liitossa vapaamuurareiden kanssa. Tällaisista lehdistä voidaan mainita esim. New York Times, Washington Post, Welt, Frankfurter Allgemeine, Le Monde, La Stampa, Neue Zürcher Zeitung, El Pais, The Times, Spiegel, Stern, L'Express, Time.

Maailmanlaajuisen levikkinsä ansiosta sopii New York Timesin ja Washington Post -lehden julkaisema, vuodesta 1887 lähtien Pariisissa ilmestynyt International Herald Tribune (IHT) erityisen hyvin tähän tehtävään. Se ilmestyy jokaisena arkipäivänä kuusitoistasivuisena ja sisältää uutisia, selontekoja ja analyysejä kaikkialta maailmasta. Suuren tietomääränsä vuoksi sitä onkin nimitetty maailman parhaiten tehdyksi lehdeksi.

Lehden pilapiirroksiset tukevat usein pääkirjoituksia, jotka ilmaisevat selkeästi, mitkä hallitukset ja poliitikot käyttäytyvät oikealla tai väärällä tavalla suhteessa maailmanhallituksen uuteen järjestelmään. Lehdessä vuoroin kehuaan ja tuetaan, vuoroin taas torutaan ja uhkaillaan joko avoimesti tai peitelysti. Toiminnassa vielä mukana olevat vapaamuurarit tunnistaa tavallisesti siitä, että heistä julkaistaan lähes aina kuvia paljonpuhuvien eleiden ja tekstin kera. Vaikkakin vastustajat, sisäpiiriin kuulumattomat ja joukosta erotetut käyttävät myös eleitä normaali-ihmisen tavoin tai tuodakseen itseään esille, heidät esitetään vain mitäänsanomattomin kuvin.

Yhdysvaltain Senaatin valiokunta selvitti USA:n tiedustelupalvelun kautta, että noin 90% salaisesta tiedonvälityksestä kulkee medioissa tämänkaltaisten peitekuvien ja Etekstien kautta.

Memopress tuo selonteossaan esille joitakin esimerkkejä International Herald Tribune -lehdessä (IHT) esiintyvistä salakielisistä tiedonvälityksestä. Lehti tiedotti etukäteen muun muassa Rhodesian pääministeri Smithin joutumisesta vapaamuurareiden kirouksen alaiseksi julkaisemalla salaisen viestin sisältämän kuvan. Sveitsiläinen Memopress-tietopalvelu kuvaa piilotiedonantoa seuraavin sanoin: **"Tammikuun 25. päivänä 1977 julkaistiin osassa IHT:n painosta pelkkä Odd Fellow -muurareihin kuuluvan Rhodesian pääministerin kuva ilman vapaamuurarimerkkiä ja osassa lehden painosta oli sen sijaan kuva Ivor Richardsista, joka toimii Englannin YK-johtajana New Yorkissa. Ivor Richardsin kuva sisälsi signaalin (etusormi osoittamassa suuntaa). Ivor Richards sanoi Smithin kieltäytymisen brittisuunnitelmasta olevan 'traaginen päätös' . "**

Niille lehtimiehille, jotka lukivat piilotiedonannon IHT:stä ja osasivat tulkita oikein vapaamuurareita alentavat kuvat senhetkisestä Rhodesian pääministeri Smithistä, oli siten päivän selvää, että vapaamuurareiden salapuolueen ylin johto oli antanut luvan tehdä selvää tästä miehestä.

Vapaamuuraritoimittajien tehtäväksi jäi enää huolehtia kaikkialla siitä, että tämä vapaamuurariuden pettäjä menetti kaiken kansainvälisen maineensa. Julkisen mielipiteen puristuksessa hän joutui loppujen lopuksi jättämään jopa omat poliittiset piirinsä vastustajien vihamielisyyden vuoksi.

Jo yksinomaan tämän esimerkkitapauksen perusteella nähdään, miten helposti vapaamuurareiden salapuolueen todelliset valtaa käyttävät pystyvät piilopaikastaan ohjailemaan kaikkialla maailmassa puolueen de facto -toimihenkilöitä ja pitämään heidät kurissa käyttäen avustajiaan joukkoviestimissä. Puoluejohdon ei tarvitse vähimmässäkään määrin liata käsiään näissä suuren luokan henkilöpuhdistuksissa, kun likaisen työn suorittavat kuuliaiset toimittajat tiedotusvälineissä.

Siis ne, jotka eivät noudata salapuolueen käskyjä eli eivät pysy puolueen linjassa, joutuvat organisaation ulkopuolella toimivien lehdistön, radion tai television työntekijöiden toimesta julkisen häväistyksen kohteeksi tai - mikäli se ei riitä - vapaamuurarien medialyynkkäusoikeus antaa heidät journalistisesti teloitettaviksi.

Vapaamuurareiden salapuolue joutuu kuitenkin turvautumaan vain äärimmäisen harvoin näin rajuun mediatulitukseen pitääkseen kurittomat toimihenkilöt aisoissa. Useimmiten, varsinkin kun kyse on pienistä puoluelinjasta poikkeamisista, riittää varoitus tai - käyttäkseni jalkapallokieltä - "keltainen kortti".¹⁰¹

1.10 Itävallan valtionpankin palkkamenot

Nämä kaikkiaan 24 henkilöä rahastivat vuosittain noin 100 miljoonaa shillinkiä. Muhkeat tulot, joista Itävallan valtionpankin johtovoimat . lukuun ottamatta kahta puolueisiin kuulumatonta työntekijää - kiittävät puolueita, jotka ovat virallisesti saattaneet heidät tähän yritykseen mukaan.

¹⁰¹ EU huomispäivän super – neuvostoliitto by Dr. Karl Steinhauser s. 70 – 77 ja 82 - 85

Mutta todellisuudessa vain yksi puolue päättää siitä, kuka nämä huolella vaalitut avustuspaikat saa: vapaamuurareiden salapuolue. Sillä vapaamuurareiden salapuolueelle tämä laitos on aivan liian tärkeä, jotta se ottaisi riskin, että pankkilaitoksen henkilökunnan nimittäminen jäisi muille kuin omalle puoluetoimistolle, saati sitten sattumalle.

Itävallan valtionpankin koko johto on nimittäin valittu mukaan vapaamuurareiden huijaukseen, johon salainen veljeskunta tarvitsee poikkeuksetta vain sellaisia ihmisiä, jotka sataprosenttisesti ovat tälle uskollisia ja pitävät ehdottomasti suunsa kiinni.¹⁰²

1.11 Yhdysvaltojen suuri salaisuus - FED

☞ ästä huiputuksesta käytetään nimitystä Federal Reserve System, joka on paremmin tunnettu USA:n keskuspankkijärjestelmänä. Tarkemmin ottaen tämä järjestelmä ei ole ainoastaan huiputusta vaan jättipetos, jättimäinen kansanpetos, voidaanpa liioittelematta sanoa: kaikkien aikojen suurin kansanpetos.

Jotta pystytään laskemaan ne suunnattomat vahingot, jotka Federal Reserve System aiheuttaa suoranaisesti Yhdysvaltain kansalle ja kiertoteitse maailman muille kansoille, on vain kuviteltava elävästi seuraava kohtaus gangsteriympäristöstä :

Mahtava setelinväärentäjäkopla kiristää parlamentaarisen byrokratian vaihdetangon ääressä istuvia poliitikkoja ajamaan läpi lain, jonka perusteella heillä on hävytön oikeus painaa rajaton määrä dollareita, jotka he sitten lainaavat korkeita korkoja vastaan hallitukselle.

Tällaiseen samanlaiseen pöyristyttävään periaatteeseen perustuu nimittäin USA:n keskuspankkijärjestelmä. Ennen kaikkea se päättyy samanlaiseen lopputulokseen: hallitus uppoaa velkoihin. Sen on kaivettava aina vain syvemältä veronmaksajien kukkaroita pystyäkseen edes maksamaan ne valtavat korot, jotka setelintoimittajat kiskovat pelkästään siitä, että painavat massoittain paperista seteli rahaa.

Ainoa ero on vain siinä, että valtaa hallussaan pitävä eturyhmä, joka USA:ssa sai vapaat ohjokset ja joka oli ainoa, joka hyötyi - siis kansakunnan raha-asiain superloiseläin ei ollut mikään tavallinen setelinväärentäjäkopla vaan tavattoman vaikutusvaltainen yksityisten suurpankkien ryhmä. Oikeudellinen perusta tälle kaikkien aikojen ovelimmalle tavalle ryöstää järjestelmällisesti kansaa on niin kutsuttu **Federal Reserve -laki, joka astui vuonna 1913** USA:n politiikan näyttämölle ja jonka edustajainhuone ja senaatti hyväksyivät kuvaavasti juuri 23. joulukuuta.

Siis juuri päivää ennen jouluaattoa, jolloin Yhdysvaltain koko kansa touhusi jouluvalmisteluidensa parissa ja jonka huomio oli siten kääntynyt pois uhkaavasta vaarasta, suurimmasta yksityisestä lompakon ryöstöstä. Varmistaakseen sen, että Federal Reserve System toimii jatkossakin, siis että hallituksella on jatkuvasti niin paljon rahaa käytettävissään, jotta se pystyy maksamaan eräytyvät jättisuuret korot, tämän nerokkaan rahakujeen poliittiset kiristäjät ovat toimineet seuraavasti: he ovat tavallaan samalla vaivalla huolehtineet myös siitä, että vielä tuona samana vuonna USA:n koko maan kattava tuloverotus astui voimaan.

Mitkä mahtavat rahasummat ovat virranneet vuodesta 1913 lähtien tästä vero lähteestä yksityisten suurpankkien kassoihin, ilmenee vuonna 1964 julki tulleesta summasta. Asiasta järkyttyneet kongressinedustajat yrittivät turhaan mitätöntää onnetoman Federal Reserve -lain.

Tämä yksityinen kansakunnan rahaverenimijä oli vuoteen 1964 mennessä, siis noin 50 vuoden ajan saanut Yhdysvaltain veronmaksajilta hallituksen välityksellä pelkästään korkojen kautta uskomattomat 310 517 000 000 dollaria - pyöreät 310 miljardia dollaria. Ravisuttava tulos, joka melkein pä seuraavina 30 vuotena on tuskin kaksinkertaistunut vaan todennäköisesti moninkertaistunut.

Tämä Yhdysvaltojen kansan kauhea laillinen ryöstö paljastuu kokonaan vasta sitten, kun muistetaan, ettei USA:n yksityinen keskuspankki ole missään mielessä edes tarpeellinen.

Sillä rahapoliittisesti on täysin merkityksetöntä, painaako yksityinen Federal Reserve System tähtitieteellisiä määriä dollarinseteleitä lainatakseen ne hallitukselle korkealla korolla tai antaako hallitus painaa kyseiset dollarit siitä riippumattomassa valtiollisessa virastossa ja saada ne käytettäväkseen ilman korkoja.

¹⁰² EU huomispäivän super – Neuvostoliitto 1994 by Dr. Karl Steinhauser s.104

Niinpä on luonnollista esittää kysymys, miksei USA:ssa nousta näyttävästi vastustamaan Federal Reserve Systemiä ja miksi koko kyseinen maa antaa kärsivällisesti tämän laillistetun setelinväärentäjäkoplan pettää itseään vuosikymmenien ajan.

Vastaus on aivan yksinkertainen: Salaisen veljeskunnan ylimmällä johdolla on tämä täydellinen väline kansan ryöväämiseen silloinkin käsissään, kun se ei itse eikä välitysmiesten kautta omista osuuksia USA:n keskuspankista.

Nimittäin siitä syystä, että se voi antaa ilmi Federal Reserve Systemin pankkeineen milloin tahansa, mikäli niiden muodollisesti lailliset omistajat eivät tee tai jätä tekemättä sitä, mitä vapaamuurareiden salapuolue tahtoo.

Nimittäin saadakseen tahtonsa läpi on vapaamuurareiden salaisen puolueen kärkijohdolla de facto -toimihenkilönsä amerikkalaisissa tiedotusvälineissä, jotka virittävät julkisen keskustelun ja yleisen närkästyksen myrsky pääsee valloilleen.

Tämän myrskyn ja siten valloilleen päässeen kansanvihan voimakkuus voidaan suunnilleen arvioida, kun muistellaan, mitä jo vuonna 1920 amerikkalaisen yrittäjyyden legendaarinen pioneeri **Henry Ford** totesi puhuessaan Federal Reserve laista.

Nämä asiat tarkalleen tietävä huippuluokan yrittäjä lausui nämä kaikki sanovat sanansa salaisen veljeskunnan vahingollisuudesta ja vaarallisuudesta vain seitsemän vuotta sen jälkeen, kun tämä pöyristyttävä kansanpetoslaki astui voimaan: **"Oikeastaan on ihan hyvä asia, että kansalaiset eivät ymmärrä pankki- ja rahajärjestelyitämme. Sillä jos he ymmärtäisivät, olisi meillä vallankumous ennen aamun koittoa."**

En ole törmännyt siihen ainoastaan kaikkien tärkeimpien joukkoviestimien vaan myös ihmisten kohdalla, jotka ovat tämän Itävallan valtion raha-asioiden salaisen, loputtomiin jatkuvan ryöstelyn välittömiä todistajia: valtionpankin johtovoimat.

Tämä tosiasia on erityisen paradoksaalinen: näiden ihmisten itsepintainen vaitiolo muistuttaa pankkihenkilökunnan passiivista toimintaa. Edes poliisille pankki virkailijat eivät ilmoita rahalaitoksensa ryöstöä, niin että pankkirosvot voivat vastakin kenenkään heitä häiritsemättä ryöstää pankin kassat.

Muttei edes tämä karkea vertaus riitä kuvailemaan huippujohtajien ilmiselvää velvollisuutta olla vaiti salaisesta veljeskunnasta.

Mutta todellisuudessa tämän laitoksen johto salaa julkisuudelta vielä raskaamman seikan: vapaamuurareiden salapuolueen ylimmällä johdolla on salakavala EU-suunnitelma. Sen esikuvaa amerikkalaista Federal Reserve Systemin kansanryöstölaitosta seuraten on Eurooppaan perustettava oma keskuspankkinsa, jonka avulla vapaamuurarit hallitsevat rajoituksetta myös Euroopan valtionpankkeja, mukaan lukien Itävallan valtionpankin.¹⁰³

1.12 Kuka omistaa EURO:n ja saa siitä korot

Tämä julkea, taidokkaasti tehty valtionomaisuuden ryöstö olisi jopa mahdollista toteuttaa.

Superkeskuspankin ja siihen liittyen vapaamuurareiden ecu:n eurooppalaisen yhtenäisrahayksikön luominen Itävallan liittyessä EU:hun ryöstäisi epäilemättä Itävallan valtionpankilta vielä viimeisenkin itsenäisen rahakompetenssinsa.

Minkä suunnattoman mahdin Itävalta antaisi siten käsistään ja minkä suunnattoman mahdin salainen veljeskunta saisi siten Itävallasta, selviää parhaiten erään tunnetun henkilön mielipiteestä. Tuskin kukaan muu on tällä saralla kokeneempi: **Meyer Amschel Rothschild**.

Tämä maailman kuuluisimman rahadynastian huomattava edustaja vastasi kysymykseen, paljonko hän antaa arvoa lailliselle valtuudelle laskea kansan rahaa liikkeelle, siis saada painaa ja panna kiertoon maan seteleitä, sananmukaisesti: "Kun saan oikeuden laskea liikkeelle kansan rahaa, ei minua kiinnosta enää, kuka lait säätää!"

¹⁰³ EU huomispäivän super – Neuvostoliitto 1994 by Dr. Karl Steinhauser s.104 – 107 ja 112

Toisin sanoen: Kuka saakin valtion setelipainon käsiinsä yksityiseen käyttöön, on maan todellinen lainsäätävä, koska hänellä on rahanvalta-asemansa ansiosta myös käsissään ne ihmiset, joiden tehtävänä on virallisesti säätää lakeja.

Jo tuosta on helppo todeta, kuinka välttämätön on Itävallan valtionpankin suunsa kiinni pitävä johtohenkilökunta vapaamuurareiden salapuolueelle. Sillä toteuttaakseen suunnitelmansa, ts. siirtääkseen tämän erityisen tärkeän pankin vallanvälineen huomaamattomasti kansalta itselleen ei salainen veljeskunta tarvitse silminnäkijöitä, joita se ei voi estää isänmaallisesti soittamasta hälytyskelloja, kun heidän maastaan varastetaan jotakin arvokasta.

Tästä alasta vastuussa olevia vapaamuurareiden salapuolueen de facto -toimihenkilöitä ei kiinnosta. Siis laisinkaan, ovatko Itävallan valtionpankin johtohenkilöt ammatissaan huippuluokkaa, siis tarpeeksi päteviä pitämään vähintään kiinni toimialalleen perinteisestä suoritusasosta. Heille nimittäin on tärkeintä, että nämä ihmiset voivat pitää jotakin kiinni kokonaan: suunsa.

Tämän suun tukkimiseen salainen veljeskunta käyttää keinoa, joka tässä yhteydessä ja ennen kaikkea materiaalisesti motivoituneiden ihmisten kohdalla ei ole vielä koskaan pettänyt: paljon rahaa, jopa suunnattomat määrät rahaa.¹⁰⁴

1.13 Pankkien nurkanvaltaamistaistelu – Pankinjohtaja Jukka Härmälän näkemys laillisesta luototuksesta

Härmälä suunnittelee vastaiskun hämärällä lainalla: 1998 kevättalvella KOP tätä tarkoitusta varten järjesti kansainvälisiltä markkinoilta 1,3 miljardin markan valuuttamääräisen lainan. Tämä laina järjestettiin hyvin salaperäisellä tavalla pankissa. Kyseinen 1,3 miljardia markkaa merkittiin pankin kirjanpidossa Kourin lainaksi, Kouri-yhtiöiden lainaksi. Hän kertoi myös, että näitä lainapapereita hoitanut henkilö pakotettiin väärentämään lainapaperit sellaisiksi, että ne eivät vastanneet tosiasioita. Kuultuani tästä toukokuussa 1996 raportoin siitä Suomen Pankille, pankinjohtaja Esko Ollilalle sekä myös RATA:n pääjohtajalle Kaarlo Jännärille ja kerroin, mitä olin kuullut ja pyysin, että he selvittävät asian eteenpäin. Sen koomin en ole asiasta kuullut.¹⁰⁵ Asian tekee vieläkin uskomattomammaksi se, että Fryckmanilla ei itse asiassa ollut mitään lainaa KOP:sta. Kun tapasin Fryckmanin ensimmäisen kerran kevättalvella 1996 . en tuntenut häntä 1980-luvulla . hän kysyi minulta, tiesinkö, että hänellä oli 800 miljoonaa markkaa minun rahaani vuonna 1988. Hän kertoi, että hän osti SYP:n osakkeita 800 miljoonalla markalla markkinoilta, mutta hänellä ei ollut lainasopimusta KOP:n kanssa, vaan KOP ohjasi hänelle rahaa, jonka minä olin ottanut lainaksi KOP:sta.¹⁰⁶

Vastaavia tapahtumia löytyy massoittain pankkikriisin ajoilta. Pankkien välinen kilpailu, johon osallistuivat myös vakuutusyhtiöt aiheuttivat erittäin suuria tappioita. Näihin verrattuna tavalliset ihmiset ja heidän liiketoimensa ovat mitättömiä. Näistä henkilöistä ei kuitenkaan ole pankkien puolelta ketään saatettu vastuuseen. Miksi?

Nämä valtataistelut ovat eräältä osaltaan todellisena syynä talouden romahdukseen.

¹⁰⁴ EU huomispäivän super – Neuvostoliitto 1994 by Dr. Karl Steinhauser s. 112-113

¹⁰⁵ Pentti Kouri Suomen omistaja ja elämäni muut roolit 1996 s. 139-140

¹⁰⁶ Pentti Kouri Suomen omistaja ja elämäni muut roolit 1996 s. 147-148

2. Suunnitteluvaihe E Paskat rattailta E projektille E

2.1 Taustaa

Suomalainen pankkijärjestelmä oli kriisissä. Ongelma ei suinkaan johtunut siitä, että asiakkaat olisivat toimineet väärin rahoittaessaan asuntojensa hankintaa, liiketoimiensa kehittämistä tai muuta vastaa omaan hankettaan. Ongelman takana oli laajempi suunnitelma muuttaa Suomen teollisuusrakenne sekä saattaa kansainvälinen kilpailukyky tehokkuusmittareilla kuntoon. Tämä taloussoitaqantoi valtion johdolle erinomaisen mahdollisuuden saattaa lakeja kunnioittamatta sekä perustuslain yli kävelemällä Suomi EY:n jäseneksi. Kaaos luo aina mahdollisuuksia.

Erään pankinjohtajan kertomus tukee tarkasti sitä materiaalia, jonka uhrit ovat kyyenneet kokoamaan ajanjakson tapahtumista. Hän toteaa kevättalvella 1992, että hän ei ole kuukausiin tehnyt juuri muuta kuin selvitelletty lainasopimuksia asiakkaittain. Tarkoituksena on jakaa asiakkaat kaadettaviin ja selviääjiinq Pankinjohtaja vieläpä totesi kyseisille ihmisille, että teidän yrityksenne muuten kaadetaan näiden mukana. Näin sitten tapahtui 1994.

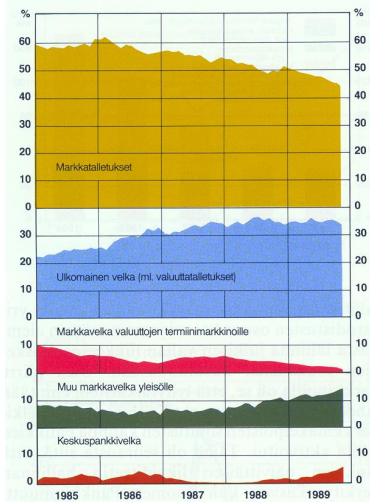
Eräänä merkittävä syynä kyseiseen selvittelyyn oli nk. korkoloukku. Korkoloukulla tarkoitetaan pankkien antolainauksessa asiakkailta saamansa koron ja ottolainauksessa asiakkailleen maksamansa koron erotusta. Kyseisenä aikana pääsi nimittäin käymään siten, että pankit lainasivat asiakkailleen rahaa pitkällä peruskorkoon sidotuilla koroilla. Korot olivat kohtuullisella tasolla. Antolainauksen rahoituksen he hoitivat lyhyellä rahoituksella, joka korkojen noustessa oli kalliimpaa rahaa kuin se, mitä pankit saivat asiakkailtaan. Näin ollen kyseinen merkittävä osa pankkien taseista oli tappiollinen ja siitä olisi päästävä eroon.

Asiaa pohtimaan asetettiin valtioneuvoston kanslian toimesta 17.1.1992 arvovaltainen joukko. He luovuttivat raporttinsa 16.3.1992. Työryhmän jäseninä toimivat Sirkka Hämäläinen, Eino Keinänen, Jorma Aranko, Ahti Hirvonen, Kalevi Kauniskangas, Pauli Komi, Seppo Lindblom ja Pertti Voutilainen. Sihteereinä toimivat Vesa Vihriälä ja Erkki Kontkanen. Raportissaan ryhmä mm. toteaa, että vuonna 1988 peruskorkoon sidottujen lainojen määrä oli noin 90 prosenttia eli noin 235 miljardia markkaa laskettuna koko antolainausmäärästä. Vastaava luku vuonna 1991 oli noin 60 prosenttia kyseisestä määrästä vastaten rahamääränä noin 250 miljardia markkaa. Tämä tieto on merkittävä sikäli, että kyseinen lainamäärä tuotti tappiota pankeille mainitun korkoloukuntakia. Samana vuonna, keväällä, 1992 KKO totesi kuuluisassa päätöksessään, ettei pankeilla ole oikeutta yksipuolisesti nostaa luottojen korkoja. Päätös merkitsi sitä, että pankkien noin 400 miljardin antolainauksesta ainakin noin 250 miljardia markkaa tuotti tappiota ja aiheutti ongelmia pankeille. Tämä määrä siis muodosti kelvottomat asiakkaat taseella eli lainakannalla mitaten. Toisin sanoen pankkien taseita olisi kevennettävä ainakin kyseisellä noin 250 miljardilla markalla.

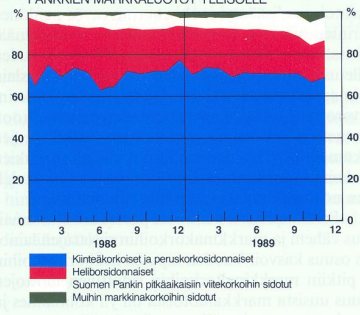
Mielenkiintoista kyseisessä korkoloukkuasiassa on jälleen kerran se tosiseikka, että eri lähteistä saadut luvut eivät täsmää toistensa kanssa. Kun puhutaan valvotusta liiketoiminnasta ja Suomen Pankin sekä Pankkitarkastusviraston valvontavelvoitteesta ja erityisesti velvoitteen törkeästä laiminlyönnistä, voidaan todeta salailun keskeinen rooli. Ongelma olikin suurempi mitä on annettu julkisesti ymmärtää.

SP vuosikirja -89

Kuvio 18. PANKKIEN VARAINHANKINNAN RAKENNE

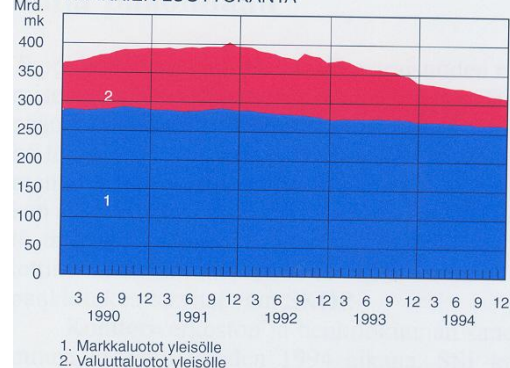

Kuvio 19. UUSIEN LUOTTOJEN KORKOSIDONNAISUUDET; PANKKIEN MARKKALUOTOT YLEISÖLLE

SP antolainaus -94

Kuvio 17. PANKKIEN LUOTTOKANTA

Peruskoron mataluus lisäsi markkinakorkojen noustua pankkien ongelmia: niillä oli säännöstelykaudelta periytynyt suuri peruskorkosidonnainen antolainauskanta, mutta ottolainauksessa oli siirrytty käyttämään enenevässä määrin markkinakorkoja. Tämä korkoloukku heikensi merkittävästi pankkien kannattavuutta jo ennen kuin varsinainen lama alkoi¹⁰⁷. Tämä oli vakava ongelma pankeille. Mikä oli kyseisen ongelman suuruus?

Peruskorkoon sidottuja luottoja oli 11/92 vielä 127 mrd mk. Niistä erääntyy vuoden sisällä 19 mrd mk ja tämän jälkeen tasaisesti laskeva määrä vuosittain. Luotoista 10 mrd erääntyy myöhemmin kuin 10 vuoden kuluttua¹⁰⁸.

Miten ongelma tulisi ratkaista? Pankit yrittivät paikata peruskoron aiheuttamaa korkoloukku nostamalla vanhojen peruskorkosidonnaisten luottojensa korkoja. Periaatteessa vanhat velkakiirjat antoivat mahdollisuuden tähän. Pankkien, muun muassa Tampereen Aluesäästöpankin tekemät yksipuoliset koronnostot johtivat asiakkaitten nostamiin kanteisiin. Oikeus piti koronnostoja kohtuuttomina ja kumosi ne¹⁰⁹. Tästä vaihtoehdosta ei tullut ratkaisua pankeille.

Nopein tapa on luottojen ajaminen nopeasti

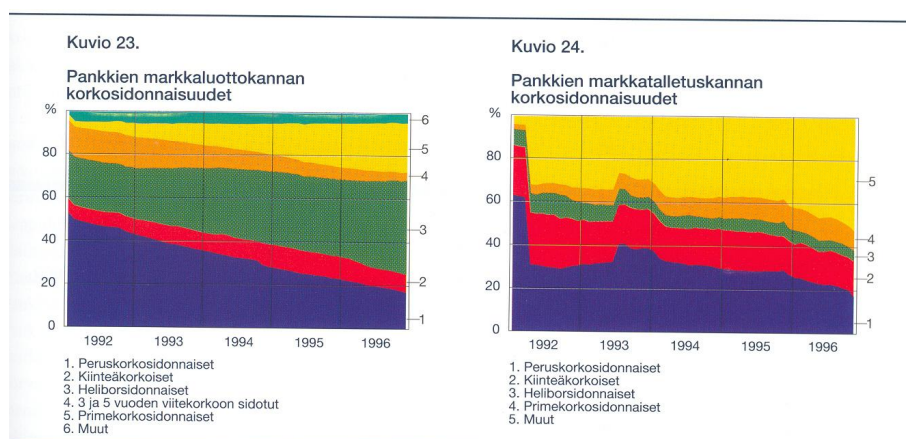
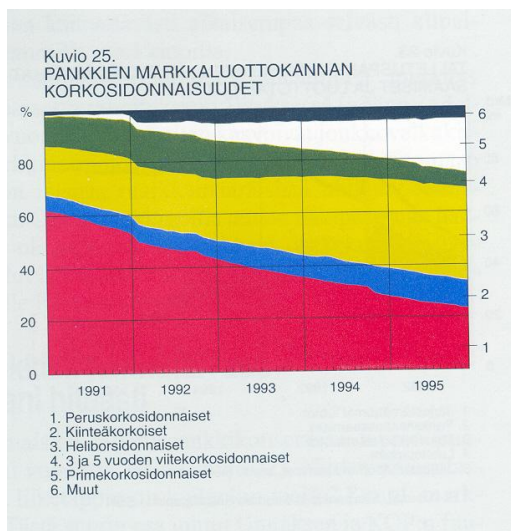
perintäkelpoisiksi tai konkurssiin. Luottojen määrän

muutokset ajettiin alas siten, että vuoden 1993 lopussa piti siis olla noin 108 mrd mk mutta niitä olikin vain noin 95 mrd mk eli 13 mrd mk kyettiin nopeuttamaan alasajoa. Vuoden 1994 lopussa luottoja piti olla noin 95 mrd mk mutta niitä olikin vain noin 73 mrd mk, joten alasajoa kyettiin nopeuttamaan noin 22 mrd mk:lla. Vuoden 1995 lopussa luottoja piti olla jäljellä noin 85 mrd mk mutta niitä oli enää jäljellä 58 mrd mk, joten nopeutusta ongelman purkamisessa oli lisää 15 mrd mk. Tämä merkitsee sitä, että kyseistä ongelmaa ratkottiin ajamalla henkilöturingja nopeuttamalla ongelman ratkaisemista noin **50 mrd mk:lla** vuosien 1993 - 95 aikana¹¹⁰.

Vanhat, alhaiseen korkoon myönnetyt luotot rasittavat pankkien kannattavuutta huomattavasti. Vuoden 1991 lopussa pankkien markkamääräisistä luotoista oli peruskorkoon sidottuja runsaat 50 prosenttia eli 140 mrd. markkaa, joista 80 mrd. markkaa oli koroltaan alle 11 prosenttia. Näiden luottojen kesikorko oli 9.7 prosenttia.

Peruskorkosidonnaisiin matalakorkoisiin luottoihin kuuluvat korkotuki- ja kattokorkoluotot. Valtion korkotukea saavista lainoista tärkeimmät ovat opintolainat, ASP-lainat, maatilatalouden korkotukilainat ja vuokra-asuntojen korkotukilainat. Ainoastaan opintolainojen (11.5 mrd. mk) korot on irrotettu peruskorosta niiden muutokset perustuvat talletusten kesikoron kehitykseen.

Kattokorkolainoja - lainoja, joiden korolle on asetettu yläraja - ovat lähinnä "aravan" ensisijaislainat, mutta myös opintolainat ja ASP-lainat sen jälkeen, kun niiden saama korkotuki on päättynyt. Korkotuki- ja kattokorkolainoja oli vuoden 1991 lopussa yhteensä noin 40 mrd. markkaa, joista peruskorkosidonnaisia lähes 30 mrd. markkaa. Korkotuki- ja korkokattolainojen kesikorko oli vuoden 1991 lopussa 10 prosenttia.

¹⁰⁷ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, s. 62

¹⁰⁸ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 sekä SP:n tilastot

¹⁰⁹ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, s. 133 ja 135

¹¹⁰ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 sekä SP:n tilastot

Muita halpakorkoisia peruskorkosidonnaisia luottoja on pankeilla noin 50 mrd. markkaa. Näiden keskikorko oli vuoden vaihteessa 9.5 prosenttia, kun nollakorkoisia luottoja ei oteta huomioon¹¹¹.

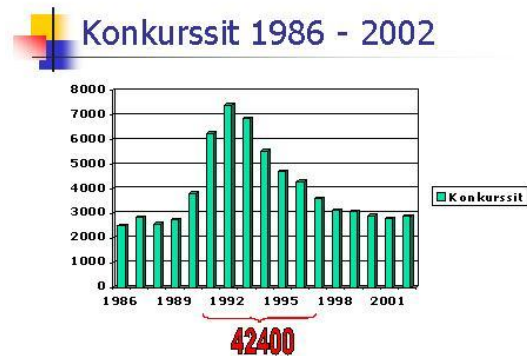
Suomen Pankki ja pankkien ylin johto ajoivat pankkisektorin liiketoiminnan umpikujaan eli nk. korkoloukkuun. Ei siis asiakkaita.

Korkoloukku yritettiin ratkaista yksipuolisella koronnostolla. Asiakkaat kuitenkin riitauttivat pankin toimet ja voittivat lopulta jutun hutikuun 3 päivänä 1992 annetulla Korkeimman oikeuden päätöksellä KKO:1992:50. Yksipuolinen koron nostaminen ei siis tullut kyseeseen. Ongelma jäi olemaan ja pahensi pankkien ahdinkoa.

2.2 Vanhat kaadetaan ja uudet yritykset taiotaan vientisektoriin

Vapaamuurarit puhuvat uudesta maailmanjärjestyksestä. Suomessa voitaneen puhua uudesta Suomen järjestyksestä, jota eri ryhmittymät suunnittelivat ja toteuttivat tehokkaasti. Voittajat ja uhrat, keskitysleirin piikkilangan kummallekin puolelle sijoitettavat päätettiin näitten suunnitelmien pohjalta.

Pankkikriisin seurauksena noin 42.400 yritystä kaadettiin. Kyseinen luku vastaa noin 20 % kaikista yrityksistä. Luottotietorekisteriin sijoitettiin ylivelkaantuneena noin 400.000 henkilöä ja tiensä pään kohtasi ainakin noin 14.000 kansalaista. Omaisuutta siirrettiin kyseenalaisin, laittomin ja rikollisinkin keinoin osapuolelta toiselle arvioni mukaan noin 200 - 300 miljardin markan edestä. Toimeen oli pantu Hitlerin ja muitten raakalaisten opit. Laskun loppusaldo ei edes vielä ole nähtävissä. Stakesin ja muitten asiantuntijoiden tekemien tutkimusten mukaan laskua tullaan vielä maksamaan ainakin tämän ja seuraavan sukupolven ajan.

Laman aikaisen talouspolitiikan taustalta hahmottuu ajattelu, jonka elementtejä ovat 'rikos ja rangaistus' - teema eli moralistinen suhtautuminen nousu kauteen, näkemys talouden suljetun sektorin kohtuuttomasta paisumisesta, halu integroitua eurooppalaiseen valuuttajärjestelmään ja vakava huoli maan ulkomaisen velan ja valtion velan kasvusta. Tällainen kuva on löydettävissä sekä talouspolitiikan linjan muodostavista päätöksistä että talouspoliittisten päättäjien puheenvuoroista:

"Rakenneongelmien kasautuminen jäi menneen voimakkaan korkeasuhdanteen varjoon. Vientikelpoisen tuotannon pohjan näivettyminen ja suljetun sektorin kasvu eivät juuri häirinneet, kun talouskatsauksissa keskityttiin ihastelemaan kokonaistuotannon komeita kasvulukuja ja matalaa työttömyyttä. Nyt, kun korkeasuhdanteen kupla on puhjennut, tilanne on nähtävissä koko ankeudessaan." "Varsinainen ongelma on, että kansantalouden voimavarat takavuosien korkeasuhdanteessa hakeutuivat liian suuressa määrin suljettuun sektoriin. Liian pieni osa tuotannosta päätyy vientiin. Tilanteen korjaaminen edellyttää voimavarojen mittavaa siirtymistä suljetusta avoimeen sektoriin."
(Viinanen 1991)

Lamaa edeltänyt nousu nähdään kuplana ja lama paluuna realiteetteihin. Todellisuutta on se, että avoin sektori eli vientiteollisuus on liian heiveröistä tuottaakseen riittävästi valuuttatuloja suljetun sektorin pohjattomiin tarpeisiin. Resursseja olisi siksi saatava siirtymään suljetulta sektorilta avoimelle, mutta sekin on vaikeaa, koska demokratia ja ay-liike vastustavat välttämättömiä muutoksia:

"Talous ei kykene sopeutumaan muuttuviin olosuhteisiin, sillä kilpailun puuttuminen ja korporativistiset sidonnaisuudet ovat jäykistäneet rakenteet. Metsässä ei liikahda lehtikään, elleivät etujärjestöt ja parlamentaariset määränemmistöt salli."
(Viinanen 1991)¹¹²

¹¹¹ Pankkien luotonantokyvyn turvaaminen välttämättömänä, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 1992/7

¹¹² Laman opetukset, professori Jaakko Kiander, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus ja Suomen akatemia, s. 51 - 53

*"Yksi näitä suomalaisen sairauden syitä oli poliittinen Neuvostoliiton kauppa. Sitten oli tämä kilpailematon Suomi; eihän Suomi ollut mikään markkinatalousjärjestelmä. Eihän meillä ollut markkinataloudessa ja maailmankaupassa muuta kuin metsä ja paperi ja vientisektori. **Kaikki muu oli ihan sairasta: pankit, vakuutus, elintarvikeala, maatalous. Sehän on siis ollut aivan sairasta hommaa**",
(S, entinen ministeri)¹¹³*

Erityisesti suljetun yrityssektorin ja kotitalouksien velanhoitovaikeudet jatkuvat ja **saamisiin entisestä Neuvostoliitosta liittyy kasvavia riskejä**¹⁴. Kuten aiemmin olen todennut kyseinen kriisi ei ollut asiakkaitten aiheuttama, vaan PK-sektori joutui omaisuudellaan korvaamaan muitten tahalliset ja tuottamukselliset vahingot. Pk - yritykset työllistävät yksityisen sektorin työvoimasta noin 63 prosenttia ja tuottavat yksityisen sektorin yhteenlasketusta liikevaihdosta noin puolet¹¹⁵.

2.3 Rohtoryhmä

Toukokuussa 1991 pankkitarkastusvirasto, Suomen Pankki ja valtiovarainministeriö perustivat yhteisen työryhmän suunnittelemaan niitä toimenpiteitä, joilla varauduttaisiin mahdolliseen pankkikriisiin¹⁶. Kyseinen ryhmä sai nimekseen Rohto- ryhmä. Jäseniksi ryhmään valittiin Jorma Aranko PTV, Eino Keinänen VM, Pekka Laajanen VM, Risto Määttänen PTV, Esko Ollila SP ja Matti Vanhanen SP. Ryhmää avustivat Liisa halme SP ja VVR, Seppo Kostiainen SP, Peter Nyberg SP, Paavo Peisa SP, Heikki Soltila SP ja Vesa Vihriälä SP. Työryhmän perustamiseen johti erityisesti Jorma Arangon kirje Eino Keinäselle, koskien pankkien tilaa. Kirje sai VM:n huolestumaan asiasta.

Rohto-ryhmän kautta siis kulkivat kaikki salaiset suunnitelmat ja kyseiset henkilöt persoonallaan siis edustavat toimeenpano voimaa. Nämä henkilöt ovat pankkikriisin toteuttamisen sielu.

Rohtoryhmän kokousten pöytäkirjat ja suunnitelmat ovat syystä tai toisesta salattu.

Pankkeihin oli perustettu vastaavia suunnitteluryhmiä vastaavaan aikaan. Esimerkiksi OKO:ssa kyseinen ryhmä kerättiin Kari Jordanin alaisuuteen.

2.4 Suomen Pankin työryhmä keväällä 1992

2.4.1 Pankkien kannattavuus- ja vakavaraisuusnäköymät

Pankkien kannattavuus jatkuu heikkona vuonna 1992 ja myös vuonna 1993. Kuluvana vuonna pankkien voidaan odottaa tekevän edelleenkin tuntuvasti tappiota. Erityisesti suljetun yrityssektorin ja kotitalouksien velanhoitovaikeudet jatkuvat ja **saamisiin entisestä Neuvostoliitosta liittyy kasvavia riskejä**. Tämän vuoksi luottotappioiden voi ennustaa kasvavan viime vuodesta. Samalla järjestämättömät luotot alentavat korkokatetta.

Korkokate uhkaa heikentyä myös edellä todetun korkoloukun vaikutuksesta. Pankkien markkavarainhankinta on edelleen kallistumassa, kun talletuksia siirtyy korkeakorkoisille tileille. Luotonannon keskimääräinen korkotaso ei kuitenkaan nouse samaan tahtiin niin kauan, kun luottokannasta huomattava osa on peruskorkosidonnaista ja peruskorko on jäykkäliikkeen suhteessa markkinakorkoon.

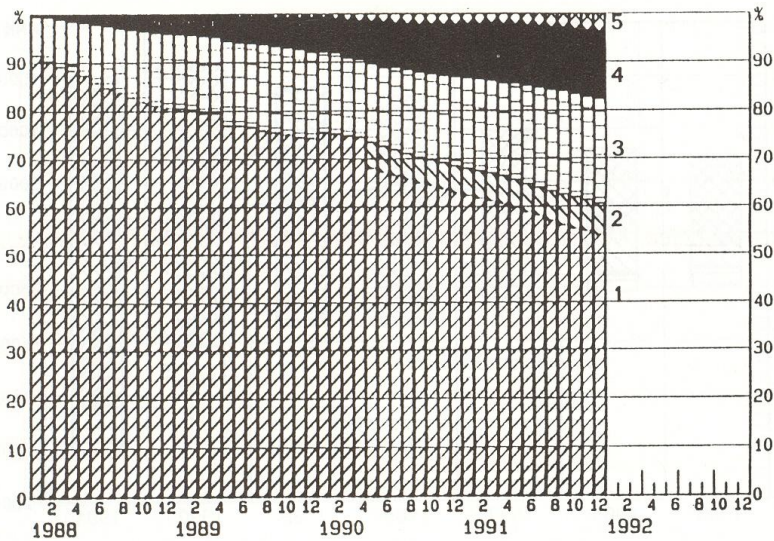
¹¹³ Laman opetukset, professori Jaakko Kiander, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus ja Suomen akatemia, s. 57

¹¹⁴ Pankkien luotonantokyvyn turvaaminen välttämätöntä, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 1992/7

¹¹⁵ Laman pitkä varjo, VATT, Pienyrittäjien selviytyminen lamasta, Henri Parkkinen ja Raija Volk, PTT s. 97

¹¹⁶ Suomen Pankin vuosikirja 1991

Kuvio 9. Pankkien luotonannon korkosidonnaisuus

- 1 Perus- ja kiinteäkorkoisten osuus (toukokuusta 1990 lähtien vain peruskorkosidonnaiset)
- 2 Kiinteäkorkoisten osuus
- 3 Helibor-sidonnaisten (1-12 kk) osuus
- 4 Pitkiin viitekorkoihin sidottujen osuus
- 5 Omiin ja muiden korkoihin sidotut

Pankkien sekä ulkomainen että kotimainen rahoitus on myös muuttunut aiempaa lyhytaikaisemmaksi. Tämä on lisännyt pankkien korko- ja likviditeettiriskejä. Siten rahoituksen hinnan mahdollinen nousu vaikuttaa aiempaa enemmän korkomarginaaliin ja pankit ovat aiempaa alttiimpia maksuvalmius ongelmien syntymiselle.

Varallisuusarvojen lasku on edelleenkin täysin mahdollista. Kaikilta osin esimerkiksi maan hinta ei ole saavuttanut tasoa, jonka voi olettaa säilyvän pitemmällä tähtäimellä. Lisäksi rahoitusvaikeudet aiheuttavat myös puhtaasti likviditeettisistä varallisuushintojen laskua. Ohuiden markkinoiden takia kiinteistösijoitukset ovat poikkeuksellisen epälikvidejä. Yksi ongelma on pankkien haltuun vakuutena tullut omaisuus, jota pankit joutuvat ennen pitkää myymään.

Kuluvan vuoden tappioiden voi kaiken kaikkiaan olettaa heikentävän pankkien vakavaraisuutta tuntuvasti vuoden loppuun mennessä. Vakavaraisuusongelmien vaikeutuminen edelleen 1993 on myös täysin mahdollista, ja jopa todennäköistä, vallankin jos vakavaraisuuden laskentaperusteita ETA-sopimuksen takia edelleen kiristetään.

Lain ja kansainvälisten suositusten mukaisen vakavaraisuusrajan lähestyminen tai edes lievä alitus ei merkitse pankin konkurssia. Pääomavaatimuksen tarkoitus on nimen omaan turvata se, että pankilla riittää pääomaa yllättävien tappioiden kattamiseen. Mutta jo vakavaraisuusnormin lähestyminen aiheuttaa ongelmia, koska se heikentää luottokelpoisuutta ja tekee pankin haavoittuvaksi olosuhteiden muutoksille.

2.4.2 Uhkana luottolama

Markkinataloudessa pankkitoiminnan kannattavuus seuraa luonnollisesti läheisesti muiden toimialojen kehitystä. Tietyssä mielessä pankkien kärsimät luottotappiot ja epäkuranttiudet ovat tehokkuutta edistäviä, koska ne pakottavat pankit arvioimaan uudelleen sijoituspolitiikkaansa ja resurssikäyttöään ja niiden omistajat asettamaan toimivalle johdolle tiukempia vaatimuksia. Tästä huolimatta pankkien tappiot yhdistyneenä yritysten ja kotitalouksien luottoihin liittyviin kasvaneisiin riskeihin ovat koko kansantalouden kannalta erittäin vakava huolenaihe. Vakavaraisuusnormin lähestyminen pakottaa pankit suhtautumaan äärimmäisen varovaisesti luottojen ja takausten antamiseen. Koska pankkitoiminta pohjautuu luottamukseen, pankit eivät voi sallia vakavaraisuuden laskua yleisesti hyväksytyjen normien alapuolelle. Tämä vuoksi niiden on ryhdyttävä supistamaan tasettaan hyvissä ajoin

ennen 8 prosentin tasoa. Tämä raja onkin pikemminkin teoreettinen kuin käytännössä mahdollinen vakavaraisuusraja.

Tärkeä seikka on, että vaikka pankit itse olisivat halukkaita alittamaan lain asettaman pääomavaatimuksen, mihin Suomessa pankkitarkastusvirasto voisi periaatteessa antaa poikkeusluvan, pankit eivät käytännössä voi ottaa tällaista riskiä. Kansainvälisen jälleenerahoituksen hinta ja saatavuus riippuvat ratkaisevasti pankin vakavaraisuudesta. Asian tärkeyttä korostaa, että pankkien varainhankinnasta noin 40 % on ulkomaista. Jos jälleenerahoittajien piirissä syntyy epäluottamusta pankkien kykyyn suoriutua velvoitteistaan, rahoituksen saatavuus voi ehtyä. Toteutuneet riskiluokitusten pudotukset ja tarkkailulistalle asettamiset osoittavat, että tähän ongelmaan on syytä suhtautua vakavasti.

Lievimmässä muodossa taseen supistaminen käy päinsä pankkien keskinäisiä sitoumuksia vähentämällä ja yleisölle suunnatun uuden luotonannon kasvun hillitsemisellä. Pankit ovatkin jo viime vuodesta lähtien turvautuneet näihin keinoihin. Luotonkysyntää on karsittu sekä koron nostamisella että vakuusvaatimusten kiristämällä.

Tilanteen vaikeutuessa pankkien on ryhdyttävä jyrkempiin toimenpiteisiin. Luottoja on jätettävä uusimatta tai niitä on sanottava irti ennen juoksuajan loppua. Tappioriskin takia suurimman karsinnan kohteeksi joutuvat väistämättä luottokohteet, joilla ei ole hyviä tai riittäviä vakuuksia.

Nyt näköpiirissä olevan tuloskehityksen valossa pankkien yleisölle myöntämien luottojen määrän voi olettaa pysyvän ilman erityistoimia enintään vuoden 1992 alun tasolla pitkälle ensi vuoteen. Erittäin todennäköistä kuitenkin on, että luotonantoa joudutaan nettomääräisesti supistamaan. Jos pankkien tappiot muodostuvat ennakoitua suuremmiksi, luottokannan supistamistarve vakavaraisuuden ylläpitämiseksi muodostuu tuntuvaksi. Supistumistarve korostuu, jos vakavaraisuuden heikentyminen johtaa ulkomaisen jälleenerahoituksen saatavuuden vaikeutumiseen.

2.4.3 Luottojen matalakorkoisuus

Hallinnollinen peruskorkojärjestelmä ei ole sopeutunut rahoitusmarkkinoiden säännöstelyn purkautumiseen. Markkinakorkojen kohoamisesta huolimatta peruskorko on pysynyt likimain muuttumattomana vuodesta 1988 lähtien. Peruskoron muuttumattomuus on johtanut siihen, että useimmat vanhat peruskorkosidonnaiset luotot ovat jääneet hyvin matalakorkoisiksi verrattuna sekä markkinakorkoihin sidottuihin luottoihin että uudempiin peruskorkoon sidottuihin luottoihin: luottojen korkohajonta on suurentunut. Korkohajonnan kasvu on entisestään vaikeuttanut peruskoron muuttamista.

Peruskorkoisiin luottoihin liittyy korkoriski, kun yhä suurempi osa verottomasta peruskorkosidonnaisesta talletuskannasta on muuttumassa veronalaisiksi, markkinakorkoisiksi talletuksiksi. Vanhat, alhaiseen korkoon myönnetyt luotot rasittavat pankkien kannattavuutta huomattavasti.

Matalien luottokorkojen nostaminen esimerkiksi yhdellä prosenttiyksiköllä - kuitenkin enintään 12 prosenttiin - merkitsisi pankeille vajaan 1 mrd. markan vuosittaista nettotulojen lisäystä olettaen, että talletus- ja luottokannat eivät muuttuisi. Lisäkorkorasituksesta kotitaloudet kantaisivat noin viidenneksen ja loppuosa jakautuisi kuta kuinkin tasan yritysten ja valtion kesken, kun oletetaan, että valtio maksaisi puolet korkotukiluottojen lisäkorosta.

2.4.4 Pääomasitus

Korkotuki- ja kattokorkolainat aiheuttavat pankeille myös pääomasitusta ts. pankkien omaa pääomaa sitoutuu näiden luottojen kattamiseen. Pääomasitus voidaan periaatteessa poistaa valtioneuvostolla.

2.4.5 Siirtyminen täyteen markkinaehtoisuuteen

Matalien luottokorkojen korottaminen on lyhyen ajan toimenpide, joka lieventää pankkien akuuttia kannattavuusongelmaa. Se ei kuitenkaan poista perusongelmaa ts. sitä, että säännöstelyllä rajoitetaan pankkien hinnoittelua osassa varainkäyttöä, jäykkäliikkeisellä peruskorolla aiheutetaan tuntuva kannattavuuden vaihtelua ja osaan varainhankinnasta kohdistetaan vinouttavaa verotukea. Nyt pankkien vaikeuksia kärjistänyt korkoloukku on syytä poistaa niin pian kuin mahdollista

2.5. Pankkien vakavaraisuusongelman luonne

2.5.1 Korkoloukku

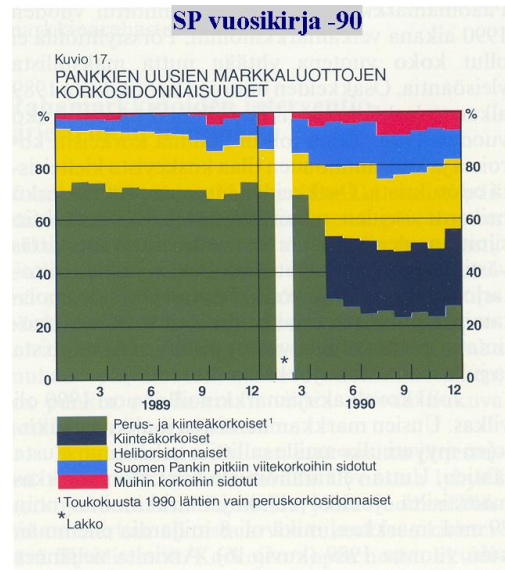
Pankkien korkomarginaali, joka Suomessa on muihin maihin verrattuna ollut verraten kapea jo pitkään, on supistunut viime vuosina jaon supistumassa edelleen. Syynä on varainhankinnan kustannusten nopea kallistuminen samalla, kun antolainauksen keskimääräinen korkotasoa ei ole voinut nousta vastaavasti.

Varainhankinnan kallistuminen johtuu talletusten nopeasta siirtymisestä markkinaehtoisiksi lähdeverollisiksi talletuksiksi. Näiden keskimääräinen korkotasoa on muodostunut korkeaksi markkinakorkojen nousun vuoksi.

Sen sijaan luotonannon keskimääräinen korkotasoa on jäänyt jälkeen tästä talletuskorkojen noususta, koska huomattava osa (runsas 50 % tällä hetkellä) markkaluotoista on edelleen sidottu peruskorkoon eikä peruskorko ole seurannut markkinakorkojen nousua.

Osalla peruskorkoon sidotuista luotoista on markkinakorkoihin verrattava korko, mutta huomattava osa on hyvin matalakorkoisia (yli neljänneksellä korko on alle 10 % ja yli puolella alle 11 %). Matalakorkoisten luottojen joukossa on huomattava määrä ns. korkotuki- ja kattokorkolainoja, joiden korot on erilaisin hallinnollisin päätöksin rajoitettu alhaisiksi.

Korkoloukku uhkaa pahentua edelleen, kun kasvava osa pankkien varainhankinnasta muuttuu korkeakorkoiseksi ja luottokoroista vain osa on markkinaehtoisia.

2.5.2 Luotto- ja takaustappiot, varallisuusarvojen lasku

Talouden ajaututtua pahan ylikuumenemisen jälkeen Suomen taloushistorian kenties syvimpään lamaan pankkien luotto- ja takaustappiot ovat moninkertaistuneet: vuonna 1991 ne olivat 7.6 mrd. markkaa. Samalla ns. järjestämättömät luotot ovat merkinneet pankeille useiden miljardien menetystä saamatta jääneiden korkojen takia. Pankkien osake- ja kiinteistöomistusten arvo on laskenut merkittävästi varallisuushintojen romahtaessa. Luottojen vakuutena olevan omaisuuden arvon aleneminen lisää entisestään luotto tappioiden määrää.

Vuonna 1992 pankkien tappiot ovat edelleen suuret ja saattavat jopa kasvaa. Vaikka tuotannon supistuminen on tasaantunut ja talouden toimeliaisuus lisääntynyt vuoden loppupuolella, luottotappiot ja järjestämättömiin luottoihin liittyvä korkorasitus eivät ehdi kääntyä laskuun vielä 1992. Tilanteen paraneminen vuonna 1993 on mahdollista mutta ei suinkaan varmaa. Paraneminen riippuu siitä, saadaanko talouden kasvu käyntiin kuluvan vuoden aikana. Tämä taas riippuu keskeisesti pankkien kyvystä tarjota luottoa.

2.5.3 Raskas kustannusrakenne

Suomalaisten pankkien kustannusrakenne on pitkään jatkuneen säännöstelyn vuoksi kansainvälisesti vertaillen huomattavan raskas.

2.5.4 Oman pääoman vaatimukset

Kansainväliset suositukset, jotka mm. EY on omaksunut, edellyttävät, että pankeilla on tietty määrä omaa pääomaa suhteessa saamisiin ja sitoumuksiin. Oman pääoman määrä asettaa siten rajat pankin luotonannolle. Suomen pankkilainsäädännön vakavaraisuusmääräyksiä on äskettäin merkittävästi kiristetty kansainvälisiä suosituksia vastaaviksi. Vuoden 1993 alusta kaikilla kansainvälisesti toimivilla pankeilla tulee olla 8 % omaa pääomaa.

Vakavaraisuusnormin alitus ei merkitse pankin joutumista selvitystilaan. Vakavaraisuusvaatimuksen täyttäminen on kuitenkin välttämätöntä, koska pankkien jälleenerahoituksen hinta ja saatavuus riippuvat siitä

ratkaisevasti. Erityisesti ulkomainen varainhankinta, joka on 40 % kaikesta varainhankinnasta, vaarantuisi vakavaraisuuden heikentyessä.

Pankkien tappiot supistavat pankkien omaa pääomaa. Vielä vuoden 1991 lopussa suomalaiset pankit täyttivät vakavaraisuusnormin keskimäärin varsin hyvin. Pankkien välillä oli kuitenkin suuria eroja, ja kuluvan vuoden tappiot uhkaavat heikentää koko pankkisektorin vakavaraisuuden nykyisen tasekoon vallitessa lähelle mainittua 8 prosentin turvarajaa ja pahimmassa tapauksessa jopa sitä huonommaksi. Mahdolliset lisätappiot vuonna 1993 vaarantaisivat normin täyttämisen nykyisen tasekoon vallitessa hyvin suurella todennäköisyydellä.

2.5.5 Luottolaman uhka

Jos tappiot vähentävät pankkien omia pääomia, vakavaraisuusvaatimusten täyttäminen edellyttää uusia pääomasijoituksia tai saamisten ja sitoumusten määrän supistamista. Uuden pääoman saaminen markkinoilta on tällä hetkellä hyvin vaikeaa. Koska pankkitoiminnassa on aina varauduttava ennakoimattomiin riskeihin, ilman erityistoimia pankkien on ryhdyttävä luottojensa määrän vähentämiseen jo ennen 8 prosentin rajan saavuttamista. Pankit ovatkin jo viime vuodesta lähtien supistaneet eri keinoin taseitaan. Yleisöä tämä on koskenut toistaiseksi lähinnä uusien luottojen hinnan nousuna, saatavuuden vaikeutumisena ja vakuusvaatimusten kiristymisenä.

Jos kuitenkin koko pankkisektorin vakavaraisuus lähestyy ja uhkaa alittaa vakavaraisuusnormin, on pankkien pakko ryhtyä jyrkempiin toimiin. Luottoja on jätettävä uusimatta ja vanhoja on sanottava irti. Tämä koskee ensimmäiseksi riskipitoisimpia ja huonotuottoisimpia luottokohteita. Kun pankkirahoituksella on keskeinen asema Suomessa ja kun vaihtoehtoisten rahoituslähteiden käyttö erityisesti vallitsevassa tilanteessa vaikeutuu, merkitsee pankkiluottojen vähentäminen investointi- ja kulutuskysynnän pakkosupistusta.

Esimerkiksi pääoman 1 miljardin markan supistustarpeen kompensoiminen vaatisi luotonannon vähentämistä 10-12 mrd. markalla. Kokonaistuotannon kasvu jäisi tällöin kahden vuoden aikana yhteensä lähes 2 % pienemmäksi kuin ilman luotonannon supistamista. Työllisten määrä jäisi 15 000-20 000 pienemmäksi, mikä lisäisi julkisen sektorin työttömyyskuluja kahden vuoden kuluessa vähintään 1 - 1.5 mrd. markalla.

Jo 1 miljardin markan pääomaa vastaava luotonantotarjonnan supistus riittäisi syventämään lamaa ja siirtämään talouden nousun pitkälle vuoteen 1993. Jos pankkien kannattavuus heikkenee huomattavasti, pääoman säästämisen tarve ilman erityistoimia voi olla useita miljardeja. Vaikutukset tuotantoon ja työllisyyteen olisivat kohtalokkaita.

2.5.6 Pankki ongelmien tausta

Pankkien vaikeudet johtuvat useasta tekijästä. **On selvää, että huono kannattavuus on pitkälle seurausta pankkien omista virheistä: luotonannon liiallisesta laajentamisesta riittämättömällä korolla ja huonoilla vakuuksilla, luottokelpoisuuden arvioinnin laiminlyönnistä, rahoituskustannusten nousuun varautumattomuudesta, riskipitoisesta sijoitustoiminnasta ja voimavarojen tuhlaamisesta.**

Kuitenkin myös talouspolitiikan päättäjät ja viranomaiset ovat keskeisesti vastuussa tilanteesta. Finanssipolitiikka oli liian löysää 1980-luvun lopulla, rahapolitiikan kiristävät toimet myöhästyivät, peruskorko ei ole seurannut yleistä korkokehitystä, verolainsäädännön muutosta ei kytketty rahoitusmarkkinoiden liberalisointiin ja muutenkin liberalisointitoimien tahdistamisessa epäonnistuttiin. Seurauksena oli talouden ylikuumeneminen ja varallisuushintojen jyrkkä nousu. Valvonnalla ei puututtu - eikä kaikilta osin voitu puuttua - riittävän ajoissa tai päättäväisesti ylilyönteihin.

Oma vastuunsa on myös asiakkailla. Kotitaloudet ja yritykset suhtautuivat liian keveästi velanottoon rahoitusmarkkinoiden vapautuessa. Reaalikoron ei uskottu muuttuvan pysyvästi positiiviseksi ja velkaantuminen rakennettiin ylioptimististen tulo-odotusten varaan.

Lisäksi Suomesta riippumattomat merkittävät ulkoiset seikat, kuten idänkaupan romahdus, länsimarkkinoiden kasvun hiipuminen, aiheuttivat ulkomaisen kysynnän poikkeuksellisen rajun supistumisen, joka ilman kotimaisia erityistekijöitäkin olisi suistanut talouden vakavaan taantumaan.

Syylisten nimeäminen ei kuitenkaan auta ratkaisemaan koko taloutta uhkaavaa luottolamaa. Vallitsevasta tilanteesta on pyrittävä selviämään pienimminkin mahdollisin tuotannon ja työllisyyden menet yksin. Tämä edellyttää sekä pankeilta että julkiselta vallalta pikaisia toimia.

Keskeinen kysymys luottolamaan ja pankkien ongelmiin on Neuvostoliitosta Suomeen ohjatun pääoman katoaminen sekä pankkien ja valtion johdon rooli tapahtumiin. Huomion arvoista asiassa on se, että Mauno Koivistosta tuli 1982 Presidentti.

2.6 Presidentti Mauno Koiviston tilaisuus 2.3.1992

Maaliskuussa luovutettu selvitys pankkien luotonantokyvyn turvaamisesta korosti merkittävästi tarvetta supistaa taseita sanomalla irti luottoja sekä korkosäännöstelyn poistamista. Sama todettiin hieman eri mittaria käyttäen presidentti Koiviston 2.3.1992 presidentin linnassa järjestämässä talouspoliittisessa keskustelutilaisuudessa. Tuolloin todettiin, että luottojen vakuutena olevien kiinteistöjen vakuusarvojen noin 15% arvonalasku aiheuttaa luotonantokyvyn laskun pankkien antolainauksessa. Kyseinen asia markkamääräisesti mitattuna vastaa noin 180 miljardin markan määräistä lainakannan supistamista. Asialla presidentin linnassa olivat samat oman liiketoimintansa tuhonneet pankkimiehet ja talouselämän edustajat.

☐ Linnan tilaisuuteen osallistuivat professorit Bengt Holmström, Erkki Koskela, Jouko Paunio, tutkijaprofessori Seppo Honkapohja ja apulaisprofessori Veikko Reinikainen sekä pääjohtajat Timo Relander ja Olli Niitamo, toimitusjohtajat Pertti Kukkonen ja Pentti Vartia, ylijohdaja Sixten Korkman, pääjohtajat Kalevi Hemilä, Seppo Lindblom, Tauno Matomäki ja Pertti Voutilainen, kansliapäällikkö Reino Uronen, osastopäällikkö Kari Puumanen, toiminnanjohtaja Peter Johansson, varatoimitusjohtaja Vesa Vainio, pankinjohtaja Björn Wahlroos ja apulaiskaupunginjohtaja Pekka Korpinen. Koivisto oli tyytyväinen alustuksiin¹⁷.

Mielestäni Koiviston omat sanat ja ajatukset paljastavat joukkoteurastuksen pohjatuksen olevan käynnissä. ☐ Lalla 2. maaliskuuta 1992 järjestettiin Linnassa talouspoliittinen keskustelutilaisuus, johon osallistui parisenkymmentä talouden asiantuntijaa yliopistoista, talouselämästä ja hallinnosta. Hänen arvioonsa (Björn Wahlroos) pankkien tilasta sisältyi todellinen pommi: Ainoa huoli, joka minulle syntyy näistä kahdesta puheenvuorosta on, että se todellisuus, jonka näemme ympärillämme, on aika karmeaa jo tänään. Työttömyyden kautta, konkurssien kautta olemme opettamassa kokonaista sukupolvea suomalaisia siihen, että yrittäminen ei kannata. Pankkien ja työeläkejärjestelmän koko toiminta perustuu sille, että tiettyä varallisuutta, jota se voi moninkertaistaa esim. vakavaraisuussääntöjen kautta. Tosiasia on, että vuonna 1992 kiinteistöjen arvot tippuvat vielä 15 prosenttia. Pankkijärjestelmän suorassa omistuksessa on noin 40 miljardin markan edestä kiinteistöjä. Sen lisäksi pankeilla on lainojen vakuutena kiinteistöjä yhtiöissä, joiden oma pääoma on kutakuinkin kulutettu ja jotka ovat siis konkurssin partaalla. Se on ehkä 40, ehkä 60 miljardia markkaa. Tämä 15 miljardia markkaa kerrottuna Bank for international Settlementsin 8 prosentin vakavaraisuusvaatimuksilla merkitsee 12,5 kertaa 15 eli 180 miljardin markan poistumista suomalaisen pankkijärjestelmän luotonantokyvystä¹⁸.

Tässä tilaisuudessa siis ammuttiin ilmaan lähtölaukaus yrittäjien, asunovelallisten ja takaajien lahtaamiselle. Kyseinen toimi pohjautuu sellaiseen ajatukseen, että pankilla on vakavaraisuuden säilyttääkseen vain tietty mahdollisuus rahoittaa asiakkaitaan. Kyseinen 180 mrd. vaje oli vain osa totuutta. Pankeilla oli nimittäin nk. taseen ulkopuolisia vastuita, jotka vaikuttivat kuitenkin pankin taseeseen luottotappiokirjauksissa. Kun nämä noin 176 mrd. suhteutetaan edellä esitettyyn vakavaraisuuskaavaan päädyimme noin 250 mrd. markan suuruiseen tarpeeseen siirtää taseitten ulkopuolelle omaisuuseriä. Tässä ammuttiin alkulaukaus nk. arvopaperistamiselle eli taselainaukselle. Toisin sanoen pankkien taseista siirrettävien luottojen määrä eli asiakkaat oli päätetty etukäteen.

2.7 Presidentti Mauno Koiviston tilaisuus 6.5.1992

☐ **Dikeuspoliittinen keskustelutilaisuus Linnassa 6. toukokuuta 1992, klo 19.00 alkaen**
Tasavallan presidentti on päättänyt järjestää oikeuspoliittisen keskustelutilaisuuden tuomiolaitoksen, yliopistojen ja tutkimuslaitosten edustajien kanssa. Teemoina ovat tuomioistuinten yhteiskunnallinen vallankäyttö ja riippumattomuus sekä tuomioistuinten toiminnanarviointi ja arvostelu.

¹⁷ Kuilun partaalla Keijo K Kulha s. 130

¹⁸ Kaksi Kautta, Mauno Koivisto s. 368 - 369

Keskustelu rakentuu ensimmäisen teeman osalta kahteen valmisteltuun puheenvuoroon ja toisen teeman osalta yhteen valmisteltuun puheenvuoroon (yhteensä noin 30 min) sekä kummankin teeman osalta 2 - 3 valmisteltuun kommentti puheenvuoroon (noin 10 min). Lisäksi pankkitarkastusviraston johtaja Jorma Aranko käyttää valmistellun puheenvuoron (noin 10 min) em. alustusten jälkeen tai keskusteluosuuden alussa.

Tuomioistuinten yhteiskunnallinen vallankäyttö ja riippumattomuus.

Alustus: Korkeimman oikeuden presidentti Olavi Heinonen ja korkeimman hallinto-oikeuden edustaja, hallintoneuvos Pekka Hallberg tai hallintoneuvos Sakari Sippola.

Kommentit: Professori Allan Rosas, ÅA; professori Heikki Ylikangas, HY; OTT tutkija Martin Scheinin, SA.

Tuomioistuinten toiminnan arviointi ja arvostelu

Alustus: professori Aulis Aarnio, TY

Kommentit: apulaisprofessori Jukka Kekkonen, HY; erikoistutkija Jyrki Tala, OPTL

Tilaisuuteen osallistuivat edellä mainittujen lisäksi Tasavallan Presidentti, Rouva Koivisto, kansliapäällikkö Jaakko Kalela, adjutantti, erityisavustaja Martti Manninen sekä seuraavat henkilöt:

johtaja Jorma Aranko, pankkitarkastusvirasto
pres. Olavi Heinonen, KKO
hall.neuvos Pekka Hallberg, KHO
hall.neuvos Suviranta KHO, ei voinut osallistua ulkomaanmatkan takia
prof. Allan Rosas, ÅA
prof. Heikki Ylikangas, HY
OTT Martin Scheinin, SA
prof. Aulis Aarnio, TY
apul.prof. Jukka Kekkonen, HY
er.tutkija Jyrki Tala, OPTL
prof. Leena Kartio, TY
prof. Olli Mäenpää HY
dos. Juha Pöyhönen, HY
prof. Kirsti Rissanen, HY
prof. Kaarlo Tuori, SA
OTL Veli-Pekka Viljanen, OM
kihl.tuomari Markku Arponen, Rovaniemen tuomiokunta
ylituomari Olli Karikoski, Oulun LO
pormestari Juha Kettunen, Kuopion RO
pres. Esko Kilpeläinen, Itä-Suomen HO
oik.neuvos Per Lindholm, KKO
pres. Erkki Rintala, Vaasan HO
ap.prof. Antti Kivivuori, HY
prof. Jaakko Uotila, TY
oik.neuvos Erkki-Juhani Taipale, KKO
asianajaja (1.5.1992 alkaen oik.neuvos KKO) Mikko Tulokas

Korkeimman oikeuden presidentti Olavi Heinonen toimii tilaisuuden puheenjohtajana.

Tasavallan presidentti haluaa keskustella seminaarista Heinosen kanssa jonkin aikaa ennen seminaaria ja ottaa Heinosen vastaan Linnassa myöhemmin sovittavana aikana.¹¹⁹

2.7.1 Keskustelusta ja sen sisällöstä antoi osallistuja kommenttinsa seuraavasti:

☞ Professori Heikki Ylikangas, 10.6.2002:

¹¹⁹ Erityisavustaja Martti Mannisen kutsukirje Presidentti Koiviston puolesta, 14.4.1992

Muistelen, että tilaisuuden tarkoitus oli tasavallan presidentin ja - mikäli mahdollista . mukaan kutsuttujen henkilöiden arvovallalla painostaa Korkein oikeus tekemään Koiviston mieleinen ratkaisu pankkeja koskevassa asiassa.

Koivisto puolsi kantaa, jonka mukaan pankeilla pitäisi olla oikeus yksipuolisesti nostaa lainakorkoa.

Korkeimman oikeuden presidentti Olavi Heinonen oli kuitenkin teettänyt lainanottajan oikeuksia puoltavan päätöksen KKO:ssa ennen kokousta, mistä Koivisto oli selvästikin näreissään.

Minulta ei ollut pyydetty valmistettua puheenvuoroa. Käytin kuitenkin keskustelussa puheenvuoron, jossa käsittelin tuomioistuinten merkitystä valtiota muodostavina instituutioina historiassa ja EU:n toiminnassa. Ennakkotapauksin ohjataan kehitystä haluttuun suuntaan ja luodaan oikeudellista massaa, josta kodifikaatioin tiivistetään yleiset ja perustuslait.

Minä olin ymmärtääkseni tullut kutsutuksi merkittäviksi arvioitujen juristien mukana laskien minut kuuluvaksi samaan joukkoon, vaikka itse asiassa olen historioitsija. Silloin olin oikeushistorian professori oikeustieteellisessä tiedekunnassa. Aika huomattava osa läsnä olleista myötäili Koivistoa. Näin tämä oli nähtävästi etukäteen olettanut ja oli siinä oikeassa. Itse tuin Heinosta.

Tilaisuudessa ei päädytty mihinkään erityiseen tulokseen, koska päätös, johon haluttiin vaikuttaa, oli jo tehty.

Tilaisuus ymmärtääkseni vahvisti Koiviston asemaa suhteessa juristeihin. Hänen mahdollisia nuhteitaan pelättiin. Koivistoa siis myötäiltiin enemmänkin pelosta kuin uskosta tämän argumenttien oikeudelliseen pätevyYTEEN.

Olen ottanut vapauden lähettää tekstin Jukka Kekkoselle, joka oli alustaja ja nuorempana miehenä muistaa asiat paremmin.

Heikki Ylikangas professori 10.6.2002¹²⁰

Hei,

Lähetin juuri kirjallisen esitykseni sinulle. Kutsuttujen listaa ihmeteltiin yleisesti; siinä oli sekä presidentin myötäilijöitä, että hänen vallankäyttönsä kritikkoja (kuten minä, joka olin arvostellut monia hänen lausuntojaan armahduksista, talousrikoksista ym.). Heinonen kokosi listan ja kyseli minultakin sopivia alustajaehdokkaita ja muita kutsuttavia. Ehkä siksi kritikkojakin tuli mukaan.

Talospolitiikasta ym. osaavat muut sanoa paremmin, mutta selvästihän TP (tasavallan presidentti) halusi vaikuttaa (ollen ehkä myöhässä) siihen, että oikeuslaitos ei tekisi pankkien kannalta hankalia ratkaisuja.

Muistutan myös siitä, ettei tämä ollut ainoa presidentin järjestämä seminaari. Itse olin pääalustaja toisessa seminaarissa, jossa käsiteltiin talousrikoksia ja niiden tutkintaa. Presidentti ei kuitenkaan itse päässyt paikalle ja seminaari jäi oikeusministeri Louekosken harteille. Lopulta ministerikin vaihtui ja tilaisuutta isännöi Tarja Halonen! Tuossa tilaisuudessa minut yritettiin laulaa suohon, mutta huonolla menestyksellä koska Halonen (toisin kuin Louekoski) ei katsonut, että talousrikolliset joutuvat "ajojahdin" kohteeksi. Sain myös tukea eräiltä poliiseilta ja syyttäjiltä.

Varmaan oli muitakin "oikeuspoliittisia" keskusteluja.

Jukka Kekkonen

PS. Mainituista "ansioistani" sain (kuten muutkin Linnassa puheenvuoroja käyttäneet) kutsun Linnan juhliin 6.12.1992.

Olli Karikosken vastaus:

¹²⁰ Prof, Heikki Ylikankaan kirjallinen vastaus tilaisuuden sisällöstä

- oletan, että paikalle oli haluttu tuomioistuinlaitoksesta myös hallintotuomioistuinten edustajia, joten kutsu oli osunut ilmeisen sattumalta minuun lääninoikeuksien (nyk. hallinto-oikeuksien) ylituomareiden joukosta
- en käyttänyt puheenvuoroja
- oletan, että tilaisuuden järjestämiseen oli eräänä pontimena tuolloin tuore KKO:n ratkaisu erään pankin lainakoron korottamista koskevassa asiassa ja presidentin huolestuminen tuon päätöksen ja yleensäkin tuomioistuinten päätösten vaikutuksista tuolloisessa taloudellisessa tilanteessa
- mahdolliset johtopäätökset jäivät osanottajien itsensä tehtäviksi
- jatkotoimista en tiedä

Olli Karikoski

Erittäin merkittävä huomio kyseisessä tilaisuudessa tai oikeammin sanottuna sen jälkiselvittelyssä on presidentti Tarja Halosen rooli. Tutkija ryhmämme pyysi kopiot kaikesta materiaalista mitä presidentti Koivisto aikanaan jätti arkistoihin tilaisuudesta. Presidentti Halonen julisti Koiviston pyynnöstä materiaalin salaiseksi. Merkittävin seikka asiassa on se, että salattiinko materiaali tosiasiallisesti tietoisina sen mahdollisen rikosoikeudellisen näyttöaineiston luonteen vuoksi.

2.7.2 Lehdistö siteerasi tilaisuutta seuraavasti

Tilaisuus yritettiin mitä ilmeisimmin pitää täysin salassa medialta ja erityisesti kansalaisilta. Olihan kyseessä erään oikeusvaltion ja kehittyneen länsimaisen tukipilarin kaataminen.

Tilaisuudessa mukana olleet ovat yrittäneet vakuutella, ettei siellä annettu mitään käskyjä Mauno Koiviston suulla. Näin varmasti onkin ollut, ellei sellaisia annettu suoraan KKO:n presidentille kahdenkeskeisessä tapaamisessa. Materiaalin salaamispäätös viittaa siihen tai ainakin langettaa merkittävän epäilyn menettelyjen päälle.

Toisaalla tässä esityksessä on kerrottu vapaamuurareitten salakäskytsjärjestelmästä. Sellaisesta esimerkkinä linnan tilaisuus on oivallinen. Tieto varmasti löytää perille noin tarvittavien 6000 . 7000 henkilön tietoisuuteen.

President Mauno Koivisto är kritisk mot Högsta Domstolens beslut att bankerna inte ensidigt har rätt att höja räntor på lån. Enligt Koivisto borde HD i sin prövning förutom lagen också beakta nationalekonomiska intressen. Enligt Koivisto borde HD ha beaktat bankernas svåra situation och också sett till det nationalekonomiska intresse.¹²¹

Juristit hämmästelevät Koiviston kritiikkiä korkopäätöksestä. Professorit Aulis Aarnio ja P.O. Träskman hämmästelevät tasavallan presidetti Mauno Koiviston korkeimman oikeuden korkopäätökseen kohdistamaa kritiikkiä. Aarnio pitää Koiviston kritiikkiä yllättävänä, vaikkei se hänelle mikään uutispommi olekaan. Minut oli kutsuttu tähän tilaisuuteen, mutten voinut osallistua ulkomaanmatkan vuoksi. **Korviini kantautui, että tällainen lausuma on siellä annettu.**¹²²

Oikeudenpäätöksiä saa arvostella. Tuomioistuinten rooli on ratkaisevasti muuttunut, koska Suomi on solminut ETA-sopimuksen ja hakenut EY:n jäsenyyttä. Suomi on sitoutunut yhdentymistä edistävään ja ihmisoikeuksia tähdentävään tulkintatapaan, sanoo puolestaan hovioikeudenneuvos Jukka Kemppinen. Nyt meillä on eduskunnan kulloisiakin kannanottoja vahvempi normi niskassamme.¹²³

2.7.2.1 Koiviston haastattelu Presidentin omasta pyynnöstä

Koivisto antoi omasta aloitteestaan IS:lle 21.8.1992 haastattelun, jonka kirjoittajina olivat Vesa-Pekka Koljonen ja Heikki Saari. Haastattelussa Koiviston käyttämä ilmaisutapa on . jos mahdollista . vieläkin kiemuraisempaa kuin tavallisesti. Koivistoa on sanottu maan älykkäimmäksi poliitikoksi . kenties Urho Kekkosen jälkeen. Haastattelun perusteella tätä käsitystä ei liene syytä vaihtaa. Vesa-Pekka Koljonen ilmoitti 14.4.2003 käsityksensä olevan, että Koivisto halusi vain oikaista lausuntojensa vääriä tulkintoja. Tästä käy selvästi ilmi Koiviston peruste tulla asiassa julkisuuteen: tarve oikaista hänen lausuntojensa vääriä siteerauksia ja tulkintoja. Siinä kaikki.+

¹²¹ Hufvudstadsbladet 6.8.1992

¹²² Iltasanomat 7.8.1992

¹²³ Iltasanomat 18.8.1992

Mutta mitä Koivisto sitten todella sanoi haastattelussa 21.8.1992?

Ensinnäkin kuudessa (6) eri kohdassa hän väittää päinvastoin kuin julkisuudessa on väitetty hänen sanoneen:

1. Korkopäätöksistä puhuin päinvastoin kuin on väitetty
2. Hän sanoo kuitenkin, että julkisuuteen on tullut vääriä tietoja hänen ns. korkopäätöstä koskevista lausunnoistaan.
3. Julkisuuteen ei ole selvästikään tullut mitään ensikäden tietoja, vaan matkalla muuttunutta toisen käden tietoa.
4. Toisaalta olen kiusaantunut siitä, että ulkopuolelle leviää vääriä tietoja, jos sitä ei heti käy korjaamaan. Sekään ei ole aina mahdollista eikä viisasta, eikä hedelmällistä.
5. Erittelin Tampereen raastuvanoikeuden päätöksiä. Ne ajatukset, joita esitin, olivat lähinnä päinvastaisia siihen nähden, mitä julkisuudessa on minun väitetty esittäneen
6. Haastattelija: Lakikirjan alkuun painetuissa tuomarin ohjeissa sanotaan, että mikä ei ole oikeus ja kohtuus, ei ole lakikaan. Mikä merkitys kohtuuseikoille ylipäätään tulisi asettaa?

Koivisto: Minusta ne ovat aivan ratkaisevia, lähtökohdan omaisesti. Muistan entisen oikeuskanslerin Enäjärven tehneen minuun syvän vaikutuksen, kun olin aloitteleva valtioneuvoston jäsen. Hän sanoi, että lakeja ei ole tehty ihmisten kiusaamiseksi vaan ihmisten yhteiselämän helpottamiseksi. Paljoltihan lakeja säädetään käyttäytymisen säatelemiseksi ja ohjeen antamiseksi siitä, mitä pidetään suotavana ja kohtuullisena.

Siten Koivisto haastattelussa kuudesti ilmoitti olevansa sitä mieltä, että pankki ei saa rikkoa tekemiään sopimuksia. Julkisuudessaahan oli väitetty Koiviston esittäneen kritiikkiä oikeuslaitosta kohtaan, kun oikeus ei ollut suostunut pankin tekemään yksipuoliseen koronnostoon ja siten sopimusrikkomukseen.

Kuitenkin Koivisto itsekin kahdessa vastauksessaan . erityisen kiemuraisella tavalla . tunnustaa julkisuudessa esitettyjen väitteiden olevan totta:

1. Haastattelija: Millä tavalla tuolloin arvioitte raastuvanoikeuden korkopäätöstä?

Koivisto: Erittelin Tampereen raastuvanoikeuden päätöksiä. Ne ajatukset, joita esitin, olivat lähinnä päinvastaisia siihen nähden, mitä julkisuudessa on minun väitetty esittäneen. Kiinnitin huomiota niihin pulmiin, joihin joudutaan, jos tuomioistuin ratkaisuihinsa ei nojautu ensisijassa pankkilainsäädäntöön, vaan ottaa lähtökohdakseen yleiset yhteiskuntapoliittiset ja sopimuspoliittiset periaatteelliset näkökohdat.

2. Haastattelija: Jos kohtuullisuusnäkökohtaa sovelletaan korkopäätöksen yhteydessä, niin olisiko ollut kohtuullista ottaa huomioon kansantaloudelliset näkökohdat ja pankkien asema? Vai kenen kannalta kohtuullisuutta olisi pitänyt arvioida, asiakkaanko?

Koivisto: Keskustelussa kiinnitin huomiota siihen, että minun nähdäkseni pankkilainsäädännön lähtökohta on se, että pankit eivät saa joutua jotenkuten normaaleina pidettävissä oloissa sellaiseen tilanteeseen, johon ne nyt ovat joutuneet.

Kun Koiviston vastaukset uskalletaan kääntää ymmärrettävälle kielelle, on pakko todeta Koiviston sittenkin olevan sitä mieltä, että tuomioistuinratkaisuissa ~~pankkilainsäädäntö~~ (pankkien vakavaraisuussäännökset) tulee asettaa etusijalle ennen sopimusoikeutta (~~sopimuspolitiikka~~) ja pankkien asiakkaiden eli tavallisten ihmisten etua (~~yhteiskuntapolitiikka~~). Siten Koiviston mielestä oikeuslaitoksen olisi tullut soveltaa pankkilainsäädäntöä yli sopimusoikeuden ja sallia sopimusrikkomukset pankeille, koska pankit olivat joutuneet ~~sellaiseen tilanteeseen~~, että ne olivat vuonna 1992 konkurssikypsiä.

Sen syvällisemmin pohtimatta Koiviston argumenttien pankki- tai kansantaloudellista, poliittista tai oikeudellista pätevyyttä, olennainen kysymys on, voiko haastattelusta vetää muuta johtopäätöstä, kuin että presidentti Mauno Koivisto valehteli Suomen kansalle?¹²⁴

2.8 4G perustetaan - pankkien edunvalvonta kuntoon

☞Pääjohtajat perustivat pilkkomista varten työryhmän, joka kokoontui ensimmäisen kerran tiistaina 26. tammikuuta 1993. Ryhmään kuuluivat Osuuspankkien Keskusliiton (OKL) toimitusjohtaja Taisto Joensuu, Postipankin vähittäispankin johtaja Matti Inha, KOP:n talletuspankin johtaja Eino Halonen ja Unitas/SYP:n varatoimitusjohtaja Markku Pohjola, joka valittiin myös ryhmän puheenjohtajaksi. Vakuusrahaston konsulttina

¹²⁴ Ilta-Sanomien 21.8.1992 - laati Seppo Anttila kohta 2.7.2.1

toimineen amerikkalaisen investointipankin Merill Lynchin edustajat ristivät ryhmän G4:ksi (group 4 tai 4 gangsters)¹²⁵.

Kyseinen ryhmä perustettiin samaan aikaan kun ympäristöministeriö oli valmistellut mietintönsä arvopaperistamisesta. Kyseisellä kaavalla tai metodilla siirrettiin mainittujen neljän pankin taseista ongelmat Arsenaliin ja valtion syliin jälleenmyyntiä varten.

2.9 Arvopaperistamistyöryhmä

Suomessa käynnistettiin arvopaperistamiseen tähtäävä työryhmä. Arvovaltainen asiantuntija joukko aloitti työnsä 23.9.1992 ja luovutti ympäristöministeriölle raporttinsa 11.5.1993. Työryhmän, jonka jäsenenä oli edustettuna myös pankkien henkilöstä näytävästi, aikana aloitti toimintansa nelihenkinen 4G ryhmä.

Ympäristöministeriölle

Ympäristöministeriön ja eräiden pankkien edustajien välillä 23.9.1992 käydyn neuvottelun tuloksena päätettiin asettaa työryhmä, jonka tehtävänä oli selvittää pankkien saatavien arvopaperistamisen edellytyksiä Suomessa erityisesti asuntorahoitusta silmällä pitäen sekä tehdä ehdotuksia tarvittaviksi muutoksiksi lainsäädäntöön.

Työryhmän puheenjohtajaksi kutsuttiin ylijohtaja Martti Lujanen ympäristöministeriöstä. Työryhmän jäsenenä ovat olleet emissiojohtaja Matti Copeland (varajäsenenään rahoituspäällikkö Matti Engelberg) Kansallis-OsakePankista, pankkiylitarkastaja Raimo Husu pankkitarkastusvirastosta, apulaisjohtaja Jouko Immonen (varajäsenenään asuntorahoituspäällikkö Timo Vanhanen) OKO - Investointipankki Oy:stä, vs. lainsäädäntöneuvos Tarja Jääskeläinen valtiovarainministeriöstä, projektipäällikkö Markku Köykkä Postipankki Oy:stä, apulaisosastopäällikkö Antti Martikainen (varajäsenenään rahoituspäällikkö Hannu Kananen) Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankista, ekonomisti Pertti Pylkkönen Suomen Pankista, apulaisjohtaja Tarja Tyni (varajäsenenään pankinjohtaja Ari Kohonen) Suomen Yhdyspankki Oy:stä ja vanhempi hallitussihteeri Auni-Marja Vilavaara valtiovarainministeriöstä. Työryhmän sihteereinä ovat toimineet vs. erikoistutkija Sirpa Tulla ympäristöministeriöstä ja osastopäällikkö Antti Vanne Postipankki Oy:stä.

Työryhmä kuuli asiantuntijoina lainsäädäntöneuvos Pauliine Koskeloa ja lainsäädäntöneuvos Marjo Lahelmaa oikeusministeriöstä, pankkiylitarkastaja Erkki Sarsaa pankkitarkastusvirastosta, kuluttaja-asiamies Erik Mickwitzia sekä tietosuojavaltuutettu Jorma Kuopusta. Varatuomari Kari Pasanen Arthur Andersen Verokonsultointi Oy:stä on selvittänyt työryhmälle eri maiden verotukseen liittyviä kysymyksiä.

Työryhmä lähetti arvopaperistamista koskevan kirjallisen kyselyn eräille investointipankeille sekä kahdelle pankkien ja niiden rahoitusinstrumenttien luottokelpoisuusluokitusta antavalle laitokselle. Kysely lähetettiin tammikuussa 1993. Kyselyyn saaduista vastauksista on laadittu yhteenveto, joka on työryhmän mietinnön liitteenä 1.

Työryhmä otti nimekseen arvopaperistamistyöryhmä. Työryhmä kokoontui 24 kertaa. Työryhmän esitys on yksimielinen.

Saatuun tehtävänsä valmiiksi työryhmä jättää kunnioittavasti mietintönsä ympäristöministeriölle.

Helsingissä 11 päivänä toukokuuta 1993.

2.9.1 Arvopaperistaminen ja sen osa-alueet

2.9.1.1 Arvopaperistamisen määritelmä ja kohteet

Rahoitusmarkkinat ovat viimeisten 10 - 15 vuoden aikana muuttuneet huomattavasti. Keskeisiä muutosten aiheuttajia ovat markkinoiden kansainvälistyminen, julkisen vallan harjoittaman sääntelyn liberalisointi, tietotekniikan kehitys sekä makrotaloudellisen toimintaympäristön muutokset.

¹²⁵ Pankkikirja, Antti-Pekka Pietilä s. 224

Rahoitusliiketoimien määrän kasvu on ollut ripeää samalla kun rahoitus instrumenttien valikoima on laajentunut ja niiden hinnoittelumekanismit tehostuneet. Eräs keskeinen uusi ilmiö rahoitusmarkkinoilla on arvopaperistaminen (securitisation).

Tässä mietinnössä arvopaperistamisella tarkoitetaan järjestelyä, jossa rahoituslaitos (pankki) tai muu yritys myy saataviaan. Ostaja rahoittaa kaupan laskemalla liikkeeseen velkakirjoja, joiden vakuutena puolestaan ovat ostetut saatavat ja niiden vakuudet. Rahoitusmarkkinoiden näkökulmasta kysymyksessä on saatavien muuntaminen jälkimarkkinakelpoisiksi arvopapereiksi.

Mikä tahansa saatava voidaan periaatteessa arvopaperistaa. Käytännössä on eri maissa arvopaperistettu ensisijaisesti pankkien ja muiden rahoituslaitosten asuntolaina-, autolaina- ja luottokorttisaatavia. Mainittujen saatavien ohella arvopaperistamisen kohteena voivat olla esimerkiksi muut kiinteistövakuudelliset luotot ja yritysten myynti- ja leasingsaatavat.

Tässä mietinnössä käsitellään pääasiassa suomalaisten pankkien saatavien, lähinnä asuntolainojen, arvopaperistamista kohdassa 1.5. kuvattua erillisyyhtiötä käyttäen. Kuitenkin esimerkiksi juridiset ja verotukselliset ongelmat ovat samoja arvopaperistettaessa muitakin saatavia.

2.9.1.2 Miksi arvopaperistaa suomalaisten pankkien saatavia?

Arvopaperistaminen on verraten monimutkainen toimenpide. Siitä huolimatta saatavia on arvopaperistettu eri puolilla maailmaa satoja miljardeja markkoja. Seuraavassa luetellaan eräitä arvopaperistamisen etuja erityisesti suomalaisten pankkien kannalta:

- luodaan uusi, vaihtoehtoinen rahoituslähde esim. asuntorahoitukselle,
- pankkien vakavaraisuus paranee, jolloin niiden luotonantomahdollisuudet lisääntyvät,
- arvopaperistaminen ja siihen liitetty valuutanvaihtojärjestely on suomalaisille pankeille uusi tapa hankkia valuuttamääräistä rahoitusta, jonka hankintamahdollisuudet ovat viime aikoina kehittyneet epäsuotuisasti,
- arvopaperistamalla vähennetään luottojen jälleenrahoitus riskiä,
- arvopaperistaminen on liiketoimintaa, jonka kautta pankki voi kohentaa sitoutuneen pääoman tuottoa,
- uudenlainen sijoituskohde tarjoaa sijoittajille mahdollisuuden hajauttaa riskejään,
- potentiaalinen ulkomainen sijoittajakunta laajenee, koska monilla sijoittajilla on maalimiiteistä erilliset tuotelimiitit arvopaperistettuihin saataviin perustuville joukkovelkakirjalainoille,
- arvopaperistamisella voidaan vaikuttaa Suomen pitkien joukkovelkakirjalainamarkkinoiden kehittymiseen,
- valtio voi toimintapuitteet luomalla tehostaa rahoitusmarkkinoidemme toimintaa,
- valtio voi arvopaperistamisen aktiivisena osapuolena kohdistaa pankki tukea kustannustehokkaalla tavalla.

Arvopaperistaminen voi kohentaa pankkien vakavaraisuutta pienentämällä riskipainotettujen saatavien määrää. Siten pankkien luotonantomahdollisuudet paranevat. Suomessa arvopaperistamisen vaikutus pankkien vakavaraisuusvaateiden pienenemiseen on riippuvainen toisaalta pankkitarkastusviraston ohjeista, jotka virasto laatii yksityiskohtaisemmin myöhemmin ja toisaalta valtion panoksesta.

Arvopaperistaminen on keino hankkia jälleenrahoitusta. Pankkien rahoituksen saatavuus ei tällöin ole sidoksissa vain pankkien omissa nimissään hankkimaan rahoitukseen vaan arvopaperistamisella voidaan luoda uusi, vaihtoehtoinen rahoituslähde esimerkiksi asuntorahoitukselle.

Pankkien pitkäaikaisen ulkomaisen rahoituksen hankinta on luottokelpoisuusluokitusten alenemisen myötä vaikeutunut ja kallistunut merkittävästi. Arvopaperistetuille asuntolainoille on kuitenkin mahdollista saada lisävakuusjärjestelyiden avulla AAA/Aaa tai AA/Aa -luottokelpoisuusluokitus, jolloin niiden myynti ulkomaisille sijoittajille on helpompaa ja edullisempaa kuin pankkien omien velkakirjalainojen myynti.

Arvopaperistettujen saatavien sijoittajakunta on lisäksi osittain toinen kuin esimerkiksi pankkien tai valtion liikkeeseen laskemien perinteisten joukkovelkakirjojen sijoittajakunta. Tämä merkitsee uutta mahdollisuutta ulkomaisen rahoituksen hankinnassa verrattuna tilanteeseen, jossa saatavia ei arvopaperisteta. Uusien rahoituskanavien kautta voidaan pankkien varainhankinnan ohella tukea myös valuuttavarannon kehitystä myymällä kotimaisia saatavia ulkomaalaisille sijoittajille.

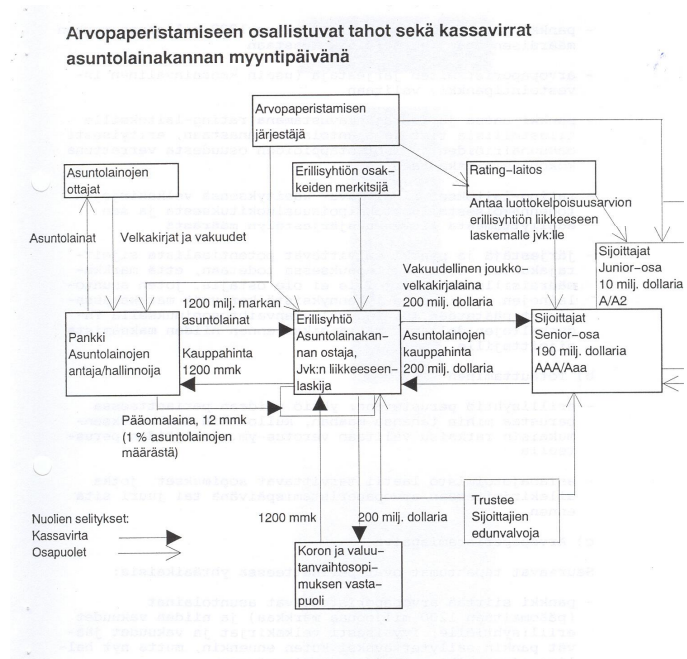
Uusia sijoittajia voidaan löytää myös kotimaasta. Arvopaperistetut asuntoluotot laajentavat esimerkiksi vakuutuslaitosten, erityisesti eläkevakuustoittoa harjoittavien laitosten potentiaalisia sijoitusmahdollisuuksia. Koska arvopaperistetut asuntolainat ovat varsin riskittömiä pitkäaikaisia sijoituskohteita, on olemassa peruste niiden sisällyttämiselle vakuutuslaitosten katekelpoisiin sijoituskohteisiin.

Saatavien arvopaperistamisella pankit voivat parantaa korko- ja jälleenrahoitusriskien hallintaa. Riskien hallinnan tehostumisen ohella arvopaperistamisella voidaan nostaa pankki toimintaan sitoutuneen pääoman tuottoastetta.

2.9.1.3 Arvopaperistamisen osapuolet

Rahoitusmarkkinoilla on kehitetty useita erilaisia tapoja arvopaperistaa saatavia. Kaikille tavoille on kuitenkin yhteistä, että niihin osallistuvat seuraavat osapuolet (kursivoituja määritelmiä käytetään jäljempänä tässä mietinnössä samassa merkityksessä):

1. *Alkuperäinen velkoja* (originator), kuten pankki tai yritys.
2. *Alkuperäinen velallinen*, esimerkiksi asuntolainanottaja
3. Saatavakannan ostaja, joka voi olla vain yhtä arvopaperistamistapahtumaa varten perustettu *erillisyhtiö* (special purpose company tai special purpose vehicle) tai tällaista toimintaa jatkuvasti harjoittava yhteisö.
4. *Sijoittajat*, jotka ostavat liikkeeseen lasketut velkakirjat.
5. *Lisävakuusjärjestelystä* (credit enhancement) vastaava osapuoli, joka vähentää sijoittajien luottotappioriskiä.
6. *Järjestäjä*, joka yhdessä alkuperäisen velkojan kanssa koordinoi arvopaperistamistransaktion; usein järjestäjä yhdessä kokoamansa syndikaatin kanssa ostaa liikkeeseen laskettavat velkakirjat ja myy ne edelleen lopullisille sijoittajille.
7. Sijoittajien yhteinen edunvalvoja (*trustee*).
8. Ostetun saatavakannan *hallinnoija*, joka erillisyhtiön toimeksiannosta hallinnoi saatavakantaa suhteessa alkuperäisiin velallisiin; hallinnoijana toimii useimmiten alkuperäinen velkoja (pankki).

9. Erillisyhtiön maksuvalmiuden varmistaja, joka voi olla samakin kuin kohdassa 5 mainittu lisävakuusjärjestelystä vastaava osapuoli.
10. Korko- ja/tai valuuttakurssiriskistä vastaava(t) osapuoli(-puolet) , esimerkiksi valuutanvaihtosopimuksen vastapuoli tai pankki, johon erillisyhtiö väliaikaisesti tallettaa asuntolainoista epäsäännöllisesti kertyvät korot ja lyhennykset ennen niiden maksamista eteenpäin.
11. Tärkeä osuus arvopaperistamisessa on luottokelpoisuudenarviointilaitoksilla (rating agencies, jäljempänä *rating-laitokset*) , jotka antavat liikkeeseen lasketuille velkakirjoille *luottokelpoisuusluokituksen*. Tämä on välttämätöntä, jotta velkakirjoja voitaisiin tarjota myytäväksi kansainvälisillä markkinoilla. Tunnetuimpia rating-laitoksia ovat amerikkalaiset Standard & Poor's Corporation ja Moody's Investors Service.

Arvopaperistamisen tekniseen toteutukseen osallistuvat lisäksi järjestäjän koordinoimana asianajotoimistot (erillisyhtiön perustaminen ja hallinnointi, tarvittavat sopimukset) ja tilintarkastustoimistot (erillisyhtiön kirjanpidon tarkastaminen).

Viranomaiset osallistuvat arvopaperistamiseen ja sen kehittämiseen luomalla tarvittavat lainsäädännölliset ja hallinnolliset puitteet. Viranomaiset myös valvovat arvopaperistamiseen osallistuvia tahoja, kuten esimerkiksi pankkitarkastusvirasto talletuspankkeja ja arvopaperimarkkinoita sekä yhdessä kuluttajaviranomaisten kanssa kuluttajien etuja. Arvopaperistamiseen liittyvien lakien valmistelussa keskeisiä ministeriöitä ovat valtiovarainministeriö ja oikeusministeriö sekä asuntorahoituksen osalta ympäristöministeriö. Rahoitusmarkkinoita valvoo osaltaan myös Suomen Pankki.

2.9.1.4 Yhteenveto kyselyyn tulleista vastauksista

Työryhmä pyysi tammikuussa 1993 lausuntoja ulkomaisilta asiantuntijoilta. Lausunnot pyydettiin seuraavilta tahoilta:

1. Credit Suisse First Boston Lehman Brothers International Merrill Lynch International
2. J.P. Morgan Securities
3. Morgan Stanley International Nomura International
4. UBS Phillips & Drew Securities Fannie Mae
5. Moody's Investors Service Standard & Poor's
6. Clifford Chance

Kyselyllä pyrittiin kartoittamaan näkemyksiä seuraavista aihepiireistä:

- Erillisyhtiö (engl. special purpose vehicle, SPV)
- Erillisyhtiön omistusjärjestelyt ja menetelmät, joilla on varmistettu yhtiön toiminnan muuttumattomuus
- Miten erillisyhtiön hallinnointi on järjestetty
- Yksi erillisyhtiö vs. transaktiokohtaisesti perustettu yhtiö
- Erillisyhtiöön liittyvät verotusnäkökohdat
- Menetelmät konkurssin estämiseksi
- Ns. 'profit extraction'- muodot

Valtion mahdolliset osallistumismuodot Suomessa (tärkeysjärjestyksessä jos mahdollista)

- Valtion osallistuminen omistukseen
- Valtio likviditeettitakauksen antajana

- Valtio valuutanvaihtosopimuksen vastapuolena tai vasta puolen takaajana
- Valtio joukkovelkakirjalainan junior-osaan sijoittajana tai sijoituksen takaajana

Arvopaperistamisen vaikutukset Suomen valtion lainanottoon

Miten arvopaperistamisen avulla voitaisiin kehittää joukkovelkakirjalaina-markkinoita Suomessa?

- Lainapakettien homogeenisuuskriteerien merkitys (vrt. Yhdysvallat, Eurooppa)
- Keinoja joukkovelkakirjojen jälkimarkkinoiden turvaamiseksi

Valvonta-aspektit

- Todellisen myynnin, 'True sale', määrittely eri maissa
- Mitä riskejä pankeille voi jäädä?
- Vakuustilin, 'Spread account', käsittely pankin omassa pääomassa
- 'Cherry picking':ille asetetut rajat
- Millainen 'cherry picking' on välttämätöntä sijoittajien kannalta (esim. järjestämättömät luotot)
- poolisubstituutiomahdollisuus

Jos arvopaperistettavien tase-erien alkuperäinen laina-aika on 10-15 vuotta (keskilaina-aika noin 7 vuotta), millaiset markkinat tällaisille tuotteille on olemassa suhteessa esim. 5 vuoden tase-erien arvopaperistamiseen?

Luottojen uudelleenjärjestelymahdollisuudet lainapaketin myynnin jälkeen

- esimerkiksi lainan laina-ajan, koron, lyhennystavan ja vakuuksien muutokset

Arvopaperistamisen vaikutus pankin luottokelpoisuusluokitukseen

Mahdollisia kansainvälisiä kehityssuuntia, jotka tulisi ottaa huomioon¹²⁶

Oheisesta mallista . arvopaperistaminen . tuli lopullinen toteutustapa SSP:n pilkkomiseksi.

2.10 Haluttiinko PK Ȧ yritykset pelastaa?

Kesärannan näytelmä; Muissa maissa valtion takausten käyttö pienensi pankkitukena menetettyjen miljardien määrää. Suomessa samaa harkittiin jo vuonna 1992, kun lama oli syvimmillään ja kaikki oli kaatumassa seisaaltaan maahan. Pääministeri Aho kutsui virka-asuntoonsa Kesärantaan valtiovarainministeri Viinase ja valtiovarainministeriön korkeimmat virkamiehet valtiosihteeri Eino Keinäsen, budjettipäällikkö Raimo Sailaksen ja kansantalousjohtaja Sixten Korkmanin. Ahon talouspoliittisena neuvonantajana oli paikalla Teollisuuden Keskusliiton entinen toimitusjohtaja, valtiosihteeri Timo Relander. Valtion Vakuusrahastoa edustivat Suomen pankin johtokunnan jäsen Esko Ollila, lainsäädäntöjohtaja Pekka Laajanen ja pankkitarkastusviraston ylijohtaja Jorma Aranko. Ulkopuolisina asiantuntijoina olivat KHT-tilintarkastajat Antti Helenius ja Veikko Kempainen. Kokouksen aiheena oli pankkikriisin ratkaisukeinot. Helenius ehdotti, että hallitus säätäisi pienille ja keskisuurille yrityksille 10 vuoden verovapauden kriisinhoitolääkkeeksi. Kempainen esitti oman OPEL-mallinsa eli oman pääomaehtoisen lainan. Kempaisen malli herätti kiinnostusta Kesärannassa. Pääministeri Aho päättikin, että OPEL:n tutkimista varten perustetaan työryhmä. Sitä ei koskaan perustettu. OPEL:ää ei otettu milloinkaan viralliseen käsittelyyn, tutkintaan tai valmisteluun. Kempainen oli toiminut 15 vuotta suuryritysten tilintarkastajana ja yhteensä 35

¹²⁶ Arvopaperistamistyöryhmän mietintö 2/1993, Ympäristöministeriö

vuotta liike-elämän palveluksessa. Hän kehitti OPEL -mallin **ensisijaisesti yritysten pelastamiseksi** ja vasta sitten pankkien auttamiseksi¹²⁷.

Haluttiinko pien- ja keski-suuri yrityskanta pelastaa ja olisiko kyetty tarjoamaan kotitalouksille eli asuntovelallisuuden selviämisen mahdollisuus? Pankkien luotot laman alkaessa oli yhteensä noin 400 miljardia markkaa¹²⁸. Kyseisestä luottomäärästä ulkomaista velkaa oli noin 110 miljardia markkaa¹²⁹. Luottotappioita kyseisestä luottomäärästä tuli vuosien 1990 - 99 aikana noin 86,142 miljardia markkaa¹³⁰. Vastaavien luottotappioiden kehitystä kuvataan seuraavasti toisessa lähteessä; luottotappioiden määrä vuosittain noin (miljardeina markkoina) . 1990: 2,5 - 1991: 8 . 1992: 20 . 1993: 20 . 1994: 18 . 1995: 9,5 . 1996: 5 . 1997: 3,5¹³¹. Luvut ovat hyvin samansuuntaiset. Luottotappiot ovat siis kokoluokaltaan runsaat 80 miljardia markkaa. Pankkitukea annettiin valtion takausten, valtion vakuusrahaston, valtion pääoman ja Suomen Pankin muodossa vuosittain seuraavasti (noin arvoina); 1991: 4 . 1992: 38 . 1993: 42 . 1994: 75 . 1995: 82 . 1996: 71¹³². Pankkituki oli siis huipussaan noin 82 miljardia markkaa. **Luottotappioiden ollessa noin 86 miljardia markkaa ja pankkituen ollen noin 82 miljardia markkaa voidaan todeta se, että valtion varoin olisi kyetty pelastamaan nämä sadat tuhannet yksilöt jo niin olisi haluttu. NÄIN EI KUITENKAAN HALUTTU TEHDÄ!!!** Vastauskin on ilmiselvä. Todellisten luottotappioiden tai oikeammin sanottuna kaadettavaksi suunniteltu tarve alentaa taseita oli paljon suurempi kuin kerrottu noin 80 mrd. markkaa.

Haluttiinko Pk -yrityksiä todella auttaa ja pelastaa. Valtioapäivät 1993 HE 31 asiakirjassa todetaan seuraavaa: **☐**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtion vakauttamistakauksista . Juuri voimaan tullessa yrityksen saneerausmenetelmästä annetussa laissa (47/93) tarkoitettuna velkasaneerausmenettelyn arvioidaan **käytännössä tulevan varsin harvoin kysymykseen pk -yrityksen kohdalla**¹³³.☐

☐Tilivuoden 1994 loppuun mennessä omaisuudenhoito-yhtiön taseen ennakoitua uusimpien arvioiden mukaan kasvavan noin 41 miljardiin markkaan osaltaan sen takia, että takausvastuita siirtyy taseeseen noin 7 miljardia markkaa¹³⁴.☐Hallitus antoi huhtikuussa 1993 esityksen eduskunnalle laiksi valtion vakauttamistakauksista (HE31/93). Laki tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1993 alkaen (529/93). Tällöin vakauttamisen piiriin tulevien luottojen määrä on noin 7 000 miljoonaa markkaa. Lakia sovelletaan valtiontakauksiin, joita lain nojalla annetaan vuosina 1993 ja 1994¹³⁵.☐Erityisesti tässä esimerkissä ihmettyttää se, mistä virkamiehet ovat hankkineet nämä ☐ennustaja eukotot näkemään näin tarkasti tulevat tappiot.

Kun yllä olevia esimerkkejä lukee ei voine välttyä siltä ajatukselta, että keinoja pelastamiseksi oli olemassa, mutta tahto puuttui. Oli siis olemassa aiemmin väitetty tarve kaataa asiakkaita syystä jos toisesta.

☐Rahoitusjärjestelmän valvontaan ja jokaiseen pankkikriisiin erityisesti liittyy vaikeita periaatteellisia kysymyksiä. Perusongelmia . moraalikatoa, omistajien ja johtajien oikeaa kohtelua sekä pankkituen oikeaa kanavoittoa . pohdittiin päätöksentekijöiden, virkamiesten ja tutkijoiden parissa kyllä paljon. **Monet keskeiset Suomen 1990 -luvun pankkikriisi dokumentit eivät ole vielä julkaisia.** Vesa Vihriälä mainitsee 22.1.1992 päivätyssä muistiossaan vaihtoehtoisia keinoja: tappioiden joustava kirjaaminen, tasejärjestelyt, Suomen Pankin kassavarantovelvoitteen keventäminen, velallisten tukeminen finanssipolitiikan avulla, pankkien oman pääoman hankinnan verosuosinta ja vihdoin luopuminen vakaan markan politiikasta¹³⁶.☐☐Periaatteessa olisi kuitenkin ollut mahdollista myöntää esim. takautuvia kertaluonteisia korkovähennyksiä, jotka olisivat helpottaneet velallisten ongelmia. Yritysten kohdalla olisi voitu jaksottaa valuuttakurssitappioita pidemmälle ajalle¹³⁷.☐Mitään ei kuitenkaan tehty.

¹²⁷ Pankkikirja, Antti-Pekka Pietilä, s. 237-239

¹²⁸ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, s. 58 – kuvio 3.2

¹²⁹ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, s. 58 – kuvio 3.2

¹³⁰ Säästöpankki lehti 5 - 2000, s.12 – kuvio luottotappiot vuosina 1990 - 99

¹³¹ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, s. 135 – kuvio 5.9

¹³² Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, s. 142 – kuvio 5.10

¹³³ Valtioapäivät 1993 HE 31 s. 1

¹³⁴ Suomen pankkituki, Valtioneuvoston tiedonanto eduskunnalle pankkituesta 2.12.1993 s. 26

¹³⁵ Suomen pankkituki, Valtioneuvoston tiedonanto eduskunnalle pankkituesta 2.12.1993 s. 30 sekä Valtioapäivät 1993 HE 31

¹³⁶ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, s. 140 ja 161

¹³⁷ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, s. 253

2.11 Valtion takaama taloudellinen selkänaja ojennettiin pankeille kaikessa hiljaisuudessa varhain

Kuten olemme aiemmin todenneet tietyt pankinjohtajat konttoreissa olivat aloittaneet kaadettavien ja pidettävien asiakkaitten valintaprosessin jo varhain. Työ aloitettiin jo vuonna 1991. Tästä meillä on näyttöä haastattelujen lisäksi poliisin tekemästä kotietsinnästä erään säästöpankin tiloihin. Kesällä heinäkuussa 1992 kyseisen keskipohjan aluesäästöpankin hallituksen kokouksen pöytäkirjassa todetaan mm. seuraavaa:

Emme tiedä vielä julkisen tuen määrää, ehtoja ja maksuvalmiusvaikutusta

Asiakirjassa mainitaan lisäksi yleisesti tunnetut valtion pääomasijoitukset ja valtion vakuusrahaston tuki. **Jos sitoumusten alasajo onnistuu suunnitellulla tavalla ja edellä todetut tuet saadaan on mahdollista päästä talletuspankkilain mukaiseen 8%:n vaateeseen**

11/3

KESKIPOHJAN ALUESÄÄSTÖPANKKI
VIIESKA

15.7.1992

TULOSENNUSTE 1992 MILJ.MK

KORKOTUOTOT	213,0
KORKOKULUT	184,5
KORKOKATE	28,5
MUUT TUOTOT	29,5
TUOTOT YHT	58,0
MUUT KULUT	80,1
LUOTTOTAPPIOT	94,1
KÄYTTÖKATE	- 116,2
KONEKAL POIST	2,5
POISTOT/SKOP-K	21,7
LIIKETAPPIO	140,4

YLLÄOLEVA ENNUSTE ON TEHTY KOKO VUODELLE. ELOKUUN LOPUSSA TAPPIO OLISI 5,6 MILJ.MK PIENEMPI.

ELOKUUN FUUSIOTILINPÄÄTÖKSEN JÄLKEISEN KEHITYKSEN ENNAKOINTI ON TARVITTAVIEN TIETOJEN PUUTTEESSA VAIKERA. **EMME TIEDÄ VIELÄ JULKISEN TUEN MÄÄRÄÄ, EHTOJA JA MAKSUVALMIUSVAIKUTUSTA** TÄSSÄ ENNUSTEESSA NIITÄ EI OLE HUOMIOITU MILLÄÄN LAILLA.

LUOTTOTAPPIOARVIO ON TEHTY SSP:N ARVOSTUSPERIAATTEIDEN MUKAISEN TI KOKO VUODELLE 1992, MUTTA KIRJAUKSET ON ENNUSTEESSA KOHDENNETTU ELOKUUN FUUSIOTILINPÄÄTÖKSEEN.

ENNUSTEESSA EI OLE POISTETTU JÄRJESTÄMÄTTÖMIEN LUOTTOJEN AIKAISEMPIEN VUOSIEN TULOJEN TULOJEN KORKOA.

KEP-KONSERNIN TULOS ON AINAKIN 5-6 MILJ.MK EMOPANKIN TULOSTA HUONOMPI ENNEKAIKKEA OSAKESALKKUIEN EPÄKURANTTIUSKIRJAUSTEN TAKIA

PANKIN OMAT PÄÄOMAT OLIVAT VUODEN 1991 LOPUSSA 118 MILJ.MK. LIIKETAPPIO 140 MILJ.MK VIE OMAN PÄÄOMAN NEGATIIVISEKSI. OSUUTEMME VALTION PÄÄOMASIOITUKSESTA ON 27,2 MILJ.MK. VASTAAVA OSUUS VALTION VAKUUSRAHASTON 5,5 MRD:N TUESTA OLYSI 118 MILJ.MK. JOS SITOUMUSTEN ALASAJA ONNISTUU SUUNNITELLULLA TAVALLA JA EDELLÄ TODETUT TUET SAADAAN ON MAHDOLLISTA PÄÄSTÄ TALLETUSPANKKILAIN MUKAISEEN 8%:N VAATEESEEN. SIS-PERUSTEISEEN VAKAVARAISUUTEEN EI VIELÄ NÄILLÄ KEINOILLA YLETTÄ.

15.7.1992
HARRI HARJU

2.11.1 Jukka Davidssonin kirje oikeudelle kesällä 1993 **Ē** vaisto kertoi totuuden

Tuomari ei antanut allekirjoittaneen lukea kirjettä. Se otettiin erittäin vastahakoisesti papereiden joukkoon.

Helsingin raastuvanoikeus osasto A 2

Oy Expander Ab:n konkurssi

Yhtiön toimitusjohtajana haluan julkituoda seuraavaa:

Esittelin pankki suhteemme alussa Osuuspankki Yhteistuen johdolle yhtiömme liiketoimien tavoitteet ja strategiat. Nämä hyväksyttiin pankin ylimmän johdon taholta sellaisinaan toteamalla, että pankki itsekin toteuttaa saman tyypistä strategiaa. Nämä keskustelut johtivat rahoitussuhteeseen. Toiminta pankin kanssa on ollut kauttalinjan erittäin avointa ja luottamuksellista ja meidän toimintaamme kohtaan kannustavaa. Pankin lakimiehet ovat laatineet suurimman osan asiapapereista, joita kaupoissa on tarvittu. Yhtiömme

taholta on avoimesti kerrottu pankille kaikista tarjouksistamme ja näin ollen pankki on ollut koko ajan tietoinen toiminnastamme. Osuuspankki Yhteistuki on toiminnan aikana ollut suurimmassa osassa kaupan toisena osapuolena. Osuuspankki Yhteistuki asetti kauppahintaa sekä muita kauppaehtoja koskevia ehtoja rahoituksen edellytykseksi.

Yhteistyö konkurssia hakeneen pankin kanssa oli edellä kuvatun kaltaista syksyyn 1992 asti. Kuitenkin pankin vaihdettua johtoa astui kuvaan täysin toisenlaiset ehdot ja päättämämme strategian vastaisina ne johtivat yhtiön vaikeisiin likviditeettiongelmiin. Meille kerrottiin pankin johdon taholta syksyllä 1992, että meitä olisi pitänyt informoida muutetuista strategioista pankin taholla jo kesällä 1992. Tällaista tietoa meille ei kuitenkaan koskaan toimitettu vaan kannustettiin tekemään rahoitusehdotuksia kauppajen toteuttamiseksi. Tilanne yllätti meidät täysin emmekä kyenneet reagoimaan tilanteeseen vaan ajauduimme ponnisteluistamme huolimatta mainittuihin likviditeettiongelmiin. Pankin vaihdettua johtoa yhteistyömme vaikeutui merkittävästi eikä tuottanut tulosta.

Helsingissä 21.07.1993

Jukka Davidsson

2.12 Erityistilintarkastusten ja yritystutkimusten todellinen tarkoitus

Yrittäjät ovat raportoineet sekä yritystutkimuksista että erityistilintarkastuksista. Nykyisen tietämyksemme valossa on täysin selvää, että mainitut asiakirjat laadittiin siinä tarkoituksessa, että pankille mahdollistettiin lainojen eräännyttäminen ja yrityksen kaataminen. Tällä valmisteltiin tulossa olevaa kanavaa eli pilkkomissopimusta.

2.12.1 Tapaus Jukka Davidsson ja JD-Enterprises Oy:n, JDA-Trading Oy:n sekä Oy Expander Ab:n yritystutkimus

Kesän jälkeen vuonna 1992 tahti muuttui täysin yritystoimintaamme rahoittaneessa pankissa. Tavoitteena oli selkeästi saattaa omistamani yritykset konkurssiin. Vastaava huomio on esiintynyt useissa tapauksissa, joista olen keskustellut. Suurimpana erona lienee säästöpankkien asiakkaat, joihin kohdistuneet laittomuudet alkoivat jo joitakin vuosia aiemmin.

Kevät kesällä Osuuspankki Yhteistukeen astui uusi mies gemmiinq Hän oli juristi Ilmo Hakkarainen ja esiintyi rahoituspäällikön tittelillä. Todellinen toimenkuva oli kuitenkin lahtaja, mikä selvisikin varsin pian. Hänen toimestaan vaadittiin meistä tehtäväksi yritystutkimus. Tekijäksi vaadittiin OKL:n yritystutkimusosasto. Tutkimuksen suoritti ja allekirjoitti Kalevi Sarento niminen henkilö, joka asuu Porvoosta. Hän on allekirjoittanut tutkimuksen 11.11.1992. Tutkimus suoritettiin yrityksemme tiloissa 10.11.1992 eli edellisenä päivänä. Aiheeksi hän on merkinnyt perusselvitys, lisärahoitus.

Oheista yritystutkimusta tarkasteltaessa on pidettävä mielessä ainakin seuraavat seikat:

1. Suomen säästöpankki SSP Oy:n pilkkomissopimuksessa oli nimenomaan määritelty kiinteistösijoittaminen, rakentaminen ja sijoittaminen sellaisiksi toimialoiksi, jotka pankilla oli oikeus kaataa.
2. OKO:n toimesta niin kuin muittenkin pankkien taholta taseitten perkaamissuunnittelu aloitettiin jo 1991. OKO:ssa tätä johti kari Jordan.
3. Vastaavia maksujärjestelyjä osakkeilla eli nk. vaihtokauppoja on käytetty Mandatum Oy:n myynnin yhteydessä Sampo / PSP konsortiolle, Conventum Oy:n myynnissä Pohjolalle jne.
4. KOP:n johto osti 15.000 mk osakepääoman omaavalle yhtiölle 5,2 miljardin markan omaisuuden STS:stä. Kauppa sisälsi lainvastaisen kiinteistökaupan 0,6 miljardia markkaa, koska yhtiötä ei oltu jätetty edes rekisteröitäväksi.
5. Omaisuudenarvo väitteitä on tarkasteltava oheistettavia tilastotietoja vasten.
6. Tiesikö Kalevi Sarento tai olisiko hänen pitänyt tietää tehdessään yritystutkimusta, että tarkoitus on vain saada aikaan sellainen dokumentti, jonka turvin yhtiöt saatettiin painostaa konkurssiin.

Merkitsen alla omat kommenttini Sarennon laatiman väitteen jälkeen sanan kommentti jälkeen.

Oy WWB-WORLDWIDE BUSINESS GROUP LTD, JD-ENTERPRISES OY, JDA-TRADING OY, OY EXPANDER AB, MONROVIA OY / OSUUSPANKKI YHTEISTUKI, HKI

1. Tutkimuksen aihe

Osuuspankki pyytää perusselvitystä toimitusjohtaja Jukka Davidssonin kiinteistösijoitusyrityksistä sekä kannanottoa mahdollisiin vakuudenvapauttamisiin tai uusiin rahoituksiin.

Yrityksillä ei nykyisellään ole tuottoja yleiskulujensa maksamiseen.

Kommentti: Sarento todistaa ohessa, että osuuspankki nimenomaan halusi tutkimusta. Kyseessä ei liioin ollut kiinteistösijoitusyhtiö. Yrityksellä ei ollut kassavirtaa koska OPY ei ilmeisesti koskaan tilittänyt yhtiölle tileillä olleista varoista sovittua 12% korkoa. Tästä aiheutui yhtiölle vuotuisena korkona laskettuna noin 2,5 mmk kassavirta vajausta. Mitä mahtaa määrittellä konkurssilaki kun kirjanpitäjänkin arvelujen mukaan pankki ei ole kyseisiä varoja tilittänyt yhtiölle tai konkurssipesälle.

2. Yleistä yrityksestä

2.1 Toimiala

Otsikkoyritykset harjoittavat tyypillistä spekulatiivista kiinteistösijoitusta ja -kauppaa.

Kommentti: Yhtiö teki kauppaa osakkeilla, kiinteistöillä sekä yhtiöitten osakkeilla. Selvitimme (meitä oli useita paikalla) Sarennonle poikkeuksellisen pitkään liikeideaamme, joka pohjautui enemmän järjestelyjen tekemiseen eri taseitten välillä. Ajatusta voisi myös kuvata aktiivisesti yritysjärjestelyihin osallistuvana investointipankkina. Sarennon oli pakko saada toimialaksi kiinteistöliiketoiminta ja syykin on selvä vrt. SSP:n pikkomissopimus.

Ensin mainittu Oy WWB on hallintoyhtiö, joka laskuttaa sisäisesti sekä maksaa omistajiensa palkat. Tästä ei ole tilinpäätöstietoa.

Enterprises Oy, Trading Oy ja Expander Oy toimivat omistavina yhtiöinä, joiden luotot osuuspankissa ovat yhteensä 61 mmk.

Monrovia Oy on saadun tiedon mukaan paperiyhtiö.

Yritysten ja samalla myös osuuspankin ainoat ulkopuoliset tuottolähteet ovat 4 mmk vuodessa (mutta vain 4.95 saakka) tuottava Järvenpään kiinteistö, joka tuotto on pantattu osuuspankille sekä 102 tmk vuodessa tuottava Espoon kiinteistö joka tuotto kuuluu omistajien kuluihin.

Kommentti: Viitataan tilittämättömiin korkoihin sekä siihen, että Sarennonle kerrottiin varsin tarkasti Järvenpään vuokraustilanne. kyseisen kiinteistön tiloista oli noin 60 . 70 % alivuokrattuna. Tiloja vuokrasivat mm. Neste Oy:n omistama sähköauto yhtiö yms. merkittäviä tahoja.

Osuuspankin luotoille tämä 4 mmk:n tuotto edustaa 6.6%:n muodollista korkoa. Rahoitussuhde päättyy kuitenkin raskaaseen totaalitappioon, kun suhde aikanaan puretaan.

Kommentti: Mistä Sarennonlla oli tietoa siitä, että rahoitussuhde päättyy raskaaseen tappioon ellei sitä jo de facto ollut päätetty.

Järvenpään kiinteistö on ostettu OPY:lta 10.91 ylihintaan 55 mmk, mikä merkitsee aiemman epäonnistuneen rahoitussuhteen jatkamista uudella epäonnistuvalla rahoitussuhteella. Kiinteistön vuokrasuhde perustuu alkuperäisen omistajan ja myyjän (Rapala) kauppaan antamaan vuokratarkaukseen eikä siten mitenkään kuvaa nykyisten omistajien onnistumisen tasoa.

Kommentti: Sarento siis todistaa asiakirjassa, että pankki on aktiivisesti myynyt ylihintaisen kiinteistön. Lisäksi hän on jo päättänyt rahoituksen epäonnistuvan.

Mainitut yleensä 3 vuoden vuokratokaukset ovat osa kauppahintajärjestelyä ja johtavat lähes poikkeuksetta kiinteistön tyhjenemiseen viimeistään sopimuskauden päättyessä. Näiden varassa ei kiinteistölle voida perustaa tuottoarvoa.

Kommentti: Sarento jätti mitä ilmeisimmin tahallaan mainitsematta, että asiakaskansiossa on erittäin tarkat kassavirtalaskelmat jokaisen kaupan vaikutuksista. Mutta jos pankki ei korkoja maksa ja kyseiset korot sisältyvät kassavirta-analyyysiin niin ongelmiahan siitä syntyy. Lisäksi hän ohnohtaaqkokonaan kyseisen alivuokraustilanteen. Tältä osin analyysi on täysin valheellinen.

2.2 Omistussuhteet

OY WWB-WORLDWIDE BUSINESS GROUP LTD on rekisteröity 21.11.1990. Sen omistaa kokonaan Jukka Davidsson.

JD-ENTERPRISES OY on merkitty kaupparekisteriin 15 tmk:n osakepääomalla 12.7.1989. Sitä omistaa Jukka Davidsson 90% ja hänen veljensä Leo Davidsson 10%.

JDA-TRADING OY on rekisteröity alunperin vuonna 1985, mutta sen nykyinen nimi 5.12.1990. Yhtiö on 100%:sti edellisen tytäryhtiö. Nämä muodostavat yhdessä konsernin.

OY EXPANDER AB on merkitty rekisteriin 13.12.1989. Siitä omistaa Jukka Davidsson 94% ja Leo Davidsson 6%.

Monrovia Oy on puolestaan edellisen omistama paperiyhtiö.

3. Toiminnan tulokset

3.1 Kannattavuus

Väliajo/kk	Enterprises 5.92/11	Trading 5.92/11	Expander 5.92/11	Yht
Liikevaihto	30516	8600	29746	68862
Myyntikate	10509	4600	14032	29141
Kiinteät kulut	-96	-407	-83	-586
Käyttökate	10412	4193	13949	28554
Nettokorot	-27	-793	-3559	-4379
Rahoitustulos	10386	3400	10543	24334

Yritysten tuotot ja kannattavuus perustuvat vaihtokauppoihin, eivätkä kuvasta reaalista tuottavuutta.

Kommentti: Onko tämä ymmärrettävä niin, että kun pankit tai muut suuryhtiöt järjestelevät omistuksiaan niin kaupoissa maksuvälineenä käytetään osakkeita ja kyseinen toiminta on tuomittavaa. Sarennolla lienee kommentoitavaa myös SSP:n pilkkomisen suhteen, koska siinä kauppahinta maksettiin nimenomaan vaihtokaupalla eli pankit käyttivät osakkeita maksuvälineenä. Jos 68,9 mmk liikevaihdosta kykenee puskemaan 24,3 mmk tuloksen eli rahoitustulos on noin 35% tasolla ei liene kovinkaan huonosta liiketoiminnasta kyse.

Kiinteät kulut yhteensä 586 tmk kuvastavat lähinnä sitä tasoa jolla taloudellisissa toiminnassa todella liikutaan ja jonka varoja pystytään todella käyttämään.

Näiden kulujen katteeksi ei kuitenkaan käytännössä tehdä mitään tuottavaa työtä vaan varat saadaan rahoittajapankeista rahoitusjärjestelyiden sivutuotteena.

Kommentti: Pankkien sijoitustoiminta yms. liiketoiminta on juuri kyseistä ei tuottavaa

toimintaa. Pitääkö siis pankkiliiketoiminta lopettaa.

Tarkemman näytön puutteessa kannattavuutta voidaan pitää heikkona.

Kommentti: Kun ei ole mitään sanottavaa ei voi sanoa kuin jooa joo.

3.2. Taloudellinen asema

väliajo/kk	Enterprises 5.92/11	Trading 5.92/11	Expander 5.92/11	Yht
Rahoitusomaisuus	* 15821	4266	* 1898	21985
Vaihto-omaisuus	513	# 9652	## 57565	67730
Käyttöomaisuus	** 2304	335	###13619	16258
Kok.velat	7554	10014	62519	80087
Varaukset	51	804	0	855
Oma pääoma	11032	3436	10561	25029

* valtaosin OPY:ssa olevia varoja ilmeisesti pantattuna/sis.1,3 mmk Kreikan Porto Helissä olevaan loma-alueeseen sijoitettuja tuottamattomia varoja

** sis. 1 mmk OPY:n osuuspääomaa ja 1 mmk tytäryhtiöosakkeita

Hyttimestarinkatu

Järvenpään kiinteistö 55 mmk

Hietalahdenk.15 7,5 mmk + Suokrouvint.6,1 mmk

Siirto		Elim.	Yht.
Rahoitusomaisuus	21985	-4879	17106
Vaihto-omaisuus	67730	* -55000	12730
Käyttöomaisuus	16258	-1028	15230
	105973	50907	45066
Kok.velat	80087	-4379	75708
Varaukset	855		855
Oma pääoma	25029	-56528	-31499
	105971	-60907	45064

Eliminoinnit:

Enter / epäselvä saaminen / opo:sta 500 tmk

☐ / tytäryhtiös / opo:sta 1028 tmk

☐ / Ex / saam / velat 180 tmk

☐ / Trad / saam / velat 383 tmk

Trad / Ex / saam / velat 3816 tmk

Yliarvostus / käyttöom / opo

Järvenpää 40,0 mmk

Espoo 5,7 mmk

Hietalahti 5,7 mmk

Kauniainen 3,6 mmk

Yht. 55,0 mmk*

*osa tästä tulisi kohdistaa käyttöomaisuuden vähennykseen

Konsernin kokonaisvelat ovat väliajon mukaan 75,7 mmk ja oman pääoman vajeus 30,6 mmk.

Kommentti: Aiemmin Sarento kertoo, että yhtiöitten vastuut ovat pankille 61 mmk. Tämä luku lienee relevantti katsottaessa todellista vakavaraisuustilannetta. 105 mmk omaisuudella 61 mmk velat antavat karkeasti noin 40% omavaraisuusasteen, kyseisenä aikana loistoluokkaa. Ratan ohjeet eivät myös mahdollistaneet vakuusarvojen pudottamista. Tilastojen valossa myös kyseiset arvojen alenemiset olivat väliaikainen ilmiö.

Jos arvostellaan esimerkiksi Järvenpään kohteen vakuusarvoa voidaan lähteä sen rakennuskustannuksista. Rakennetaan tilat noin 4.500 mk / neliö. 12.000 X 4.500 mk = 54.0 mmk. Rakennusoikeus noin 10.000 neliötä merkitsee 10.000 X 500 mk = 5 mmk. Kohteen kokonaishinta näin laskettuna olisi noin 59 mmk. Tuottoarvolla laskettuna kyseisen kohteen tuotto laskettuna 7% tuottovaatimuksella antaa 61 mmk arvon. Kokonaan jalostettuna se antaisi 10% tuottovaatimuksella 79,2 mmk arvon ja 7% tuottovaateella arvon 113 mmk.

Konsernin todellinen vakavaraisuus on siten erittäin heikko.

Kommentti: Onko 40% vakavaraisuus heikko????!!

4. Suunnitellut kaupat

Yritys esittää taloudellisen asemansa vakauttamiseksi useiden suurien kiinteistökauppojen rahoittamista. Kaupat perustuisivat osin vaihtokauppoihin. Useat kohteet sijaitsevat ulkomailla.

Neuvotteluja on käyty annettujen tietojen mukaan KOP:n, Hakan, Polarin, Ferendan, Kansan, Spondan ja Turun Seudun Osuuspankin kanssa.

Pisimmälle olisi neuvoteltu kaupasta ABB-yhtiöiden kanssa. Kaupassa ABB luovuttaisi kiinteistöjä Turussa 2 kpl, Vantaalla, Paimiossa ja Hyvinkäällä yhteishintaan 160 mmk. ABB antaisi kiinteistöilleen normaalin kaavan mukaisen kolmen vuoden vuokrasopimuksen.

Kommentti: Sarenolle kerrottiin, että ABB ottaisi noin 10 . 20 vuoden vuokravastuun harjoittamalla siellä omaa liiketoimintaansa. Miksi hän siis väärensi tämänkin tiedon.

WWB-yhtiöt luovuttaisi Järvenpään lisäksi Viitokset/SHOP/Ki.Oy Ahvenniska/ Espoo ongelmakiinteistön sekä Valintatalo/SHOP/Malmin tilat, jotka siis ostettaisiin ja myytäisiin edelleen. Ostohinta olisi 21 mmk ja myyntihinta edelleen 36 mmk.

WWB-yhtiöiden kannalta kauppa olisi seuraava:

Myytäessä saadaan	55 mmk
☐	36 mmk
Ostoihin käytetään	-21 mmk
☐	<u>-160 mmk</u>
Rahoitusta tarvitaan	-90 mmk

Tähän mennessä omaa pääomaa (voittoa) olisi siis jo kertynyt 36-21=15 mmk mikä käytettäisiin kaupan rahoitukseen. Tosin tässä ei selvinnyt, miten yritys rahoittaa ostoihin tarvittavan 21 mmk.

Lisäksi omaa pääomaa käytettäisiin vielä toiset noin 15 mmk, jonka synty jää tässä epäselväksi. Luottotarvetta jäisi kuitenkin 75 mmk.

Samalla yritys esittää nykyisten luottojen konvertoimista uudeksi, jolloin osuuspankin luotot olisivat yhteensä noin 130 mmk ja vakuudeksi jäisivät hankitut uudet kiinteistöt. Lisäksi pyydetään käyttöpääomatarpeisiin 1-2 mmk.

Uusista kiinteistöistä kertyisi nettotuottoa 20 mmk/v, mikä kattaisi luottojen korot ja jättäisi myös nettotuottoa yritykselle. Kaavailtu nettotuotto vastaa 12.5% 160 mmk:n kauppasummalle. Vuokrajärjestelystä ei ole mitään näyttöä.

ABB-yhtiöt saisi siis välirahana 75 mmk sekä kolme kohdetta, joista ainakin Ahvenniska on uusi ja pääsisi eroon vanhoista osin pikkupaikkakunnilla olevista teollisuustiloista. Kaikilla osapuolla on tarve tehdä kaupat nimenomaan ylihintaisina, jotta kaikille jäisi kirjanpidollista voittoa.

ABB:n kannalta saatavan 75 mmk:n korkotuotto heti saatuna olisi jo merkittävä erä ja pienentäisi tiloista lähivuosina maksettavaa vuokratulua.

Kohteita ei ole selvitetty tarkemmin. On täysin mahdollista, ettei mainittujen ABB:n kohteiden todellinen arvo

kata edes välirahaksi esitettyjä 75 mmk. Kolmeksi vuodeksi kaavailtu jatkuva vuokratuotto näyttäisi hoitavan korot, mutta pääomahäviö kasvaisi edelleen seuraavassa kappaleessa lasketusta nykyisestä 32 mmk:sta.

Kommentti: Sarento ei joko ymmärtänyt useitten tuntien kestänyttä selvitystä tai sitten ei edes halunnut sitä ymmärtää. Koko selvitys on käännetty täysin pääläelleen. Suunnitellut kaupat olivat kaikki kannattavia ja puolusteltavia moneltakin kannalta katsottuina. Mutta kun yritystoiminta piti saada näyttämään huonolta niin saahan se, jos ei muuten niin väärentämällä asiat ja asiakirjat.

Pankki suhde ja suositus (vain osuuspankin käyttöön)

Sitoumukset Osuuspankki Yhteistuessa (tmk)

Expander	56300
Enterprises	1390
Jukka Davidsson	2990

Vakuudet osuuspankki Yhteistuessa (tmk):

	vakuusarvo
Talletukset	1866
1) As.Oy Suokrouvintie 6/Kauniainen -J. Davidssonin ok-talo 259 m ² -tasearvo 6,1 mmk/op:n v.a 3,2 mmk	2500
2) Ki.Oy:t Mikonminkki ym/Järvenpää -tontit 5,6 ha / rak.oik.2,2 ha -rak.vv.74-88 p.a 1,2 ha / 3 eri rako -tasearvo 55 mmk / op:n v.a 38,5 mmk	15000
3) AS.OY Hietalahdenranta 15 -toimisto II krs 213 m ² /oma käyttö -tasearvo 7,5 mmk/op:n v.a 4 mmk -k.a asuntona	1800
4) As. Oy Porthaninkatu 3 -autohalli 393 m ² / vastike_3,1 tmk/kk -tyhjä/op:n v.a 1,3 mmk	1300
5) As. Oy Hangon- <u>Koulukatu</u> -67 m ² /tyhjä / op:n v.a 550 tmk	550
6) Hietalahden Autopaikat OY	96
7) As.Oy Rapakivenkuja	192
8) Ki.Oy Hyttimestarinkuja 7 / Kauklahti -teoll / varasto 1415 m ² / rak. -89 -osin vuokrattu 8,5 tmk/kk -tasearvo 9,7 mmk / op:n v.a 5,7 mmk	4000

Todellinen vakuusvajaous näyttäisi olevan noin 33 mmk.

Kommentti: Vakuustilannetta voitaneen arvioida myös toisella tavalla:

As Oy Suokrouvintie 6 320 m ² X 17.500 mk = 5.6 mmk	5.600.000 mk
Ki Oy:t Järvenpää 40 X 12000 X12 = 5.76 mmk ; 8% tuottovaade = 72 mmk	72.000.000 mk
Rakennusoikeus 10000 X 750 = 7.5 mmk	7.500.000 mk
As Oy Hietalahdenranta 15 213 X 35.000 = 7.455 mmk	7.455.000 mk
As Oy Porthaninkatu 3 Varasto / autotalli 393 X 50X12=0.2358 mmk 8% tuottovaade = 2.95 mmk	2.950.000 mk
As Oy Hangon koulukatu 67 X 10.000 = 0.67 mmk	670.000 mk
Hietalahden autopaikat Oy	96 000 mk
As Oy Rapakivenkatu	192.000 mk
Ki Oy Hyttimestarinkuja 7 1415 X 45 X 12 = 0.7641 mmk; 8% tv = 9.55 mmk	9.550.000 mk
Yhteensä	106.013.000 mk

Kun oheiseen omaisuus massaan lisätään vielä muu omaisuus 106 mmk + 22 mmk = 126 mmk . 61 mmk = 65 mmk. Mikäli Järvenpään kohde olisi hyödynnetty täysimittaisesti oli kokonaisomaisuus muuttunut siten, että omaisuusmassa olisi ollut noin 177 mmk . velat noin 90 mmk = 87 mmk.

Yritystutkimusosasto ei puolla yritykselle uusien luottojen myöntämistä eikä vakuuksien vapauttamista ilman vastaavaa rahasuoritusta, koska nykyisestäkin rahoituksesta tulee merkittävä tappio.

Kalevi Sarento

Yritystutkimusosaston käsittely 11.11.1992/TT, KS

2.13 Median rooli sekä suunniteltu tiedotusstrategia

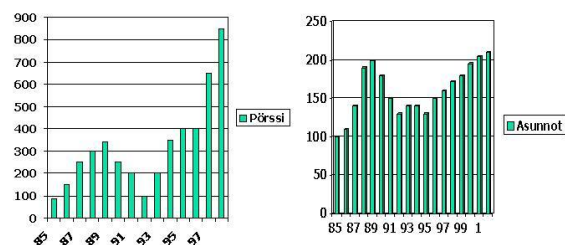
Monia pankkikriisiä selvittänyttä tahoa on ihmetyttänyt salailun määrä, valehtelu ja asiakirjojen piiloteleminen. Mikäli kaikki olisi täysin laillista ja oikeus olisi tapahtunut moiseen ei liene olisi tarvetta. Kansainvälinen riippumaton dotuuskomissiokaanqei tunnu kelpaavan valtion johdolle.

Aiemmin esitetystä voidaan nähdä selkeästi kaksi keskeistä tavoitetta, joita oli päätetty tiedottamisella saada aikaan.

1. Pankkikriisin syylliset ovat pelurit.
2. Pankkikriisi oli vain säästöpankkikriisi
3. Pankit (muut) ja valtio olivat sijaiskärsijöitä.

Näissä kummassakin onnistuttiin mainiosti. Pelureitten ensimmäinen uhri oli Pentti Kouri. Kohteena hän oli oiva henkilö. Pääsi vaan unohtumaan, että hän ei liene varastanut rahoja mistään, vaan pankit häntä rahoitti. Seuraavina uhreina pelurikastiin on sitten sijoitettu monimutkaisten oikeudenkäyntien päätökseksi Fryckman, Uotit sekä monia muita pienempiä tekijöitä. Tässä asiakirjassa esitetyn valossa pitää kuitenkin esittää kysymys, ovatko he syyllistyneet johonkin sellaiseen, johon muut eivät ole sotkeutuneet. Rahojen piilottaminen, velallisen epärehellisyys, petokset yms. Vai onko syynä se, että tietyt yksilöt ovat lain yläpuolella ja sen ulottumattomissa. Näiden tekemisiä ei yksinkertaisesti tutkita. Tässä tulee mieleen tapaus Sonera.

Pörssikurssit ja asuntojen hinnat 1985 = 100

☞ Kasinotalouden kehoon kantoivat kortensa pankit ja vakuutusyhtiöt, ammattisijoittajat, tavalliset kansalaiset ja osin myös ulkomaiset sijoittajat. Kasinotalous ei kuitenkaan ollut ylikuumenemisen syy, pikemminkin osa sitä¹³⁸. ☞

Tässä yhteydessä tulee lisäksi luoda katsaus vielä kerran SKOP:n pääjohtaja Rankin lausuntoon - Vaarallisinta nyt on se, että rahalaitokset ovat luotoin alkaneet rahoittaa arvopaperipörssissä käytävää kauppaa ja käyvät sitä itse, mikä on kaikkein vaarallisinta ja monin tavoin arveluttavaa, kun tullaan samanaikaisesti omistajiksi ja rahoittajiksi. Moraali ja etiikka ovat kovalla koetuksella, kun jopa pankkien toimi- ja luottamushenkilöt käyvät tätä kauppaa omaan lukuunsa sen tiedon perusteella, jota saavat omalta työnantajaltaan ja jonka päätöksenteosta he vastaavat.

2.14 Koiviston keskustelu SP:n pääjohtaja Hämäläisen kanssa

☞ Keskustelimme Hämäläisen kanssa Tampereen Aluesäästöpankin oikeusprosessista, jonka pankki oli hävinnyt hovioikeudessa.

SH: Tähän liittyy mielenkiintoinen yksityiskohta. **Kun pankki joutui tähän oikeudenkäyntiin, se pyysi Suomen Pankista lausuntoa suositusten sitovuudesta. Sopimusehdot ovat ne, mitkä sitovat. Niinhän tietysti täytyykin olla, mutta hovioikeuden kanta oli se, että jos Suomen Pankki suosittelee jotakin, niin se ratkaisee**¹³⁹. ☞

2.15 Eliitin näkemys keinojen käytöstä ~~Daman~~Dhujertamiseksi

☞ Suomalaista kriisipolitiikkaa voidaan jälkikäteen pitää myös schumperiläisen talouden dynaamista uudistumista korostavan ajattelun mukaisena. Kun talouspolitiikka ei pyri tasaamaan kaikkia talouden vaihteluita, jää talouden omalle uudistumisprosessille eli luovalle tuholle (creative destruction) enemmän tilaa. Kriisistä selviävät talousyksiköt ovat entistä tehokkaampia ja talouskasvu voi olla nopeaa. **Ruumiita tosin jää polun varteen**¹⁴⁰. ☞ Koivisto korosti myös ulkomaisen mielipiteen merkitystä: Ei ole muuta mahdollisuutta kuin noudattaa kansainvälisiä pöytätapoja – nyt tarvitaan uusi voimien keräys vakaan markan politiikan taakse¹⁴¹. ☞ Koivisto toteaa myös: Jos Suomen hallitus olisi devalvoinut keväällä, se olisi ehkä tulkittu omaehtoiseksi, aggressiiviseksi. Nyt on vähän verta vuodatettu, on kamppailtu, on nostettu korot erittäin korkealle. Ulospäin tämän pitäisi näyttää ihan erilaiselta kuin offensiivinen devalvaatio. Voidaan sanoa, että toiminta on ollut pakon sanelemaa¹⁴². ☞ Toisin sanoen, kansainvälisiin pöytätapoihin kuuluu mieluummin oman maan kansalaisiin suunnattu ihmisoikeuksien loukkaaminen siinä määrin, että voitaneen kysyä törkeän rikosoikeudellisen vastuun täyttymistä, kuin pienen imagotappion hyväksyminen.

¹³⁸ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, s. 71 ja 73

¹³⁹ Kaksi Kautta, Mauno Koivisto s. 374

¹⁴⁰ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, s. 273

¹⁴¹ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia s. 207

¹⁴² Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia s. 226 (HS 19.11.1991 ja Koivisto 1994 s. 336)

3 Taloudellisen joukkotuhonnan toteutus

3.1 Taustaa

Taloudellista joukkotuhontaa edelsi noin kahden vuoden intensiivinen suunnittelukausi. Rohtoryhmä aloitti työn, joka päättyi SSP:n pilkkomiseen. Tästä alkoi toimeenpanovaihe. Media kertoi omia satujaan pankkivolyymien supistamisesta. Kyseinen ajatus lienee lähtöisin Suomen Pankin selvityksestä 1980 luvun puolivälissä. Tuolloin todettiin viisaana, että Suomessa on pankkikapasiteettia liikaa yhden pankkiryhmittymän verran. Oliko tämä nk. kasinotalouden alkulaukaus. Nurkanvaltauksset, juonittelu ja muut vastaavat toimet valtasivat talouselämän. Tätä harrastivat nimenomaan pankit, vakuutusyhtiöt ja muut suuryhtiöt, eivät ne, jotka kaadettiin maksumiehiksi.

Ehkä kaikkein paras lausahdus toteutuksen keskeisestä toimintamallista on kiteytynyt presidentti Mauno Koiviston keskusteluun. Mauno Koivisto toteaa keskustelussaan budjettipäällikkö Raimo Sailakselle :

-Sellaista kriisilainsäädäntöä ei ilmeisestikään ole, jonka nojalla voitaisiin tilanne hallita laillisesti¹⁴³.

Näin myös on menetelty.

Lisää mielenkiintoisia todistajalausuntoja, joita on esittänyt Presidentti Koivisto seuraavasti:

Minulla oli ihan oikea se pelko, että kaadetaan firmat ja jostain hankitaan niille uusi pyörittäjät...¹⁴⁴

Tässä tarkoitettiin pankkeja ja empiirisesti voidaan todeta se, että näihin talkoisiin osallistuivat kaikki pankit.

Presidentti Mauno Koivisto on myös kertonut seuraavaa:

En kysymys siitä E niin kuin sielläkin E ketkä ovat oikeita tuotantolaitosten omistajia. Kyllä vanhat omistajat ovat yhtä hyviä kuin jotkut muutkin. He tietysti ovat menettäneet jo paljon. Mutta kun valtion rahaa jaetaan, niin sitä jaetaan niin, että joittenkuitten omaisuus on paremmin suojattu kuin toisten. Se on vaikea poliittinen ja moraalinen kysymys¹⁴⁴.

Mauno Koiviston lisänäytöt joukkotuhontaan:

Koivisto on kantansa ratkaissut. Hän kuitenkin korostaa, että jokaisen hallituspuolueen on otettava päätöksestä vastuu. Muuten syntyy halua mennä muiden selän taakse siinä tilanteessa, kun **vaikea sopeutusprosessi on edessä. (7.1.1992)¹⁴⁵**

Aitiopaikalta asian hoitamista kuvailee Hannele Pokka seuraavasti:

Jouduin Prepulan kanssa ankaraan julkiseen sanaharkkaan, kun syytin, että säästöpankit irtanoivat yksityisten kansalaisten ja yritysten luottoja, vaikka eduskunta oli pannut pankkitukea koskevaan lisäbudjettiin sellaisen ehdon, että pankkitukea myönnettäessä pitää huomioida yksityiset kotitaloudet ja yritysasiakkaat. Pankkitarkastusviraston ja vakuusrahaston mielestä tällainen ehto oli mahdoton eikä sitä voinut noudattaa. Laman aikana alkanut omaisuuden uusjako jatkuu Suomessa vauhdilla, kun pankit realisoivat pilkkahintaan yksityisten ihmisten koteja ja yritysten omaisuutta. **Kerrotaan, että jokainen paikallinen säästöpankki jakoi luottonsa niihin, joista pyritään pääsemään irti, niihin, jotka maksatetaan takaajilla ja niihin, jotka pyritään pitämään pankin asiakkaina¹⁴⁶.**

Lisänäyttönä asiassa on Oikeusministeri Hannele Pokan lausunto asiasta seuraavasti:

¹⁴³ Koivisto, Mauno () Kaksi kautta I, 1994 s 383 Kaksi kautta II. Historian tekijät, 1995/Witness to History, 1997

¹⁴⁴ Suuri Lama, Kiander & Vartia

¹⁴⁵ Brysselin päiväkirjat 1990 – 1994, Erkki Liikanen, s. 68

¹⁴⁶ Hannele Pokka, Porvarihallitus s. 200-201

Pankkien pelastaminen ei ole kansan oikeustajun mukaista. Tässä vielä nousee melkoinen meteli, kun tajutaan, että valtio maksaa pankeille, mutta pankit irtisanovat asiakkaitensa luottoja ja ajavat vanhat asiakkaansa maantielle¹⁴⁷.

Juristit, jotka ovat ajaneet säästöpankkisäätiöitten puolesta kanteita valtiota tai Arsenaalialla vastaan ovat todenneet kykenevänsä näyttämään toteen sen, että Suomen Säästöpankki SSP Oy muodostettiin jo alusta alkaen siinä tarkoituksena, että se tultaisiin pilkkomaan. Tämä väite on helppo hyväksyä, koska tarvittiin tase, jonka kautta voitiin siirtää kenenkään huomaamatta suuria omaisuuseriä piiloon.

Arsenalin ylimpään johtoon kuuluva henkilö kertoo seuraavaa: Siinä oli semmonen mun silmissä käytännön ongelma, että lakia tehtiin ministeriössä kovalla vauhdilla, mutta kauppakirjoja tehtiin taas pankeissa, eikä ne käytännön syistäkään voineet olla toisiinsa yhteydessä. Niin, se kauppakirja ja laki ei osuneet myöskään tasan ihan yhteen. Joo meidän ensimmäinen vuosikertomus joka käsittää vuodet 93 ja 94, niin siellä on muistaakseni kolme erillistä tilinpäätöstä. Joo, se oli joku semmonen tilinpäätöksen tekijöiden niinku erikoistyö, että mä en osaa siinä niinku paljon sanoa. Sen mä oon huomannu, ettei ole taloustoimittajat kukaan oikein analysoineet sitä miten nämä taseet meni edestakasin että Eli niiden hoitaminen oli aloitettava heti. Ja siinä ei ollut muuta vaihtoehtoa kuin alkaa tehdä luottopäätöksiä. En tiedä mistä tempaisivat luottopäätösvaltuudet, tänä päivänä en tiedä¹⁴⁸.

Erään pankin lakiasianosastolla keskeisenä henkilönä vaikuttanut lakimies toteaa SSP:n pilkkomissopimuksesta seuraavaa: En mä tiedä se on miten niitä sopimuksia tehtiin. Ja sopimuksethan väännettiin tietysti sen mukaan, että jotain on tehtävä, helvetti ja sehän on tehtävä jossa jokainen ajaa firmansa etua. Jos toinen on pöljä niin sillä siisti¹⁴⁹. Kyseinen pöljä viittaa valtion edustajiin. Pankkikriisi yleisesti ottaen on saanut imagokseen pelureitten ja säästöpankkien syyllisyyden. Vain säästöpankit saivat massiivisen pankkituen. Väite ei pidä paikkaansa ollenkaan. SDP omassa lehdessään kuvailee asiaa seuraavasti; Pankkien julkinen tukeminen budjetin kautta voidaan katsoa alkaneen alkuvuodesta vuonna 1992, jolloin pikavauhdilla syntyneen työryhmän työn tuloksena ryhdyttiin turvaamaan pankkienluotonantokykyä vahvistamalla kaikkien pankkien omia pääomia¹⁵⁰. On selvää, että Suomessa valittu tapa ei ollut läpinäkyvä vaan mahdollisti vastaanottajan toimimisen lähes vapaasti. Tältäkin osin eduskunnan asettamien ehtojen toteutuminen on kyseenalaista. Erityisen arveluttavaa oli se, että aina vuoteen 1994 oli mahdollista siirtää omaisuudenhoitoyhtiöön suljetun sektorin yritysten vastuita ja eräin edellytyksin myös tämän jälkeen. Eniten konttoreita vastaanottaneilla **osuuspankeilla** oli siten helppo työntää kilpailevan säästöpankin samalla toimialalla toimivan kannattavamman yrityksen vastuut roskapankkiin ja välttyä siten oman asiakkaan taholta tulevat tappiot¹⁵¹. Jos kerran Arsenaaliiin siirrettiin vain SSP:n vastuita, miksi sitten SDP mainitsee omassa lehdessään osuuspankin siirrot.

3.2 Suomen Säästöpankin pilkkominen

Valtioneuvoston istunnossa 22.10.1993 klo 02.50 hyväksytyssä SSP:n pilkkomissopimuksessa todetaan kohdassa 14.1 sekä Valtion Vakuusrahaston tilaisuuteen laatimassa esittelyasiakirjan, päivättyä 21.10.1993, kohdassa 16 todetaan, että ostajilla on oikeus tilanteen per 31.12.1994 mukaisesti siirtää kirjanpitoarvosta omaisuudenhoitoyhtiön vastattavaksi. vuoden 1994 aikana järjestämättömiksi tulevat 1 milj. markan ja sen ylittävät yrityssaamiset. sopimuksessa tarkemmin määritellyt ilmeisten riskiasiakkaiden saamiset, joiden siirtokelpoisuuden päättää erityinen tarkastustoimikunta¹⁵². Kyseisessä sopimuksessa ei siis rajata asiakas nimikettä SSP:n asiakkuuteen, vaan ostajapankit saivat avoimen valtakirjan siirtää myös omia asiakkaitaan Arsenaliin. Suomen Pankin salaisessa asiakirjassa päivättyä 11.10.1993 todetaan luovutussopimuksesta seuraavaa: Oikeus siirtää tase-eriä omaisuudenhoitoyhtiöön kahden vuoden aikana aiheuttaa epävarmuutta valtion vastuiden ja tappioiden määränä. Valtion on syytä ottaa tämä huomioon pankkitukivaltuuksien mitoituksessa. Ennen lopullista päätöstä olisi lisäksi selvitettävä valtion pääomasijoitusten arvonmenetykseen mahdollisesti liittyvät oikeudelliset ongelmat¹⁵³. Sirkka Hämäläisen ja Esko Ollilan allekirjoituksilla siis todetaan, että pankit saivat oikeuden itse omista asiakkaistaan, ei vain SSP:n asiakkaista päättää ketkä kaadetaan ja siirretään valtion vastuulle. Asiaan liittyy myös vakavia

¹⁴⁷ Porvarihallitus, Hannele Pokka s. 114

¹⁴⁸ Haastattelu 1999, lähdesuojaa pyydetty

¹⁴⁹ Haastattelu 1999, lähdesuojaa pyydetty

¹⁵⁰ SDP eduskuntaryhmä Info 13/1998, 23.11.1998 s. 1

¹⁵¹ SDP eduskuntaryhmä Info 13/1998, 23.11.1998 s. 3

¹⁵² Valtioneuvoston pöytäkirja - Salainen

¹⁵³ Suomen Pankin salainen asiakirja 11.10.1993 Valtion vakuusrahastolle

oikeudellisia ongelmia. SSP:n pilkkomisen yhteydessä Arsenaliin piti siirtyä toistakymmentätuhatta, 14 000¹⁵⁴, asiakasta. Tämä todetaan seuraavasti Valtioneuvoston selvityksessä. Φ Pävarmat ja muuten riskipitoiset SSP Oy:n omaisuuserät siirretään Valtion vakuusrahastosta annetussa laissa tarkoitettuun omaisuudenhoitoyhtiöön¹⁵⁵. Φ Selonteossa ei mainita mitään muista taselainauseristä, joita tulee 4G, eli ostaja Φ pankeiltaq Konsernilla oli vuoden 1997 lopussa noin 8 700 omaa asiakasta ja noin 60 000 taselainausasiakasta¹⁵⁶. Φ Mistä siis ovat peräisin nämä muut kymmenet tuhannet asiakkaat ellei ostajapankeilta. Kyseisessä luovutussopimuksessa sovitaan lisäksi seuraavaa:

Φ 2.4 Asiakaskokonaisuuden määritelmä;

Asiakaskokonaisuudella tarkoitetaan tässä luovutussopimuksessa yritystoimintaa harjoittavaa velallista, ja seuraavia velalliseen liittyviä tahoja:

- velallisen merkittävät omistajat (omistus vähintään 20%) ja kommandiittiyhtiössä vastuunalaiset yhtiömiehet sekä avoimessa yhtiössä yhtiömiehet;
- velallisen kanssa samaan konserniin kuuluvat yhteisöt, jolloin konserni määrittellään kirjanpitolain mukaisella tavalla;
- velallisen sisaryritykset eli valallisen omistajien yli 50 . prosenttisesti omistamat yritykset;
- yritykset, joista velallinen joko suoraan tai välillisesti omistaa vähintään 20 % ja kommandiittiyhtiöt, jos velallinen on vastuunalaisena yhtiömiehenä ja avoimet yhtiöt, jos velallinen on yhtiömiehenä; sekä
- muut velalliset, joilta olevissa saamisissa on sama vakuus kuin velallisen tai yllä todettujen tahojen saamisissa. Jos sama vakuus on luonnollisen henkilön takaus, myös takaaja kuuluu asiakaskokonaisuuteen.

Asiakaskokonaisuus määritellään aina ostajakohtaisesti.¹⁵⁷ Φ

Φ Kohta 12.5 Omaisuudenhoitoyhtiöön / taselainaukseen siirtyvä yrityssaaminen

Jos yksi velallisen saaminen on järjestämätön (vrt. kohta 12.4), omaisuudenhoitoyhtiöön / taselainaukseen siirtyvät kaikki velallisen asiakaskokonaisuudelta olevat saamiset¹⁵⁸ Φ Pankkituki on ollut siis merkittävästi laajempaa mitä annetaan ymmärtää. Oliko toteuttavilla viranomaisilla valtuudet kyseisiin oikeustoimiin?

Φ 3.2 Omaisuudenhoitoyhtiöön siirrettävät tase-erät

13.2.1 Siirrot per 15.10.1993

SSP:n liiketoiminnan ja osakkeiden kauppa edellyttää, että SSP:n taseesta ja taseen ulkopuolisista eristä siirretään omaisuudenhoitoyhtiöön kirjanpitoarvosta 15.10.1993 tilanteen mukaisena jäljenpänä mainitut omaisuuserät, saamiset ja vastuut.

1. 1 milj. mk:n ja sen ylittävät järjestämättömät yrityssaamiset
2. Seuraavat huonotuottoiset saamiset vaikka ne eivät olisikaan järjestämättömiä
3. Kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöiden osakkeet sekä luotot tai muut saamiset, jotka on myönnetty niille tässä ja kohdan 14.2.1 kohdassa 4 tarkoitetuille yhtiöille, joiden osakkeet siirretään omaisuudenhoitoyhtiölle. Vaihtoehtoisesti VVR myöntää mainittujen saamisten maksamisesta takauksen.
4. SSP:n käyttöomaisuuteen
5. Saatavat
6. SSP:n tase-erä Φ nuu omaisuusq Edellä mainitut erät

Omaisuudenhoitoyhtiö maksaa sen osuuden edellä mainituista eristä, joita ei rahoiteta omaisuudenhoitoyhtiön omalla pääomalla, SSP:lle antamalla SSP:lle niiden kirjanpitoarvoja vastaavan määrän lyhytaikaisia markkinaehtoisia velkakirjoja. velkakirjojen erääntyessä Ostajat rahoittavat suoraan omaisuudenhoitoyhtiötä kohdassa 13.4 esitetyllä tavalla.

13.2.2 Siirrot per 31.12.1994

Ostajalla on oikeus tilanteen per 31.12.1994 mukaisesti siirtää kirjanpitoarvosta omaisuudenhoitoyhtiön vastattavaksi seuraavat erät:

1. 1 milj. mk ja sen ylittävät järjestämättömät yrityssaamiset
2. Sellaisilta ilmeisiltä riskiasiakkailta olevat saamiset, jotka täyttävät seuraavat kriteerit:
 - a) vuoden 1994 aikana päättyneen tilikauden tilinpäätöksen perusteella laskettu kokonaispääoman tuotto on negatiivinen ja omavaraisuusaste on alle 5 %; jos yritysasiakkaan vuoden 1994 aikana päättyneen tilikauden tilinpäätöksen perusteella laskettu kokonaispääoman tuotto on negatiivinen tai omavaraisuusaste on alle 5 %,

¹⁵⁴ VVM muistio / Vilavaara 18.8.1994 s. 2

¹⁵⁵ Suomen pankkituki, Valtioneuvoston tiedonanto eduskunnalle pankkituesta 2.12.1993 s. 25

¹⁵⁶ Valtioapäivät 1998, kirjallinen kysymys 38

¹⁵⁷ Luovutussopimus, salainen, kohta 12.4 s. 14

¹⁵⁸ Luovutussopimus, salainen, kohta 12.5 s. 14

- ratkaisee jäljempänä mainittu tarkastustoimikunta sen, onko kyseessä **ilmeinen riskiasiakas**, jonka saamiset on siirrettävä omaisuudenhoitoyhtiön vastattavaksi; tai
- b) asiakas toimii, asiakkaan päätoimialan mukaan luokiteltuna, jollakin seuraavista toimialoista . **kiinteistösijoittaminen ja kiinteistösijoittamiseen verrattava kiinteistötoiminta, muu sijoittaminen, rakentaminen, vähittäiskauppa, hotelli- ja ravintolatoiminta, vapaa-aikatoiminta** ja asiakkaan saamiset ylittävät 5 milj. mk ja **on todennäköistä**, että saaminen muuttuu 31.3.1995 mennessä järjestämättömäksi tai 31.12.1995 mennessä luottotappioksi tai
- c) **asiakkaalta on vähintään 5 milj. mk:n saaminen, joka erääntyy maksettavaksi viimeistään 31.12.1997 ja jonka viimeinen lyhennyserä on vähintään 80 % saamisen alkuperäisestä määrästä.**¹⁵⁹ Ö ¶

¶3.4 Omaisuudenhoitoyhtiön toiminnan rahoitus

Ostajat vastaavat tasaosuuksin omaisuudenhoitoyhtiön siitä jällenerahoitustarpeesta, jota ei saada katettua omaisuudenhoitoyhtiön omalla pääomalla. Tätä varten omaisuudenhoitoyhtiö laskee liikkeeseen markkinaehtoisia velkakirjoja, joiden pääoman ja koron maksun Suomen valtio takaa ostajien niin vaatiessa¹⁶⁰. ¶

¶5. Viranomaisten myötävaikutus

Ostajat ja VVR toteavat, että liiketoiminnan kaupan johdosta viranomaisten kanssa on neuvoteltava mm. siitä, millä tavoin SSP:n liiketoiminnan kaupasta aiheutuva tappio on jaksotettava ostajien kirjanpidossa. ostajat joutuvat myös neuvottelemaan ainakin rahoitustarkastuksen, kilpailuviraston ja kuluttajasuojaviranomaisten ja tietosuojavaltuutetun alaan kuuluvissa asioissa.

VVR sitoutuu käytettävissään olevin keinoin myötävaikuttamaan siihen, että kauppahinta luetaan sellaiseksi jaksotettavaksi menoksi, joka poistetaan 10 vuodessa ja että tätä jaksotettavaa menoa ei tarvitse vähentää vakavaraisuuslaskennassa ostajien omasta pääomasta. VVR sitoutuu käytettävissään olevin keinoin myös siihen, että SSP:n liiketoiminnan ja osakkeiden kauppaan tarvittavat **muut eri viranomaisten luvat, suostumukset ja myötävaikutukset** voidaan saada¹⁶¹. ¶Tässä taidetaan tarkoittaa tuomioistuimia, syyttäjää, poliisia, ulosottomiehiä, lainsäätäjää eli eduskuntaa ja hallitusta. Pilkkomissopimukseen oli siis kirjattava ¶illotetusti¶myös 6.5.1992 presidentti Mauno Koiviston antama ¶käskyq¶pohjata tulevat tuomioistuinten päätökset pankkien ja hänen tahdon ja tarpeitten mukaisesti.

3.2.1 Ketkä olivat hyväksymässä SSP:n pilkkomissopimusta

Kyseisen sopimuksen olivat 22.10.1993 klo 02.50 hyväksymässä seuraavat ministerit:

Aho (Kepu), Norrback (R), Pokka (Kepu), Pekkarinen (Kepu), Viinanen (Kok), Uosukainen (Kok), Isohookana-Asunmaa (Kepu), Pietikäinen (Kok), Rusanen (Kok), Kankaanniemi (KD), Pura, (Kepu) ja Huuhtanen (Kepu).

Valtioneuvoston jäsenet ovat vastuussa kyseisen sopimuksen oikeudellisista vaikutuksista mikäli eivät ole yksiselitteisesti sanelleet eriävää mielipidettään valtioneuvoston pöytäkirjaan. Tietävästi tässä suhteessa päätös oli yksimielinen.

3.3 Taselainaus ja arvopaperistaminen E miten pankkituki todellisuudessa maksettiin

3.3.1. Velkasuhteen perusta on velkakirja E miksei velkakirjoja palauteta velalliselle maksun jälkeen ?

3.3.1.1. Mikä on saaminen, saamistodistus ja velkakirja ?

¹⁵⁹ Luovutussopimus, salainen, s. 15-17

¹⁶⁰ Luovutussopimus, salainen, s. 18

¹⁶¹ Luovutussopimus, salainen, s. 24

Yleisnimellä **saaminen** tarkoitetaan velkasuhteen syntymistä velanottajan ja velaksiantajan, tavallisimmin luottolaitoksen välille. Saamiseen eli velkaan voi liittyä erilaisia asiakirjoja, kuten luottohakemus, -tarjous, -sopimus, takausasiakirjat, ja sitten itse rahan vastineena saamistodistus (ks. Ari Huhtamäki: Rahoitusmarkkinaoikeutta).

Saamistodisteella tarkoitetaan velanottajan allekirjoittamaa asiakirjaa, jonka luotonottaja antaa luotonantajalle saamansa raha- tai muun suorituksen vastikkeeksi, ja joka luotonantajalle on luovutettava velan takaisinmaksua vastaan. Tavallisimpia saamistodisteita ovat tavallinen velkakirja, juokseva velkakirja, vekseli ja shekki (ks. Havansi: **Luotto-oikeus.Yleiset perusteet**).

Korostettakoon siis, että luottohakemus, -tarjous ja -sopimus ovat vasta aiesopimuksia, ja vasta velkakirja sinetöi sen, että luotonottaja on todella saanut velkakirjan osoittaman rahamäärän luotonantajalta hallintaansa.

Havansin mukaan pankkiluotoista 80% on tavallisia velkakirjaluottoja. Tavallisimmin saamiset ovat siis velkakirjaan perustuvia luottoja, ja tavallisimmat saamistodisteet ovat velkakirjoja. Kun siis eri yhteyksissä puhutaan saamisesta tai saamisen luovuttamisesta, tarkoitetaan todellisuudessa velkakirjan luovuttamista uudelle velkojalle.

Velkakirja on muodoltaan tarkoin määrätty asiakirja. Havansin kirjan mukaan velkakirjalaki ei sääntele, mitä velkakirjan tulee sisältää. Minimisisällöksi kirjassa luetellaan 1. ilmaisu velvoittautumisen tarkoituksesta, mieluiten sanalla velkakirja 2. velallisen allekirjoitus ja 3. maksettava velkamäärä.

3.3.1.2. Pankkiluottoon liittyvä velkakirja on erityinen asiakirja

Kuitenkin, kun puhutaan pankkiluotoista, tilanne muuttuu aivan toiseksi: **luottolaitosten toiminta on tarkoin lakien sääntelemää toimintaa**, ja valvontaviranomaisilla (alkujaan Pankkitarkastusvirasto, vuodesta 1993 Rahoitustarkastus) on oltava mahdollisuus valvoa sitä, että **luottolaitokset toimivat lakien, asetusten ja viranomaisten antamien määräysten mukaisesti**.

Talletuspankkilaissa (TPL 1268/1990) määriteltiin **asiakkaansuoja** . käsite, jonka perusteella talletuspankin on toimitettava **PTV:lle vakioehtoisten sopimustensa ehdot** (36§), PTV valvoo talletuspankin **sopimusehtojen käyttöä** (37§), ja talletuspankki **ei saa markkinoinnissaan käyttää sopimatonta menettelyä** (34§).

PTV:n **Luottoasiakirjojen ehdoista** -julkaisussa 1/1993 on julkaistu tiivistelmänä jo siihenkin asti noudatetut säännökset luottoasiakirjojen ehdoista. **Tärkein luottoasiakirja on velkakirja**, jonka sisällöstä pankkiluottojen yhteydessä julkaisussa on annettu erittäin tarkat ohjeet ja määräykset siten, että velkakirjan itsessään tulee sisältää alakohdat mukaan luettuna ainakin 23 ehtokohtaa, ja lisäksi vakuuksia koskevat ehdot 5 kohtaa.

Pankkivelkakirja sisältää **myös luotonantajan puolelta velvoitteita**. Esimerkiksi mikäli luotto pankin puolelta siirretään toiselle velkojalle, on **siirrosta tehtävä merkintä velkakirjaan**, ja siirrosta on **ilmoitettava sekä velalliselle että vakuudenantajalle**. Myös valuuttamääräisen velan **kurssiriskistä on oltava sopimus**, samoin kuin on sovittava toimenpiteistä, jos velasta annetun pantin arvo muuttuu. **Lisävakuuksien vaatiminen ei ole sallittua, mikäli vakuuden arvon alentuminen on tapahtunut sopimusosapuolista riippumattomista syistä**.

Pankkitarkastusviraston ohjeiden mukaan **velkakirjaan on tehtävä myöskin seuraavat merkinnät**: pankkipäivä, erittäin tarkka koron määrittelyyn ja maksamiseen liittyvä seikasto, velkasuhteen lakkaamisen ehdot eräännyttämisperusteineen, sopimus lisäkorosta, velan hoitoon liittyvät maksut ja kustannukset, sekä vakuuksia koskevat ehdot.

3.3.1.3. Miksi velkakirja on niin tärkeä ?

Velkakirjasta selviää siten vastaansanomattomasti se, kenen hallussa velkakirja on eli **kuka omistaa velkakirjaan perustuvan oikeuden mainittuun pääomamäärään**, ja kenellä on siten **oikeus velka periä velkakirjan allekirjoittajalta**.

Toiseksi velkakirjaan on liitettävä **merkinnät velan pääomaan kohdistuvista maksusuorituksista ja pantin/vakuuksien realisoinneista**, jolloin velan kulloinenkin todellinen määrä on ajantasalla. Siten estyy velan moneen kertaan maksatus, jos velan pääomaa lyhennetään pantteja realisoimalla ja sekä päävelallinen että takaajat suorittavat toisistaan tietämättä velan pääomaan maksuja.

Kolmas seikka, joka seuraa velkakirjan määritelmästä on se, että **alkuperäinen velkakirja täytyy luovuttaa velalliselle mitättömäksi kuitattuna, kun hän on sovittu maksuvelvollisuutensa täyttäneenä.**

Neljänneksi, jos luoton takaaja on joutunut suorituksiin velkojalle, on takaajalla regressi- eli taannehtiva perintäoikeus päävelalliselta. Tätä oikeuttaan hän ei voi käyttää muuten, kuin esittämällä velkakirjan. Sitä varten hänen on siis saatava alkuperäinen velkakirja suoritusmerkintöineen hallintaansa/nähtäväkseen.

Alkuperäisellä velkakirjalla on siten itsenäinen merkitys: siihen tehdään **merkinnät maksusuorituksista, se on tae velallisen oikeussuojalle velan kahteen kertaan tapahtuvaa velkomista vastaan**, ja jos maksuvelvollisuus on tullut kokonaan täytetyksi, **velkakirja luovutetaan velalliselle mitättömäksi kuitattuna** tai annetaan takaajalle regressio-oikeutta varten.

Tästä oikeusperiaatteesta käytetään määritettä **velallisensuoja**.

Alkuperäisen velkakirjan merkityksestä on jopa Korkein Oikeus tehnyt selkeän päätöksen, **KKO:1984-II-20 : kun velkoja ei ollut esittänyt alkuperäistä velkakirjaa, vaan vain kopion, Korkein Oikeus katsoi, ettei velkasuhdetta ollut syntynyt**

Velkajärjestelykään ei vapauta velallista, jos velkakirjoja ei palauteta

Lait yksityishenkilöiden velkajärjestelystä ja yritysten velkasaneerauksesta tulivat voimaan vuonna 1993. Kummassakaan laissa **ei ole velkakirjasta mitään mainintaa.**

Velkajärjestelyssä on oikeustoimena kysymys akordista, eli velan antamisesta anteeksi joko kokonaan tai osittain. Velan tultua näin sovituksi ja kuitatuksi, täytyisi myös velkakirjat luovuttaa velalliselle mitättömäksi kuitattuina takaisin.

Käytännössä kukaan velkajärjestelyn suorittanut ei ole saanut velkakirjojaan takaisin. Velallisensuoja on näin käytännössä kokonaan sivuutettu !

Velkajärjestely **ei vapauta velallista veloistaan, koska hän ei saa alkuperäisiä velkakirjoja mitättömäksi kuitattuna itselleen !**

Oikeusministeri Johannes Koskinen vahvistaa tämän totuuden kirjeessään yksityishenkilölle 26.11.2002:

Î Å vaikka velka ei olisikaan enää ulosottokelpoinen, se säilyy silti voimassaÅ Î

3.3.1.4. Lipposen sopimus ei liioin vapauta veloista

Tämä sama uhka varjostaa siis sekä velkajärjestelyn kautta velkansa suorittaneita, että 2.5.2002 tehdyn ns. Lippossopimuksen perusteella pankkien ehdoilla ja sanelupoliitikalla sopimuksen tekeviä velallisia . **veloista ei tälläkään sopimuksella pääse eroon.**

Lippossopimuksessa ei ole sanallakaan käsitelty kysymystä velkakirjoista ja ennen kaikkea sitä, **mitä velkakirjoille tapahtuu velasta sopimisen jälkeen:** kenen hallussa alkuperäinen velkakirja on ja **missä vaiheessa se luovutetaan mitättömäksi kuitattuna velalliselle**

3.3.1.5. Mitättömäksi kuitaamaton velkakirja vaarallinen

Alkuperäisiä velkakirjoja ei siis anneta velalliselle takaisin. Velalliselle se, että velkakirjat jäävät jonnekin+ olemaan on aina uhka: **mitättömäksi kuitaamaton velkakirja jonkun muun kuin velallisen hallussa on erittäin vaarallinen asiakirja** . uhka kestää velkakirjan allekirjoittajan elämän loppuun asti, ja vieläpä hänen perillisensä saattavat joutua siitä vastuuseen !

Vuosienkin kuluttua velka ilmestyy uudelleen maksettavaksi, kuten on tapahtunut todistettavasti lukuisille velkajärjestelyn jo läpikäyneille. On ilmennyt, että **velka on î myytyî** jollekin ulkomaiselle, Suomen lain ulottumattomissa olevalle organisaatiolle.

Ulkomaiset organisaatiot voivat toimia ilman Suomen lainsäädännön rajoitteita, jotka pyrkivät suojelemaan velallista epäasiallisilta ja jopa **väkivaltaisilta perintäkeinoilta**.

3.3.2 Miksi lamavelallisten velkakirjoja ei saada pois ? Kuka on oikea velkoja ?

3.3.2.1. Käräjätuomarit ymmällään, miksi velalliset eivät tiedä velkaansa ja velkojaansa

Helsingin Sanomissa 21.7.2002 artikkelissa *+Velallisten vaikea saada tietoja veloistaan+Lohjan käräjätuomari Kirsti Hakola ihmettelee, että +Velalliset eivät useinkaan tiedä, kenelle he ovat velkaa ja kuinka paljon+ Artikkelin mukaan +Tietämättömyyttä voivat aiheuttaa muun muassa pankkifuusiot, joiden jäljiltä velallinen ei tiedä, mille pankille on velkaa.+*

Myös Helsingin käräjäoikeuden vastaava velkajärjestelytuomari Ari Viren on huomannut, että osa velallisista ei ole tietoinen asioistaan: *+õ saatavia on voitu myydä esimerkiksi perintäfirmoille.+* sekä *+õ ettei asiakirjojen löytyminenään aina onnistu. Tämä on joskus salapoliisitoimintaa.+*

3.3.2.2. Pankkitarkastusviraston ohjeet velkakirjaan tehtävistä merkinnöistä velkakirjan siirron yhteydessä

Pankkitarkastusvirasto on siis jo 10 vuotta sitten antanut tarkat ohjeet velkojan vaihtumisen varalle (Kannanottoja 1/1993 julkaisussa *+Luottoasiakirjojen ehdoista+*) Ohjeessa *+Yksityisen henkilön ja pienyrityksen markkamääräisissä luotoissa käytettävien luottoasiakirjojen ehdoista+kappaleessa +1. Velkakirjat+kohdassa +1.1. Velkojan vaihtuminen+on sanottu seuraavasti:*

+Mikäli luotto siirretään velallisen aloitteesta toiseen rahalaitokseen ja vastaavasti, jos luotto pankin toimesta siirretään toiseen rahalaitokseen, tehdään tästä selvä merkintä velkakirjaan. Jälkimmäisessä tapauksessa pankki ilmoittaa velalliselle velkojan vaihtumisesta. Mikäli luotto pankin aloitteesta siirretään toiseen rahalaitokseen, ei tästä saa aiheutua velalliselle / takaajalle / pantinantajalle pankista johtuvia lisävelvoitteita. Muun vakuudenantajan kuin velallisen osalta pankki huolehtii siitä, että vakuudenantajalle (takaaja / pantinantaja) ilmoitetaan velallisen vaihtumisesta.+

Vastaus kysymykseen î Kuka on oikea velkojaî on siten mahdollisimman yksinkertainen:

Alkuperäisessä velkakirjassa on merkintä siitä, kuka on oikea velkoja. Se selittää myös, miksei velkakirjoja voida edes näyttää velallisille. Se, miksei velkakirjoja voida palauttaa velalliselle, selviää kappaleessa 3.

3.3.2.3. Velkakirjan î häviäminenî mahdotonta

Kun viime vuosina velalliset ovat vaatineet pankeista velkakirjoja nähtäväksi, on vastaus useimmiten ollut, että velkakirja on hävinnyt. Muun muassa eräs yrittäjä, jonka yritys oli menestyksellisesti selvinnyt läpi yrityksen velkajärjestelyn, pyysi velkakirjoja itselleen. Pankki vastasi, että ne ovat hävinneet.

Velkakirjasta puhuttaessa ei puhuta mistä tahansa asiakirjasta, joka saattaa hävitä. Velkakirja on luonteeltaan arvopaperi. Ei ole uskottavaa, että rahoituslaitos hävittäisi arvopapereita.

3.3.3. Taselainaus, arvopaperistaminen ja hävinneet velkakirjat

3.3.3.1. Minne lamavelkoihin liittyvät velkakirjat ovat hävinneet ?

Usean vuoden aikana **joukko lamavelallisia on työllä ja tuskalla yrittänyt saada velkakirjojaan** pankista, perintätoimistosta, ulosottoviranomaisilta ja jopa Rahoitustarkastuksen kautta nähtäväksi, siinä kuitenkin

onnistumatta. Väistämätön johtopäätös tietysti on, että **velkakirjoihin täytyy kätkeytyä jokin erittäin raskauttava seikka, jota ei haluta paljastaa.**

Heräsi epäily siitä, että velkakirjaan tehtävä siirtomerkitä on tämä totuus, jota ei haluta paljastaa, eikä myöskään sitä, että velkakirjoja on siirrelty tavalla, jota Suomen laki ei salli. Myös asiakassuhteiden siirto ilman takaajilta ja vierasvelkapanttaajilta saatavaa siirtolupaa on muodostanut peruspankkitoimintaan liittyvän juridisen ongelman, jonka vuoksi jopa alkuperäistä SSP:n pilkkomissopimusta piti ratkaisevalla tavalla muuttaa.

Oli ilmeistä, että **pankkikriisin ratkaisuun säästöpankkien pilkkomissopimuksella liittyi ainakin osakeyhtiö-, talletuspankki-, velkakirja- ja takauslain vastaisia toimia.** Tämän vuoksi oli ryhdyttävä selvittämään, mitä velkakirjoille on tapahtunut. Kun kyse on nimenomaan 1990-luvun alun pankkikriisin aikana realisoituneista velkasuhteista, johtavat jäljet pankkikriisin ratkaisuun, kun **valtio takasi pankeille täyden taloudellisen tuen siten, ettei pankeja missään olosuhteissa päästettäisi konkurssiin.**

Tämän ratkaisunsa tueksi valtio järjesti **suoran pääomatuen** lisäksi **säästöpankkien pilkkomisen** ostajapankeille (SYP, KOP, OP, PSP) , jolloin ne saivat Suomen Säästöpankki- SSP Oy:n liiketoiminnan terveet osat, likvidit varat ja ainakin osan kiinteää omaisuutta taseensa pönkittämiseksi. Arvoitukseksi on ainakin toistaiseksi jäänyt, paljonko siirtynyt omaisuus oli todelliselta arvoltaan, mutta todennäköisesti puhutaan kymmenistä miljardeista markoista jo pelkästään SSP:n alasajosta seuranneena suoranaisena tukena. Tämän tuen lisäksi valtio järjesti avokätisen **piilopankkituen**, jonka maksumiehinä olivat aluksi veronmaksajat, ja myöhemmin ja nyt edelleen sadattuhannet lamavelkojen velalliset ja takaajat.

3.3.3.2. Oliko pankkikriisi sittenkään vain säästöpankkikriisi ?

Kun pankkikriisistä puhutaan, virallisessa liturgiassa toistetaan jatkuvasti sitä, että pankkikriisi oli nimenomaan säästöpankkikriisi. Neljä lukua paljastavat tämän väitteen valheellisuuden: Suomen **Säästöpankki-SSP Oy:n koko luottokanta oli syksyllä 1993** ennen pilkkomista **45 miljardia markkaa** (Rahoitustarkastuksen lausunto 11.10.1993), josta **järjestelemättömiä eli riskiluottoja oli 12 miljardia markkaa** (Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomus 1/99).

Kuitenkin Rahoitustarkastuksen lausunnon 11.10.1993 mukaan **piilopankkien järjestämättömät saatavat ja kuluvan vuoden aikana jo kirjatut luottotappiot olivat elokuun lopussa 1993 noin 70 miljardia markkaa** + Samassa lausunnossa Rahoitustarkastus ilmoitti Suomen-Säästöpankki-SSP:n koko luottokannan olevan 45 miljardia markkaa.

Valtioneuvoston selonteossa eduskunnalle pankkituesta 16.11.1999 taulukossa 3 +Myönnetty pankkituki ja palautukset 31.10.1999 mennessä+kohdassa +Maksettu tuki ja takaukset, brutto+ Yhteensä 97 048 mmk . siis koko valtiolta +ulos+ **pankeille maksettu tuki oli 97 miljardia markkaa.**

Lyhyesti, koko pilkotun Suomen Säästöpankki-SSP Oy:n luottokanta oli **45 miljardia markkaa**, josta riskiluottoja **12 miljardia markkaa**, kaikkien pankkien järjestämättömät saatavat ja jo kirjatut luottotappiot elokuussa 1993 **70 miljardia markkaa**, sekä lopulta toteutunut, maksettu pankkituki lokakuuhun 1999 mennessä **97 miljardia markkaa.**

Uusin, Suomen Pankista marraskuussa 2002 saatu tilastotieto kertoo seuraavaa: **suomalaisten pankkien yhteenlasketut tappiot olivat vuosina 1991-2001 noin 256 miljardia markkaa.**

3.3.3.3. Mitkä pankit saivat pankkituen leijonanosan ?

Mitkä olivat ne pankit, jotka saivat jo elokuuhun 1993 mennessä $70 - 12 = 58$ miljardia markkaa, ja vuoteen 1999 mennessä yhteensä $97 - 12 = 85$ miljardia markkaa pankkitukea ? Kun tästä pankkituesta ei virallisissa yhteyksissä puhuta, lienee se ristittävä piilopankkitueksi.

3.3.3.4. Miten ostajapankit saivat piilopankkituen ?

Mutta ennen kaikkea on kysyttävä, mikä oli se **tekniikka, miten ostajapankit tämän I piilotetun I tuen saivat** ? Miten pankkituki on voitu ujuttaa ostajapankeille ilman, että julkisuudessa olisi asiasta liikkunut mitään tietoja, eikä mitään jälkiä tapahtumista näyttäisi löytyvän ?

Tutkimuksissa on päädytty siihen, että tähän tavoitteeseen pääsemiseksi avaintekniikat olivat **I arvopaperistaminen+ ja I taselainaus+** Mitä nämä tekniikat sitten olivat, ja miten ne suhtautuvat Suomen lakiin ?

3.3.4. Arvopaperistaminen

Arvopaperistamisesta (securitization, anglosaks.) on mm. **professori Ari Huhtamäki** kirjoittanut kirjassa **+**Rahoitusmarkkinaoikeutta+ ja **professori Matti Rudanko** kirjassa Pankkiasiakkaan ja pankin oikeussuoja+ **Rahoitustarkastuksen ohjeessa** dnro 15/269/96 **+**Ohje saamisten luovuttamisesta ja arvopaperistamisesta+ on annettu ohjeet luottolaitoksille koskien arvopaperistamista. Kattavin selvitys on kuitenkin **ympäristöministeriön** alaisuudessa toimineen 23.9.1992 asetetun **Arvopaperistamistyöryhmän** 11.5.1993 antamassa mietinnössä.

Korostettakoon, että vaikka arvopaperistaminen on juridis-taloudellis- teknisesti erittäin monimutkainen ja luotonantaja . luotonottaja . suhteeseen ratkaisevalla tavalla vaikuttava toimenpide, Suomessa ei vielä ole arvopaperistamista koskevaa lainsäädäntöä.

Arvopaperistamisella tarkoitetaan tietyn omaisuuserän, esimerkiksi saatavien eli velkakirjojen I paketoimista I isommiksi saatavaeriksi, joita sijoittajat ostavat velkainstrumentein, esimerkiksi joukkovelkakirjoin tai sijoitustodistuksin. Kyseessä on siis esimerkiksi kiinteistö- tai asuntokauppaan liittyvien **velkojen myynnistä jälkimarkkinoilla** toimiville sijoittajille siten, että **alkuperäisen luottottajan vastuu kevenee**, kun velka siirtyy pois sen taseesta, eli pankit saavat taseensa **+**kuntoon+.

3.3.5 Arvopaperistaminen Yhdysvalloissa

Yhdysvalloissa ovat erityisen pitkälle kehittyneet ja tarkoin säännellyt arvopaperistamismarkkinat , joiden käytäntö on hioutunut vuosikymmenien kuluessa. Toiminta on myös täysin avointa siten, että myös velallisten oikeudet otetaan tarkoin huomioon, jotta rahoitusmarkkinoiden luotettavuus säilyisi.

Yhdysvalloissa arvopaperistamisella on myös **erittäin tärkeä sosiaalinen ulottuvuus**, koska sikäläinen luotonantajavastuukäytäntö velvoittaa pankkeja myöntämään luottoja asuntolainojen hakijoille, koska asumista pidetään kansalaisten perusoikeutena. Asuntoluotot on mahdollista siirtää arvopaperistamisen kautta pois pankkien taseista joukkovelkakirjamarkkinoille, ja saada sitä tietä pankeille lisää mahdollisuuksia myöntää uusia asuntoluottoja. **Pankit ovat silloin ikään kuin julkisen vallan käyttäjiä**, jolloin pankkeihin on mahdollista myös soveltaa jonkinasteista sopimuspakkoa.

Saamisten arvopaperistaminen tapahtuu Yhdysvalloissa prosessina, jossa osapuolina ovat omaisuutta myyvä tai rahoittava yritys, **+**originaattori+ toiseksi omaisuuden ja sitä seuraavan kassavirran esim. vuokratulot) hankkijana toimiva erillisyhtiö, ns. **special purpose vehicle** (SPV), tavallisimmin trusti, sekä kolmantena osapuolena **sijoittajat**. Prosessin toteuttavat **järjestäjät**, yleensä investointipankit (esimerkiksi Merrill Lynch) , **luotonvahvistajat**, jotka tuovat lisävarmistusta riskin vähentämiseksi, **luottokelpoisuuden arvioitsijat** (esim. Moody`s Investors Service, Standard & Poor`s) sekä **asianajajat** ja **tilintarkastajat**, jotka antavat oikeudellisen lausunnon siitä, että arvopaperistamisen liikkeellelaskijan luotonmyöntämisprosessi on kaikkien **velallisten oikeuksia varten säädettyjen normien mukaista** arvopaperistettavat saatavat perustuvat **lailliseen saamisoikeuteen** saatavat ovat **perimiskelpoisia** vakuussitoumukset ovat **päteviä** vakuudet ovat **realisoitavissa**.

3.3.6 Ympäristöministeriön Arvopaperistamistyöryhmän mietintö

Suomessa arvopaperistamista on virallisesti tutkittu ympäristöministeriön 23.9.1992 asettamassa **Arvopaperistamistyöryhmässä** (Työryhmän mietintö 2/1993) jonka antoi mietintönsä **11.5.1993**. Mietintö

on saanut rauhassa pölyttyä ministeriön arkistossa syksyyn 2002 asti, jolloin mietinnöstä saatiin vihje ja siitä saatiin ensimmäinen kappale työryhmän käyttöön.

Seuraavassa mietintöä käsitellään vain siinä laajuudessa, kun on tarpeen sen osoittamiseksi, että **mietinnön salaisena tavoitteena on ollut ryhtyä soveltamaan arvopaperistamista pankkituen muotona Suomessa**. Arvopaperistaminen oli noussut esille menetelmänä ratkaista pankkikriisi tyhjentämällä pankkien taseista suomalaisten yritysten laman aikana ottamat ns. valuuttaluotot valtion eli veronmaksajien kannettavaksi.

Työryhmän toiminta **kytkettiin nimellisesti asuntorahoitukseen** siten, että työryhmän tehtävänä oli ~~selvittää pankkien saatavien arvopaperistamisen edellytyksiä Suomessa erityisesti asuntorahoitusta silmälläpitäen sekä tehdä tarvittavia ehdotuksia muutoksiksi lainsäädäntöön~~.

Työryhmän kokoonpano oli kuitenkin sellainen, että se osoitti valtionhallinnon pyrkimyksenä olleen aloittaa salainen selvitystyö aivan muuta tarkoitusta varten. Puheenjohtaja oli ainoa ympäristöministeriön edustaja, ja muut 9 jäsentä jakautuivat seuraavasti: 5 edustajaa pankkiryhmittymistä, 1 Suomen pankista, 1 pankkitarkastusvirastosta ja 2 valtiovarainministeriöstä. **Ketään asuntotuotantoon tai Erahoitukseen liittyvää henkilöä ei kuulunut työryhmään, ei edes työryhmässä kuultuihin asiantuntijoihin**. Tosiasiallisesti työryhmä oli, kuten asian luonteeseen kuuluukin, koottu valtiovarainministeriön ja oikeusministeriön vastuualueeseen läheisesti liittyvistä piireistä. Ympäristöministeriön asunto-osasto vaikuttaa olleen taustaorganisaationa lähinnä maskeeraavana tekijänä. Mietintö sisältää **erittäin seikkaperäistä tietoa arvopaperistamisesta** ennen kaikkea juridisena, mutta myös taloudellisena ja talouspoliittisena prosessina.

Selvittelytyöhön sisältyi muun muassa **laaja, lukuisilta arvovaltaisilta yhdysvaltalaisilta asiantuntijoilta pyydetty lausuntokierros**. Lausunnon antajiin kuului kaikkiaan 11 yhdysvaltalaisista organisaatiota, muun muassa Merrill Lynch (joka tuli paremmin tunnetuksi asiantuntijana säästöpankkien pilkkomisen yhteydessä vuosina 1993-1994), J.P.Morgan Securities, Morgan Stanley International, Moody`s Investors Service, Standard&Poor`s ja Lehman Brothers International. Ei ole uskottavaa, että mainitut erittäin merkittävät . ja kalliit - vaikuttajat olisi kutsuttu lausunnonantajiksi vain Suomen valtion virkamiesten ja poliitikkojen uteliaisuuden tyydyttämiseksi.

Työryhmä on myös monessa kohdassa **viitannut Suomen pankkikriisiin ja sen ratkaisumahdollisuuksiin arvopaperistamisen kautta** . tällähän ei voi olla mitään tekemistä asuntoluototuksen kanssa, semminkään, kun 1990-luvun alkupuolen pankkiongelmien eivät mitenkään liittyneet asuntoluototukseen.

Työryhmä toteaaakin arvopaperistamisen määritelmää ja kohteita käsitellessään, että ~~”Tässä mietinnössä käsitellään pääasiassa suomalaisten pankkien saatavien, lähinnä asuntolainojen arvopaperistamista ö Kuitenkin esimerkiksi juridiset ja verotukselliset ongelmat ovat samoja arvopaperistettaessa muitakin saatavia.~~

Kohdassa ~~”Miksi arvopaperistaa suomalaisten pankkien saatavia?”~~ paljastuu koko suunnitelma: *Arvopaperistaminen on verrattain monimutkainen toimenpideö Seuraavassa luetellaan eräitä arvopaperistamisen etuja erityisesti suomalaisten pankkien kannalta (kaikkiaan 10 kohtaa):* *pankkien vakavaraisuus paranee, jolloin niiden luotonantomahdollisuudet lisääntyvät* *valtio voi arvopaperistamisen aktiivisena osapuolena kohdistaa pankkitukea kustannustehokkaalla tavalla.*

Yhteenvedon yhteydessä valtion roolista todetaan muun muassa seuraavasti: *Arvopaperistaminen voidaan lyhyellä aikavälillä nähdä yhtenä pankkien tukimuotona, jos valtio osallistuu arvopaperistamisen kehittämiseen.*

Edellä mainituilta **ulkomaisilta asiantuntijoiltakin oli kysytty niiden näkemystä** (vaikkakaan sitä ei kysymysluettelossa suoraan erikseen mainittukaan) **myös Suomen pankkituesta**: *ö tämänhetkisessä tilanteessa, kun pankkien omat luottokelpoisuusluokitukset ovat laskeneet, valtion osallistumista pidettiin erittäin hyödyllisenä arvopaperistamisen käynnistymisen kannalta. Vastauksissa kiinnitettiin huomiota myös pankkitukeen yleensä, ja todettiin että **pankkituki arvopaperistamisen kautta** on yksi mahdollinen keino.*

Valtion osallistumista arvopaperistamistransaktioihin on käsitelty laajasti. Johtopäätöksinä on muun muassa, että ~~”Valtio voi periaatteessa olla aktiivisesti mukana arvopaperistamistransaktioissa esimerkiksi takaajan ja~~

sijoittajan ominaisuudessa.+Ja että +Valtio voi olla myös osapuolena tai osapuolen takaajana valuutanvaihtosopimuksissa.+
-Ö valuutanvaihtosopimuksen takaus lienee katsottava tärkeimmäksi valtion mahdollisista rooleista arvopaperistamisen yhteydessä.+
+Takaus voidaan tehdä myös siten, että se näkyy vain sopimuksen ulkomaiselle takaajalle, eikä lainkaan markkinoille, jolloin valtion nimeä ei kulutettaisi markkinoilla.+
-Ö sopimuksen vastapuolen ei tarvitse sisällyttää sopimuksen hinnoitteluun pääomavaatimusta valtion ollessa osapuolena (valtion riskikerroin on 0 %, pankin 20 % ja erillisyhtiön 100 %) ja tämä osaltaan alentaa sopimuksen kustannusta.+

Mietinnön kulminaatiopisteenä . ellei peräti kipupisteenä - näyttää ollen kysymys **saatavien siirrosta**, jolle onkin uhrattu eniten palstatilaa. Saatavan eli tavallisimmin velkakirjan siirrosta on yleisesti sanottu, että **+Saatavien siirtäminen on katsottu oikeustieteessämme mahdolliseksi ilman velallisen suostumusta.**+
Kuitenkin mietinnössä myönnetään, että **tähän liittyy paljon reunaehtoja:**
tavallisen **velkakirjan siirto ei saa tuottaa uudelle velkojalle velalliseen nähden parempaa oikeutta kuin mitä luovuttajalla oli** (. jos uusi velkoja kohdistaa velalliseen alkuperäistä sopimuskumppania paljon aggressiivisempia otteita, eikö se silloin ole saanut paremmat oikeudet ? . kirjoittajan huomautus)
velallinen säilyttää **VKL 15§ mukaiset väitemahdollisuudet** myös uutta velkojaa vastaan
yleispanntaukset on muutettava erityispanntauksiksi
ehdottomana vaatimuksena on pidettävä sitä, että **velkojanvaihdoksesta ilmoitetaan velallisille, takaajille ja pantinantajille kirjallisesti.**

Vaikkakin mietinnössä on otettu varovainen kanta siihen suuntaan, että velan saisi siirtää kolmannelle ilman velallisen suostumusta, on johtopäätöksen tueksi ilmoitettu vain Pankkitarkastusviraston näkemys asiasta. Mitään juridista todistelua ei ole esitetty saati käytyä oikeusprosessia referoitu. Todellakaan **kysymystä siitä, saako velkoja myydä velkakirjan velalliselta lupaa kysymättä** - varsinkaan, jos velkakirja liittyy pankkiasiakkuuteen ja ns. kestovelkasuhteeseen, joka edellyttää osapuolten välistä erityisen suurta luottamusta . **ei tiettävästi ole maassamme riitautettu** ja saatettu tuomioistuinkäsittelyyn siten, että siitä olisi saatu **lainvoimainen tuomio**, ja joka olisi tarvittaessa testattu myös EY:n tuomioistuimessa sen suhteen, mitä EY:n pankkidirektiivit määräävät velkojan vaihdoksesta.

Tämä lienee syynä myös siihen, että **alkuperäinen ns. säästöpankkien pilkkomissopimus piti täydentää vajaa vuosi myöhemmin ns. täydennyssopimuksella**, jotta entisten noin 14.500 asiakkaan kanssa ei tarvinnut ryhtyä neuvottelemaan luottojen siirrosta . kun heille ei ollut ilmoitettu koko velkojan vaihdoksesta, ja toisaalta tiedettiin, että ilmoittaminen olisi ollut erittäin tulenarka asia siinä vaiheessa ja johtanut vaikeisiin neuvotteluihin ja lopulta siihen, että **suurinta osaa luotoista ei olisikaan voitu siirtää.**

3.3.6.1 Arvopaperistamistyöryhmän mietintö professori Huhtamäen mukaan

Professori Ari Huhtamäen mukaan mietinnön pääasialliset tulokset olivat seuraavat:
Suurimpana arvopaperistamisen ongelmana Suomessa pidettiin juridisen infrastruktuurin puutteellisuutta:
Suomen lainsäädäntö ei tunne trustien kaltaisia juridisia yhteisöjä, jolloin **täytyisi käyttää**
Í veroparatiiseissaÍ rekisteröityjä off-shore-yhtiöitä.

Toiseksi arvopaperistettavan omaisuuden eli velkakirjojen myynnin siirtymisen tosiasiallisuus (true sale) on ongelma, jota on tarkasteltava esine- ja velvoiteoikeuden valossa. Kun Suomessa on perinteisesti pankkivelkojen vakuutena totuttu käyttämään yleisvakuutta (takaus tai panttaus), **yleisvakuuden siirtäminen uudelle velkojalle on 1990-luvun alun yleisvakuuden antajan eduksi ratkenneiden oikeustapausten vuoksi muuttunut epävarmaksi true sale** Eävalossa. **Siten lähtökohtaisesti yleistakausten siirtäminen velkojalta toiselle on mahdotonta.**

Kirjassaan professori Huhtamäki kuitenkin kirjoittaa:

+Vuosina 1992 ja 1993 Suomi oli kaikista Euroopan valtioista se, johon arvopaperistamista harjoittavat eurooppalaiset finanssiasiantuntijat kiinnittivät huomionsa. Syynä oli se, että maamme pankit olivat vaarassa jäädä vaille kansainvälistä jälleenrahoitusta ilman suoraa valtion tukea. Siksi pankkien oli pakko etsiä keinoja pienentää taseitaan.+

Professori Huhtamäen mukaan työryhmä sai työnsä päätökseen vasta vuonna 1994, jolloin **+akuutit ongelmat oli ratkaistu paljon radikaalimmalla tavalla kuin mietinnössä oli kaavailtu+**

Siten myös professori Huhtamäki kirjassaan vahvistaa todeksi sen, että mietinnössä kaavailtiin pankkien taseiden pienentämistä arvopaperistamisen ja valtion tuen avulla.

Professori Huhtamäen pohtiessa sitä, voiko erillisyhtiönä Suomessa trustin sijasta olla kotimainen osakeyhtiö hän tekee seuraavat erittäin huomionarvoiset johtopäätökset:

«Kotimaisen osakeyhtiön käyttökelpoisuus rajoittunee tilanteisiin, joissa osapuolia ja etenkin sijoittajia on vähän ja originaattori on heidän hyvin tuntemansa. Keskinäinen luottamus voi silloin kattaa ne puutteet, joita juridisesti olisi vaikea eliminoida.»

Tästä arviosta ei ole vaikea vetää yhtäläisyyksiä säästöpankkien pilkkomiseen, kun originaattorin paikalle sijoitetaan suomalaiset ostajapankit, sijoittajaksi Suomen valtio ja erillisyhtiöksi kotimainen Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy.

On selvää pankkikriisin tapahtumien valossa, että **Suomen valtion ja pankkien keskinäinen luottamus on ollut horjumattoman vahva.**

3.3.6.2 Arvopaperistamisen edellytykset Rahoitustarkastuksen mukaan

1. True sale

Rahoitustarkastus on ohjeessaan (Dnro 15/269/96) kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että **pankin tulee saamia luovuttaessaan varmistaa, että luovutus on tehokas luottolaitoksen velkojia kohtaan (true sale)**. Tehokkaan luovutuksen varmistamiseksi pankin on huolehdittava ainakin siitä, että:

saamisten luovuttamisesta on ilmoitettu velalliselle velkakirjalain 31§:n mukaan

luovutukseen ei sisälly velvollisuutta ostaa takaisin luovutettua saamista

luovutuksen saajan on oltava itsenäinen oikeussubjekti.

velallinen säilyttää velkakirjalain 15§:ssä tarkoitetut väitemahdollisuudet myös uutta velkojaa vastaan.

True sale . periaatteen tavoitteena on turvata velallisuuden suoja.

2. Asiakaansuoja

Asiakaansuoja on toinen keskeinen asia saamisten luovutuksen yhteydessä: saamisten luovutuksesta on ilmoitettava asiakkaalle **kirjallisesti**. Ilmoituksesta on käytävä selvästi ilmi seuraavat asiat:

Luovutuksen saajan nimi, osoite, kotipaikka

Saamiseen liittyvät oikeudet ovat siirtyneet luovutuksen saajalle

Luovutuksen ajankohta

Luottolaitosten, jotka tulevaisuudessa harkitsevat saamisten luovuttamista, on huolehdittava siitä, että uusien luottojen ehdoissa on nimenomainen määräys siitä, että luotto voidaan ehdoissa sovituin ja määritellyin edellytyksin ja menettelyin luovuttaa kolmannelle.

Lisäksi korostetaan, että vaikka saamisten luovutukseen ei lain mukaan tarvita velallisen suostumusta, **luottolaitoksen on huolellisesti arvioitava luovutuksen vaikutus asiakassuhteisiin**, jos luovutus on tehty ilman asiakkaan suostumusta tai nimenomaista sopimusehtoa.

Saamisen luovutus ilman velallisen suostumusta . ilman nimenomaista sopimusehtoa . on pankkilainsäädännön asiantuntijoille kuin nuoralla tanssia: kuten edellä todettiin, tuomioistuimesta ei ole saatu lainvoimaista tuomiota siitä, että velkoja saa siirtää saatavan kolmannelle ilman velallisen suostumusta. **Rahoitustarkastuksen ohjeessa määrätäänkin nyt luoton siirrosta otettavaksi velkakirjaan nimenomainen sopimuskohda** kohdassa «Asiakaansuojan huomioonottaminen»

Luottolaitosten, jotka harkitsevat saamisten luovuttamista, tulee lisäksi huolehtia siitä, että uusien luottojen ehdoissa on nimenomainen määräys siitä, että luotto voidaan ehdoissa määritellyin edellytyksin ja menettelyin luovuttaa kolmannelle.

Jos velkakirjan luovutus kolmannelle olisi ongelmaton, ei siitä olisi tarpeen erikseen määrätä erillisellä sopimusehdolla.

Kuten professori Huhtamäki toteaa: *«Velkakirjojen myynnin siirtymisen tosiasiallisuus (true sale) on ongelma, jota on tarkastettava esine- ja velvoiteoikeuden valossa»*

3.3.7 Arvopaperistamiset Suomessa

Professori Huhtamäen mukaan *«valtio ei aktiivisesti osallistu arvopaperistamisen edistämiseen»* koska *«valtion aktiivisuutta on ainakin viime aikoihin voitu valitettavasti kuvata ö mainitulla vaihtoehdolla.»*

Jari Piipponiemi on pitänyt esitelmän *Osamaksusaatavien arvopaperistaminen* Lakimiesliiton Koulutuksen seminaarissa *Arvopaperistaminen* 6.10.1995. Esitelmän mukaan *«yksityiskohtaisia tietoja toteutetuista kotimaisista arvopaperistamisista ei ole ollut julkisesti tarjolla liikesalaisuuksista johtuen.»*

Arvopaperistaminen on erittäin vaativa transaktio, jossa myös velallisen oikeudet tulisi varmistaa. Tämä taas edellyttäisi sitä, että toiminta tapahtuisi **avoimesti ja julkisesti**. Vaikka siis julkista tietoa arvopaperistamistransaktioista ei olekaan saatu, on alkanut kerääntyä näyttöä siitä, että **Suomessa on salaisesti 1990-luvun aikana toteutettu lukuisia arvopaperistamisia**, jotka ovat tätä taustaa vasten tulkittuna lainvastaisia.

Merkittävin ja lamavelallisten kannalta kohtalokkaimmat seuraamukset aiheuttanut arvopaperistaminen oli Suomen Säästöpankki-SSP Oy:n pilkkomisen yhteydessä toteutettu **taselainaus**. Taselainaus . termiä ei kukaan juristi, virkamies tai poliitikko ole tähän päivään mennessä pystynyt määrittelemään. Suomen lakikaan ei tätä käsitettä tunne.

Taselainauksen yhteydessä ostajapankkien **ongelma**-tuotot paketoitiin ja myytiin SSP:n kautta Arsenaliin ja myöhemmin vuonna 2000 edelleen C&A Finland Oy:n ja Aktiv Hansa Oy:n muodostamalle sijoittaja-hallinnoija-konsortiolle.

Nämä yhtiöt muodostavat täysin tyypillisen arvopaperistamisorganisaation:

C&A Finland Oy (Y-1569399-7) on perustettu 10.12.1999, osakepääoma 5.045.637,79 E. Toimiala: lainojen ja muiden saatavien sekä näistä koostuvien portfolioiden omistaminen, osto ja myynti (= sijoittaja).
AktivHansa OY (Y-1569394-6) on perustettu samoin 10.12.1999, osakepääoma 168.187,93 E. Toimiala: lainojen ja saatavien osto ja myynti, lainoista ja saatavaista koostuvien portfolioiden hallinta, perintätoiminnan harjoittaminen ja tähän liittyvä rahoitus, realisaatio sekä muu näihin rinnastettava toiminta (= hallinnoija).

OmaisuuDENHOIToyhtiö Arsenal Oy oli originaattori.

Säästöpankeilta peräisin olevien **luottojen perintää eli ulospäin näkyvää toimintaa** harjoittaa siis **AktivHansa Oy**. Muilta . ostajapankeilta - peräisin olevien luottojen perintätoimia harjoittavat joko ko. **pankit itse** tai **niiden omistamat perintäyhtiöt** (esimerkiksi Contant Oy: SYP/Nordea).

Huolimatta siitä, että veronmaksajat maksoivat lamavelat jo kertaalleen ostajapankeille ja velalliset ja takaajat omaisuudellaan toiseen kertaan, **pankit jatkavat velkojen perintää. Velkakirjat ovat ilmeisesti valtion hallinnassa joko Arsenalin arkistoissa tai ostajapankkien hallussa.**

Siten arvopaperistamiskaavioon sijoitettuna ostajapankit olivat ns. originaattoreita eli ne myivät omaisuutta, so.velkakirjoja valtion omistamalle erityisyhteisölle (Special Purpose Vehicle = SPV), jonka nimeksi laitettiin OmaisuuDENHOIToyhtiö Arsenal Oy. **Valtio oli tässä yhteydessä se todellinen velkakirjojen ostaja eli sijoittaja.** Valtio sijoittajana antoi pankeille oikeuden toimia ostetun omaisuuserän *«hallinnoijina»*, ja antoi niille oikeuden periä velkakirjoihin liittyvää tuottoa (pantit, korot, lyhennykset).

Ketkä sitten toimivat järjestäjinä, luottokelpoisuuden arvioijina, asianajajina ja tilintarkastajina ?

3.3.8 Järjestäjän rooli ja vastuu

Yhdysvalloissa arvopaperistamisen järjestäjinä toimivat yleensä suuret investointipankit - esimerkiksi **Merrill Lynch** - joilla on osake-emissioiden järjestämistä varten usein erityinen asset backed securities - osasto.

Suomessa vastaavia investointipankkeja ja arvopaperistamisen asiantuntijoita ei virallisesti ole, joten Huhtamäen mukaan *omaisuusmassan arvopaperistaminen on etenkin arvopaperistetuille velkakirjoille ominaisen juridisen infrastruktuurin puuttuessa työlästä.* + Siis Suomessa ei ole velkakirjoihin ja niiden lainmukaiseen siirtämiseen liittyvää velkojainsuojaa täsmentävää säännöstöä, ja arvopaperistamista suorittavaa koneistoa, järjestelmää, joka olisi julkinen, yleisesti tunnettu ja hyväksytty osaksi rahoitushuollon toimintaa.

Arvopaperimarkkinalain (26.5.1989/495) mukaan osake-emission järjestäjän on pidettävä merkitsijöiden saatavilla riittävät tiedot arvopaperin arvoon vaikuttavista seikoista. Tätä varten järjestäjän on suoritettava yritysanalyysi, jolla selvitetään, ovatko arvopaperistettavat saatavat kelvollisia sijoittajille. Huhtamäen mukaan *analyysin kohteeksi tulevat tässä erityisesti tietyt originaattorin tase-erät, jotka järjestäjän on tunnettava vähintään yhtä hyvin kuin originaattori itse. Lisäksi järjestäjän on laadittava normaaliin yritysrahoitukseen kuuluva originaattoria koskeva yritysanalyysi.*

Nämä kaksi toimintamuotoa yhdessä muodostavat toteuttamiskelpoisuus selvityksen (*feasibility study*).

Huhtamäki toteaa myös, että heikossakin kunnossa olevan yrityksen tase voi sisältää sellaista saatavakantaa, joka hyvinkin voidaan markkinoida arvopaperistamisen kautta, ja originaattoria on *niissä oloissa* turha asettaa jatkamaan saatavien perijänä. *Konkurssiriski lisää väärinkäytösten mahdollisuutta.* +

Järjestäjän tehtävä on avustaa originaattoria arvopaperistamisen eri vaiheissa. Kun toteuttamiskelpoisuus selvitys on tehty, järjestäjä kokoaa originaattorin kanssa asiantuntijajoukon. Huhtamäen mukaan *Etenkin jos on kysymys saatavien arvopaperistamisesta, järjestäjän on tutkittava kaikki kohteena olevat luotot ja niiden myöntämisprosessi. Järjestäjän tarkistus merkitsee luottojen *uudelleen kirjoittamista* (*underwriting*). Ellei tämä ole mahdollista, on toteutettava satunnaisotantaan perustuva luottojen ja vakuuksien yksityiskohtainen tarkastus.* +

Tämä tarkkuus ja varovaisuus johtuu siitä, että järjestäjä usein ostaa ensi vaiheessa erityisyhtiön liikkeellelaskemat velkakirjat, jotka se sitten joutuu myymään eteenpäin (**merkintätakuu**) . ainakin amerikkalaisessa järjestelmässä. Lisäksi *Järjestäjän due diligence, arvopaperistettavan omaisuuden ja liikkeellelaskijan analyysin on **järjestäjän oman suoran riskin** sekä sijoittajia kohtaan aiheutuvan vahingonkorvausvastuun takia oltava aivan toista luokkaa kuin se tarkastus, jolla pankit ja muut järjestäjät tavallisesti Suomessa selvittävät yritystodistuksia, osakeanteja ja joukkovelkakirjoja liikkeellelaskevien yhteisöjen tilan.*

Koska järjestäjän . investointipankin . vastuu on näin suuri , **on investointipankin täytettävä ainakin seuraavat ehdot:**

Investointipankin luotonsaantomahdollisuuksien on oltava hyvät, koska se joutuu rahoittamaan ensi vaiheessa joukkovelkakirjat

Henkilökunnan analyysiammattitaidon on oltava korkea

Arvopaperien jakelu- ja myyntikanavien on oltava kattavat ja niiden on kyettävä vastaamaan merkintäsitoumuksista

3.3.9 Taselainaus ja arvopaperistaminen

Vuosien mittaan Suomen Säästöpankki-SSP Oy:n pilkkomissopimuksessa on laajaa hämmennystä aiheuttanut todellakin sopimuskohta nimeltään *taselainaus*. Lukuisista valtionhallinnon eri virastoihin suoritetuista tiedusteluista huolimatta *taselainaus*- termiä ei kukaan ole pystynyt loogisesti selittämään. Myöskään Suomen laki ei tällaista termiä tunne.

Pilkkomissopimuksen kohta 19 sivulla 22 kuitenkin paljastaa, mistä taselainauksessa oli kysymys: **arvopaperistettuaan eli paketoituaan omien velallistensa luotot ostajapankit siirsivät **! ongelma!** luottonsa Omaisuudenhoito-yhtiö Arsenaliin veronmaksajien maksettaviksi siten, että rahat kierrätettiin Valtion vakuusrahaston kautta.**

3.3.9.1. Ensimmäiset kirjalliset todisteet taselainauksesta saatu

Tapaus 1.

Työryhmämme on onnistunut saamaan käsiinsä velkakirjan nimeltään ~~VAKAUTETTU~~ VAIHTOVELKAKIRJALAINA 1/1996+. Lainan merkitsijä on Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal-SSP Oy, ja velallinen yhtiö, joka oli ottanut aikanaan alkuperäisen luoton säästöpankilta. Säästöpankin velkakirjakoodi näkyy uuden velkakirjan ylälaudassa.

Vaihtovelkakirjalaina oli merkitty 24.4.1996, ja velkakirja oli siirretty ~~kaikkine velkojaoikeuksineen~~+C&A Finland Oy:lle 31.3.2000. Tämän jälkeen alkuperäisen velallisyhtiön omistamia kiinteistöyhtiöosakkeita oli panttihuutokaupalla myyty, ja lyhennetty saadulla pääomalla vaihtovelkakirjalainaa, vaikkei osakkeita ollut pantattu vaihtovelkakirjalainan vakuudeksi !

Kun velallisyhtiön edustaja vaati selvitystä Arsenalista, vastauksessaan Arsenal totesi lopuksi, että ~~”keskustelemme nykyisen velkojayhtiön edustajan Aktiv Hansa Oy:n kanssa kauppahintojen uudelleenkohdistamisesta X Oy:n muihin luottoihin.”~~

Tapaus 2.

Henkilö X oli antanut lokakuussa 1990 pankkitakauksen vastasitoumuksen Tampereen Aluesäästöpankille Y markan määrästä, josta puolestaan TAP oli antanut omavelkaisen takauksen Eläketurvakeskukselle. Kun päävelallinen joutui maksuvaikeuksiin, Eläketurvakeskus suoritti pääoman velkojalle, ja kohdisti sitten 17.11.1992 vaatimuksen Tampereen Aluesäästöpankille. Kassakuitin mukaan mainittu summa oli kuitenkin maksettu maksajanimellä Suomen Säästöpankki-SSP Eläketurvakeskukselle 19.11.1992. Aikajärjestyksessä seuraavassa asiakirjassa Tampereen käräjäoikeus antoi 4.2.1994 velkomustuomion, jossa vastaajana oli henkilö X, ja kantajana Suomen Säästöpankki-SSP Oy. Seuraava merkintä on pankkitakauksen vastasitoumuksen ja tuomiolauselmaan tehty leimamerkintä: Siirretään kaikkine velkojaoikeuksineen C&A Finland Oy:lle, Tampere, maaliskuun 31 päivänä 2000, Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal-SSP Oy.

Alkuperäinen Tampereen Aluesäästöpankille annettua henkilö X:n allekirjoittamaa vastatakausta on siten riepoteltu oikeushenkilöltä toiselle ilman todisteellisia takaajalle tehtyjä ilmoituksia velkojan vaihdoksesta seuraavasti:

Tampereen Aluesäästöpankki > Suomen Säästöpankki-SSP > Suomen Säästöpankki-SSP Oy > Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal-SSP Oy > C&A Finland Oy.

Pankkitakauksen vastasitoumus eli takaus on siten historiansa aikana kokenut neljä (4) siirtoa velkojalta toiselle ilman, että takaajalle olisi ilmoitettu todisteellisesti näistä siirroista.

3.3.10 Piilopankkituki ja arvopaperistaminen

Í Piilopankkituki mahdollisti sen, että ostajapankkien tulokunto parani suorastaan **räjähdysmäisesti**. Tulokunnan nousun vuoksi miljardiluokan omaisuusmassat siirtyivät pankkien osakkeenomistajien hyväksi **pankkiosakkeitten arvonnousuna** - juuri päinvastoin kuin päättäjät olivat edellyttäneet vaatiessaan osakkeenomistajien omaa panostusta arvonnousun valtion ehtona markkinatalouden perussääntöjen mukaisesti.

Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle pankkituesta 16.11.1999 paljastaa, että **pankit tuottivat voittoa jo vuonna 1996 peräti 4 miljardia markkaa**, vaikka ne kirjasivat **luottotappioita 54 miljardia markkaa vuosina 1991-1995**. Kuitenkin saman selonteon mukaan ~~”Keskeisin yksittäinen syy pankkien tulosten paranemiseen on ollut luottotappioiden määrän pieneneminen”~~ Selonteossa toisaalla esitellään, miten pankkisektori on tehokkuutta parantamalla ja korvaavia tuottoja etsimällä pystynyt parantamaan kannattavuuttaan. **On selvää, että pankkien toimintojen saneeraus ei voi selittää tulosten dramaattista, jyrkkää paranemista, vaan siihen on tarvittu massiivista ulkopuolelta tullutta rahavirtaa.**

Tapahtumasarja arvopaperistamisineen ja rahan siirtoineen on niin monimutkainen, että se on selitettävä laatikkopiirroksen avulla. Sopimuskohta kuuluu ensinnä sanallisesti seuraavasti:

«Ostajat ostavat SSP:ltä kirjanpitoarvosta kaupantekohetkellä järjestämättöminä olevat sekä vuoden 1994 loppuun mennessä järjestämättömiksi (sopimus on astunut voimaan 5.11.1993 , kirj.huom.) muuttuvat yksityishenkilöiden saamiset sekä yritysasiakkailta olevat alle 1 milj.markan saamiset. Tällaiseen ns. taselainaukseen siirtyvistä saamisista pankit maksavat SSP:lle niiden pääomamäärän ja rahoittavat oston antamalla SSP:lle pääomamääriä vastaavat velkakirjat, jotka omaisuudenhoitoyhtiö ostaa nimellisarvoltaan SSP:ltä. Omaisuudenhoitoyhtiö maksaa SSP:ltä ostamansa saamiset antamalla taselainauksen piiriin kuuluvista saamisista niiden kirjanpitoarvoa vastaavan vuoden 1998 lopussa eräänntyvän, korottoman velkakirjan.

3.3.11 Suomennettuna tämä teksti tarkoittaa muun muassa seuraavaa:

Pankit ostivat SSP:ltä luottotappioilla vähennetyillä mitättömillä kirjanpitoarvoilla «roskaluotot+ mahdollisimman halvalla. (Ei ole varmaa tietoa, käytettiinkö myös roskalainoista nimitystä taselainauserat?) Kun sopimus oli astunut voimaan 5.11.1993, ja siinä oli sovittu valtion ja ostajapankkien kesken, että jo järjestämättömät ja vuoden 19994 aikana järjestämättömäksi tulevat luotot kuuluvat sopimuksen piiriin, jolloin ne siirretään ostajapankkeille. Asiasta täytyi olla sopimus, mitkä yksilöidyt luotot muuttuvat järjestämättömiksi, koska kukaan ei voi etukäteen ennustaa, mitkä luotot tulevat muuttumaan järjestämättömiksi.

Samalla pankit saivat verotusedun, kun ne pystyivät poistamaan taseestaan tulosvaikutteisesti mainitut luoto, joten valtio menetti valtavat verotulot.

Pankit ostivat lisäksi SSP:n hyvistä luotoista «ns. taselainauseristä», joita ostajat pääsivät pankkisalaisuutta rikkomalla kurkkimaan ja poimimaan itselleen parhaiten sopivat pois päältä, ja maksoivat näistä (2.lause) vain pääomamäärän, ei siis korkoja. Niihin liittyi myös tavallaan «ns. palautusoikeus».

Pankit maksoivat koko paketin SSP:lle (3.lause) siten, että ne siirsivät omia ongelmaluottojaan SSP:lle pääoma-arvolla (ei siis alaskirjatulla arvolla) maksuksi saaden niistä täyden hinnan. Asia selviää sopimuksesta: «..velkakirjat, jotka omaisuudenhoitoyhtiö ostaa nimellisarvoltaan SSP:ltä.» Oli siis sopimuksin sovittu, että ostajapankit maksavat alennettuun hintaan hinnoitellun roskamassan kirjanpitoarvostaan ja hyvät luotot pääoma-arvosta ilman korkoja ja maksavat oston antamalla omia ongelmaluottoja täyteen hintaan SSP:lle, jotka sopimuksessa oli sovittu valtion lunastettavaksi SSP:ltä nimellisarvosta. SSP toimi siis eräänlaisena ostajapankkien «BULVAANINA».

Tämä viimeistään selvittäisi ongelma-asiakasmäärien huiman nousun, pankkituen huiman määrän sekä sen, että kysymyksessä ei ollutkaan säästöpankkikriisi, vaan **kaikkien pankkien yhteinen kriisi**, jota ei vain uskallettu kansalle kertoa.

Tämän sopimusotteen tulkinnassa on palautettava mieleen, mitä edellä sanottiin termistä «saaminen» saaminen = saamistodiste=velkakirja. Kun sopimuksessa siis puhutaan saamisten ostosta, tarkoitetaan nimenomaan velkakirjojen ostamista. Kun ostajapankit siis ostavat taselainaukseen kuuluvia saamia SSP:ltä, ne ostavat SSP:ltä velkakirjoja, jotka ne maksavat velkakirjoilla !? . Mutta millä velkakirjoilla ? Onko muuta vaihtoehtoa, kuin että **ostajapankit arvopaperistivat eli ¹⁶² paketoivat lamavelallistensa velkakirjat ja myivät ne valtiolle SSP:n kautta Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenalille.**

3.4 Arvopaperistamisen tavoite ja tulos: pankkien puhdistetut taseet E rahamääräinen selvitys

Arvopaperistamisen ja taselainauksen taakse kätkeytyy ihmisiä ja heidän kohtaloitaan sekä näihin ihmisiin kohdistettuja laittomia oikeustoimia, ja siten kysymys on **ensisijaisesti inhimillisestä tragediasta**. Kuitenkin nämä asiat voidaan myös esittää kylmästi **rahamääräisinä suureina**. Seuraavassa esitellään erinäisistä valtiollisista lähteistä saatujen tietojen pohjalta tehty **analyysi pankkien todellisista luottotappiosta, sekä pankkien taseitten saneeraamisen tulokset**.

3.4.1 Taustaa numerofaktoin

Julkisuudessa on esitetty, että konkurssien määrä olisi ollut ns. Suuren laman aikana noin 32.000 yritystä. **Lama-ajaksi tulee kuitenkin valita jakso, joka alkaa 1990 ja loppuu vuoteen 1997**. Tämä yksinkertaisesti siitä syystä, että SSP:n pilkkomissopimuksen määritteet jaksottuvat aina vuoteen 1997 asti.

Konkurssien määrä

¹⁶² Seppo Anttila kohdat 3.3 – 3.3.11

1990 - 1997

1990	3634
1991	6255
1992	7391
1993	6861
1994	5545
1995	4700
1996	4296
1997	3612
Yhteensä	42294

Lähde: Tilastokeskus
Tilasto 1

Tilastokeskuksen julkaiseman konkurssitilaston mukaan kyseisenä aikana julistettiin todellisuudessa siten yhteensä **yli 42.000 konkurssia**. Tämä määrä vastaa noin 20 prosenttia kaikista yrityksistä Suomessa.

Helsingin Sanomat julkaisi 2.11.2001 Sitran rahoittaman tutkimuksen. Artikkelissa tutkijat toteavat: *Päättäjien virheet upottivat Suomen lamaan. Työttömyyden jämähtäminen 200.000 . 300.000:een voi kuitenkin olla heijastumaa eliitin asenteisiin.*

Tutkija Anu Kantola analysoi lama-ajan 70 keskeisen päättäjän haastattelut, ja niistä paljastui kolkolta kuulostava ajattelutapa: **moni päättäjä sanoi aivan suoraan, että tehokkuus kasvaa, kun työttömyys kasvaa.**

Kyseisen asian on Tilastokeskus julkaissut seuraavasti:

Tehokkuuden kasvu työttömyyden kautta

	Henkilöstö 1990 = 100	Liikevaihto	Liikevaihto / henkilö
1990	100,0	100,0	100,0
1991	91,3	88,7	97,2
1992	82,0	82,6	100,8
1993	75,1	83,2	110,9
1994	73,0	88,9	121,8
1995	76,2	94,5	124,0
1996	78,4	101,1	128,9
1997	81,8	111,2	135,9
1998	85,9	111,2	137,0

Tilasto 2

Suomen kilpailukyvyn saneeraaminen pankkien taseitten kautta on numerotietojen valossa onnistunut kohtuullisesti. Liikevaihtotaso putosi saneerauksien takia koko kansantaloudessa noin 17 prosenttiyksikköä. Tämä vastanee **runsasta 200 miljardia markkaa**. Kyseisestä summasta **konkurssien osuus on yli puolet**.

Vastaava seuraus voidaan todeta toista katsantokantaa hyödyntämällä. Työttömyyden kehittyminen oli merkittävä noin 500.000 työttömän voimalla.

Työttömyyden kehittyminen

Toimiala	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Alkutuotanto	207	198	187	173	167	158	148	140
Teollisuus	556	502	453	424	426	452	457	461
Rakentaminen	205	179	149	125	114	120	122	135
Palvelut	1496	1457	1381	1314	1310	1328	1361	1396
Koko kansantalous	2464	2336	2170	2036	2017	2058	2088	2132

Lähde: Tilastokeskus

Vuoden 1992 alussa Valtioneuvosto nimitti nk. *pankkityöryhmän* pohtimaan keinoja, joilla turvattaisiin pankkien luotonantokyky. Kyseinen työryhmä esitti mm. **pankkien taseitten supistamista**. Kyseinen tavoite lienee ollut **luottotappioiden ja muitten vastuitten saneeraamisessa keskeinen**. Tilastollisesti asia voidaan todeta seuraavasti:

Antolainaus yleisölle

	mrd €	kerroin	mrd mk
1988	64,28	5,94573	382,20
1989	75,23	5,94573	447,30
1990	82,63	5,94573	491,30
1991	82,75	5,94573	492,00
1992	79,08	5,94573	470,20
1993	57,12	5,94573	339,62
1994	52,43	5,94573	311,73
1995	48,99	5,94573	291,28
1996	48,63	5,94573	289,14
1997	49,11	5,94573	291,99
1998	54,95	5,94573	326,72
1999	60,80	5,94573	361,50
2000	64,40	5,94573	382,91

Lähde: SP tilastot

Lähde: Valtioneuvoston selonteko

Lähde: Tilastokeskus

Tilasto 4

Kyseiset luvut on vertaillun vuoksi tarkastettu useista erilähteistä ja pitänevät sellaisinaan paikkansa.

Pankeilla oli siis luottoja ulkona enimmillään noin 492 miljardia markkaa. Luotot yleisölle supistuivat aina vuoteen 1996 asti markkamääräisesti noin 202 miljardilla markalla.

Merkittävä vähentyminen oli vuosien 1993 ja 1994 aikana. Vastuitten väheneminen oli kyseisenä aikana noin 180 miljardia markkaa. Merkillepantava **yhteys on vuoden 1991 ja 1992 välisenä aikana vastuitten vähenemisen ja luottotappioiden välillä**. Kumpikin summa sattuu nimittäin olemaan **sama noin 22 mrd markkaa**. Lisäksi tulee huomioida vuoden 1993 lopulla allekirjoitettu luovutussopimus, joka valtuutti pankit kaatamaan asiakkaitaan valintansa mukaan.

Pankkikriisin keskeisin elementti oli **uhka nk. luottolamasta** eli tilanteesta, jossa pankit eivät enää kykenisi luottottamaan asiakkaitaan. Asiaa käsiteltiin 2.3.1992 Presidentti Mauno Koiviston johdolla talouspoliittisessa seminaarissa. Pankinjohtaja **Björn Wahlros** esitti tilaisuudessa pankinjohtaja ministeri Seppo Lindblomin pyynnöstä Presidentti Koivistolle **luottolamaa koskevat väitteet** pankkisektorin osalta. He väittivät, että kiinteistövuokausien arvot tulevat 1992 aikana laskemaan noin 15 prosentilla. Kyseinen arvojen aleneminen vaikuttaa BIS vakavaraisuuslaskennan mukaan **pankkien luotonantokykyyn noin 180 mrd markan pudotuksen**. Tilastojen valossa asia näyttää seuraavalta:

Uudet luotot vuosittain

	mrd "	Kerroin	mrd mk
1990	17,47	5,94573	103,87
1991	15,44	5,94573	91,80
1992	12,63	5,94573	75,09
1993	16,29	5,94573	96,86
1994	16,69	5,94573	99,23
1995	15,94	5,94573	94,77
1996	19,01	5,94573	113,03
1997	20,92	5,94573	124,38
1998	29,84	5,94573	177,42
1999	37,53	5,94573	223,14
2000	34,16	5,94573	203,11
2001	39,90	5,94573	237,23
2002	40,73	5,94573	242,17

Lähde: SP

Tilasto 5

Pankkien myöntämät luotot vähenivät vain vuonna 1992 palaten takaisin jo vuonna 1993 lähelle 100 mrd markan tasoa. Kyseinen uusien luottojen myöntäminen saa merkittävyyden siltä osin kun vertaamme taulukossa 4 esitettyä luottojen vähentymistä noin 200 mrd markalla.

Tehtyjen selvitysten perusteella on selkeästi käynyt ilmi se, että vuosi 1992 on ollut merkittävä tehtyjen päätösten ja sopimusten kannalta. Kerrotun tiedon pohjalta **pankit ovat saaneet jo vuonna 1992 taloudellisen, poliittisen sekä juridisen suojan valtiolta.** Tästä on selkeä näyttö esimerkiksi poliisitutkiminnan kautta saadussa pankin hallituksenkokouksen pöytäkirjassa. Kyseinen asiakirja on päivätty 15.7.1992.

Kokousmateriaalissa esitetään **kolme erimuotoista tukea valtiolta.** Siinä on dokumentoitu (1.) **valtion pääomasijoituksen** lisäksi (2.) **Valtion Vakuusrahaston (VVR) tuki** noin 5,5 mrd mk. Kyseisten tunnettujen tukimuotojen lisäksi asiakirjassa todetaan seuraava lause; *emme tiedä vielä julkisen tuen määrää, ehtoja ja maksuvalmiusvaikutusta.* Näin ollen pankeilla oli siis jo kesällä 1992 tiedossa, valtion antama taloudellinen tuki, joka olisi pääomasijoitusten ja VVR:n tukien (3.) **ulkopuolinen rahanlähde takaamaan maksuvalmiutta.** Tästä asiasta on kerrottu edellä arvopaperistamisen ja taselainauksen kohdalla.

Keskeiseksi kysymykseksi näyttää nousseen tieto **siitä kuinka paljon pankit kaatoivat yrityksiä arvopaperistamisprosessin aikana.** Säästöpankkilehti numerossaan 5 vuodelta 2000 toteaa luottotappioitten olleen vuosien 1990 - 99 aikana yhteensä noin 86,142 mrd markkaa. Mielenkiintoista on ollut huomata se seikka tilastoissa, että vuosien 1991 ja 1992 luottotappioluvut ovat kaikissa lähteissä samat. Vuoden 1991 osalta luottotappioita on kirjattu noin 7,6 mrd markkaa ja vuoden 1992 osalta noin 22 mrd markkaa. Vuodesta 1993, joka on arvopaperistamisen kannalta merkittävä SSP:n luovutus sopimuksen muodossa, luvut vaihtelevat ja tietojen salaaminen on keskeistä.

Oheiseen tilastoon on kerätty muutamien tietolähteitten tulokset:

Luottotappiot

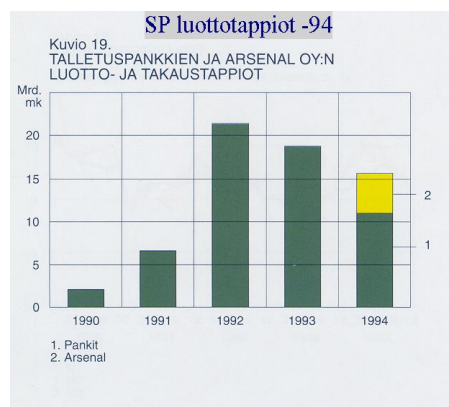
	Luvut mrd mk				Selonteko	Pankkituki
	ETLA	SP 1	SP 2			
1990	2,50				2,50	
1991	7,60	7,61			7,60	4,00
1992	22,04	22,04			22,04	38,00
1993	20,00	76,87	14,60		10,00	42,00
1994	18,00	65,14	11,76			75,00
1995	10,00	42,73	6,22			81,00
1996	5,00	19,39	3,27			71,00
1997	3,50	10,03	2,40			
Yhteensä	88,64	243,81	38,25		42,14	

Taulukko 6

Kirjassa Suuri Lama (Etla) esitetään Tilastokeskuksen tietojen pohjalta luottotappioitten määräksi noin 88 mrd markkaa. Luku on miltei sama kuin Säästöpankkilehdessä oleva 86 mrd markkaa.

Suomen Pankki toimitti pyynnöstämme **tilaston luottotappiosta (SP1).** Sen mukaan luottotappiot 1991 - 1997 olisivat noin **243 mrd markkaa.** Tilaston SP:lle oli pyynnöstä toimittanut RATA. Erään toimittajan kiinnostuminen asiasta ja muutamat muut asiayhteydet vaikuttivat siihen, että Suomen Pankki toimitti kyseisestä asiakirjasta **uuden version (SP2).** Sen mukaan luottotappiot olisivat 1993 - 1997 noin **38,25 mrd markkaa.** Kun siihen lisätään kiistattomat erät vuosilta 1991 ja 1992 päädytään noin 67,85 mrd markkaan.

SP:sta toimitettiin oheinen sähköposti:

Onnistuin viimein paikallistamaan SP:lta saamienne tietojen laskennan pohjalla olleen luottotappiosarjan. Kyseessä ovat Rahoitustarkastuksen keräämät kuukausittaiset tiedot pankkien luottotappioista ja lyhyempi sarja on saatavissa Ratan internet - sivuilta osoitteesta http://www.rahoitustarkastus.fi/suomi/Tilastot/koko_sivut/jarjestamattomat_saamiset.html

Liitän mukaan myös kyseisen sarjan vuodesta 1993 eteenpäin.

Saamanne vuositason tiedot toteutuneista luottotappioista oli laskettu tästä sarjasta kumulatiivisesti eli kuukausittaiset tiedot oli laskettu yhteen edustamaan koko vuoden luottotappioita. **Valitettavasti tämä lähestymistapa on kuitenkin virheellinen, sillä kuukauden lopun tiedot ovat pelkästään kirjanpidollisia ja edustavat jo itsessään kumulatiivista sarjaa.**

Esimerkiksi helmikuun lopun tiedot luottotappioista sisältävät siis sekä tammikuun ja helmikuun luottotappiot jne. Koska pankit kirjaavat toteutuneet luottotappiot vuoden lopussa, tulee vuotuisena luottotappioiden määränä

käyttää pelkästään joulukuun lopun lukua. Näin ollen oikeampi tapa laskettaessa toteutuneita luottotappioita 1993 - 2000 on laskea yhteen vain kunkin vuoden joulukuun luottotappiot. **Tällöin luottotappioiden yhteissummaksi saadaan kyseisenä ajankohtana n. 41 mrd. mk.**

Ystävällisin terveisin,

Mervi Toivanen
Rahoitusmarkkinaosasto
Suomen Pankki

mervi.toivanen@bof.fi
puh. 09 - 183 2883

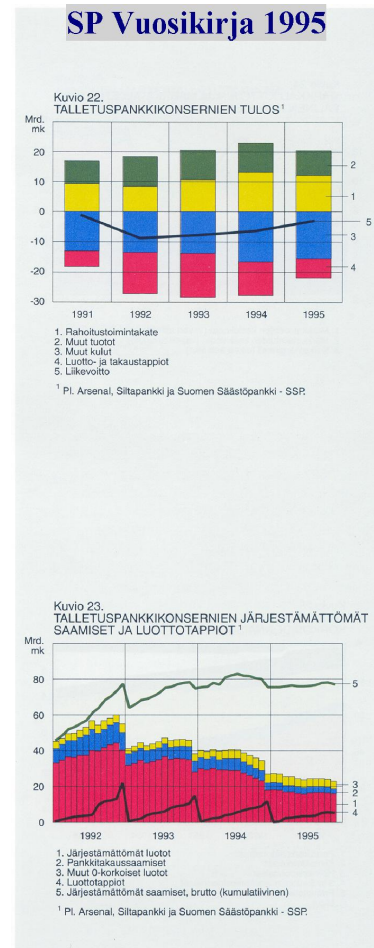
<<luottotap.xls>>

Vuoden 1993 osalta SP2:n mukaan laadittu tilasto väittää luottotappioiden olleen 14,6 mrd markkaa. Suomen Pankin vuosikertomus vuodelta 1993 kuvaa vastaavan luvun seuraavasti: **Luottotappioita pankit kirjasivat vuonna 1993 yhteensä noin 19 mrd markkaa. Kirjatut luottotappiot vähenivät siten edellisestä vuodesta. Ero on jo merkittävä verrattaessa Tilastokeskuksen ja Säästöpankkilehden esittämiin arvoihin.**

Taulukkoon on myös lisätty Valtioneuvoston selonteosta eduskunnalle vuodelta 1993 saadut luvut ja Suuri Lama kirjassa esitetyt pankkitukiluvut.

Pankkikriisiä läheltä seurannet tahot ovat todenneet kirjoissaan pankkituen määrästä seuraavasti. Pankkituesta on esitetty varsin perusteellinen laskentamalli Antti-Pekka Pietilän kirjassa, jossa päädytään summaan 135 miljardia markka vuonna 1995¹⁶³. Professori Arto Lahti päätyy omista arvioissaan noin 200 miljardin summaan¹⁶⁴.

Mielenkiintoinen seikka ilmenee Suomen pankin vuosikirjoissa 1994 ja 1995. Kyseisissä asiakirjoissa luottotappiot on ilmoitettu siten, että ne on jaettu usean yrityksen kesken. Vuoden 1994 osalta ilmoitetaan luottotappiot sekä talletuspankkien, että Arsenalin osalta. Vuoden 1995 tilinpäätöksessä luottotappiot ilmoitetaan siten, että luottotappioista on poistettu Arsenalin, Siltapankin ja Suomen Säästöpankki . SSP:n kirjaukset. Näin ollen voidaan olettaa kokonaisuutta tarkasteltaessa, että luottotappiot on saatu ilmoitettua todellisuutta vähäisimpinä. koska ne on tarkoituksellisesti haluttu hajauttaa totuuden hälventämiseksi.

¹⁶³ Pankkikirja, Antti-Pekka Pietilä, s. 11 – 12 ja 303 - 308

¹⁶⁴ Kannattaako Suomessa yrittää, Professori Arto Lahti, s.195

3.4.2 Analyysit

Luottotappioitten määrää tai oikeammin määriteltynä niiden lainojen määrää, jotka päätettiin kaataaqtaseen saneeraamisen seurauksena, voidaan seuloa usealta eri taholta ja usealla eri tavalla.

3.4.2.1 Ristiriita hallituksen ja Suomen Pankin lukujen välillä

Valtioneuvoston selonteossa pankkituesta eduskunnalle joulukuussa 1993 todetaan, että vuosien 1991 ja 1992 luottotappiot ovat mainitut ja riidattomat 7,6 mrd mk ja 22 mrd mk. Samalla todetaan, että järjestämättömiä luottoja oli pankeilla taseessa huhtikuussa 1993 noin 58,9 mrd markkaa. Vastaava luku oli vuoden 1992 lopussa 55,185 mrd markkaa. **Mikäli Suomen Pankin toimittama uusi versio (SP2) olisi todellinen merkitsee se sitä, että järjestämättömistä luotoista on hävinnyt jonkin noin 20,65 mrd markkaa.** Niistä olisi täytynyt jälleen muodostua nk. hyviä luottoja. Ristiriita SP2:n ja Tilastokeskuksen välillä on myös selittämätön.

Suomen pankin edustajien olisi ennen sähköpostinsa lähettämistä pitänyt tarkistaa mitä on minnekin tullut kirjoitetuksi. Vakavampi harjoitus heidän olisi pitänyt tehdä todellisten pankkien taseista siirtyneiden luottojen osalta. Vuosien 1990 . 1997 aikana pankkien taseista siirtyi tai siirrettiin pois kaikkiaan noin 954,35 mrd. markkaa. Mitä nämä luotot ovat olleet? Mihin ne ovat siirtyneet? Kuinka paljon ovat todelliset luottotappiot tai puhdistamisessa siirretyt luotot?

3.4.2.2 Konkurssien määrästä lasketut luottotappiot ristiriidassa virallisten tietojen kanssa

Vuoden 1993 huhtikuuhun mennessä oli konkurssreja rekisteröity yhteensä noin 19.567 kpl. Tämä laskennallisesti vastaa siis tapahtuneista noin 29,9 mrd markan luottotappioista ja noin 58,9 mrd markan järjestämättömistä luotoista. Yhteensä nämä muodostavat noin **88,5 miljardin markan luottotappiot**. Luku vastaisi kohtuullisella tarkkuudella kirjattuja luottotappioita tilastokeskuksen ja säästöpankkien mukaan.

Ongelmaksi kuitenkin jäävät **1993 Æ 1997 kirjatut konkurssit. Niistä ei siis olisi kirjattu mitään luottotappioita ?** Mikäli laskennallisesti analysoitaisiin suhteellista lukua, joka vastaa alkuperiodin lukua niin luottotappioitten määräksi kirjautuisi lisää noin 102,79 mrd mk. Yhteensä nämä luvut muodostavat **noin 190 mrd markan luottotappiot**. Laskentakaavassa on toki epätarkkuutta, koska siinä ei yksilöidä esimerkiksi asuntovelallisia eli nk. kahden asunnon loukkuun pudonneita kansalaisia. Tarkkuus riittää kuitenkin siihen, että **selkeä epäsuhte esitettyjen lukujen ja todellisten lukujen välillä on olemassa.**

Asiaa voidaan myös epätarkkuus myöntäen laskea taseen ja liikevaihdon kannalta. Seuraavassa muutamia lukuja niistä:

	Yritykset	%	Konkurssi	LV		Henkilöstö	
Mikro	205700	93,5	39545	1,12	44290,27	2	79089
Pienet	12100	5,5	2326	17,5	40707,97	19	44197
Keskisuuret	1980	0,9	381	110	41871,06	101	38445
Suuret	220	0,1	42	470	19878,18	345	14591
Jätit	11	0,005	2	1950	4123,665	1633	3453
Yhteensä	220000	100,005	42296		150871,1		179776

Taulukko 7

Yllä oleva laskenta on pohjattu tilastollisiin keskiarvoihin. Osittain ne myös pohjautuvat oletuksiin, joskin ne on pyritty pyöristämään aina huonompaan suuntaan eli todellisuutta pienemmiksi.

Kaikki noin 42.296 yritystä aiheuttivat noin 150 mrd markan liikevaihdon menetykset. Kyseinen luku lienee suurempi ja epätarkkuus on ilmeinen. Työttömyyttä konkurssit aiheuttivat noin 188.000 henkilön osalle¹⁶⁵. Luku vastaisi noin 40 % kaikista työttömistä. Tosiasiallinen luku lienee jonkin verran suurempi. **Taseella mitattuna yritysten konkurssit ovat johtaneet ainakin noin 150 mrd markan menetyksiin.** Lisäksi voidaan arvioida **omaisuuden arvoa, joka siirrettiin konkurssiyrittäjiltä muille tahoille, ja sen voitaneen arvioida olevan noin 120 Æ 150 mrd markkaa.**

¹⁶⁵ Mitäs luulet motivaatiosta tehdä töitä? Stakes raportteja 233, 1999 s. 18

3.4.3. Pankkien luotonantokyky ei - virallisista tiedoista poiketen - alentunut

Luottolaman osalta voitaneen todeta, että ainakaan tilastojen valossa ei pankkien luotonantokykyssä ollut ongelmia. **Uusien luottojen järjestely jatkuin läpi koko tarkasteluvälin vilkkaana.** Nykyisin kokonaisluotot ovat samalla tasolla kuin 1990 luvun alussa. **Pankkien taseista on siis ainakin 200 mrd mk siirretty jonnekin muualle.** Sillä selittynee myös Arsenalin kasvanut tase sekä se, että Arsenaliin ei siirtynyt ainoastaan säästöpankkien vastuita vaan suurimmalta osaltaan ostajapankkien taseita. Asiaa voidaan tarkastella myös tiedettyjen faktojen pohjalta seuraavan taulukon osalta:

	Antolainaus yleisölle		Uudet luotot yleisölle		Muutos lainasaldo	Todellinen muutos
	mrd €	mrd mk	mrd €	mrd mk	mrd mk	mrd mk
1988	64,28	382,20				
1989	75,23	447,30			65,10	
1990	82,63	491,30	17,47	103,87	44,00	-59,87
1991	82,75	492,00	15,44	91,80	0,70	-91,10
1992	79,08	470,20	12,63	75,09	-21,80	-96,89
1993	57,12	339,62	16,29	96,86	-130,58	-227,44
1994	52,43	311,73	16,69	99,23	-27,89	-127,12
1995	48,99	291,28	15,94	94,77	-20,45	-115,23
1996	48,63	289,14	19,01	113,03	-2,14	-115,17
1997	49,11	291,99	20,92	124,38	2,85	-121,53
1998	54,95	326,72	29,84	177,42	34,72	-142,70
1999	60,80	361,50	37,53	223,14	34,78	-188,36
2000	64,40	382,91	34,16	203,11	21,40	-181,70
			39,90	237,23		
			40,73	242,17		
Muunto kerroin:		5,94573				
Taulukko 8						

Taulukosta voidaan todeta, että **todellinen kokonaisuutos kunkin vuoden lainamäärien kierrätyksessä on ollut melkoinen.** Vuosien 1992 - 1994 aikana luotot kiersivät pankkien taseissa noin **451 mrd markan suuruisena määränä.** Suoraan laskien merkitsisi luku sitä, että kaikki luotot vaihdettiin toisiksi, mutta sellaisen väitteen tueksi tulisi olla käytettävissä merkittävässä määrin yksilöidympää tietoa. Taulukon tulos kuitenkin analysoi ja osoittaa todeksi sen arvelun, että **taselainauksen ja arvopaperistamisen kautta kierrätettiin merkittäviä lainasalkkuja jonnekin** . ehkä Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:öön, ja -ostajapankit+lainoittivat sen uudelleen valtion takuilla.

Analysoitaessa omaisuuksien määriä, joita siirrettiin ennalta päätetyn ja valtion suojeluksessa toteutetun arvopaperistamisjärjestelyn pohjalta, voidaan asiaa lähestyä loogisina ryhminä

3.4.4. Maatalouden rakennemuutos - valtion vastuuosuus noin 50 mrd mk

Maatalouden ongelmien kasaantuminen vaikutti jo 1980-luvun lopussa etenkin osuuspankkien kannattavuuteen. Vuoden 1991 pankkilakeja säädettäessä osuus- ja säästöpankeille myönnettiin usean vuoden siirtymäaika, jonka kuluessa niiden olisi pitänyt vahvista omia pääomiaan. Yhdeksi keinoksi sovittiin **myös maatilalainojen luottotappioriskin siirto veronmaksajille.** Osuuspankkien Keskusliiton toimitusjohtaja Taisto Joensuu neuvotteli 1992 lain, jolla valtio otti vastuulleen 80 prosenttia korkotuettujen lainojen tappioriskistä. EU- integraatioon keskeisenä tekijänä oli maatalouden sopeuttaminen.

Tästä prosessista esitetään muutamia lukuja. Vuonna 1990 Suomessa oli noin 199 385 maatilaa. Vuonna 2000 maatiloja oli enää noin 78 890. Vähennystä on siis 120 495 maatilaa. Mikäli jokaisen alas ajatun maatilain lainamäärä olisi ollut 500.000 markkaa, se olisi merkinnyt **kokonaisuudessa valtion vastuuna ainakin noin 50 mrd markkaa valtion varoista.** Huomattavaa on myös aiemmin esityksessä todettu alkutuotannon työpaikkojen vähennys. Kyseisen sektorin työpaikat vähenivät seitsemässä vuodessa 207.000 työpaikasta 140.000 työpaikkaan.

3.4.5 Pankkien korkoloukku johti yritysten kaatamiseen. E tuloksena pankkien taseiden parantuminen ainakin 50 mrd mk:lla

Peruskoron mataluus lisäsi markkinakorkojen noustua pankkien ongelmia: niillä oli säännöstelykaudelta periytnyt suuri peruskorkosidonnainen antolainauskanta, mutta ottolainauksessa oli siirrytty käyttämään enenevässä määrin markkinakorkoja. Tämä **korkoloukku heikensi merkittävästi pankkien kannattavuutta jo ennen kuin varsinainen lama alkoi**. Tämä oli vakava ongelma pankeille.

Mikä oli kyseisen ongelman suuruus? Peruskorkoon sidottuja luottoja oli 11/92 vielä 127 mrd mk. Niistä erääntyisi vuoden sisällä 19 mrd mk ja tämän jälkeen tasaisesti laskeva määrä vuosittain. Luotoista 10 mrd erääntyisi myöhemmin kuin 10 vuoden kuluttua. Miten ongelma tulisi ratkaista?

Pankit yrittivät paikata peruskoron aiheuttamaa korkoloukku nostamalla vanhojen peruskorkosidonnaisten luottojensa korkoja. Periaatteessa vanhat velkakirjat antoivat mahdollisuuden tähän. Pankkien, muun muassa Tampereen Aluesäästöpankin tekemät yksipuoliset koronnostot johtivat asiakkaitten nostamiin kanteisiin. **Oikeus piti koronnostoja kohtuuttomina ja kumosi ne. Tästä vaihtoehdosta ei tullut ratkaisua pankeille.**

Nopein tapa oli luottojen ajaminen nopeasti perintäkelpoisiksi tai konkurssiin. Luottojen määrän muutokset ajettiin alas siten, että vuoden 1993 lopussa piti siis olla noin 108 mrd mk mutta niitä olikin vain noin 95 mrd mk eli 13 mrd mk:lla kyettiin nopeuttamaan alasajoa. Vuoden 1994 lopussa luottoja piti olla noin 95 mrd mk mutta niitä olikin vain noin 73 mrd mk, joten alasajoa kyettiin nopeuttamaan jo noin 22 mrd mk:lla. Vuoden 1995 lopussa luottoja piti olla jäljellä noin 85 mrd mk mutta niitä oli enää jäljellä 58 mrd mk, joten nopeutusta ongelman purkamisesta tuli lisää 15 mrd mk. Tämä merkitsee sitä, että kyseistä korkoloukku ratkottiin ajamalla yrityksiä konkurssiin, jolloin **ongelman ratkaisu nopeutui noin 50 mrd mk:lla vuosien 1993 E 95 aikana.**

Keskustelu Sirkka Hämäläisen kanssa Tampereen Aluesäästöpankin oikeusprosessista, jonka pankki oli hävinnyt hovioikeudessa, oli sangen paljastava.

SH: Tähän liittyy mielenkiintoinen yksityiskohta. Kun pankki joutui tähän oikeudenkäyntiin, se pyysi Suomen Pankista lausuntoa suositusten sitovuudesta. Sopimusehdot ovat ne, mitkä sitovat. Niinhän tietysti täytyykin olla, mutta hovioikeuden kanta oli se, että jos Suomen Pankki suosittelee jotakin, niin se ratkaisee.

Suomen lailla ei siis ole mitään väliä tuomioistuimessa, vaan Suomen Pankissa tehdään todelliset päätökset ja tuomiot, jotka kumileimasin eli hovioikeus vahvistaa.

3.4.6 Suuryritysten pörssiosakkeiden laskun alaskirjausta ei tehty, vaan ne vietiin taseen ulkopuolelle

Kurssien romahdus noin 70 prosenttia oli samaa luokkaa kuin Wall Streetillä vuosina 1929-30. Jos suomalaiset osakkeet olisivat jo aiemmin olleet vapaasti ulkomaisten sijoittajien ostettavissa, kurssivaihtelut olisivat jääneet ehkä pienemmiksi. Kurssien laskun jyrkkyys laman aikana oli seurausta markkinoiden pienuudesta ja suomalaisten sijoittajien kireästä likviditeettitilanteesta. Pörssikurssien nousu vuoden 1992 jälkeen oli osin ulkomaisten sijoittajien ansiota. Nämä portfoliosijoitukset auttoivat merkittävästi myös maksutaseen tasapainottamisessa.

Torstaina tammikuun 19 päivänä 1995 oli selvää, ettei KOP olisi kestänyt päivääkään ilman apua. Toivoa ei ollut paljon enempää Unitas/SYP:lläkään, sillä kilpailevan suurpankin kaatuminen olisi ruopaissut hyvin syvältä ja saattanut johtaa hallitsemattomaan kehitykseen. **Suomen ongelmana olivat ulkomaiset sijoittajat, jotka omistivat 60 E 70 miljardin markan arvosta suomalaisia pörssiosakkeita.** Pääosaa niistä hallitsivat amerikkalaiset, englantilaiset ja japanilaiset eläkesäätiöt, sijoitusrahastot ja vakuutusyhtiöt. Ne olivat liikkeellä voiton toivossa, eikä niiltä voinut odottaa isänmaallista suhtautumista pieneen kansantalouteen.

Ulkomaiset sijoittajat olivat tulleet miljardeineen Suomeen, kun markka oli halpa ja osakkeiden hinnat aliarvostettuja. Sijoitusbuumin alussa vuosina 1992-93 suomalaisten osakkeiden osuutta kasvatettiin. Koska Suomea pidettiin lupaavana ja nousujohteisena taloutena odotettavissa olevan EU-jäsenyyden myötä,

osuutta jopa ylipainotettiin kahteen prosenttiin koko salkun arvosta. Valtaisassa ostoryntäyksessä 60 prosenttia Nokista siirtyi ulkomaiseen omistukseen.

Suomen talouden epävarman kehityksen ja voittojen kotiuttamishalun vuoksi **useat sijoittajat olivat viestineet Suomeen jo vuoden 1994 puolella, että Suomen maosuutta tulnaisiin laskemaan lähelle normaalia eli 0,5-1,0 prosentin tuntumaan.** laskun toteuttaminen olisi merkinnyt **rajua osakkeiden tulvaa Helsingin Arvopaperipörssiin ja todennäköistä pörssiromahdusta.**

Suomen Pankissa ja valtiovarainministeriössä pelättiin perustellusti tilannetta, jossa suomalaiset joutuisivat lunastamaan jonkin osan osakkeista. Maksuksi olisi annettava valuuttaa, joka veisi mennessään suuren osan Suomen Pankin 50 miljardin markan arvoisesta valuuttavarannosta.

Valuuttavarannon pienentyminen olisi johtanut korkojen nousuun ja yritystalouden uuteen laskukierteeseen.

Pankeille se olisi merkinnyt uusia luottotappioita ja veronmaksajille uutta tukilaskua. Epävarma tilanne olisi pannut pankeille lainanneet sijoittajat liikkeelle. Uuden laskukauden myötä pankkien edellytykset huolehtia noin 30 miljardin markan ulkomaisesta nettovelastaan olisivat heikentyneet.

Kaiken kaikkiaan Suomella ei olisi ollut riittävästi ulkomaista valuuttaa maksaa samanaikaisesti pankkien velkaa ja ulkomailta tuluvia osake-eriä.

Valtiovarainministeriössä tilannetta luonnehdittiin samanlaiseksi kuin vuodenvaihteessa 1992-93. Erotuksena oli vain se, että tilanne oli paljon uhkaavampi ulkomaisten sijoittajien arvaamattoman käyttäytymisen vuoksi. Helsingin pörssistä saadun tilastotiedon pohjalta voidaan todeta, että 31.05.1989 tehdyn tilaston valossa pörssin markkina-arvo oli ylimmillään ollen 26,36 miljardia euroa eli noin 156,72 miljardia markkaa. Yli 70 prosenttiyksikön pudotus antaa alimman arvonsa 31.08.1992 ollen 7,25 miljardia euroa eli noin 43,04 miljardia markkaa (taulukko 9).

Pörssin arvo indeksilukuna

	Indeksi
1980	100,0
1981	102,9
1982	139,3
1983	203,4
1984	277,9
1985	245,8
1986	375,9
1987	587,6
1988	774,3
1989	836,0
1990	608,6
1991	439,5
1992	352,7
1993	566,5
1994	843,8
1995	876,3
1996	928,3
1997	1465,2

Taulukko 9

Keskeisin kysymys on vuosien 1989, 1990, 1991, 1992 tilinpäätösten kirjaukset. Osakkeet olivat suomalaisten yhtiöitten hallinnassa ja omistuksessa lainsäädännön takia. **Onko tämä noin 114 miljardin markan kurssien heikentyminen kirjattu suuryhtiöitten taseisiin tappioksi E tuskin.**

YLE esitti 30.10.2002 ohjelman *«Mitä Enronin konkurssi opetti . Bigger than Enron»* Kyseisessä ohjelmassa kertoi Lynn Turner, joka tuntee pelin, sillä hän oli erään tilintarkastusyhtiön osakas ennen kuin aloitti työnsä arvopaperi- ja pörssikomissiossa (SEC) seuraavasti:

Turner: Entisessä elämässäni meillä oli varausjärjestelmä, - jonka avulla voimme auttaa sijoituspankkeja . suunnittelemaan ja järjestämään hypoteettisia tapahtumia .Etsimme rahoitusta ja pidimme asioita taseen ulkopuolella, - ja näin yhtiöiden tila näytti todellista paremmalta.

Toimittaja: Toimitte samoin kuin Enron ja Andersen.

Turner: Aivan.

Toimittaja: Tämä on siis järjestelmällistä.

Turner: Järjestelmiä on. Isoilla tilintarkastusyhtiöillä on tällaiset ryhmät. Samoin sijoituspankeilla.

Sijoituspankit ansaitsevat hyvin suunnitelmalla järjestelyjä.

Toimittaja: Enronissa ei siis törmätty mihinkään outoon sattumaan, - vaan tällainen toiminta on suhteellisen yleinen käytäntö?

Turner: Tämä on jokapäiväistä liiketoimintaa . tilintarkastusyhtiöissä ja rahamarkkinoilla.

Valtion vakuusrahasto käytti konsulttina yhdysvaltalaisista investointipankki Merrill Lynch`ia. **Merrill Lynch oli siis mukana suunnittelemassa asioita** ilmeisesti samoilla periaatteilla kuin haastattelussa paljastunut **asioitten pitäminen taseen ulkopuolella**.

Kun vertaillaan Valtion ja Valtion vakuusrahaston sekä Unitas/SYP:n, KOP:n, PSP:n ja OKO:n välillä allekirjoitettua luovutussopimusta Suomen Säästöpankki ESSP:n omaisuudesta ja Arvopaperistamistyöryhmän mietintöä 2/1993 ei voitane välttyä vaikutelmalta, että kyseessä on tehdyn suunnitelman pohjalta toteutettu asiakirja. Esimerkkinä tästä voidaan mainita käsite **aselainaus** ja siihen liittyvä rahoitusjärjestely sekä pankeille maksettavat bonukset perintätoimista. Työryhmän 23.9.1992 saamasta toimeksiannosta selviää sama asia siten, että **voittojen siirtämiseksi erillisyyhtiöstä pankkiin on käytetty useita tapoja:**

- hallinnointipalkkion tms. muodossa
- koron- ja valuutanvaihtosopimusjärjestelyt
- korkotuottona erillisestä rahoituspanoksesta
- jäljelle jääneen saatavien ja joukkovelkakirjalainan välisen korkoeron palauttaminen (excess spread), kun erillisyyhtiö on suorittanut erilaiset maksut ja muut kulut
- viivästetty kauppahinta.

3.4.7. Asuntoloukkun jääneitten velallisten osuus

Tilastokeskuksen selvityksen mukaan karkeasti ottaen puolella suomalaisista kotitalouksista eli noin 1.110.000 perheellä oli velkaa 1990 luvun alussa. Puolet oli velattomia. Velkaantuneista vuosien 1992 ja 1993 aikana noin 10 prosenttia ja vuonna 1994 noin 20 prosenttia järjesteli uudelleen velkojaan. Järjestelleitä oli noin 206.000 kotitaloutta.

Kun tätä lukua suhteutetaan velkajärjestelyn hakeneisiin sekä työttömiin voidaan todeta, että noin **100.000 kotitaloutta joutui myymään pakon sanelemana asuntonsa**. Mikäli keskiarvona jokaisella olisi ollut luottoja noin 500.000 markkaa niin se merkitsee **noin 50 mrd markan omaisuuden siirtoa arvopaperistamisella pankeille ja valtiolle.**

3.5 Loppupäätelmä

Tämän jakson keskeisimpänä tavoitteena on näyttää toteen se, ettei julkisuudessa esitetty väite luottotappioitten määrästä tai pankkien taseista siirretyistä omaisuusmääristä voi pitää paikkaansa. **Pankkien asiakkaiden omaisuutta tuhottiin tai järjesteltiin uudelleen ainakin noin 250 - 300 mrd markan arvosta.**

Inhimillisesti katsottuna tämä merkitsee useisiin satoihin tuhansiin ihmisiin kohdistunutta institutionaalista oikeudenloukkausta.

3.6 Valtion rahoitusjärjestelyt pankkien pelastamiseksi menevät pieleen

Valtio joutui ottamaan ulkomaista rahoitusta merkittäviä summia koko 1990 luvun alkujakson. Ulkomaiset pankkiirit tarjosivat auliisti luottoja, jotka olivat valtion takaamia tai suoraan ottamia. Suomen valtion velka oli ennen nk. pankkikriisiä noin 50 mrd. markkaa. Suomi oli kilpailijamaihin verrattuna erinomaisessa asemassa. Velkaa otettiin lisää noin 380 mrd. markkaa. On kohtuullista kysyä mihin tämä laina on käytetty. Meidän pitää nimittäin muistaa se tosiasia, että kun lasketaan pankkikriisin koko laskua on kyseiseen lainamäärään lisättävä kaadettujen lainojen vakuutena ollut omaisuus. Sitä lienee realisoitu noin 200 - 300 mrd. markkaa. Näin ollen pankkikriisiin käytetty kokonaisrahamäärä on noin 580 - 680 mrd. markkaa ja rapiat päälle.

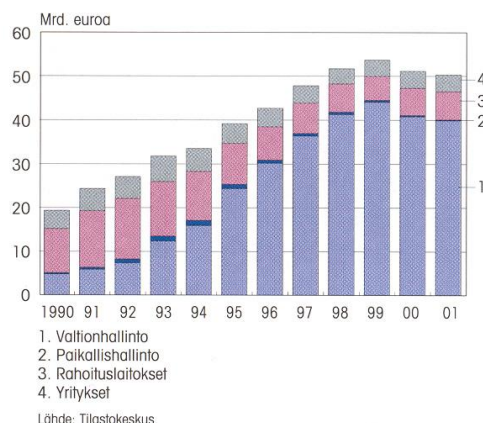
Osaltaan tämän selittää suurteollisuuden tilanne. Devalvoitumisen ansiosta vararikon partaalla huojunut vientiteollisuus pysyi pystyssä, eivätkä kotitaloudet ja yritykset joutuneet kokemaan sitä vieläkin suurempaa deflaatiota, jota kiinteistä kurseista kiinnipitäminen olisi väistämättä merkinnyt. Valuuttavarantoa pienensi vaihtotaseen alijäämän ohella se, että yritykset alkoivat hädissään lyhentää markka-arvoltaan kasvavia ulkomaisia velkojaan. Lopulta yksityisen sektorin ulkomaisten velkojen nopea lyhentäminen vuosina 1992-93 rahoitettiin nimenomaan valtion ulkomaisen velan kasvulla. Ilman valtion massiivista pääomatuontia valuuttavaranto ei olisi riittänyt ulkomaisten velkojen maksuksi. Yritykset halusivat päästä valuuttakurssiriskistään eroon ja maksoivat omia ulkomaisia lainojaan pois nopeaan tahtiin. Kun vaihtotasekin oli vielä 1994 kesään saakka alijäämäinen joutui valtio tietoisesti sosiaalisoimaan ulkomaisen velan. Suomessa osa valtion velasta on perinteisesti ollut ulkomaista valuuttavelkaa. Ensimmäisinä lamavuosina alijäämät rahoitettiin lähes puoliiksi ulkomaisella velalla. Ulkomaisen velan huomattava osuus aiheutti ylimääräisen valtion velan kasvun, kun markka devalvoitui vuosien 1991-93 aikana voimakkaasti. **Lisäksi eläkerahastot sijoittivat laman aikana runsaasti valtion velkapapereihin, joka muutti osan valtion velasta julkisen sektorin sisäiseksi velaksi ja siten vähensi julkisen sektorin kokonaisvelkaa. Siten oli mahdollista, että Suomen julkinen velka allitti Maastrichtin sopimuksessa asetetun julkisen velan EMU E kriteerin, joka oli 60% kansantuotteesta. Samanaikaisesti valtion velka oli 70% kansantuotteesta**¹⁶⁶.

EY:n talouspoliittisessa yhteistyössä siirryttiin uuteen vaiheeseen kun Maastrichtin huippukokouksessa hyväksyttiin Euroopan talous- ja rahaunionin (EMU) perustamista koskeva sopimus. EMU:n toteuttaminen perustuu ns. Delorsin komitean mietinnössä 1989 esitettyyn suunnitelmaan. Kolmivaiheisesti toteutettavan suunnitelman ensimmäinen vaihe alkoi 1.7.1990, jolloin lopullisesti vapautettiin pääomaliikkeet. Toisen vaiheen tavoitteena on yhteisömaiden keskuspankkien yhteistyön tiivistäminen ja talouspolitiikan aikaisempaa läheisempi koordinointi 1.1.1994 alkaen. Kolmannessa vaiheessa perustetaan yhteinen keskuspankki ja siirrytään yhteiseen valuuttaan¹⁶⁷. Ohjelmien edellytysten toteutumista seurataan neljällä kriteerillä, jotka hyväksyttiin Maastrichtissa.

- 1) Yksittäisen maan kuluttajahintaindeksillä mitattu inflaatio ei saisi tarkasteluvuoden aikana poiketa kolmen parhaiten inflaatiota vastustaneen maan hintojen nousuvauhdista huonompaan suuntaan enempää kuin 1,5 prosenttiyksikköä.
- 2) Julkisen talouden toteutunut tai suunniteltu alijäämä saa olla korkeintaan 3 prosenttia ja vaihtoehtoisesti **julkisen sektorin velka korkeintaan 60 prosenttia markkinahintaisesta bruttokansantuotteesta.**

Kuvio 34.
Suomessa liikkeeseen laskettujen joukkolainojen kanta

¹⁶⁶ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, s. 123, 130, 149, 152 ja 154

¹⁶⁷ Suomi ja Euroopan Yhteisön jäsenyys, Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle EY-jäsenyyden vaikutuksista Suomelle 9.1.1992, s. 19-20

- 3) Korkotaso, pitkällä koroilla mitattuna, ei saisi olla 2 prosenttia korkeampi kuin kolmen matalimman inflaation maan korkotaso.
- 4) Valuuttakurssien vakauskriteeri puolestaan edellyttää, että maa on pysynyt vähintään kahden edellisen vuoden ajan annetussa vaihteluvälissä ilman devalvaatiota minkään muun jäsenvaltion valuutan suhteen¹⁶⁸.

Rahat olivat loppu. Ulkomailta ei voitu enää lainata, koska EY liittyminen oli vaakalaudalla. Totuus lienee se, että selittämällä ei kyseistä kriteeriä olisi voitu ohittaa. Näin ollen piti löytää jokin ratkaisu ongelmiin. Ystävykset . valtion virkamiehet ja talouselämä . kuroivat kokoon ratkaisun tuota pikaa. Rahaa oli eläkesäätiöissä . vaan onko enää.

3.6.1 Miksi pankit ovat kiinnostuneita vakuutustoiminnasta?

Vakuutustoiminta perustuu varojen keräämiseen, niiden sijoittamiseen tuottavasti ja vahingon sattuessa sijoitettujen varojen takaisin maksuun. Koska vakuutusmaksut kerätään ensin, muodostuu vakuutusyhtiöiden haltuun mittavia rahastoja, joita ne sijoittavat markkinoille (vuonna 1990 vakuutusmaksutulo oli n. 36 mrd mk). Pankit ovat kiinnostuneita näistä varoista. Varsinaiset vahinkovakuutusyhtiöt eivät ole taseeltaan kovin suuria, ja niiden liiketoiminta ei ole ollut Suomessa erityisen kannattavaa. Lisäksi vakuutusyhtiöillä on edessään rankka sopeutuminen kansainväliseen kilpailuun. Vahinkovakuutusyhtiöiden omistuksessa on kuitenkin lakisääteisiä eläkkeistä huolehtivia eläkevakuutusyhtiöitä. Niiden rahastot ovat erittäin suuria ja säännöstelyn alaisia. Vakuutusyhtiöt joutuvat lainaamaan kertyneistä eläkemaksuista suurimman osan ns. TEL . takaisinlainauksena 9 %:n korolla maksajille turvaavaa vakuutusta vastaan (pankkien taseiden ulkopuoliset vastuusitoumukset 1991 olivat 176,3 mrd mk, lukuun pitää vielä lisätä eläketurvakeskuksen myöntämät takaukset). Myöhemmin korkojen noustessa on vakuutusyhtiöiden rahastoilta vaadittavan tuoton alhaisuus antanut mahdollisuuksia edullisiin liiketoimiin. Merkittävää nimittäin on, että kaikkiin varoihin ei liity takaisinlainausoikeutta. **Takaisinlainaus ei alunperinkään ole koskenut kaikkia varoja, mutta merkittävämpää on, että yrityksen lopettaessa toimintansa tai mennessä konkurssiin, jää vakuutusyhtiölle eläkkeiden maksuvelvollisuus ja sitä varten rahastot, joihin ei enää kenelläkään ole takaisinlainausoikeutta. Tällaisia varoja, jotka ovat periaatteessa vapaasti sijoitettavissa saattaa olla jopa kolmannes työeläkevakuutusyhtiöiden rahastoista¹⁶⁹.** Toisin sanoen, mitä enemmän yrityksiä kaadetaan sitä enemmän varoja siirtyy vapaasti sijoitettavaksi. Varojahan tarvittiin kymmeniä, satoja miljardeja markkoja pankkien omien kiinteistöjen hautaamiseksi eläkevaroihin, valtion ulkomaisten lainojen konvertoimiseksi julkisen sektorin sisäiseksi lainanotoksi ja Kouri yms. kauppojen miljarditappioiden kattamiseksi.

Kyseisille rahoille oli käyttöä varsin innovatiivisesti. Kun samat tahot valvovat ja käyttävät eli päättävät pääomien sijoittamisesta ei mielikuvituksella liene rajoja.

Kiinteistösijoitukset kasvoivat 1.150 milj. mk. Tästä osan selittää Unitaksen eläkesäätiöiden purkuun liittyvät kiinteistökaupat, joilla omaisuutta ostettiin markkinahintoihin nähden ilmeisellä ylihinnalla vuoden lopussa (ks. tarkemmin Unitas . analyysi). Sopimukseen liittyi lisäksi, että Ilmarinen ja Pohjola ostivat suoraan SYP:ltä kiinteistöjä eripuolilta Suomea. Näiden kiinteistöjen myyminen tuotti SYP:lle satunnaisena tuottona 414 milj. mk, joka vahvistaa merkittävästi (0,3 % - yksikköä) pankin vakavaraisuutta. Vaikka liiketoimen kaikkia osia ei ole julkaistu, on selvää, että Unitas ja sen suoranaissessa hallinnassa olevat eläkejärjestelmät onnistuivat irrottamaan merkittävän määrän varoja markkinatasoon nähden poikkeuksellisen alhaisella tuottotasolla, mikä merkitsee yksiselitteisesti korkeaa hintaa. Operaatiossa hyödynnettiin eläkejärjestelmän säännösteltyä markkinakorkotasoon nähden erittäin alhaista laskentakorkoa¹⁷⁰.

Olivatko eläkeyhtiöt vaarassa kaatua kyseisen toiminnan takia. Sammon muututtua 80-luvulla keskinäisestä vakuutusyhtiöstä osakeyhtiöksi ja pörssi-yhtiöksi, sen omistuksesta käytiin värikäs taistelu. Ns. Kouri . kauppojen seurauksena ja ulkopuolista valtaajaa torjuttaessa, Sammon osakkeet sementoitiin huimilla ylihinnoilla konserniin kuulumattomiin Sampoyhtiöihin ja Finassilaitokseen (kts. tarkemmin Unitas analyysi). Syntyneitä tilannetta on pyritty ratkaisemaan monin tavoin, mutta hyväksyttävän ratkaisun löytyminen on ollut vaikeaa, koska osakkeiden yliarvo on ylittänyt omistustaisteluun osallistuneiden taloudelliset mahdollisuudet

¹⁶⁸ Suomi ja Euroopan Yhteisön jäsenyys, Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle EY-jäsenyyden vaikutuksista Suomelle 9.1.1992, s. 20

¹⁶⁹ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 11, 22 ja 144

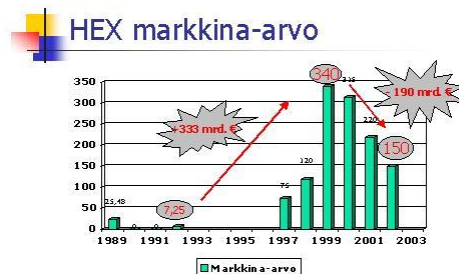
¹⁷⁰ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 73 ja 148

ja niiden kirjaaminen oikeaan arvoonsa olisi ajanut Sampo-yhtiöt jaa Unitaksen alle lakisääteisen omien varojen määrän, jonka takia tappiot yksinkertaisesti jätettiin kirjaamatta¹⁷¹.

Mikäli Eläketurvakeskus olisi toiminut normaaleilla markkinoilla, olisi se mennyt konkurssiin, mikä olisi kaatanut TEL - yhtiöille välittömästi muutamien miljardien tappiot ja jatkossa olennaisesti lisää, jolloin myös kaikkien TEL - yhtiöiden oman pääoman tilanne olisi muuttunut kriittiseksi ja ne olisivat nykyisillä ehdoilla ajautuneet todennäköisesti konkurssiin. Tämän vuoksi tappiot on yksinkertaisesti jätetty huomioonottamatta ja siirretty myöhemmin vakuutusmaksuina kerättäviksi. Eläketurvakeskukselle kerättävä veronluonteinen tappiokorvaus on samantyyppinen veronmaksajien avustus, kuin pankkitukikin. Olennaista kuitenkin on, että tämä eläkevakuutusyhtiötuki, joka määrältään nousee hyvin karkean arvion mukaan noin 4 mrd markkaan on kokonaan vastikkeetonta avustusta, ei pääomasijoitusta¹⁷².

Finanssilaitoksen aiheuttamat kokonaistappiot ovat olleet kaikille osakkaille yhteensä vuoden 1992 loppuun mennessä korkoineen yli 4 000 milj. mk¹⁷³. Finanssilaitos, josta Unitas omisti suoraan 19,9 % ja Pomi 27 % sekä vakuutusyhtiöt loput, oli myös konkurssikypsä¹⁷⁴. Finanssilaitoksen omistus vakautetaan ja vakuutusyhtiöt sijoittavat siihen uutta pääomaa 343 milj. mk. Omistus jakautuu tämän jälkeen sampo 19,9 %, Teollisuusvakuutus 19,9 %, Eläke-Varma 12,1 %, Investa 10,2 %, Trygg-Hansa 10,2 %, Unitas 9,9 %, Nova 7,6 % ja muut 10,2 %. Finanssilaitoksen osakkeet ovat käyvin arvoin arvottomia, mutta järjestelyn tarkoituksena oli purkaa sementoitu omistus¹⁷⁵.

Eläke-Sampo oli tarkoitus yhdistää Eläke-Varmaan¹⁷⁶.
Kun käyttöomaisuusosakkeissa on yliarvoja 180 milj. mk ja kiinteistökannassa useita satoja milj. markkoja, olisi Eläke-Sampo käyvin arvoin konkurssikypsä. Yhtiön heikko tila johtuu nimenomaan huonosti hoidetusta sijoituspolitiikasta, jonka seurauksena yhtiön omaisuus on poikkeuksellisen huonotuottoista¹⁷⁷.

Verrataan tilannetta nykyhetkeen. Pörssikurssit ovat taas sukeltaneet ja taseissa pitäisi huomioida tilinpäätöshetkellä kyseiset heilahtelut. Valvovat virkamiehet ja eläkeyhtiöitten hallitukset vakuuttavat, että pankkiin ei vielä ole aihetta. Pakkomyynteihin ei ole jouduttu ruotsin ja Britannian yhtiöitten tapaan. Suomessa vakuutetaan, etteivät vakavaraisuusrajat vielä ole lähelläkään¹⁷⁸. Kuitenkin aiemmin samat valvojat toteavat, että viime vuonna syntyi kova kohu, kun kolmen eläkeyhtiön vakavaraisuus alitti hetkeksi niille asetetun tavoitteen eli tavoitevyöhykkeen alarajan. Vuoden mittaan yhtiöt uivat kuitenkin kuiville¹⁷⁹.
Pankkikriisin aikana virkamiehet unohtivat tyystin valvontavelvoitteensa. Näyttää siltä, että se on unohtunut vakuutusyhtiöittenkin kohdalla. Mikäli onohduksia virkamiesten toiminnassa ilmenee toistuvasti voitaneen varsin vakavasti kysyä onko talouselämän ja viranomaisten väliin muodostunut sellainen suhde, joka tosiasiallisesti estää valvontatoimet.

3.7 Velat on tarkoitus periä useita kertoja

Dokumentoitujen tapausten sekä pankinjohtajien antamien lausuntojen ja haastattelujen pohjalta pankeissa on ollut suunnitelma periä lainat monesta eri lähteestä. Tämä merkitsee sitä, että kyseinen laina tulee maksettua useita kertoja. Pankit ovat saaneet maksut realisoituista panteista, tietyissä tapauksissa eri takaajilta sekä valtiolta. Tämä käytäntö tietenkin avaa monia kysymyksiä niin siviilioikeuden kuin rikoslakien puolelta.

¹⁷¹ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 153

¹⁷² Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 146

¹⁷³ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 75

¹⁷⁴ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 64

¹⁷⁵ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 153

¹⁷⁶ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 153

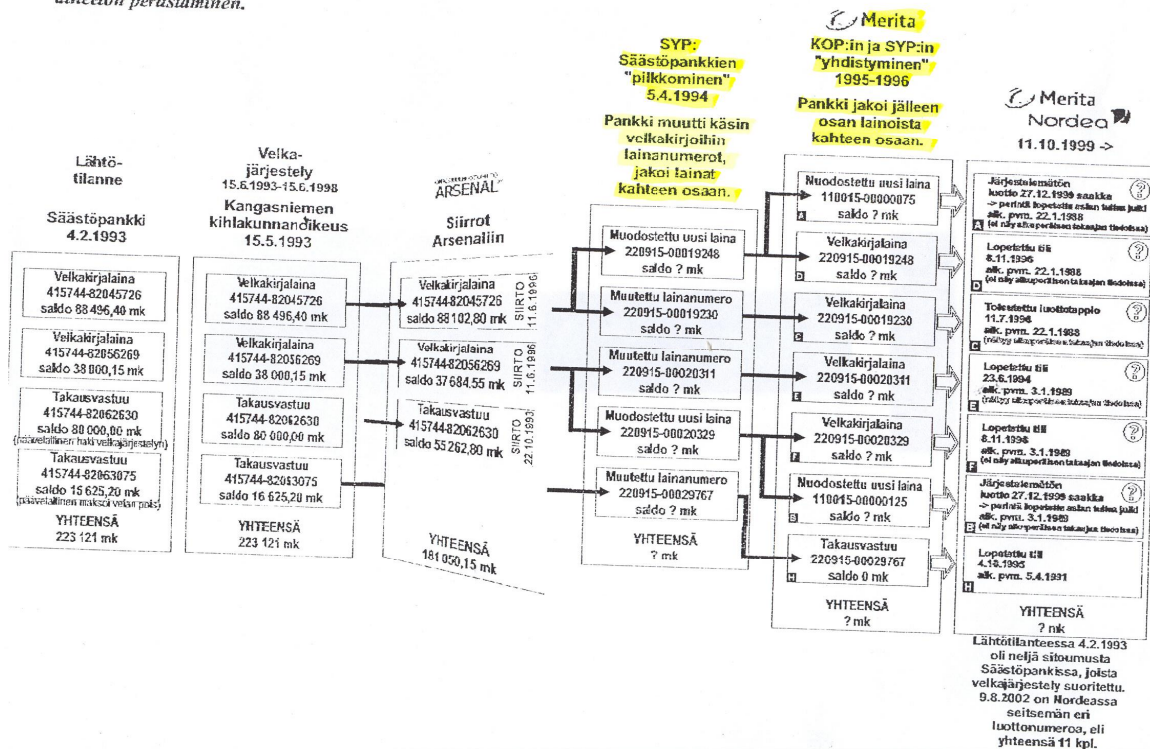
¹⁷⁷ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 155

¹⁷⁸ Aamulehti 23. 4.2003

¹⁷⁹ Helsingin Sanomat 30.3.2002

Nordea -pankissa olevien järjestelmättömien luottojen aiheaton perustaminen.

3.3.2002/K.A.

Eduskunnassa istuva Arsenalin tarkastusvaliokunnan julkisti vuoden 2000 kertomuksessa, että n. 1000:sta tarkastetusta reklaamatiosta n. 100 todettiin aiheelliseksi: velkaa ei enää ollut tai siitä oli luovuttu.

Seuraavan vuoden kertomuksessa tarkastusvaliokunta kertoo, miten homma toteutettiin: perintäjärjestelmästä (Gorilla) ei ollut yhteyttä kirjanpitoon, joten niissä saattoi olla eri tiedot. Kun kirjapitoa ei yksilöity asiakastasolle, niin väärinkäytökset saattoivat tulla ilmi vain sattumalta!

Kyseinen menettely ei voine olla sattumaa ajatellen esimerkiksi Arsenalin hallituksessa istuvien virkamiesten virkavastuun raskasta taakkaa.

Pankkien johtajat ovat myös vahvistaneet kyseisen käytännön:

KEP:n Säästöpankinjohtaja Korpela sanoi Seuralehden haastattelussa 15.11.2002 väliotsikossa mainitut sanat. Korpela jatkaa, että "katkaisimme rahoitusneuvottelut kaikkein vaikeuksissa olleiden yritysten kanssa. Tajusimme, että turha on keskustella ongelma-asikkaan kanssa, koska valtio maksaa pankin luottotappiot".

MOT-ohjelmassa 29.11.1999 saman pankin isännistöä 15 vuotta johtanut toimitusjohtaja Antti Ojala sanoo näin: "Suoraan voin sanoa, että Suomen Säästöpankki ajoi yrityksiä nurin saadakseen omaan käyttöönsä, omien vakuuksien, oman varallisuutensa paikkaamiseksi pankkitukea avatusta valtion piikistä. Voidaan vetää suora johtopäätös, että ongelma-asiakkaat oli pankille riski, mutta tässä poistu kerralla riski ja oma vakavaraisuus parani".

3.7.1 Osuuspankin juristi vahvisti takausasiakirjapetoksen

Olen keskustellut erään keskisuuren kaupungin talousalueelle toimineen Osuuspankin juristin kanssa. Tämä henkilö pyysi ehdottoman lähdesuojan henkeensä ja terveyteensä mahdollisesti kohdistuvien toimien vuoksi. Ymmärrän asian rikoslousteisuuden takia hänen näkökantansa.

Kyseinen juristi kertoi pankin toimista seuraavaa:

Velallisilta otettiin luottoasiakirjojen allekirjoittamisen yhteydessä allekirjoitukset sekä erityispanntaus- että yleispanntausasiakirjoihin. Tämä tehtiin, koska oli varmistettava, että pankilla oli käytettävissä kaikki mahdolliset asiakirjat kun koskaan ei tiedä

3.7.2 Panttien realisointikäytäntö E omaisuuksien hävittämiseksi velalliselta

Dokumentointi prosessimme aikana on erittäin monet todenneet, että heillä olisi ollut mahdollisuus myydä pantteja hyvään hintaan ennen konkurssia mutta pankki ei tätä oikeustointia sallinut. Tämä selkeästi ajoittuu jo vuosille jolloin pankeilla oli selkeä näyttö siitä, että valtio tulee maksamaan heille kulut ja tappiot. Miksi siis riskeerata kun varma maksaja oli tiedossa.

Sittemmin pantit valtaosin huudettiin pankkien omistamille realisointiyhtiöille, joista ne sitten myöhemmässä ajankohdassa myytiin hyvällä voitolla. Voittoa ei siten tarvinnut kohdistaa velallisen hyväksi.

Perusteltua syytä on myös kysyä ovatko oikeushallinnon piirissä toimivat henkilöt, pankkien edustajat, asianajajat tms. ryhmään kuuluvat tahot saaneet etuutta esimerkiksi ostamalla alihintaisia asuntoja, kesämökkejä, autoja tms. omaisuutta itselleen tai perheelleen. Tämä kysymys on pakko esittää jääviysepäilyjen takia.

Minulla on myös ollut mahdollisuus tutustua 1990 luvun alussa erään suuren asianajotoimiston rahoitustilanteeseen. Kyseinen toimisto oli lainoittanut itsensä kymmenien miljoonien veloilla nimenomaan omien toimitilojensa hankkimiseen ja saneeraamiseen. Erään omistajajäsenen omassa omistuksessa tai tarkemmin ilmaistuna hänen omistamansa yhtiön omistuksessa oli poikkeuksellisen suuri määrä nk. sijoitusasuntoja. Oman arvioni mukaan puhumme yhteensä noin 50 . 60 miljoonan markan veloista tai omaisuusmassasta. Minulle nämä asiat esitteli erään suuren pankkiomisteisen kiinteistövälitystoimiston edustaja. Hän kysyi voisinko minä löytää ratkaisun tämän asianajajan ongelmaan. Asianajotoimisto on hajonnut muttei ole mennyt konkurssiin. Henkilö toimii keskeisellä paikalla asianajotoiminnassa vielä nykyisin. Tosin hänen tapansa ja otteensa ovat koventuneet melkoisesti. Onko hänenkin velkakirjansa kadoksissa ja onko hän kenties tietyn ryhmittymän talutusnuorassa. Nyt hänellä on miljoonamersuja pelit ja pensslitkäytössään. Jos hän alkaisi vastustaa voitaisiin hänen velkakirjansa vetää esiin ja näin hän menettäisi makean elämänsä.

3.7.2.1 Muutamia tapauksia tässä esityksessä

Tutkimustemme aikana olemme törmänneet satoihin ja satoihin tapauksiin, joissa omaisuus on kierrätetty velallisen ulottumattomiin näennäisesti laillisin keinoin. Aiemmin kuuluisa esimerkki oli Rauman osuuspankin nk. laivatapaus, jossa pankki haki laivalle ostajan etukäteen ja huusi sitten laivan itselleen ja myi sen välittömästi eteenpäin. Vastaavia esimerkkejä tässä esityksessä löytyy seuraavista kohdista:

1. Jukka Davidssonin tapaus kohdassa 2.12.1
2. Rovaniemen tapaus kohdassa 7.5
3. Jorma Suvannon tapaus kohdassa 7.7

3.7.3 Panttien realisoinneista saatujen varojen kohdentaminen

Panttien realisoinneista saadut varat ovat kadonneetjonnekin varsin ihmeellisesti. Tämän esityksen lopussa esittelemme tapauksen, jossa kaikki konstit on ollut käytössä. Olemme pyytäneet RATA:lta lausuntoa asiasta. Nähtäväksi jää suostuuko päälakimies Lounatvuori vastaamaan kyselyyn vai siirretäänkö sekin jollekin vastattavaksi.

Seppo Anttila
Isokaari 16 A
70420 Kuopio
e-mail: seppoanttila@hotmail.com

Kuopio 22.9.2003

Päälakimies

Markku Lounatvuori
Rahoitustarkastus

Asia: Lausumapyyntö saamisen suorituksen kohdistamisjärjestyksestä konkurssissa ja ulosotossa

Arvoisa päälakimies,

Suomalaisille pankeille on pankkikriisin jälkeen ollut tyypillistä, että pankit kohdistavat velalliselta tulevat suoritukset (omaisuuden vapaaehtoiset kaupat, pakkohuutokaupat, talletusten tilitykset jne.) ensin **pääsääntöisesti velkojen korkoihin ja viivästyskorkoihin.**

Perusteeksi pankit sekä Rahoitustarkastus ja Pankkialan Asiakasneuvontatoimisto (28.2.2003) ovat esittäneet **kauppakaaren 9 luvun 5§:**

5§:Ä Ennen koron maksamista älköön mitään pääoman maksuksi luettako.

Kuitenkin **koko** 5§ kuuluu seuraavasti:

Jos joku on samalta mieheltä saanut useamman kuin yhden lainan ja ottanut maksaaksensa toisesta enemmän korkoa, toisesta vähemmän tai ei ollenkaan, niin on velallisen lupa lukea suorittamansa maksu minkä lainan lyhennykseksi tahansa; ei kuitenkaan ennen eräpäivää. Ennen koron maksamista älköön mitään pääoman maksuksi luettako.

Pykälän yhteydestä kauppakaareen ja tekstistä sinänsä ilmenee selvästi (~~velallisen lupa lukea suorittamansa maksu minkä lainan lyhennykseksi tahansa~~ ja ~~ennen eräpäivää~~), että **pykälä on tarkoitettu noudatettavaksi silloin, kun luottosopimussuhde asiakkaan ja pankin välillä on normaali** eli asiakas on hoitanut luottonsa ehtojen mukaan, eikä ole kyseessä ulosotto- tai konkurssisuoritus. Tällaisessa tilanteessa on luonnollista, että asiakas maksaa ensin luoton koron ja vasta sitten lyhennyksen. Viivästyskorosta ei 5§:ssä kuitenkaan ole mainintaa, vaan nimenomaan korosta, joka siis tietenkin tarkoittanee tavanomaista luottokorkoa.

Kun sen sijaan on kysymys E kuten 1990-luvun pankkikriisin velallisten kohdalla on kyse E ulosoton ja konkurssin jälkeisistä suorituksista, on olennaista saada rahoitustarkastuksen kannanotto siihen, eikö tässä tapauksessa tulekin soveltaa lakia velkojen maksunsaantijärjestyksestä (30.12.1992/1578):

1§ Lain soveltamisala

Tämän lain mukaan määräytyy se järjestys, jossa velkojille suoritetaan maksu konkurssissa tai ulosotossa, kun velallisen varat eivät riitä kaikkien saatavien maksamiseen.

6§ Viimeksi suoritettavat saatavat

Viimeksi suoritetaan:

konkurssin alkamisen jälkeiseltä ajalta sellainen korko ja viivästyksen keston mukaan määräytyvä maksuviivästyksen seuraamus, jota etuoikeus ei koske;

7§ Voimaantulosäännös

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993.

Asiaa selvitellään tarkoin **hallituksen esityksessä (HE 181-1992 vp)**, viittaa esimerkiksi sivuille 21-23.

Tulkinnan varaa ei voine olla, vaan ulosotosta ja konkurssista tulevat suoritukset on kohdistettava ensin velan pääomaan, ja vasta sitten muihin ~~seuraamuksiin~~, kuten viivästyskorkoon.

5 §. Yrityskiinnityksen tuottama etuoikeus

Esimerkki 1

Yrityksen konkurssipesän rahaksi muutetut varat ovat 1 miljoona markkaa, sen jälkeen kun massavelat on maksettu. **Konkurssissa on valvottu kolme saatavaa, joiden vakuutena on yrityskiinnitys: A) 200 000 mk, B) 600 000 mk ja C) 400 000 mk.** Näistä A:lla on paras keskinäinen etuoikeus sekä B:llä ja C:llä yhtäläinen oikeus. Lakiehdotuksen 5 §:n mukaan yrityskiinnityssaataville tulisi etuoikeutettuna jaettavaksi 50 prosenttia 1 miljoonasta markasta eli 500 000 mk. Tämä määrä jaettaisiin yrityskiinnityssaatavien kesken kiinnitysten keskinäistä etuoikeusjärjestystä noudattaen. **A suoritettaisiin siten kokonaisuudessaan. B:lle**

ja C:lle tulisi loppuosasta eli 300 000 markasta jako- osuutta saatavien suuruuden mukaisessa suhteessa, joten B:stä suoritettaisiin 180 000 mk ja C:stä 120 000 mk.

Kohtien A-C markkamäärät tarkoittanevat nimenomaan pääomia, eikä pääomaa + korkoa + viivästyskorkoa?

6 §. Viimeksi suoritettavat saatavat.

Pykälässä luetellaan **saatavat, joista on oikeus saada maksu vasta muiden etuoikeudettomien saatavien jälkeen.** Pykälässä määritellään myös tällaisten viimesijaisten saatavien asema muihin saataviin nähden sekä niiden keskinäinen maksunsaantijärjestys (2 mom.).

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan **viimesijaista on sellainen saatavalle konkurssin alkamisen jälkeen juokseva korko tai viivästyksen keston määrättyvä maksuviivästyksen seuraamus, jota etuoikeus ei koske.** Säännös ei koskisi siten 3 tai 5 §:n mukaan etuoikeutettua korkoa. Korkolakia (633/82) ei sovelleta 4 §:ssä tarkoitettuun elatusapuvelkaan (korkolain 1 §:n 2 momentin 3 kohta) eikä ehdotetussa laissa sen vuoksi säädettäisiin etuoikeutetun elatusapusaatavan korosta, koska sen maksamiseen velvoittavaa perustetta ei laissa ole.

Viimesijaista on sekä varsinainen korko että viivästyskorko. Viivästyksen keston mukaan määrättyvällä maksuviivästyksen seuraamuksella tarkoitetaan esimerkiksi verolainsäädäntöön perustuvia maksuseuraamuksia, kuten jäämämaksua ja veron lisäystä.

Nykyisen lain mukaan etuoikeudettoman saatavan korosta on mahdollista saada jako-osuutta konkurssissa yhtäläisesti pääoman kanssa jonkin verran pidemmältä ajalta, konkurssin alkamisen jälkeenkin julkisen haasteen antamispäivään asti. Lisäksi on säädetty, että viimeksi mainitun ajankohdan jälkeen korkoa kertyy velkojille vain, jos pesän varat riittävät koron maksamiseen kaikilta hyväksytyiltä saatavilta (etuoikeusasetuksen 18 §). **Kun nykyisen etuoikeusjärjestelmän vallitessa etuoikeudettomille saataville kertyy jako-osuutta vain poikkeustapauksissa, ei käytännössä ole ollut merkitystä sillä, miltä ajalta korko on yhdenvertaisessa asemassa pääoman kanssa. Uudessa järjestelmässä aikarajoituksella on suurempi merkitys,** kun etuoikeutettuja saatavaryhmiä on olennaisesti vähemmän ja yritysikiinnityksen kohteena olevan omaisuuden arvosta osa siirtyy etuoikeudettomien velkojien kesken jaettavaksi.

Samaan päätelmään voidaan tulla myös **matemaattisesti:**

Velan pääoma on esimerkiksi 100.000 markkaa, ja sille kertynyt korko + viivästyskorko myös 100.000 markkaa, ja velan pantin realisointi tuottaa 100.000 markkaa. Kun nykyisten menettelytapojen mukaan pankki maksaa eli kohdistaa tämän suorituksen korkoon, jää jäljelle pääoma 100.000 markkaa, jolle pankki jatkaa viivästyskoron juoksumista siten, että pääoma + viivästyskorko 16% mukaan karkaavat velallisen ulottuvilta . kuten julkisuudessaakin paheksuen puhutaan.

Jos sen sijaan lain velkojien maksunsaantijärjestyksestä mukaisesti 100.000 markan suorituksella maksetaan pois pääoma, jää jäljelle korko 100.000 markkaa. Korolle pankki ei voi enää juoksumista korkoa, koska korkoa korolle kerryttäminen on koronkiskontaa. Siten, kun velallinen on maksanut jäljellejääneen koron 100.000 markkaa, hän on selvinnyt koko luotosta.

Kolmanneksi, kohdistamisvelvollisuus pääomaan on tiedossa myös pankeissa:

! Kohdistaminen pääomaan on asiakkaalle edullisempi laskentatapa+(Nordean ilmoitus 17.5.2002 eräälle velalliselle).

Nordean tiedotteen yhteydessä on huomioitava, ettei ole uskottavaa, että pankki olisi **hyväntahtoisuuttaan** ko. velallisen kohdalla uudelleenkohdistanut suoritukset **asiakkaalle edullisemmalla tavalla,** kun tiedetään, että tämä asiakas on pankin nykyinen ulosottovelallinen.

Pyydän valituskelpoisen vastauksen siihen, onko pankkien kohdistamismenettely konkurssin jälkeisten realisointien . vapaaehtoisten myyntien, pakkohuutokauppojen ja muiden vastaavien menettelyjen . jälkeen tapahtuneiden suoritusten sekä ulosoton yhteydessä tehtyjen suoritusten kohdalla ollut Suomen lainsäädännön sekä hyvän pankkitavan mukaista.

Kunnioittavasti
Seppo Anttila

3.7.4 Silmänkääntötempu pääomamäärän kasvattamiseksi

Lähes aina kun olemme keskustelleet jonkun uhrin kanssa ilmenee asiakirjojen läpikäynnin ohella tämän suuri ihmetys, miksi hän on edelleen velkaa näin paljon pankille. Tämä silmänkääntötempu onkin omaa luokkaansa. Asiaa valaisee meille aiemmin pankissa työskennellyt Kari Uoti seuraavasti:

"Suomalainen maksaa velkansa velkojille, vaikka joutuisi tinkimään ruuasta. Kun ei enää jaksa, ei jaksa puolustaakaan itseään. **Tässä kohtaa talo lähettää laskun, johon on täysin häikäilemättömästi kirjoitettu velkasaldoksi sopimuksen mukaan, ei maksamaton summa, vaan kaikki tulevat maksamattomat summat diskontattuna alemmalla korolla, kuin alkuperäinen rahoituskorko on ollut.** Tällä tavoin velallisten velkasaldoksi muodostui sellaisia korkoja, joita tosiasiaassa ei ollut olemassakaan. **Lumekorot olisi pitänyt puhdistaa laskelmasta käyttämällä diskonttauksessa todellista rahoituskorkoa. Ei tätä tavallinen tallaja ymmärtänyt, hyvä kun muutamat rahoitusyhtiössä. Velallisen omaisuus konfiskoidaan talolle.** En tiedä kuin moni sai sydänkohtauksen laskun nähtyään.¹⁸⁰"

Olemme väittäneet toisaalla tässä esityksessä, että luottotappiot tai paremminkin muotoiltuna määrä järjesteltävät luotot on ollut noin 250 . 300 mrd. markkaa. Ottakaamme tässä täysin hypoteettinen esimerkki valaisemaan tämän kikan kannattavuutta.

Oletetaan että pankkien yhteenlasketut siirretyt luotot olisi 250 mrd. mk. Näitten luottojen keskiporko olisi ollut 7% yksikköä. Kyseinen salkku olisi tuottanut pankille noin 17,5 mrd. markkaa vuotuisena korkona. Mikäli kyseinen summa diskontataan 6% mukaan pääoma muuttuu 291,67 mrd. markaksi. Näin pankit ja tai rahoitusyhtiöt ovat siis kasvattaneet saataviaan velallisilta 41,67 mrd. markalla. Esimerkki on yksinkertainen ja hypoteettinen. Lähempi tarkastelu todellisella materiaalilla tulee paljastamaan merkittävästi suurempia lukuja.

Tätä silmänkääntötemppeä on tarkasteltava myös korkoloukun valossa sekä saamatta jääneiden voittojen kannalta. Lisäksi SSP:n pilkkomissopimuksessa on selvitys siitä miten pankit saavat siirtää pääomat ja korot taseestaan ulos nk. taselainauksena.

3.8 Pankkituki ja Suomen pankin rooli prosessissa

Pankkikriisin hoito viranomaisten toimesta sisältää laittomuuksia sekä kätettyjä totuuksia siinä määrin, että mikäli Suomi niminen alue aikoo jatkaa elämäänsä edes jollain oikeusvaltion perusominaisuuksien tasolla on koko prosessi avattava ja totuus kaivettava esiin.

Suomen Pankki otti SKOP:n haltuunsa syyskuun 19. päivänä. koska markkinoilla ilmeni selvää epäluottamusta SKOP:a kohtaan¹⁸¹. SP joutui siis mielestään kiirehtimään suunnitelmiansa täytäntöönpanoa¹⁸². Ihmeelliseksi tämän tekee se, että jo toukokuussa SP, pankkitarkastusvirasto sekä valtiovarainministeriö oli perustanut erillisen työryhmän suunnittelemaan pankkikriisin hoitamista¹⁸³. SKOP:n seuranta oli aloitettu jo paljon aiemmin . syksyllä 1989.

Miksi SP otti SKOP:n haltuun? Miksi sitä ei tehnyt valtio? Oliko pääjohtajalla valtuudet asiaan? Monia kysymyksiä asian hoitamiseen liittyy. SKOP:n osake-enemmistö siirrettiin Scopulus Oy:lle 2 mrd. markan määrällisellä suunnatulla osakeannilla. Solidium Oy otti haltuunsa SKOP:n rahoittaman teollisen toiminnan, lähinnä Tampellan kokonaisuuden. Sponda Oy purkasi osake- ja kiinteistökeskittymät. ~~☞~~ Kaikkiaan Suomen Pankki joutui sitomaan järjestelyihin varoja noin 14 mrd. markkaa.¹⁸⁴ ☞

Mitä olivat nämä 14 mrd. markkaa. Sisälsivätkö ne kenties Neuvostokaupan saatavat, jotka siirrettiin SKOP:n takauksin ja saatiin näin pankin vakavaraisuutta nostettua kriittisen 8 prosentin paremmalle puolelle. Kyseinen 14 mrd. markkaa on mysteeri koska esimerkiksi vuosikirjassa vuodelta 1993 sivulla 28 sekä vuosikirjassa vuodelta 1996 sivulla 38 olevissa taulukoissa Suomen Pankki väittää sitoneensa varoja SKOP:n vain noin 4,330 mrd. markkaa.

¹⁸⁰ Oikeudet ja vankilat, Kari Uoti s. 50-51

¹⁸¹ Suomen pankin vuosikirja 1991

¹⁸² Suomen pankin vuosikirja 1991

¹⁸³ Suomen pankin vuosikirja 1991

¹⁸⁴ Suomen pankin vuosikirja 1991

Bank of Finland – Subvention for the Banksector

4,330 mrd. mk

3.9 Kuka on jäävi

Pankkikriisin tiimellyksessä on unohtunut kokonaan se kuka on jäävi jutussa. Voiko tuomari, jolla on suurehkot velat tms. suhde pankkiin olla objektiivinen. Entäpä nuori poliisi? Lisäksi kysymys tulee asianajajan kohdalla esiin kenen etua hän ajaa jutussa kun hänellä on suuret velat ja vastapuolella on mahdollisesti sama pankki, joka häntä on luottottanut.

3.10 Miksi yhdenvertaisuutta lain edessä ei ole noudatettu E tietty vain pelastetaan

Tutkimuksemme aikana olemme törmänneet usein sellaisiin väitteisiin, että tietyt tahot pelastettiin ja tiettyjä ei. Luettelen näitä tapauksia muutaman tässä yhteydessä.

1. LSO tietävästi pelastettiin jonkin rahaston kautta erittäin merkittävällä summalla. Oliko tässä maksu MTK:n johtohahmojen saamiseksi mukaan maatalouden alasajoon jää nähtäväksi.
2. Yleisesti oli tiedossa Helsingin lääkärikeskus Oy:n ja saman omistajan Rukalla sijaitsevan matkailu- ja vapaa-aikayrityksen talousongelmista. Tilastokeskuksen edesmennyt pääjohtaja kertoi kuulleensa omassa sauna seurassaan KTM:n kansliapäälliköltä, että valtioneuvosto olisi järjestänyt em. yrityksille takauksen, jolla pääsivät kuiville ja välttivät konkurssin.
3. Vakuutusyhtiö Apollon korvauskiemurat ovat omaa luokkaansa tiettyjen kansanedustajien pelastamiseksi.
4. Olvi Oyj sai samalla paikkakunnalla asuvan Ministeri Kääriäisen järjestämänä joitakin kymmeniä miljoonia tukena.
5. Yleisesti oli myös tiedossa Polar yhtiöitten ahdinko 1990 luvun alussa. Yhtiö suoritti Kuopiossa taloudellisesta tilastaan huolimatta strategisen hankinnan. Se osti Väinö Korhosen omistaman rakennusliikkeen. Hänen puolisonsa oli kansanedustaja Riitta Korhonen. Vaikuttko tämä kansanedustajan äänestyskäyttäytymiseen?

3.11 Vientiteollisuuden puhallus ja ERM kytkentä

Kun isoilla asioilla pelataan niin vahingotkin ovat isoja. Minut esiteltiin aivan dokumentaation valmistumisen kynnyksellä Kaarlo Ilmanen nimiseen konsulttiin. Hän on kirjoittanut paljon ERM kytkentään liittyvistä asioista 1990 luvun lopulla. Hänen näkemyksensä tukee väitettämme siinä, että kotimarkkinayritykset todellakin suunnitelmallisesti haluttiin pois markkinoilta. Pankkikriisi olikin taseitten puhdistamisen operaatio eikä mikään markkinaehtoinen lama.

Meidän kansallisvarallisuutemme oli silloin 2000 mrd. mk. netto. Esko Ahon hallituksen jäljiltä oli ECU:n hinta 5:47 kun Lipposen ensimmäinen hallitus varsinaisesti aloitti. Silloin oli ERM sopimuksen mukaan devalvointi

kielletty, revalvointi oli sallittua. Hyvinvointi oli vauhdissaan ja tämän vuoksi olisi ECU:n hinnan pitänyt lähestyä 5 markkaa. Kaikki Euroopan valtiot kilpailivat siitä kuka saa oman valuuttansa arvon korkealle, jotta heillä olisi paljon euroja yhteisvaluutan alkaessa. Suomessa tehtiin päinvastoin. Meillä devalvoitiin markka 10 prosentilla keskellä parasta korkeasuhdannetta, ja päädyttiin muuntokurssiin 5,94573 markkaa, kun olisi pitänyt olla lähellä viittä markkaa. Me menetimme kansallisvarallisuudestamme 400 mrd. markan arvosta euroja. Eläkkeissä menetimme taannehtivalla palkanalennuksella 20%. Vientiteollisuudelle tarjottiin kissan päivät, kansa maksoi viulut korkeina tuontihintoina, raaka-öljy, sähkö, autot, jne. Poliitikot ovat kehuneet hyväksi verouudistusta kun pääomaverot eriytettiin. Heidän mielestään sen vuoksi ovat yritysten verotettavat tulot nousseet 1 mrd. eurosta 26 mrd. euroon. Totuus on, että yritysten voitot ovat nousseet markan ja euron yhteisestä devalvoitumisesta, yli 40 %, korkeasuhdanteen vallitessa. 400 mrd. markan varojen siirto kansalaisilta yrityksille on viime vuosisadan suurin puhallus.

4 Kun omien kansalaisten hyvinvointi, kansainvälinen asema, henki ja terveys pääsi unohtumaan E vai pääsikö

4.1 Kansainväliset ihmisoikeussopimukset ja kansalaisten perusoikeudet

Ihmisoikeuksilla tarkoitetaan jokaiselle ihmiskunnan jäsenelle yhtäläisesti kuuluvia oikeuksia. Ihmisoikeudet on turvattu yleismaailmallisilla tai alueellisilla ihmisoikeussopimuksilla. Ihmisoikeussopimukset ovat oikeudellisesti velvoittavia sopimuksia valtioiden välillä. Sopimuksissa valtiot sitoutuvat turvaamaan tietyt oikeudet omille kansalaisilleen ja myös muille ihmisille omalla alueellaan. YK:n ihmisoikeuksien kansainvälinen julistus ei ole valtioiden välinen kansainvälinen sopimus, vaan nimensä mukaan julistus. Asiakirjalla silti on oikeudellisesti merkitystä, ensinnäkin siksi, että YK:n peruskirjassa asetetaan jäsenvaltioiden tehtäväksi suojella ihmisoikeuksia. Asiakirjassa ei määritellä mitä oikeuksia tarkoitetaan. Suomi yhtenä peruskirjan allekirjoittajana on sitoutunut mainittuun oikeuden turvaamiseen ja näin muodoin myös julistukseen, jossa ihmisoikeudet määritellään. Toiseksi julistukseen on yhä enemmän alettu vedota ihmisoikeustuomioistuinten toiminnassa ja päätöksissä.¹⁸⁵

Ihmisoikeuksia on usein loukattu käyttäen tekosyynä sitä, että **yhteiskunnan muuttaminen on välttämätöntä** ja se puolestaan edellyttää autoritaarista tai totalitaarista hallitusta. **Ihmisoikeusjärjestelmä ei salli tällaista ihmisoikeuksista lähtevää vähättelyä.** Lisäksi mikään historiallinen kokemus ei osoita, että totalitaarinen tai autoritaarinen hallitus olisi koskaan luonut tilanteen, missä ihmisoikeuksia kunnioitettiin paremmin kuin jos yhteiskunta on kehittynyt demokraattisesti.¹⁸⁶

Yksi maan johtavista asianajajista soittaa minulle. Pyytää kahville. Pentti, vanhempana veljenä minun täytyy puhua sinulle vakavasti. Meillä asianajajilla on sanonta, jota vain harvoin käytämme. Nyt on sellainen tilanne. Hän miettii, katsoo minua vakavasti ja polttaa jokaisen sanan tajuntaani: **Tässä maassa on asioita, jotka ovat lakia suurempia.**¹⁸⁷

YK:n ja Euroopan ihmisoikeussopimuksissa todetaan kattavasti seuraavaa: ***Minkään tässä yleissopimuksessa ei saa tulkita suovan millekään valtiolle, ryhmälle tai henkilölle oikeutta ryhtyä sellaiseen toimintaan tai tehdä sellaista tekoa, jonka tarkoituksena on tehdä tyhjäksi jokin tässä yleissopimuksessa tunnustettu oikeus tai vapaus tai rajoittaa niitä enemmän kuin tässä yleissopimuksessa on sallittu.***

Suomi on ratifioinut useita kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia. Niitä on ratifioitu merkittävässä määrin juuri ennen nk. pankkikriisin puhkeamista. Näistä merkittävimpinä voisi mainita seuraavat:

1. Yleissopimus joukkotuhontana pidettävän rikoksen ehkäisemiseksi ja rankaisemiseksi (YK); SopS 4-5/60 . 9.12.1948
2. Yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi ja sen myöhemmin laaditut lisäpöytäkirjat 1-8 (EN, Euroopan ihmisoikeussopimus); SopS 18-19/90 . 4.11.1950
3. Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä koskeva kansainvälinen yleissopimus (YK); SopS 6/76 . 16.12.1966
4. Kansalaisyhteisöoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus sekä siihen liittyvä ensimmäinen valinnainen pöytäkirja (YK); SopS 7-8/76 . 16.12.1966
5. Kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastainen yleissopimus (YK); SopS 59-60/89 . 10.12.1984
6. Eurooppalainen yleissopimus kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämiseksi (EN); SopS 16-17/91 . 26.11.1987
7. Kansalaisyhteisöoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen toinen valinnainen pöytäkirja (YK); SopS 48-49/91 . 15.12.1989
8. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 11 lisäpöytäkirja (EN); SopS 86-86/1998 . 11.05.1994

¹⁸⁵ Martin Scheinin, OTT, valtio-oikeuden ja kansainvälisen oikeuden professori ja ihmisoikeusinstituutin johtaja, Perusoikeudet

¹⁸⁶ Kansainväliset ihmisoikeudet 1988, Asbjørn Eide, Norjan ihmisoikeuksien johtaja

¹⁸⁷ Pentti Kouri Suomen omistaja ja elämäni muut roolit 1996 s. 235

4.2 Ihmisoikeudet ja perusoikeudet E sisarukset

Perusoikeuksien vaikutukset eivät rajoitu koskemaan pelkästään julkisen vallan ja yksilön välistä vertikaalisuhdetta, vaikka tämä edelleenkin muodostaa perusoikeuksien pääasiallisen soveltamiskentän. Tämän ohella perusoikeudet voivat vaikuttaa yksityisten toimijoiden välisissä horisontaalisuhteissa (yksilö . yksilö; yksilö . muu yksityisoikeudellinen oikeussubjektin esim. pankki). Tältä osin voidaan puhua perusoikeuksien horisontaalivaikutuksesta. Horisontaalivaikutus voi olla periaatteessa joko välitöntä tai välillistä. Välitön horisontaalivaikutus tarkoittaa sitä, että yksilö voi vedota toista yksilöä tai muuta yksityisoikeudellista subjektia vastaan tuomioistuimessa suoraan perustuslaissa turvattuihin perusoikeuksiin. Välillinen horisontaalivaikutus puolestaan tarkoittaa sitä, että perusoikeuksien vaikutus yksityisoikeudellisiin oikeussuhteisiin välittyy perustuslakia alemmanasteisen lain kautta. Perusoikeuksien horisontaalivaikutus voidaan nähdä asetelmana, jossa (a) julkisella vallalla on velvollisuus suojella yksilön A perusoikeuksia myös toisen yksityisen oikeussubjektin B taholta tulevia loukkauksia vastaan; (b) yksilöllä A on oikeus vaatia julkiselta vallalta perusoikeuksien suojaamista toisen yksityisen oikeussubjektin B aiheuttamilta loukkauksilta; (c) toisella yksityisellä oikeussubjektilla B on velvollisuus kunnioittaa yksilön A perusoikeuksia; ja (d) yksilöllä A on toiseen yksityiseen oikeussubjektiin B kohdistuva oikeudellinen vaade, että tämä kunnioittaa hänen perusoikeuksiaan. Oheisessa esimerkissä mainiosti soveltuvat A:ksi henkilö ja B:ksi pankki. Erityisesti perustuslain 22§:n säännös perusoikeuksien yleisestä turvaamisvelvollisuudesta liittyy juuri perusoikeuksien horisontaaliulottuvuuteen. Julkiselle vallalle on näin asetettu perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumisen turvaamisvelvoite myös yksityisten keskinäisessä oikeudellisessa suhteessa. Esimerkiksi säättäessään rangaistavaksi perusoikeussäännösten turvaamiin oikeushyviin (elämä, henkilökohtainen vapaus ja koskemattomuus, omaisuus, yksityiselämä, kunnia ja kotirauha) kohdistuvat loukkaukset lainsäätäjät täyttävät tätä turvaamisvelvoitettaan. Perusoikeuksilla voidaan arvioida olevan yksityisten välillä periaatteessa käytännön merkitystä esimerkiksi silloin, kun kyse ei ole tosiasiasa kahden tasa-arvoisen oikeussubjektin, vaan toinen yksityinen oikeussubjektin on selvästi heikommassa asemassa. Tällainen suhde voi olla kyseessä työntekijän ja työnantajan välillä.¹⁸⁸ Selkeästi vastaavasta asetelmasta on kyse pankin toimiessa valtion varojen ja tuen turvin kaadettua varatonta yksilöä vastaan.

4.3 Taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet

☐/uonna 1966 hyväksyttiin YK:ssa maailman tähänastisen historian kaksi tärkeintä ihmisoikeussopimusta: **taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia** koskeva sopimus (TSS-sopimus) ja **kansalais- ja poliittisia oikeuksia** koskeva sopimus (KP-sopimus). Sopimukset on tarkoitettu yleismaailmallisiksi, mutta oikeudellisesti ne velvoittavat vain niihin erillisellä tahdonilmauksella sitoutuneita valtioita. Tässä kirjoituksessa käsiteltävä TSS-sopimus astui voimaan vuonna 1976, ja 1.4.1987 mennessä sen oli ratifioinut tai siihen oli liittynyt 88 valtiota, Suomi niiden joukossa.

TSS- ja KP-oikeuksien välinen ero ei ole . kuten usein esitetään - siinä, että edelliset vaativat valtiolta vain aktiivista toimia, jälkimmäiset taas valtion pysyttelemistä passiivisena. Kumpikin oikeustyyppi velvoittaa valtiota sekä passiivisuuteen että aktiivisuuteen. Esim. TSS-oikeus "oikeus työhön" velvoittaa valtiota sekä aktiivisuuteen eli uusien työpaikkojen perustamiseen että passiivisuuteen eli kieltää valtiota ryhtymästä työllisyyttä heikentäviin toimiin. Vastaavasti esim. KP-oikeus "kokoontumisvapaus" kieltää valtiota itseään rajoittamasta mielenosoitusvapautta (passiivisuus) mutta toisaalta velvoittaa viranomaiset suojaamaan mielenosoituksia muiden yksilöiden häirinnältä (aktiivisuus).

Tyypillinen ja yhteiskuntapoliittisesti varsin merkittävä ero TSS- ja KP-oikeusryhmien välillä on, että TSS-oikeuksien pääsisältönä on yhteiskunnan vähäosaisten aseman kohentaminen, kun taas KP-oikeuksien täysimääräinen nauttiminen *edellyttää*, ettei yksilö ole vähäosainen. Esim. TSS-oikeus asuntoon on keskeinen niille yksilöille, joilla ei asuntoa ole eli vähäosaisille, sen sijaan vastaavalla KP-oikeudella kotirauhan suojaan on merkitystä vain niille, joilla jo on koti eli asunto. Samalla tavoin esim. KP-oikeus painovapauteen on vähämerkityksellinen sellaiselle yksilölle, joka on lukutaidoton tai niin sairas tai nälkiintynyt, ettei kykene lukemaan. Vasta kun TSS-oikeudet peruskoulutukseen, terveydenhoitoon ja riittävään ravintoon on turvattu, saa KP-oikeus painovapauteen täyden merkityksensä.

YK:n piirissä on useaan kertaan todettu, että ihmisoikeudet muodostavat kokonaisuuden ja että vapaan ihmisen idea voi toteutua vain jos sekä TSS- että KP-oikeudet toteutuvat. Ei siis ole syytä keinotekoisesti

¹⁸⁸ Veli-Pekka Viljanen, OTL, Turun yliopiston valtiosääntö- ja kansainvälisen oikeuden professori, Perusoikeudet

korostaa eri oikeusryhmien erilaisuutta tai erillisyyttä. Silti on realistisen otteen säilyttämiseksi pidettävä mielessä, että TSS-oikeuksilla on erityinen merkitys vähäosaisille ja että KP-oikeuksilla on täysimääräinen merkitys vain niille, jotka eivät ole vähäosaisia. Kun yksilöillä, ryhmillä ja hallituksilla on taipumus ajaa omia etujaan, voimme olettaa, että hyväosaisiin samaistuvilla on taipumus korostaa KP-oikeuksia ja vähäksyä TSS-oikeuksia.

Rikkaiden ja köyhien maiden välinen kulu ei kuitenkaan ole ainoa este TSS-sopimuksen toteutumiselle. On paljon valtioita, joissa ei yksinkertaisesti piitata TSS-oikeuksista, siitä riippumatta että sopimus on oikeudellisesti sitova ja että taloudelliset edellytykset oikeuksien täydelliseen tai ainakin entistä täydellisempään turvaamiseen olisivat olemassa. Hyväosaisten poliittinen ylivalta syrjäyttää usein huono-osaisten juridiset oikeudet, ja tällaista tapahtuu suuremmissa tai pienemmissä määrin myös Suomen kaltaisissa muodoltaan demokraattisissa valtioissa.

Vaikka juridiikan ulkopuoliset syyt ovatkin keskeisiä selittäjiä TSS-oikeuksien toteutumattomuudelle, on myös oikeudellisilla näkökohdilla tärkeä merkitys - erityisesti ns. kehittyneissä maissa. Vuoden 1966 TSS-sopimuksen laatimisen tarkoituksenaan oli juuri luoda oikeudellisesti velvoittava asiakirja moraaliluonteisen ihmisoikeuksien julistuksen tilalle.

Artiklassa 11 turvataan oikeus tyydyttävään elintasoon, jonka erillisinä osina mainitaan mm. oikeus riittävään ravintoon ja sopivaan asuntoon sekä oikeus elinehtojen jatkuvaan parantumiseen. Tässä artiklassa korostetaan erityisesti kansainvälisen yhteistyön merkitystä. Nälän poistamista koskeva kohta voidaan ymmärtää velvollisuudeksi osallistua myös toisen sopimusvaltion alueella esiintyvän nälänhädän torjumiseen.

Artikla 12 turvaa oikeuden terveyteen. Seuraavissa artikloissa (13-15) tunnustetaan oikeus opetukseen ja kulttuuriin, joista oikeus maksuttomaan perusopetukseen on täsmällisimmin normeerattu.

Verrattain usein näkee ajateltavan, että TSS-oikeudet yleisesti, normityyppinä, olisivat velvoittamattomia. Tämän käsityksen taustalla on mainitsemani yksinkertaistava käsitelmärittely, jossa KP-oikeudet määritellään valtiovaltaan kohdistuviksi kielloiksi toimia ja TSSoikeudet valtiovaltaan kohdistuviksi toimintavelvoitteiksi.

Tämän tyyppinen argumentaatio voidaan osoittaa virheelliseksi tai ainakin liioittelevaksi. Ensinnäkään TSS- ja KP-oikeuksien erottaminen toisistaan passivisuus/aktiivisuus-kriteerillä ei ole perusteltua. KP-oikeuksiin liittyi jo alunperin - 1700-luvun lopun Ranskassa ja Pohjois-Amerikassa - myös muita vaikutuksia kuin valtiovaltaan kohdistuva toimintakielto. Siten esim. hengen turva KP-oikeutena velvoittaa valtiota olemaan riistämättä kansalaisen henkeä (kunnioittamisvelvollisuus), mutta toisaalta valtiolla on myös aktiivinen toimintavelvollisuus estää muita yksilöitä riistämästä kansalaisen henkeä (suojaamisvelvollisuus). Jälkimmäinen velvollisuus sisältää mm. velvollisuuden lainsäädäntötoimiin (esim. murhan säätäminen rangaistavaksi) ja hallintotoimiin (esim. poliisin toiminta henkirikosten estämiseksi ja selvittämiseksi).

Ihmisoikeuksien suojaamisvelvollisuus edellyttää siis jo KP-oikeuksien osalta valtion aktiivisia toimenpiteitä, eikä aktiivisuus-vaatimus ole yksin TSS-oikeuksiin liittyvä piirre. Ja jos KP-oikeuksiin liittyvä toimintavelvollisuus on oikeudellinen - kuten varmaankin ajatellaan - miksi sitten TSS-oikeuksiin liittyisi vain moraalinen toiminta velvollisuus. Jos nimismiehen velvollisuus suojata kansalaisen henkeä aktiivisin toimenpitein on luonteeltaan oikeudellinen, miksi kunnanlääkärin velvollisuus suojata kansalaisen henkeä aktiivisin toimenpitein olisi vain moraalinen? Tapaukset ovat niin samanlaiset, että samoja periaatteita on sovellettava molempiin toimintavelvoitteisiin, ja siitä riippumatta onko tarkastelukulma hallinto-oikeudellinen vai kansainvälisoikeudellinen.

Siihen kysymykseen, ovatko TSS-sopimuksen turvaamat oikeudet oikeustyyppinä velvoittamattomia, voidaan etsiä vastausta myös kansallisiin perustuslakeihin sisältyvien TSS-oikeuksien tulkinnoista. Yksilön oikeuksiaan voidaan turvata kansainvälisten sopimusten ohella myös kansallisilla perustuslaeilla. TSS-oikeuksien turvaamisesta perustuslakitasolla on pitempiaikaista kokemusta kuin niiden kansainvälisestä suojaamisesta, joka täysimääräisenä alkoi vasta tässä kirjoituksessa käsiteltävällä TSS-sopimuksella.

Toisen maailmansodan jälkeen TSS-oikeudet yleistyivät Euroopan läntisissäkin valtiotäännöissä ja tällä hetkellä lähes jokaisen maan perustuslaissa on niistä jonkinlaisia normeja. Säännöksiä ei suinkaan ole yksioikoisesti tulkittu velvoittamattomiksi, vaikka tällaisiakin pyrkimyksiä on esiintynyt. Ainakin seuraavantyyppisiä oikeusvaikutuksia on oikeuskäytännössä ja kirjallisuudessa annettu kansallisten perustuslakien TSS-oikeuksille:

a) Tulkintavaikutus. Säännös TSS-oikeuksista vaikuttaa sekä perustuslain että tavallisen lain tulkintaan. Tämä oikeusvaikutus tunnustetaan yleensä myös konservatiivisten tutkijoiden kirjoituksissa. Käytännössä pelkkä tulkintavaikutuskin voi johtaa yksilön kannalta samaan tulokseen kuin ulkoasultaan dramaattisempien oikeusvaikutusten hyväksyminen. Jos esim. tavallisen lain tasoista työ lainsäädäntöä tulkitaan TSS-oikeuden valossa, voidaan päätyä kansalaisen kannalta yhtä hyvään tulokseen kuin jos ko. oikeus olisi välittömästi turvattu perustuslaissa: Saksan liittotasavallassa esim. työnantaja veloitettiin peruuttamaan raskaana olevan naisen irtisanominen, vaikkei työlainsäädännössä ollut suojanormia raskaudenaikaista irtisanomista vastaan. Tuomioistuimien katsoi, että työ lainsäädäntöä oli tulkittava perustuslain TSS-säännöksen valossa. Tapaus osoittaa samalla, että täysimääräinen tulkintavaikutus voidaan liittää hyvinkin epämääräiseen TSS-normiin, sillä emo ratkaisu perustui perustuslain yleisluonteiseen määräykseen valtion sosiaalisesta luonteesta.

b) Kompetenssivaikutus. Jos TSS-oikeus velvoittaa valtiota johonkin toimenpiteeseen, se samalla ilmeisesti oikeuttaa toimenpiteen suorittamiseen. Tällä oikeusvaikutuksella on suuri merkitys Suomen kaltaisissa valtioissa, joissa perustuslain omistusoikeussäännös tulkitaan tiukaksi. TSS-oikeuksiin liittyvä kompetenssivaikutus saattaa oikeuttaa suorittamaan tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä sellaisia sosiaalisia uudistuksia, jotka omistusoikeussäännöksen tulkinta muutoin kieltäisi.

c) Huononukset kieltävä vaikutus. Jos jokin TSS-oikeus velvoittaa valtiota suorittamaan uudistuksia, esim. parantamaan sosiaaliturvaa, ja vaikka uudistamisveloitteen oikeudellinen sitovuus olisi epäselvä, voidaan päinvastaiseen suuntaan kulkeminen, huononukset, katsoa suoraan ja välittömästi kielletyiksi. Esim. Italiassa perustuslain ohjeellisetkin TSS-säännökset lukitsevat tavallisessa laissa olevat sosiaaliturvajärjestelyt siten, ettei lainsäätäjällä voi niitä huonontaa perustuslakia muuttamatta.

d) Abrogaatiovaikutus. Maissa, joissa lain perustuslainmukaisuuden tutkiminen on mahdollista, syrjäytyy perustuslain kanssa ristiriidassa olevan tavallisen lain määräys. Tällainen abrogaatiovaikutus on annettu usein myös sellaisille perustuslain säännöksille, joiden yleinen oikeudellinen velvoittavuus on epäselvä. Esim. Italian perustuslakituomioistuimien katsoi, että perustuslain oikeutta työhön koskeva normi kumosi siviililakikirjan säännöksen, joka antoi työnantajalle vapaan irtisanomisoikeuden. Tässäkin tapauksessa siis ensi näkemältä epämääräisestä TSS-säännöksestä johdettiin välitön oikeusvaikutus, joka käytännössä merkitsi yksilölle perustuslaissa taattua suojaa työpaikan säilyttämiseen.

e) Ohjelmallinen vaikutus. TSS-oikeudet on usein muotoiltu ohjelmallisiksi: ne velvoittavat valtiota suorittamaan tiettyjä sosiaalisia uudistuksia, mutta eivät velvoita toteuttamaan loppu tavoitetta välittömästi. Tällainen *ohjelmallisuus* sekoitetaan usein *ohjeellisuuteen* (merkityksessä oikeudellisesti sitomaton). Nämä kaksi asiaa saattavatkin liittyä toisiinsa eli ohjelmallinen säännös voi olla ohjeellinen, pelkkä toivomus tai kehotus vailla oikeudellista sitovuutta. Jos ohjelmallinen säännös on sisällöltään epämääräinen, jos veloitettua tahoa ei ole yksilöity ja jos uudistuksen toteuttamisajankohta jätetään päätöksentekijöiden vapaan harkinnan varaan, voi säännöksen normatiivinen sitovuus lähestyä nollaa. Mutta jos sen sijaan ohjelmallinen säännös on sisällöltään niin selkeä, että juridisen päättelyn keinoin voidaan sanoa milloin säännöstä on rikottu/noudatettu, silloin säännöksellä voi olla tiukkakin oikeudellinen velvoittavuus. Välittömän suoritusveloitteen puuttuminen ei itsessään voi poistaa säännökseltä sen oikeudellista luonnetta - muutoinhan esim. koko velkakirjalainsäädäntö tulisi problemaattiseksi.

f) Välittömän suoritusvelvollisuuden luova vaikutus. Monet sellaisetkin tutkijat, jotka katsovat TSS-oikeuksille olevan edellä kohdissa a)-e) mainittuja oikeusvaikutuksia, epäröivät antaa perustuslain säännöksille välittömästi kansalaista oikeuttavaa ja valtiota positiivisiin suorituksiin välittömästi velvoittavaa oikeusvaikutusta. Epäröinti ei kohdistu yksin TSS-oikeuksiin vaan samalla tavoin myös KP-oikeuksiin. Esim. Suomessa on vasta suhteellisen lyhyen aikaa ratkaistu yksilöitä koskevia oikeusriitoja vetoamalla suoraan perusoikeussäännöksiin. Monissa muissa maissa tällainen kehitys on tapahtunut jo kauan siten ja välittömät viittaukset perustuslakiin kuuluvat tuomioistuinten arkipäivään. Samalla tavoin voidaan ajatella, että mahdollisuus vedota suoraan TSS-säännökseen sosiaalisen suorituksen saamisperusteena vähitellen arkipäiväistyy. Siihen ei ole mitään periaatteellista tai juridista estettä, ja jo nykyisin tällainen mahdollisuus tunnustetaan joidenkin läntistenkin valtioiden oikeuskäytännössä ja kirjallisuudessa.

* * *

Edellä on eritelty suppeasti kansallisten perustuslakien TSS-oikeuksiin liitettyjä juridisia vaikutuksia. Hyvinkin epämääräisiksi muotoilluilla TSS-säännöksillä on käytännössä ollut ainakin joissakin tapauksissa yksilön

välittömien oikeuksienkin kannalta suuri merkitys. Kun TSS-oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen säännökset ovat sekä tyypiltään että usein jopa sanonnoiltaan samanlaisia kuin kansalliset perusoikeusnormit, voidaan lähtökohtaisesti ajatella, että kummankin normilajin oikeusvaikutuksetkin olisivat samantyyppisiä. Toisaalta on huomattava, että yksittäisten materiaalisioikeudellisten säännösten samankaltaisuudesta huolimatta TSS-sopimus eroaa ainakin kahdessa suhteessa kansallisten perustuslakien TSS-normistosta: TSS-sopimuksessa on oikeuksien vähittäistä voimaan saattamista koskeva yleislauseke ja lisäksi sopimus kuuluu kansainväliseen oikeusjärjestykseen, jonka merkitys kansallisella tasolla ei ole sama kuin perustuslain.

TSS-sopimuksen 2 artiklan 1 kohta luo valtiolle velvollisuuden toteuttaa sopimuksessa turvatut oikeudet "asteittain kokonaisuudessaan". Näitä paljon siteerattuja sanoja on usein tulkittu niin, että sopimus ei olisi oikeudellisesti velvoittava vaan merkitsisi vain valtiolle suunnattua toivomusta kehittää sosiaalilainsäädäntöä. Tällainen tulkinta on kuitenkin huonosti perusteltu. Oikeusnormissa olevia sanoja ei saa koskaan irrottaa asiayhteydestään ja tarkastella irrallisina.

TSS-sopimuksessa asteittaiseen toteuttamiseen oikeuttavia sanoja edeltää velvoite toteuttaa oikeudet "täysimääräisesti käytettävissä olevien voimavarojensa mukaan" ("to the maximum of its available resources"). Toistensa yhteydessä nämä säännöksen osat merkitsevät, että valtion on keskitettävä saatavilla olevat resurssit oikeuksien toteuttamiseen. Mutta jos voimavarat eivät riitä kaikkien oikeuksien välittömään turvaamiseen, ei valtio riko sopimusta edellyttäen, että puutteiden korjaamiseen pyritään vilpittömästi.

TSS-sopimuksen 2 artikla ei siis suinkaan poista sopimuksen oikeudellista velvoittavuutta. Ohjelmallisen elementin mukanaolo ei yleisemminkään merkitse normin velvoittamattomuutta. Artikla 2 voidaan päinvastoin nähdä osoituksena realistisesta pyrkimyksestä oikeudelliseen velvoittavuuteen. Normi ottaa huomioon, että suurelta osalta maailman valtioista puuttuvat voimavarat kaikkien oikeuksien välittömään toteuttamiseen. Siksi 2 artikla sitoo valtion oikeudelliset velvollisuudet sen käytettävissä oleviin resursseihin. **Suomen kaltainen rikas valtio rikkoo sopimusta, jos se jättää vähäisenkin osan sopimuksen turvaamista oikeuksista toteuttamatta.** Köyhä valtio taas toimii sopimuksen mukaisesti, vaikka suurin osa oikeuksista jäisi toteutumatta - edellyttäen, että valtio todella on tehnyt voitavansa.

4.3.1 Suomi tietoisesti jättää noudattamatta ratifioimiaan sopimuksia

Aikaisemmin on jo todettu, että TSS-oikeuksista on erityistä hyötyä yhteiskunnan vähäosaisille. TSS-oikeudet eivät ole yhteiskuntapoliittisesti neutraaleja: oikeistolla on taipumus vastustaa tai väheksyä niitä. **Hieman yllättävämpää on, että väheksyvä linja on omaksuttu myös Suomen ulkoministeriössä laaditussa hallituksen esityksessä (He 42/1974 vp.) eduskunnalle TSS- ja KP-sopimusten hyväksymisestä.**

Hallituksen esityksen perusteluosassa annetaan eduskunnalle osittain jopa harhaanjohtava kuva TSS-sopimuksesta. Kun sopimusteksti velvoittaa toteuttamaan oikeudet täysimääräisesti käytettävissä olevien voimavarojen mukaan ("to the maximum of its available resources"), Suomen hallitus selittää sopimuksen velvoittavan vain "käyttämään hyväksi käytettävissä olevia voimavaroja" ja menettelemään niin, että "oikeudet huomioidaan lainsäädäntöä kehitettäessä". Pienillä sanamuodon muutoksilla "maximumista" on tehty "minimum" eli sopimuksen katsotaan velvoittavan resurssien maksimaalisen käytön sijasta lähinnä siihen, ettei sosiaalisia oikeuksia saa kokonaan unohtaa. Suomen hallituksen mielestä sopimus "ei sido valtiota siten, että sen olisi ylläpidettävä jotakin lainsäädäntöä tai ryhdyttävä joihinkin määrättyihin lainsäädäntötoimiin". Hallituksen mukaan sopimus ei siis ilmeisesti edes estä jo toteutettujen oikeuksien huonontamista. Lisäksi hallituksen esityksessä kahdessakin kohtaa puhutaan sopimuksen "ohjelmallisuudesta" ikäänkuin tämä käsite tarkoittaisi samaa kuin ohjeellisuus, velvoittamattomuus.

4.3.2 Kansainvälisten ihmisoikeussopimusten tietoinen väärentäminen lainsäätäjän taholta

Tällaisten ja muiden oikeudellista velvoittavuutta vähättelevien tulkintojen jälkeen ei ole yllättävää se lopputulos, johon hallitus päätyy: **sopimus "ei sisällä lainsäädännön alaan kuuluvia tai muita sellaisia määräyksiä, jotka vaatisivat eduskunnan suostumuksen."** Eduskunnan suostumus tosin lopulta hankittiin, mutta sopimuksen voimaansaattaminen tapahtui vain asetuksen tasoisella säännöksellä. Ja voimaansaattamisasetus (16.1.1976/106) on ulkoministeriön yleisen laiskuuseriaatteen

mukaisesti blankettiasetus, joka vain toteaa sopimuksen olevan voimassa "niinkuin siitä on sovittu", ilman ainoatakaan selventävää määrystä.

Blankettiasetuksen käyttö voi olla perusteltua teknisluonteisissa kysymyksissä. Kansalaisten oikeuksia koskevien sopimusten voimaansaattamismuotona blankettiasetusta ei sen sijaan koskaan saisi käyttää. Jos sopimuksen asiasisältöinen muuntaminen Suomen oikeudeksi on valtioneuvoston parhaillekin asiantuntijoille hankalaa, täytyy muuntamisen olla täysin ylivoimaista TSS-sopimuksen suojaamille yhteiskunnan vähäosaisille. Voimaansaattamismuodon valintaa voidaan siten pitää osoituksena välinpitämättömyydestä sekä vähäosaisia että TSS-oikeuksia kohtaan. Lainvalmisteluhenkilöstön puutteen väittäminen ainoaksi syyksi asiasisältöisen voimaansaattamisen laiminlyöntiin on pintatason argumentti: jos TSS-sopimusta olisi pidetty todella tärkeänä, olisi sen asiasisältöiseen voimaansaattamiseen voitu irroittaa asiantuntijoita muista tehtävistä tai palkata uusia asiantuntijoita. Kysymys on ollut poliittisesta priorisoinnista.

Vertailun vuoksi todettakoon, että maailmassa on monia muitakin valtioita, jotka ovat suhtautuneet yhtä yliolkaisesti TSS-sopimuksen voimaansaattamiseen. Toisaalta esim. Ruotsissa TSS-sopimus on otettu vakavammin ja sopimuksen ratifiointia edelsi tutkimus, jossa selvitettiin täyttääkö maan sosiaalilainsäädäntö sopimuksen määräykset. Kukin mainituista valtioista teki sopimukseen varauksen niiltä osin, kuin sisäinen lainsäädäntö ei vastannut sopimuksen vaatimuksia. Varaumien teko osoittaa - päinvastoin kuin ensisilmäyksellä saatetaan ajatella - sopimuksen oikeudellisen velvoittavuuden korostamista, sillä velvoittamattomaan sopimukseen ei tietenkään varauksia tarvita.

* * *

Edellä on käyty läpi eräitä TSS-sopimukseen liittyviä oikeudellisia näkökohtia ja saatu tulokseksi:

- TSS-oikeudet eivät oikeustyyppinä ole velvoittamattomia,
- TSS-sopimuksen 2 art. ei poista TSS-sopimukselta oikeudellisesti sitovaa luonnetta, vaan ottaa huomioon kehitysmaiden erityiset vaikeudet,
- TSS-sopimus turvaa yksittäiset TSS-oikeudet täsmällisyysasteeltaan vaihtelevilla muotoiluilla, jotka muistuttavat kansallisten perustuslakien oikeudellisesti velvoittavia säännöksiä,
- Suomen hallitus on kuitenkin katsonut TSS-sopimuksen oikeudelliselta merkitykseltään lähes olemattomaksi, ja sopimus on voimaansaattettu vain asetuksen tasoisella normilla, joka on lisäksi tyypiltään blankettiasetus.

Kansainvälisesti sitovaa sopimusta on siis käsitelty Suomessa ikään kuin se olisi velvoittamaton. Merkitseekö tämä, että sopimus on Suomessa todellakin velvoittavuutta vailla? Näin yksinkertainen ei asia onneksi ole. Kansainvälisen oikeuden yleisten sääntöjen mukaan sopimus sitoo *ylimpiä valtioelimiä* täysimääräisesti jo sillä perusteella, että sopimus on ratifioitu. Tältä osin ei velvoittavuus vähene, vaikka voimaansaattaminen on tapahtunut vain asetuksen tasolla. Eduskunta ei saa edes perustuslain säätämisyjärjestyksessä säätää lakeja, jotka ovat TSS-sopimuksen vastaisia. Sopimuksella on siis sen alhaisesta voimaansaattamismuodosta riippumatta osittain jopa suurempi normatiivinen voima kuin perustuslailla. TSS-sopimus sitoo lainsäädäntötoiminnan ohella myös eduskunnan budjettivaltaa: eduskunnan on tehtävä hallituksen budjettiesitykseen sellaiset muutokset että sopimuksen määräys kaikkien käytettävissä olevien voimavarojen keskittämisestä sosiaalisten oikeuksien toteuttamiseen tulee toteutetuksi. Samoin eduskunnalla on velvollisuus käyttää poliittista ja oikeudellista kontrollivaltaansa sopimuksen toteuttamiseksi esim. niin, että eduskunta antaa epäluottamuslauseen tai saattaa oikeudelliseen vastuuseen valtioneuvoston, joka toimii TSS-sopimuksen vastaisella tavalla.

Myös presidenttiin ja valtioneuvostoon TSS-sopimus kohdistuu välittömästi ratifioinnin perusteella ja valtiosisäisistä voimaansaattamistoimista riippumatta. Presidentti on esim. velvollinen käyttämään hänellä olevaa aloitevaltaa niin, että eduskunta saa käsiteltäväkseen sopimuksen toteutumiseksi välttämättömät lakiehdotukset. Valtioneuvostolla on puolestaan velvollisuus esittää presidentille sanottujen lakiehdotusten antamista ja toisaalta velvollisuus kieltäytyä myötävaikuttamasta sellaisiin presidentin päätöksiin, jotka ovat vastoin sopimusta.

Ylimpiin valtio elimiin kohdistuu siis TSS-sopimuksen oikeudellinen sitovuus pelkästään ratifioinnin kautta, valtiosisäisistä voimaansaattamistoimista riippumatta. Monissa maissa sama välitön sitovuus kohdistuu myös hallintokoneistoon, tuomioistuimiin ja kansalaisiin. Suomessa taas on omaksuttu ns. dualistinen järjestelmä, jossa kansainvälisen oikeuden normit sitovat hallintoa, tuomioistuinlaitosta ja yksilöitä vasta

erityisen voimaansaattamistoimen jälkeen ja vain tuon voimaansaattamistoimen tasoisella hierarkkisella voimalla.

Kun TSS-sopimus on voimaansaattettu asetuksella, on sopimuksella valtiosisäisesti vain asetuksen voima - ylimpiä valtioelimiä lukuun ottamatta. Juuri tästä syystä on valitettavaa, ettei TSS-sopimusta voimaansaattettu lain tasoisella normilla. Hallitusmuodon 92 §:n mukaan asetusta ei saa soveltaa, jos se olisi vastoin lakia tai perustuslakia. Virkamies ei siten saa soveltaa TSS-sopimusta vastoin lainsäädäntöä. Tämä koskee sekä ennen sopimuksen voimaantuloa että sen jälkeen säädettyjä lakeja. Jos esim. jokin 1930-luvulla säädetty sosiaalilaki olisi TSS-sopimuksen vastainen, virkamies joutuu sitä kuitenkin soveltamaan. Jos sama normi olisi KP-sopimuksen vastainen, voitaisiin normi jättää soveltamatta - KP-sopimushan on voimaansaattettu lain tasolla.

TSS-sopimuksen asetuksentasoinen voimaansaattaminen ei kuitenkaan ole poistanut sopimukselta kokonaan normatiivista voimaa myöskään virkakoneistoon ja tuomioistuimeen nähden. Sopimuksella on ensinnäkin *tulkintavaikutus*. Mikäli esim. jokin sosiaaliturvaa koskeva laki on tulkinnanvarainen, tulee virkamiehen valita sellainen tulkinta, joka mahdollisimman pitkälle täyttää TSS-sopimuksen määräykset. Tällä ensisilmäyksellä vaatimattomalta tuntuvalla vaikutuksella saattaa olla yksilön oikeuksien toteutumiselle ratkaiseva merkitys.

Sosiaaliturvan normeerausessa on nimittäin viime vuosina laajasti siirrytty ns. puitelainsäädäntöön, joka usein on merkinnyt kansalaisen oikeusaseman epämääräistymistä ja virkakoneiston harkintarajojen väljentymistä. Sosiaalisia ongelmia on säännelty byrokratian eikä kansalaisen näkökulmasta. TSS-sopimuksessa sen sijaan lähtökohtana on yksilön oikeuksien turvaaminen. Olisi varsin luontevaa ratkaista normityyppien välinen jännite siten, että puitelakien antamaa harkintavaltaa käytetään TSS-sopimuksen määräysten puitteissa.

Jo perinteinen lainoppi katsoi tulkinnan keskeiseksi tehtäväksi oikeusjärjestyksen sisäisen harmonian kehittämisen. TSS-sopimus joutuu tiukassa ristiriitatilanteessa - muiden kuin ylinten valtioelinten ratkaisutoiminnassa - väistymään lakitasoisen normin tieltä, mutta tällaiset ehdottomat ristiriidat ovat harvinaisia. Esimerkiksi sosiaalihuoltolakia (17.9.1982/710) sovellettaessa pitäisi ja olisi luontevaa ottaa avuksi TSS-sopimuksen ihmisoikeusmittapuu, ja näin voitaisiin normihierarkioiden dramaattista taisteluttamista välttämällä päästä askelta pidemmälle perustavanlaatuisen ihmisoikeuksien toteuttamisessa.

Tulkintavaikutuksen ohella TSS-sopimuksella on rajoitettu *abrogaatiovaikutus*: jos ennen sopimusta annettu asetus tai asetusta alempi normi (säättämisaikankohdastaan riippumatta) on ristiriidassa sopimuksen kanssa, astuu sopimus ko. normin tilalle. Voidaan ehkä jopa katsoa, että TSS-sopimus syrjäyttää myös sopimuksen voimaansaattamisen jälkeen annetut "tavalliset" asetukset, sillä TSS-sopimus on eduskunnan hyväksymä ja näin kaikki sopimuksen vastaiset asetukset voidaan katsoa eduskunnan tosin lakimuotoa vaille jääneen tahdon vastaisiksi. Tällainen ratkaisulinja merkitsisi tosin lievää poikkeusta dualistisesta järjestelmästä, ja henkilökohtaisesti suhtaudun sen omaksumiseen epäilevästi. - Myös abrogaatiovaikutuksen kohdalla on korostettava, että ehdottomat ristiriidat ovat harvinaisia ja että ihmisoikeusmyönteinen tulkinta riittää tavallisesti poistamaan normien välisen jännitteen.

Ensi katsannolla keskeiseltä näyttää kysymys, onko viranomaisen velvollinen toteuttamaan TSS-sopimuksen tunnustaman oikeuden tapauksessa, jossa kansallista lainsäädäntöä ei lainkaan ole olemassa. Jos esimerkiksi peruskoulujärjestelmä puuttuisi Suomesta kokonaan, olisiko lääninhallituksen tai kunnan virkamies velvollinen luomaan jokaiselle lapselle koulunkäyntimahdollisuus? Edellä on todettu, että tämäntyyppinen oikeudellinen velvollisuus epäilyksittä kohdistuu ylimpiin valtioelimiin. Yhtä selvänä pitäisin, ettei virkakoneistolla ole oikeutta tai velvollisuutta (eikä mahdollisuuttakaan) luoda itsenäisiä, uusia oikeuksia asetustasolla voimaansaattetun TSS-sopimuksen nojalla.

Mutta jälleen on korostettava tulkinta vaikutuksen tärkeyttä: Suomen kaltaisessa kehittyneessä valtiossa jokainen sopimuksen tarkoittamista perustavanlaatuisista oikeuksista on jollain tavalla turvattu kansallisessa lainsäädännössä. Kunkin oikeuden toteuttamiselle on tosin sanoen olemassa kehikko, jonka puitteissa ja puitteita laajentaen virkakoneisto voi ja on velvollinen edistämään ihmisoikeuksia. Virkamiesten erityiseksi velvollisuudeksi voidaan katsoa siitä huolehtiminen, etteivät poliittiselta vaikutusvallaltaan heikot ryhmät tule poissuljetuiksi kansalaisille yleisesti kuuluvien oikeuksien nauttimisesta (Hallitusmuodon 5 §, TSS-sopimuksen 2 art., 2 §).

TSS-sopimuksella on siis periaatteessa varsin laajakantoinen vaikutus ylimpien valtioelinten toimintaan. Hallintokoneistoon ja tuomioistuimiin ei ulotu yhtä dramaattisia velvoitteita, mutta tulkintavaikutuksen välityksellä TSS-sopimuksella voisi ja pitäisi olla suuri välitönkin merkitys yhteiskunnan vähäosaisille. - Tiedämme kaikki sormituntumalta, että käytännössä sopimuksella ei Suomessa näitä vaikutuksia ole ollut. Jokin yksittäinen ministeri, kansanedustaja ja valistunut virkamies on saattanut silloin tällöin tosiasiallisesti perustaa ratkaisunsa TSS-sopimukseen, mutta viralliseksi oikeusideologiaksi ei sopimuksen velvoittavuus ole muodostunut.

En tässä lähde erittelemään asiantilan materiaalisia, poliittisia ja kulttuurisia syitä. **Toistan kuitenkin, että perus- ja ihmisoikeusideologia on Suomessa yleisemminkin eikä yksin TSS-oikeuksien osalta heikosti kehittynyt.** Eduskunnan perustuslakivaliokunta on esimerkiksi vasta vuodesta 1971 lähtien kiinnittänyt laajaa huomiota Hallitusmuodossa turvattujen vapausoikeuksien suojaamiseen (PL V lausunto 2/1971 vp.) ja korkeimpien oikeuksien vastaava, joskin vieläkin horjuva linjamuutos osui 1970- ja 1980-lukujen taitteeseen (KHO 1979 I 4, 1980 I 2, KKO 1981 II 157). Samantapainen kehitys lienee odotettavissa myös ihmisoikeussopimusten osalta.

4.3.3 Ulkomainen puuttuminen Suomen asioihin on välttämätöntä

On mahdollista, että virike TSS-sopimuksen oikeudellisen velvoittavuuden tunnustamiseen tulee kansainväliseltä taholta. Valtio on velvollinen raportoimaan sopimuksen noudattamisesta YK:n talous- ja sosiaalineuvoston vahvistaman ohjelman mukaan. Suomi on tällaisia raportteja laatinutkin (vuosina 1978, 1980, 1982, 1984 ja 1986) ja niistä on keskusteltu osittain kriittiseen sävyyn YK:n ihmisoikeuksien toimikunnassa. Yksittäisten puheenvuorojen lisäksi Suomeen voitaisiin kohdistaa TSS-sopimuksen 19-21 artikloissa tarkoitettu "yleinen suositus". Se voisi ilmeisesti koskea sekä jonkin oikeuden puutteellista toteutumista että sopimuksen heikkoa yleistä oikeudellista velvoittavuutta. - "Yleisen suosituksen" nimenomainen kohdistaminen Suomeen on kuitenkin äärimmäisen epätodennäköistä, ja voidaan jopa esittää tulkinta, että termillä "yleinen" tarkoitettiin kieltää yksittäisen valtion nimeäminen suosituksessa. KP-sopimuksen lisäpöytäkirjan mahdollistama yksilövalitusjärjestelmä ei sekään koske TSS-oikeuksia, joten kansainvälinen kontrollijärjestelmä on todella kehittymätön. Toisaalta lievä ja kohteliaaksi muotoiltu kansainvälinen moite saattaa Suomessa hallitustasolla aiheuttaa voimakkaamman reaktion kuin kansallisten ihmisoikeusjärjestöjen monivuotinen kamppailu ja valtiosääntöjuristin kirjoitukset. . .

* * *

Edellä on TSS-sopimusta tarkasteltu yleisten oppien näkökulmasta. Toisen - ja vähintään yhtä laajan - käsittelyn ansaitsisi sopimusmääräysten yksityiskohtainen läpikäynti ja sopimusmääräysten ja Suomen sisäisen lainsäädännön vertaaminen. Siihen ei ole tässä mahdollisuutta. Haluan kuitenkin tuoda esille, että vaikka useimmat TSS-sopimuksen oikeuksista on Suomessa toteutettu tavallisen valtiosisäisen sosiaalilainsäädännön tasolla, suuriakin puutteita on vielä olemassa. Jo tästä syystä sopimuksen voimaansaattamiseen olisi pitänyt kiinnittää ja tulee vastaisuudessa kiinnittää huomattavasti suurempaa huomiota, kuin mitä on tehty. Tyydyn kirjoitukseni lopuksi valaisemaan asiaa joillakin esimerkeillä:

Suomessa vallitsee joukkotyöttömyys. TSS-sopimuksen 6 artikla velvoittaa valtiota turvaamaan jokaiselle oikeuden työhön, jolla hän pystyy ansaitsemaan toimeentulonsa. Tätä oikeutta ei siis Suomessa ole toteutettu, mutta toisaalta sopimuksen 2 art. mahdollistaa oikeuksien asteittaisen toteuttamisen, kunhan valtio vain toimii "to the maximum of its available resources" ("täysimääräisesti käytettävissä olevien voimavarojensa mukaan"). Jos Suomi todellakin olisi käyttänyt kaikki mahdolliset voimavarat työttömyyden torjuntaan, Suomi ei olisi rikkonut sopimusta, vaikka 6 artikla on jäänyt toteutumatta. Mutta kuka meistä vilpittömästi uskoo, että todella kaikki mahdollinen on tehty työttömyyden poistamiseksi - kuka muu kuin se virkamies, joka kirjoittaa Suomen raporttia TSS-sopimuksen noudattamisesta YK:n pääsihteerille?

TSS-sopimuksen 11 art. sisältää tulkinnanvaraisen säännöksen oikeudesta "elinehtojen jatkuvaan parantamiseen". Konservatiivinenkin tulkitsija katsonee tämän säännöksen minimisälloksi, ettei kaikkein vähäosaisimpien asemaa saa edelleen huonontaa. Suomessa tällaisia kaikkein vähäosaisimpia ovat ammatillisesti järjestäytymättömät pitkäaikaistyöttömät. Kun työttömyysturva vuonna 1984 uudistettiin, heikennettiin tämän ryhmän asemaa edelleen. Jopa hallituksen esityksen perusteluissa myönnettiin etujen heikennys "eräissä tapauksissa". TSS-sopimuksen 4 artiklan mukaan "niiden oikeuksien nauttimisen osalta, jotka valtio on tämän yleissopimuksen mukaisesti suonut, valtio voi

rajoittaa näitä oikeuksia... yksinomaan tarkoituksin edistää yleistä hyvinvointia demokraattisessa yhteiskunnassa." Kuka meistä voi väittää, että huonoimmassa asemassa olevien työttömien aseman heikentäminen tapahtui "yksinomaan tarkoituksin edistää yleistä hyvinvointia demokraattisessa yhteiskunnassa"?

TSS-sopimuksen 12 art. velvoittaa luomaan sellaiset olosuhteet, "jotka ovat omiaan turvaamaan jokaiselle lääkäreiden ja sairaaloiden palvelut sairaustapauksessa." Säännös on kiistatta tulkinnanvarainen. Mutta eivätkö tulkinnanvaraisuuden rajat ylity, jos esim. sydämen ohitus leikkausten jonot ovat niin pitkät, että vuosittain kymmenet ihmiset *kuolevat* leikkausvuoroa odottaessaan? Tai onko sopimuksen mukaan, että erikoismaksuluokkaan kuuluva potilas voi saada hoitoa ennen tavalliseen maksuluokkaan kuuluvaa, kauemmin odottanutta potilasta? TSS-sopimuksen 2 artiklassahan sopimusvaltiot "sitoutuvat takaamaan" että sopimuksessa turvattuja oikeuksia käytetään ilman minkäänlaista mm. epäoikeudenmukaisuuteen, syntyperään tai muuhun seikkaan perustuvaa syrjintää".

TSS-sopimuksen 11 art. sisältää oikeuden "sopivaan asuntoon", Tämäkin säännös on monessa suhteessa tulkinnanvarainen. Joku voi väittää, että yksiö on nelihenkiselle perheelle "sopiva asunto" sopimuksen tarkoittamassa mielessä. Mutta kuka voi väittää, että "sopiva asunto" on silloinkin olemassa kun henkilöllä ei ole minkäänlaista asuntoa niin että hän kuolee pakkaseen? Ja kun näin totaalinen asunnon puute on Suomessa muutamalla sadalla yksilöllä, kuka voi väittää, että sopimuksen :2 art. vapauttaa meidät vastuusta, koska yhteiskunnalla ei kerta kaikkiaan ole varaa edes yhteismajoitustilojen rakentamiseen?

* * *

Teoksen ensimmäisessä painoksessa julkaistun käsikirjoituksen valmistumisen jälkeen on tapahtunut hämmästyttävän nopeaa kehitystä. Käsitös TSS-sopimuksen oikeudellisesta sitovuudesta on saanut lisätukea muun muassa seuraavista tapahtumista:

1. Kansainvälisellä tasolla merkittävin - tosin vain epävirallinen - kannanotto TSS-sopimuksen oikeudellisesta velvoittavuudesta on asiakirja nimeltä "Limburgin periaatteet". Alankomaissa, Limburgin yliopistossa järjestettiin kesällä 1986 kokous, johon osallistui 29 ihmisoikeusasiantuntijaa eri valtioista ja kansainvälisistä organeista. Läntinen Eurooppa oli yliedustettu, mutta myös kehitysmaiden (Meksiko, Senegal) ja sosialististen valtioiden (Jugoslavia, Unkari) tutkijoita osallistui kokoukseen. Suomalaisia ei paikalla ollut.

Kokous hyväksyi TSS-sopimuksen tulkinnasta 103 periaatetta. Tulkintoja ei ajateltu suosituksiksi, vaan niiden katsottiin heijastavan voimassaolevaa kansainvälistä oikeutta (ks. Limburgin periaatteiden preambula: "which they believe reflect the present state of international law"). Kokous oli - hämmästyttävää kyllä - yksimielinen melkein kaikista periaatteista, muun ohella 2 artiklan tiukoista tulkinnosta koskien oikeuksien progressiivista toteuttamista ja voimavarojen maksimaalista hyväksikäyttöä. Limburgin periaatteissa lähdetään tavallaan itsestään selvytenä siitä, että TSS-sopimus luo valtiolle oikeudellisen veloitteen toteuttaa sopimuksen turvaamat oikeudet täysimääräisesti. Sopimusta käsitellään kaikissa kohdissa oikeudellisesti sitovana asiakirjana eikä sellaisena epämääräisenä toiveiden luettelona, jollaisena sen Suomen ulkoministeriö ainakin aikaisemmin on halunnut nähdä.

Limburgissa hyväksyttiin, kuten sanottu, 103 periaatetta, eikä niiden selostaminen ole tässä mahdollista. Otan kuitenkin esille yhden yksityiskohdan, joka kuvastaa parin viime vuoden aikana käytyä kansainvälistä keskustelua ja saattaa vähitellen muotoilla jopa TSS-sopimuksen kokonaisluonnetta. Periaatteissa 14, 25, 28, 56 ja 72 on ainakin jossain mielessä omaksuttu ihmisoikeuksien jako "tavallisiin" ihmisoikeuksiin ja "perustavanlaatuisiin" ihmisoikeuksiin ("basic human rights", "fundamental human rights"). Jälkimmäiseen ryhmään kuuluvat ne oikeudet, jotka turvaavat ihmisen olemassaolon ja hänen yksilöytensä. Nämä oikeudet tulee aina toteuttaa, kaikissa maissa ja kaikissa oloissa ja tarvittaessa yhteiskunnan muita toimintoja rajoittaen. - Käsitös perustavanlaatuisten oikeuksien ehdottomuudesta täsmentää merkittävästi TSS-sopimuksen 2 artiklan progressiivisuus- ja maksimaalisuuslausekkeita.

2. Kansainvälisellä tasolla saattaa myös muodostua merkittäväksi maaliskuussa 1987 ensimmäisen istuntonsa pitäneen taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien komitean perustaminen, joka ECOSOC:in alaisuudessa valvoo TSS-sopimuksen noudattamista. Komitea koostuu asiantuntijajäsenistä, joista osa on Limburgin kokouksen osanottajia. On todennäköistä, että TSS-sopimuksen noudattamisen valvonta tulee tiukkenemaan komitean toimintatapojen vakiintumisen myötä.

Toinen samaan suuntaan vaikuttava muutos on KP-sopimuksen 26 artiklan tulkinta, jonka mukaan tasa-arvon vastaisuus TSS-sopimuksen toteuttamisessa voidaan tutkia KP-sopimuksen valvontamenettelyssä. Tulkinta on esitetty ihmisoikeuskomitean ratkaisuisissa 172 ja 182/16.4.1987, joissa Alankomaiden työttömyysturvalainsäädäntö katsottiin KP-sopimuksen 26 artiklan tasa-arvosäännöksen vastaiseksi. Kun TSS-sopimuksen loukkauksissa usein on kysymys epätasa-arvosta, avaa tulkinta laajat mahdollisuudet KP-sopimuksen yksilövalitusmenettelyn käyttämiseen myös TSS-oikeuksien turvaksi.

3. Myös Suomessa on jotain tapahtumassa TSS-oikeuksien osalta. **Eduskunnan oikeusasiamies Heinonen piti 8.10.1987 monessa muussakin suhteessa merkittävän puheen, jossa hän totesi TSS-sopimuksen oikeudellisesti velvoittavaksi. Tämä oli ilmeisesti suomalaisen lainvalvontaelimen ensimmäinen kannanotto sopimuksen sitovuudesta.**

4.. Eduskunnan sosiaalivaliokunta ilmoitti 12.2.1988 yksimielisessä lausunnossaan (1/1988 vp.) perustuslakivaliokunnalle, että TSS-sopimus "on Suomea kansainvälisoikeudellisesti sitova ja se edellyttää muun muassa, että sosiaalilainsäädäntö on sopusoinnussa sopimuksen säännösten kanssa." Perustuslakivaliokunta korosti samasta asiasta antamassaan mietinnössä (3/1988 vp.) ihmisoikeussopimusten merkitystä. Valiokunta katsoi, että "Sopimusveloitteet tulee ottaa asianmukaisesti huomioon käytännön lainsäädäntötyössä ja viranomaistoiminnassa" ja että "Suomea velvoittaviin ihmisoikeussopimuksiin pitää kiinnittää enenevästi huomiota myös käytännön lainsäädäntötyössä." Sosiaali- ja perustuslakivaliokunnan kannanotoissa TSS-sopimusta käsiteltiin siten velvoittavana sopimuksena, joka on otettava huomioon lainsäädäntö työssä ja "asianmukaisesti" myös viranomaistoiminnassa.

5. Korkein hallinto-oikeus on päätöksessään 19.2.1988 (taltio n:o 673) ilmeisesti ensimmäisen kerran Suomen oikeuslaitoksen ylimmän asteen historiassa soveltanut ihmisoikeussopimuksen määräystä suoraan ratkaisun perusteena. Kysymyksessä oli tosin karkoitusta koskeva asia eikä TSS-sopimuksen soveltaminen, mutta ratkaisu oli joka tapauksessa merkittävä avaus kehitykselle, joka voi johtaa TSS-sopimuksen rajoitettuun suoraan soveltamiseen viranomaisissa ja tuomioistuimissa¹⁸⁹

4.4 Kansalais- ja poliittiset oikeudet - KP-oikeudet ja KP-sopimus

Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokous hyväksyi joulukuussa 1966 lähes kaksi vuosikymmentä kestäneen valmistelutyön jälkeen Kansalaisyhteisöoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 7/76, jäljempänä KP-sopimus tai yleissopimus), joka kattaa tärkeimmät perinteisistä ihmisoikeuksista. Sen valmistelun rinnalla laadittiin Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (SopS 6/76

Itse KP-sopimus hyväksyttiin yksimielisesti ja yhdenkään edes pidättäytymättä äänestämistä. Yleissopimuksen oli vuoden 1988 syyskuussa ratifioinut kaikkiaan 87 valtiota.

Sopimukseen liittyy valinnaisjärjestelyjä, jotka eivät ole saavuttaneet yhtä yleistä hyväksyntää. Yleissopimukseen liittyvän valinnaisen pöytäkirjan (SopS 8/76) teksti hyväksyttiin YK:n yleiskokouksessa 66 äänellä kahden äänestäessä vastaan ja 38:n pidättyessä. Pöytäkirjan ratifioineet valtiot tunnustavat KP-sopimuksella perustetun ihmisoikeuskomitean toimivallan tutkia asianomaiseen valtioon kohdistuvia yksilövalituksia KP-sopimuksen loukkaamisesta. Valinnaisen pöytäkirjan on ratifioinut 42 valtiota, uusimpana Unkari ensimmäisenä Euroopan sosialistisena maana. Vain 23 valtiota on antanut KP-sopimuksen 41 artiklan mukaisen selityksen, jolla valtiot oikeuttavat ihmisoikeuskomitean tutkimaan myös toisen vastaavan selityksen antaneen valtion ilmoituksia ihmisoikeusloukkauksista.

KP-oikeudet ovat "ensimmäisen sukupolven" ihmisoikeuksia. Niiden historiallinen tausta on klassisen liberalismiin vapauskäsitteessä: vapaus on ensi sijassa vapautta valtiosta, ja valtion tehtävänä on vain suojata vapauksia käyttäviä yksilöitä rikollisuudelta ja sodalta. Valtion tehtävien laajeneminen ja TSS-oikeuksien tunnustaminen "toisen sukupolven" ihmisoikeuksina ovat osoittaneet, että myös KP-oikeuksien alueella voi olla kysymys valtion velvoittamisesta positiivisiin toimiin itse oikeuksien turvaamiseksi ja niiden

¹⁸⁹ Kansainväliset ihmisoikeudet, 1988, Heikki Karapuu s. 73 - 92

käytössä esiintyvien vääristymien korjaamiseksi. Näin ollen jako KP- ja TSS-oikeuksiin ei ole niin jyrkkä kuin niiden jakaminen kahdeksi yleissopimukseksi näyttää edellyttävän.

Vastaavasti on melko keinotekoisia pyrkiä vetämään KP-sopimuksen kattamien oikeuksien sisällä rajaa "kansalaisoikeuksiin" ja "poliittisiin oikeuksiin". Itse asiassa yleissopimuksen suomenkielinen nimi korostaa tätä jakoa verrattuna englanninkieliseen. Lisäksi jo suomenkielinen termi "kansalaisoikeudet" on harhaanjohtava, koska se synnyttää mielikuvan vain valtion kansalaisille kuuluvista oikeuksista. Itse asiassa juuri osa selvimmistä poliittisista oikeuksista on sellaisia, joita KP-sopimus ei vaadi tunnustamaan muille kuin oman maan kansalaisille (ks. 25 artikla). Kansalaisoikeudet ("civil rights", joka voitaisiin suomentaa esimerkiksi "yksilön oikeudet") sen sijaan kuuluvat KP-sopimuksen mukaan kaikille asianomaisen maan oikeudenkäyttöpiirissä oleville kansalaisuuteen katsomatta.

KP-oikeuksia sisältyy luonnollisesti moniin muihinkin ihmisoikeusasiakirjoihin kuin KP-sopimukseen. Näistä kannattaa mainita Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus, Pariisin rauhansopimus (SopS 20/47), Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimus, Afrikan maiden ihmisoikeuksia ja kansojen oikeuksia koskeva perussääntö, Amerikan valtioiden ihmisoikeusyleissopimus sekä useat Kansainvälisen työjärjestön (ILO) sopimukset.

4.4.1 KP-sopimuksen sisältö

KP-sopimus jakautuu johdantoon ja kuuteen osaan. Ensimmäinen osa (1. art.) tunnustaa kansojen itsemääräämisoikeuden. Kolmas osa (6-27 art.) sisältää varsinaisen ihmisoikeusluettelon ja toinen osa (25 art.) tärkeitä ihmisoikeusmääräysten tunnustamiseen, soveltamiseen ja vaikutukseen liittyviä määräyksiä. Neljäs osa (28-45 art.) koskee sopimuksella perustetun ihmisoikeuskomitean toimintaa, viides (46-47 art.) sisältää eräitä tulkintaperiaatteita ja kuudes (48-53 art.) määräykset mm. yleissopimuksen ratifioinnista ja voimaantulosta.

Tyydyimme valottamaan sopimuksen kattamien ihmisoikeuksien piiriä vain, seuraavan karkean luettelon avulla:

- oikeus elämään (6 art.)
- kidutuksen sekä julmien, epäinhimillisten tai halventavien rangaistusten kielto (7 art.)
- orjuuden, maaorjuuden ja pakkotyön kielto (8 art.)
- oikeus henkilökohtaiseen vapauteen ja turvallisuuteen, mm. suoja mielivaltaisista vapaudenriistoista vastaan ja oikeus saada vapaudenriiston laillisuus tuomioistuimen ratkaistavaksi (9 art.)
- vapautensa menettäneiden oikeus inhimilliseen kohteluun (10 art.)
- velkavankeuden kielto (11 art.)
- liikkumisvapaus (12 art.)
- suoja mielivaltaisista karkotuksista vastaan (13 art.)
- yhdenvertaisuus tuomioistuinten edessä, laillisen oikeudenkäyntimenettelyn turva ja syyttömyys oletama (14 art.)
- rikos oikeudellinen legaliteettiperiaate ja taannehtivan rikoslain kielto (15 art.) - oikeus tulla tunnustetuksi oikeussubjektina (16 art.) - yksityiselämän, perheen, kotirauhan, kirjeenvaihdon ja kunnian suoja (17 art.)
- ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapaus (18 art.)
- mielipiteenvapaus ja sananvapaus (19 art.)
- sotapropagandan ja syrjintään yllyttämisen kielto (20 art.) - kokoontumisvapaus (21 art.)
- yhdistymisvapaus, mukaan lukien ammattiyhdistystoiminnan vapaus (22 art.)
- perheen suoja ja oikeus solmia avioliitto (23 art.)
- lapsen oikeudet (24 art.)
- oikeus osallistua poliittiseen päätöksentekoon ja päästä maansa julkisiin virkoihin (25 art.)

4.4.2 Ihmisoikeuksien rajoittaminen

Ehkä tärkein ero KP-sopimuksen ihmisoikeusmääräysten ja Suomen Hallitusmuodon toisen luvun perusoikeussäännösten kirjoittamistavassa on siinä, että edelliset määrittelevät itse omat rajoituspe-

rusteensa. Hallitusmuodon perusoikeussäännökset ovat KP-sopimukseen verrattuna ylimalkaisia, ja niitä on katsottu voitavan lailla rajoittaa miten pitkälle tahansa, kunhan käytetään "oikeaa" säätämisyjärjestystä.

KP-sopimuksen tarkoittamat oikeudet ovat periaatteessa ehdottomia sikäli kuin itse oikeuden turvaaviin artikloihin ei ole sisällytetty rajoitukset sallivaa lauseketta. (Yleisen hätätilan aikana oikeutetusta ihmisoikeusvelvoitteista poikkeamisesta ks. kuitenkin jaksossa 2.5. sanottua.) Kukin artikla siis itse määrittelee, voidaanko sen kattamaa oikeutta rajoittaa ja millä edellytyksillä. Nämä rajoitusperusteet vaihtelevat artiklojen välillä, ja ovat kussakin tapauksessa suhteellisen täsmällinen ohje ihmisoikeuden ulottuvuuden määrittelylle.

Kansainvälinen asiantuntijakokous on laatinut ns. *Syrakusan periaatteet* täsmentämään rajoituslausekkeiden soveltamista. Periaatteet korostavat rajoitusten tulkitsemista ahtaasti ja ihmisoikeuksia kunnioittavassa hengessä. Niissä korostetaan myös oikeusturvatakeiden merkitystä rajoitusten sallitun alan määrittämisessä. Tulkintaperiaatteita esitetään sekä yleisesti rajoituslausekkeisiin turvautumiselle ettäkullekin KP-sopimuksen mainitsemalle rajoituslausekkeelle erikseen.

KP-sopimuksen 5 artiklaan sisältyvän oikeuksien väärinkäyttökiellon lisäksi yleissopimus sisältää seuraavat tyhjentävät ehdot eri ihmisoikeuksien rajoittamiselle:

- Rajoitusten on oltava (muiden vaatimusten ohella) "sopuoinnussa muiden tässä yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien kanssa" (12 art.).
- Rajoitusten tulee olla "laissa (lailla) säädettyjä" (9, 12, 18, 19 art.) tai "perustua lakiin" (21 art.).
- Rajoitusten on oltava "välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa" (21, 22 art.) tai muutoin toteutua "demokraattisen yhteiskunnan" (14 art.) oloissa.
- Rajoitusten on oltava "yleisen järjestyksen ('ordre public') välttämättä vaatimia" (12, 14, 18, 19, 20 art.), jolloin ranskalaisperäisen "yleisen järjestyksen" käsitteen tulkitaan sisältävän myös vaatimuksen ihmisoikeuksien kunnioittamisesta.
- Rajoitusten on oltava "valtion turvallisuuden" (12, 19 art.) tai "kansallisen turvallisuuden" (13, 14, 21, 22 art.) välttämättä vaatimia.
- Rajoitusten on oltava "yleisen terveydenhoidon tai moraalin" (12, 18, 19, 21, 22 art.) taikka "moraalisten näkökohtien" (14 art.) välttämättä vaatimia.
- Rajoitusten on oltava "yleisen turvallisuuden" (18, 21, 22 art.) välttämättä vaativia.
- Rajoitusten tulee olla välttämättömiä "muiden oikeuksien ja vapauksien" (12, 21, 22 art.) tai "muiden perusoikeuksien ja -vapauksien" (18 art.) taikka "toisten henkilöiden oikeuksien tai maineen" (19 art.) takia.
- "Osapuolten yksityiselämän edut vaativat" (14 art.) rajoitusta.

4.4.3 Ihmisoikeusvelvoitteista poikkeaminen yleisen hätätilan nojalla

Eri artiklojen sallimien ihmisoikeusrajoitusten lisäksi KP-sopimus tunnustaa valtion oikeuden poiketa ihmisoikeusvelvoitteistaan yleisen hätätilan nojalla (4 art., jossa on käytetty käsitettä "derogation" erotukseksi rajoituslausekkeiden "limitation"-termistä). Hätätilalle on asetettu varsin täsmälliset ja ankarat vaatimukset, minkä lisäksi 4 artiklan 2 kappale luettelee joukon ehdottomia oikeuksia, joista ei saa poiketa edes hätätilan nojalla. Edellisessä jaksossa mainituissa Syrakusan periaatteissa on pyritty täsmentämään niitä vaatimuksia, joita valtiolle asetetaan jotta se voisi turvautua hätätilaan ihmisoikeusvelvoitteista poikkeamisen perusteena.

KP-sopimus asettaa valtiolle, joka aikoo yleisen hätätilan nojalla poiketa yleissopimuksen asettamista velvoitteistaan, seuraavat vaatimukset:

1. Hätätilan tulee uhata kansakunnan olemassaoloa.
2. Hätätilan tulee olla virallisesti julistettu.
3. Ihmisoikeusvelvoitteista saadaan poiketa vain siinä laajuudessa kuin tilanne välttämättä vaatii.
4. Valtion tulee ilmoittaa YK:n pääsihteerin välityksellä muille sopimusvaltioille
 - hätätilaan turvautumisesta,
 - ihmisoikeusmääräyksistä joista on poikettu,
 - syistä eri toimenpiteille sekä
 - tehtyjen poikkeusten peruuttamisesta (4 art. 3 kappale).
5. KP-sopimuksen hätätila-artikla ei oikeuta valtiota poikkeamaan muista kansainvälisen oikeuden mukaisista velvoitteistaan (esim. TSS-sopimuksesta).

6. Häätätilan nojalla ei saa ryhtyä toimenpiteisiin, jotka merkitsevät pelkästään rotuun, ihonväriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon tai yhteiskunnalliseen syntyperään perustuvaa syrjintää.

7. Häätätilan nojalla ei saa tehdä mitään rajoitusta seuraaviin ns. ehdottomiin oikeuksiin:

- oikeus elämään (6 art. kokonaisuudessaan)
- kidutuksen ja julmien tms. rangaistusten kielto (7 art.)
- orjuuden ja maaorjuuden kielto (8 art. 1 ja 2 kappale)
- velkavankeuden kielto (11 art.)
- taannehtivan rikoslain kielto (15 art.)
- oikeus tulla tunnustetuksi oikeussubjektina (16 art.)
- ajatuksen, uskonnon ja omantunnon vapaus (18 art. kokonaisuudessaan).

Huomattakoon, että näistä ehdottomista artikloista 18 artikla sisältää joukon sallittuja rajoitusperusteita (3 kappale). Ne ovat luonnollisesti käytettävissä myös häätätilan **aikana**, mutta mitkään rajoitukset itse häätätilan **nojalla** eivät ole sallittuja. Vastaavasti KP-sopimuksen 6 artikla ei kokonaan kiellä kuolemanrangaistusta, vaan asettaa sen soveltamiselle useita rajoituksia (2, 4 ja 5 kappale), jotka 4 artiklan 2 kappaleen nojalla siis ovat voimassa myös yleisen häätätilan aikana.

On ilmeistä, ettei Suomen sotatilalaki (303/30) vastaa KP-sopimuksen häätätila-artiklan sisältöä. Vaikka ei katsottaisi KP-sopimuksen voimaansaattamislain suoranaisesti kumonneen sotatilalakia, on ainakin selvää, ettei sotatilalakia voida soveltaa vapaasti, vaan ainoastaan KP-sopimuksen 4 artiklan asettamia vaatimuksia kunnioittaen.

Kaikkiaan 12 valtiota on tehnyt KP-sopimuksen 4 artiklan mukaisen ilmoituksen häätätilaan turvautumisesta, osa useampaan kertaan.

4.4.4 Suomen varaumista ja muista ongelmakohtista

KP-sopimuksen ratifioinnin yhteydessä Suomi teki seitsemän varaumaa, jotka ilmenevät voimaansaattamisasetuksesta (108/76). Vuonna 1985 annetulla asetuksella (267/85) poistettiin varaumista kaksi.

Ei ole aivan selvää, voiko valtio vapaasti tehdä varaumia KP-sopimukseen. Ainakin ihmisoikeuskomitean suhtautuminen Suomen varaukseen, jolla Suomi on ilmoittanut pitävänsä sotapropagandan kieltämistä sananvapauden vastaisena, osoittaa ettei asia ole tullut loppuun käsitellyksi pelkällä varauksen tekemisellä. Pikemminkin ihmisoikeuskomitea näyttää tulkitsevan KP-sopimusta siten, että sopimusvaltioilla on ainakin jonkinasteinen velvollisuus poistaa tekemänsä varaukset ja toteuttaa yleissopimus täysimääräisesti (ks. 2 artiklan 2 kappale).

Huomautamme lyhyesti eräistä kysymyksistä, joissa Suomi ei tehnyt varaumaa, mutta joissa Suomen lainsäädäntö tai lakia alemmanasteinen normisto käsityksemme mukaan on ristiriidassa KP-sopimuksen kanssa. Nämä asiat, joissa "oikeastaan" olisi pitänyt tehdä varaukset (tai tietysti mieluummin muuttaa lainsäädäntö vastaamaan KP-sopimusta), ovat samalla todennäköisimmät kohdat, joissa ihmisoikeuskomitea joutuu toteamaan Suomen loukanneen ihmisoikeuksia:

1. Hallinnolliset vapaudenriistot (ks. 9 art. 4 kappale, joka edellyttää mahdollisuutta saattaa vapaudenriiston laillisuus "viipymättä" tuomioistuimen tutkittavaksi ja jonka ihmisoikeuskomitea on tulkinut koskevan kaikkia vapaudenriistoja eikä vain suomenkielisen käännöksen tarkoittamaa pidättämistä ja vangitsemista).

- Varusmiesten arestirangaistus: sotilaskurinpitolain (331/83) 34.1 §:n mukaan arestista ei ole oikeutta valittaa sotilasorganisaation ulkopuolelle; eduskunnan oikeusasiamies on 14.5.1987 lähettänyt valtioneuvostolle kirjeen katsoen, että säännös "näyttäisi olevan" ristiriidassa KP-sopimuksen kanssa.
- Ulkomaalaislain (400/83) 23 §:n mukainen säilöönotto, jossa valitusoikeus koskee vasta pidennettyä vapaudenriistoa ja tällöinkään valitusoikeus KHO:lle ei voi taata käsittelyä "viipymättä".
- Ongelmallisilta vaikuttavat myös kehitysvammaisten erityishuolto lain (519/77) mukainen vastoin

tahtoa annettava erityishuolto ja rangaistusten täytäntöönpanoasetuksen 10 §:n (laissa 612/74) mukainen mahdollisuus hallinnollisesti pidentää vankeusrangaistusta (ns. suoritettun ajan menetys).

2. Ulkomaalaisten toimintaoikeuksien rajoitukset (25 art. yhdessä 26 art. kanssa osoittaa, että artiklojen 19, 21 ja 22 mukaiset oikeudet kuuluvat myös ulkomaalaisille; tällöin ulkomaalaisten oikeuksia ei voida yleisesti rajoittaa vaan ainoastaan ko. artiklojen rajoituslausekkeiden sallimilla perusteilla).

- Yhdistymisvapaus (art. 22): Yhdistyslain (4.1.1919/1) mukaan (a) yhdistyksessä ei saa ilman valtioneuvoston lupaa olla ulkomaalaisia jäseniä yli kolmannelta kaikista jäsenistä; (b) ulkomaalainen ei saa ilman valtioneuvoston lupaa olla yhdistyksen hallituksessa (eikä yhdistysrekisterin tulkinnan mukaan myöskään muuna nimenkirjoittajana); (c) ulkomaalaiset eivät edes valtioneuvoston luvalla saa kuulua poliittisiin järjestöihin. Hallituksen esitys uudeksi yhdistyslaiksi (HE 64/1988 vp.) säilyttäisi osan rajoituksista.
- Kokoontumisvapaus (art. 21): Ulkomaalainen ei saa järjestää kokouslain (20.2.1907/6) tarkoittamaa yleistä kokousta, joksi tulkitaan myös mielenosoitukset.
- Sananvapaus (art. 19): Painovapauslain (4.1.1919/1) mukaan ulkomaalainen ei saa mm. toimia lehden päätoimittajana.

3. Eräät uskonnonvapauden rajoitukset (18 art., jonka 2 kappale kieltää saattamasta ketään alttiiksi pakotukselle joka rajoittaa hänen vapauttaan valita uskontonsa tai uskonsa).

- Kirkkoon kuulumattomille pakolliset uskonnolliset menot puolustusvoimissa (paraatijumalanpalvelukset).
- Kirkkoon kuulumattomien päiväkodin viranhaltijoiden uskonnolliset virkavelvollisuudet.
- Kouluissa tilanne on viime vuosina parantunut, mutta kaksi ongelmaa on jäljellä: (a) uskonnon opetuksen pakollisuus riippuu (vanhempien) jäsenyydestä tietyssä uskonto kunnassa eikä vanhempien tai oppilaan sisäisestä vakaumuksesta; (b) uskonnon opettamiseen liittyvät virkakelpoisuusrajoitukset saattavat aiheuttaa syrjintäongelmia etenkin pienimmissä kouluissa.

4. Syrjintä: Ihmisoikeuskomitea on Hollantia koskeissa ratkaisuisaan (ilmoitukset 172 ja 182/1984) katsonut, että KP-sopimuksen 26 artikla on itsenäinen ja kieltää kaikenlaisen julkisen vallan harjoittaman syrjinnän (eikä siis vain muiden KP-oikeuksien alueella tapahtuvan syrjinnän).

- Ulkomaalaisten syrjintä: edellä mainitut toimintaoikeuksien rajoitukset ovat myös 26 artiklan vastaisia, mahdollinen erottelu sosiaaliturvan myöntämisessä on sekin KP-sopimuksen loukkaus.
- Päivähoitohenkilöstöön ja opettajiin saattaa kohdistua syrjintää uskonnon tai uskon perusteella.
- Siviilipalvelun ns. väliaikaislain (647/85) mukainen 16 kuukauden siviilipalvelusaika voi verrattuna 8 tai 11 kuukauden varusmiespalveluun olla syrjivä.
- Korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa erällä aloilla noudatettavat sukupuoli kiintiöt saattavat olla syrjintää, etenkin jos KP-sopimusta tulkitaan syrjinnän vastustamista opetuksen alalla koskevan UNESCO-yleis sopimuksen (SopS 59/71) valossa.

5. Suomen muutoksenhakujärjestelmä ei kaikilta osin turvaa valitusmahdollisuutta yleissopimuksen sisältämien oikeuksien loukkaustapauksissa (2 art. 3 kappale).

Näiden varsinaisten ristiriitatilanteiden (kohdat 1-5) lisäksi Suomessa on voimassa lakeja, jotka eivät ehkä itsessään ole vastoin KP-sopimusta mutta joita saatetaan soveltaa tavalla, joka loukkaa maamme ihmisoikeussitoumuksia. Esimerkiksi poliisilain (84/66) tai kokouslain nojalla on vielä vuonna 1987 puututtu lentolehtisten jakamiseen yleisellä paikalla. Myös yhdistys lain mukainen mahdollisuus lakkauttaa yhdistyksiä "lain tai hyvän tavan vastaisuuden" perusteella näyttää ylittävän 19 artiklan 3 kappaleen sallimat rajoitukset.

4.4.5 Yleissopimuksen sitova luonne

KP-sopimus on laadittu sellaiseen muotoon, että se suo oikeuksia välittömästi yksilöille. Yleissopimuksen kolmannen osan (artiklat 627) määräykset eri ihmisoikeuksista ovat kirjoittamistavaltaan ja täsmällisyystasoltaan hyvinkin välittömän sovellettavuuden mahdollistavia. Olennaisessa yhteydessä niihin ovat II osan (artiklat 2-5) yleiset määräykset eri ihmisoikeuksien vaikutuksesta, toteuttamisesta ja turvaamisesta sekä niistä poikkeamisesta yleisen hätätilan aikana ja oikeuksien väärinkäyttökiellosta. Ainakin nämä yleissopimuksen II ja III osan määräykset kuuluvat käsityksemme mukaan "lain alaan" ja ovat siten KP-sopimuksen voimaansaattamislain (107/76) nojalla Suomessa voimassa laintasoisina oikeusnormeina. Katsomme, että suomalaisten tuomioistuinten ja hallintoviranomaisten tulee hallinnon lainalaisuusvaatimuksen (HM 92.1 §) mukaisesti tuntea KP-sopimuksen sisältö ja soveltaa sen laintasoisia määräyksiä ratkaisutoiminnassaan. Näin yleissopimus kohdistuu sitovana paitsi ylimpiin valtioneuvostoihin, myös

kaikkiin viranomaisiin. Yksilöt voivat siten vedota suoraan KP-sopimukseen asioidessaan suomalaisten viranomaisten kanssa.

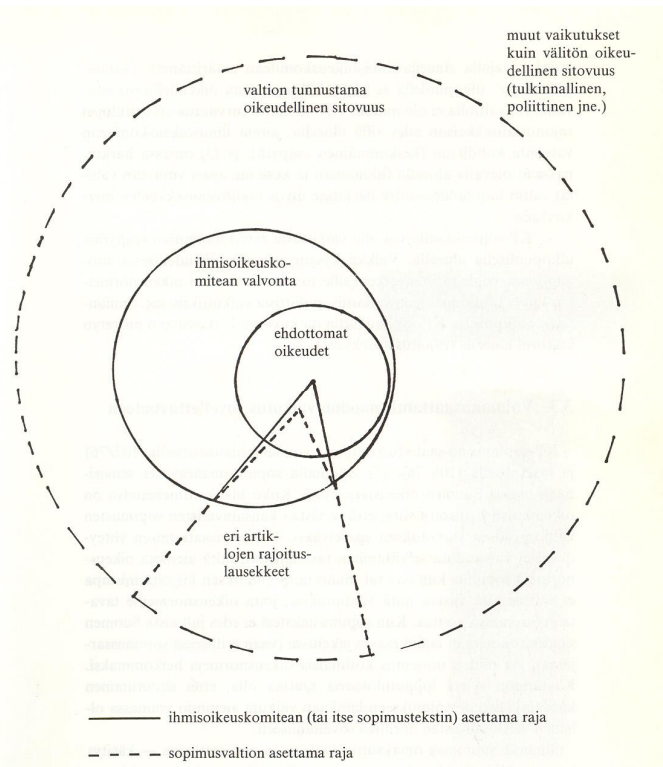
Selvimmän KP-sopimuksen suora sovellettavuus (ns. self-executing-luonne) ilmenee yleissopimuksen 2 artiklan 3 kappaleesta, jonka hyväksymällä Suomi on sitoutunut "varmistamaan, että jokaisella henkilöllä, jonka tässä yleissopimuksessa tunnustettuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on käytettävissään tehokas oikeuskeino. . .". Yleissopimuksen ihmisoikeusartiklat voivat siis toimia itsenäisinä valitusperusteina (muun) kansallisen lainsäädännön sisällöstä riippumatta, mitä ei voida kiertää edes muutoksenhakurajoituksin. Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen vastaavan määräyksen takia Ruotsissa on paraikaa vireillä hallinnollisen oikeussuojajärjestelmän uudistaminen siten, että turvataan muutoksenhakuoikeus kaikissa tuon sopimuksen kattamissa oikeudenloukkauksissa.

KP-sopimus ei sisällä TSS-sopimuksen 2 artiklaa vastaavaa määräystä, joka oikeuttaisi sopimusvaltion tunnustamaan yleissopimuksen tarkoittamat ihmisoikeudet asteittain. Kaikkien siinä mainittujen oikeuksien edellytetään olevan turvattuja sopimusvaltioissa, joskaan mitään täsmällistä määräpäivää (esim. sopimuksen voimaantulo kyseiseen valtioon nähden) ei aseteta. **KP-sopimuksen 2 artiklan 1 kappaleeseen sisältyy valtion "kaksoisvelvoite" sopimuksen toteuttamisessa: valtio sitoutuu sekä pidättymään ihmisoikeuksien loukkaamisesta (to respect - "kunnioittamaan") että varmistamaan niiden käytännön toteutumisen (to ensure - suomenkielisessä käännöksessä hieman harhaanjohtavasti "takaamaan").** Artiklan 2 kappaleessa valtiot ovat vielä sitoutuneet "ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin toteuttaakseen lainsäädännöllä tai muulla tavalla" yleissopimuksessa tunnustetut oikeudet.

Viimeksi lainattu sopimus määräys osoittaa, että vaikka KP-sopimus edellyttää siinä mainittujen oikeuksien välitöntä tunnustamista, ei yleissopimus aseta vain yhtä ihmisoikeuksien toteutumisen mittapuuta. Mielestämme sopimusta tulee tulkita dynaamisesti, siis siten että jonkinlaisen "vähimmäistason" saavuttaneella valtiolla on pysyvä oikeudellinen velvollisuus parantaa oikeuksien toteutumisen tasoa. Tähän viittaa myös yleissopimuksen 40 artiklan määräys, jonka mukaan valtioiden tulee ihmisoikeuskomitealle antamissaan kertomuksissa raportoida myös oikeuksien nauttimisessa "saavutetusta edistyksestä".

4.4.6 Velvoittavuuden eri tasot

Äsken sanotusta seuraa, että KP-sopimus asettaa eritasoisia mittapuita kattamiensa oikeuksien toteutumiselle. Kansainväliset valvontajärjestelmät - siis ihmisoikeuskomitean toimintamuodot - asettavat "vähimmäistason", joka sekin voi vaihdella eri aikoina ja valtioiden välillä. Tämän lisäksi kukin sopimusvaltio itse tulkitsee, missä määrin se katsoo KP-sopimuksen velvoittavan pitemmälle meneviin toimiin. Tällöinkin on kysymys yleissopimuksen 2 artiklan sisältämästä luonteeltaan oikeudellisesta velvoitteesta, jonka merkitystä korostaa 2 artiklan 3 kappaleen vaatimus valtionsisäisten oikeussuojakeinojen olemassaolosta (ks. myös valinnaisen pöytäkirjan 2 artikla, joka korostaa kotimaisten oikeussuojakeinojen ensisijaisuutta ihmisoikeuskomitean toimintaan nähden).

Kun tähän tarkasteluun yhdistetään vielä KP-sopimuksen eri artikloihin sisältyvien rajoituslausekkeiden vaikutus sekä valtion mahdollisuus poiketa ihmisoikeusvelvoitteistaan 4 artiklan (häätätila) nojalla, saadaan seuraavanlainen kuvio yleissopimuksen oikeudellisesti velvoittavassa mielessä turvaamien ihmisoikeuksien

ulottuvuudesta.

Kuvioon piirretyt yhtenäiset viivat kuvaavat itse yleissopimuksen tekstin ja ihmisoikeuskomitean asettamaa "vähimmäistasoa" ja katkoviivat valtion itse tulkitsemaa tätä laajempaa oikeudellisen velvoittavuuden aluetta. Sisin ympyrä tarkoittaa KP-sopimuksen 4 artiklan 2 kappaleessa mainittuja ns. ehdottomia oikeuksia, joista edes yleinen hätätila ei oikeuta poikkeamaan. Keskimmäinen ympyrä osoittaa ihmisoikeuskomitean tulkintateitse määrittämän asianomaiselta valtiolta kulloinkin edellytettävän "vähimmäistason" ja uloin ympyräpuolestaan valtion itseään sitovaksi tunnustaman KP-sopimuksen vaikutusalueen. Ympyröihin piirretty sektori taas kuvaa eri artiklojen rajoitusperusteiden vaikutusta.

Kuvio havainnollistaa ainakin seuraavia seikkoja:

- Myös "ehdottomia" ihmisoikeuksia voidaan rajoittaa, ei kuitenkaan yleisen hätätilan vuoksi, vaan kriisioloissakin ainoastaan näiden artiklojen omien rajoitusperusteiden nojalla.
- Valtion harkintavalta KP-sopimuksen sitovan vaikutuksen tunnustamisessa ilmenee kolmella tavalla: (1) valtio itse tulkitsee, kuinka laajalla alueella ihmisoikeuskomitean määrittämän "vähimmäistason" ulkopuolella se pitää KP-sopimusta oikeudellisesti sitovana, (2) valtiolla ei ole mitään velvollisuutta turvautua eri artiklojen rajoituslausekkeisiin edes sillä alueella, johon ihmisoikeuskomitean valvonta kohdistuu (keskimmäinen ympyrä), ja (3) omassa harkinnassaan olevalla alueella (uloimman ja keskimmäisen ympyrän välillä) valtio luonnollisesti itse harkitsee myös rajoituslausekkeiden merkityksen.
- KP-sopimuksella voi olla vaikutusta myös uloimman ympyrän ulkopuolisella alueella. Vaikka kysymys ei ole oikeudellisesta sitovuudesta, voidaan ihmisoikeuksille tunnustaa muihin oikeusnormeihin liittyvä tulkinnallinen vaikutus, poliittisia vaikutuksia jne. Samanlaisia vaikutuksia KP-sopimuksella on kuvioon katkoviivoin piirrety sektorin alueella (rajoituslausekkeet).

4.4.7 Voimaansaattamismuodon vaikutus sovellettavuuteen

KP-sopimus on saatettu Suomessa voimaan blankettilailla (107/76) ja -asetuksella (108/76), siis ottamalla sopimusmääräykset sellaisinaan osaksi Suomen oikeusjärjestystä. Koko blankettimenettelyä on oikeutetusti kritisoitu siitä, että se jättää kansainvälisten sopimusten valtiosisäisen vaikutuksen epäselväksi. **Voimaansaattamisen yhteydessä ei vaivauduta selvittämään täsmällisesti, mitä aiempia oikeusnormeja sopimus kumoaa tai muuttaa. Sopimuksen kirjoittamistapa ei välttämättä vastaa niitä vaatimuksia, joita oikeusnormeille tavataan Suomessa asettaa. Kun sopimustekstejä ei edes julkaista Suomen säädöskokoelman laajimmassa jakelussa (vaan erillisessä sopimussarjassa), jää niiden tuntemus kotimaisia oikeusnormeja heikommaksi. Käytännön syistä lopputuloksena saattaa olla, ettei sitoutuminen kansainväliseen sopimukseen lainkaan vaikuta aiemmin voimassa olleiden valtiosisäisten normien soveltamiseen.**

Sinänsä Suomessa omaksuttu dualistinen perusratkaisu - käsitys kansainvälisestä oikeudesta ja valtiosisäisestä normistosta toisistaan periaatteessa erillisinä oikeusjärjestyksinä - ja blankettimenettely sopimusten voimaansaattamisessa eivät estä täyden sitovuuden tunnustamista kansainvälisille sopimuksille. Blankettilailla voimaansaattettua sopimusta voidaan lukea ja soveltaa aivan kuten kotimaista lakitekstiä. Vero- ja tullisopimukset osoittavat, että näin käytännössä tehdäänkin eräissä sopimusryhmissä.

Kun KP-sopimus on Suomessa saatettu voimaan lailla, sen määräykset (ainakin II ja III osan self-executing -tyyppiset ihmisoikeusmääräykset) ovat laintasoisia oikeusnormeja.

4.4.8 Vaikutus lainsäädäntötoiminnassa

Eräissä suhteissa kansainvälinen sopimus on kaikkia valtiosisäisiä oikeusnormeja "ylemmänasteinen". Pelkästään blankettiasetuksellakin voimaansaattettu, kansainvälinen sopimus on siinä mielessä ehdoton, ettei Suomi voi edes perustuslainsäätämisyjärjestyksessä poiketa sopimuksen asettamasta velvoitteesta syyllistymättä kansainvälisen oikeuden loukkaukseen. Tämä periaate on muotoiltu valtiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimuksen (SopS 32/80) 27 artiklassa seuraavasti: "Osapuoli ei voi vedota sisäisen oikeutensa määräyksiin perusteena valtio sopimuksen täyttämättä jättämiselle."

Myös eduskunnan perustuslakivaliokunta on tunnustanut kansainvälisten sopimusten - kyseisessä

tapauksessa juuri mm. KP-sopimuksen - ehdottomuuden. Valiokunnan mukaan ". . . **jonkin säännösehdotuksen ristiriitaisuus Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen kanssa merkitsee aina kansainvälisen sopimuksen rikkomista siitä riippumatta, missä säätämisyjärjestyksessä asianomainen säännösehdotus on Suomessa käsitelty**" (PeVL 12/1982 vp.).

Tämä **kansainvälisen veloitteen ehdottomuus** merkitsee muun ohessa, että KP-sopimus kieltää **kattamiensa oikeuksien huonontamisen riippumatta siitä, missä järjestyksessä heikennys on ajateltu toteuttaa**. Vaikka hallitusmuodon perusoikeussäännöksistä voidaan poiketa käsittelemällä huononnut perustuslainsäätämisyjärjestyksessä, ei samalla voida kajota KP-sopimuksen turvaamaan ihmisoikeuteen. Näin KP-sopimus parantaa välillisesti myös kotimaisten perusoikeussäännösten antamaa suojaa. On kuitenkin huomattava, etteivät esimerkiksi hallitusmuodon 10 §:n yhdistymisvapaus ja KP-sopimuksen 22 artiklan yhdistymisvapaus välttämättä ole ulottuvuudeltaan samanlaisia. On ainakin periaatteessa mahdollista rajoittaa HM 10 §:n turvaamaa yhdistymisvapautta perustuslainsäätämisyjärjestyksessä käsiteltävällä lailla, joka ei loukkaa KP-sopimuksen 22 artiklan tarkoittamaa yhdistymisvapautta esimerkiksi sen vuoksi, että artiklan 2 kappaleen rajoituslauseke sallii ehdotetun rajoituksen.

Huomautamme tässäkin yhteydessä, ettei KP-sopimusta loukkaavaksi pidä tulkita vain sellaista rajoitusta, jonka ihmisoikeuskomitea toteaisi kielletyksi, vaan valtio voi omassa lainsäädäntötoiminnassaan tunnustaa yleissopimukselle laajemmankin sitovuuden.

Vaikka kansainvälistä oikeutta ja valtiosisäistä oikeusjärjestystä pidettäisiinkin Suomessa vakiintuneeseen tapaan toisistaan periaatteessa erillisinä, tulisi mielestämme pyrkiä yhtenäistämään kotimaisten perusoikeussäännösten ja KP-sopimuksen tulkintaa toimintaa. KPsopimus on hallitusmuotoa huomattavasti modernimpi, laajempi ja yksityiskohtaisempi, mistä syystä sillä voi olla myönteinen HM:n perusoikeussäännösten tulkintaa ohjaava vaikutus. Vastaavasti perusoikeus säännösten vakiintuneet tulkinnat (ei kuitenkaan omistusoikeuden, jota KP-sopimus ei sisällä) voivat vaikuttaa siihen, miten laajalti Suomi tunnustaa KP-sopimukselle sitovaa vaikutusta yli kansainvälisen valvonnan piirissä olevan "vähimmäistason". Lisäksi perusoikeussäännösten ja KP-sopimuksen määräysten erilainen hierarkkinen asema (perustuslakillaki) ja erilainen sitovuus (murrettavissa perustuslainsäätämisyjärjestyksessä/ehdoton) voivat aiheuttaa vaikeita ongelmia, ellei tulkintatoimintaa yhtenäistetä. Käsittääksemme juuri eduskunnan perustuslakivaliokunnan tulisi ottaa lainsäädäntötoiminnassa keskeinen vastuu KP-sopimuksen tulkinnasta.

Luonnollisesti KP-sopimus vaikuttaa lainsäädäntötoimintaan sen kaikissa vaiheissa eikä siis ole yksin perustuslakivaliokunnan käytettävissä. Komiteoissa ja virka työnä tapahtuvassa lainvalmistelussa tulee KP-sopimus ottaa huomioon toisaalta ihmisoikeuksien loukkaamisen kieltävänä ja toisaalta aktiivisia toimenpiteitä vaativana. Useissa viime vuosina valmistuneissa komiteanmietinnöissä onkin vaivauduttu arvioimaan ehdotusten suhdetta KP-sopimuksen määräyksiin, tosin valitettavan epätasaisesti.

Koko lain valmistelun tavoitteisiin ja suuntaamiseen kohdistuu KP-sopimuksen 2 artiklan 2 kappaleen velvoite ryhtyä aktiivisiin toimenpiteisiin yleissopimuksen tunnustamien oikeuksien toteuttamiseksi. Näin KP-sopimuksella on julkisen vallan toimintaan kohdistuva ohjelmallinen vaikutus (millä termillä emme tarkoita "ohjeellista").

Ihmisoikeuksien lainsäädäntöteitse tapahtuvaan aktiiviseen toteuttamiseen liittyy myös KP-sopimuksen kompetenssivaikutus. Valinta perustuslainsäätämisyjärjestyksen (VJ 67 §) ja tavallisen lain (VJ 66 §) säätämisyjärjestyksen välillä on monista tekijöistä riippuvainen. Eräs tavallista säätämisyjärjestystä puoltava seikka on, jos lakiehdotuksella pyritään toteuttamaan kansalaisten perusoikeuksia. Näin yhden perusoikeuden toteuttaminen on hyväksytty perusteeksi rajoittaa toista perusoikeutta. Vastaava vaikutus tulee antaa myös KP-sopimuksen mukaisille ihmisoikeuksille. Kun Suomi on sitoutunut muun muassa lainsäädäntötoimiin ihmisoikeuksien toteuttamiseksi, tulee esimerkiksi omistusoikeuden voida väistyä tämän veloitteen tieltä. KP-sopimusta toteuttava laki voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä joissakin sellaisissa tapauksissa, jolloin omistusoikeuden muuten katsottaisiin edellyttävän perustuslainsäätämisyjärjestyksen käyttöä.

Kompetenssivaikutuksella on toinenkin sovellutusalue. Valtiopäiväjärjestys tuntee erityisen lainsäädäntö menettelyn kansainvälisten sopimusten voimaansaattamista varten (VJ 69.1 §). Käsittääksemme KP-

sopimusta toteuttavien lakien hyväksyminen tulee ainakin eräissä tapauksissa ymmärtää osaksi yleissopimuksen voimaansaattamista. Tällöin tulee käyttää äsken mainitun perustuslainsäädännön tarkoittamaa helpotettua lainsäätämisyjärjestystä. KP-sopimuksen voimaansaattamisen osaksi tulkittu tavallinen lakiehdotus voidaan hyväksyä eduskunnassa yksinkertaisella äänten enemmistöllä (ilman VJ 66.7 §:n lepäämäänjättämismahdollisuutta) ja perustuslaista poikkeavaksi tulkittu lakiehdotus kahden kolmanneksen enemmistöllä (ilman VJ 67.2 §:n edellyttämää 5/6 enemmistöä). Helpotettua lainsäätämisyjärjestystä tulee mielestämme käyttää ainakin niissä tapauksissa, joissa Suomen lainsäädäntö on selvästi KP-sopimuksen vastainen (varaumien poistaminen ja asiat, joissa "oikeastaan" olisi tullut tehdä varauksia, mukaan lukien asiat joissa ihmisoikeuskomitea toteaa Suomen lainsäädännön loukkaavan yleissopimusta).

Kantamme perustuu siihen, että pidämme Suomen lainsäädännön ristiriitaa KP-sopimuksen velvoittavan määräyksen kanssa osoituksena siitä, että yleissopimuksen voimaansaattaminen on jäänyt keskeneräiseksi. VJ 69.1 §:n soveltaminen ei edellytä, että kaikki kansainvälisen sopimuksen valtiosisäiseen voimaansaattamiseen liittyvät lainsäädäntötoimet koottaisiin yhteen säädökseen. Olennaista on asiallinen yhteys valtio sopimukseen, ja voimaansaattaminen voi tapahtua vaiheittain.

Jos oikeusnormien soveltamistoiminnassa ilmenee uusia kysymyksiä, joissa Suomen lainsäädäntö loukkaa KP-sopimusta, tulee myös näiden ristiriitatilanteiden korjaamisen tapahtua helpotetussa lainsäätämisyjärjestyksessä.

4.4.9 Vaikutus oikeuden soveltamistoiminnassa

KP-sopimuksen ihmisoikeusmääräysten kirjoittamistapa ja 2 artiklan 3 kappaleen vaatimus tehokkaiden oikeussuojakeinojen olemassaolosta osoittavat, että yleissopimukselle on tarkoitettu antaa myös yksittäistapaukselliseen oikeudelliseen ratkaisutoimintaan (tuomioistuimet ja muut viranomaiset) ulottuva sitova vaikutus. Tämä ei sinänsä merkitse, että jokaisessa sopimusvaltiossa itse sopimusasiakirjan tulisi olla otettavissa esimerkiksi tuomioistuimen ratkaisun perustaksi, vaan kunkin valtion omassa harkinnassa on oikeudellisen muodon valitseminen tarkoitettulle sitovuudelle. Käytettävissä ovat ainakin seuraavat vaihtoehdot:

- (1) Itse yleissopimus tunnustetaan suoraan velvoittavaksi (monistinen ratkaisu).
- (2) Yleissopimuksen määräykset muunnetaan lainsäädäntömenettelyssä vastaavansisältöisiksi valtiosisäisiksi oikeusnormeiksi (dualistinen ratkaisu) käyttäen joko
 - (a) asiasisältöistä muuntamisaktia (esimerkiksi muuttamalla valtion perustuslaki vastaamaan KP-sopimuksen sisältöä)
tai
 - (b) blankettiaktia, jolloin asiallisesti tilanne palautuu asetelmaan (1), mutta sopimustekstiin viitataan blankettilain välityksellä (mm. Suomi).
- (3) Kansallisen lainsäädännön todetaan kaikissa suhteissa (myös oikeussuojakeinot) vastaavan KP-sopimuksen sisältöä, joten mitään uusia lainsäädäntötoimia ei tarvita.

Suomessa tehty voimaansaattamisratkaisu (blankettilaki) merkitsee, että **Suomen kansalaiset ja Suomen valtion oikeudenkäyttöpiirissä olevat ulkomaalaiset voivat vedota voimaansaattamislain välityksellä KP-sopimuksen määräyksiin oikeuksiensa turvaamiseksi ja että tuomioistuinten ja muiden viranomaisten tulee ratkaisuissaan soveltaa yleissopimuksen määräyksiä. Toistaiseksi ei suomalaisten tuomioistuinten voida sanoa omaksuneen tätä kantaa.** Tähän on useita kansalliseen oikeuskulttuuriin liittyviä syitä (mm. kotimaisten perusoikeussäännöstenkin suoran soveltamisen perinteen heikkous, voimaansaattamiskäytännön epämääräisyys, kansainvälisten sopimusten julkaisutapa ja heikko tuntemus), mutta tilanteen ei tarvitse olla muuttumaton. Jos KP-sopimus otetaan vakavasti oikeustieteellisessä opetuksessa, lainvalmistelussa ja eduskunnan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä, uskomme myös suomalaisten tuomioistuinten alkavan tunnustaa yleissopimuksen sovellettavuuden. Lisäksi jo ensimmäisellä ratkaisulla, jossa ihmisoikeuskomitea toteaa Suomen rikkoneen KP-sopimusta, saattaa olla suorastaan dramaattinen vaikutus.

Viittaamme myös korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuun KHO 19.2.1988 T 673, jossa

sisäasiainministeriön päätös ulkomaalaisen karkottamisesta kumottiin mm. pakolaisen oikeus asemaa koskevan yleissopimuksen (SopS 77/68) määräysten nojalla.

Jos KP-sopimuksen määräyksillä on suoraa sovellettavuutta, joudutaan luonnollisesti ottamaan kantaa niiden abogaatiovaikutukseen: missä määrin KP-sopimuksen määräys syrjäyttää (toisen) valtiosisäisen oikeusnormin?

Lähtökohtana on KP-sopimuksen asema laintasoisena säädöksenä. Tällöin sen määräykset syrjäyttävät HM 92.2 §:n ilmaiseman *lex superior* -säännön (eli normihierarkiasäännön: ylempi normi syrjäyttää alemman) mukaisesti kaikki yleissopimuksen kanssa ristiriidassa olevat asetukset ja muut lakia alemman tason normit.

Jos normikonflikti on KP-sopimuksen ja lain välillä, ei normihierarkiasäännöstä ole apua (ei edes lain ja perustuslain välisessä ristiriitatilanteessa, sillä molemmat kuuluvat HM 92.2 §:n mukaan samalle hierarkiaportaalille oikeusnormien soveltamistoiminnassa). **Suhteessa KP-sopimusta vanhempaan lainsäädäntöön voidaan muiden oikeusnormien tulkintaa ohjaavien tekijöiden ohella soveltaa *lex posterior* -sääntöä (uudempi normi kumoaa tai syrjäyttää vanhemman). Hyväksyessään KP-sopimuksen määräykset olemaan lain tasoisina voimassa "niinkuin niistä on sovittu" suomalaisen lainsäätäjän voidaan katsoa - sikäli kuin varauksia ei tehty - halunneen muuttaa aiemman lainsäädännön sisällön vastaamaan yleissopimuksen asettamia vaatimuksia.**

Ongelma voi aktualisoitua esimerkiksi tapauksessa, jossa yhdistys valitsee ulkomaalaisen hallituksensa jäseneksi ja edellyttää yhdistysrekisterin tulkitsevan KP-sopimuksen voimaansaattamislain kumonneen yhdistys lain (4.1.1919/1) ulkomaalaisrajoitukset.

Sen sijaan emme pidä oikeutettuna soveltaa *lex posterior* -sääntöä siten, että KP-sopimus automaattisesti syrjäytyisi sitä uudemman lainsäädännön tieltä. Kyseisen laintulkintasäännön soveltaminen nimittäin perustuu siihen, että lainsäätäjällä on toimivalta muuttaa tai kumota aiempia lakeja. Kun kysymys on edellä tarkastellussa mielessä ehdottomasta kansainvälisestä velvoitteesta, puuttuu tämä säännön soveltamisen perusedellytys. Sama koskee *lex specialis* -sääntöä (erityislaki syrjäyttää yleislain). Mielestämme tulee suhtautua hyvin pidättyvästi KP-sopimuksen syrjäyttämiseen edes uudemman ja erityislain luonteisen valtiosisäisen normin tieltä, ja ratkaisu vaatii tuekseen muitakin perusteita kuin kyseiset muodolliset tulkintasäännöt.

Käytännössä suurin osa näennäisistä ristiriitatilanteista onkin sellaisia, joissa konflikti voidaan ratkaista tulkitsemalla valtion sisäistä lakia siten, että myös KP-sopimuksen määräys toteutuu. Lain tulkintavaihtoehtoista valitaan siis se, joka parhaiten toteuttaa myös ihmisoikeuden, tai vähintäänkin sellainen joka ei ole ristiriidassa KP-sopimukselle tulkitun sitovan vaikutuksen kanssa.

Näin päädyimmekin KP-sopimuksen **tulkintavaikutukseen**, joka ulottuu myös muualle kuin varsinaisiin ristiriitatilanteisiin. KP-sopimuksella on kaikkea viranomaistoimintaa ohjaava vaikutus. Samoin kuin puhutaan perusoikeusmyönteisestä laintulkinnasta voidaan puhua myös ihmisoikeusmyönteisestä laintulkinnasta viranomaisten velvollisuutena. Kun normikonflikteista voidaan puhua vain valtion sitovaksi tunnustamalla KP-sopimuksen vaikutusalueella, tulkinnallinen vaikutus on selvästi laajempi. Viittaamme jälleen edellä (3.2.) esitettyyn kuvioon.

Epäilemättä tulee esiintymään joitakin harvalukuisia tilanteita, joissa valtiosisäisen normin tuoreus ja täsmällisyys johtaa sen asettamiseen etusijalle KP-sopimuksen määräykseen nähden. Jos kysymys tällöin todella on yleis sopimuksen syrjäyttämisen sitovan vaikutuksen alueella, asia tulisi mielestämme viedä ylimpään oikeusasteeseen saakka. Korkeimmalla oikeudella, korkeimmalla hallinto-oikeudella, eduskunnan oikeusasiamiehellä ja oikeuskanslerilla on jokaisella valtiosäännön tunnustama oikeus ehdottaa hallitukselle lainsäädännön muuttamista. Jos normikonflikti on ratkaistu syrjäyttämällä KP-sopimuksen määräys, Suomi on loukannut ehdotonta kansainvälijokoista velvoitettaan. Ristiriita voidaan poistaa käynnistämällä lainmuutos, jolla Suomen oikeusjärjestys saatetaan sopusointuun KP-sopimuksen kanssa. Näin KP-sopimuksen vaikutus oikeuden soveltamisessa ja lainsäädäntö toiminnassa osoittautuvat osaksi yhtä dynaamista prosessia, jossa on kysymys yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleen kaksoisvelvoitteen

4.5 Ihmisoikeussopimukset - Kansainvälisen ja valtiosisäisen oikeuden suhde

Perinteisesti Suomi luetaan dualistisen järjestelmän valtioksi siinä kahtiajaossa, joka koskee kansallisen ja kansainvälisen oikeuden suhdetta. Monistiset teoriat tai valtiosäännöt pitävät kansainvälistä oikeutta ja valtiosisäistä oikeutta yhden yhtenäisen oikeusjärjestyksen osina. Usein ne antavat kansainväliselle oikeudelle etusijan mahdollisissa ristiriitatilanteissa. Dualistiset teoriat tai valtiosäännöt puolestaan korostavat valtion kansainvälisoikeudellisten velvoitteiden erillisyyttä suhteessa siihen, mitä oikeusnormeja asianomaisessa maassa sovelletaan valtiosisäisesti voimassa olevina. Dualistisen katsantokannan mukaan saattaa olla siinänsä valtiosääntöoikeudellisesti hyväksyttävää, että tuomioistuin soveltaa kansallista lakia, jonka tiedetään olevan ristiriidassa valtion solmiman kansainvälisen sopimuksen kanssa. **Kyseessä on kuitenkin kansainvälisen oikeuden loukkaus, josta valtio on kansainvälisoikeudellisessa vastuussa.**

Suomen valtiosäännön dualistinen perusratkaisu ilmenee perustuslain 95 §:stä. Monistisissa maissa kansainvälisten sopimusten valtiosisäisen voimassaolon ja sovellettavuuden perustaksi yleensä riittää, että valtion liittymisestä tiettyyn kansainväliseen sopimukseen (ratifiointi) päätetään valtiosäännön mukaisessa järjestyksessä ja sopimusteksti tämän jälkeen julkaistaan virallisesti (ks. esimerkiksi Alankomaiden perustuslain 93 artikla). Ainakin tärkeimpien sopimusten osalta edellytetään yleensä, että kansanedustuslaitos antaa suostumuksen sopimuksen ratifiointiin. Suomen perustuslaissa tämänkaltaiset säännökset on otettu 94 §:ään, joka koskee kansainvälisten velvoitteiden ja niiden irtisanomisen hyväksymistä. Pykälän 1 momentin mukaan eduskunnan hyväksyminen vaaditaan sellaisille valtiosopimuksille ja muille kansainvälisille velvoitteille, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, ovat muutoin merkitykseltään huomattavia tai vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen.

Suomen järjestelmässä perustuslain 94 § ei vielä muodosta perustetta kansainvälisten sopimusten valtiosisäiselle voimassaololle ja sovellettavuudelle, vaan sääntelee ainoastaan valtiosäännön mukaan pätevän menettelyn Suomen sitoutuessa kansainvälisen oikeuden tasolla. Valtiosopimusten ja muiden kansainvälisten velvoitteiden valtiosisäinen voimassaolo edellyttää erillistä toimenpidettä, perustuslain 95 §:ssä säänneltyä voimaan saattamista. Pykälän 1 momentin mukaan valtiosopimuksen ja muun kansainvälisen veloitteen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan voimaan lailla. Muilta osin kansainväliset velvoitteet saatetaan voimaan tasavallan presidentin antamalla asetuksella.

4.5.1 Blankettilaki ja inkorporaatio

Käytännössä eduskunta tekee samalla kertaa kaksi erillistä päätöstä sellaisesta kansainvälisestä sopimuksesta, joka edellyttää sen myötävaikutusta. Eduskunta antaa vapaamuotoisella ns. ponnella suostumuksensa siihen, että tasavallan presidentti ratifioi sopimuksen (hyväksyminen) ja hyväksyy lainsäädäntömenettelyssä lain, jolla sopimuksen määräykset siirretään osaksi Suomen sisäistä oikeutta (voimaan saattaminen). **Käytännössä voimaansaattamislaki on yleensä ns. blankettilaki, eli laki, joka ei sisällä aineellisoikeudellisia säännöksiä, vaan siirtää sopimuksen määräykset sellaisinaan osaksi valtiosisäistä oikeutta.** Kahden erillisen päätöksen tarve ilmaisee dualistisen teorian mukaisen perusratkaisun. Tässä suhteessa Suomi on samalla linjalla muiden pohjoismaiden kanssa. **Valtiosopimusten voimaan saattamisessa säännönmukaiseksi omaksuttu blankettilakimenettely kuitenkin erottaa Suomen toisista pohjoismaista ja johtaa monismille analogiseen tilanteeseen, jossa ainakin tärkeimpien kansainvälisten sopimusten määräykset ovat alkuperäisessä muodossaan osa Suomen sisäistä oikeutta.** Blankettilakimenettely toteuttaa inkorporaation eli asianomaisen kansainvälisen sopimuksen määräysten sisällyttämien Suomen oikeuteen. Oikeusvaikutuksiltaan ratkaisu vastaa monismia, jossa sopimuksen pelkkä ratifiointi ja julkaiseminen ovat riittäviä valtiosisäisen voimassaolon ja sovellettavuuden perustana. **Inkorporoinnin seurauksena lailla voimaan saatetut kansainväliset sopimukset, mukaan lukien suurin osa Suomen solmimista ihmisoikeussopimuksista, ovat sellaisinaan sovellettavissa esimerkiksi tuomioistuimissa ja saattavat saada etusijan alkuperältään kotimaisiin oikeusnormeihin nähden esimerkiksi hierarkkisen ylemmänasteisuuden tai myöhemmän**

¹⁹⁰ Kansainväliset ihmisoikeudet 1988, Lars D Eriksson julkisoikeuden apulaisprofessori ja Martin Scheinin Suomen akatemian nuorempi tutkija, s. 94 - 121

lain etusijan nojalla (ks. PeVL 2/1990 vp).

Blankettilakien vakiintuneen kaavan mukaan lailla säädetään tietyn kansainvälisen sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset olemaan voimassa "niin kuin siitä on sovittu". Eduskunnan perustuslakivaliokunta on lausunnossaan Pe VL 2/1990 vp tehnyt selväksi, että yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia koskevat sopimusmääräykset kuuluvat lainsäädännön alaan ja siten lain tasoisen voimaan saattamisen piiriin riippumatta siitä, onko muu kansallinen lainsäädäntö sopimuksen ratmointihetkellä sopimuksen mukainen vai sen kanssa ristiriidassa. Sama lähtökohta seuraa nykyisin perustuslain 95 §:stä luettuna yhdessä lain alaa koskevan 80 §:n 1 momentin kanssa. Blankettilla toteutetun inkorporaation oikeusvaikutuksena on, että sopimuksen määräykset tulevat osaksi Suomen valtiosisäistä oikeutta samansisältöisinä kuin ne velvoittavat Suomea kansainvälisen oikeuden tasolla. Jos Suomi on tehnyt sopimukseen varauman, varauma rajoittaa myös kyseisen sopimusmääräyksen valtiosisäisiä oikeusvaikutuksia. **Toinen "niin kuin siitä on sovittu" -lausekkeen oikeusvaikutus on, että kansainvälinen sopimus on Suomessa valtiosisäisesti voimassa niillä kielillä, jotka sopimustekstin mukaan ovat todistusvoimaisia.** Säädöskokoelman sopimussarjassa julkaistavat suomen- ja ruotsinkieliset käännökset luonnollisesti antavat informaatiota sopimuksen sisällöstä, mutta kielellisten tulkintaongelmien ilmaantuessa esimerkiksi tuomioistuimen tulee tukeutua sopimuksen todistusvoimaisiin kieliversioihin kansallisten käännösten sijasta.

Vaikka ihmisoikeussopimusten lain tasoinen inkorporointi sinänsä mahdollistaa etusijan antamisen ihmisoikeusmääräyksille vanhempiin kansallisiin lakeihin nähden myöhemmän lain etusijan (*lex posterior*) nojalla, **suomalaiset tuomioistuimet eivät yleensä ole turvautuneet muodollisiin etusijasäntöihin ihmisoikeussopimuksia koskevassa ratkaisukäytännössään.** Pikemminkin tuomioistuimet ovat pyrkineet löytämään ihmisoikeussopimuksia vastaavan ratkaisun harmonisoivan tulkinnan keinoin. Esimerkiksi korkein oikeus yleensä soveltaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan ja KP-sopimuksen 14 artiklan määräyksiä rikoksesta syytetyn oikeussuojatakeista tavalla, joka aivan yhtä hyvin voisi edustaa monistisen järjestelmän maan oikeuskäytäntöä. Ratkaisussa KKO 1993:58 vähemmistöön jäänyt oikeusneuvos Lauri Lehtimaja kuitenkin olisi nimenomaisesti jättänyt soveltamatta kansallisen lain säännöksen argumentoiden Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja lapsen oikeuksien sopimuksen asemalla myöhempänä lakina¹⁹¹.

Euroopan ihmisoikeussopimus on Suomessakin voimassa englannin- ja ranskankielisissä muodoissa, koska vain ne ovat sopimuksen todistusvoimaiset kielet¹⁹².

4.6 Eduskunnan budjettivallan rajoitukset

Perusoikeudet ovat siis perustuslaissa turvattuja yksilölle kuuluvia oikeuksia ja ovat luonteeltaan yleisiä, eli kuuluvat kaikille yhdenvertaisesti. Ihmisoikeudet perusoikeuksina asettavat erityisiä vaateita julkisen vallan toimille. Keskeisenä elementtinä kyseiseen asiaan liittyy eduskunnan budjettivalta.

☞ Kansainvälisesti sitovaa sopimusta on siis käsitelty Suomessa ikään kuin se olisi velvoittamaton. Merkitseekö tämä, että sopimus on Suomessa todellakin velvoittavuutta vailla? Näin yksinkertainen ei asia onneksi ole. Kansainvälisen oikeuden yleisten sääntöjen mukaan sopimus sitoo *ylimpiä valtioelimiä* täysimääräisesti jo sillä perusteella, että sopimus on ratifioitu. Tältä osin ei velvoittavuus vähene, vaikka voimaansaattaminen on tapahtunut vain asetuksen tasolla. Eduskunta ei saa edes perustuslain säätämisyjärjestyksessä säätää lakeja, jotka ovat TSS-sopimuksen vastaisia. Sopimuksella on siis sen alhaisesta voimaansaattamismuodosta riippumatta osittain jopa suurempi normatiivinen voima kuin perustuslailla. **TSS-sopimus sitoo lainsäädäntötoiminnan ohella myös eduskunnan budjettivaltaa: eduskunnan on tehtävä hallituksen budjettiesitykseen sellaiset muutokset että sopimuksen määräys kaikkien käytettävissä olevien voimavarojen keskittämisestä sosiaalisten oikeuksien toteuttamiseen tulee toteutetuksi. Samoin eduskunnalla on velvollisuus käyttää poliittista ja oikeudellista kontrollivaltaansa sopimuksen toteuttamiseksi esim. niin, että eduskunta antaa epäluottamuslauseen tai saattaa oikeudelliseen vastuuseen valtioneuvoston, joka toimii TSS-sopimuksen vastaisella tavalla¹⁹³.**

¹⁹¹ Perusoikeudet, Kansainväliset ihmisoikeussopimukset ja Suomen perusoikeusjärjestelmä, Prof. Martin Scheinin s. 191 - 193

¹⁹² Perusoikeudet, Presidentti KHO, Pekka Hallberg s. 653

¹⁹³ Kansainväliset ihmisoikeudet, 1988, Heikki Karapuu s. 84

Perustuslain 3 §:n 1 momentin mukaan eduskunta päättää valtiontaloudesta. Tällä viitataan erityisesti perustuslain 83 §:n 1 momentin säädökseen eduskunnan toimivaltaan päättää talousarviosta vuodeksi kerrallaan. Eduskunta käyttää pääsääntöisesti budjettivaltaansa lainsäädäntötyön muodossa. Kuitenkin budjetin tosiasiallinen käyttö ja varojen hyödyntäminen kanavoituu hallituksen ja ministeriöiden sekä virkamiehistön kautta. Varojen kohdentamisella onkin erityinen merkitys perus- ja ihmisoikeuksien toteuttamisella. Perusoikeudet saattavat, paitsi velvoittaa määrärahan osoittamista tiettyjen perusoikeuksien toteuttamista turvaaviin tai edistäviin käyttötarkoituksiin, myös kieltää määrärahan osoittamisen perusoikeuksia loukkaaviin tarkoituksiin. On nimittäin huomattava, ettei resurssipulaan viittaaminen poista valtion vastuuta huolehtia perusoikeuksien asianmukaisesta toteuttamisesta¹⁹⁴. Suomen hallitusmuodon mukaan eduskunta vastaa valtiontaloudesta. Siten HM 66§: "Eduskunta päättää varainhoitovuodeksi kerrallaan valtion talousarvion, joka julkaistaan säädöskokoelmassa."

Pankkikriisin eli joukkotuhonnan toteutus perustui nimenomaan eduskunnan myöntämiin budjettivaroihin. Eduskunta asetti tiukat raamit kyseisen tuen käyttämiselle. Tuolloinen oikeusministeri Hannele Pokka pohtii varojen käyttämisen problematiikkaa omassa kirjassaan.

louduin Prepulan kanssa ankaraan julkiseen sanaharkkaan, kun syytin, että säästöpankit irtisanoivat yksityisten kansalaisten ja yritysten luottoja, vaikka eduskunta oli pannut pankkitukea koskevaan lisäbudjettiin sellaisen ehdon, että pankkitukea myönnettäessä pitää huomioida yksityiset kotitaloudet ja yritysasiakkaat. Pankkitarkastusviraston ja vakuusrahaston mielestä tällainen ehto oli mahdoton eikä sitä voinut noudattaa. Laman aikana alkanut omaisuuden uusjako jatkuu Suomessa vauhdilla, kun pankit realisoivat pilkkahintaan yksityisten ihmisten koteja ja yritysten omaisuutta. Kerrotaan, että jokainen paikallinen säästöpankki jakoi luottonsa niihin, joista pyritään pääsemään irti, niihin, jotka maksatetaan takaajilla ja niihin, jotka pyritään pitämään pankin asiakkaina¹⁹⁵.

Budjettivaroja kuitenkin osoitettiin niin avoimesti kuin salaisesti tarkoituksiin, joilla oli tehdyn suunnitelman mukaan aikeena anastaa yksityistä omaisuutta valtion omien tahallisten tai tuottamuksellisten vahinkojen kattamiseksi. Budjettivarojen kanavoimiseksi pankeille ja omaisuudenhoitoyhtiölle säädettiin laki Valtion vakuusrahastosta. Kyseistä lakia säädettäessä perustuslakivaliokunta muotoili kielteisen kantansa asiassa.

VEPS-tunnus PeVL 4/1992
Liittyy asiaan: HE 32/1992

Valtiopäivät 1992

Perustuslakivaliokunnan lausunto 4

EDUSKUNNAN
PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Helsingissä
9 päivänä huhtikuuta 1992
Lausunto n:o 4

Talousvaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 3 päivänä huhtikuuta 1992 hallituksen esityksen n:o 32 laiksi valtion vakuusrahastosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi talousvaliokuntaan valmisteleväksi käsiteltäväksi samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa talousvaliokunnalle. Valiokunnassa ovat olleet kuultavina nuorempi hallitussihteeri Auni-Marja Vilavaara valtiovaraministeriöstä, johtokunnan jäsen Esko Ollila Suomen Pankista, professori Mikael Hidén, professori Antero Jyränki, professori Ilkka Saraviita ja tutkijaprofessori Kaarlo Tuori. Käsiteltyään asian valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

¹⁹⁴ Perusoikeudet Veli-Pekka Viljanen, OTL, Turun yliopiston valtiosääntö- ja kansainvälisen oikeuden professori

¹⁹⁵ Hannele Pokka, Porvarihallitus s. 200-201

Valiokunnan kannanotot

Perustuslakivaliokunta on arvioinut valtion vakuusrahastoa koskevaa lakiehdotusta valtiosääntöoikeudellisesti perustettavan rahaston oikeudellisen aseman ja rahastoon kuuluvien pankkien rahastolle suorittaman vuosimaksun oikeudellisen luonteen kannalta. Valtion vakuusrahaston oikeudellisen aseman osalta lakiehdotus näyttää rakentuvan sille ajatukselle, että valtiopäiväjärjestyksen 83 §:n 1 momentin säännös eduskunnan vastattavana olevien rahastojen hallinnon valvonnan kuulumisesta eduskunnan pankkivaltuutetuille on riittävä oikeudellinen peruste perustaa nyt säädettävässä laissa valtiopäiväjärjestyksen 83 §:ssä tarkoitetuksi rahastoksi määriteltävä valtion vakuusrahasto. Valtiopäiväjärjestyksen 83 §:n kyseistä säännöstä ei kuitenkaan sen paremmin aikaisemmin kuin vastikään toteutetussa perustuslakien valtionaloussäännösten uudistuksen yhteydessäkään pidetty säännöksenä, johon nojautuen voitaisiin perustaa valtion tavanomaisin varainhankintakeinoin rahoitettavia rahastoja eduskunnan vastattaviksi. Kuluvan vuoden maaliskuun alussa voimaan tulleella valtionaloussäännösuudistuksella on yleisesti kielletty perustamasta valtion talousarvion ulkopuolisia rahastoja (HM 66 § verrattuna tämän pykälän entiseen 2 momenttiin). Perustuslakivaliokunta katsoo, että koska valtion vakuusrahasto olisi valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, lakiehdotus on käsiteltävä perustuslainsäätämisyksessä.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Zyskowitz, varapuheenjohtaja Alho, jäsenet Jansson, Koskinen, Laine, M. Laukkanen, J. Leppänen, Nikula, Näsi, Vistbacka ja Väistö sekä varajäsenet Komi ja Vuoristo.

4.7 Omaisuuden suoja

Oheisesta asiasta mielenkiintoisen todistajalausunnon on esittänyt Presidentti Koivisto seuraavasti:

☞Sinulla oli ihan oikea se pelko, että kaadetaan firmat ja jostain hankitaan niille uusi pyörittäjät...☞ Tässä tarkoitettiin pankkeja ja empiirisesti voidaan todeta se, että näihin talkoisiin osallistuivat kaikki pankit.

Presidentti Mauno Koivisto on myös kertonut seuraavaa:

☞On kysymys siitä . niin kuin sielläkin . ketkä ovat oikeita tuotantolaitosten omistajia. Kyllä vanhat omistajat ovat yhtä hyviä kuin jotkut muutkin. He tietysti ovat menettäneet jo paljon. Mutta kun valtion rahaa jaetaan, niin sitä jaetaan niin, että joittenkuitten omaisuus on paremmin suojattu kuin toisten. Se on vaikea poliittinen ja moraalinen kysymys☞¹⁹⁶.

Tämä ei ole vain poliittinen ja moraalinen kysymys vaan mitä suurimmassa määrin juridinen. Lisänäyttönä asiassa on Oikeusministeri Hannele Pokan lausunto asiasta seuraavasti:

☞Pankkien pelastaminen ei ole kansan oikeustajun mukaista. Tässä vielä nousee melkoinen meteli, kun tajutaan, että valtio maksaa pankeille, mutta pankit irtisanovat asiakkaitensa luottoja ja ajavat vanhat asiakkaansa maantielle☞¹⁹⁷.

Ratkaisuna oli siis omaisuuden suojan kumoaminen. Perusoikeutena ja ihmisoikeuksiin kirjattuna oikeushyveenä omaisuudensuojan tehtävät ja tavoitteet liittyvät yksilöiden taloudellisen toimintavapauden ja taloudellisen turvallisuuden suojaamiseen ja edistämiseen. Omaisuuden suojan taustalla voidaan nähdä ajatus siitä, että jokainen yksilö voisi elää mahdollisimman omavaraisesti, riippumattomasti ja turvallisesti, huolehtia omasta ja perheensä elämästä ja taloudellisista asioista, samalla kunnioittaen muiden perusoikeuksia ja vapauksia. Tästä näkökulmasta katsottuna omaisuudensuojaa voidaan pitää edellytyksenä muiden perusoikeuksien toteutumiselle. Ilman riittävää taloudellista riippumattomuutta ja turvallisuutta yksilö ei ole tasavertaisessa asemassa käyttämään muita perusoikeuksiaan hyväkseen. Omaisuudensuojan kanssa läheisiä perusoikeuksia ovat, perustuslain 18§ oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla ja elinkeinolla; 19§ toimeentulon turvaamista koskevat säännökset kuten oikeus asuntoon, 21§ oikeus hyvään hallintoon ja oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, 6§ yhdenvertaisuussäännöksillä. Yleisellä

¹⁹⁶ Suuri Lama, Kiander & Vartia

¹⁹⁷ Porvarihallitus, Hannele Pokka s. 114

tasolla voidaankin sanoa, että omaisuudensuoja toimii eräänlaisena kanavana, jonka kautta koko perusoikeusjärjestelmä välittyy taloudellisen toiminnan alueelle¹⁹⁸.

Mikäli siis omaisuudensuoja pettää seuraa siitä automaattisesti aina useita muitakin perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien loukkaamisia. Näin on tapahtunut Suomessa valtion toteuttamien pankkitukisopimusten seurauksena ja valtion suojeluksesta nauttivien pankkien toimesta.

☞ Julkiselle vallalle on asetettu merkittäviä velvoitteita tämän perusoikeuden toteutumiseksi.

Omaisuudensuojasäännös ei edellytä julkista valtaa ainoastaan pidättäytymään tietyistä omistajan vapauden rajoituksista (ns. negatiivinen ulottuvuus). Sen sijaan omaisuudensuojakin voi muiden perusoikeuksien tavoin edellyttää julkiselta vallalta myös monenlaisia aktiivisia toimia (ns. positiivinen ulottuvuus). Ei siis riitä, että julkinen valta vain kunnioittaa (respect) yksilön omaisuutta pidättäytymällä itse kajoamasta varallisuussuhteisiin ilman hyväksyttävää perustetta ja laajemmin kuin on välttämätöntä. Tämän ohella sen tulee suojella (protect) yksilön omaisuutta muiden toimijoiden loukkauksilta sekä erilaisin lainsäädännöllisin, organisatorisin ja rakenteellisin toimin pyrkiä takaamaan ja luomaan edellytykset (ensure, fulfil) kyseisen perusoikeuden tehokkaalle toteutumiseksi myös käytännössä¹⁹⁹.

☞ On siis tärkeää, että omaisuudensuojaa kunnioitetaan kaikkien perusoikeuksien tavoin kaikessa julkisessa päätöksenteossa. Omaisuudensuojan tehtävänä on suojata yksilöä kaikilta sellaisilta uhkatekijöiltä, jotka vaarantavat hänen taloudellisen riippumattomuutensa. Suojan tarve ei kohdistu vain julkisen vallan toimenpiteitä vastaan vaan myös yksityisten toimijoiden vallankäyttöä vastaan. Omaisuudensuojalla on siis vertikaalisen ulottuvuuden ohella myös horisontaalinen ulottuvuus. Myös erilaisia heikompaa sopijapuolta sopimussuhteessa suojaavaa sääntelyä voidaan tarkastella perustuslain edellyttäminä yksilön omaisuutta toisia yksityisiä toimijoita vastaan suojaavina järjestelyinä²⁰⁰.

Jotta perusoikeudet toteutuvat edellyttää se mm. että julkinen valta pyrkii ehkäisemään sellaisten tilanteiden syntymistä, joiden seurauksena lukuisten ihmisten elämän taloudellinen perusta odottamatta ja ilman omaa myötävaikutusta romahtaa. Julkinen valta ei ensinnäkään omilla toimenpiteillään saa edesauttaa sellaisten odottamattomien muutosten syntymistä, jotka suistaisivat ihmisiä taloudelliseen ahdinkoon, vaan sen tulee pyrkiä ylläpitämään vakautta ja ennakoitavuutta taloudellisen toiminnan edellytyksissä. Julkisen vallan on myös pyrittävä huolehtimaan siitä, että riskit ja rasitukset yleisen taloustilanteen odottamattomissa ja laajakantoisissa muutoksissa jakaantuvat oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti eri ryhmien kesken.

☞ Sopimusmääräys suojaa vain jo olemassa olevaa omaisuutta, ei sen sijaan turvaa oikeutta omaisuuden saamiseen. Suoja koskee irtaimen ja kiinteän omaisuuden lisäksi myös immateriaali- ja aineettomia oikeuksia. Sopimus edellyttää, että henkilöltä voidaan ottaa hänen omaisuutensa vain julkisen edun nimissä sekä lain ja kansainvälisen oikeuden yleisten periaatteiden mukaisesti²⁰¹.

☞ Omaisuudensuoja saattaa edellyttää julkisen vallan ryhtyvän pikaisesti lainsäädännöllisiin ja muihin korjaaviin toimenpiteisiin esim. sellaisessa tilanteessa, jossa yksityisten asuntovelallisten tai yksityistakaajien elämän taloudellinen perusta olisi joukkomittaisesti vaarassa murentua vaikkapa syvän talouslaman aiheuttamien merkittävien olosuhteiden muutosten seurauksena. Poikkeuksellisissa olosuhteissa voi olla oikeutettua puuttua esim. luotto- ja takaus sopimusten ehtoihin, vaikka omaisuudensuojasäännös lähtökohtaisesti edellyttääkin, että tällaisten yksityisten oikeussuhteitten pysyvyyttä kunnioitetaan. Voimakkaatkin varallisuussuhteisiin puuttuvat toimenpiteet voivat olla perustuslain mukaisia tilanteessa, jossa niiden tarkoituksena on palauttaa sopijapuolten välille sellainen kohtuullinen tasapaino, joka ulkoisten olosuhteiden muutosten vuoksi on olennaisesti järkkynyt. Omaisuudensuojaa on siis kunnioitettava kaikessa julkisessa päätöksenteossa. Tähän ei riitä vain omaisuudensuojanäkökohtien huomioonottaminen lakeja säädettyinä vaan omaisuuden kunnioittamista on jatkettava myös lakeja sovellettaessa²⁰².

4.8 Kansalaisten yhdenvertaisuus ja syrjinnän kieltö

Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Tämä sisältää mielivallan kiellon ja vaatimuksen samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa. Yhdenvertaisuusperiaate rajoittaa myös julkisen vallan harkinta mahdollisuuksia.

¹⁹⁸ Pekka Länsineva OTL, VT, Perusoikeudet

¹⁹⁹ Pekka Länsineva OTL, VT, Perusoikeudet

²⁰⁰ Pekka Länsineva OTL, VT, Perusoikeudet

²⁰¹ Matti Pellonpää, Perusoikeudet

²⁰² Pekka Länsineva, Perusoikeudet

Ihmisoikeussopimuksissa lähtökohtaisesti käsitellään kyseistä asiaa syrjintä lähtökohdista. Molemmissa määritelmässä ehdottomuus kuvastuu säädösten määritelmässä. Sama kohtelu samoissa asioissa ja syrjinnän kieltö. Kaikki ihmiset ovat oikeudellisesti yhdenvertaisia ja oikeutettuja ilman minkäänlaista syrjintää yhtäläiseen lain suojaan.

Valtion solmimat sopimukset asettivat pankkien asiakkaat täysin eriarvoiseen asemaan. Törkein ihmisoikeusloukkaus yhdenvertaisuus periaatteen mukaan tulee mainitun sopimuksen toteuttamisen yhteydessä tietyille valituille asiakkaille annettujen valtion takausten ja pääomamaksujen muodossa. Valtio siis aktiivisesti sopimuksensa ohella valitsi itse ketkä oikeus- ja luonnolliset henkilöt pelastetaan. Samalla valtio sopimuksellaan ja pääomillaan salli pankkien antavan tietyille valituille oikeushenkilöille erityisehtoja, jotka pelastivat näitten taloudellisen aseman. Täysin poikkeuksellista ei myös ollut tiettyjen asiakkaitten omaisuuden vapaat lunastukset pankin omaisuudeksi. Valtio otti tällä käytännöllään aktiivisen osan toteuttaessaan tiettyjen oikeushenkilöitten pelastamista ja salliessaan saman tapahtuvan varoillaan.

Valtio vaati välittömästi tapahtumien alkaessa täydellistä tutkintaa. Erityisesti säästöpankit ja niiden isännistö eli hallitus olisi asetettava tutkintaan. Samaten tutkintatoimenpiteet kohdistettiin pien- ja keskisuuren yrittäjäryhmän keskuuteen. Prosessin aikana kuitenkin yllättäen tietyn tahon suostumuksella valikoitiin ne henkilöt, jotka jätettiin näitten tutkinta- ja syyttämistoimenpiteitten ulkopuolelle. Näkyvimpänä esimerkkinä tästä oli Helsingin Suomalainen Säästö Pankki ja sen hallitus. Vastaavia tapauksia on löydettävissä tiettyjen pankkien tilintarkastajista. Kerrottu menettely loukkaa törkeästi tuomittujen henkilöitten yhdenvertaisuusperusoikeutta ja ihmisoikeuksia.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvoa koskevilla säännöksillä on ollut perinteisesti keskeinen asema perusoikeusjärjestelmässä. Yhdenvertaisuus perusoikeus ja syrjintäkieltö edustavat edellisessä kohdassa kerrotun omaisuudensuojan ohella perusoikeuksia, jotka ovat kansainvälisestikin oikeusvaltion keskeisiä tunnusmerkkejä. Yhdenvertaisuussäännökseen on katsottu sisältyvän mielivallan kieltö ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisessa tapauksessa. Yhdenvertaisuussäännös sisältää myös oikeudellisesta yhdenvertaisuudesta, myös ajatuksen tosiasiallisesta tasa-arvosta.

Muodollisella tai oikeudellisella yhdenvertaisuudella tarkoitetaan jossakin oikeudellisesti merkityksellisessä suhteessa samanlaisten tapausten kohtelemista samalla tavalla. Jos kaksi ihmistä, esimerkiksi velallista, on ratkaistavana olevan asian suhteen samassa asemassa, heitä on kohdeltava samalla tavoin kiinnittämättä huomiota heidän välillään jossain muussa suhteessa esiintyviin eroihin.

Tosiasiallisella tai aineellisella yhdenvertaisuudella tarkoitetaan ja kiinnitetään huomiota yhteiskunnassa esiintyvään eriarvoisuuteen ja näkee oikeuden tehtävänä yhtäläisen kohtelun ohella myös edistää eriarvoisuuden poistamisen.

Viranomaisten tulee soveltaa lakia tekemättä muita eroja kuin laista ilmenee. Lainsoveltajaan kohdistuvana yhdenvertaisuusperiaate on tuomioistuinten ja muitten viranomaisten harkintavallan rajoitusperiaate. Perustuslain 6§:n 2 momentti sisältää laaja-alaisen syrjintäkiellon. Säännöksessä ei käytetä syrjinnän käsitettä vaan kiellettyä on henkilön asettaminen muihin nähden eri asemaan ilman hyväksyttävää syytä. Syrjinnällä siis tarkoitetaan ei-hyväksyttävää erottelua ihmisten kesken näiden välillä esiintyvien erojen vuoksi. Kaikki erottelu ei ole kiellettyä vaan se riippuu mm. perusteesta eli syystä ja asteesta eli vaikutuksista. Tekijät, joiden nojalla erottelu voidaan katsoa ei-hyväksyttäväksi ja siis syrjinnäksi, voidaan pelkistää kahteen; erottelun asteeseen ja tarkoitukseen. Välitön syrjintä tarkoittaa muodollisesti erilaista kohtelua eli erottelua jonkin ei-hyväksyttävän perusteen nojalla, välillinen syrjintä voi ilmetä näennäisesti tai muodollisesti samanlaisena kohteluna, joka ihmisen erilaisuuden vuoksi kuitenkin tosiasiallisesti johtaa syrjiviin vaikutuksiin. Syrjintäkieltö koskee myös pelkkää erilliskohtelua eli segregaatiot²⁰³.

Kuten aiemmin mainitsin pankkisopimukset ovat suunniteltuja, tarkoituksenmukaisesti toteutettu sellaisiksi, jollaisina ne nyt käytännössä näemme. Valtio on hyväksynyt ensinnäkin omassa toiminnassaan sen, että tietyille valituille henkilöille tarjotaan valtion takaukset toimitettaviksi henkilön omaan pankkiin lisävakuudeksi konkurssin välttämiseksi ja toiseksi sen, että valtion varoista suoritetaan pääomamaksuja tukiaisina vastaavista syistä. Kolmanneksi valtio on hyväksynyt omalla pääomallaan pankkien, myös Arsenalin, antavan tietyille valikoiduille asiakkaille etuisuuksia konkurssin välttämiseksi nk. nollakorkoisten luottojen muodossa ja lainojen järjestelyinä aina siihen asti, että tietyt osuudet on annettu anteeksi. Nämä toimet ovat jo sellaisinaan laittomia eriarvoisen kohtelun ja syrjinnän tunnusmerkitöt täyttävinä tekoina. Olemme myös

²⁰³ Martin Scheinin, Prof, Perusoikeudet

dokumentoineet tapauksia, joissa tietyille virkäläisille henkilöille on annettu anteeksi kymmenien miljoonien takausvastuitten perusteella oleva ulosottovaade.

4.9 Oikeusturva

Oikeusturva on jokaiselle kuuluva keskeinen perusoikeus. Ilman oikeudellista turvallisuutta ei ole osallistumiseen eikä myöskään yrittämiseen todellisia edellytyksiä. Oikeusturvan takaamisen ja kansanvaltaisen kehityksen voidaankin nähdä liittyvän läheisesti toisiinsa. Perusoikeuksien uudistamisen yhteydessä todettiin ihmisoikeussopimuksissa määriteltyjen yksilön näkökulmasta kirjoitettujen oikeusturvasäännösten puutteet Suomen perustuslaissa. Näin ollen ihmisoikeussopimukset ovat olleet tätä oikeuden alaa sääntelevät lait. Oikeusturva on liitetty perusoikeutena nimenomaan lainalaisuuteen eli varmuudeksi siitä, että lakeja sovelletaan kaikkiin samalla tavoin ja yhdenvertaisuuteen lain edessä eli mielivallan kieltoon. Yleensä katsotaan yhdenvertaisuuden tulevan loukatuksi, kun ihmisten välillä tehdään ero, jolla ei ole perustetta oikeusjärjestyksessä ja jonka kautta heille jaetaan mielivaltaisesti etuja tai asetetaan velvoitteita. Käytännön vaatimuksena on, että samanlaiset tapaukset on oikeudellisesti ratkaistava samalla tavoin. Yhdenvertaisuus periaate on antanut oikeusturvalle yhä enemmän sisällöllisiä vaatimuksia todellisen oikeudenmukaisuuden toteuttamiseksi. Tähän tulee yhdistää PL 2§:n 3 momentin vaatimus siitä, että julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia²⁰⁴.

4.10 Oikeus tehokkaaseen oikeussuojakeinoon

Perusperiaate ihmisoikeussopimuksille on se, että siitä huolimatta, että loukkaukset on suorittanut virantoimituksessa oleva henkilö tulee yksilön saada itselleen tehokas tie omien oikeuksiensa takaamiseksi. Kyse on varsin teoreettisesta oikeushyvästä silloin kun valtio itse koko laajuudessaan on oikeuksien loukkaaja. Ihmisoikeussopimukset kuitenkin lähtevät siitä asetelmasta, että oikeuden loukkaukset tulee tutkia maan omilla oikeusjärjestelmissä. Kuitenkin jo kansainväliset esimerkit juutalaisten tapauksesta tai vaikkapa Balkanin tapahtumista osoittavat sen, että kansainvälistä puuttumista tarvitaan. Juutalaiset eivät saaneet missään maan omassa oikeusprosessissa tai järjestelmässä itselleen taattua omien oikeuksiensa käsittelyä. Mikään viranomainen ei suostunut asiaan kajoamaan. He ovat saaneet oikeutta vasta prosessin jälkeen Yhdysvaltalaisessa tuomioistuimessa. Suomen tapaus on liian saman kaltainen. Miten siis voidaan taata Suomessa omille luonnollisille ja oikeushenkilöille perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen, tapauksen riippumaton tutkiminen, todellisten syyllisten syytteen asettaminen, oikeusprosessi ja tuomitseminen. Keskeisinä elementteinä Suomen tilanteessa ovat poliisin ja oikeuslaitoksen ohella Oikeuskansleri ja Eduskunnan oikeusasiamies. Molemmille viime mainituille kuuluvat uuden perustuslain mukaan ihmisoikeusloukkausten tutkiminen. Minulla on perusteltua syytä olettaa, että molemmat tahot ovat saaneet runsaasti kanteluita kyseisistä oikeudenloukkauksista. Nämä jo määrällisestikin laajaa tutkimusta puolustavat kantelut eivät ole saaneet aikaan tarvittavaa toimintaa. Mistä tämä voi johtua. Perustuslain 108§ ja 109§ ovat jääneet vain kirjoituksiksi. Kaikkein tuomittavinta asiassa on se, että tapaukset, jotka kuvaan kohdassa 5.7 eivät myöskään ole saaneet laillisia toimia aikaan.

4.10.1 Oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin - EIT

Sopimuksen I osaston käsittelemättä olevat määräykset, 13-18 artiklat, eroavat luonteeltaan niitä edeltävistä artikloista. Kun viimeksi mainitut kaikki koskevat "itsenäisiä" oikeuksia, on artikloita 13-18 mahdollista tarkastella vain suhteessa jonkin toisen oikeuden määrittelevään sopimusmääräykseen (mukaan luettuna lisäpöytäkirjojen vastaavat säännökset). Näin on laita myös 13 artiklan, joka kuuluu seuraavasti:

"Jokaisella, jonka tässä yleissopimuksessa tunnustettuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava käytettävissään tehokas oikeussuojakeino kansallisen viranomaisen edessä siinäkin tapauksessa, että oikeuksien ja vapauksien loukkauksen ovat tehneet virantoimituksessa olevat henkilöt."

Tämä artikla täydentää sopimuksessa turvattuja materiaalisia ihmisoikeuksia määritteleviä sopimusartikloita edellyttämällä tehokkaita valtionsisäisiä oikeussuojakeinoja (remedies) näitä oikeuksia koskevien loukkausten varalta. Yllä olevaa sopimusmääräystä voidaan pitää yhtenä ilmauksena siitä, että myös kansainvälisellä sopimuksella suojatut ihmisoikeudet tulisi prosessuaalisellakin tasolla ensisijaisesti turvata

²⁰⁴ Pekka Hallberg, Perusoikeudet

kansallisen oikeusjärjestyksen puitteissa. KP-sopimuksessa 13 artiklaa vastaava määräys sisältyy 3 kappaleena 2 artiklaan, jossa on lisäksi yleisiä määräyksiä sopimusvaltioiden velvollisuudesta kunnioittaa sopimuksessa määriteltyjä oikeuksia ja turvata niiden täytäntöönpano. Suomen perustuslaissa ei ole suoranaisesti 13 artiklaa vastaavaa säännöstä, mutta sekä 22 §:ään ("Julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.") että 118 §:n 3 momenttiin (oikeus vaatia virkamiestä tuomittavaksi ja korvaamaan aiheuttamansa vahinko) sisältyy 13 artiklan kannalta tärkeitä elementtejä.

Vaikka Strasbourgin oikeuskäytäntö on selventänyt myös 13 artiklan sisältöä, liittyy siihen edelleen tulkintaongelmia.

Suurimpia näistä ei ole artiklan loppuosan sisältämä korostus, jonka mukaan oikeuskeinoja on oltava siitä huolimatta, että loukkaukseen syyllisiä ovat "virantoimituksessa olevat henkilöt" (persons acting in an official capacity). Tällä ei suinkaan ole tarkoitettu julkituoda periaatetta, jonka mukaan 13 artikla (ja sopimus ylipäätään) koskisi pääsääntöisesti myös yksityiseltä taholta tulevia oikeudenloukkauksia, vaan tehdä selväksi, että minkäänlaiset valtion organien tuomiovallan suhteen nauttimaan immuniteettia koskevat periaatteet eivät saa olla esteenä tehokkaille oikeussuojakeinoille. Samalla kun säännöksen on tulkittu edellyttävän oikeuskeinoja myös ylimpien (toimeenpanovaltaan kuuluvien) viranomaisten taholta tulevien oikeudenloukkausten osalta, on kuitenkin katsottu, että 13 artikla ei vaadi oikeuskeinoja lainsäädäntöä vastaan. Näin ollen niissä (poikkeuksellisissa) tilanteissa, joissa lainsäädännön pelkän olemassaolon katsotaan voivan merkitä sopimuksessa turvattun ihmisoikeuden loukkausta, ei 13 artikla vaadi mahdollisuutta saattaa kysymys lainsäädännön sopusoinnusta ihmisoikeussopimuksen kanssa esimerkiksi valtiosisäisen tuomioistuimen tutkittavaksi.

Sanamuotonsa mukaan tulkittuna 13 artiklan voisi katsoa edellyttävän kotimaisten oikeuskeinojen olemassaoloa vain milloin loukkauksen tapahtuminen on jo vahvistettu. Tällainen tulkinta olisi kuitenkin omiaan vähentämään artiklan merkitystä: **oikeuskeinojahan päinvastoin tarvitaan ennen muuta tilanteissa, joissa henkilö vasta tuntee oikeuksiaan loukatun.** Toisaalta velvollisuus varmistaa oikeussuojatie kaikkien - täysin perusteettomienkin - ihmisoikeuksien loukkausta koskevien väitteiden varalta saattaisi merkitä valtiolle ja sen oikeuslaitokselle kohtuutonta rasitusta.

Tulkinnaksi on nyttemmin vakiintunut ihmisoikeustuomioistuimen muotoilema eräänlainen "kompromissi", jonka mukaan **"perusteltavissa oleva väite"** eli *arguable claim* sopimuksessa turvattun oikeuden loukkauksesta velvoittaa takaamaan väitetyn loukkauksen kohteelle 13 artiklan mukaisen oikeuskeinon. Jos henkilöesimerkiksi katsoo yksityisyyttään loukatun 8 artiklan vastaisesti (tai artiklaan vetoamalla tekee asiallisesti samansisältöisen väitteen), tulee valtiosisäisen oikeuden tarjota tehokas oikeuskeino tällaista väitettyä loukkausta vastaan, paitsi milloin väite ei ole perusteltavissa. Vaikka väitteen "perusteltavuudesta" huolimatta valvontaelimet eivät lopulta katsoisikaan 8 artiklaa loukatun, saattaa kansallisen oikeussuojakeinon puuttuminen merkitä 13 artiklan loukkausta.

Onko ihmisoikeuksien loukkausta koskeva väite *arguable*, on ratkaistava kunkin tapauksen omien erityispiirteiden valossa. Euroopan ihmisoikeustoimikunta lähti aikaisemmin siitä, että 13 artiklan sisältämä vaatimus saattaisi ulottua sellaisiinkin väitettyihin sopimusrikkomuksiin, joista tehdyn valituksen toimikunta on "ilmeisen perusteettomana" jättänyt tutkittavaksi ottamatta. Tämä on nähtävä sitä taustaa vasten, että sopimuksen 35 (3) artiklan (aikaisemmin 27 artikla 2 kappale) mukaista *manifestly ill-founded* -perustetta sovelletaan osittain prosessiekonomisista syistä käytännössä usein valituksiin, jotka tosiasiallisesti eivät ole "normaalimerkityksessä" täysin perusteettomia. *Powell ja Rayner* -tapauksessa (1990) ihmisoikeustuomioistuin kuitenkin ilmaisi selkeästi sen nyttemmin vakiintuneena pidettävän kannan, että "ilmeisen perusteettomana" tutkittavaksi ottamatta jätetyn valituksen taustalla ei voida ajatella olevan sillä tavoin "perusteltavissa olevaa väitettä", että valtiolla olisi velvollisuus taata 13 artiklan mukainen oikeussuojakeino.

Tuomion kohta 33 ("... Article 13 and Article 27 § 2 are concerned, within their respective spheres, with the availability of remedies for the enforcement of the same Convention rights and freedoms. The coherence of this dual system of enforcement is at risk of being undermined if Article 13 is interpreted as requiring national law to make available an 'effective remedy' for a grievance classified under Article 27 § 2 as being so weak as not to warrant examination on its merits at international level. Whatever threshold the Commission has set in its case-law for declaring claims 'manifestly ill-founded' under Article 27 § 2, in principle it should set the same threshold in regard to the parallel notion 'arguability' under Article 13."). Tässä tapauksessa oli kysymys lentomelusta, jonka väitettiin loukkaavan valittajien yksityisyyttä 8 artiklan vastaisesti. Toimikunta oli jättänyt 8 artiklaa koskevan

valituksen kummankin valittajan kohdalla tutkittavaksi ottamatta "ilmeisen perusteettomana" mutta ottanut tutkittavaksi väitteen 13 artiklan loukkauksesta ja vahvistanut loukkauksen toisen valittajan osalta. Tuomioistuimien katsoi, että 13 artiklaa ei ollut rikottu kummankaan valittajan kohdalla.

Mikäli kysymyksessä on 5 artiklan 4 kappaleessa tai 6 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettua oikeussuojaa koskevan vaatimuksen väitetty rikkominen, ei 13 artiklan yleissäännöksen yhtä poikkeustilannetta lukuun ottamatta ole katsottu olevan sovellettavissa. Ensiksi mainitut kaksi sopimuskohtaa ovat näet nyt puheena olevaan artiklaan verrattuna *lex specialis* -luonteisia ja sellaisina ikään kuin "absorboivat" 13 artiklan, jonka sisältämät vaatimukset eivät ole yhtä pitkälle meneviä.

Juuri tekstissä lausuttu liittyy siihen, että, toisin kuin on laita mainittujen 5 ja 6 artiklan määräysten kohdalla, 13 artikla ei välttämättä vaadi tarkoitettua "tehokkaan oikeussuojakeinon" olevan tuomioistuin. Pikemminkin kysymyksessä olevan oikeuden luonteesta ja kulloisenkin tapauksen olosuhteista riippuu, millaista kansallista oikeussuojaa 13 artiklan voidaan katsoa edellyttävän. Verraten pitkälle voidaan lähteä siitä, että 13 artiklan oikeussuojakeinolle asettamat vaatimukset ovat samat kuin ne, jollaisia 35 artikla edellyttää. Täysin yhteneväisiä näiden kahden sopimusmääräyksen oikeussuojakeinolle asettamat vaatimukset eivät kuitenkaan ole. Niinpä saattaa tapahtua, että vakiintuneen kansallisen oikeuskäytännön valossa arvioituna tiettyyn oikeussuojakeinon turvautumista ei konkreettisesti tapauksessa vaadita 35 artiklan mukaisena valituksen tutkittavaksi ottamisen edellytyksenä, mutta silti oikeussuojakeinon olemassaolo voi riittää täyttämään 13 artiklan asettamat vaatimukset. Näin tapahtui valituksen 15404/89 (*Irlanti*), päätös 1991, yhteydessä. Siinä irlantilaiset TV-toimittajat valittivat rajoituksista, jotka koskivat Sinn Fein -järjestöön liittyvää uutisointia ja raportointia. Vaikka rajoituksen perustana olleen ministerin antaman asetuksen laillisuus olisi voitu saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi, ei näin ollut tehty. Silti aikaisemman 26 artiklan asettamat vaatimukset katsottiin täytetyiksi ottaen huomioon, että maan korkeimman oikeuden antaman tärkeän ennakkopäätöksen valossa menestymisen mahdollisuudet tuomioistuimessa näyttivät olemattomilta. Tästä huolimatta oikeussuojakeinon olemassaolo oli riittävää 13 artiklan valossa. - Tilanne voi periaatteessa olla myös päinvastainen. Niinpä 35 artikla saattaa "rajatapauksessa" edellyttää sellaiseen oikeuskeinon turvautumista, jota Strasbourgissa tapahtuvan perusteellisen tutkimisen jälkeen ei katsota 13 artiklan valossa "tehokkaaksi". Viimeksi mainittu määräys edellyttää oikeuskeinoa, mutta sekään ei takaa valittajalle myönteistä lopputulosta itse asiakysymyksessä.

Artiklasta 13 ei myöskään seuraa, että valtiosisäisen muutoksenhakuelimen tulisi voida tutkia nimenomaisesti väite jonkin ihmisoikeus sopimuksen muun määräyksen rikkomisesta. Riittävää on sellaisen oikeussuojakeinon olemassaolo, johon turvautumalla kysymys sopimusrikkomuksesta on **asiallisesti ottaen ollut mahdollista saattaa tutkittavaksi**. Näin ollen 13 artikla ei vaadi, että esimerkiksi 8 artiklan vastaiseksi väitetyn lapsen huostaanoton kohdalla valtiosisäisen muutoksenhakuelimen olisi voitava soveltaa sopimuksen 8 artiklaa, vaan kansalliseen lastensuojelulainsäädäntöön sisältyvät säännökset ja muutoksenhakumahdollisuudet voivat olla riittäviä. Puheena oleva sopimusmääräys ei siis vaadi ihmisoikeussopimuksen "inkorporointia" valtiosisäiseen oikeuteen.

Mikäli oikeussuojakeinojen puutteellisuudesta aiheutuvat näkökohdat ovat myötävaikuttaneet materiaalista artiklaa koskevan loukkauksen toteutumiseen, ei samaa asiaa välttämättä katsota tarpeelliseksi tutkia 13 artiklan näkökulmasta. Näin oli tapauksessa *Hokkanen v. Suomi* (1994), jossa 8 artiklaa koskevan loukkauksen katsottiin johtuvan osaltaan oikeuskeinojen tehottomuudesta.

"Tehokasta oikeussuojakeinoa" koskevaa vaatimusta voidaan pyrkiä havainnollistamaan oikeuskäytännöstä otetuilla esimerkeillä.

Saksan liittotasavallan lainsäädännön mukaista puhelinkuuntelua koskeneessa *Klass-tapauksessa* (1978) tuomioistuin totesi, että tällaisessa tapauksessa *effective remedy* tarkoittaa mahdollisimman tehokasta oikeussuojakeinoa salaisesta valvonnasta luonnostaan aiheutuvat rajoitukset huomioon ottaen. Näissä olosuhteissa itsensä valvotuksi tuntevan (normaalisti henkilö ei ole tietoinen valvonnasta) käytännössä merkitykseltään rajallinen mahdollisuus vedota erityiseen lain täytäntöönpanoa valvovaan komissioon sekä valtiosääntötuomioistuimeen on katsottu 13 artiklan valossa riittäväksi.

Leander-tapauksen (1987) taustalla oli Ruotsin suojelupoliisin pitämä kortisto, jossa olevien tietojen nojalla turvallisuusriskiksi luokitellulta henkilöltä voitiin evätä pääsy tiettyihin valtion virkoihin tai toi-

miin. Ruotsin hallituksen mukaan henkilöllä oli neljä eri oikeussuojakeinoa: 1) mahdollisuus hakea virkaa ja valittaa (kielteisestä) päätöksestähallitukselle; 2) mahdollisuus pyytää poliisi hallitukselta lupaa perehtyä itseään koskeviin tietoihin sekä saada tässä suhteessa annettu kielteinen päätös viime kädessä *Regeringsrättenin* tutkittavaksi; 3) mahdollisuus kannella oikeusasiamiehelle; 4) mahdollisuus kannella oikeuskanslerille. Tuomioistuin katsoi (äänin 4-3), että yksinään mikään näistä ei ollut 13 artiklan mukainen tehokas oikeuskeino, mutta että asian luonteen huomioon ottaen niitä sekä Leanderin käyttämää mahdollisuutta kannella hallitukselle poliisihallituksen toimista oli yhdessä tarkasteltuina pidettävä riittävinä. Tähän lopputulokseen päätyessään tuomioistuin korosti myös Ruotsin asianomaiseen järjestelmään liittyvää parlamentaarista valvontaa.

Tapauksessa *Aksoy v. Turkki* (1996) oli 13 artiklan yhteydessä kysymys 3 artiklan - ja **nimenomaan kidutuksen kiellon** - loukkauksesta. Tuomioistuin korosti kiellon tärkeyteen viitaten, että tällaista loukkausta koskevan perusteltavissa oleva väitteen yhteydessä 13 artikla edellyttää mahdollisen korvausvaateen käsittelemisen lisäksi **perusteellista tutkimusta, jonka nojalla kohteluun syylliset henkilöt voidaan saattaa vastuuseen**. Lisäksi valittajalla tulee olla mahdollisuus myötävaikuttaa menettelyn kulkuun. Tuomioistuin viittasi siihen, että vaikka - toisin kuin on laita YK:n kidutuksen vastaisessa sopimuksessa - nimenomaista velvollisuutta tutkinnan suorittamiseksi ei ole säädetty ihmisoikeussopimuksessa, on sellainen osa 13 artiklan mukaista "tehokasta oikeussuojakeinoa" .

Tapauksessa *Mentes ym. v. Turkki* (1997) puolestaan korostettiin, että milloin henkilöllä on esitettävänä "perusteltavissa oleva väite" siitä, että turvallisuusjoukot tai muut valtion organit ovat tahallaan hävittäneet hänen kotinsa, edellyttää 13 artikla korvausmahdollisuuden lisäksi niin ikään **tehokasta tutkintaa**, johon kuuluu valittajan oikeus osallistua mielekkäästi menettelyyn syyllisten löytämiseksi ja rankaisemiseksi.

Tapauksessa *Ergi v. Turkki* (1998) tuomioistuin totesi, että 2 artiklan (oikeus elämään) kysymyksessä ollessa 13 artikla edellyttää enemmän kuin mitä sisältyy 2 artiklaan itseensä kuuluvaan tutkimisvelvollisuuteen. Sopimuksen 13 artikla vaatii tässäkin yhteydessä sekä vahingonkorvauksen saamisen että syyllisen rankaisemisen mahdollistavaa menettelyä, johon kuoleen henkilön oikeudenomistajilla on "effective access".

Tietyn oikeussuojakeinon riittävyys riippuu paljon **kysymyksessä olevista olosuhteista**. Niinpä jos esimerkiksi ministerin (tai ministeriön) vahvistaman vankilaohjesäännön mukaisesta menettelystä - eli ohjesäännön sisällöstä sellaisenaan - valitetaan, **ei ministeri (ministeriö) itse voine tarjota tehokasta oikeussuojakeinoa**, kun taas tilanne saattaa olla toinen, mikäli ohjeita väitetään rikotun.

Viitattakoon lopuksi tuomioistuimen lokakuussa 2000 tapauksessa *Kudla v. Puola* antamaan tärkeään ennakkopäätökseen, **jonka mukaan 13 artikla soveltuu - pääsäännöstä poiketen - myös 6 artiklan osalta tehtyihin valituksiin, mikäli kysymys on prosessin pituudesta**²⁰⁵.¶

4.11 Perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisvelvollisuus ja oikeuksien väärinkäytön kieltö

Perustuslain 22 §:ssä säädetty turvaamisvelvollisuus on ulotettu perusoikeuksien ohella myös ihmisoikeuksiin. Ihmisoikeussopimusten määräykset, jotka on asianmukaisessa järjestyksessä saatettu valtiosisäisesti voimaan, kuuluvat myös siihen oikeusjärjestykseen, jota on noudatettava julkisen vallan toiminnassa. Ihmisoikeussopimusten määräyksissä sopimusvaltioille on asetettu nimenomaisia toimintavelvollisuuksia.

Hallituksen esityksessä todettiin perusoikeuksien tosiasiallisen toteutumisen vaativan usein julkiselta vallalta aktiivisia toimenpiteitä esimerkiksi suojaamiseksi ulkopuolisilta loukkauksilta tai tosiasiallisten edellytysten luomiseksi oikeuksien käyttämiselle (HE 309/1993vp). Edellä mainittuun soveltuu mielestäni hyvin seuraava siteeraus: ¶Pankkikriisin yksityiskohdat ovat vain harvojen ihmisten tiedossa, sillä kriisin puhjettua pankkiviranomaiset, poliitikot ja ministerit alkoivat tuhon määrätietoisena salaamisen. Mitä synkemmäksi tilanne muodostui, sitä tiiviimmin salaisuuden verho suljettiin. Sitä vähemmän myös veronmaksajat ja tavalliset kansanedustajat saivat tietää tapahtumien kulusta¶²⁰⁶.

²⁰⁵ Euroopan ihmisoikeussopimus. Matti Pellonpää, s. 446 - 454

²⁰⁶ Pankkikirja, Antti-Pekka Pietilä, s. 15

Tuomioistuimissa velvollisuus turvata ihmisoikeuksien toteutuminen täsmentyy vaatimukseksi kotoperäisen lainsäädännön ihmisoikeusmyönteisestä tulkinnasta. Tätä vaatimusta on noudatettava myös hallintoviranomaisissa sovellettaessa lakeja ja alemmanasteisia säädöksiä yksittäistapauksissa. Yleinen turvaamisvelvollisuus on joidenkin nimenomaisten, esimerkiksi perustuslain 19 §:ssä asetettujen toimeksiantojen tavoin kohdistettu julkiseen valtaan. Myös tässä yhteydessä julkisen valta tarkoittaa ensi sijassa valtiota. Valtion organisaatioissa taas yleinen turvaamisvelvollisuus koskee yhtä hyvin eduskuntaa kuin tuomioistuimia ja hallintoviranomaisia. Eduskunta täyttää turvaamisvelvollisuuttaan lainsäädäntö- ja talousarviopäätöksillään. (vrt. määrärahojen kuten pankkituki, osoittamisenkieltoa käyttötarkoituksiin, jotka tekevät perusoikeudet tyhjiksi sekä lakimuutokset velallisen aseman johdonmukaiseen heikentämiseen) **Tuomioistuimissa turvaamisen pääpaino pitäisi olla perusoikeus- ja ihmisoikeusmyönteisessä tulkinnassa.**

4.11.1 Perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien turvaamisvelvollisuus

PL22 §. (11.6.1999/731) Perusoikeuksien turvaaminen. Julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

4.11.1.1 Perusoikeuksien toteutumisen turvaaminen

Suhde erityisiin toimeksiantoihin

Perusoikeussäännökset ovat osa oikeusjärjestystä, jota on noudatettava julkisen vallan toiminnassa, olkoon sitten kysymys lainsäädännöstä, hallinnosta tai tuomiovallan käyttämisestä. Kullakin valtioneuvoston alueella perusoikeussäännösten, kuten yleensäkin perustuslain, velvoittavuuteen liittyy kuitenkin omia erityispiirteitä.

Eräät perusoikeussäännökset sisältävät erityisiä toimeksiantoja, jotka edellyttävät aktiivista toimintaa ja jotka on kohdistettu joko lainsäätäjään tai yleensä julkiseen valtaan. Esimerkiksi perustuslain 6 §:n 4 momentin mukaan lailla säädetään tarkemmin siitä, miten sukupuolten tasa-arvoa edistetään. Perustuslain 19 §:n 4 momentti taas asettaa julkisen vallan tehtäväksi edistää jokaisen oikeutta asuntoon ja tukea omatoimisen asumisen järjestämistä. Nimenomaisia toimeksiantoja, jotka velvoittavat julkista valtaa aktiiviseen toimintaan, on erityisesti säännöksissä taloudellisista, sosiaalisista ja sivistyksellisistä oikeuksista eli TSS-oikeuksista.

Yksittäisten perusoikeussäännösten erityisiä toimeksiantoja täydentää perustuslain 22 §:ssä säädetty yleinen turvaamisvelvollisuus. Säännös on siinä mielessä epäitsenäinen, että se tulee sovellettavaksi vain yhdessä jonkin nimenomaisen perusoikeussäännöksen tai ihmisoikeusmääräyksen kanssa.

Julkisen vallan velvollisuutta aktiiviseen toimintaan on usein pidetty ominaisena nimenomaan TSS-oikeuksille. Perustuslain 22 § ulottaa tämän toimintavelvollisuuden myös muun tyyppisiin perusoikeuksiin, kuten vapausoikeuksiin, 14 §:ssä tarkoitettuihin osallistumisoikeuksiin, 17 §:ssä säänneltyihin kielellisiin ja kulttuurisiin oikeuksiin sekä 21 §:n oikeusturvaa koskeviin oikeuksiin. Yleistä turvaamisvelvollisuutta koskeva säännös on omiaan suhteellistamaan erityyppisten perusoikeuksien välisiä eroja. Kun TSS-oikeuksia koskeviin säännöksiin on otettu nimenomaisia lainsäätäjään tai yleensä julkiseen valtaan kohdistuvia toimeksiantoja, yleisen turvaamisvelvollisuuden merkitys korostuu muun tyyppisten perusoikeuksien yhteydessä.

Aineelliset toteutumisedellytykset

Perusoikeusuudistuksen esitöissä turvaamisvelvollisuus liitettiin perusoikeuksien tosiasiallisiin toteutumisedellytyksiin. Hallituksen esityksessä todettiin perusoikeuksien tosiasiallisen toteutumisen vaativan usein julkiselta vallalta aktiivisia toimenpiteitä esimerkiksi oikeuksien suojaamiseksi ulkopuolisilta loukkauksilta tai tosiasiallisten edellytysten luomiseksi oikeuksien käyttämiselle (HE 309/1993 vp, s. 75). Säännöksellä voidaan perustella julkisen vallan tietyn sisältöistä velvollisuutta turvata vaikkapa taloudellisin tukitoimin tosiasiallisia käyttämisedellytyksiä esimerkiksi sananvapaudelle (PL 12 §) tai tieteen ja taiteen vapaudelle (PL 16.3 §).

Poikkeuslakien välttäminen

Hallituksen esityksen mukaan säännös korostaa perusoikeuksien aineellista turvaamista muodollisen,

menettelyvaatimuksiin liittyvän turvan rinnalla. "Aineellisen turvan" voi ymmärtää viittaavan perusoikeuksien tosiasiallisiin käyttämismahdollisuuksiin. Sille voidaan kuitenkin antaa myös toinen merkitys, joka liittyy perustuslakivaliokunnan perustuslain 74 §:n mukaisesti harjoittamaan ennakkolliseen perusoikeusvalvontaan.

Suomen perusoikeusjärjestelmän erityispiirteitä on mahdollisuus säätää perusoikeuksiin poikkeuksia lailla, joka ei muuta perustuslain tekstiä mutta joka käsitellään perustuslainsäätämisyjärjestyksessä. Perustuslain 22 §:n mukaisella turvaamisvelvollisuudella voidaan perustella vaatimusta, jonka mukaan perustuslakivaliokunnan ei tule perusoikeusvalvonnassaan kiinnittää huomiota vain lakiehdotusten muodolliseen käsittelyjärjestykseen. Valiokunnan tulee ensisijaisesti pyrkiä siihen, että ristiriidat perusoikeussäännösten kanssa vältetään tekemällä lakiehdotuksiin tarvittavat muutokset. Perustuslakivaliokunnan käytäntö on 1980-luvulta lähtien lisääntyvässä määrin vastannut tätä vaatimusta. Poikkeuslaeilla säädetyt rajoitukset perusoikeuksiin ovat olleet harvinaisia. Uusi perustuslaki esitöineen antaa lisätukea pyrkimykselle välttää poikkeuslakien käyttämistä. Perustuslain 73 §:ään otetun säännöksen mukaan poikkeuslailla voidaan tehdä perustuslaista vain rajattuja poikkeuksia. Hallituksen perustuslakiesityksen (HE 1/1998 vp, s. 125) mukaan poikkeuslailla ei voida puuttua sellaisiin perustuslain keskeisiin ratkaisuihin kuin perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuteen tai eduskunnan asemaan ylimpänä valtioelimenä. Esityksessä myös korostettiin, että säännöksen lähtökohtana on pidättyvä suhtautuminen poikkeuslakeihin ja poikkeusten alan rajoittaminen mahdollisimman kapeaksi. Lakiehdotusten ristiriidat perustuslain kanssa on ensisijaisesti *poistettava* ehdotuksia muuttamalla. Mikäli poikkeuslakiin turvautuminen osoittautuu välttämättömäksi, poikkeus on *rajattava* vain välttämättömään ja ilmaistava mahdollisimman tarkkarajaisesti. Samalla on harkittava poikkeuksen voimassaolon ajallista rajoittamista.

Perustuslakivaliokunta yhtyi uutta perustuslakia koskevassa mietinnössään (PeVM 10/1998 vp, s. 22-23) lähtökohtaan, jonka mukaan poikkeuslakimenettelyyn suhtaudutaan pidättyvästi. Valiokunnan mukaan on vältettävä säätämästä uusia, puhtaasti kansallisia perustuslaista poikkeavia lakeja. Poikkeuslakimenettelyyn on turvaututtava vain pakottavista syistä ja erityisen poikkeuksellisissa tapauksissa. Silloin kun poikkeuslain käyttäminen ei liity kansainvälisen veloitteen valtiosisäiseen voimaansaattamiseen, poikkeukset on valiokunnan mielestä pyrittävä säätämään määräaikaisina. Valiokunta painotti myös, että poikkeuslain säätämisasiakirjoista tulisi ilmetä, missä kohdin se poikkeaa perustuslaista. (ks. poikkeuslakimenettelystä myös edellä s. 155)

Perusoikeusmyönteinen tulkinta

Perustuslain 22 §:ssä säädetyllä turvaamisvelvollisuudella on merkitystä myös täsmennettäessä perusoikeussäännösten oikeusvaikutuksia tuomioistuinlaitoksessa ja hallinnossa. Ennen uuden perustuslain voimaantuloa hallitusmuodon 92 §:n 2 momenttia tulkittiin siten, että tuomioistuimilla tai hallintoviranomaisilla ei ollut oikeutta tutkia tavallisten lakien perustuslain mukaisuutta niin, että ne olisivat voineet jättää lain säännöksen soveltamatta sen vuoksi, että se on niiden mielestä ristiriidassa perustuslain kanssa. Tähän viitattiin myös perustuslakivaliokunnan perusoikeusuudistuksesta laatimassa mietinnössä (Pe VM 25/1994 vp, s. 3-4).

Perustuslakivaliokunta korosti mietinnössään tuomioistuinten velvollisuutta perusoikeusmyönteiseen tulkintaan, jolla mahdollinen ristiriita perusoikeussäännöksen ja tavallisen lain soveltamisratkaisun välillä tulee pyrkiä välttämään. Tuomioistuinten ja hallintoviranomaisten on valittava lain perusteltavissa olevista tulkintavaihtoehdoista se, joka parhaiten edistää perusoikeuksien tarkoituksen toteutumista ja joka ehkäisee ristiriidan perustuslain kanssa (PeVM 25/1994 vp, s. 4). Vaikka perustuslakivaliokunnan mietinnössä perusoikeusmyönteisen tulkinnan velvollisuutta korostettiin nimenomaan tuomioistuinlaitoksen yhteydessä, velvollisuudelle esitetyt perustelut pätevät myös hallintoviranomaisiin.

Uudella perustuslailla tuomioistuimille on säädetty oikeus ja velvollisuus antaa perustuslain säännökselle etusija silloin, kun lain säännöksen soveltaminen olisi käsiteltävänä olevassa asiassa ilmeisessä ristiriidassa perustuslain kanssa. Uusi säännös ei kuitenkaan tuomioistuintenkaan kohdalla ole lakkauttanut velvollisuutta perusoikeusmyönteiseen tulkintaan. Lakien ja perusoikeussäännösten väliset ristiriidat on edelleenkin pyrittävä ehkäisemään perusoikeusmyönteisellä tulkinnalla. Tätä korostettiin myös uuden perustuslain esitöissä (HE 1/1998 vp, s. 164 ja Pe VM 10/1998 vp, s. 30-31). On myös katsottava, että jos ristiriita on ehkäistävissä perusoikeusmyönteisellä tulkinnalla, se ei voi olla ilmeinen siten kuin perustuslain etusijaa koskevassa perustuslain 106 §:ssä tarkoitetaan.

Myös niitä lakia alemmanasteisia säännöksiä, joita tarkoitetaan perustuslain 107 §:ssä, on tulkittava perusoikeusmyönteisesti ja näin pyrittävä ehkäisemään niiden soveltamisen aiheuttama ristiriita

perusoikeuksien kanssa. Perustuslain 107 § vastaa aikaisempaa hallitusmuodon 92 §:n 2 momenttia ja kieltää soveltamasta lakia alemmanasteista säännöstä, joka on ristiriidassa perustuslain kanssa. Tämä kiello koskee 106 §:n etusijäsäännöksestä poiketen tuomioistuinten lisäksi myös hallintoviranomaisia. (ks. perusoikeusmyönteisestä tulkinnasta sekä PL 106 ja 107 §:n säännöksistä tarkemmin edellä s. 142) Perusoikeusmyönteinen tulkinta ja ääritilanteessa alemmanasteisen säännöksen jättäminen soveltamatta silloin, kun se johtaisi ristiriitaan perusoikeussäännöksen kanssa, ovat keskeisiä keinoja, joilla tuomioistuimet ja hallintoviranomaiset voivat täyttää perustuslain 22 §:ssä tarkoitettua turvaamisvelvollisuutta. Hallinnon on lisäksi otettava velvollisuutensa turvata perusoikeuksien toteutuminen huomioon lainvalmistelussa sekä muissa eduskunnan ja hallituksen päätösten valmistelutehtävissään.

Yksityisten väliset suhteet

Hallituksen perusoikeusuudistusta koskevan esityksen perusteluissa (HE 390/1993 vr, s. 75) korostettiin, että turvaamisvelvollisuus koskee perusoikeuksien toteutumista paitsi julkisen vallan ja yksityisten välisissä myös yksityisten keskinäisissä suhteissa. Tämä saattaa edellyttää esimerkiksi yksityisten välisissä suhteissa vaikuttavaa lainsäädäntöä, kuten rikoslain säännöksiä, joilla saatetaan rangaistavaksi esimerkiksi henkilökohtaisen koskemattomuuden ja vapauden, omaisuuden, yksityiselämän, kunnian tai kotirauhan loukkaukset (ks. myös PeVL 23/1997 vr).

Tuomioistuinten velvollisuus perusoikeusmyönteiseen tulkintaan ulottuu myös sellaisen lainsäädännön soveltamiseen, joka sääntelee yksityisten, kuten työnantajien ja työntekijöiden tai vuokranantajien ja vuokralaisten, välisiä suhteita. Vaatimus perusoikeusmyönteisestä tulkinnasta on erityisen tärkeä silloin, kun lainsäädäntö sääntelee sellaisia yksityisten välisiä suhteita, joita luonnehtii tosiasiallinen epäyhdenvertaisuus. Eri oikeudenaloilla vaikeiden oikeusjuttujen ratkaisemisessa sovellettavat yleiset oikeusperiaatteet saavat tukea uudistetuista perusoikeussäännöksistä.

4.11.2 Ihmisoikeuksien toteutumisen turvaaminen

Perustuslain 22 §:ssä säädetty turvaamisvelvollisuus on ulotettu perusoikeuksien ohella myös ihmisoikeuksiin.

Osa oikeusjärjestystä

Ihmisoikeussopimusten määräykset, jotka on asianmukaisessa järjestyksessä saatettu valtiosisäisesti voimaan, kuuluvat myös siihen oikeusjärjestykseen, jota on noudatettava julkisen vallan toiminnassa. Näiden määräysten asema kansallisessa oikeusjärjestyksessä riippuu tasosta, jolla niiden valtiosisäistä voimaansaattamista tarkoittava säädös on annettu. Tärkeimmistä Suomea sitovista ihmisoikeussopimuksista kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus eli KP-sopimus (SopS 8/1976), Euroopan ihmisoikeussopimus (SopS 19/1990) ja Euroopan sosiaalinen peruskirja (SopS 44/1991) on saatettu valtiosisäisesti voimaan lailla, taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus eli TSS-sopimus (SopS 6/1976) puolestaan asetuksella. ihmisoikeussopimusten valtiosisäistä voimaansaattamista voi jo sinänsä pitää yhtenä keinona, jolla julkinen valta toteuttaa 22 §:ssä säädettyä turvaamisvelvollisuuttaan. Ylimpiin valtioelimiimme kohdistuu valtiosisäisen velvoittavuuden ohella sopimusten kansainvälisoikeudellinen sitovuus. (ks. tarkemmin edellä s. 189)

TSS-oikeuksien toteuttaminen

Ihmisoikeussopimusten määräyksissä TSS-oikeuksista sopimusvaltioille on asetettu nimenomaisia toimintavelvollisuuksia. Lisäksi TSS-sopimuksessa on yleinen määräys sopimuksessa tunnustettujen oikeuksien toteuttamisesta. Sen mukaan "jokainen -- sopimusvaltio sitoutuu -täysimääräisesti käytettävissä olevien voimavarojensa mukaan ryhtymään toimenpiteisiin kaikin soveltuvin keinoin ja varsinkin lainsäädäntötoimenpitein tässä yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien toteuttamiseksi asteittain kokonaisuudessaan" (2(2) art). Kansainvälisoikeudelliset toimintavelvollisuudet kohdistuvat ensisijaisesti valtioon. Sopimusten valtiosisäisen voimaansaattamisen vuoksi niillä voi kuitenkin olla oikeudellista merkitystä myös muiden julkisen vallan organisaatioiden, kuten kuntien toiminnassa.

Vapausoikeuksien toteuttaminen

Kun jo sopimusmääräyksissä on asetettu TSS-oikeuksia koskevia toimintavelvollisuuksia, perustuslain 22 §:llä on suurempi periaatteellinen merkitys muiden ihmisoikeuksien toteuttamisen kannalta. Säännös korostaa julkisen vallan velvollisuutta turvata esimerkiksi niiden oikeuksien, jotka on vahvistettu KP-sopimuksessa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksessa, toteutuminen käytännössä. Se myös perustelee ihmisoikeussopimusten tulkintavaikutusta kotoperäisten säännösten soveltamisessa.

Julkisen vallan aktiivinen toimintavelvollisuus, joka liittyy myös vapausoikeuksien kaltaisiin oikeuksiin, on myös omiaan kaventamaan erityyppisten ihmisoikeuksien välisiä eroja. Näiltä osin kansallinen perusoikeussääntelymme vastaa kansainvälisen tason kehitystä.

Sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksessa (1 art.) että KP-sopimuksessa (2 art.) on määräys, jonka mukaan sopimusvaltiot sitoutuvat takaamaan kaikille oikeudenkäyttöpiiriinsä kuuluville sopimuksen tarkoittamat oikeudet. Sopimusten valvontakäytännössä on vakiintunut tulkinta, jonka mukaan sopimusvaltiot ovat velvollisia turvaamaan oikeudet käytännössä tehokkailla lainsäädännöllisillä ja muilla toimenpiteillä. KP-sopimuksen 2 artiklassa on lisäksi nimenomainen määräys, jonka mukaan kukin sopimusvaltio on velvollinen ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin toteuttaakseen lainsäädäntötoimin tai muulla tavalla ne sopimuksen tarkoittamat oikeudet, jotka eivät sopimusvaltiossa jo ole voimassa (ks. määräyksen tulkinnasta Nowak 1993, s. 26).

Ihmisoikeusmyönteinen tulkinta

Tuomioistuimissa velvollisuus turvata ihmisoikeuksien toteutuminen täsmentyy vaatimukseksi kotoperäisen lainsäädännön ihmisoikeusmyönteisestä tulkinnasta. Tätä vaatimusta on noudatettava myös hallintoviranomaisissa sovellettaessa lakeja ja alemmanasteisia säädöksiä yksittäistapauksissa.

Perustuslakivaliokunta tähdensi velvollisuutta ihmisoikeusmyönteiseen tulkintaan lausunnossaan, jonka se antoi Suomen liittymisestä Euroopan ihmisoikeussopimukseen ja sopimuksen valtiosisäistä voimaansaattamista tarkoittavasta lakiehdotuksesta (Pe VL 2/1990 vp). Perusoikeusuudistuksen eräs tavoite oli saattaa kansallinen perusoikeussääntely vastaamaan kansainvälisiä ihmisoikeusvelvoitteita. Lähtökohtana kansallisten perusoikeussäännösten ja ihmisoikeussopimusten vastaavien määräysten suhteissa on, että perusoikeudet takaavat vähintään ihmisoikeussuojaa vastaavan tason. Siksi voidaan arvioida, että ihmisoikeusmyönteistä tulkintaa koskevan vaatimuksen itsenäinen merkitys on perusoikeusuudistuksen jälkeen vähentynyt. (Ks. ihmisoikeusmyönteisestä tulkinnasta myös Scheinin 1991, erit. s. 47).

4.11.3 Julkisen valan käsite

Valtioelimet

Yleinen turvaamisvelvollisuus on joidenkin nimenomaisten, esimerkiksi perustuslain 19 §:ssä asetettujen toimeksiantojen tavoin kohdistettu julkiseen valtaan. Myös tässä yhteydessä "julkinen valta" tarkoittaa ensi sijassa valtiota. Valtion organisaatiossa taas yleinen turvaamisvelvollisuus koskee yhtä hyvin eduskuntaa kuin tuomioistuimia ja hallintoviranomaisia. Eri valtioelinten käytettävissä olevat keinot kuitenkin vaihtelevat.

Eduskunta täyttää turvaamisvelvollisuuttaan lainsäädäntö- ja talousarviopäätöksillään.

Perustuslakivaliokunta onkin eräistä lakiesityksistä antamissaan lausunnoissa todennut, että ehdotettu laki toteuttaa perusoikeuksien turvaamisvelvollisuutta. Näin valiokunta luonnehti esimerkiksi lausunnossaan Pe VL 43/1998 vp ehdotusta laiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta. *Tuomioistuimissa* turvaamisen pääpaino on perusoikeus- ja ihmisoikeusmyönteisessä *tulkinnassa*. *Hallinnossa* perusoikeuksia ja ihmisoikeuksia on pyrittävä turvaamaan paitsi lakeja sovellettaessa ja täytäntöön pantaessa myös lakeja ja muita poliittisten elinten päätöksiä valmisteltaessa²⁰⁷.

²⁰⁷ Perusoikeudet, Kaarlo Tuori s. 667 - 672

4.12 Ihmisoikeusloukkaukset, rikokset ihmisyyttä vastaan, joukkotuhonta ja henkinen kiduttaminen

Ihmisoikeudet ovat luonteeltaan yleismaailmallisia. Ne kuuluvat kaikille yhdenmukaisesti siinä maassa, jossa kyseiset sopimukset on ratifioitu. Suomessa merkittävimmät sopimukset on ratifioitu vasta 1980 luvun lopusta lähtien. Kyseisestä voimaansaattamispäivästä lähtien sopimukset ovat maassa sovellettavaa oikeutta. Teot, jotka on tehty ratifiointipäivän jälkeen tai mikäli ne olisi tehtykin ennen kyseistä päivämäärää ja jatkuvat edelleen ovat ne asioita joihin voidaan vedota sopimusten perusteella.

Convention on the Non-Applicability of Statutory Limitations to War Crimes and Crimes Against Humanity

í and resolutions 2184(XXI) of 12 December 1966 and 2202(XXI) of 16 December 1966 which **expressly condemned as crimes against humanity the violation of the economic and political rights** of the indigenous population on the one hand and the policies of apartheid on the other,²⁰⁸

Recalling resolutions of the Economic and Social Council of the United Nations 1074 D (XXXIX) of 28 July 1965 and 1158 (XLI) of 5 August 1966 on **the punishment of war criminals and of persons who have committed crimes against humanity**,
Noting that none of the solemn declarations, instruments or conventions relating to the prosecution and punishment of war crimes and crimes against humanity made provision for a period of limitation,
Considering that war crimes and **crimes against humanity are among the gravest crimes in international law**,
Convinced that **the effective punishment** of war crimes and **crimes against humanity is an important element in the prevention of such crimes, the protection of human rights and fundamental freedoms**, the encouragement of confidence, the furtherance of co-operation among peoples and the promotion of international peace and security,

Perusoikeudet yhdessä kansainvälisten sopimusten takaavien ihmisoikeuksien kanssa takaavat tietyt tarkkaan määritellyt ja kansainvälisen oikeuden hyväksymät ~~aminimi oikeudet~~ yhdenvertaisesti kaikille ihmisille.

Erityisesti sekä HM:n kuin perustuslain mukaan budjettivalta kuuluu eduskunnalle. Varojen käytölle on näin ollen ehdoton kielto tarkoituksiin, jotka loukkaavat kyseisiä oikeushyveitä. Tämä voidaan myös todeta ihmisoikeussopimuksista.

YK:n yleiskokouksen päätöslauselmien 2184 ja 2202 mukaan taloudellisten ja poliittisten oikeuksien **loukkaukset ovat rikoksia ihmisyyttä vastaan**. Tämä voidaan johtaa siitä, että kyseiset päätöslauselmat on annettu tiettyjä alkuperäisväestöjä ajatellen. Koska kuitenkin ihmisoikeudet ovat yleismaailmallisia voidaan todeta, että taloudelliset ja poliittiset oikeudet kuuluvat kaikille ilman syrjintää. Oikeudet voidaan johtaa myös TSS- ja KP-sopimuksista.

YK:n yleissopimuksen - YLEISSOPIMUS joukkotuhontana pidettävän rikoksen ehkäisemiseksi ja rankaisemiseksi E mukaan artiklassa I todetaan, että joukkotuhontaa voi siis tapahtua myös rauhan aikana. Pitäen mielessä päätöslauselmat 2184 ja 2202 sekä ihmisoikeuksien yleismaailmallisen luonteen voidaan Suomessa toteutettua valtion sekä kotimaisten ja ulkomaisten pankkien välistä salaista arvopaperistamisprosessin toteuttamista tarkastella myös oheisen yleissopimuksen valossa.

I artikla

Sopimuspuolet toteavat joukkotuhonnan, tapahtui se sitten **rauhan** tai sodan aikana, olevan **kansainvälisen oikeuden mukaan rikoksen**, jonka ehkäisemiseen ja rankaisemiseen ne sitoutuvat.

II artikla

Tässä yleissopimuksessa tarkoitetaan joukkotuhonnalla jokaista seuraavaa tekoa, joka tähtää jonkin kansallisen, etnillisen, rodullisen tai uskonnollisen ryhmän hävittämiseen tässä sen ominaisuudessa joko kokonaan tai osittain:

²⁰⁸ Convention on the Non-Applicability of Statutory Limitations to War Crimes and Crimes Against Humanity Adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution 2391 (XXIII) of 26 November 1968
entry into force 11 November 1970, in accordance with article VIII

- a) ryhmän jäsenten tappamista;
- b) **vaikean** ruumiillisen tai **henkisen vamman** aiheuttamista ryhmän jäsenille;
- c) **ryhmän elinehtojen tahallista huonontamista tarkoituksella aikaansaada sen fyysillinen hävittäminen joko kokonaan tai osittain**;
- d) toimenpiteiden toteuttamista, joiden tarkoituksena on syntyväisyyden ehkäiseminen ryhmän piirissä;
- e) lasten pakollista siirtämistä ryhmästä toiseen.

III artikla

Seuraavat teot ovat rangaistavia;

- a) **joukkotuhonta**;
- b) **salahanke joukkotuhonnan suorittamiseksi**;
- c) välitön ja julkinen yllytys joukkotuhontaan;
- d) joukkotuhonnan yritys;
- e) **osallisuus joukkotuhontaan**.

IV artikla

Joukkotuhontaan tai johonkin 3 artiklassa mainittuihin muihin rikoksiin **syyllystyneet henkilöt on rangaistava siitä riippumatta, ovatko he perustuslain mukaisesti hallitusvastuussa olevia henkilöitä (gouvernants), virkamiehiä taikka yksityisiä henkilöitä**.

V artikla

Sopimuspuolet sitoutuvat **perustuslakiensa** mukaisesti ryhtymään tämän yleissopimuksen määräysten voimaansaattamista varten tarpeelliseen lainsäädäntään ja erityisesti säätämään tehokkaita rangaistuksia joukkotuhontaan tai 3 artiklassa mainittuihin muihin tekoihin syyllystyneille henkilöille.

Eri tutkimukset näyttävät toteen kiistattomasti sen, että velallisille sekä heidän perheittensä jäsenille on aiheutettu kovaa henkistä kärsimystä ja vahinkoa. Ne ovat myös muuttuneet ruumiillisiksi erityyppisten sairauksien muodossa, joista mainittakoon sydän- ja verisuonisairaudet yms.

Ryhmän elinehtojen tahallinen huonontaminen voidaan todeta nimenomaan laitonta sopimusta hyväksikäyttämällä aiheutettiin poikkeuksellisen laajalle velallisosalle taloudellinen tuho. Tässä ohitettiin ihmisoikeussopimusten takaama omaisuudensuoja sekä KP ja TSS sopimusten takaamat oikeudet mm. asuntoon ja toimeentuloon. Erittäin tehokkaina keinoina ovat olleet lainsäädännön muutokset luottotietorekisterin sääntelemiseen, ulosottolainsäädännön säädökset sekä haastemenettelyn muutokset.

Voiko ihmisen tappaa lainsäädännöllä ja epäämällä uhreilta oikeudenmukainen lakia noudattava virnakoneisto. Ainakin tähän päätökseen päätyi eräs uhreista kesällä 2003, koska ei enää jaksanut taistella koneistoa vastaan. Tässä suhteessa ihmisten käyttäytyminen, itsetuhoisuuden yleistyminen yms. seikat ovat olleet tiedossa jo 1990 luvun alusta lähtien. Näin ollen viranomaiset ovat syyllystyneet ainakin kuolemantuottamuksiin.

Ryhmä määritelmä voidaan johtaa pankkien ja viranomaisten tekemistä listauksista velkakirjoittain, konttoreittain jne.

Toteutettua kansainvälistä arvopaperistamisprosessia voidaan myös tarkastella YK:n puitteissa tehdyn globalisaatiota käsittelevän yleissopimuksen valossa. Arvopaperistaminen on toimintaperiaatteeltaan nimenomaan globalisaation eli avautuneitten maailmanlaajuisten rahamarkkinoitten mukanaan tuoma tuote. Kyseistä mallia voidaan erityisen hyvin käyttää sekä positiivisessa mielessä kansantalouden rahoitusjärjestelmien kehittämiseksi, mutta erityisen hyvin se soveltuu myös ihmisoikeusrikosten peittelemiseen. Ainakin sellaisessa tapauksessa, jossa jokin valtio on mukana ja antaa tekijöille asiakirjojen salaamissuojan vedoten keinotekoiseen liikesalaisuusteemaan.

Recalling also the International Covenant on Civil and Political Rights and the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights,

Recognizing that all human rights are universal, indivisible, interdependent and interrelated and that the international community must treat human rights globally in a fair and equal manner, on the same footing, and with the same emphasis,

Realizing that globalization affects all countries differently and makes them more susceptible to external developments, positive and **negative**, including in the field of human rights,

Realizing also that **globalization is not merely an economic process but also has social, political, environmental, cultural and legal dimensions which have an impact on the full enjoyment of all human rights,**

Recognizing that multilateral mechanisms have a unique role to play in meeting the challenges and opportunities presented by globalization,

Noting that human beings strive for a world respectful of cultures, identities and human rights and in that regard work to ensure that all activities, including those affected by globalization, are consistent with these aims,

1. Recognizes that, while globalization, by its impact on, inter alia, the role of the State, may affect human rights, the promotion and **protection of all human rights is first and foremost the responsibility of the State**;

2. Underlines, therefore, the need to analyse the consequences of globalization on the full enjoyment of all human rights;²⁰⁹

Tarkastelussa voitaneen myös huomioida ratifioitu ihmisoikeussopimus **Kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastainen yleissopimus** 1 artikla sekä 16 artikla. YK:n ihmisoikeusasiakirjan kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen 1 artikla kohta 1 kuuluu seuraavasti:

¶Tässä yleissopimuksessa kidutuksella tarkoitetaan kaikkia tekoja, joilla aiheutetaan jollekulle tahallisesti kovaa kipua tai kovaa joko **henkistä** tai ruumiillista **kärsimystä** tietojen tai tunnustuksen saamiseksi häneltä tai kolmannelta henkilöltä, hänen rankaisemisekseen teosta, jonka hän tai kolmas henkilö on tehnyt tai epäillään tehneen, **hänen tai kolmannen henkilön pelottelemiseksi tai pakottamiseksi** taikka minkälaiseen tahansa **syrintään** perustuvasta syystä, kun **virkamies tai muu virallisessa asemassa toimiva henkilö aiheuttaa** sellaista kipua tai kärsimystä, **yllyttää** tai **suostuttaa niiden aiheuttamiseen** tai **hyväksyy sen hiljaisesti**. Kidutusta ei ole sellainen kipu tai kärsimys, joka saa alkunsa pelkästään laillisista seuraamuksista, joko niihin kuuluvana tai niihin liittyvänä¶

Samaisen sopimuksen artikla 16:

¶okainen sopimusvaltio sitoutuu ehkäisemään lainkäyttövaltaansa kuuluvalla alueella muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen, joka ei vastaa 1 artiklassa olevaa kidutuksen määritelmää silloin kun näihin tekoihin syyllistyy, yllyttää, suostuu tai **hiljaa myöntyy** virkamies tai muu virallisessa asemassa toimiva henkilö¶

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on toiminnassaan pohjannut tulkintansa varsin laajaan oikeuskäytäntöönsä seuraavasti: Kidutuksen ja muun epäinhimillisen kohtelun välillä on lähinnä aste-ero. Kidutus on siten epäinhimillisen kohtelun törkeä muoto, jolle on tunnusomaista erityisen vakava kärsimyksen aiheuttaminen. Kiduttamisen kielto, johon muotoon ihmisoikeussopimuksissa on säännökset kirjattu, koskee sekä fyysistä, että henkistä kohtelua ja on tarkoitettu kattamaan kaikki julmat, epäinhimilliset tai halventavat rangaistukset tai muun kohtelun muodot. Kiduttamisen käyttö rikostutkinnassa on kielletty lailla jo 1700 luvulla. Kidutus ei sinänsä ole sisällynyt ennen perustuslakia Suomen lainsäädäntöön vaan kidutuksen lainvastaisuutta on pidetty itsestään selvänä. Kidutuksen kiellon sisällyttäminen sekä perustuslakiin että ihmisoikeussopimukseen korostaa nimenomaan sitä, ettei henkisen ja fyysisen kärsimystä aiheuttavaa kohtelua tule sallia missään olosuhteissa. Suojaa kidutusta vastaan tarjoaa ennen muuta rikoslaki. Eduskunnan oikeusasiamies on katsonut yleisen edun vaativan, ettei henkeen tai terveyteen kohdistuvaa rikosta jätetä syyttämättä ilman perusteltua aihetta.

Arvioitaessa vielä lainsäätäjän mahdollisuuksia olla mukana tosiasiallisesti vaikuttamassa pankkikriisin uhrien oikeudelliseen asemaan sekä heidän henkisen vastarinnan murtamiseen tulee meidän tarkastella muutamia lainsäädännöllisiä asioita. 1990 luvun alussa toteutettu alioikeusuudistus nimenomaan poisti uhreilta oikeussuojan suhteessa vahvempaan osapuoleen. Lisäksi ulosottolain uudistukset sivullissääntöineen ovat aiheuttaneet sen, että velkainen henkilö ei esimerkiksi voi enää elää parisuhteessa henkilön kanssa, jolla on omaisuutta nimissään. Tämä sen takia, koska ulosottomies voi täysin vapaasti ulosmitata kenen tahansa omaisuutta velallisen lukuun vedoten siihen, että kyseinen omaisuus on tosiasiallisesti velallisen omaisuutta. Menetelmän mukaan Suomessa on jo ulosmitattu autoja, asuntoja ja muuta omaisuutta. Luottotietoja säätelevä laki antaa mahdollisuuden kirjata ihmisestä tietoja täysin pankkien yksipuolisesti antaman tiedon perusteella. Merkinnät ovat johtaneet siihen, että velkauhrien kyky saada töitä, vuokrata asunto, hankkia puhelin, ostaa itselleen tärkeitä jokapäiväiseen liittyviä asioita luotolla on poispyyhitty täydellisesti.

²⁰⁹ Globalization and its impact on the full enjoyment of all human rights - Commission on Human Rights resolution 1999/59

Tähän kaikkeen kun lisätään vielä presidentti Mauno Koiviston 6.5.1992 aloittama oikeusjärjestelmän halventaminen käsikyllä tuomioitten muokkaamisesta pankkimyönteisiksi on yksityisen ihmisen henkisen murtamisen järjestelmä täydellinen. Ryhmän elinehtojen tahallista huonontamista tarkoituksella aikaansaada sen fyysillinen hävittäminen joko kokonaan tai osittain on tosiasiallisesti myös kyetty toteuttamaan.

Pohdittaessa henkisen kiduttamisen käsitettä oikeusjärjestelmän kannalta tulee siinä huomioida muutamia käytäntöjä. Keskusrikospoliisi löysi tekemässään kotietsinnässä pankinjohtaja A:n kotoa, josta löytyi laatikkokaupalla Arsenalille kuuluvaa aineistoa. Asiakirjapiilosta löytyi myös kutakuinkin tarkka pankin lakimiesten laatima käsikirjoitus siitä, kuinka B-yhtiöt ajetaan alas, mitä pitää tuomioistuin saada uskomaan ja kuinka voidaan horjuttaa asiakkaan esittämää todistelua²¹⁰. Heille (Arsenal) prosessipetokset, asiakirjojen salaamiset, väärennökset, väärät valat. Ne ovat aivan normaalia arkipäivää. Mitään keinoja ei kaihdettu tämän oman päämäärän tavoittelussa²¹¹. Tuomioistuimissa asiakirjoja häviää, todistajalausuntoja muutetaan, todistajalausuntoja jätetään huomioimatta, ratkaisut pohjataan tahallaan vääristettyyn tulkintaan, jne. Lista on valittavan pitkä. Yksilö taistella tätä koneistoa vastaan, ilman laillista tukea ja apua on täysin mahdottomassa tilanteessa. Näin kai on tarkoituskin ollut. On lisäksi perusteltua syytä epäillä, että tuomarit, syyttäjät ja asianajajat ovat tienneet tai ainakin heidän olisi pitänyt tietää, että pankkien ja Arsenalin etuja ajetaan laittomin perustein.

Viimeisimpänä keinona näyttää olevan ihmisten uhkailuun vankeustuomiot, jotka on laustyönäqsaatettu voimaan. Ongelmana vaan on ollut se, että useimmat näistä näyttävät olevan sellaisia, ettei niille löydy tosiasiallista laillista pohjaa, tai myöhemmin on pulpahtanut esiin jo tuomiovaiheessa salattuja todistajalausuntoja, joissa esimerkiksi verottajan edustaja tunnustaa väärentäneensä poliisin pyynnöstä asiakirjan, jonka perusteella henkilölle on langetettu ehdoton vankeustuomio. Tästä käytännöstä selvästi on haluttu näkyvä esimerkki, jonka on toivottu häpeäpaalun tavoin estävän ihmisten suurempaa halua hakea itselleen oikeutta. Se on siis toteutettu ihmisten pelottelemiseksi. Median rooli ripustamassa näitä henkilöitä firsi puuhunqvaroitaviksi esimerkeiksi on ollut häkellyttävän massiivinen.

4.12.1 Tekekö ihminen huvikseen itsemurhan E erään yrittäjän kertomus

Yrittäjä laajensi liiketoimintaansa yhteistyössä rahoittavan pankkinsa kanssa. Kaikki sujui erittäin hyvin. Ennen kesää 1992 yrittäjä maksoi yhtiönsä toimesta ja pankinjohtajien pyynnöstä 1.000.000 markkaa eli noin ” 168.400 pankin osuuspääomaan, jotta pankin vakaavaraisuus säilyisi. Erehdyttikö pankki yrittäjää tässä tilanteessa luulemaan, että asiakassuhdetta jatkettaisiin vielä kesän jälkeen? Kesällä 1992 kuitenkin kaikki muuttui toisin. Kesällä 1992 pankit saivat valtion maksamaan luottotappion verovaroista, eli kun pankki sai kaadettua yrityksen tai yksilön, tästä aiheutuneet tappiot voitiin hakea valtion varoista. Valtio maksoi siis eräänlaista uuden ajan qpporahaaqqpankeille. Pankkiin oli haettu toisaalta Suomesta uusi henkilö hoitamaan vastuitten alasajon. Hän ilmoitti yrittäjälle suoraan, että liiketoiminnat on nyt loppu tässä pankissa. Yrittäjän yrittäessä järjestellä asioitaan toisaalla emopankin puolella kyseinen pankin uusi henkilö alkoi uhkailla selkeästi yrittäjää erilaisilla siviili- ja rikoskanteilla yms. tutkintapyynnöillä. Uhkailu oli suunnattu nimenomaan yrittäjän toimia kohtaan pelastaa omaisuutensa. Uhkailulla tähdättiin yrittäjän perheen, vaimon ja lapsien, turvallisuuteen. Vanhat johtajat saivat lähteä ja kyseinen qkaatajaqqjä hoitamaan hommansa loppuun. Yrittäjän saamien tietojen mukaan kaikki kyseisen pankin yritysasiakkaat kaadettiin ja haudattiin fuusioimalla pankki nk. roskapankkiin. Yrittäjä taisteltuaan omaisuutensa pelastamisesta väsyi täysin sekä sairastui erittäin vakavasti masennukseen ja on ollut hoidettavana. Hänen henkensä pelastui kuitenkin täpärästi. Otteita hänen lääkärinlausunnostaan; potilas selviytyi ihmissuhteissaan ja työssään aina kesään 1992 saakka, jolloin silloisen laman seurauksena liiketoimet ajautuivat romahdusmaisesti umpikujaan ja liiketoimet ajautuivat konkurssiin talvella 1993, jonka jälkeen potilas joutui henkiseen umpikujaan ja hänen maailmansa romahti täydellisesti viimein masentui syvästi ja **joutui täydelliseen epätoivoon**, jossa **potilas oli erittäin lähellä itsemurhaa . oli suunnitellut sen jo valmiiksi ja oli toteuttamassa sitä** päätyen kuitenkin avun hakemiseen o keskeisenä vaikuttajana masennuksen puhkeamiseen on ollut erittäin traumaattinen konkurssiprosessi, jonka yhteydessä potilas on **selvästi joutunut henkisen väkivallan ja painostuksen** kohteeksi. Lääkärin lausunnon on kirjoittanut psykiatrian erikoislääkäri ja psykoanalyttikko.

4.12.2 Pankki ja ulosottomies kiristävät kirjallisesti samassa jutussa

Yrittäjä on kaadettu pankin toimesta varsin kyseenalaisten laillisten asioiden vallitessa. Pankin juristi oli nimittäin saanut yrittäjältä valtakirjan toteuttaa tiettyjä oikeustoimia, mutta hän hakikin yhtiön konkurssiin.

²¹⁰ MOT ohjelma YLE1, 29.11.1999

²¹¹ MOT ohjelma YLE1, 29.11.1999

Kyseisestä asiasta yrittäjä teki poliisille tutkintapyynnön. Oikeudenkäynnin alettua indikoitiin jo heti aluksi vastaajan taholta ~~menkinen~~ näkemys siitä, että tuomari olisi merkittävästi pankin puolta asiassa. Tarina jatkuu sikäli mielenkiintoisesti, että kyseisen yksipuolisen tuomion pohjalta pankki on mitä ilmeisimmin ~~annustanut~~ ulosottomiehen toimimaan vielä samana päivänä yrittäjän tyttäriä ja puolisoa kohtaan. Hän alkoi ulosmittaamaan heidän omaisuuttaan ja tulojaan täysin keksityn noin 1.700.000 markan velan pohjalta. Annetussa tuomiossa kuitenkin lukee, että tyttäret sekä puoliso velvoitetaan suorittamaan vastaajaksi väitetyn ja prosessipudotetun yrittäjän veloista **pantin arvosta** seuraavat kantajan saatavat. Ulosottomies kuitenkin katsoi oikeudekseen tyhjentää puolison pankkitilit sekä aloittaa tyttärien ja puolison ahdistelu. Ulosottomies on myöntänyt hänelle puhelimitse soittaneelle henkilölle ulosmittauksen olevat vailla laillista pohjaa. Tässä vaiheessa dokumentoitua tapausta tulee esittää muutama kysymys seuraavasti: Toimiko tuomioistuimen puheenjohtaja yhteistyössä pankin kanssa ja kävivätkö nämä osapuolet neuvotteluja pankille vaikeaksi käyvän tapauksen voittamisesta? Millä toimilla pankki on saanut ulosottomiehen tekemään lainvastaisia oikeustoimia? Oliko pankin tarkoituksin koko prosessissa päästä vain puolisoon ja lapsiin käsiksi, voidakseen aloittaa kiristämisen?

Juttu jatkuu siten, että pankki aloitti ~~sopimus~~ neuvottelut vastaajan kanssa. Kirjallinen sovintoesitys toimitettiin vastaajalle samalla kun ulosottomies jatkaa ~~oukarointiaan~~ kohti muita perheenjäseniä. Sopimusehdotuksessa on muutamia mielenkiintoisia kohtia seuraavasti: **Pankilla on oikeus rauettaa tämä sopimus tai vaihtoehtoisesti saada yrittäjältä tämän sopimuksen perusteella sopimussakkona 200.000 markkaa, mikäli yrittäjän tekemä tutkintapyyntö aiheuttaa toimenpiteitä tai mikäli tutkintaa ei lopeteta neljässä kuukaudessa.**

Nyt on aiheellista kysyä: Syyllistyykö pankki kiristämiseen? Miten on mahdollista ja perusteltua pankilta vaatia sopimussakkoa yrittäjältä, mikäli heidän juristinsa on syyllistynyt rikokseen tai törkeään rikokseen tai poliisin jutturuuhkan vuoksi asian tutkinta kestää yli mainitun ajan? Pankilla on toimilupansa mukaan velvollisuus noudattaa Suomen lakia, miten on mahdollista, että pankki voi jatkaa pankkitoimintaa kun suojelee samalla rikollisuutta?

Kyseinen yrittäjä on prosessin aikana sairastunut vakavasti (sairautta ei voida parantaa), kärsinyt vakavista masennustiloista yms. seurauksista. Sopimuksen allekirjoittaessaan yrittäjä joutuisi myös hyväksymään sen, että kyseinen lainvastainen yksipuolinen tuomio jäisi lainvoimiseksi. Oliko siis pankilla vain ja ainoastaan tarve päästä lapsiin ja puolisoon ~~kiinni~~ voidakseen aloittaa yrittäjän kiristämisen ja onko pankin henkilöt yhdessä tuomioistuimentuomarin ja ulosottomiehen kanssa syyllistyneet tekoon, jonka tunnusmerkit voidaan johtaa kiduttamisen kieltävän ihmisoikeussopimuksen pohjalta.

Yrittäjä joutuneen kiristykseen uhrina allekirjoittamaan kyseisen sopimusehdotuksen. Hän on myös tarkastanut poliisilta voiko tutkintapyynnön vetää takaisin. Yllätyksekseen hän huomasi, ettei poliisi ollut kirjannut kyseistä tutkintapyyntöä itselleen vaikka se oli jätetty poliisille kirjallisena ja poliisi kertoi samasta pankin lakimiehestä tehdyn muitakin tutkintapyyntöjä. Rikosilmoitus löytyi kuitenkin poliisista siten, että yrittäjän lakimies soitti pankkiin, josta hänelle kerrottiin tarkkaan poliisimiehen nimi, jolla kyseiset asiakirjat ovat hallussaan!!!

Toinen merkittävä huomio tapauksessa on se, että Rahoitustarkastuksen päälakimiehelle on kerrottu asiakirjoin kyseinen tapaus. Hän ei aio puuttua asiaan pankkeja valvovana viranomaisena. Tiedusteltuamme asiaa häneltä . mikäli ette puutu asiaan niin mitkä teidän tehtävänne sitten ovat . hän vastasi meille, sitä hekin ovat kyselleet viimeaikoina sisäisissä keskusteluissaan.

4.12.3 Todistus televisiossa

Mirja Pyyköllä oli taannoin keskusteluohjelma YLE:n televisio-ohjelmistossa. Ohjelma esitettiin alkuvuodesta 2002. Hän haastatteli Professori Heimo Viinamäkeä. Professori Viinamäki totesi ohjelmassa olleensa mukana tekemässä tutkimuksia laman vaikutuksista mielenterveyteen ja sairastumisiin. Hän erityisen painokkaasti totesi sen, että **he kykenivät jo 1990 luvun alussa ennustamaan kokonaisvaikutukset ja vahingot. Näin ollen hän kertoi sen, että tehdyillä oikeustoimilla on suora syy-yhteys aiheutettuihin vahinkoihin (vrt. yleissopimus joukkotuhontana pidettävän rikoksen ehkäisemiseksi ja rankaisemiseksi artikla 2 ja artikla 4).**

4.13 Ihmisoikeuksia ei kunnioiteta Suomessa

Suomen eduskunta ja hallitus eivät miltään osin kunnioita YK:ta eikä Euroopan Neuvostoa, minkä nämä osittavat kävelemällä täysin ratifioitujen sopimusten yli. Ilmeisesti Suomen täytyy selviytymisprosessissaan joutua merkittävään selvittelyyn kansainvälisessä yhteydessä alkaakseen noudattaa tekemiään sopimuksia. On helppo yhtyä Heikki Karapuun mielipiteeseen aiemmin tässä luvussa. **On mahdollista, että virike TSS-sopimuksen oikeudellisen velvoittavuuden tunnustamiseen tulee kansainväliseltä taholta.** Kun lisäksi huomioimme kansainvälisen oikeuden tuomat mahdollisuudet voimme todeta, että meillä on silttenkin mahdollisuuksia hakea itsellemme oikeutta. Julkinen valta ei millään edellytyksin voi katsoa oikeudekseen polkea tietyn kansanryhmän laillisia oikeuksia. ²¹² Kyseisissä tapauksissa törkeät ihmisoikeusloukkaukset on kansainvälisesti määritelty niin sanotuiksi kansainvälisiksi rikoksiksi, joista voidaan syyttää paitsi rikosentekovaltiossa myös muussa valtiossa, vaikka tekijä tai uhri eivät olisi asianomaisen valtion kansalaisia. Eräissä tilanteissa kansallisissa tuomioistuimissa toteutuva rikosoikeudellinen vastuu on todettu riittämättömäksi esimerkiksi sen vuoksi, että ihmisoikeuksien raikeat loukkaukset olivat kansallisen lainsäädännön mukaan sallittuja tai **että rikosentekijän kansalaisuus- tai oleskeluvaltio on muusta syystä haluton asettamaan häntä syytteeseen.**²¹²

4.13.1 Virkamiehet väärentävät Euroopan Ihmisoikeustuomioistuimen ohjeet

Tutkintaprosessimme aikana on ollut mielenkiintoista huomata, että virkamiehet väärentävät HE:ssä englannin kielen käännökset kun asiaa esitellään eduskunnalle. Tämä linja on ollut myös vallalla kun kyseiset virkavastuulla toimivat virkamiehet laativat asiakirjoja tai internet sivustoja esimerkiksi neuvomaan kansalaisia tekemään Euroopan Ihmisoikeustuomioistuimen valitusta.

Kyseisistä läheistä on ²¹² oipsahtanut pois keskeinen elementti kansainvälisen oikeuden ja ihmisoikeuksien kannalta. Kyseisen ohjeen kohdassa 7 todetaan, että on mahdollista näyttöaineiston kanssa hakeutua suoraan Suomen ulkopuoliseen tuomioistuimeen (EIT) asiansa kanssa mikäli oikeussuojakeinot olisivat olleet tehottomia kansallisessa tuomioistuimessa.

Selvitetyämme asiaa saimme iloksemme todeta, että kääntäjä oli kyllä kääntänyt kohdan, mutta siitä eteenpäin prosessi petti. Miksiköhän!!!

4.14 Taloudellisen laman terveysvaikutuksia 1992 Æ 1993 Æ Yhteenveto ja johtopäätökset

²¹² Suomessa on eletty viime aikoina suurta yhteiskunnallisen murroksen aikaa. Laman taloudelliset vaikutukset ovat koskettaneet suurta osaa suomalaisista. Taloudelliset muutokset, arvojen uudistuminen ja poliittiset muutokset lähiympäristössä ovat koetelleet kansakunnan henkistä kanttia. Monille suomalaisille nämä mullistukset ovat merkinneet ajautumista ylivoimaisiin henkilökohtaisiin vaikeuksiin.

Lähes joka toisella ihmisellä tulot olivat heidän arvionsa mukaan pienentyneet viimeisen vuoden aikana ja 40 % ihmisistä uskoi niiden edelleen pienentyvän vuoden 1993 aikana. Varsinaisten pienituloisten joukko oli myös kasvanut. Viidesosalla kaikista ja kolmasosalla nuorista aikuisista nettotulot olivat jääneet alle 2500 markan kuukaudessa. Yhtä monet pitivät taloudellista toimeentuloaan huonona. Pienituloisten joukkoa oli kasvattanut erityisesti työttömyyden laajentuminen, sillä työttömistä joka toisella nettotulot olivat jääneet alle 2500 markan. Köyhiä suomalaisista oli noin 15 %. Nämä ihmiset elivät usein suoranaisessa puutteessa. Vakavia taloudellisia ongelmia oli noin 500 000 ihmisellä. Alle 35-vuotiaiden toimeentulo on viime aikoina heikentynyt erityisen selvästi (ks. Uusitalo 1993).

Ylivelkaantuminen on johtanut hyvin monet ihmiset taloudelliseen ahdinkoon. Noin 800 000 ihmisellä oli asuntovelkaa yli 100 000 markkaa. Työttömistä joka neljännellä oli näin suuri asuntolaina. Selvissä vaikeuksissa sekä asuntolainansa että jonkin muun pankkilainansa maksamisessa oli noin 200 000 ihmistä. Työttömistä näitä vaikeuksia oli joka viidennellä. Jonkin toisen henkilön lainaa oli takaamassa joka viides ja takauksensa maksomieheksi oli joutunut noin 50 000 ihmistä.

Työttömänä oli vajaa viidesosa työikäisistä, mutta viimeisen vuoden aikana joko työttömänä tai lomautettuna oli ollut peräti 40% miehistä ja 30 % naisista. Työttömäksi joutumista pelkää lisäksi noin 40 % ihmisistä.

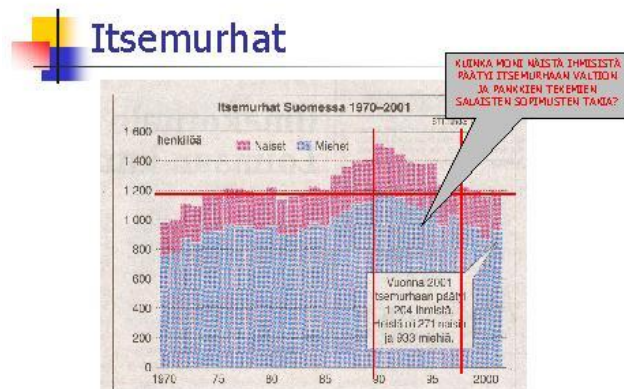
²¹² Perusoikeudet, Prof. Martin Scheinin, s. 756

Työttömyys koskettaa siten selvästi laajempaa ryhmää kuin kullakin hetkellä työttömänä olevia. Työttömistä joka toisella työttömyys oli kestänyt helmikuussa 1993 yli 6 kuukautta ja viides osalla yli vuoden. Työttömistä 15 % oli joutunut turvautumaan toimeentulotukeen ja joka neljäs oli saanut asumistukea.

Nälkää viimeisen vuoden aikana taloudellisista syistä oli nähnyt tämän tutkimuksen mukaan noin 100 000 ihmistä eli 30 000 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Nälkää nähneistä joka toisella tämä tila oli jatkunut ainakin useita kuukausia ja viidesosalla koko vuoden. Työttömistä ja taloudellisissa vaikeuksissa olleista nälkää oli nähnyt joka kymmenes ja pitkäaikaistyöttömistä sekä toimeentulotukea saavista lähes joka viides. Nälän näkemisen keskeisenä syynä oli pienituloisuus, sillä joka toisella nälkää nähneellä tuloja oli ollut alle 2500 kuukaudessa.

Ainakin lieviä mielenterveysoireita oli joka viidennellä ihmisellä. Heistä neljäsosa oli käyttänyt niiden lievittämiseen lääkkeitä. Mielenterveysongelmat olivat lisääntyneet erityisesti taloudellisia ongelmia kokevilla ja huonossa parisuhteessa olevilla. Työttömistä ja toimeentulotuen saajista sekä taloudellisista vaikeuksista kärsineistä joka kolmannella oli näitä oireita. Psykyinen pahoinvointi oli vuoden aikana lisääntynyt noin viidesosalla. Joka toinen oli tuntenut itsensä viime aikoina onnettomaksi ja masentuneeksi. Työttömät tunsivat usein itsensä arvottomiksi ja onnettomiksi ja he olivat menettäneet itseluottamustaan sekä tunteneet etteivät selviä vaikeuksistaan. Monilta terveiltäkin alkoi rapista usko tulevaisuuteen.

Itsemurhan tekemistä oli ajatellut noin 120 000 ihmistä ja sitä ilmoitti yrittäneensä noin 40000. Nämä luvut ovat noin kaksi kertaa korkeampia kuin vuotta aikaisemmin. Käytettävissä olevien ennakkotietojen mukaan itsemurhat tai niiden tietoon tulleet yritykset eivät olleet kuitenkaan lisääntyneet vuonna 1992 vuoteen 1991 verrattuna. Viime vuosina Suomessa on tehty vajaa 1500 itsemurhaa vuodessa (vuonna 1992 1451 itsemurhaa) ja yrityksiä on tullut ilmi noin kymmenen kertaa tätä enemmän. Ero kyselyn tulosten ja tilastojen välillä voi johtua osaksi siitä, että itsemurhayritysten jälkeen ei ole hakeuduttu yhtä usein hoitoon kuin aikaisemmin. Eräiden ulkomaisten selvitysten mukaan noin 1/3 itsemurhayrityksistä tulee palvelujärjestelmän tietoon. Itsemurhariskissä olevien ihmisten hoito on myös valtakunnallisen itsemurhaprojektin ansiosta parantunut. Myös Helsingissä tehdystä tutkimuksesta todettiin itsemurhayritysten lisääntyneen vuonna 1989 - 1992, mutta itsemurhien määrän pysyneen ennallaan (Ohbergym. 1993).

Itsemurha-ajatusten kasvu taas kuvaa väestön ahdistuneisuuden ja avuttomuuden muuttumista yhä useammin toivottomuudeksi. Jos asiat eivät kohtuullisessa ajassa käännä Suomessa parempaan suuntaan, tämä toivottomuus saattaa purkautua lisääntyvinä itsemurhina.

Itsemurha-ajatukset olivat vuoden aikana lisääntyneet voimakkaimmin suurimmassa ahdingossa olevilla. Työttömistä itsemurhaa kertoi ajatelleensa 7 %, pitkäaikaistyöttömistä 13 % ja toimeentulo tuen saajista 16 %. Talousvaikeuksista kärsivistä ja vailla tukea olevista sekä toimeentulotukea saavista työttömistä lähes viidesosa oli ajatellut itsemurhan tekemistä. Itsemurhaa ajattelivat erityisesti ne ihmiset, joilla oli mielenterveysoireita, lääkkeiden käyttöä, sosiaalisen tuen puutetta ja pessimistinen asenne omiin mahdollisuuksiin tulevaisuudessa. Hyvä parisuhde tai muu sosiaalinen tuki puolestaan ehkäisi itsemurha-ajatuksia.

Työttömyys on todettu monissa tutkimuksissa terveyden riskitekijäksi. Johdonmukaisesti työttömyys on lisännyt mielenterveysoireita ja vähentänyt kykyä nauttia elämästä (Fryer ja Payne 1986). Työttömillä on todettu myös muita suurempaa kuolleisuutta. Tämän kuolleisuuden syinä ovat olleet erityisesti onnettomuudet ja väkivalta, mutta myös sydän- ja verisuonitaudit (Martikainen 1990, Moser ym. 1987, Iversen ym. 1987, Carstairs ja Morris 1989, Starring ym. 1990). Fysiologisten stressireaktioiden on todettu olevan voimakkaimmillaan työttömyyttä joutumista ennakoitaessa (esim. hormonierityksen kiihtyminen ja verenpaineen kohoaminen), mutta jatkuvan vielä pitkään ensimmäisen työttömyysvuoden aikana (Kalimo

ym. 1993).

Taloudellisen tilanteensa arvioi vaikuttaneen haitallisesti parisuhteelleen 12 %. Työttömistä tätä mieltä oli joka neljäs. Taloudellisissa vaikeuksissa olevista ja toimeentulotukea saavista 30 % kertoi rahanpuutteenhaitallisesta vaikutuksesta parisuhteelle. Parisuhteen ristiriidat merkitsevät psyykille lisäkuormitusta. Tämän on todettu usein heijastuvan vanhempien ja lasten väliseen vuorovaikutukseen ja aiheuttavan sitä kautta ahdistusta myös lapsille (Ge ym. 1992). Tällä tavoin perheen vaikeudet kasautuvat ja kärjistyvät. Joka toinen taloudellisissa vaikeuksissa olevista ihmisistä eli huonossa parisuhteessa ja oli siten kaksinkertaisen kuormituksen alaisena. Heistä noin 70 % kärsikin psyykkisestä pahoinvoinnista. Jos tähän vielä yhdistyi pessimismi tulevaisuuden suhteen, pahoinvointia oli lähes jokaisella.

Lamalla on ollut viime aikoina kiistattomia ja merkittäviä vaikutuksia ihmisten henkisen pahoinvoinnin ja mielenterveysoireiden lisääntymiseen. Nämä ongelmat ovat lisääntyneet sekä aikaisemmin henkisesti tasapainoisilla (ks. Koskela ym. 1993 ja Viinamäki ym. 1993 toisaalla tässä raportissa) että jo aikaisemmin henkisesti pahoinvoinnista kärsineillä. Oireiden lisääntyminen ei ole rajoittunut pelkästään työttömiin ja ylivelkaksiin, vaan se ulottunut myös näiden ihmisten perhepiiriin ja työttömyyttä pelkääviin.

Vastoin odotuksia työttömien terveys näyttää vuoden aikana keskimäärin selvästi heikentyneen. Työttömien lukumäärän voimakkaasti kasvaessa olisi ollut syytä odottaa, että työttömyys kohtaa yhä terveempiä ihmisiä, jotka eivät normaalioloissa joutuisi ainakaan terveydentilansa vuoksi työttömiksi. Tämä osoittaa sen, että työttömyydellä on ollut välittömiä haitallisia vaikutuksia monien työttömien terveydelle. Monilla tämä terveyden kuormitus on alkanut jo ennen työttömäksi joutumista työttömyyden uhkan tiedostamisen seurauksena.

Pahimpina laman mielenterveysvaikutukset ovat kohdanneet pitkäaikaistyöttömiä ja taloudellisissa vaikeuksissa olevia, joilla ei ole riittävää sosiaalista tukea lähipiirissään tai jotka elävät huonossa ja psyykkisesti kuormittavassa parisuhteessa. Nämä ihmiset kokevat lisääntyvää toivottomuutta ja ovat usein lamaantuneita. Näistä vaikeuksista toipuminen ei useinkaan onnistu enää ihmisen omin voimin. Ylivelkaantuneille tarkoitettujen neuvontapalveluiden lisäksi näille ihmisille pitäisi tarjota myös muita tuki- ja neuvontapalveluita, joihin on helppo päästä ilman hankalaa jonotusta. Tämä on monille elämän ja kuoleman asia.

Tutkimuksen mukaan pitkäaikaistyöttömillä on selvästi muita useammin terveydellisiä ongelmia. Aikaisempien tutkimusten perusteella voidaan sanoa, että pitkäaikaistyöttömyyden haitalliset vaikutukset ovat toistaiseksi näkyvissä vain pieneltä osaltaan. Työttömyyden kesto on pitenevässä ja pitkäaikaistyöttömien joukko kasvamassa. Mitä pidempään työttömyys kestää, sitä suuremmaksi kasvaa sairastaminen ja ennenaikaisen kuolleisuuden riski. Ajan kuluessa fyysisen terveyden ongelmat tulevat yhä enemmän esille. Monissa sairauksissa kuten kasvaimissa, sydän- ja verisuonitaudeissa sekä hengityselinten sairauksissa niiden kehittyminen havaittavan taudin asteelle vie useita vuosia.

Ihmiset eivät psyykkisessä paineessaan aina pysty keskittymään, tekemään ratkaisuja ja olemaan luovia (Levi 1992). Osin tästä syystä työttömien laajamittainen yhteiskunnallinen organisoituminen asiansa puolustamiseen on hidasta²¹³.

4.15 Köyhiä ja kipeitä – Laman vaikutuksia terveyteen -1998

Naisten oman arvioiden perusteella miesten mielenterveysongelmien prevalenssi ei ollut juurikaan muuttunut vuosina 1992-1997. Naisten vastausten mukaan heidän mielenterveysongelmansa olivat sen sijaan yleistyneet vuodesta 1994 alkaen. Lisäys vastasi väestöosuutena noin 100 000 naista.

Miehillä mielenterveyshäiriöiden lisäys ilmeni GHQ-asteikon mukaan vain vuonna 1994 ja silloin erityisesti keski-ikäisillä. Saman GHQ-asteikon kuuden ensimmäisen kysymyksen perusteella miesten psyykinen pahoinvointi ei ollut juurikaan muuttunut seurantavuosina, mutta vuonna 1992 näin arvioitu pahoinvointi oli noin viisi prosenttiyksikköä alemmalla tasolla kuin muina vuosina.

Mielenterveyshäiriöitä ilmeni GHQ-asteikon mukaan naisilla merkittävästi muita vuosia useammin vuosina 1994-1995. Nuorilla ja keski-ikäisillä naisilla myös psyykkiset pahoinvointioireet olivat tällöin tuntuvasti muita vuosia yleisempiä. Ikänaisilla mielenterveyshäiriöiden huippuesiintyvyys sijoittui vuoteen 1995. Nuoria naisia

²¹³ Taloudellisen laman terveysvaikutuksia, Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisuja 1993:10

lukuun ottamatta myös naisten psyykkiset pahoinvointioireet olivat asettuneet vuoden 1992 jälkeen noin kymmenen prosenttiyksikköä korkeammalle tasolle.

Työttömillä naisilla ja yli kuusi kuukautta työttömänä olleilla miehillä oli noin kaksi kertaa muita useammin mielenterveysoireita. GHQ-asteikon mukaan yli kuusi kuukautta työttömänä olleilla oli myös kaksi kertaa muita useammin (miehet 26 %, naiset 39 %) mielenterveyshäiriö. Työttömät tunsivat varsin usein itsensä arvottomiksi ja onnettomiksi ja he olivat menettäneet itseluottamustaan sekä tunteneet etteivät selviä vaikeuksistaan. Työttömäksi jäämistä pelkäävillä naisillakin ilmeni edellä mainittuja oireita noin 1,5 kertaa muita naisia useammin.

Samoin velanmaksuvaikeuksissa olleilla tai köyhiksi määritellyillä ihmisillä oli noin kaksi kertaa useammin mielenterveyshäiriö. Samanlainen tilanne oli myös niillä nuorilla miehillä ja naisilla, jotka olivat saaneet toimeentulotukea.

Viimeisten kuuden kuukauden aikana psyykkisten oireiden tai ihmishuheongelmien takia *oli ollut* hoidossa vuonna 1997 2,5 % naisista ja 3,1 % miehistä. Nämä osuudet olivat korkeammat kuin aiempina seurantavuosina. Velka vaikeuksia kokeneet ja köyhät olivat olleet psyykkisten ongelmien vuoksi hoidossa 2-3 kertaa muita yleisemmin.

Itsemurha-ajatukset ja erityisesti itsemurhayritykset ovat psyykkisen epätoivon ilmaisu. Tässä tutkimuksessa itsemurhan tekemistä ajatelleita oli ollut väestöön suhteutettuna eri vuosina 90 000 - 125 000 ja sitä Yrittäneitä 15 000 . 50 000 . Keskimääräiset luvut olivat korkeimmat vuonna 1995, 110 000 itsemurhan tekemistä ajatellutta (3,1%) ja 28 000 itsemurhaa yrittänyttä (0,8%). Vuoden 1997 lukujen perusteella itsemurhan tekemistä oli ajatellut 90 000 ja yrittänyt 20 000 henkilöä.

Miehet olivat ajatelleet vain hieman useammin kuin naiset itsemurhan tekemistä, vaikka he tekevätkin yli kolme kertaa naisia useammin itsemurhan. Itsemurhayrityksissä sukupuoliero ei ollut lainkaan. Tämän tutkimuksen perusteella miesten itsemurhayritykset ovat johtaneet siten kuolemaan paljon naisia useammin. Itsemurhan tekemistä ajattelivat selvästi useammin ihmiset, joilla oli oman arvonsa mukaan huono terveydentila. jos ihmiset pitivät itseään mielenterveydeltään melko sairaina, ero muihin oli jo kymmenen kertainen. Tässä ryhmässä jopa 30% oli ajatellut itsemurhan tekemistä.

Työttömillä miehillä itsemurhan tekemisen ajattelu oli ollut noin kolme kertaa ja naisilla noin kaksi kertaa yleisempää kuin muilla. Velanmaksuvaikeuksissa olleilla vastaava ero oli muuhun väestöön verrattuna 2-4 kertainen. Tähän ryhmään kuuluneista jopa 10-20 % oli ajatellut itsemurhan tekemistä. Osuus oli silti tuntuvasti vähemmän kuin vantaan velkaneuvonnan asiakkailla, joista peräti 34% oli ajatellut itsemurhan tekemistä vuonna 1994 (Nykänen ym. 1995). Näyttää siis oikeutetulta olettaa, että mitä suurempi ja pitkäkestoisempia taloudelliset vaikeudet ovat, sitä useammin niihin liittyy myös itsemurha-ajatuksia. Itsemurhan tekemistä olivat ajatelleet erityisesti ihmiset, joilla ilmeni mielenterveyshäiriö, psyykenlääkkeiden käyttöä, sosiaalisen tuen puutetta ja pessimistinen asenne tulevaisuuteen. Hyväksi arvioitu parisuhde tai muu toimiva sosiaalinen tuki näytti huomattavasti suojaavan itsemurha-ajatuksilta.

Taloudellisten ja psyykkisten vaikeuksien lisääntyessä korostuu sosiaalisen tuen merkitys ongelmien lievittäjänä. Mahdollisuus saada sosiaalista tukea vaihtelee luonnollisesti sen mukaan kuinka halukas ja/tai kyvykäs ihminen on sitä hakemaan, kuinka laaja ja aktiivinen hänen sosiaalinen verkostonsa on ja kuinka kyvykkäitä tai halukkaita läheiset ihmiset ovat antamaan tukea. Jos läheiset ovat myös itse psyykkisesti kovin kuormitettuja, heillä ei kenties ole voimaa tai haluakaan tukea muita. Laman aikana väestön sosiaalisesta verkostosta välittyi lisääntyvästi tietoja läheisten ihmisten erilaisista vaikeuksista. Muiden ihmisten huolien jakamisesta on voinut tulla psyykinen lisäkuorma ja se on saattanut vaikuttaa omien vaikeuksien käsittelyyn.

Ystäväpiiristä oli tullut vastaajien tietoon eniten ongelmia ja vaikeuksia vuonna 1994. Tällöin suuria taloudellisia vaikeuksia tiesi läheisessä ystäväpiirissä joka toinen vastaaja. Vuonna 1997 vastaava osuus oli kolmasosa. Myös tiedot läheisten ystäviensä työttömyydestä olivat yleisimmillään vuonna 1994. Työttömiä ystäviä oli silloin yhdeksällä kymmenestä, kun vuonna 1997 vastaava osuus oli 70 %. Sekä taloudelliset ongelmat että työttömyys olivat läheisillä ystäville vuonna 1997 kuitenkin vielä yleisempiä kuin vuonna 1992.

Läheisten ystäviensä vakavista sairastumistapauksista tiesi vuonna 1997 35%. Tämä oli seurattujen vuosien korkein osuus. Myös ystäviensä yllättävistä avo- tai avioeroista kertoivat entistä useammat. Vuonna 1997 niistä

tiesi 27% vastanneista. Läheisten ystävien ajatuksista tehdä itsemurha tai sen yrittämisestä mainitsi 8%. Miehillä tämä osuus oli hieman pienentynyt vuonna 1997 verrattuna aiempiin vuosiin.

Omissa ongelmissaan aivan tarpeeksi ymmärrystä ja tukea oli mielestään saanut keskimäärin 55 % miehistä ja 63 % naisista. Nuoret kokivat saaneensa sosiaalista tukea muita ikäryhmiä useammin ja naiset miehiä useammin kaikissa ikäryhmissä. Kokonaan vailla sosiaalista tukea koki olevansa 5 % miehistä ja 6 % naisista. Miehillä kokemukset sosiaalisesta tuesta poikkesivat muista vuosista vain vuonna 1994, jolloin kuusi prosenttiyksikköä muita vuosia harvemmat kokivat saaneensa sitä. Naisilla puolestaan oli vuodesta 1994 alkaen neljä prosenttiyksikköä pienempi niiden osuus, jotka eivät mielestään tarvinneet sosiaalista tukea.

Taloudellisella lamalla on ollut monenlaisia kielteisiä vaikutuksia parisuhteisiin.

Taloudellisen tilanteen vaikutukset parisuhteelle arvioitiin kielteisimmiksi vuonna 1994. Tällöin ne ilmoitti kielteisiksi 15 % vastanneista. Vuonna 1997 vastaava osuus oli vielä 11 %. Vuosina 1993-1995 taloudellisen tilanteen vaikutus parisuhteeseen arvioitiin useammin kielteiseksi kuin myönteiseksi. Vuosina 1992 ja 1997 tilanne oli sen sijaan päinvastainen.

Ihmiset, joilla oli riittämättömäksi koettu sosiaalinen tuki, olivat ajatelleet 3-4 kertaa muita useammin itsemurhan tekemistä. Jos vastaajalla oli ollut lisäksi vaikeuksia velkojensa maksamisessa, itsemurhan tekemisen ajattelu oli vielä 2-4 kertaa yleisempää sosiaalisen tuen eri osaryhmissä. Jos vastaajalla oli ollut samaan aikaan sekä riittämätön tuki että velkavaikeuksia, itsemurhan tekemistä oli ajatellut 14 % vastaajista. Vuonna 1997 riittäväksi sosiaalisen tukensa kokeneilla velkaisilla oli aiempia vuosia vähemmän itsemurha-ajatuksia. Riittämättömäksi sosiaalisen tukensa kokeneilla velkaisilla näitä ajatuksia oli sen sijaan yhtä useasti kuin aiemminkin.

Huonossa parisuhteessa elävät olivat ajatelleet itsemurhan tekemistä kolme kertaa useammin kuin hyvässä suhteessa elävät ja 1,5 kertaa useammin kuin vailla parisuhdetta olevat. Velkaongelmiin joutuneilla itsemurha-ajatuksia oli vielä 2-3 kertaa yleisempiä, jos he elivät huonossa parisuhteessa tai olivat kokonaan vailla suhdetta. Huonossa parisuhteessa olevista velkaisista 10 % oli ajatellut itsemurhan tekemistä. Hyvä parisuhde toimi puolestaan puskurina psyykkiseen epätoivoon ajautumista vastaan.

Tulevaisuuteen liittyvillä käsityksillä on monenlaisia yhteyksiä mielenterveyteen. Nämä asiat ovat sidoksissa toisiinsa. Vaikeaksi koettu tilanne koettelee mielenterveyttä ja mielenterveysoireet taas altistavat uskomaan, että pienetkin vaikeudet muuttuvat ylipääsemättömiksi.

Tulevaisuudenuskon yhteyttä mielenterveysoireisiin on tarkasteltu GHQ-asteikon avulla. Yhteys oli erittäin vahva. Ihmisistä, jotka uskoivat selviävänsä erinomaisesti tulevista asioistaan, vain 8 prosentilla oli mielenterveyshäiriö. Ilman suuria vaikeuksia selviämiseen uskovasta (ja suurimmasta) ryhmästä 20 prosentilla oli mielenterveyshäiriö. Jos tulevista asioista selviäminen tuntui vaikealta tai mahdottomalta, mielenterveyshäiriö oli jo 70 prosentilla.

Mielenterveyshäiriö oli lähes kaksi kertaa yleisempi velkaongelmista kärsivillä verrattuna muihin silloin, kun he vielä uskoivat selviävänsä tulevista asioistaan ilman suuria vaikeuksia. Vaikka mielenterveys olikin monissa tapauksissa jo horjunut, ei usko selviytymiseen ollut vielä mennyt. Jos usko sen sijaan oli pettänyt, olivat mielenterveysoireetkin yleensä vaivanneet velkaongelmista riippumatta. Epätoivoinen ihminen ei ilmeisesti jaksa paneutua enää uusiin ongelmiin.

Tämä kuva muuttuu hieman, kun tarkastellaan tulevaisuudenuskon ja velkavaikeuksien yhteyksiä itsemurha-ajatuksiin. Itsemurha-ajatuksia olivat noin viisi kertaa muita yleisempiä ihmisillä, jotka kokivat asioista selviämisen vaikeaksi tai mahdottomaksi. Tämän lisäksi itsemurha-ajatuksia olivat 2-3 kertaa muita yleisempiä velkavaikeuksista kärsivillä tulevaisuudenuskon eri osaryhmissä. Jopa ihmiset, jotka kokivat tulevaisuutensa vaikeaksi tai mahdottomaksi, ajattelivat itsemurhan tekemistä useammin, jos heitä vielä vaivasivat velkavaikeudet. Tähän ryhmään kuuluneista lähes viidesosa oli ajatellut itsemurhan tekemistä. Vaikeimmat ja toivottomimmat vuodet olivat 1993 ja 1994.

Ihmisten käsitykset ja uskomukset tulevasta elämästä vaikuttavat merkittävästi psyykkiseen hyvinvointiin. 1990-luvun aikana varsinkin omaa elämää koskevat taloudelliset odotukset olivat muuttuneet hyvin paljon. Pessimistinen asenne oman taloudellisen tilanteen suhteen oli hyvin merkittävä ja 1993, jolloin 40 % vastanneista uskoi tilanteensa kehittyvän vuonna 1994 heikompaan suuntaan. Tulevaisuuden odotukset

muuttuivat myönteisemmiksi vuonna 1995, jolloin useampi odotti seuraavalta vuodelta (1996) parempaa kuin heikompaa kehitystä omassa taloudellisessa tilanteessaan. Vuonna 1997 enää kymmenesosa vastaajista odotti tilanteensa muuttuvan heikommaksi vuoden 1998 aikana. Muutosta parempaan odotti joka neljäs ja erityisen usein nuoret miehet. Vuonna 1992 noin puolet ja vuonna 1997 noin 60 % vastaajista arvioi taloudellisen tilanteensa pysyvän ennallaan tulevana vuotena.

Lamaa ja työttömyyttä koskevat uutiset arvioi haitalliseksi oman elämänhalunsa suhteen miehistä enimmillään 16 % (vuonna 1993) ja naisista 18-19 % (vuosina 1993-1995). Julkinen lamakeskustelu vaikutti naisten mielialaan paljon pidempään kuin miesten. Vuonna 1997 vastaavat osuudet olivat pudonneet miehillä 7 prosenttiin ja naisilla 10 prosenttiin.

Huonoksi koettu terveys liittyi tulosten mukaan vahvasti siihen, että ihmiset olivat pessimistisiä tulevan selviämisen suhteen. Toimeentulotuen saajilla tämä pessimismi oli 2-3 kertaa muita yleisempää. Omalla arviolla tai uskolla tulevasta selviämisestä oli huomattava yhteys mielenterveysoireisiin. Esimerkiksi velka vaikeuksissa olevista ihmisistä, joista asioista selviäminen tuntui tulevaisuudessa vaikealta, joka viides oli ajatellut edeltävän vuoden kuluessa itsemurhan tekemistä.

Taloustilanteet lisäsivät merkittävästi pessimismia ja epä tietoisuutta tulevaisuuden suhteen. Velka vaikeuksissa olevat arvioivat 3-4 kertaa muita useammin tulevaisuudessa asioista selviämisen vaikeaksi saamastaan sosiaalisesta tuesta riippumatta. Jos vastaajalla oli sekä velkavaikeuksia että riittämätön sosiaalinen tuki, joka toinen koki asioista selviämisen tulevaisuudessa vaikeaksi. Vuonna 1997 sosiaalista tukea mielestään riittävästi saaneiden velkaongelmia kokeneiden usko tulevaisuuteen oli vahvistunut, vailla riittävä tukea olevilla velkaisilla tämä usko oli sen sijaan ennestään heikentynyt.

4.15.1 Miten lama vaikutti ihmisten elämään ja terveyteen?

1990-luvun taloudellisen laman syvin vaihe näyttää ajoittuneen tulosten perusteella vuoteen 1994 ja osaksi vielä vuoteen 1995. Jo vuonna 1993 ihmiset olivat hyvin pessimistisiä seuraavan vuoden taloudellisesta tilanteestaan. Vuonna 1994 puolet vastanneista raportoi henkilökohtaisten tulojensa vähentyneen edellisestä vuodesta. Näköalojen synkkyyttä vauhditti se, että vuonna 1994 yhdeksän ihmistä kymmenestä tiesi läheisten ystäviensä kokemasta työttömyydestä ja puolet tiesi ystäviensä kohdanneen suuria taloudellisia vaikeuksia. Vuonna 1997 nämä osuudet olivat vielä 70 % (työttömyys) ja kolmasosa (suuret taloudelliset vaikeudet). Vuonna 1997 vastanneiden arvio taloudellisesta tilastaan oli hyvin samankaltainen kuin seurannan alkaessa vuonna 1992.

Taloudellisen taantuman vaikeimmassa vaiheessa toimeentulonsa arvioi huonoksi 23 % väestöstä, joka vastaa noin 800 000 henkilöä. Köyhänä itseään piti noin 600 000 henkilöä (16 % väestöstä) ja velkojensa kanssa kokivat joitakin vaikeuksia yhtä useat. Toimeentulonsa huonoksi kokevia tai itseään köyhänä pitäviä oli eniten alle 35 vuotiaissa. Parisuhteessaan koki raskaista taloudellisista huolia vuosina 1994 ja 1995 noin 500 000 henkilöä.

Vuonna 1997 huonoksi toimeentulonsa kokeneiden määrä oli vähentynyt noin 200 000:lla (17 prosenttiin väestöstä) ja jonkinlaisissa velkavaikeuksissa olevien määrä noin 100 000:lla (500 000:teen). Samalla työttömyyden pelko oli vaikeimmista ajoista suunnilleen puolittunut.

Vastanneiden velkaongelmat olivat tulosten mukaan pahimmillaan vuonna 1994.

Ajatukset itsemurhan tekemisestä olivat yleisimmillään vuonna 1995. Itsemurhan tekemistä oli silloin ajatellut väestöön suhteutettuna 110 000 (3,1 %) ja sitä oli yrittänyt 28 000 (0,8 %) henkilöä. Nämä luvut vaihtelivat tutkimuksen muina vuosina välillä 90 000 - 125 000 ja 15 000 - 50 000.

Olemme tehneet aineistostamme joitakin syventäviä analyyseja ja selvittäneet muun muassa itsemurha-ajatuksia tai yrityksiä (Hintikka ym. 1998a). Taloudellisen taantuman aikana itsemurhayritykset olivat selvästi yleisempiä kuin mitä aiemmin on oletettu.

Tärkeä löydös oli myös se, että velanmaksuvaikeuksista kärsivät olivat muita useammin riskissä itsetuhoisuuden suhteen (ajatukset tai yritykset) (Hintikka ym. 1998b). Yhteys oli muista tekijöistä riippumaton ja osittaa edelleen, että taloudelliset vaikeudet ovat vakava mielenterveyden uhka²¹⁴.

²¹⁴ Köyhiä ja Kipeitä, Väestöntutkimuslaitos Väestöliitto D 34 1998

Stakes on toteuttanut seurantatutkimuksen Vantaan velkaneuvonnan asiakkaiden taloudellisesta ja terveydellisestä tilanteesta. Tutkimus on aivan tuore, vuoden 2000 lopulta. Keskeisiä lukuja mainitusta asiakirjasta:

- a) Nälkää oli nähnyt viimeisen vuoden aikana lähes 40% vastanneista,
- b) Terveytensä huonoksi koki kaksi kertaa useampi kuin vertailuluku koko väestöön,
- c) Diagnosoituja sairauksia puolitoista kertaa enemmän kuin väestöllä,
- d) Puolella näistä oli lieviä mielenterveysongelmia, väestöllä sama luku on 16%,
- e) Vakavasti mielenterveytensä menettäneitä oli kuusikertainen määrä,
- f) Itsemurhan tekemistä hautoi 22% kun se väestöllä on 3%,
- g) Uni- ja rauhoittavia lääkkeitä käytti noin kolmenkertainen määrä.

Perheiden ajautuminen talousvaikeuksiin selittää tuoreiden tutkimustulosten mukaan peräti puolet lapsilla lama-aikana ilmenneistä mielenterveysongelmista. Laman ja perheolojen vaikutusta tutkinut lastenpsykiatri Tytti Solantie Stakesista huomauttaa, että tulos on poikkeuksellinen. Yleensä yhden tekijän kontolle voidaan panna korkeintaan parikymmentä prosenttia jostakin tutkittavasta ilmiöstä²¹⁵.

Terveydentilan kielteiset muutokset taas merkitsevät huomattavaa poikkeamaa väestön pidemmän aikavälin terveyskehityksestä. Laman jälkeen terveydentilan pitäisi jälleen parantua ennakoitulla tavalla. Joidenkin sairauksien osalta tästä kehityksestä voidaan poiketa siksi, että osa laman terveydellisistä vaikutuksista tulee esille vasta muutaman vuoden kestäväen siirtymäajan jälkeen. Sairastuminen on näissä tapauksissa vaiheittain etenevä prosessi²¹⁶.

Lamalla on paitsi välittömiä ja lyhytaikaisia vaikutuksia myös välillisiä ja pitkäaikaisia vaikutuksia. Näistä tärkein tämän raportin kannalta on laman mahdollinen vaikutus seuraavaan sukupolveen, joka on viettänyt lapsuuttaan laman olosuhteissa. Tämä sukupolvi voi joutua maksamaan laman jälkilaskua²¹⁷.

YK:n kidutuksen vastaisen päivän teemana Helsingin Sanomat kirjoittivat artikkelin turvapaikkahakemusten käsittelyajoista. Turvapaikkahakemuksen pitkä käsittely muistuttaa kidutusprosessia, sanoo psykiatri Asko Rauta Kidutettujen kuntoutuskeskuksesta. Kidutukselle on tyypillistä, että uhria pidetään jatkuvassa epävarmuudessa. Hän joutuu odottamaan ja pelkäämään. Hän ei tiedä, onko toivoa tulevaisuudesta. Jos turvapaikkapäätöstä pitää odotella pitkään, jopa vuosia, tilanne on samantyyppinen; mitään ei voi suunnitella tulevan varalle, koska tulevaisuutta ei ole²¹⁸. Analysoitaessa edellistä psykiatri Raudan kertomaa voidaan todeta yhteneviä asioita niin sodan aikana uhriksi joutuneista ihmisistä kuin laman tuhoamista yksilöistä. Sana uhri sopii ensinnäkin molempiin. Laman uhrit voidaan todentaa sillä, että ensinnäkin julkisen vallan tekemät päätökset olivat syynä Suomen syvään lamaan. Kidutusta siis on seuraavat asiat:

- **Uhria pidetään jatkuvassa epävarmuudessa**
- **Hän joutuu odottamaan ja pelkäämään**
- **Hän ei tiedä, onko toivoa tulevaisuudesta**

EIT:n tekemien päätösten pohjalta voidaan selkeyttää henkisen kiduttamisen rajoja seuraavien esimerkkien valossa:

CASE OF SELÇUK AND ASKER v. TURKEY

(12/1997/796/998-999)

THE circumstances of the case

Introduction

²¹⁵ Hämeeen Sanomat, Talousahdinko selittää puolet lamalasten mielenterveyspulmista

²¹⁶ Köyhiä ja Kipeitä, Väestöntutkimuslaitos Väestöliitto, s. 118

²¹⁷ Köyhiä ja Kipeitä, Väestöntutkimuslaitos Väestöliitto, s. 127

²¹⁸ Helsingin Sanomat 26.6.2001

The first applicant, Mrs Keje Selçuk, was born in 1939. She is a widow and the mother of five children. The second applicant, Mr Smet Asker, was born in 1933. He is married to Mrs Fatma Asker and has seven children.

Until June 1993 both applicants, who are Turkish citizens of Kurdish origin, lived in the village of slamköy, but they have since moved to Diyarbakır.

Since approximately 1985, serious disturbances have raged in the south-east of Turkey between the security forces and the members of the PKK (Workers' Party of Kurdistan). This confrontation has so far, according to the most recent figures provided by the Government, claimed the lives of 4,036 civilians and 3,884 members of the security forces.

At the time of the Court's consideration of the case, ten of the eleven provinces of south-eastern Turkey had since 1987 been subjected to emergency rule.

slamköy, a scattered community of about 150 households, is situated in a mountainous region in the Kulp district, in the province of Diyarbakır in south-east Turkey, within the state of emergency region and near to a road that was used by members of the PKK.

The facts in this case are disputed.

The applicants' version of the facts

1. The applicants complain that soldiers from Kulp, under the command of Recep Cömert, the Commanding Officer of the Kulp gendarmerie (KÖK), deliberately burned their homes in slamköy on 16 June 1993 and, ten days later, returned to burn the mill partly owned by Mrs Selçuk.
2. They state that, some months earlier, the villagers had been warned by security forces that certain of their houses would be destroyed, on the grounds that they were allegedly used by the PKK, if the villagers did not leave slamköy, although they subsequently came to believe that this threat had been retracted.
3. Nonetheless, according to the applicants, on the morning of 16 June 1993 a large number of soldiers came to slamköy, under the command of CO Cömert, whom they knew as 'Recep' because he had come to the village on a number of previous occasions.

The soldiers went first to the house of Mr and Mrs Asker, which they forcibly entered and searched, telling the Askers to remove their possessions. However, while the latter were inside, trying to save their furniture and belongings, they realised that the soldiers had set fire to the house. Mr Asker told the Commission's delegates (see paragraph 26 below) that, had he and his wife not been able to escape through a door to the barn at the back of the house, they would have been asphyxiated. Villagers who attempted to extinguish the fire were prevented from doing so by the soldiers. The house, barn and all of Mr Asker's property, including his food stocks and poplar trees, were destroyed.

4. The security forces then went to Mrs Selçuk's house. They ejected her and some neighbours' children who were staying with her, poured petrol on the house and set fire to it. Villagers were again prevented from assisting and CO Cömert pushed Mrs Selçuk, leading her to understand that she should leave the village. She stayed that night in a neighbour's house in slamköy and the following day went to live with her daughter in Diyarbakır.

5. Approximately ten days later, on or about 25 June 1993, the soldiers returned to the village and burned down the mill co-owned by Mrs Selçuk and three others. Three other houses were set on fire in the village, two of them destroyed. Mrs Selçuk's brother-in-law, Mr Nesih Selçuk, telephoned her in Diyarbakır with the news.

6. Mr and Mrs Asker left slamköy on or about 25 June 1993; they saw the smoke from the fires as they were leaving. They went initially to Kulp, where Mr Asker lodged a petition with the District Governor, setting out the losses caused by the security forces and naming 'Recep' as the commanding officer. The District Governor apparently accepted the petition and referred it to the police, but Mr Asker never received a response to it.

The headman (*muhtar*) of slamköy at the time, Mr Sait Memi, also allegedly informed the District Governor approximately ten days after the incident that the houses had been burnt, although he attributed the burning to the PKK.

The Government's version of the facts

7. In his evidence to the Commission's delegates (see paragraph 26 below), CO Cömert explained that he had been stationed as commander of the Central Kulp gendarmerie between 15 July 1991 and 3 August 1993. He had visited slamköy on three occasions and knew Mr Asker and most of the other inhabitants. He did not, however, visit the village during the month of June 1993 and he had received no reports of any houses being burnt there at that time. When asked why he thought the applicants had named him, he told

the delegates that untrue allegations of this type had been made against him in the past in newspapers and a book.

8. The Government contended that the applicants' complaints were concocted by others and that they were acting under the influence of the PKK and/or with a view to obtaining money.

They submitted that the applicants' homes and possessions were destroyed by the PKK, which purported to replace the State in the region, as a punishment and a warning, since the villagers generally had good relations with the security forces. The two applicants in particular were law-abiding citizens with no history of anti-governmental activity. At the time of the events in question, Mr Asker's son was doing his military service, an activity which the PKK urged the people in the region to avoid, and Mrs Selçuk had one son in the army and another in the civil service.

9. The Government questioned whether Mrs Selçuk's mill was burned at all, but if it was, denied that this was done by security forces.

10. They further disputed that Mr Asker lodged any petition with the Kulp District Governor, since he could not produce any acknowledgment of receipt and no such petition was registered in the records.

Proceedings before the domestic authorities

11. Following the communication of the applications by the Commission to the Government on 15 April 1994, it appears that the Ministry of Justice (International Law and External Relations General Directorate) contacted the Principal Public Prosecutor's office in Diyarbakır, which in turn wrote to the Public Prosecutor's office in Kulp on 4 May 1994, enquiring whether the applicants had made any complaint and requesting that an investigation be initiated if they had not.

12. Since no petitions from the applicants could be traced, the Kulp public prosecutor opened investigation file 1994/57. On 11 May 1994, he requested the Kulp gendarmerie to ascertain the applicants' whereabouts and to invite them to come and see him as soon as possible and on 18 May 1994 he wrote to the District Governor asking whether any petition had been filed by Mr Asker. By letter dated 26 May 1994, Gendarme Captain Ali Ergulmez replied, on behalf of the District Governor, that an examination of the records disclosed that no complaint had been filed by Mr Asker.

13. Mr Asker made a statement to the public prosecutor on 20 June 1994 and Mrs Selçuk made one on 21 June 1994.

14. On 18 August 1994, the public prosecutor sent a request to the district gendarmerie commander for information to be given promptly as to whether an operation led by CO Cömert had been carried out at slamköy on 16 June 1993 and whether the applicants' houses had been burned by those units.

No reply to this enquiry was included with the documents from the investigation file provided to the Commission. Similarly, it appeared from that file that no statements were taken from the alleged perpetrators of the burning or from other villagers who might have witnessed events.

15. On 30 November 1994, the public prosecutor, Mr Erdal Yatmis, issued a decision of non-jurisdiction, stating that the matter concerned allegations of damage to property occurring in the winter months of 1993 during an intensive clash between the security forces and the PKK, and that since the security forces were involved in the course of their administrative duties, jurisdiction lay with the Administrative Council (see paragraph 44 below). Pursuant to this decision, the file was transferred to the Kulp District Governor on 30 November 1995.

The Commission's findings of fact

16. The Commission conducted an investigation with the assistance of the parties and accepted documentary evidence, including written witness statements and copies of the duty log of Kulp gendarmerie for the periods in question. Three delegates of the Commission heard the oral evidence of ten witnesses, including the applicants, Mr Asker's wife and Mrs Selçuk's brother-in-law, and five other former inhabitants of slamköy or its neighbouring hamlets (Necmettin Korkmaz, Tevfik Karaaslan, Sait Memi, Celal Eker and Şahin İmrek), and CO Cömert, in Ankara in February 1996. Four of the witnesses whose presence had been requested failed to attend the hearings, including the public prosecutors from Lice and Kulp (see paragraph 25 above). In addition, despite repeated requests from the Commission's secretariat and delegates, the Government failed to provide the complete set of records relating to the activities of the security forces in the Kulp district in June 1993.

In relation to the oral evidence, the Commission was aware of the difficulties attached to assessing evidence obtained orally through interpreters (in some cases via Kurdish and Turkish into English). It therefore paid careful attention to the meaning and significance which should be attributed to the statements of witnesses appearing before its delegates. In respect of both written and oral evidence, the Commission was aware that the cultural context of the applicants and the witnesses made it inevitable that dates and other details (in

particular, numerical details) lacked precision and did not consider that this by itself impinged upon the credibility of the testimony.

The Commission's findings of fact can be summarised as follows.

17. Early in the morning of 16 June 1993, a large force of gendarmes arrived in the village of slamköy. A number of them, under the apparent command of CO Cömert, went to Mr Asker's house. The house was set on fire, causing the destruction of the property and most of its contents. Mr and Mrs Asker ran inside the house in an attempt to save their possessions: this occurred either while the gendarmes were setting fire to the house by pouring petrol onto it, or just before; it was not established that the house was set on fire while the Askers were inside. Villagers came to see what was happening and were prevented from trying to put out the fire.

18. A number of gendarmes, including CO Cömert, then proceeded to Mrs Selçuk's house. Despite her protests, petrol was poured on her house, which was set on fire, by, or under the orders of, CO Cömert. Villagers, including two of those who gave evidence to the Commission's delegates, were prevented from putting out the fire. Mrs Selçuk's house and its contents were completely destroyed.

19. Mr and Mrs Asker left the village briefly and returned about ten days later. Mrs Selçuk spent the night or several nights in the village and then left to stay in Diyarbakır with her daughter.

20. On or about 26 June 1993, a force of gendarmes arrived in slamköy; they were seen on the road nearby and in the village itself. The mill belonging to Mrs Selçuk and others, which stood on a creek in slamköy, was set on fire and destroyed. CO Cömert was seen with the gendarmes at the mill when this occurred.

21. Mr Asker complained about the destruction of his home to the District Governor in Kulp, presenting a petition. No steps were taken in response to this.

22. Following these events, Mrs Selçuk and Mr and Mrs Asker moved to live permanently in Diyarbakır. slamköy was abandoned completely by the end of 1994 due to increased PKK activity.

MERITS

Alleged violation of Article 3 of the Convention

23. The applicants, referring to the circumstances of the destruction of their homes and their eviction from their village, maintained that there had been a breach of Article 3 of the Convention, which reads:

¶ No one shall be subjected to torture or to inhuman or degrading treatment or punishment.¶

24. The Government denied that there had been any security operation in the village on the dates in question and submitted that the houses had been burned by PKK terrorists (see paragraphs 18 and 19 above). There had therefore been no violation of Article 3 imputable to the State.

25. The Commission found the burning of the applicants' homes in their presence to be acts of violence and deliberate destruction in utter disregard for their safety and welfare, depriving them of most of their personal belongings and leaving them without shelter and assistance. It noted in particular Mr Asker's age and infirmity and the traumatic circumstances surrounding the burning of his house, which put him and his wife in danger from smoke and flames as they tried to save their belongings, and the fact that Mrs Selçuk had been induced to plead with CO Cömert who had insulted and pushed her. It accordingly found that the applicants had been subjected to inhuman and degrading treatment.

26. **Article 3, as the Court has observed on many occasions, enshrines one of the fundamental values of democratic society. Even in the most difficult of circumstances, such as the fight against organised terrorism and crime, the Convention prohibits in absolute terms torture or inhuman or degrading treatment or punishment. Unlike most of the substantive clauses of the Convention and of Protocols Nos. 1 and 4, Article 3 makes no provision for exceptions and no derogation from it is permissible under Article 15 even in the event of a public emergency threatening the life of the nation (see, *inter alia*, the above-mentioned Aksoy judgment, p. 2278, § 62).**

27. **The Court recalls that ill-treatment must attain a minimum level of severity if it is to fall within the scope of Article 3. The assessment of this minimum is relative: it depends on all the circumstances of the case, such as the duration of the treatment, its physical and/or mental effects and, in some cases, the sex, age and state of health of the victim (see, for example, the Soering v. the United Kingdom judgment of 7 July 1989, Series A no. 161, p. 39, § 100, and p. 43, §§ 108. 09).**

28. The Court refers to the facts which it finds to be established in the present case (see paragraphs 27, 28, 30 and 57 above). It recalls that Mrs Selçuk and Mr Asker were aged respectively 54 and 60 at the time and had lived in the village of slamköy all their lives (see paragraph 8 above). Their homes and most of their

property were destroyed by the security forces, depriving the applicants of their livelihoods and forcing them to leave their village. It would appear that the exercise was premeditated and carried out contemptuously and without respect for the feelings of the applicants. They were taken unprepared; they had to stand by and watch the burning of their homes; inadequate precautions were taken to secure the safety of Mr and Mrs Asker; Mrs Selçuk's protests were ignored, and no assistance was provided to them afterwards.

29. Bearing in mind in particular the manner in which the applicants' homes were destroyed (see the above-mentioned Akdivar and Others judgment, p. 1216, § 91) and their personal circumstances, it is clear that they must have been caused suffering of sufficient severity for the acts of the security forces to be categorised as inhuman treatment within the meaning of Article 3.

30. The Court recalls that the Commission made no finding as regards the underlying motive for the destruction of the applicants' property. However, even if it were the case that the acts in question were carried out without any intention of punishing the applicants, but instead to prevent their homes being used by terrorists or as a discouragement to others, this would not provide a justification for the ill-treatment.

31. In conclusion, the Court finds that the particular circumstances of this case disclose a violation of Article 3.

Kun edellä kuvattua tapausta vertaa pankkikriisin uhrien kohteluun ja dokumentoituihin faktoihin voitaneen kaikessa hiljaisuudessa todeta selkeä yhteneväisyys.

4.16 Kansainväliset tutkimukset tukevat joukkotuhonnan tunnusmerkistön täyttymistä

Yhdeksässä artikkelissa vuodelta 1995 on selostettu traumaperäisen stressihäiriön diagnostiikkaa. Taulukko 1:stä selvästi käy ilmi, että traumaperäinen stressihäiriö on yleinen onnettomuuksien ja sotakokemusten jälkeen

Taulukko 1. Traumaperäisen stressihäiriön (TPSH) esiintyvyys erilaisten stressitilanteiden jälkeen.

Tavallinen onnettomuus	alle 1 %
Luonnonkatastrofi	3 . 10 %
Sotakokemukset	15 . 35 %
Sota- ja sotavankeuskokemukset	30 . 75 %
Pitkäaikainen kidutus	noin 50 %
Keskitysleirivankeus (toinen maailmansota)	lähes 100 %
Yhdysvaltojen kokonaisväestö, elinaikainen	1.0 . 2.6 %

Taulukko 2. Lyhennelmä traumaperäisen stressihäiriön diagnostisista kriteereistä (Tautiluokitus 1987, osa 3).

- A. Henkilö on kokenut epätavallisen voimakkaan tapahtuman, joka olisi ollut melkein kenelle tahansa huomattavaa kärsimystä tuottava.
 - B. Traumaattinen tapahtuma koetaan jatkuvasti uudelleen tungettelevan mieleen palautumisen, painajaisten, toistumistuntemusten tai muistojen provosoiman ahdistuneisuuden muodossa (neljä esimerkkiä).
 - C. Traumaan liittyvien ärsykkeitten välttäminen tai siihen liittyvä psykogeeninen amnesia (kolme esimerkkiä) sekä reagointiherkkyyden turtuminen, jonka merkinä voi olla kiinnostuksen väheneminen, vieraantuneisuus, tunneilmaisujen rajoittuneisuus tai tulevaisuuden mahdollisuuksien kaventuminen (neljä esimerkkiä).
 - D. Lisääntyneen vireystason oireet, kuten nukahtamisvaikeus, ärtyisyys, keskittymisvaikeus, varuillaanolo ja pelokkuus sekä herkistyneet ruumiilliset reaktiot traumaattista tapahtumaa muistuttavissa tilanteissa (kuusi esimerkkiä).
 - E. Oireet (B, C ja D) ovat esiintyneet vähintään kuukauden ajan.
- Diagnoosiin edellytetään vähintään yksi kuvattu oire ryhmästä B, kolme ryhmästä C ja kaksi ryhmästä D.

Tarkastelemme nyt henkisiä traumoja eli psyykkistä traumaa. Silla ei ole "maallikon" sanamuotoa käytettynä: hulluus, hullu eli mielisairas-sanana kanssa mitään yhteyttä, eikä sellaisesta sairaudesta ole kysymys todellisuudessa. Kun kyseessä on trauma - tällainen tulee usein esim. liikenne- tai tapaturmaonnettomuudessa, sodassa, tulipalossa, Estonia-onnettomuudessa, ym. tilanteita on paljon. Ensinnä katsomme, mitä uskomus eli koululääketiede sanoo. Eli mitä Suomi ja jokainen lääkäri on velvollinen tunnustamaan WHO:n mukaan.

4.16.1 Trauma mielenterveyden järkyttäjänä

Psyykinen trauma liittyy tilanteisiin, jotka ovat omiaan uhkaamaan henkilön fyysistä olemassaoloa, sosiaalista turvallisuutta ja muita ihmisen perustarpeita. Traumaan liittyy jokin ulkoinen todellinen tapahtuma, jolla on merkitystä asianomaisen henkilön persoonallisuuteen, elämäntilanteeseen ja yksilöllisyyteen.

Keskeistä on, miten henkilö käsittää ja kokee jonkin traumaattisen tapahtuman.

Tyypillisiä järkyttäviä tilanteita ihmisen elämässä ovat hänen itsenäisyytensä uhkaavat seikat. Jokin **ulkoinen vaara**, sairaus, tapaturma, invaliditeetti tai **muu syy voi uhata ihmisen riippumattomuutta ja itsenäisyyttä**, jos järkytyksen jälkeen ei ole toipunut, voi sairaus kestää jopa elämän loppuun saakka.

Traumaattisen tapahtuman uudelleen kokeminen on TPSH:n keskeinen oire (Gersons ja Carlier 1992, Musalek ym. 1992, Hammond ym.1993), joka selvimmin erottaa tämän häiriön muista psyykkisistä häiriöistä. (Rubonis ja Bickman 1991), todettiin onnettomuuden jälkeisen psyykkisen kokonaissairastavuuden lisääntyneen keskimäärin 17 prosentti yksiköllä runsaan vuoden aikana verrattuna vastaavan yhteisön aiempaan sairastavuuteen tai vertailukelpoisen muun yhteisön sairastavuuslukuihin. Taulukossa mainitut stressireaktiot ovat yleensä lyhytkestoisia; esimerkiksi äkillinen stressireaktio voi kestää vain muutamia päiviä. Subakuutti stressireaktio ei sisälly tautiluokitukseen mutta on käytännössä - mm. sotilaspsykiatriassa - hyvin tunnettu erityinen häiriö, joka täyttää ajallisesti äkillisen stressireaktion ja traumaperäisen stressihäiriön väliin jäävän aukon (P 1993).

Käytännössä näillä kuitenkin tarkoitetaan pitempikestoisia muita tai tarkemmin määrittelemättömiä reaktioita vakavaan stressiin, jolloin häiriön muotona tulevat kyseeseen muutkin omilla tunnuksillaan koodattavat psyykkiset häiriöt.

Persoonallisuuden muutokset ovat aina pitkäkestoisia; edellytetty aikaraja on aina vähintään kaksi vuotta.

4.16.2 Artikkelista Tieteen Kuvalehti 3/2000

Nykyään puhutaan paljon ns. stressisairauksista. Pitkään kestävä stressireaktio vahingoittaa elimistöä kahdella tavalla: se altistaa sairauksille ja hidastaa toipumista. Ulkoisia tunnusmerkkejä vakavampia oireita ovat lihasten surkastuminen, luukato, kohonnut verenpaine ja erilaiset mielenterveysongelmat.

Lisämunaaiset erittävät steroidihormoneja, jotka vaikuttavat elimistön kykyyn käsitellä hiilihydraatteja, rasvoja, proteiineja ja kivennäisaineita. Jos elimistön rakennusaineita ei saada käyttöön normaaliin tapaan, keho alkaa väistämättä rapistua. Siksi pitkäaikainen stressi heikentää salakavalasti elimistön toimintakykyä ja altistaa sairauksille. Immuunijärjestelmän häiriöt helpottavat taudinaiheuttajien pääsyä elimistöön.

Koska pitkittynyt stressi horjuttaa terveyttä sekä suoraan että välillisesti heikentämällä immuunivastetta, sitä pidetään vakaville taudeille altistavana tekijänä mm. masennuksen, verenpainetaudin, sydän- ja verisuonitautien, suolistosairauksien, syövän ja diabeteksen synnyssä. Vikojen syntyä stressi edistää.

Japanissa tehdyssä tutkimuksessa on saatu viitteitä siitä, että yhteys on olemassa. Hiljattain Yhdysvalloissa julkistettujen tutkimustulosten mukaan stressi kolminkertaistaa sepelvaltimopotilaiden riskin kuolla sairauteensa.

Voimakkaan stressireaktion aiheuttaneen puhetilanteen aikana tutkijat tekivät havaintoja koehenkilöiden fyysisistä reaktioista. Kaikkien verenpaine kohosi huomattavasti, osalla ilmeni sydämen rytmihäiriöitä.

Seurantatutkimuksessa kävi ilmi, että useimmat sillä välin sydäninfarktiin kuolleista henkilöistä olivat kärsineet esiintymisen aikana stressireaktion aiheuttamista sydämen rytmihäiriöistä.

Tutkimusten perusteella on pidetty mahdollisena, että stressi altistaa diabetekselle. Yhdysvalloissa on todettu, että jatkuvasti normaalia suurempi kortisolimäärä vaikuttaa haiman insuliinieritykseen.

Päinvastoin kuin lyhytkestoinen stressireaktio pitkäaikainen stressi vaikuttaa kielteisesti ihmisen henkisiin kykyihin. Kun elimistö kärsii jatkuvasta stressistä, keskittymis- ja oppimiskyky sekä muisti heikkenevät.

Tutkimus- kohteena on ollut erityisesti hippokampus eli aivoturso, jolla on keskeinen asema oppimisessa ja muistamisessa.

On havaittu, että normaalia suurempi stressihormonipitoisuus vaikuttaa kielteisesti hippokampuksen hermosolujen toimintaan etenkin pitkällä aikavälillä. On todettu monenlaisia aivotoiminnan häiriöitä. Muun muassa välittäjäaineiksi kutsuttujen, hermosolujen väliseen viestintään vaikuttavien aineiden määrä vähenee. Kun stressi jatkuu kuukausia, hippokampuksesta alkaa tuhoutua hermosoluja. Havaintojen perusteella stressi on aivojen toimintakyvylle lähes yhtä suuri uhka kuin esimerkiksi aivo- verenvuoto tai aivoinfarkti.

Stressin takia kohonneiden glukokortikoidipitoisuuksien on todettu uhkaavan myös ihmisillä aivojen terveyttä. Tietoa stressin aiheuttamista aivomuutoksista on saatu tutkimalla henkilöitä, jotka ovat altistuneet stressin eri muodoille ja joiden glukokortikoiditaso on ollut poikkeuksellisen suuri. Nykykäsityksen mukaan stressin aivoja vahingoittava vaikutus perustuu siihen, että elimistössä on liikaa kortisolia ja muita glukokortikoideja.

Monet tutkimukset tukevat tätä näkemystä. Ihmisen ominaisuudet, kuten persoonallisuustekijät, altistavat jatkuvan stressin haittavaikutuksille.

- Herkistyminen kuitenkin madaltaa reaktiokynnystä, sanoo Rooseveltin yliopiston stressintutkimusinstituutin johtaja Jonathan Smith. Kun elimistö suorastaan sylkee stressikemikaaleja vereen, räjähdämme.
- Herkistyminen virittää aivot ylikerroksille, selittää psykologi Michael Meaney McGillin yliopistosta. Aivot liioittelevat reaktiotaan, ja stressihormonit tulvivat yli. Aivot käyttäytyvät kuin henki olisi vaakalaudalla.
- Monivuotiset tutkimuksemme ovat vakuuttaneet meidät siitä, että ihmiset todella tulevat allergisiksi stressille ja että altistuminen muuttaa aivojen toimintaa. Herkistynyt elimistö erittää kiihottavia hormoneja liikaa tai rauhoittavia liian vahan, vakuuttaa myös Seymour Levine Delawaren yliopistosta.

Ryöppy uusia tutkimuksia paljastaa, miten lieväkin stressi voi aiheuttaa monenlaisia muutoksia elimistössä. Tutkijat ovat muun muassa havainneet, että stressikemikaalit kuormittavat immuunijärjestelmää. Tuoreessa italialaistutkimuksessa havaittiin, että ensimmäistä kertaa laskuvarjolla hyppäävien sotilaiden hermosolujen kasvutekijän NGF:n tuotanto kiihtyi. NGF pitää hermosoluja elossa, mutta joitakin elimistön puolustussoluja se vahingoittaa. Sairastumisalttius lisääntyy. Näin stressi voi helpottaa flunssan iskemistä - tai jopa lisätä syöpäriskiä.

Myös lisämunaisten erittämän kortisoln ylituotanto vahingoittaa immuunipuolustusta ja altistaa ainakin nuhakuumeelle, sanoo psykologian professori Sheldon Cohen Carnegie Mellonin yliopistosta omaan tutkimukseensa viitaten. Mittaukset osoittivat, että stressaantuneiden koehenkilöiden veressä oli tavallista enemmän kortikoliberiinia. Tämä hormoni vapauttaa aivolisäkkeestä kortikotropiinia, joka puolestaan kiihdyttää kortisoln valmistusta. - Tässä on todennäköisin fysiologinen selitys siihen, miksi stressaantuneet ihmiset saavat flunssan tavallista helpommin, Cohen sanoo.

Jos hormonia on liikaa, tuloksena voi olla liikalihavuus, sydäntauti tai luiden haurastuminen. Hiljattain ilmestyneen Discover - lehden mukaan ylimääräinen kortisoli tuhoaa aivosolujakin heikentäen muistia.

Stressihormonit kietoutuvat myös reumaattiseen niveltulehdukseen. Kathleen Matt kollegoineen Arizonan yliopistosta on tutkinut reumaattista nivelsärkyä sairastavia ihmisiä ja havainnut, että itsensä rasittuneiksi ja kireiksi tuntevilla saattaa olla veressään prolaktiinia jopa kaksi kertaa enemmän kuin henkilöillä, joita stressi ei kiusaa. Aivolisäkkeen erittämä prolaktiini kertyy niveliin ja aiheuttaa turvotusta ja kipua. Nimenomaan prolaktiini on syypää niveltulehdukseen, joten alun alkuaan säryt juontuvat "stressista." Myös kortikotropiini voi vaikuttaa kiputuntemuksiin, saada ne jopa yltymään, koska se pystyy ehkäisemään elimistön omien kivunlievittäjien, endorfiinien, tuotannon.

Adrenaliini, jota lisämunaiset tuottavat stressitilanteessa, liitettiin ennen astmaan, nyt se yhdistetään myös infarktiin ja halvauksiin. - Tämä hormoni saa verihitaleet erittämään runsaasti ATP:ta, solujen energianlähteenä toimivaa yhdistettä, joka voi suurina pitoisuuksina johtaa sydänkohtaukseen tai aivohalvaukseen, koska se supistaa verisuonet nopeasti, sanoo Cornellin lääketieteellisen keskuksen sydänspecialisti Thomas Pickering.

Verenpaineeseen vaikuttavat myös dopamiini ja noradrenaliini: nekin supistavat suonia.

Joissakin tapauksissa traumaattinen stressireaktio sairastuttaa ihmisen vasta vuosikymmenien kuluttua. Tämän stressin salakavaluuden havaitsi Yalen lääketieteellisen korkeakoulun apulaisprofessori Lawrence Brass tutkiessaan toisen maailmansodan veteraaneja. Ilmeni, että sotavankeina olleilla miehillä esiintyi kahdeksan kertaa enemmän halvauksia kuin niillä, joita ei ollut vangittu.

Havainto hämmensi Brassin aluksi - onhan sydänkohtauksen ja halvauksen aiheuttavia hormoneja veressä runsaasti vain muutama tunti stressaavan tapahtuman jälkeen. Vähitellen hän alkoi aavistella, että stressiperäinen sairaus voi iskeä pitkiäkin aikojen kuluttua.

- Sotavankeus oli miehille niin raju kokemus, että trauman välittömät vaikutukset jäivät pysyviksi: Vankien neurohormonaalinen järjestelmä meni sekaisin. Se ei enää kyennyt erottamaan todellista stressiä vähäisemmästä rasituksesta vaan alkoi erittää toisia hormoneja liikaa ja toisia liian vahan pienimmästäkin ärsytyksestä.

- Kun tällainen hormonaalinen epäsuhta jatkuu vuosia tai vuosikymmeniä, sydän rasittuu ja veri kiertää huonosti, ja seurauksena voi olla halvaus. Ankarat stressikokemukset lisää halvausriskiä jopa enemmän kuin korkea verenpaine.

Ensimmäiset konkreettiset todisteet siitä, että stressi todella voi fyysisesti muuttaa ihmistä, saatiin viime vuonna, kun Kalifornian ja Yalen yliopistojen tutkimus uhreista valmistui.

Jos herkistyminen alkaa rajusta traumasta ja jos se johtaa kemiallisiin ja anatomisiin muutoksiin hermostossa, voisi olettaa että tuhovoimasta saataisiin todisteita helposti. Tutkijat testaavat biokemiallisia vaikutuksia koe-eläimillä. Massachusettsin yliopistossa tehty tutkimus osoittaa, että esimerkiksi rotta herkistyy stressille.

Kuka meistä herkistyy? Tiedämme, että herkistymistä tapahtuu, mutta emme tiedä, miten ankara stressin pitää olla tai millaisissa tilanteissa stressi vaikuttaa näin voimakkaasti. Emme todellakaan tiedä, Levine tunnustaa. Se on monimutkaisempi tapahtumasarja kuin stressihormonien määrän muutos. Yksilöissä on eroja.

Kun stressiä on ryhdytty tarkastelemaan biokemiallisena tapahtumasarjana, on alettu ymmärtää, että tarpeeksi voimakas henkinen rasitus voi muuttaa koko stressinkäsittelyjärjestelmän.

Tarkka selvittäminen edellyttää monen tieteenalan, kuten genetiikan, psykologian ja lääketieteen, yhteen nivomista. Samoin se vaatii, uuden teorian kehon ja mielen vuorovaikutuksesta. Raja biologian ja psykologian valista pyyhkiytyy sitä mukaa kuin tutkijat kartoittavat neurohormonien reittejä elimistössä. Jonathan Smith visioi jo päivää, "jolloin kehitetään lääkkeitä, jotka voivat virittää elimistön koko neurokemiallisen järjestelmän uudelleen". Hän arvioi, että kestää vuosia, ennen kuin täysin ymmärretään, miten traumat ja muu henkinen rasitus muuttavat neurokemiallisia prosessejamme. Mika itse asiassa on se mekanismi, jonka avulla psyykkinen stressi muokkaa aivojen viestintäjärjestelmää?

- Kaikkia tällaisia katastrofikkokemuksia seuraavat reaktiot muistuttavat toisiaan, ja ne ilmenevät lähes poikkeuksetta jokaisella vaikean onnettomuuden uhrilla. Lääketieteessä tila tunnetaan nimellä posttraumaattinen stressireaktio. Sen oireista yleisimpiä ovat unihäiriöt, päänsärky, huimaus, vatsakivut, pelkotilat, keskittymisvaikeudet. Reaktion erityistuntemerkkejä ovat myös toistuvat mielikuvat alkuperäisestä kauhukokemuksesta. Ne voivat laueta lievistäkin aistiärsyksistä.

Elimistössä vallitsee jatkuva sotatila. Elimistö kuluu, kun se vastaa päivittäisiin paineisiin kemikaaleilla, jotka on alusta alkaen tarkoitettu hätätilanteisiin. Loputon kemikaalipommitus nakertaa immuunijärjestelmää ja raivaa tien tulehduksille ja sairauksille. Stressihormonit syövyttävät ruoansulatuskanavaa ja keuhkoja edistäen vatsahaavaa ja astmaa. Ne voivat myös heikentää sydäntä.

Nyt näyttää todennäköisemmältä, että kemikaalit, joita traumaattinen stressireaktio vapauttaa, jäytävät elimistöä kohtalokkaasti, saavat sen hitaasti tappamaan itseään. Krooninen stressi on kuin hidas myrky, Jean King kiteyttää.²¹⁹

4.16.3 Syys-yhteys selvä päätetyn jokkotuhontarikoksen tunnusmerkistön täyttymiseksi

Katsottaessa Suomen laittomin toimin perus- ja ihmisoikeutensa menettäneiden ihmisten tarinoita voidaan joukosta poimia esiin tiettyjä esimerkkejä. Näistä törkeimmät ovat sellaisia, joissa valtion eli julkisen vallan omistamien, tukemien ja valtuuttamien pankkien edustajat valehtelevat oikeudessa, käyttävät lisäksi maksimaalisia niin siviili kuin rikosoikeudellisia toimenpiteitä, kuten kotietsinnät, tekaistut syytökset, päivittävätkasiakirjat yms. toimenpiteitä, joiden seurauksena kohteena oleva henkilö sairastuu vakavasti, kuolee tai suorittaa itsemurhan.

Peruskysymys näissä tapauksissa on siitä, kuinka paljon laittomia tai näennäisesti laillisia toimenpiteitä voidaan kohdistaa yksilöön kun hän näitten toimenpiteitten vaikutuksesta sairastuu vakavasti ja kuolee tai suorittaa itsemurhan, jolloin tapausta voidaan pitää tunnusmerkistöltään jo tekona, joka on henkirikos. Pahoinpitelyn ja törkeän pahoinpitelyn tunnusmerkistöt lienevät helpommin havaittavissa. Suomessa on mainittuja tapauksia useita. Näitä ei kuitenkaan ole tutkittu kenenkään toimesta. Itsemurha kuolintodistuksessa ei aina ole itsemurha tai ei näyttäisi takaavan tämän todenperäisyyttä.

Stakesin tekemän itsemurhatilaston mukaan vuosien 1989 . 1995 välillä on tilastollisesti tehty noin 500 E 600 itsemurhaa enemmän kuin keskiarvomäärä. Itsemurhayrityksiä ei tilastoida Suomessa, mutta tehtyjen tutkimusten mukaan näitä yrityksiä olisi tehnyt joitakin kymmeniätuhansia henkilöä kyseisenä ajanjaksona. Näitten lukujen takana on ihminen, joka on kohdannut jotain niin ylipääsemätöntä, että on valinnut kyseisen teon.

Toinen merkittävä kysymys on se, että ketkä ovat syllistyneet mainittuun tekoon. Lienee ainakin selvää, että toiminnassa mukana olleet pankinedustajat ja heidän toimeksiantosuhteessa olleet henkilöt ovat mukana tehdyssä toimessa, mutta mikä on pankin ylimmän johdon sekä hallituksen vastuu mainituissa tapauksissa. Kolmantena näkökantana on julkisen vallan vastuu kun he ovat asioista tienneet tai ainakin heidän olisi tullut tietää ja silti ovat hiljaa hyväksyneet toimet ja osallistuneet aktiivisesti tapauksien kulun alkuun saattamisessa ja toteutuneitten ihmisoikeusloukkauksien peittelemisessä.

²¹⁹ Suomen vakuutuslääkärit organisaatio ja uhrin s. 139 - 151

Tapaus: Keski-Pohjan Säästöpankki lainoitti maanviljelijä XXX. Henkilö ylivelkaantui raskaasti rahoittavan pankin tietien. Lainojen takaaajiksi pankki hyväksyi velallisen naapureita ja tuttavita, joilla ei ollut käsitystä velallisen taloudellisesta tilanteesta. Nimensä papereihin kirjoittivat YYY, ZZZ, NNN sekä MMM. YYY kuoli tammikuussa 1994, päivää sen jälkeen kun ulosottoviranomaisen lähettämän perintäkirjeen maksuaika oli täyttynyt. MMM menehtyi keväällä 1994. YYY:n kuoleman jälkeen Arsenal nosti velkomuskanteen kuolinpesää vastaan vaatien ensin pesältä ja myöhemmin myös pesän osakkailta miljoonan markan takausvastuita. ²²⁰ Almiin tuomion kanssa on helpompi neuvotella²²⁰.

Oikeudenkäynnin yhteydessä pankin lakimiehet ja asiamies salasivat myös oikeudelta, että velallinen oli ollut sekä maksukyvytön että ylivelkainen. Edelleen pankki salasi oikeudelta pankin laatiman vakuusarviolaskelman, joka olisi kiistattomasti osoittanut, että velallisen omat vakuudet ovat jo kauan aikaa olleet riittämättömät ja käytännössä velallisen vastuut ovat olleet pääosin takaaajien vastuulla. Edelleen maksukyvyttömän velallisen erääntynyt ja ilman vastatakausta ollut 200.000 markan notariaattiluotto järjestettiin uudelleen siten, että takaaajat erehdyttiin antamaan takauksensa uudelle luotolle, jolla pankinjohtajan kertoman mukaan piti hoitaa heidän aiemmin takaamia luottoja, mutta käytännössä sillä hoidettiin pankin luottotappioksi jäänyt vakuudeton notariaattiluotto. Asian todellinen laita selvisi vasta keskusrikospoliisin suorittamassa kotietsinnässä Arsenalin arkistoon. Esitutkinta aineiston perustella on syytä epäillä, että lainan järjestäneen pankinjohtajan lisäksi Arsenalin kolme lakimiestä ja kaksi asiamiestä on syyllistynyt törkeään petokseen ja avunantoon törkeässä petoksessa. Nyt esille tulleen aineiston valossa on ilmeisen selvää, että pankin lakimiehet ovat jo takausten perintävaiheessa olleet tietoisia asian todellisesta tilanteesta ja tarkoituksellisesti salanneet relevantit tosiseikat oikeudessa. Kuvatussa tapauksessa kaikkia perus- ja ihmisoikeuksia takaavia lakeja on rikottu suunnitelmallisesti, tahallisesti ja erittäin törkeästi. Törkeyttä lisää vielä erittäin pitkä aika, jonka kuluessa näihin rikoksiin on syyllistytty (1993 . jatkuu edelleen). Tapauksessa takaaajat ovat joutuneet alistumaan sellaiseen kohteluun, joka ei kuulu minkään oikeusvaltion perusperiaatteisiin. Henkilöt ovat kärsineet niin henkisistä erittäin tuskallisista väkivallan teoista kuin myös sairauksista, jotka ovat suora seuraus mainitusta henkisestä kiduttamisesta. Kaksi tähän rikokseen liittyvistä henkilöistä on menehtynyt prosessin aikana.

²²¹ Mitä tämä perusteeton perintä on maksanut sen uhreille? YYY kuoli vain päivä sen jälkeen, kun ulosottoon mennyt takausvelka oli erääntynyt maksettavaksi. Toinen iäkäs takaaaja kuoli muutaman kuukauden kuluttua siitä. Herra WWW: Kyllä se joudutti, kyllä sen näki heti, että päivä päivältä niinkö kunto huononi sitten ja rasitus kävi niin valtavaksi, että siitä tuli sitten se halvaus. Ja kun se halvaus tuli, niin viikon verran sen jälkeen²²¹.

Tapaukseen sisältyy perus- ja ihmisoikeuksien pohjalta ainakin seuraavia loukkauksia ja rikoksia:

1. Nämä henkilöt eivät ole saaneet riittävän nopeasti, helposti ja luotettavasti oikeutta Suomen oikeusjärjestelmässä. Näin muodoin eivät lisäksi ole tasavertaisessa asemassa, he eivät ole vapaita, eikä heidän turvallisuudestaan ole huolehdittu,
2. Heidän oikeuteensa omistaa ja harjoittaa ammattia Suomessa on kumottu täysin mielivaltaisesti. Heillä ei ole ollut oikeutta tänä ajanjaksona riittävään elintasoon, hyvinvointiin, ravintoon, omaan asuntoon,
3. Heidät on alistettu tietyn ryhmän toimesta (Arsenal) ja valtion suojeluksessa (Arsenalin hallitus, vakuusrahasto ja Arsenalin tarkastusvaliokunta) sellaiseen tilanteeseen, joka voidaan katsoa hävittäneen näiltä ihmisiltä mainittujen perus- ja ihmisoikeuksien nautinnan (²²² Kari Kantalainen: Tämä on omalla tavallaan yllätys, omalla tavallaan tietysti ehkä odotettavakin, koska meillä on varsin runsaasti erilaista palautetta sekä pankkikriisin jälkihoitoon, että Arsenalin työskentelyyn liittyvissä asioissa, ja tässä mielessä me esimerkiksi tarkastusvaliokunnan puitteissa omalta osaltamme nostimme valtiovarainministeriön harkittavaksi esimerkiksi Arsenalin hallituksen ja toimivan johdon tili- ja vastuuvapauden²²²),
4. Lisäksi mainitut henkilöt ovat alistettu kidutukseen, muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rangaistukseen,
5. Viimeisenä, tapauksessa ja mainitun prosessin aikana on kuollut kaksi henkilöä. Henkilöt ovat alistettu tekoihin, jotka täyttävät täysin tunnusmerkistöt kiduttamisesta, muusta julmasta, epäinhimillisestä tai halventavasta kohtelusta tai rangaistuksesta.

²²⁰ Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n perintäohjeet

²²¹ MOT ohjelma YLE1, 22.1.2001

²²² MOT ohjelma YLE1, 22.1.2001

Tapauksessa on lisäksi perusteltu syy uskoa sekä **ilmeinen syy-yhteys** on olemassa **ihmisoikeusloukkauksien ja kuolemien** välillä, jolloin olisi, tilanteen vakavuus huomioon ottaen ja oikeusvaltion peruseriaatteen huomioiden, aloitettava välittömästi tutkimukset **mahdollisen henkirikoksen selvittämiseksi ja toteamiseksi**. Edellä mainitussa tapauksessa takaajia auttamaan ryhtynyttä henkilöä pommitetaan erilaisilla syytteillä rikosilmoituksilla yms. asioilla. On erittäin perusteltua kysyä ovatko nämä näennäisesti lailliset toimet tähdätty vain tämän henkilön tuhoamiseksi, jotta hän ei kykenisi paljastamaan Arsenalin laittomuuksia. Ihmisoikeuksien kannalta lienee perusteltua kysyä syylistyykö tässä toimessa mainittu pankki edelleen uuteen vakavaan ihmisoikeusloukkaukseen valtion varoilla ja suojeluksessa.

4.17 Ovatko kaikki itsemurhat sittenkään itsemurhia

Yliopistollisella tasolla on myös olemassa kaksi eri tehtäväkokonaisuutta. Toisaalta on edelleen tutkittava ja mietittävä ihmisoikeusjärjestelmä sellaisenaan, sen eri osat ja ihmisoikeuspyrkimysten suhde todelliseen tilanteeseen. Toisena tehtävänä on antaa yksityiskohtaisempaa tietoa ihmisoikeuksien erityisalueilta liittyen ammatilliseen koulutukseen. **Lakimiehet tarvitsevat yleisen käsityksen lisäksi ihmisoikeuksista myös yksityiskohtaisemman käsityksen oikeudellisista ulottuvuuksista.** Yhteiskuntatieteilijöiden on tiedettävä ihmisoikeusjärjestelmän lisäksi myös, millä osoittimilla voidaan mitata todellista ihmisoikeuksien toteutumisen tilaa yhteiskunnassa ja syitä kiuluun, joka vallitsee ihmisoikeustavoitteiden ja todellisen tilanteen välillä. Lääketieteellisissä oppilaitoksissa on yleisen ihmisoikeustietouden ohella kiinnitettävä erityistä huomiota niihin oikeuksiin, joilla on merkitystä **lääketieteellisten ammattien kannalta**, kuten oikeus terveyteen, psykiatristen hoito laitosten potilaiden oikeudet, vankien ja pidätettyjen oikeudet, koska lääketieteen alan ammatti-ihmisiä kutsutaan myös hoitamaan näitä henkilöitä. **Erityisesti on kiinnitettävä huomiota lääketieteellisen henkilöstön estämiseen osallistumasta kidutukseen.**

Muunlaisissa ammattiin valmistavissa oppilaitoksissa, kuten vankilahenkilökuntaa kouluttavissa laitoksissa, psykiatristen laitosten henkilökuntaa kouluttavissa laitoksissa tai armeijan henkilökunnan koulutuslaitoksissa tarvitaan yleisen ihmisoikeusopetuksen ohella lisäksi erityisopetusta laillisista pakkotoimenpiteistä.²²³

Kuolintodistukseen tulee saada lääkärin merkintä kuolin syystä. Mitä tapahtuisi jos yhteiskunnassa olisi sellainen järjestö, johon kuuluisi poliiseja, tuomareita, syyttäjiä, verottajan edustajia, pankinjohtajia, liikemaailman edustajia, poliitikkoja yms. ammattinimikkeitä. Valtion edun nimissä järjestö alkaisi hoitaa asioitaan vain omien jäseniensä eduksi. Voisiko tuolloin olla mahdollista, että muutamia tapoja tai murhia siloteltaisiin itsemurhiksi. Itsemurhat ovat tapahtuneet sellaisten olosuhteitten vallitessa, jossa vuonna 1992 asiantuntijalääkärit, psykiatrit, ennustivat tulevat tapahtumat. Kyseinen tutkimus oli osaltaan ministeriön rahoittama ja näin ollen valtioneuvosto on tiennyt tai ainakin heidän olisi pitänyt tietää mitä ihmisille tapahtuu jos valitulla tiellä jatketaan. Kyseessä on mitä ilmeisimmin henkirikos.

Toinen merkittävä kysymys tulee nk. vakuutuslääkärien toiminnasta. vakuutuslääkäri kirjoittaa aina vakuutusyhtiölle myönteisen lausunnon tapauksessa. Vahingon kärsinyt uhri taistelee oikeuksiensa puolesta kyseisiä lausuntoja vastaan. Vakuutuslääkäri lähes aina kirjoittaessaan lausuntoa ei ole nähnyt potilasta saati sitten tutkinut häntä. Kysymys tässä yhteydessä on mahdollisesta henkisestä kiduttamisesta sekä kyseisten lääkärin osallistumisesta prosessiin.

Seuraavassa esittelen tapauksen, joka on Olli Närin omien muistiinpanojensa pohjalta tekemän kirjan lainaus. Kirjan nimi on Herkkuja, huijareita ja kotiryysiä Suomi 1944 . 2000. Jokainen lukija tehkööt omat johtopäätöksensä lainauksesta:

4.7.1 OSUUSPANKIT PANEVAT PAREMMAKSIIDÉ ruumiita pankin ympäristössä

Osuuspankkijärjestö kuului samaan yritysryhmään kuin Hankkija. Se oli läheisessä yhteistyössä Keskustapuolueen ja MTK:n kanssa. Tämä todettiin aikanaan Mekesin yhteydessä. Merkittävissä asemassa osuuspankkijärjestössä ovat toimineet monet tunnetut keskustalaiset poliitikot.

Esimerkiksi Esa Timonen oli OKO:n hallintoneuvoston puheenjohtaja 1975-1991 ja Johannes Virolainen oli OKL:n hallintoneuvoston puheenjohtaja 1960-1982. "Herrana on hyvä olla ilman vastuuta".

²²³ Kansainväliset ihmisoikeudet 1988, Asbjørn Eide, Norjan ihmisoikeuksien johtaja

Osuuspankkien johtajatkin halusivat saada verotonta rahaa huvituksiin ja omiin yrityksiinsä. He seurasivat miten Hankkija peri va1ikoidui1ta asiakkailtaan 40% korkoa. Suojelu toimi tehokkaasti eikä kukaan puuttunut tähän. Kun kerran osuuspankki järjestöllä oli samat suojelijat kuin Hankkijalla niin täytyihän sen heillekin onnistua. Osuuspankkien johtajat tunsivat myös hyvin asiakkansa ja heidän poliittisen taustansa.

1970-luvun lopulla tuli osuuspankeissa ja säästöpankeissa yleisesti käyttöön ns. notariaattitalletukset ja notariaattiluotot. Samanaikaisesti alettiin luotoista periä ns. luotonvarausprovisiota. Sitä perittiin luoton uudistamisen yhteydessä. Korkeimmillaan sitä saattoi periä 1.5%. Missään ei kuitenkaan määrätty sitä miten usein luotto voitiin uudistaa. Tämä antoi osuuspankin johtajille täysin mielivaltaiset mahdollisuudet asiakkaalta luotosta perittävän koron määrittämiseen. Pahimmillaan luotto pantiin kahden viikon vekseliksi ja aina uudistamisen yhteydessä siitä perittiin 18% vuotuista korkoa ja 1.5% pääomalle luotonvarausprovisiota. Tällaisella korolla pystyttiin nujertamaan hyvinkin yritys lyhyessä ajassa ja ottamaan se johtajan ja hänen kavereittensa haltuun.

Notariaattitalletuksen pankinjohtaja saattoi lainata kenelle halusi. Notariaattitalletuksesta maksettiin korkoa 8% ja kun se lainattiin johtajan määräämälle yritykselle vekselinä siitä perittiin normaalista 18% vuotuista korkoa ja uudistamisen yhteydessä 1.5% luotonvarausprovisiota. Tämän järjestelmän mukana osuuspankeissa ja säästöpankeissa alkoi liikkua runsaasti kaikenlaista hämärää rahaa, joka ennen pitkää johti täysin rikolliseen toimintaan.

"Ei kukaan tee hyvää, jos saa rankaisematta tehdä pahaa", sanoi jo Machiavelli aikanaan 500 vuotta sitten. Niin osuuspankit kuin säästöpankitkin harjoittivat laajamittaista rakennustoimintaa. Asunnoilla oli kova kysyntä, ainakin Etelä-Suomessa jonne muutti koko ajan lisää väkeä muualta Suomesta. Osuuspankeilla ja säästöpankeilla oli omat kiinteistökeskuksensa, jotka hoitivat näitten asuntojen markkinoinnin. Rakennusyhtiöitten kesken käytiin kovaa kilpailua siitä kuka pääsi rakentamaan näitä pankkien rahoittamia rakennuksia. Tästä oli luonnollisena seurauksena se, että johtajille alettiin maksaa lahjuksia, jotta päästiin rakentamaan pankkien kanssa. Melko pian tämä johti sellaiseen käytäntöön, että aina kun alkoi tällainen uusi rakennusprojekti johtajalle maksettiin ns. kynnyksärahaa.

Johtajille kertyi täten runsaasti tällaista pimeää rahaa, joka kulki verotuksen ja kirjanpidon ulkopuolella. Tätä rahaa voitiin käyttää erilaisiin huvituksiin. Huvitusten hinnalla ei tässä tilanteessa ollut mitään merkitystä. Kun rahaa oli käytettävissä rajattomasti huvituksetkin olivat joskus omituisia, kuten muinaisessa Rooman valtakunnassa.

Näihin aikoihin ainakin Helsingin seudulla muutaman suuren osuuspankin johtajan erikoisharrastuksena oli imeskellä iltaisin yökerhoissa naisten korvia. Olen tämän itse todennut. En vain ymmärrä tällaista harrastusta. Eihän korvassa voi olla mitään makua. Luulisi, että tikkukaramellikin maistuu paremmalta.

On täysin uskomatonta mitä voi tapahtua pankkitoiminnassakin silloin kun suojelu eli ns. "Hyvä Veli"-järjestelmä toimii täydellä teholla. Kerron seuraavassa omiin kokemuksiini ja tekemiini muistiinpanoihin perustuen siitä, mitä minulle tapahtui joskus 1980 luvun puolivälissä.

Olin Porvoon Osuuspankin asiakas, koska olin aikoinaan saanut OKO:n pääjohtajalta tehtäväksi panna pankin asiat kuntoon, kuten olen jo aikaisemmin kertonut. En ollut minkään puolueen enkä yhdistyksen jäsen. Olin siten sopiva uhri pankin johtajille. Minulta alettiin periä tätä 40%:n korkoa luotoistani.

Mielestäni tämä oli koronkiskontaa. Kävin asiasta useita neuvotteluja Pankkitarkastusviraston ylijohtajan Jussi Linnamon kanssa. Minusta asia kuului pankkitarkastukselle, jonka olisi pitänyt puuttua tällaisiin asioihin. Osuuspankkien ja säästöpankkien tarkastuksen hoitivat nämä kumpikin järjestö itse, mikä oli tietysti täysin väärin. Asia oli hoidettu siten, että Pankkitarkastusviraston tehtävänä oli valvoa, että pankkitarkastus hoidettiin oikein ja hyvän kauppiastavan mukaan. Jussi Linnamo oli sitä mieltä, että Suomessa ei sodan jälkeen ole ollut yhtään koronkiskontatapausta. Jokainen tällaiseksi epäilty tapaus pitää erikseen viedä oikeuteen ja siitä pitää saada oikeuden tuomio. Olen edelleen sitä mieltä, että 40%:n korko luotoille on koronkiskontaa ja se tuhoaa lyhyessä ajassa yrityksen kuin yrityksen. Yritysten tuhoaminen lienee ollut osuuspankinjohtajien tarkoituskin, koska täten he pystyivät erilaisilla "rehellisillä" menetelmillä siirtämään pankin asiakkaitten omaisuutta itselleen. Erityisesti arvokkaat maa-alueet, asunto-osakkeet ja erilaiset kiinteistöt tuntuivat heitä kiinnostavan kovasti.

Jouduin läheltä seuraamaan tätä toimintaa, koska olin itse yksi osuuspankinjohtajien uhreista.

Minulla on kaksi poikaa Mikko ja Samuli. Molemmat opiskelivat maataloutta Yhdysvalloissa Oklahoma State Universityssä. He valmistuivat vuonna 1984. Silloin minä ryhdyin toimenpiteisiin päästäkseni irti tästä koronkiskonnasta. Elokuussa 1984 tein omistamallani maatilalla ns. sukupolvenvaihdon. Myin pääosan omistamastani tilasta pojilleni. Tähän tarkoitukseen saimme 6%:n korolla valtion lainaa. Tämä oli

siihen aikaan edullista rahaa, ainakin kun vertasi sitä aikaisemmin maksamaani 40%:n korkoon. Tällä valtionlainalla maksoimme pois pääosan luotostani Porvoon Osuuspankkiin.

Minulle jäi edelleen omistukseeni arvokas ranta-alue, jonka silloinen käypä arvo oli 4-5 miljoonaa. Jätin itselleni pienen luoton Porvoon Osuuspankkiin ja aioin maksaa sen, kun myyn yhden tontin tästä ranta-alueestani. Kuvittelin, että asiamme olivat nyt kunnossa ja ne hoidetaan järkevästi ja hyvän pankkitavan mukaan.

Toisin kuitenkin kävi.

Pankin apulaisjohtaja Olli Inkeri sanoi, että tehdään tästä luotostani nyt aluksi 3 kuukauden vekseli ja näin tehtiin. Olin vaimoni kanssa eräässä tilaisuudessa, jossa oli myös pankin toimitusjohtaja Yrjö Tuomala.

Hän sanoi vaimolleni illan kuluessa:

"Soita minulle lähipäivinä niin tehdään jotain kivaa. Sitten kun on tehty tämä kiva niin kyllä minä hoitelen nämä Ollin luotot kuntoon. Soita minulle töihin, älä soita kotiin, kun se Lissu on sellainen kun on, kuten tiedät".

Tämän tyyppin kivan tekemiset tiedettiin. Vaimoni otti rahansa pois Porvoon Osuuspankista ja siirtyi toisen pankin asiakkaaksi. Tunsin tämän pankinjohtajan hyvin, koska olin seurannut hänen toimiaan jo 1960-luvun alusta lähtien, jolloin hän oli tavallinen pankkivirkailija ja oli aina niska kyyryssä minun edessäni ja sanoi: "Kyllä herra agronomi, kyllä herra agronomi".

Tosi iljettävä tyyppi. Samanlainen kuin jotkut urheilujohtajat nykyisin. Tällaisia esiintyy aina silloin, kun pyörii iso raha. Kun sitten vekselini eräpäivä alkoi lähestyä menin keskustelemaan asiasta pankin apulaisjohtajan Olli Inkerin kanssa. Koska tunsin nämä kojarit tiesin odottaa melkein mitä vain.

Tämä apulaisjohtaja oli toimitusjohtajan työrukkanen, joka hoiti toimitusjohtajan puolesta kaikki "likaiset" työt pankissa. Sai tietysti hyvän korvauksen työstään ja vielä verottomana, kuten vähän myöhemmin ilmeni.. En ollut saanut myytyä rantatonttia, kuten olin suunnitellut. Osuuspankinjohtaja teki kaikkensa estääkseen tontin myymisen ja sen, että maksaisin velkani pankille. Pankinjohtajalla oli paljon valtaa. Hänellä oli kahden puolueen Kokoomuksen ja Keskustapuolueenjäsenkirjat. Hän oli lisäksi kirkkovaltuuston jäsen, urheiluseuran kunniapuheenjohtaja ja kaupungin tilintarkastajien puheenjohtaja.

Minua alkoi jo asia kiinnostaa. Olisi mielenkiintoista nähdä miten tällaiset rikolliset käytännössä toimivat. Nämä pankinjohtajat olivat henkilöitä, jotka hoitelivat asioita, jotka olivat paljon suurempia kuin mihin heidän kykynsä riittivät. Tiesin odottaa, että tässä tilanteessa saattoi tapahtua milteipä mitä vain. Näin sitten kävikin, "kun pienet ihmiset hoitivat suuria asioita".

Vekselini eräpäivä alkoi lähestyä ja menin keskustelemaan asiasta pankin apulaisjohtajan Olli Inkerin kanssa. Hän oli toimitusjohtajan työrukkanen, kuten jo edellä olen kertonut. Rahastahan hänkin näitä puuhia teki.

Pankinjohtajalla oli aina "puhtaat jauhot pussissaan" kuten hän asian ilmaisi erään oikeustapauksen yhteydessä myöhemmin. Kuten edellä kerroin en ollut saanut myytyä rantatonttia, kuten olin suunnitellut. En siten voinut maksaa velkaani pankille.

Apulaisjohtaja ilmoitti minulle, että pankin johto ei suostu uudistamaan vekseliäni.

Minä sanoin hänelle: "Tämähän on kaamea tilanne, vekseli menee sitten protestiin".

Hän sanoi: "Ei tilanne ole ollenkaan kaamea. Saat rahaa vaikka miljoonia, mutta korko pitää maksaa seteleinä ilman tositetta suoraan johtajille aina vekselin uudistamisen yhteydessä".

Minä kysyin: "Paljonkos korko sitten on"?

Hän vastasi: "Sehän on vain normaali vekselikorko. 18% vuotuista korkoa ja kerran kuukaudessa 1.5% luotonvarausprovisiota velkapääomalle".

Tilanne oli minusta todella merkillinen. Johtajat varastivat täten pankille kuuluvaa rahaa ja panivat rahat omiin taskuihinsa. Ainakin vanhan käsityksen mukaan tämän piti olla täysin rikollista toimintaa. Niin minä ajattelin, kun en tiennyt miten maailma oli muuttunut niistä vanhoista ajoista, jolloin perse oli takapuoli ja paska oli kakka.

Minulla ei ollut siinä tilanteessa juuri muuta mahdollisuutta. Vekseli olisi muutaman päivän kuluttua mennyt protestiin. Tehtiin kuten pankinjohtajat vaativat ja minä maksoin luotostani 40% korkoa seteleinä suoraan johtajille ilman tositteita.

Tämä oli mielestäni sellainen asia, joka kuului ehdottomasti pankkitarkastuksen selvittäväksi.

Osuuspankkien ja säästöpankkien tarkastusta hoitivat järjestöt itse, joka sinänsä oli aika omituinen asia.

Osuuspankkijärjestössä tarkastustoiminta kuului Osuuspankkien Keskusliitolle. Pankkien tarkastusta valvoi

Pankkitarkastusvirasto. Kävin asiasta useita neuvotteluja Pankkitarkastusviraston ylijohdajan Jussi Linnamon kanssa, joten Pankkitarkastusvirasto oli täysin tietoinen asiasta. Neuvottelut eivät kuitenkaan johtaneet mihinkään.

Ehkä selitys oli siinä, että Pankkitarkastusvirasto oli Suur-Helsingin Osuuspankin omistamassa talossa Kaisaniemenkadun ja Mikonkadun kulmassa Helsingissä. Silloin minulle selvisi, että kysymys olikin paljon suuremmasta huijauksesta kuin vain siitä mitä tapahtui Porvoon Osuuspankissa.

Vanha sanonta on sellainen, että sen lauluja laulat, jonka ruokaa syöt ja viinaa juot. Asia oli mielenkiintoinen, vaikka se maksoikin minulle paljon rahaa.

Maksoin muutaman kerran korot seteleinä suoraan johtajille ilman tositteita, kuten he vaativat. Jouduin sitten verotarkastukseen, kuten tällaisissa sukupolvenvaihdoksissa yleensä tapahtuu. Verotarkastuksen teki Marjatta Vesikallio Uudenmaan Lääninverovirastosta.

Hän tutki pankkitilini ja kysyi minulta: "Mikä on tämä vähän yli 30.000 markkaa, joka on nostettu tililtä ilman mitään selvitystä siitä mihin raha on käytetty"?

Sanoin hänelle, että olen sillä summalla maksanut luottoni korot pankin johtajille ilman tositteita.

He ovat niin vaatineet tai muuten vekseli menee protestiin.

Soitin pankin apulaisjohtajalle ja kerroin tapauksen hänelle. Hän hermostui perusteellisesti ja sanoi: "Tule parin päivän kuluttua tänne pankkiin ja katsotaan mitä voidaan tehdä tässä asiassa. Tästä täytyy nyt puhua lakimiehen kanssa".

Menin parin päivän kuluttua pankkiin keskustelemaan asiasta hänen kanssaan. Minua alkoi asia kiinnostaa entistä enemmän. Harvoin minä olin elämäni aikana päässyt näin läheisiin tekemisiin todellisten rikollisten kanssa.

Hän sanoi minulle: "Nyt tämä luotto pitää tehdä lailliseksi".

Minä kysyin, että mitenkä se sitten tapahtuu?

Hän sanoi: "Luotosta tehdään nyt normaali kolmen kuukauden vekseli, josta maksat aina uudistamisen yhteydessä 18% vuotuista korkoa ja samoin aina uudistamisen yhteydessä 1.5% luotonvarausprovisiota pääomalle. Tämä on nykyisin vain normaali vekselikorko ja tämä raha menee pankille. Lisäksi maksat aina vekselin uudistamisen yhteydessä meille johtajille 6.000 markkaa ns. luoton lailliseksi tekemisprovisiota ilman tositetta. Tämä on nykyisin yleisesti käytössä oleva tapa".

Ihmettelin kyllä hieman tällaista provisiota, mutta maksoin sitä muutaman kerran.

Ajoin sitten kerran läpi Porvoon matkalla Helsinkiin. Joka toisessa lyhtypylväässä luki: "Pankissa aina ystävä".

Joka toisessa oli juliste, jossa sanottiin: "Osuuspankkiin voit aina luottaa".

Ajattelin, että nyt tämä saa riittää. Helsinkiin tultuani soitin Matti Latolalle, jonka tunsin ennestään. Hän oli Osuuspankkien Keskusliiton toimitusjohtaja ja hänen vastuualueeseensa kuului osuuspankkien tarkastus. Kerroin hänelle lyhyesti siitä, mitä minulle oli tapahtunut Porvoon Osuuspankissa.

Hän sanoi minulle: "Ota heti taksi ja tule tänne".

Näin tein ja hän tarjosi minulle hyvän lounaan erinomaisen punaviinin kanssa. Kerroin hänelle kaiken siitä, mitä minulle oli tapahtunut Porvoon Osuuspankissa.

Hän sanoi minulle: "Tee rikosilmoitus tästä asiasta".

Minä sanoin, etten ole milloinkaan ollut missään tekemisissä poliisin kanssa. En halua tehdä rikosilmoitusta.

Hän sanoi: Tarkastusjohtaja Niinikoski saa tehdä rikosilmoituksen".

Näin tapahtui ja asiaa tutki Jaoli Jokinen Porvoon Poliisista. Hän kuulusteli vaimoni, minut, molemmat poikamme ja ilmeisesti myös molemmat Porvoon Osuuspankin johtajat. Tässä vaiheessa minulle soitti pankinjohtajien luottomies nimeltään Bertel Johansson ja halusi tavata minut. Hän tuli meille ja minä tarjosin hänelle kahvit.

Kun jäimme kahden hän sanoi minulle: "Nyt ne haluavat maksaa sinulle".

Tarkoitti näitä pankinjohtajia. Minä kysyin, että paljonko ne haluavat maksaa?

Hän sanoi: "Kun on sadoista miljoonista kysymys ei miljoonallakaan ole mitään merkitystä. Pääasia on, että perut kaikki puheesi".

Minä sanoin, että sittenhän minä olisin samanlainen konna kuin nämä pankinjohtajatkin jos ottaisin sen miljoonan. En ottanut miljoonaa, enkä tiedä olisiko raha tullut Porvoon Osuuspankista vai OKO:sta. Silloin oli yleisesti tiedossa, että monissa suurimmissa osuuspankeissa harrastettiin samanlaista toimintaa. Johtajat panivat taskuihinsa pankin rahoja.

Suojelu oli täydellistä, koska korkeimmat vastuunkantajat olivat kuuluisia Keskustapuolueen poliitikkoja.

OKO:ssa tapahtui juuri näihin aikoihin pääjohtajan vaihdos. Helge Laakso lähti eläkkeelle ja tilalle tuli Pauli Komi Turun Seudun Osuuspankista. Helge Laakson tunsin ennestään ja eräillä illallisilla hän asettui viereeni

istumaan. Koko illan hän kyseli minulta kaikkea tästä Porvoon Osuuspankin jutusta. Kerroin hänelle yksityiskohtaisesti kaiken mitä tiesin asiasta, eihän minulla ollut mitään salattavaa. Silloin tilanne oli sellainen, että suuri osa ainakin kaupunkien osuuspankeista oli samanlaisten rikollisten käsissä kuin Porvoossakin. Ei pidetty minään rikoksena sitä, että johtajat varastivat pankin rahoja ja panivat niitä omiin taskuihinsa. Ei pidetty myöskään minään rikoksena sitä, että johtajat asemaansa hyväksikäyttäen panivat pankin asiakkaitten omaisuutta omiin tai kavereittensa taskuihin. Osuuspankit jaettiin kahteen leiriin "rosvopankkeihin" ja "rehellisiin". Pahimpia rosvo pankkeja olivat suuret kaupunkien osuuspankit. Pahin oli Suur-Helsingin Osuuspankki. Sen toimitusjohtaja haluttiin välttämättä OKO:n pääjohtajaksi, jotta tämä rikollinen toiminta olisi voinut jatkua. Edustuskulut olivat Euroopan mahtavimmat, kun kaikki asiaan mahdollisesti vaikuttavat henkilöt syötettiin ja erityisesti juotettiin Suur-Helsingin Osuuspankin kustannuksella.

Ihme kyllä rehelliset osuuspankit voittivat ja Pauli Komista tuli OKO:n pääjohtaja. Kun ajattelee myöhempiä tapahtumia Suomen pankkitoiminnassa rosvo pankkien voittaessa osuuspankit olisivat varmasti joutuneet valtion haltuun ja niitten rahat olisi jaettu muille pankeille, kuten säästöpankkien kävi vähän myöhemmin, kun ulkomaisen pääoman tuonti vapautettiin. Kaikki tämä olisi tapahtunut huomattavasti aikaisemmin kuin mitä se tapahtui säästöpankeissa.

Kun sitten varsinainen pankkirieha alkoi 1980-luvun loppupuolella OKO:lla oli täysi työ näitten vanhojen sotkujen selvittämisessä. Suur-Helsingin Osuuspankki joutui sotkuineen OKO:n haltuun. Monet osuuspankkien johtajat siirtyivät varhaiseläkkeelle ja elivät varakkaina miehinä niitten rahojen turvin, joita ovat osuuspankeilta ja niitten asiakkailta varastaneet korkeassa asemassa olevien poliitikkojen suojeluksessa.

Vaikka kysymys oli törkeistä rikoksista tuomioita ei asiasta tullut. Yksi ainoa pieni tuomio on tullut tietooni. Porin-Seudun Osuuspankin apulaisjohtaja Pertti Laikio sai pienen tuomion. Väitettiin, että hänestä tehtiin sijaiskärsijä. Olihan kysymys kuitenkin satojen miljoonien huijauksesta, jos se piti paikkansa mitä Bertel Johansson sanoi tarjotessaan minulle miljoonaa markkaa, jotta peruisin puheeni. Jonkun täytyi kuitenkin saada pieni tuomiokin, kun kysymyksessä oli satojen miljoonien huijaukset korkeassa asemassa olevien poliitikkojen suojeluksessa. Elettiinhän sentään länsimaisessa oikeusvaltiossa.

Soitin kerran myös silloiselle OKO:n pääjohtajalle Pauli Komille. Sanoin nimeni sihteerille ja hän ilmoitti sen Komille. Tämän jälkeen sihteerin sanoi minulle, että Komi ei ota puheluaani vastaan.

Minä sanoin hänelle: "Sitten Komi saa lukea nämä asiat vaikkapa Hymy-lehdestä. Onko se sitten parempi vaihtoehto"?

Puhelu yhdistettiin ja selostin asiaa suunnilleen puoli tuntia. Hän ei keskeyttänyt minua kertaakaan. Kun olin kaiken kertonut ja tuli hiljaisuus hän sanoi: En ole koskaan kuullut tällaisesta asiasta.

Olin selostanut asian kahdelle OKO:n pääjohtajalle, OKL:n toimitusjohtajalle ja pankkitarkastusviraston ylijohdajalle. Katsoin, että näitten velvollisuus oli informoida asiasta korkeassa asemassa olevia poliittisia päätöksentekijöitä, joitten suojeluksessa kaikki oli tapahtunut.

Se asia ei kuulunut minulle.

Näihin aikoihin pankin apulaisjohtaja Olli Inkeri soitti minulle ja sanoi, että hän haluaa tavata minut salaisessa paikassa Helsingissä. Tapasimme tällaisessa paikassa. Se oli Merihotellin kahvila aamulla kello 10.00. Ihmiset olivat juoneet aamukahvinsa ja kahvila oli täysin tyhjä. Hän sanoi minulle: "Tiedän kyllä, että olen tehnyt törkeitä rikoksia. Voisitko kuitenkin auttaa minua"?

Minä kysyin: "Miten ihmeessä minä voisin auttaa sinua, enhän ottanut edes sitä minulle tarjottua miljoonaa"?

Hän sanoi: "Kysy tarkastusjohtaja Markku Niinikoskelta auttaisiko se mitään minun kohdallani jos kertoisin kaiken minkä tiedän"?

Minä sanoin: "Sehän on helppo juttu, minä hoidan asian".

Hän ei ilmeisesti tiennyt mitään siitä, että kaikki yhteydet näihin "korkeampiin" piireihin hoiti toimitusjohtaja. Menin tapaamaan tarkastusjohtaja Niinikoskea. Hän sattui olemaan paikalla. Kerroin asiani ja sanoin, että Porvoon Osuuspankin apulaisjohtaja Olli Inkeri haluaa kertoa kaiken mitä hän tietää. Niinikoski oli hetken hiljaa ja sanoi sitten: "Parempi olisi jos pitäisi turpansa kiinni"

Näin hoidettiin osuuspankkien tarkastusta 1980-luvun puolivälissä.

Kerroin tämän apulaisjohtajalle. Hän kyllä vähän ihmetteli asiaa, kun poliisitutkinta oli suoritettu ja tutkintapaperit olivat syyttäjällä (Olenius). Sanoin hänelle, että voisin tietysti keskustella asiasta vielä syyttäjän kanssa. Menin syyttäjän puheille ja kysyin, että auttaisiko se mitään jos apulaisjohtaja Olli Inkeri kertoisi kaiken mitä tietää tästä asiasta.

Syyttäjä sanoi minulle: "Ei se muuta rikosta sen pienemmäksi vaikka kertoinkin kaiken minkä tietää. Olisi jo todellakin korkea aika, että vihdoinkin tässä jutussa joku alkaisi puhua myös totta".

En tiedä mitä hän tällä tarkoitti. Ilmeisesti syyttäjän kannalta oli helpompi. että pankinjohtajat edelleen varastivat pankin rahoja. Kerroin tämän kuitenkin apulaisjohtajalle. Eikä asiasta sitten sen jälkeen enää kuulunutkaan mitään.

Kävin keskustelemassa asiaa tutkineen poliisin Jaoli Jokisen kanssa. Ihmettelin. ettei asiassa tapahtunut yhtään mitään. olihan kysymys sentään mielestäni törkeistä rikoksista.

Hän sanoi vain: Näyttää menevän niin korkeisiin piireihin, että ei tästä mitään tule.

Eikä siitä mitään tullutkaan. Verotarkastus loppui siihen. kun kerroin maksaneeni velkani korot pankin johtajille seteleinä ilman tositteita. Syyttäjistä ei kuulunut mitään tämän jälkeen ja johtajat jatkoivat johtamista kuten ennenkin. Tosin sellaista juttua kerrottiin tästä Porvoossa. että joku korkea poliisiviranomainen oli ottanut sen minulle tarjotun miljoonan ja vesitti kaikki tutkimukset. Saattaahan asia tietysti niinkin olla. Poliiseilla on pienet palkat.

Porvoon Osuuspankin toimitusjohtaja kehitti yksinkertaisen menetelmän, jolla ne pankin virkailijat ja asiakkaat, jotka tiesivät liikaa johtajien asioista ja ryhtyivät hankaliksi voitiin tappaa täysin rehellisesti. Pankissa sattui monia merkittäviä kuolemantapauksia. Poliisi ei ollut kiinnostunut näistä asioista. "Onhan sitä tärkeämpääkin tekemistä". Vai olisiko sillä ollut jotain tekemistä tämän asian kanssa, kun korkeassa asemassa oleva poliisivirkamies otti sen miljoonan, jota ensin tarjottiin minulle.

Kaikki nämä, jotka piti eliminoida pois päiviltä ajettiin sellaiseen tilanteeseen, että he tappoivat itsensä. Itsensä tappaminen ei ole rikollista Suomessa. Ei ilmeisesti myöskään. se, että ihminen on ajettu sellaiseen tilanteeseen kuten nämä ihmiset ajettiin pankin toimitusjohtajan toimesta. Yhden tällaisen virkailijan OKO ehti pelastaa ja hän on hengissä edelleen.

Pankin lakimies Lassi Kuoppala hoiti meidän tekemäämme sukupolvenvaihdokseen liittyvät lakiasiat. Siinä yhteydessä hänelle selvisi se mitä peliä johtajat pankissa pitivät. Hän yritti vaihtaa toiseen palkkaan, mutta ei siitä tullut mitään, koska pankin toimitusjohtaja haukkui kaikille miten kelvoton lakimies hän oli. Lopuksi hän ajoi autonsa erälle metsätielle, veti kumiletkun pakoputkesta auton sisään ja kaasutti itsensä kuoliaaksi.

Luotto-osaston hoitaja tiesi myös näistä johtajien asioista. Hän sai palkintomatkan Madeiralle. Siellä auto ajoi hänen päälleen ja hän kuoli.

Pankin kiinteistökeskuksen johtaja veti itsensä hirteen. Näitä kuolemantapauksia sattui muitakin. Yhteistä niille oli se, että mitään tutkimuksia ei tehty. "Asiathan menivät niin korkeisiin piireihin", että turha niitä oli tutkia.

Tiesin, että varmasti oli johtaja suunnitellut minullekin jotain erityistä. Enkä tässä erehtynytäkään. Pankkiin ei pitkään aikaan otettu uutta lakimiestä. Johtajat hoitelivat itse pankin lakiasiat. Se oli heidän kannaltaan varmintä. Lakimies oli vaarallinen johtajille, koska hän olisi varmasti päässyt melko pian selville näistä johtajien pimeistä puuhista. Taas olisi yksi tapettava lisää.

Syksyllä 1987 alkoi sitten taas tapahtua. Tämä oli pari vuotta pankin edellisen lakimiehen kuoleman jälkeen. Pankkiin palkattiin yllättäen kovanaamainen lakimies tuomari Koponen. Tiesin odottaa, että nyt oli varmaan suunniteltu jotain minuakin varten. Rahaa oli silloin jo helppo saada pankeista. Sitä suorastaan tyrkytettiin. Odotin vain mielenkiinnolla sitä, että miten minut aiottiin eliminoida pois päiviltä.

Vähän pankkiin tulonsa jälkeen lakimies kutsui vaimoni, molemmat poikani Mikonja Samulin sekä minut neuvotteluun Porvoon Osuuspankkiin. Kirjoitin tilaisuudessa käydyn keskustelun muistiin välittömästi sen jälkeen.

Tässä neuvottelussa ei todellakaan puheltu mistään kauniista ilmoista ja keskustelu oli seuraavanlainen; Koponen: "Teidän kaikkien koko omaisuus tullaan myymään pankin johdon määräyksestä kuukauden sisällä pakkohuutokaupalla".

Mikko: "Kysymys on varovaisestikin arvioiden vähintään kymmenen miljoonan omaisuudesta".

Koponen: "Ei omaisuuden määrällä ole mitään merkitystä. Tämä on pankin johdon kanta".

Mikko: "Taitaa sitten mennä iso omaisuus halvalla".

Koponen: "Juu ei sinne varmaan montaa huutajaa tule, kun on näinkin suuresta omaisuudesta kysymys".

Samuli: "Eikös yhtä hyvin voisi myydä vähän rantaa ja maksaa kaikki velat pois Porvoon Osuuspankille.

Sillähän tämä asia olisi hoidettu".

Koponen: "Rantaa ei voi myydä erikseen, koska on kysymys ns. ristiinpanntauksesta". (mikähän semmoinenkin oikein on)

Porvoon Osuuspankin johto oli pakottanut meidät tällaiseen ristiinpanntaukseen. Minun arvokas ranta-alueeni oli pokien valtionlainojen vakuutena.

Nyt minulla ei pitänyt olla enää mitään muuta mahdollisuutta kuin tappaa itseni. Näinhän muutkin pankin hankalat virkailijat ja asiakkaat olivat tehneet ja johtajat pääsivät eroon ihmisistä, jotka tiesivät liikaa heidän asioistaan.

Sanoin Koposelle: "Entäpä sitten jos kaikki velkamme Porvoon Osuuspankille maksetaan pois. Pidetäänkö sittenkin

pakkohuutokauppa ja kaikki meidän omaisuutemme myydään halvalla"?

Tähän Koponen ei enää vastannut mitään. Hän häipyi pankista vähän tämän jälkeen eikä häntä ole sen jälkeen näkynyt paikkakunnalla.

Johtaja jatkoi johtamista ja sitten tulivat 1980-luvun lopulla Suomen pankkitoiminnan hurjimmat vuodet. Harri Holkerin ollessa pääministerinä Suomen Pankki vapautti ulkomaisen pääoman tuonnin ja suomalaiset pankinjohtajat kuvittelivat olevansa koko maailman pankkiireita. Tästä kerron tarkemmin kirjan seuraavissa luvuissa.

Tämä Porvoon "suuri poika" pärjäsi hyvin tässä kilpailussa. Hän onnistui sijoittamaan pankin ja keskuspankin varoja kymmeniä miljoonia ilman vakuutta. Täten hän voitti osuuspankinjohtajien sijoituskilpailun ja sai palkinnoksi matkan Japaniin. Geishat sisältyivät palkintoon.

Sijoituskilpailun voittaminen aiheutti pankille mahtavat luottotappiot ja vihdoin oli aika tämän johtajan siirtyä hyvin ansaitulle varhaiseläkkeelle. Pankilta ja pankin asiakkailta varastamansa rahat hän oli ehtinyt pestä ja sijoitti ainakin osan niistä paikalliseen ravintolatoimintaan. Sen hän hallitsi paremmin kuin pankin johtamisen.

Syksyllä 1992 hän siirtyi juhlallisesti varhaiseläkkeelle monien kiitosten saattelemana. Olihan hän ollut yksi kaupungin napamiehiä suuren pankin toimitusjohtaja, kirkkovaltuuston jäsen, urheiluseuran kunniapuheenjohtaja ja kaupungin tilintarkastajien puheenjohtaja. Tässä on muutamia hänen ansioitaan tämän suomalaisen yhteiskunnan rakentamisessa. Eläkkeelle siirtymisestään hän ilmoitti pankin syyskokouksessa. Tilaisuudessa pidettiin monia puheita, joissa kerrottiin hänen suurista ansioistaan pankin ja paikkakunnan kehittämisessä. Liikuttuneena näistä monista kiitoksista, joita hänelle oli osoitettu hän lopetti puheensa seuraavasti:

"Haluan vielä viimeiseksi sanoa teille yhden asian. Älkää koskaan unohtako pientä ihmistä".

Näin tämä paikkakunnan suuri poika siirtyi ansaitsemalleen varhaiseläkkeelle. Pankkia kutsuttiin paikkakunnalla "ilotaloksi", eikä varmaan aivan ilman aihetta. Pankkiin tuli uusi johtaja, joka alkoi harjoittaa vain pankkitoimintaa ja unohti kaikki huvitukset. Nykyisin pankki menee hyvin ja tekee tulosta. Tosin monet pankin entiset parhaat asiakkaat eivät ole tyytyväisiä tapahtumiin. Sanovat vain, että kyllä pankki on kehittynyt huonoon suuntaan. Ennen sai pankissa aina kahvit, konjakit ja muita huvituksia, nykyisin ei saa enää edes kahvia.

Asia on kuitenkin niin, että pankkitoiminta on pankkitoimintaa ja ilotalotoiminta ilotalotoimintaa.²²⁴

Olen haastatellut muutamia talouselämän edustajia Porvoon seudulla. Heidän kertomansa mukaan toimitusjohtaja Tuomalan työhuoneesta olisi viety alaston nainen eräänä arkipäivän aamuna sairaalaan. Nainen julistettiin myöhemmin sairaalassa kuolleeksi. Porvoossa oli tapauksen jälkeen jäänyt nuorten miesten keskuuteen lentävä lausahdus ~~o~~ehdä Tuomalat~~o~~. Tällä tarkoitettiin naisen naimista hengiltä.

Toinen merkittävä seikka historiassa on se, että itsemurhan tehneen Lassi Kuoppalan vaimo löydettiin yhtäkkiä kuolleen kotoaan. Heiltä jäi orvoiksi kaksi lasta.

4.18 Perus- ja ihmisoikeuksien merkitys lainsäädäntötyössä

4.18.1 Perusoikeuksien kaksinaismerkitys

Perusoikeusuudistuksen esitöissä luonnehditaan perusoikeussäännösten merkitystä lainsäätäjän toiminnassa yleisesti seuraavalla tavalla: "**Lainsäätäjään perusoikeudet kohdistuvat monella eri tavalla. Ne eivät pelkästään rajoita eduskunnan toimivaltaa lainsäätäjänä, vaan niistä voidaan johtaa myös lainsäätäjään kohdistuvia aktiivisia toimintavelvoitteita. Perusoikeussäännös saattaa yleisesti ohjata tai suunnata lainsäädäntötoimintaa tai sisältää nimenomaisen perustuslaillisen toimeksiannon tietyn lainsäädännön toteuttamiseksi.**" (HE 309/1993 vp, s. 26.)

4.18.2 Kunnioittaminen

Lainaus osoittaa, että perusoikeussäännökset ovat lainsäätäjän kannalta merkityksellisiä kahdesta, toisilleen tavallaan vastakkaisesta suunnasta. **Lainsäätäjään kohdistuu ensinnäkin velvollisuus kunnioittaa perusoikeuksia, eli olla itse loukkaamatta niitä. Toisin sanoen perusoikeudet rajoittavat lainsäätäjän**

²²⁴ Herkkuja, huijareita ja kotiryssiä Suomi 1944-2000, Olli Näri s. 117 - 124

vapaata liikkumavaraa. Ne asettavat sille tietyt valtiosääntöoikeudelliset puitteet, jotka määräytyvät yksilön ja vähemmistön oikeuksien kunnioittamisesta käsin. Demokraattisessa yhteiskunnassa lainsäätäjän toimivalta ei voi olla rajaton, vaan lainsäätäjän valtakain on vain luottamuksenvaraista valtaa toimia tiettyjen päämäärien hyväksi. Perusoikeuksien tehtävänä on toimia oikeudellisina rajoitteina, jotka estävät lainsäätäjää menemästä tehtäväänsä ulommas. **Yksilöt eivät käyttämällä äänioikeuttaan kansanedustuslaitoksen vaaleissa voi samalla luovuttaa lainsäätäjälle valtaa loukata perustavanlaatuisia oikeuksiaan.**

Perusoikeuksien lainsäätäjän toimivaltaa rajoittavan luonteen vuoksi on perusoikeudet ja demokratia toisinaan haluttu nähdä toisilleen vastakkaisina tai ainakin keskenään jännitteisessä suhteessa olevina käsitteinä. Tällöin perusoikeudet on ymmärretty lähinnä demokraattisen poliittisen päätöksentekoprosessin esteeksi. Meillä tällaisiin tulkintoihin on kenties ollut johtamassa omaisuudensuojan aikaisempi hallitseva asema perusoikeusajattelussa. Tällainen käsitys on kuitenkin harhaanjohtava. Perustellumpaa on nähdä perusoikeudet ja demokratia toistensa edellytyksinä. Yhteiskuntaa, jossa päätöksenteko muodollisesti on järjestetty kansanvaltaisesti, tuskin voidaan pitää aidosti demokraattisena, jos se ei kunnioita yksilön ja vähemmistön perustavanlaatuisia oikeuksia. Vastaavasti demokraattiset päätöksentekorakenteet ovat yleisesti edellytyksiä perusoikeuksien aidolle toteutumiseen yhteiskunnassa. Demokratiaan keskeisesti kuuluvat poliittiset vapausoikeudet (sanan-, kokoontumis- ja yhdistymisvapaus) ja osallistumisoikeudet (äänestysoikeus) ovat myös perusoikeusjärjestelmän ydinaluetta. (Ks. esim. Tuori 1990, s. 269281.)

Perusoikeuden kunnioittamisvelvollisuuden näkökulmasta lainsäätäjä on itse perusoikeuksien potentiaalinen uhka. Tällöin perusoikeudet velvoittavat lainsäätäjää passiivisuuteen, pidättäytymään perusoikeuksien loukkaamisesta.

Lainsäädäntövaiheessa perusoikeuksien kunnioittamisvelvollisuuden noudattaminen palautuu sen arviointiin, onko kyseessä perusoikeuden sallittu rajoitus, joka täyttää perusoikeuksien rajoittamisen yleiset edellytykset ja perusoikeuskohtaiset erityisedellytykset, vai onko kyseessä perusoikeuden kielletty rajoitus, joka suomalaisessa järjestelmässä voidaan toteuttaa vain perustuslainsäätämisyksessä säädettävällä lailla.

4.18.3 Turvaaminen ja edistäminen

Perusoikeuksien merkitys lainsäätäjän kannalta ei kuitenkaan rajoitu kunnioittamisvelvollisuuteen. Toisesta suunnasta perusoikeudet nimittäin velvoittavat lainsäätäjää päinvastoin aktiivisuuteen: laki nähdään myös välineenä perusoikeuden konkretisoimiseksi, turvaamiseksi, edistämiseksi tai toteuttamiseksi. Perusoikeussäännösten laajentuminen kattamaan keskeiset taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet on vahvasti korostanut perusoikeuksien lainsäätäjää aktiiviseen toimintaan velvoittavia ulottuvuuksia. Voidaan puhua lainsäätäjään kohdistuvista perusoikeuksien turvaamis- ja edistämisenvelvollisuuksista.

Perusoikeusuudistuksen esitöiden mukaan perusoikeuksien käytännön toteutumisen kannalta ei ole riittävää, että julkinen valta itse pidättäytyy puuttumasta perusoikeuksiin. Usein perusoikeuksien tosiasiallinen toteutuminen edellyttää julkiselta vallalta aktiivisia toimenpiteitä perusoikeuksien suojaamiseksi ulkopuolisilta loukkauksilta tai tosiasiallisten edellytysten luomiseksi perusoikeuden käyttämiselle (ks. HE 309/ 1993 vp, s. 75, ks. myös Viljanen 1990a, s. 249-262). Perustuslakiin onkin sisällytetty yleinen julkiseen valtaan kohdistuva perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumisen turvaamisvelvoite (PL 22 §, HM 16 a § 1 mom.). Lisäksi useat yksittäiset perusoikeussäännökset on kirjoitettu joko lainsäätäjään tai julkiseen valtaan yleisesti kohdistuviksi turvaamis- tai edistämisenvelvoitteiksi. Niissä on kysymys lainsäätäjään kohdistuvista perustuslaillisista toimeksiannoista, eli lainsäätäjän positiivista toimintavelvoitteista, jotka eroavat yksilön oikeuden muotoon kirjoitetuista säännöksistä sikäli, että ne kohdistuvat nimenomaisesti vain lainsäätäjään, eivätkä sellaisinaan ole suoraan sovellettavissa tuomioistuimissa tai muissa viranomaisissa (PeVM 25/1994 vp, s. 6).

Positiiviset toimintavelvoitteet ovat luonteenomaisia erityisesti taloudellisille, sosiaalisille ja sivistyksellisille perusoikeuksille, mutta ne eivät rajoitu koskemaan vain niitä (ks. yleisesti Viljanen 1993, s. 345-365). Itse asiassa useimpiin perusoikeuksiin liittyy tällainen positiivisen velvoitteen ulottuvuus, kuten perustuslain 22 § osoittaa. Esimerkiksi perustuslain 7 §:ssä turvatus henkilökohtaisen turvallisuuden kohdalla tämä ulottuvuus korostuu voimakkaasti. Perusoikeusuudistuksen esitöiden mukaan turvallisuuden nimenomainen mainitseminen perustuslaissa korostaa julkisen vallan positiivisia toimintavelvoitteita yhteiskunnan jäsenten suojaamiseksi rikoksilta ja muilta heihin kohdistuvilta oikeudenvastaisilta teoilta, olivatpa niiden tekijät

julkisen vallan käyttäjiä tai yksityisiä tahoja. Säännös edellyttää myös toimia rikosten uhrien oikeuksien turvaamiseksi ja aseman parantamiseksi (HE 309/1993 vp, s. 47).

Ennen perusoikeusuudistusta luokiteltiin hallitusmuotoon vuonna 1972 lisätty oikeus työhön perustuslakivaliokunnan lausunnossa positiiviseksi statusoikeudeksi, jonka erityisluonne liittyi tällaisen perusoikeussäännöksen "yleiseen ohjelmaluonteisuuteen". Tämä ohjelmaluonteisuus johti valiokunnan mukaan erityisesti siihen, että säännöksen merkitys voi ilmetä enemmänkin poliittisluonteisena kuin juridisen täsmällisenä velvoittavuutena (PeVL 32/1992 vp, ks. tarkemmin Viljanen 1993, s. 362-364). Perusoikeusuudistuksen jälkeen tällainen sosiaalisten perusoikeuksien luonnehdinta ja asettaminen velvoittavuudeltaan muista perusoikeuksista poikkeavaan asemaan on vailla perusteita. Pikemminkin kyse on siitä, että eri perusoikeudet sisältävät erilaisia elementtejä: velvollisuuden kunnioittaa ja turvata tällaista oikeutta sekä velvollisuuden edistää sen toteutumista. Perusoikeuksittain näiden eri ulottuvuuksien merkitys voi vaihdella. Nämä perusoikeuksien eri ulottuvuudet eivät kuitenkaan sinänsä poikkea toisistaan oikeudellisen velvoittavuuden asteeltaan. Erityisesti on syytä korostaa, että ne ovat kaikki luonteeltaan oikeudellisia, eivät pelkästään poliittisluonteisia veloitteita.

4.19 Suomalaisen perusoikeusvalvonnan yleinen luonne

Perusoikeuksien merkitys lainsäätäjän toiminnassa on sitä suurempi, mitä tehokkaammin perusoikeuksien noudattamista valvotaan lakeja säädettäessä. Perusoikeussäännökset ovat osa perustuslain kokonaisuutta. Siten niiden valvonnassa on kysymys samoista asioista kuin perustuslain noudattamisen valvonnassa yleensä. Käytännössä lakien perustuslainmukaisuuden valvonta on useimmiten kuitenkin juuri perusoikeussäännösten noudattamisen valvontaa.

4.19.1 Valvonnan ennakkollisuus

Suomessa lakien perustuslainmukaisuuden valvonnan painopiste on selvästi ennakkollisessa, preventiivisessä valvonnassa. Valvonta kohdistuu ennen kaikkea lakiehdotuksiin niiden valmistelu- ja säätämisyvaiheessa. Valvonnan tarkoituksena on estää perustuslain kanssa ristiriitaisten lakien säätäminen.

4.19.2 Valvonnan parlamentaarisuus

Valvonta järjestelmää voidaan luonnehtia lisäksi parlamentaariseksi. Järjestelmän painopiste on eduskunnassa, erityisesti sen perustuslakivaliokunnassa, jonka erityistehtävänä on tutkia lakiehdotusten perustuslainmukaisuutta ja niiden suhdetta kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin (PL 74 §, VJ 46.1 §). Tuomioistuimilla tai muilla eduskunnan ulkopuolisille toimielimillä ei ole oikeutta yleisesti tutkia eduskunnan säätämien lakien perustuslainmukaisuutta eikä julistaa lakeja perustuslainvastaisiksi, vaikkakin uuteen perustuslakiin on otettu säännös perustuslain etusijasta (106 §), joka oikeuttaa tuomioistuimet yksittäistapauksessa jättämään soveltamatta perustuslain kanssa ilmeisessä ristiriidassa olevan lain säännöksen.

4.19.3 Abstraktinen normikontrolli

Lakiehdotusten perustuslainmukaisuuden valvonta on abstraktista normikontrollia. Valvonta tapahtuu lakia säädettäessä yleisellä tasolla ilman yhteyttä lain konkreettiseen soveltamistilanteeseen. Vertailtavina ovat periaatteessa perustuslain ja lakiehdotuksen säännökset yleisessä muodossa, vaikka valvontaa harjoitettaessa luonnollisesti pyritään ennakoimaan myös lain tulevia soveltamistilanteita mahdollisuuksien mukaan.

4.19.4 Säättämisyjärjestysvalvonta

Poikkeuslakimahdollisuudesta johtuen painopiste lakien perustuslainmukaisuuden valvonnassa on ollut säättämisyjärjestyksen valinnassa. Keskeistä on ollut sen valvonta, ettei perustuslain kanssa ristiriidassa olevaa lakia säädetä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä, vaan tällaisen lain säätämiseen vaaditaan perustuslainsäätämisyjärjestyksen käyttämistä. Poikkeuslaki menettelyn vuoksi lakien perustuslainmukaisuuden valvonta on saanut korostetusti oikean menettelytavan valvonnan luonteen. Perustuslakivaliokunnan käytännössä on viime vuosina ollut kuitenkin havaittavissa vahva suuntaus perusoikeuksien aineellisen suojan entistä näkyvämpään huomioon ottamiseen. (Lakien

perustuslainmukaisuuden valvonnasta Suomessa ks. yleisesti esim. Hiden 1974 ja Jyränki 1998, s. 199-266.)

4.20 Perusoikeuksien ottaminen huomioon lainvalmistelussa

4.20.1 Normiristiriitojen estäminen

Lainvalmistelussa perusoikeudet voivat yleisesti ottaen olla merkityksellisiä ainakin neljältä eri kannalta. Ensinnäkin lainvalmistelussa on huolehdittava siitä, ettei lakiehdotus ole ristiriidassa perusoikeussäännösten kanssa. Tältä osin kyse on lainsäätäjän velvollisuudesta estää uusien normiristiriitojen syntyminen perustuslain perusoikeussäännösten ja tavallisen lain säännösten välillä.

4.20.2 Normiristiriitojen purkaminen

Toiseksi lainvalmisteluun on ryhdyttävä, mikäli havaitaan, että jokin voimassa olevaan lakiin sisältyvä säännös on ristiriidassa perusoikeussäännösten kanssa tai että asiasta, josta perusoikeussäännös edellyttää säädettäväksi lailla, on säädetty lakia alemmanasteisissa säädöksissä. Tältä osin on kysymys lainsäätäjän velvollisuudesta purkaa olemassa olevat normiristiriidat perustuslain ja lain tai lakia alemmanasteisen normin väliltä.

4.20.3 Perustuslaillinen toimeksianto

Kolmanneksi lainvalmisteluun on ryhdyttävä, milloin perustuslaki asettaa lainsäätäjään kohdistuvan positiivisen toimintavelvoitteen perusoikeuden turvaamiseksi tai edistämiseksi. Tällaista perustuslain asettamaa positiivista toimintavelvoitetta voidaan kutsua myös perustuslailliseksi toimeksiannoksi.

4.20.4 Perusoikeudet lakien mittapuuna

Neljänneksi perusoikeussäännökset vaikuttavat lainvalmistelussa myös yleisinä kaikelle lainsäädännölle asetettavina sisällöllisinä mittapuuna. Perusajatuksena tällöin on, että tavallisella lainsäädännöllä on pyrittävä mahdollisimman hyvin huolehtimaan perusoikeuksien toteutumisesta. Perusoikeudet suuntaavat yleisesti lainsäädännön sisältöratkaisuja ja voivat toimia virikkeinä lainsäädäntötoimenpiteisiin ryhtymiseen silloinkin, kun ei ole kysymys varsinaisesti normiristiriitojen purkamisesta tai perustuslaillisen toimeksiannon täyttämisestä. Lainsäädäntöön voidaan kohdistaa perusoikeusmyönteisen laintulkinnan ideaa vastaava vaatimus, jonka mukaan lain säännökset on pyrittävä muotoilemaan siten, että ne mahdollisimman hyvin turvaavat perusoikeuksien toteutumisen myös käytännössä.

4.20.5 Perusoikeuksien merkityksen kasvu

Perusoikeuksien merkitys lainvalmistelussa on olennaisesti kasvanut perusoikeusuudistuksen vuoksi. Tärkeä tähän vaikuttanut tekijä on perusoikeuksien aineellisen kattavuuden merkittävä lisääntyminen. Perusoikeusluettelon täydentäminen taloudellisilla, sosiaalisilla ja sivistyksellisillä oikeuksilla esimerkiksi on merkinnyt sitä, että perusoikeusjärjestelmän keskeinen painopistealue on laajentunut kattamaan merkittävän osan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetus- ja muun sivistystoimen lainsäädäntöä. Ympäristöperusoikeus tarkoittaa samaa ympäristölainsäädännön kannalta. Uudet oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä ja hyvää hallintoa koskevat säännökset puolestaan asettavat mittapuun kaikelle lainsäädännölle. Erityisesti tämä koskee perustuslain 21 §:n 1 momentin (HM 16.1 §) vaatimusta, jonka mukaan jokaisella on oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Yleisesti voidaan todeta, ettei Suomessa enää ole "perusoikeusvapaata" lainsäädännön lohkoa, eli sellaista lainsäädännön osa-alueita, jota ei tarvitsisi alistaa perusoikeusarvioinnin kohteeksi. Periaatteessa jokainen lakiehdotus voi sisältää potentiaalisia perusoikeusongelmia. On olemassa myös poikkeuksellisen "perusoikeusherkkiä" lainsäädännön lohkoja, kuten esimerkiksi poliisin toimivaltuuksia koskeva lainsäädäntö. Tällaisia perusoikeusherkkiä lainsäädännön osa-alueita on nykyisin aikaisempaa enemmän.

4.20.6 Hallituksen esityksen perustelut

Muuttunut tilanne edellyttääkin sitä, että lainvalmistelussa kiinnitetään erityistä huomiota perusoikeuskysymyksiin. Tämä koskee sekä ehdotettuja säädöstekstejä että hallituksen esityksen perusteluja.

Oikeusministeriön julkaiseman Lainlaatijan oppaan mukaan hallituksen esitykseen tulee sisällyttää säätämisyjärjestystä koskevat perustelut aina, kun kyseessä on perusoikeuksiin liittyvä tai niitä rajoittava lainsäädäntöhanke. Perusteluista on käytävä ilmi, mitä perusoikeutta ehdotetaan rajoitettavaksi ja mikä lainkohta merkitsee rajoitusta. Arvioitaessa lakiehdotuksen suhdetta perusoikeuksiin on oppaan mukaan syytä perehtyä sekä perusoikeusuudistuksen lainvalmisteluasiakirjoihin (HE 309/1993 vp ja PeVM 25/1994 vp) että perustuslakivaliokunnan käytäntöön. Perusteluissa on selvitettävä myös lakiehdotuksen suhde ihmisoikeussopimuksiin, tarvittaessa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käytännön pohjalta. Tulkinnanvaraisissa tapauksissa säätämisyjärjestysperusteluissa on aiheellista mainita asian saattamisesta eduskuntakäsittelyn aikana perustuslakivaliokunnan ratkaistavaksi. Erityisesti sosiaalisia oikeuksia koskevien lainsäädäntöhankkeiden yhteydessä tulee hallituksen esityksen perusteluissa selvittää riittävän täsmällisesti lakiehdotuksen vaikutukset yksilötasolla. Oppaassa korostetaan myös, että jos katsotaan jonkin säännöksen olevan ristiriidassa perustuslain kanssa, on lähtökohtana sanamuodon muuttaminen. Perustuslainsäätämisyjärjestyksen käyttämiseen tulee turvautua vain pakottavista syistä. (Ks. Lainlaatijan opas 1996, s. 95-96)

4.20.7 Lainsäätäjän positiivisten toimintavelvoitteiden täyttäminen

Perustuslakivaliokunnan harjoittama lakiehdotusten perustuslainmukaisuuden valvonta painottuu perusoikeuskysymyksissä selvästi perusoikeusrajoitusten sallittavuuden arviointiin, johon se luonteeltaan parhaiten soveltuukin. Ongelmallisempaa sen sijaan on, miten lainsäädäntövaiheessa voidaan tehokkaasti valvoa perusoikeussäännöksistä lainsäätäjälle johtuvia positiivisia toimintavelvoitteita. Niiden osalta kyse on siitä, täyttääkö lainsäätäjä riittävällä tavalla perustuslaista johtuvan velvoitteensa. Yksittäisen lainsäädäntöhankkeen yhteydessä tämän arviointiin ei aina tarjoudu riittäviä mahdollisuuksia.

4.20.8 Heikentämiskielto

Sinänsä lainsäätäjän positiivisen toimintavelvoitteen täyttäminen voi tulla myös säätämisyjärjestyskysymyksenä arvioitavaksi ainakin silloin, jos lakiehdotuksella heikennetään perusoikeuden olemassa olevaa toteutumistasoa ilman, että samalla muin toimenpitein kompensoidaan toteutumistason heikennystä. Perustuslakivaliokunta onkin esimerkiksi hallitusmuodon 15 a §:n 2 momentin (PL 19.2 §) perustoimeentulon turvaa koskevan säännöksen osalta pitänyt säätämisyjärjestyksen kannalta oleellisena, syntykö esityksen perusteella väliinpuotoajaryhmiä mainitun säännöksen suhteen (esim. PeVL 15/1995 vp).

Hallitusmuodon 15 a §:n 2 momentin mukaan lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan muun muassa sairauden ja työkyvyttömyyden aikana. Perustuslakivaliokunta on katsonut esimerkiksi, että ehdotettu sairausvakuutuslain muutos olisi johtanut siihen, että tietyissä tilanteissa opiskelijat, varusmiehet sekä tulottomat ja vähätuloiset pitkäaikaissairaat jäädessään lain mukaisen päivärahaoikeuden ulkopuolelle muodostuisivat hallitusmuodon 15a §:n 2 momentin vastaisella tavalla väliinpuotoajaryhmiksi. Lakiehdotus voitiin valiokunnan mukaan käsitellä tavallisena lakina vain, jos tällaisten väliinpuotoajaryhmien syntyminen estettäisiin saattamalla edellä tarkoitetut henkilöryhmät lain tarkoittaman etuusjärjestelmän piiriin (Pe VL 15/1995 vr).

4.20.9 Lainsäätäjän keinovalinta

Toisaalta perustuslain sosiaalisia oikeuksia koskevien säännösten tarkoituksena ei ole suojata jotakin sosiaaliturvaetuutta tai . etuusjärjestelmää sellaisenaan instituutiona, vaan julkisella vallalla ja lainsäätäjällä on oikeus valita ne keinot, joilla se takaa esimerkiksi perustoimeentulon turvan tai riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut. Yksittäinen etuusjärjestelmä voidaan siten perusoikeuksien kannalta kokonaan lakkauttaakin, jos perusoikeussäännöksen edellyttämä positiivinen toimintavelvoite muutoin tulee täytetyksi. Esimerkiksi yksilön sosiaalisten oikeuksien nauttima perustuslainturva muodostuu usein tietyistä sosiaalilainsäädännön kokonaisuudesta, joka voidaan kuitenkin vain rajoitetusti ottaa huomioon yksittäisen lakiehdotuksen säätämistilanteessa.

Perustuslakivaliokunnan tutkittavana on ollut esimerkiksi lakiehdotus, jolla lasten kotihoidon tuen määrää olisi alennettu. Valiokunta totesi, että tuen tarkoituksena oli osaltaan varmistaa lasten päivähoitopalvelujen riittävyys ja vanhempien mahdollisuus valita lapselleen kunnallisen päivähoidon sijasta muu haluamansa hoito. Ehdotus liittyi siten hallitusmuodon 15 a §:n 3 momentin säännökseen, jonka mukaan julkisen vallan on turvattava jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveystalvet sekä tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu. Valiokunnan mukaan hallitusmuodon 15 a §:n 3 momentti ei turvaa mitään nykyistä tapaa järjestää lasten päivähoitopalveluja. Perustuslaki edellyttää tosin, että näitä palveluja on riittävästi. Sääntely ei niin ollen merkitse erityistä suojaa lasten kotihoidon tukijärjestelmälle instituutiona. Lasten kotihoidon tukea koskevat ehdotukset eivät vaikuttaneet päivähoito-oikeuteen, eivätkä ne siten olleet valiokunnan mielestä ongelmallisia palvelujen riittävyyden kannalta. Ehdotetut kotihoidon tuen tason alennukset olivat sinänsä tuntuvia, mutta valtiosääntöoikeudellisesti oleellista oli lasten kotihoidon tuen valinnainen luonne kunnalliseen päivähoitoon nähden. Valiokunta katsoikin, että ehdotettujen muutosten jälkeenkin päivähoitojärjestelmä täytti perustuslain julkiselle vallalle asettaman velvoitteen. (Pe VL 11/1995 vp.)

4.20.10 Lainsäätäjän passiivisuus

Perustuslakivaliokunnan harjoittaman normaalin perustuslakikontrollin ulkopuolelle jää lainsäätäjän positiivisten toimintavelvoitteiden toteutuminen siltä osin, kuin lainsäätjä pysyttelee kokonaan passiivisena. Tältä osin lainsäätäjän toimintavelvoitteiden valvomiseksi tarvitaan muita tehokkaita valvontakeinoja.

Perusoikeusuudistusta koskevassa hallituksen esityksessä todetaan, että kun perusoikeusuudistuksen myötä perusoikeussäännösten julkista valtaa aktiivisiin toimenpiteisiin velvoittavat ulottuvuudet korostuvat, on myös valvonnassa kiinnitettävä huomiota näiden ulottuvuuksien toteutumiseen. Yhden mahdollisuuden tarjoaa esityksen mukaan nykyisen kertomusmenettelyn kehittäminen perusoikeusvalvonnan välineeksi. Tämä voisi toteutua jo nykyisen oikeustilan pohjalta, jossa eduskunnan perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi tulevat säännönmukaisesti sekä hallituksen kertomus toiminnastaan että eduskunnan oikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin vuosittaiset kertomukset (HE 309/1993 vp, s. 32).

4.20.11 Lakien vaikutusten seuranta

Usein perustuslaillista toimeksiantoa toteuttavan lain tosiasiallisia vaikutuksia perusoikeuksien toteutumisen kannalta on hyvin vaikea arvioida luotettavasti tällaisen lain säätämisen vaiheessa. Tältä osin korostuu lainsäädännön vaikutusten systemaattisen seurannan tärkeys. Lähtökohtana on, että lainsäätäjän tulee reagoida ja ryhtyä täydentäviin lainsäädäntötoimiin, jos myöhemmin ilmenee, ettei säädetty laki riittävällä tavalla toteuta lainsäätäjään kohdistuvaa positiivista toimintavelvoitetta.

Perusoikeusuudistuksen esitöiden mukaan hallitusmuodon 14 a §:n 2 momentin (PL 20.2 §) säännös, jonka mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöönsä koskevaan päätöksentekoon, sisältää perustuslaillisen toimeksiannon ympäristölainsäädännön kehittämiseksi siten, että ihmisten vaikutusmahdollisuuksia omaa elinympäristöönsä koskevaan päätöksentekoon laajennetaan (HE 309/1993 vp, s. 67). Perustuslakivaliokunta totesi maankäyttö- ja rakennuslakiehdotusta käsitellessään, että lakiehdotuksen säännökset kaavoitusmenettelystä ja vuorovaikutuksesta sekä muutoksenhakusäännökset liittyivät vaikutusmahdollisuuksiin elinympäristöä koskevaan päätöksentekoon. Valiokunta katsoi, että hallitusmuodon tätä tarkoittavan toimeksiannon kanssa on linjassa pyrkimys lisätä maankäytön suunnitteluprosessin avoimuutta ja vuorovaikutteisuutta. Ratkaisevaksi kuitenkin muodostuu valiokunnan mielestä, kuinka todellisia yksilön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet ovat käytännössä. Valiokunnan mukaan on syytä tähdentää sitä, että säännösten toimivuutta seurataan ja tarvittaessa ryhdytään lisätoimiin vaikutusmahdollisuuksien turvaamiseksi (PeVL 38/1998 vp)²²⁵.

4.21 Yhteenveto ihmisoikeuksien ja lainsäädännön tilasta Suomessa

Arvioitaessa pankkikriisin tapahtumia sekä oikeushallinnon selviytymistä kyseisen prosessin hoitamisesta ei voitane välttyä siltä vaikutelmalta, että suorituksen arvosana on ala-arvoinen. Se tietenkin saattaa myös olla suunnitelmallinen ja tarkoituksellinen.

²²⁵ Perusoikeudet, Veli-Pekka Viljanen

Ihmisoikeuksia ei ole noudatettu missään viranomaiskäytännössä. Heikomman osapuolen oikeussuoja on unohdettu eikä mitään muutakaan suojaa uhreille ole annettu. Kaikesta tästä tulee vetää se johtopäätös, että käsky tai käskyjä oli annettu asioiden hoitamisesta tietyllä tavalla.

5 Lainsäädäntö E valmistautumista joukkotuhontaan

Harri Holkerin hallitus aloitti massiivisen lainsäädäntö prosessin. Tuona aikana valmisteltiin keskeiset lait, jotka tulisivat vaikuttamaan yhteiskuntajärjestelmän muuttamisessa. Velalliset piti saada niin rikosoikeudellisesti kuin siviilioikeudellisesti vastuuseen. Kun lainsäädäntötyötä katsoo nk. helikopteri näkömängstä ei voine välttää siltä ajatukselta, että valtion virkamiehet tiesivät tarkkaan mikä oli tavoite, mitkä olisivat sen seuraukset ja miten asia tulisi hoitaa.

5.1 Haastemenettelyn uudistuksella 1.12.1993 sivuutettiin velallisen oikeussuoja E tuloksena satojatuhansia oikeusmurhia

5.1.1 Johdanto

Suomessa ns. Suuren laman aikana velkavastuuseen jääneet ovat jo pitkään ihmetelleet epätoivoisina, mikseivät velalliset saa oikeudenmukaista ja tasavertaista kohtelua eri viranomaisten, esimerkiksi tuomioistuinten käsitellessä heidän asioitaan. Tämän tavanomaisesta, suomalaisesta oikeusvaltioperiaatteesta poikkeavan toimintatavan heijastumia eri variaatioissaan on paljon. On koettu, että miltei kaikki lamavelalliset ovat joutuneet jonkinasteisten oikeudenloukkauksien kohteeksi.

Miksi lamavelalliset eivät saa oikeutta? - Tähän suureen ja perustavaa laatua olevaan kysymykseen on vihdoin alkanut löytyä vastauksia: tietyillä lainsäädännöllisillä ja myös itse oikeuslaitokseen kohdistuneilla toimenpiteillä - esimerkkinä mainittakoon viime kuukausina lisääntyvää huomiota saanut 6.5.1992 pidetty oikeuspoliittinen keskustelutilaisuus, ns. Koiviston konklaavi - on saatu aikaan se, että velasta vastuussa olevien todellakin on mahdotonta saada oikeutta. Eräs tämän lainsäädäntöprosessin kulmakivistä on seuraavassa tutkimuksessa esiteltävä laaja oikeudenkäymiskaaren uudistus. Lakiuudistusta valmisteltiin useita vuosia 1980-1990-lukujen taitteessa.

Tämän lainsäädäntöuudistuksen jäljille päästiin, kun sattumoisin löytyi "Business Books" nimisen kustantamon vuonna 1994 julkaisema kirja "Judet velkalait perinnässä". Kirjan esipuhe oli päivätty 7.10.1993. Laki oikeudenkäymiskaaren muutoksesta (595/1993), ja sen mukanaan tuomasta alioikeusuudistuksesta (28.6.1993/581) ja haastemenettelyn uudistamisesta astui voimaan 1.12.1993.

Kirjan valmistelu oli siten aloitettu huomattavasti aikaisemmin, kuin itse lakejakaan oli hyväksytty. Kirjassa esitellään laajasti uudistusten vaikutusta velkojien kannalta: velkojia opastetaan aivan kädestä pitäen, miten velallinen ajetaan todella ahtaalle. Itse asiassa, kirjassa annetaan "vinkkejä velkojille" tavalla, josta oikeusministeriö on selontekovelvollinen. Kirjan kirjoittajiin lukeutuu muiden muassa oikeusministeriön lainsäädäntöneuvos Pauliine Koskelo. Lain oikeudenkäymiskaaren uudistuksesta päävalmistelijana toimi lainsäädäntöneuvos Juhani Hirvonen ja esittelijänä lainsäädäntöneuvos Jan Törnqvist.

Korostettakoon, että haastemenettelyn uudistus on saattanut sopia oikeinkin hyvin laskujen ja muiden pienten saatavien oikeudelliseen käsittelyyn. Tällaiset saatavat ovat yleensä yksityisten oikeushenkilöiden keskeisiä, tai pankeista otettuja esimerkiksi ns. luottolimiittejä, joista ei välttämättä ole erillistä saamistodistetta.

Tämän tutkimuksen kritiikin kärki kohdistuu ns. Suuren laman aikana pankkien antamien ja kotimarkkinayritysten ottamien suurten miljoonaluottojen. jotka olivat useimmiten ns. valuuttaluottoja. maksamismääräysten oikeudellisen käsittelyn uudistuksiin. Nämä lakiuudistukset johtivat siihen, että kymmenet, jopa sadat tuhannet ns. lamavelalliset joutuivat massiivisen oikeusmurhan kohteeksi.

Edellä lueteltujen lakiuudistusten lisäksi 1990-luvun loppupuolella säädettiin hävinneen osapuolen maksettavaksi myös voittaneen osapuolen oikeudenkäyntikulut, ja määrättiin lainopillisen koulutuksen saanut oikeudenkäyntiavustaja pakolliseksi. Lopputulos onkin, ettei näillä oikeusmurhan uhreilla nykytilanteessa ole mitään resursseja ryhtyä vaatimaan ja prosessoimaan oikaisuja, tuomionpurkuja, saati vahingonkorvauksia.

5.1.2 Uudet velkalait perinnässä E kirjan teema

Vuonna 1993 toteutettiin laaja alioikeus- ja ulosottolain uudistus. Uudistusten yhteydessä saatavien oikeudellinen perintä muutettiin ratkaisevasti. Käytännössä **velallisen oikeussuoja sivuutettiin kokonaan**. Keinovalikoima oli kattava. Uudistusten teknisenä suorittajana oli **oikeusministeriö** ja taustavoimana **Suomen Perimistöimistöjen Liitto**.

+Uudet velkalait perinnässä+-kirjassa käsiteltävänä olevat asiat:

1. Yksityishenkilön velkajärjestely velkojan kannalta (Pauliine Koskelo)
2. Alioikeusuudistus ja sen vaikutukset oikeudelliseen perintään (Kari Kujanen)
3. Yrityssaneeraus velkojan kannalta (Jari Malinen)
4. Ulosottomenettely ja sen muutokset (Hannu Töyrylä)

Kirja on tarkoitettu: pankeille, vakuutusyhtiöille, asianajo- lakiasiain- ja perintätoimistoille, luotonvalvojille, reskontranhoitajille ja perinnänhoitajille.

5.1.3 Alioikeusuudistus ja siihen liittyvät oikeudellisen perinnän muutokset

5.1.3.1 Atk-perustainen summaarinen menettely kirjan mukaan

Oikeusministeriö ja Suomen Perimistöimistöjen liiton jäsenet käynnistivät **syksyllä 1991** suunnittelun koskien **ATK-perustaista summaarista** menettelyä.

Sähköinen summaarinen menettely oli **laajinta Euroopassa** heti lain tultua voimaan 1.12.1993. Kirjassa arvioidaan, että noin puolet (150 000 hakemusta vuodessa) summaarisista hakemuksista saatiin konekielisesti kärjäoikeuksiin.

Lainlaatijat kehittivät **ATK-putken**, jota pitkin laskutus > reskontra > perintäkirjeet > haastehakemus > haastehakemuksen tiedoksiänto > yksipuolinen tuomio > ulosoton täytäntöönpano kitkattomasti seurasivat toisiaan.

Eräänä johtavana ajatuksena lakiuudistuksessa vaikuttaa olleen se, että **alkuperäisiä velkakirjoja** . nimenomaan tavallisia velkakirjoja . **velkojan ei tarvinnut enää 1.12.1993 jälkeen toimittaa riita-asiaa koskevan haasteen liitteenä kärjäoikeuteen**. Kun haastehakemuksen sähköinen, konekielinen toimittaminen tehtiin mahdolliseksi, olikin luonnollista selittää (HE 79/1993) , että alkuperäisten velkakirjojen toimittaminen haastehakemuksen mukana olikin nyt itse asiassa mahdotonta - tai ainakin ei-toivottavan hankalaa ja kallista velkojille!

Käsityksen summaarisen menettelyn mullistavuudesta saa kappaleesta 3.4.9. *+Asian ratkaiseminen valmistelussa, ns. summaarinen menettely+* Siinä todetaan mm. seuraavaa: *+Kun alioikeuksissa ratkaistiin vuonna 1992 hieman alle 50 000 riita-asiaa ja noin 260 000 maksamismääräysasiaa, arvioidaan, että näistä yli 300 000:sta uuteen menettelyyn joko laajalla tai ennen kaikkea suppealla haastehakemuksella aloitetusta asiasta jopa 90 % ratkaistaan jo kirjallisessa valmistelussa.*

Tavoitteena siis olikin saada **suurin osa yksinkertaisista velkomisasiosta nopeasti, helposti ja halvalla** ratkaistuksi. Oliko se todellinen syy, sitä ei tässä tutkimuksessa käsitellä.

5.1.3.2 Miten toteutettiin se, ettei alkuperäisiä asiakirjoja ei enää tarvinnut liittää haastehakemukseen

Eduskunta säätöi **lain oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta 595/1993**. Laki säädettiin 28.6.1993, ja se tuli voimaan 1.12.1993.

Lain 5 luvun 3 ja 4 § ovat kriittisiä pykälä, joiden *+sopiva+* **muuttaminen ja tulkinta** loivat edellytykset sille, että . *+Uudet velkalait perinnässä+*-kirjan mukaan - **alkuperäisiä asiakirjoja kantajan ei tarvinnut enää 1.12.1993 jälkeen toimittaa** haastehakemuksen mukana muuten, kuin poikkeustapauksissa.

Entinen 3§: Jos asia koskee 1) tietyn määräistä saamista, 2) hallinnan tai rikkoutuneen olosuhteen palauttamista taikka 3) häätöä ja kantaja ilmoittaa, ettei asia hänen käsityksensä mukaan ole riitainen, haastehakemuksessa on vaatimuksen perusteena tarpeen mainita ainoastaan ne seikat, joihin vaatimus välittömästi perustuu. \bar{o}

Uusi lisämomentti: Haastehakemuksessa on kuitenkin täsmällisesti yksilöitävä se sopimus, sitoumus tai muu kirjallinen todiste, johon kantaja vetoaa.

Entinen 4§: Asiakirja, johon kantajan vaatimus perustuu, on liitettävä haastehakemukseen alkuperäisenä tai jäljennöksenä. Lisäksi haastehakemukseen on liitettävä ne kirjalliset todisteet, joihin kantaja vetoaa.

Uusi 4§: Edellä 2§:ssä tarkoitettuun haastehakemukseen on lisäksi liitettävä se sopimus, sitoumus tai muu kirjallinen todiste, johon kantaja vetoaa.

Miten näistä lakipykälistä sitten voitiin viedä niin pitkälle menevä johtopäätös, ettei alkuperäisiä saamistodisteita enää tarvinnut liittää haastehakemukseen, käsitellään seuraavassa kappaleessa.

5.1.3.3 HE 79/1993 Yksityiskohtaiset perustelut

Alkuperäinen asiakirja: + tarvitaan ja - ei tarvita

3§:

~~Jäljempänä ehdotetaan 4§:ää muutettavaksi siten, että kantajan ei tarvitse liittää summaarista menettelyä tarkoittavaan haastehakemuksensa sellaista asiakirjaa, johon hän vetoaa.~~ + \bar{u}

~~Jotta vastaaja tällöinkin saisi riittävän täsmälliset tiedot häntä vastaan esitetyn vaatimuksen perusteista \bar{o} haastehakemuksessa on täsmällisesti yksilöitävä se sopimus, sitoumus tai muu kirjallinen todiste \bar{o} +~~ +

4§:

~~\bar{o} haastehakemukseen on aina liitettävä joko alkuperäisenä tai jäljennöksenä se asiakirja, johon kantajan vaatimus perustuu. \bar{o} mukaan liitettävä ne kirjalliset todisteet, joihin kantaja vetoaa.~~ + +

~~Silloin kun kantaja haastehakemuksessaan ilmoittaa, ettei vaatimus hänen käsityksensä (!!!! , kirj.huom) mukaan ole riitainen \bar{o} asiakirjojen esittäminen on tarpeetonta, koska vaatimus on joka tapauksessa hyväksyttävä.~~ + \bar{u}

~~\bar{o} kun kantaja voi toimittaa haastehakemuksensa tuomioistuimelle myös sähköpostina, ei kirjallisten todisteiden esittäminen tällöin ilman olennaista hankaluutta aina myöskään ole mahdollista.~~ + \bar{u}

~~Näistä syistä momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että ainoastaan luvun 2§:ssä tarkoitettuun haastehakemukseen (mitä haastehakemusta lainlaatija tarkoittaa?) on liitettävä se sopimus, sitoumus tai muu kirjallinen todiste, johon kantaja vetoaa.~~ + +

Lainkohtien perusteluja on siis jouduttu vääntämään ja kääntämään puolelta toiselle siten, että heikkohermoista hirvittää. Perustelut voidaan tulkita siten, että tuli tasapeli - 3 puolesta ja 3 vastaan. Mutta miten lopputulos sitten voikaan olla se, että tuomioistuimet ryhtyivät noudattamaan lainkohtaa nimenomaan siten, ettei alkuperäistä saamistodistetta . mutta vain tavallista velkakirjaa - tarvinnut enää liittää haastehakemukseen . miksi ei ?

Juoksevat sitoumukset . juokseva velkakirja, vekseli, shekki . täytyi liittää alkuperäisenä haastehakemukseen, eikä tästä nähty koituvan pankeille mitään ylimääräistä ongelmaa . miksi ei ?

5.1.3.4 Uudet velkalait perinnässä Ekirja antaa vastauksen ?

Pauliine Koskelo oli oikeusministeriön lainsäädäntöneuvos. **Päätelivätkö oikeusministeriön virkamiehet**, että he olivat erotuomareita . siten heillä olisi oikeus päättää, että eduskunta oli tarkoittanut, **ettei alkuperäisiä asiakirjoja enää tarvinnut toimittaa käräjäoikeudelle ? Mutta miksi he halusivat tehdä tällaisen johtopäätöksen ?**

Olipa niin tai näin, tämän johtopäätöksen viranomaiset ja oikeuslaitos ovat lakitekstistä tehneet. Tätä tulkintaa toistetaan "Uudet velkalait perinnässä" -kirjassa neljässä eri kohdassa, jotta kirjan lukijat . perintötoimen haltijat - varmasti tämän johtopäätöksen ymmärtävät, uskovat ja muistavat (sivuilla 67, 72, 81,87).

5.1.4 Oikeudellisen perinnän muuttaminen oikeudelliseksi

Kappaleessa "Alioikeusuudistus saatavan perinnän kannalta" todetaan entisen maksamismääräysmenettelyn puutteena olleen se, että vastaajan vastustuksen vuoksi koko menettely usein jouduttiin aloittamaan uudelleen normaalina raskaana riita-asioiden menettelynä.

Ratkaisuksi kehitettiin uusi, kantajalle . joka oli useimmiten pankki - suunniteltu **kevytkäsittely**, idioottivarma malli, jossa vastaajalle eli **velalliselle ei jätetty enää mitään mahdollisuuksia vastustaa haastetta ja siten edes teoriassa saada oikeutta.**

Myös itse oikeudenkäynti muutettiin oikeudenkäynnin irvikuvaksi, jossa **asiantuntemattomat käsittelijät ratkaisivat miljoonien ja taas miljoonien markkojen velkomuskanteita E ratkaisevalla tavalla puutteellisilla asiakirjoilla varustettuina.**

5.1.4.1 Haastehakemuksen vastustaminen tehtiin käytännössä mahdottomaksi

Oikeudellinen menettely jaettiin valmisteluun ja pääkäsittelyyn. Valmistelu voi olla joko kirjallista tai suullista.

Olennaista saatavien perinnässä oli tämän jälkeen se, että **asia voitiin 1.12.1993 lähtien ratkaista jo kirjallisessa valmistelussa**, jos vastaaja ei:

anna häneltä pyydettyä kirjallista vastausta, tai ei vastauksessaan esitä perustetta kiistämiseksi, tai vetoaa vain sellaiseen perusteeseen, jolla ei selvästi ole vaikutusta asian ratkaisemiseen.

Lakitekstissä, sen perusteluissa tai "Uudet velkalait perinnässä". kirjassa ei anneta kelvollisia perusteita sille, milloin vastustus joko on tai ei ole perusteeton. Ilmeisesti asian ratkaisu haluttiinkin jättää muotoutumaan "muodostuvan oikeuskäytännön" mukaiseksi.

Kuten seuraavassa kappaleessa osoitetaan, **oikeuskäytäntö sittemmin muotoutuikin käräjäoikeuksien kansliahenkilökunnan E ratkaisujen mukaiseksi.**

Ei voine olla vaikea päätellä, että pankkien juristien ääni kuului ylitse muiden !

Lisäksi "Uudet velkalait perinnässä". kirjassa monessa kohdassa painotetaan, että **pelkkä haasteen vastustaminen ei siis enää riitä**, kuten vanhassa maksamismääräysmenettelyssä, vaan **haaste jyrätään yksipuoliseen tuomioon asti** ikään kuin väkivalloin vastustusyrityksistä huolimatta.

Sivulla 79 kappaleessa 3.4.9. "Asian ratkaiseminen valmistelussa, ns. summaarinen menettely" on seuraava kappale:

Tässä on huomattava, että pelkkä vastustaminen ei riitä. Vastaajan on esitettävä perusteet. Lisäksi perusteiden tulee olla sellaisia, että niillä on vaikutusta asian ratkaisemiseen. Hyvin yksilöityyn ja perusteltuun hakemukseen on aina vaikeampi löytää ratkaisuun vaikuttavia perusteita.

On otettava huomioon, että kirjan toimittamiseen ovat myös oikeusministeriö ja oikeusministeriön edustajat sitoutuneet, joten viranomaisilta saatava selonteko siitä, **miksi valtiolta edelleen auttaa velkojaa** . valtiolta ei voi osallistua velkojien pyrkimyksiin antamalla näille hyviä vinkkejä siitä, miten vaikeutetaan velallisen mahdollisuutta saada oikeutta.

5.1.4.2 Kansliahenkilökunta sai oikeudet antaa yksipuolisia tuomioita

Uudessa käräjäoikeudessa laamanni voi antaa kokeneelle kansliahenkilökuntaan kuuluvalle tehtäväksi ratkaista yksinkertaisia asioita, joista suurimman osan muodostavat juuri perintäasioissa käytettävät ns. **suppealla haastehakemuksella aloitetut asiat**, joissa tulee yksipuolinen tuomio.

Huomattakoon, että hallituksen esityksessä HE 79/1993 on todellakin futuuri: *”ō asiat, joissa tulee yksipuolinen tuomio”!* **Miten valtioneuvosto voi predestinoida, että haasteista tulee tulemaan yksipuolinen tuomio? - Vai oliko näin päätetty jo lakitekstiä valmisteltaessa: laki tehdään sellaiseksi, että yksipuolinen tuomio tulee joka tapauksessa ja varmasti ?**

Kansliahenkilökunnan koulutusohjasta, lisäkoulutuksesta tai sen tarpeesta ei sen paremmin alioikeusuudistuksen lakitekstissä, sen perusteluissa kuin *”Uudet velkalait perinnässä”*. kirjassakaan anneta mitään tarkempia tietoja.

Käsitteen ”kokenut kansliahenkilökunta” määrittely onkin kätkeyty erilliseen ns. käräjäoikeuslakiin (28.6.1993/581) sen alakohtaan ”Tuomioistuinharjoittelu käräjäoikeudessa” 14-17§ sekä hallituksen esitykseen 79/1993 liittyvään lakiin alioikeusuudistuksen siirtymäsäännöksistä 7§:n, joiden lähteiden mukaan *”khlakunnantuomari tai raastuvanoikeuden pormestari voi määrätä notaarin ja kansliahenkilökuntaan kuuluvan suorittamaan 1§:ssä tarkoitettuun lainkäyttöön liittyviä tehtäviä”* +

Käräjäoikeuslain mukaan siis käräjäoikeudessa voi olla **notaareja**, jotka ovat lainopin kandidaatin tutkinnon suorittaneita, ja suorittamassa **tuomioistuinharjoittelua** saadakseen varatuomarin arvon. Laamanni voi määrätä 1) **virassa kaksi kuukautta olleen notaarin** käsittelemään ja ratkaisemaan käräjäoikeuden kansliassa: c) oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 ja 14§:ssä tarkoitettuja asioita (esim. tietyn määräinen saaminen, kirj.huom.).

Aivan vastaavalla tavalla sairaalassa apulaislääkärinä 2 kuukautta opintojensa loppuvaiheessa oleva lääketieteen kandidaatti voitaisiin velvoittaa itsenäisesti tekemään avosydänleikkauksia !

Mutta - mikä pahinta - myös *”kansliahenkilökuntaan kuuluva”* eli käytännössä **merkonomin peruskoulutuksen saanut henkilö sai täydet oikeudet ryhtyä antamaan velkomustuomioita !**

Ilmeisesti lakiuudistuksen tässä kohdassa on ajateltu, että mikäli lakiuudistusta eduskunnassa ajettaessa joku kiinnittäisi asiaan huomiota, voidaan tämän kohdan ottamista lakiin perustella sellaisella selityksellä, että kansliahenkilökunnan annetaan hoitaa vain *”yksinkertaisia”*, markkamäärältään vähäpätöisiä saatavia, esimerkiksi maksamattomia puhelinlaskuja, vuokria jne.

Kuitenkin todistettavasti kansliahenkilökunta on käsitellyt miljoonien, jopa kymmenien miljoonien markkojen suuruisien yritysluottojen haastehakemuksia, ja antanut niissä langettavia tuomioita suorastaan läpihuutojuttuina. Tällainen on täysin käsittämätöntä oikeusvaltio Suomessa !

Työryhmän tietoon ovat tulleet ainakin seuraavat asiakohdat, jotka ovat asiantuntemattoman käsittelyn vuoksi johtaneet väriin tuomioihin eli oikeusmurhiin

5.1.4.4 Kuka on luotosta vastuullinen oikeushenkilö

Yritysluottojen asiakokonaisuudet ovat aina erittäin monimutkaisia jo pelkästään sen toteamiseksi, **kuka on juridisesti ko. luotosta vastuussa**. *”Uudet velkalait perinnässä”* + kirjain kappaleessa *”V.Ulosottomenettely ja sen muutokset”* kohdassa 4.1. *”Haastehakemus ulosottoa silmällä pitäen”* on selostettu, minkälaisia tulkintaongelmia tuottaa jo sen toteaminen, kuka on velasta maksuvelvollinen.

Kirjassa neuvotaan velkojaa *”selvittämään itselleen jo haastehakemusta tehdessään, keneltä kaikilta hän voi velkaansa periä.”* Esimerkkinä mainitaan henkilöyhtiöt eli avoin ja kommandiitti-yhtiö, joiden

~~henkilökohtaisesti vastuunalaiset yhtiömiehet ovat suoraan o vastuussa yhtiön velasta myös henkilökohtaisella omaisuudellaan~~ mutta että **Edellyttää velan periminen heidän henkilökohtaisesta omaisuudestaan sitä, että yhtiön lisäksi heidät on myös nimenomaan itse tuomittu yhteisvastuullisesti yhtiön kanssa maksuvelvollisiksi.**

Huomionarvoista *+Uudet velkalait perinnässä+* .kirjan toimittamisessa on se, että kappaleessa *#I. Alioikeusuudistus ja sen vaikutus oikeudelliseen perintään+* ei ole laisinkaan käsitelty sitä, kuka on maksuvelvollinen.

Pelättiinkö, että lukijat olisivat alkaneet epäillä sitä, miten kansliahenkilökunta kykenee päättämään, kuka on maksuvelvollinen?

On lukuisia näyttöjä siitä, että henkilöyhtiön luottoa ei ole lainkaan velottu itse yhtiöltä, joka olisi ensisijaisesti maksuvelvollinen yhtiön velvoitteista, ja täytäntöönpanokin toimeenpannaan vain yhtiömiehiä vastaan ilman, että yhtiömiestä ja yhtiötä olisi yhteisvastuullisesti tuomittu velasta vastuullisiksi. **Silloin velanmaksun täytäntöönpano vain yhtiömiehen vastattavaksi on laiton !**

5.1.4.5 Kuka on oikea velkoja = asialegitimaatio ?

Toinen esille tullut erittäin vakava ongelma on kysymys siitä, kuka on oikea velkoja, eli asialegitimaatio. On esimerkiksi selvinnyt, että Suomen Yhdyspankki rek.no 40.925 (emopankki) perusti 30.4.1991 uuden pankin (tytärpankki) nimeltä Pohjoismaiden Yhdyspankki rek.no 513.752. Emopankki suoritti 1.7.1991 manööverin, jossa se siirsi pankkitoimintansa - mukaan lukien saatavat - apporttina tytärpankille.

Esillä olleissa tapauksissa siirtomerkintää saamistodisteeseen ei tehty saatavien siirron yhteydessä pankkiyhtiöltä toiselle. Siten on edelleen avoin kysymys, **mikä oikeushenkilö Suomen Yhdyspankin antamissa luotoissa on oikea velkoja.** Kansliahenkilökunta ei ole pystynyt selvittämään tätä olennaistakin olennaisempaa kysymystä.

Vastaavalla tavalla Suomen Säästöpankki-SSP OY:n pilkkomisen yhteydessä vuosina 1993-1994 siirrettiin kymmeniätuhansia velkakirjoja pankkiyhtiöiltä kolmansille.

Niissä velkakirjakopioissa, jotka on saatu nähtäväksi, on tehty siirtomerkinnät, mutta **velalliselle, takaajalle tai pantinantajalle ei ole velkakirjalain (1947/622) 31§:ssä edellytetyllä tavalla ilmoitettu kirjallisesti todisteellisesti velkojan vaihtumisesta**, jolloin velasta vastuussa olevat ovat menettäneet velkakirjalain 17§:n mukaiset väitemahdollisuudet uutta velkojaa vastaan.

Siirrot ovat siten laittomasti tehtyjä. **Kuka on silloin oikea velkoja?**

5.1.4.5 Luottoinstrumentin puuttuminen haastehakemuksen yhteydessä

mahdollistaa väärinkäytökset

Kolmas ongelma, joka on seurannut kansliahenkilökunnan päätösvallasta on se, että **kysymys luottojen tyypistä ja luottoinstrumentista - velkakirja, juokseva velkakirja, vekseli, shekki Æ on systemaattisesti kansliahenkilökunnalta jäänyt käsittelemättä haastehakemuksien yhteydessä.**

Ainakin Suomen Yhdyspankki/Nordean kohdalla on asiakirjanäyttöjä siitä , että **haastehakemukset on tehty Æ valuuttaluottoihin+ kohdistettuina.** Haastehakemus on muotoiltu siten, että kyseessä olisi tavanomainen velkakirjaluotto, jonka yhteydessä haastehakemukseen ei tarvinnut liittää alkuperäistä tavallista velkakirjaa.

Jos haastehakemuksessa olisi tuotu esille . kuten olisi pitänyt - että **Æ valuuttaluotto Æ onkin vekseliluotto, olisi haastehakemuksen liitteenä kuulunut olla alkuperäinen vekseli.**

Kuitenkin eräässäkin todistettavassa tapauksessa pankki toimitti nähtäväksi luottoinstrumenteiksi väittämänsä alkuperäiset ns. Promissory Note . nimiset asiakirjat vasta marraskuussa 2001 - ja silloinkin voutille, ei tuomioistuimelle.

Kokonaan oma asiansa on, kun velkomustuomion täytäntöönpano alkoi jo vuonna 1996, **miksi vouti ryhtyi perimään** luottoa ilman asianmukaisia saamistodisteita? Tähän kysymykseen vouti on vastannut, että **l voutipäivillä oli annettu ohjeet, että käräjäoikeuden tuomio riittää tuomion täytäntöönpanon perusteeksi, eikä saamistodisteita siten tarvita ulosottovirastossa.**

Nordean lakimies Esko Nurminen on vastannut 21.8.2002 kysymykseen siitä, mikä asiakirja Promissory Note luonteeltaan on, seuraavasti: l Promissory Notessa kyse on Suomen vekselilain mukaisesta vekselistä.

Ydinkysymys on, että **kansliahenkilökunnan olisi pitänyt tietää, että l valuuttaluotto l on vekseliluotto**, ja siten **alkuperäisen vekselin** olisi pitänyt olla haastehakemuksen liitteenä. Jos kuitenkin kansliahenkilökunnan ei olisi tullut tätä tietää tai epäillä, mutta pankkikaan ei ole toiminut voimassaolevan lain mukaan, mikä osapuoli . kantaja, haastehakemuksen tehnyt asiamies vai yksipuolisen tuomion antanut kanslisti . on syyllinen **oikeudenkäyntivirheeseen, mahdollisesti jopa prosessipetokseen.**

Tämän kysymyksen oikeudellinen käsittely tulee johtamaan vääjäämättä siihen, että väärin perustein annettu tuomio joudutaan purkamaan ja syylliset saattamaan edesvastuuseen.

5.1.4.6 Promissory Note ei ollut vekseli

Edellisessä kohdassa kuvattu Promissory Note on Nordean oman ilmoituksen mukaan siis Suomen vekselilain mukainen vekseli. Kuitenkin tarkemmassa selvittelyssä on saatu selville, että asiakirjan vekseliluonnetta vastaan on ainakin 12 asiakohtaa, joiden perusteella Promissory Note ei voi olla Suomen vekselilain tarkoittama vekseli eikä siten muodosta saamisperustetta

Tämäkin asia olisi tullut selvittää aikanaan käräjäoikeudessa asiallisesti järjestetyssä velkomusasian oikeudellisessa käsittelyssä.

Mutta **mikä sitten oli saamistodiste ko. luoton yhteydessä ?**

5.1.4.7 Velan pääoma tuomittu maksettavaksi rahayksiköllä, jota ei ole Å

Neljänneksi kansliahenkilökunnalta on jäänyt huomaamatta pankkien haastehakemuksissa ns. valuuttaluottojen kohdalla luottosummaksi ilmoitettu pankin sisäinen valuuttakori (esim. SYP:n XYP -yksikkö) ilman vastaavaa markka-arvoa, jolloin **yksipuolisessa tuomiossa velallinen on tuomittu maksamaan n XYP -yksikköä.** XYP -yksikön markkavasta-arvo vaihtelee päivittäin.

Onko Suomessa ollut XYP -niminen rahayksikkö markan rinnalla ? Jos ei, minkä päivän kurssin mukaan markkavasta-arvo on määrätty? Kuka/mikä instanssi on vasta-arvon arvopäivän määrännyt? Onko mikään elin valvonut mainitun vasta-arvon määrittämistä ja sen noudattamista?

5.1.5 Suppeaan haastehakemukseen ei 1.12.1993 jälkeen tarvinnut liittää alkuperäisiä asiakirjoja

Haastehakemukset jaettiin suppeisiin ja laajoihin. Saatavan ns. suppeaa haastehakemusta käytetään, kun kantaja ilmoittaa, ettei asia hänen käsityksensä mukaan ole riitainen.

Tämä ilmoitus riittää nyt . oikeusministeriön mukaan - siihen, että **kantajan ei enää tarvitse liittää haastehakemukseen sopimusta, sitoumusta tai muuta vastaavaa kirjallista todistetta.** Sen sijaan **juokseva velkakirja, vekseli tai shekki on vieläkin liitettävä hakemukseen alkuperäisenä.**

Ammattimaisen rahanlainauksen saamistodisteet ovat seuraavat (*Havansi: Luotto-oikeus*):

1. Velkakirja
 - 1.a. Tavallinen velkakirja
 - 1.b. Juokseva velkakirja
2. Vekseli

Shekki

Oikeusministeriön mukaan siis tapauksissa **1.b, 2 ja 3 haastehakemukseen täytyy liittää alkuperäinen saamistodiste.**

Tavallista velkakirjaa ei tarvitse enää 1.12.1993 jälkeen liittää haastehakemukseen. Sen sijaan muiden saamistodisteiden kohdalla näyttövelvollisuus säilytettiin.

Luottokannasta **tavallisia velkakirjaluottoja oli valtaosa E Havansin Luotto-oikeus Ekirjan mukaan vuonna 1978 peräti 80 %.** Juuri tämä luottokannan osa haluttiin oikeuskäytännössä **saattaa heikennetyn oikeudellisen menettelyn piiriin** siten, että **velallisensuojaa ei lainmuutoksen tultua voimaan 1.12.1993 enää ollut.**

5.1.6 Valtioneuvoston suoranainen myötävaikutus velallisten oikeudettomalle tilalle

Edellä kohdassa 2.2.1. siteerattiin hallituksen esityksen perusteluissa olevaa kohtaa:

+Silloin kun kantaja haastehakemuksessaan ilmoittaa, ettei vaatimus hänen käsityksensä mukaan ole riittävä on asiakirjojen esittäminen on tarpeetonta, koska vaatimus on joka tapauksessa hyväksyttävä.

Miten valtioneuvosto voi perustella, että kantajan ilmoitus siitä, että saatavaan kohdistuva vaatimus ei ole riittävä on riittävä peruste sille, että **+vaatimus on joka tapauksessa hyväksyttävä+eikä tälläkään perusteella ole enää tarpeellista liittää alkuperäistä saamistodistusta mukaan haastehakemukseen? **Velallinen on näin valtiovallan tuottamuksella menettänyt oikeussuojansa.****

Mikä on todellinen syy siihen, että oikeusministeriö muuttamalla muutti lakia siten, että tavallisissa velkakirjaluotoissa velkojan eli pankin ei tarvitse liittää alkuperäistä tavallista velkakirjaa haastehakemukseen enää 1.12.1993 jälkeen?

5.1.7 Ulosottomenettely ja sen muutokset

5.1.7.1 Yleistä ulosotosta

Suomalainen +oikeussuojajärjestelmä+käsittää kaksi vaihetta:

- Riitakysymyksen ratkaisu oikeusistuimessa
- Täytäntöönpano: oikeudenkäynnissä vahvistetut velvoitteet toteutetaan tarvittaessa ulosottomenettelyn avulla

Ulosottovaiheessa ei enää voida selvittää, miten riita-asia olisi tullut ratkaista, vaan se on jo toteutunut i oikeudenkäynnissäi .

i Oikeudenkäynti = yksipuolinen tuomio kansliahenkilökunnan tekemänä ilman vastaajan todellista vastustamismahdollisuutta E vrt. kohta 2.3.

Kirjan tekstiote sivu 149 : *+Ulosottomiehelle ei enää siten voi esittää väitettä, että tuomio olisi tosiasioiden vastainen tai että velkaa olisi lyhennetty enemmän kuin mitä tuomiossa oli huomioitu jne.+*

Kirja on julkaistu vuonna 1994, ja sen esipuhe on allekirjoitettu 7.10.1993, joten kirja on kirjoitettu vuoden 1993 aikana ennen kuin ko. lainmuutokset tulivat voimaan . siten on vastaansanomaton, että **jo tuolloin oikeusministeriössä tiedettiin, mitkä tulevat olemaan velallisten väitteet, kun he huomaavat joutuneensa oikeudenloukkausten kohteeksi.**

Vai oliko "Uudet velkalait perinnässä". kirjan tarkoituksenakin **vuotaa oikeusministeriöstä hyviä vinkkejä ja tietoja siitä, miten velkojat voivat käyttää uusia lakeja hyväkseen**, ja miten velallisten suu saadaan tehokkaasti tukitaksi, kun he huomaavat joutuneensa oikeudenloukkausten kohteeksi.

5.1.7.2 Ulosottohakemuksen liitteet

Täytäntöönpanoa pyydetessä ulosottomiehelle velkoja antaa hakemuksen ohella ulosottoperusteen ja tarvittavat liitteet. Tärkeimmät liitteet ovat valtakirja sekä **alkuperäinen saamistodiste**.

5.1.7.3 Alkuperäisen saamistodisteen merkitys ulosottomenettelyssä

Saamistodisteita ovat esimerkiksi velkakirja, vekseli ja shekki.

Kun täytäntöönpanoa haetaan sellaisen tuomion perusteella, jossa on määrätty maksuvelvollisuus ja tästä velvoitteesta on olemassa saamistodiste, se on annettava **alkuperäisenä** ulosottomiehelle.

"Lainsäädännös johtuu velallisen oikeussuojan tarpeesta kahteen kertaan tapahtuvaa velkomista vastaan sekä siitä, ettei velallisen tarvitse maksaa juoksevaa sitoumusta, ellei hän saa alkuperäistä saamistodistetta haltuunsa." ("Uudet velkalait perinnässä"-kirja kappale 5.7.1. "Alkuperäinen saamistodiste+sivu 169)

Ulosottolain 3. luvun 22§:ssä säädetään:

"Kun maksuvelvollisuus on täytetty, ulosottomiehen on luovutettava hallussaan oleva saamistodiste velalliselle."

"Kun ulosottomies täytäntöönpanoa varten vastaanottaa saamistodisteen, tulee hänen se asiakirjaan merkitä."

Hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa (HE 92/1996) tätä lainkohtaa tarkennetaan seuraavasti: "Saamistodisteen haltuunotolla on ulosotossa itsenäinen merkitys: saamistodisteeseen tehdään merkinnät suorituksesta ja, jos maksuvelvollisuus on kokonaan tullut täytetyksi, saamistodiste annetaan velalliselle. Viimeksi mainitusta ehdotetaan otettavaksi pykälään nimenomainen säännös. Käytännössä näin on nykyisinkin menetelty."

Kun lakitekstissä sanotaan, että "kun tästä velvoitteesta on olemassa saamistodiste", se ei oikeuta pankkia tulkitsemaan lakia niin, ettei tavallisten pankkiluottojen yhteydessä tarvitsisi saamistodistetta lainkaan ollakaan, tai **pankki voi esimerkiksi väittää, että saamistodiste on kadonnut**.

Lainkohta ei voi tarkoittaa muuta kuin laskuja ja pieniä saatavia, jotka ovat yksityisten oikeushenkilöiden keskeisiä, tai pankeista otettuja esimerkiksi ns. luottolimiittejä. Näistä ei välttämättä todellakaan ole erillistä saamistodistetta.

Tämä tutkimus siis E korostettakoon vielä kerran E käsittelee vain ja ainoastaan Suuren laman aikana pankkien antamia ja kotimarkkinayritysten ottamia suuria miljoonaluottoja, jotka useimmiten olivat ns. valuuttaluottoja

5.1.7.4 Saamistodisteen häviäminen

Velkojalle jätetään ulosottolaissa kuitenkin porsaanreikä olla jättämättä alkuperäistä saamistodistetta ulosottomiehelle:

UO-lain 3 luvun 22§: "jos alkuperäisen saamistodisteen antaminen sen katoamisen tai muun syyn takia ei ole mahdollista, ulosottomies voi panna tuomion tai päätöksen täytäntöön alkuperäisen saamistodisteen puuttumisesta huolimatta, jollei saamistodiste ole juokseva velkakirja, vekseli tai shekki."

HE 92/1996: "Vallitsevan käsityksen mukaan ulosoton haltijan (aikaisemmin lääninhallitus, kirj.huom.) on kuultava velallista, jos täytäntöönpanoon ryhdytään ilman, että alkuperäistä saamistodistetta on esitetty. Myös ulosottomiehen tulisi ehdotetun pykälän mukaan kuulla velallista sopivalla tavalla, jollei se ole tarpeetonta (mikä olisi tällainen "tarpeeton" tilanne ? kirj.huom). Asian laatu huomioon ottaen kuuleminen voisi tapahtua puhelimitse.

1. On todistettavasti paljon tapauksia, joissa alkuperäistä velkakirjaa ei löydy pankista, kärkeäoikeudesta tai ulosottomieheltä. Näissä tapauksissa pankki on jopa esittänyt syyksi sen, että alkuperäinen velkakirja on hävinnyt. Kun tiedetään, että velkakirja = arvopaperi = rahaa, ei mitenkään voi olla uskottavaa, että ammattimaista rahanlainausta suorittava organisaatio voisi hävittää rahaa.
2. Kun kaupunginvouti ei tiedä alkuperäisestä velkakirjasta ja siitä huolimatta perii, koska voutipäivillä joku on sanonut että näin saa tehdä, onko silloin koko ulosottojärjestelmä Suomessa tahallisesti harhaanjoitettu toimimaan vastoin Suomen lakia? Mikä taho on voutipäivillä antanut voudeille luvan velkoa ilman alkuperäistä saamistodistusta ?

5.1.8 Vinkkejä velkojille

Osassa III Yrityssaneeraus velkojan kannalta on tekstissä 8 mustalla ympäröityä lokerikkoa, joiden otsikkona on VINKKEJÄ VELKOJILLE.

Esimerkkejä:

Yrityssaneeraushakemus ei estä perintätoimenpiteitä

Pääsääntöisesti voit jatkaa perintää täysipainoisesti tai jopa kiihdyttäen

Lisäesimerkkejä löytyy kirjasta.

Lukija ottakoon huomioon, että kirjan kirjoittajat ovat virkamiehiä, ja että jopa oikeusministeriön lainsäädäntöneuvos on mukana kirjoittajien joukossa.

Onko Suomi enää oikeusvaltio, jos valtiovalta asettuu näin räikeästi velkoja-velallinen E-suhteessa vahvemman osapuolen puolelle ?²²⁶

5.2. Ulosottolaki - Johdanto

Kun hallitus teki ehdotuksen esitykseksi laiksi ulosottolain muuttamisesta ja lähetti sen lausuntokierrokselle 11.5.2000, ei lausuntoa pyydetty velallisjärjestöiltä. Siitä huolimatta Yrittäjien tehoyhdistys ry, joka on konkurssin tehneiden yrittäjien yhdistys, jätti asiaan liittyvän kannanoton omatoimisesti kansanedustajille 12.10.2000.

Kannanotto sisälsi ehdotusta vastaan voimakasta kritiikkiä. Kannanotto oli lähetetty myös oikeusministeriöön, josta saatiin epävirallinen palaute: lain laadinnasta vastannut oikeusneuvos Tuula Linna väitti, että kannanoton esittäjät olivat ymmärtäneet ja tulkinneet lain tarkoitukset täysin väärin.

Kannanotossa esitettiin myös vetoomus suomalaisille päätöksentekijöille, että he paneutuisivat huolella lakiehdotuksen räikeisiin epäkohtiin ja estäisivät lain voimaantulon suunnitellussa muodossa. Vetoomus ei saavuttanut vastakaikua Suomen hallituksen taholta, vaan eduskuntaan tuotu hallituksen esitys sisältää pääosin samat elementit kuin edeltävä ehdotus.

²²⁶ "Undet velkalait perinnässä", toim.Yrjö Lehtonen, kirj. lainsäädäntöneuvos Pauliine Koskelo, hovioikeudenneuvos Kari Kujanen, varatuomari Jari Malinen ja kaupunginvouti Hannu Töyrylä. "Business Books".1994. (esipuhe päivätty 7.10.1993)

Laki oikeudenkäymiskaaren muutoksesta, no 595/1993
HE 79/1993, valmistelijat Juhani Hirvonen ja Gustav Möller

Käräjäoikeuslaki 28.6.1993/581, valmistelija Heikki Liljeroos

Ulosottolaki 3.12.1895/37HE 92/1996, valmistelija Tuula Linna
Seppo Anttila kohdat 5.1 – 5.1.8

Olemmekin katsoneet olemamme pakotettuja kääntymään EU:n jäsenvaltioiden lainsäädännön oikeellisuudesta vastaavien toimielinten puoleen, ja vedota näihin toimielimiin, jotta satojentuhansien Suomen kansalaisten perus- ja ihmisoikeudet palautettaisiin.

Tässä EU-parlamentin puheenjohtajalle sekä EU-komissiolle lähetetyssä tutkinta- ja toimenpidekieltopyyntöissä on lakiesitykseen otettu kantaa aikaisemman ehdotuksen ja Yrittäjien tehoyhdistys ry:n kannanoton pohjalta. Yksityiskohtainen, pykälä pykälältä tehty analyysi on jo siis esitetty 12.10.2000 jätetyssä kannanotossa, ja kun hallituksen varsinainen esitys sisältää lähinnä semanttisia muutoksia aikaisempaan ehdotukseensa nähden, ei ole katsottu enää aiheelliseksi tässä esityksessä toistaa aikaisemmin esitettyä. Ulosottolakiesitykseen pureudutaankin nyt enemmän periaatteellisista sekä ihmis- ja perusoikeusnäkökohdista lähtien.

EU-parlamentin ja EU-komission lainopillisia asiantuntijoita pyydetään kuitenkin perehtymään laajasti koko hallituksen esitykseen, koska lähes 400-sivuisen eepoksen yksityiskohtainen juridinen tarkastelu ei ole ollut mahdollista. Kun otetaan huomioon lakiesityksen lähtökohdat hallituksen esittämässä muodossa, on todennäköistä, että lakiehdotukseen sisältyy muitakin ihmis- ja perusoikeuksien sekä EU-lakien vastaisia hankkeita ja ehdotuksia, kuin mitä tässä esityksessä on ollut mahdollista käsitellä .

5.2.1 Ulosottolain uudistus on taannehtivuudessaan poikkeuksellista lainsäädäntöä

Normaalin oikeuskäytännön mukaista on, että kun henkilö tekee oikeustoimen, hän olettaa, että tekohetkellä vallinnut lainsäädäntö säätelee oikeustoimen arviointia ja lainopillista käsittelyä tulevaisuudessakin.

Suomessa on kuitenkin +Suuren laman+aikana velkaantuneiden ihmisten kohteluun ryhdytty soveltamaan taannehtivaa lainsäädäntöä. Näin heistä on tehty monessa tapauksessa rikollisia, vaikka heidän menettelynsä on ollut oikeussuhteen syntyhetkellä vallinneen lainsäädännön mukaista.

Samoin vuonna 1895 säädettyä ulosottolakia (37/1895) on muutettu lisäämällä ulosottomenettelyä tehostavia säännöksiä erityisesti vuosina 1997 ja 1999, jolloin muun muassa yksityistä omistusoikeutta loukkaava sivullisäännös otettiin lainsäädäntöön tietävästi ensimmäisenä maailmassa. Samoin lisättiin lakiin momentti, jolla luontoisetujen normaali käyttö sivuutettiin ulosottovelallisen kohdalla. Näitä säännöksiä sovelletaan taannehtivasti kaikkiin ulosottovelallisiin riippumatta siitä, ovatko he allekirjoittaneet luottoasiakirjansa ennen vai jälkeen lainkohdan voimaantulon.

Ulosoton +ehostaminen+on merkinnyt lainsäädännöllisiä, taannehtivia kiristyksiä ulosottovelallisten jo ennestäänkin vaikeaan asemaan. Sama taannehtiva lainsäädäntö jatkuu nyt käsiteltävänä olevan ulosottolain muutoksen yhteydessä. Kyseinen taannehtiva lainsäädäntö on Suomen perustuslain, Suomen ratifioimien Euroopan ja YK:n ihmisoikeussopimusten sekä EY:n noudattamien perusoikeuslainsäädännön vastainen. Lainsäädännön kiristäminen ulosottovelalliseen kohdistuen olisi siten mahdollista vain uusien, lain säätämisen jälkeen otettujen luottojen erääntymistä seuraavan haastehakemuksen, velkomustuomion ja täytäntöönpanon yhteydessä (EIS 7. artikla).

Myöhemmin esitettävässä esimerkissä sivullisäännöksen soveltamisesta, jossa täysin laillisesti lahjoitettu omaisuus ulosmitattiin 9 vuotta myöhemmin, on kiistaton osoitus siitä, millaisiin laittomuuksiin yhteiskunta ajautuu taannehtivan lainsäädännön vaikutuksesta. Jokainen voi vain kuvitella, minkälaista ahdistusta, pelkoa ja epävarmuutta tulevaisuudesta kansalaisissa tällainen viranomaisten mielivaltainen menettely herättää. Ja suuttumusta ja katkeruutta, kun vääryyden kohteeksi joutunut tietää, että menettelyn alullepanijana on pankki, joka on jo yhteiskunnalta saanut luottotappionsa katetuksi, mutta siitä huolimatta saa jatkaa saman luoton perintätoimia useilta eri henkilöiltä.

5.2.2 Ihmis- ja perusoikeudet ovat lakiesityksessä semantiikkaa

Hallituksen esitystä on aikaisempaan ehdotukseen nähden muokattu siten, että erityisesti kohdistuen perus- ja ihmisoikeuksiin, joiden rikkomisesta Yrittäjien tehoyhdistys ry oikeusministeriön laatimaa esitystä voimakkaimmin arvosteli, on tekstiin ympätty lisää semanttista sanahelinää:

+Ulosottotavan merkitys ulosottomiesten toiminnassa on vanhastaan ollut keskeinen. Tämä on nykyisin kuitenkin ongelmallista, koska ulosottomiesten toimivaltuuksia on viime vuosina tuntuvasti lisätty. Vaikka epäasianmukaista menettelyä ei ole käytännössä laajamittaisesti esiintynyt, voidaan pitää perusteltuna, että

laajojen toimivaltuuksien ja harkinnallisten menettelysäännösten vastapainoksi asianmukaisuuden vaatimusta korostetaan myös ulosottolaissa.+

ja:

+Esiteksen keskeisenä tavoitteena on ulosoton yleisten menettelysäännösten kehittäminen kohti nykyaikaista, tarkoituksenmukaista ja hyväksyttäviiin toimintaperiaatteisiin perustuvaa ulosottoa. Esityksessä on pyritty ottamaan huomioon yhtäältä menettelyn tehokkuus, nopeus ja joustavuus, toisaalta täyttämään asianmukaisuuden, puolueettomuuden, avoimuuden, perusoikeuksien ja oikeusturvan vaatimukset. Esityksellä pyritään lisäksi lähentämään ulosottomenettelyä ja yksityishenkilön velkajärjestelyä toisiinsa ehdotetulla luonnollista henkilöä koskevalla ulosoton enimmäiskestoajalla.+

sekä:

+Perusoikeudet ovat muiltakin osin vaikuttaneet ehdotettuihin menettelysäännöksiin. Esimerkiksi velallisen henkilökohtaista koskemattomuutta, yksityisyyden suojaa ja kotirauhan turvaa koskevat vaatimukset ovat keskeisiä.+

5.2.3 Velkojan perusoikeudet on uusi perusoikeuskäsite

Semantiikalla ei kuitenkaan ole korjattu itse peruselementtiä, vaan perinnän tehokkuus on varmistettu edelleen velkojien eduksi lukuisilla parannuksilla, jotka loukkaavat jokainen erikseen ja kaikki yhdessä velallisten ihmis- ja perusoikeuksia. Parannukset on tehty periaatteella: *Toisaalta ulosoton tulee myös toteuttaa yksityisen velkojan perusoikeudet huolehtimalla siitä, että täytäntöönpano on mahdollisimman tehokasta.*+

Velkojan edut takaava ehokas täytäntöönpano:

- paperiton ulosotto,
- sähköinen asiointi ja tiedoksianto,
- ulosoton oikeuspaikkasäännöksistä luopuminen,
- säännönmukaiset ulosottoselvitykset,
- tuloksettomien ulosottoasian siirtäminen passiivirekisteriin,
- suppean eli edullisen ulosoton mahdollisuus,
- ja saatavan vanhentumisen katkaiseminen ulosottohakemuksella,
- ulosottoperustetta koskevan määräajan ja saatavan vanhentumisen seuraaminen ja raportointi velkojalle,
- saman velallisen asioiden keskittäminen vastaavalle omaulosottomiehelle,
- samanaikaisen täytäntöönpanon koordinointi,
- viranomaisen välinen lisäntyvä raportointi ja tietojenvaihto,
- kotirauhan rikkomismahdollisuuksien lisääminen,
- ruumiillisen koskemattomuuden rikkominen ilman poliisivaltuuksia, siviilipoliisi+

Lainlaatioilla onkin ollut aihetta ja tarvetta mainostaa saavutuksiaan, koska useassa eri kohdassa jo lakiesityksen yleisperusteluissa toistuu seuraavan kaltainen kehaisu:

Esitykseen sisältyy myös lukuisia parannusehdotuksia velkojien asemaan, esimerkiksi valtakunnallinen ulosottorekisteri, joustavat vireillepanosäännökset, passiivirekisteröintimahdollisuus. Ulosoton tehostamisuudistuksissa, jotka on toteutettu vuonna 1997 ja 1999, laajennettiin olennaisesti ulosottomiehen toimivaltuuksia. Erikoisperintätoiminta on käynnistetty vuonna 1997. Näiden toimien johdosta perintätulos on parantunut myös ulosottoa välttelevien velallisten osalta. Velkojien asema on kaiken kaikkiaan suhteellisen hyvä, ja ulosottolaitoksen toimintakyky voidaan pitää tyydyttävänä. Kun lisäksi ehdotettujen määräaikaisten tosiasialliset taloudelliset vaikutukset velkojille jäisivät vähäisiksi, ehdotusta ei voida pitää velkojien kannalta kohtuuttomana. Ehdotettuja ulosottoperusteen määräaikaista koskevia säännöksiä tarkastellaan perusoikeuksien ja säätämisyjärjestyksen kannalta yksityiskohtaisten perustelujen alajaksossa 4.2+

5.2.4 Selitys siihen, miksi pankkien perusoikeudet ovat etusijalla

Luottomiehet ry:n kotisivulta www.luottomiehet.fi löytyy keskustelu aiheesta Yleinen luottotietolaki. Eräpäivä Oy:n toimitusjohtaja Risto Suviala 20.2.2001: *Nyt on Luottomiesten aika vaikuttaa tulevan lain sisältöön* +Lassi Kantola 14.3.2001: *Hyvä Risto! On hienoa, että informoit asiasta välittömästi. Luottomiesten pitää koko laajalla rintamalla vaikuttaa valmisteluun heti vain vaikuttaminen alusta alkaen*

valmistelutyön tekijöihin takaa parhaan lopputuloksen.+ Risto Suviala 19.3.2001: õ Ottaen huomioon pitkän urasi suurpankin luottotietopääällikkönäõ +

Risto Suviala on Eräpäivä Oy:n toimitusjohtaja ja tunnettu velkojien edustaja ja mielipidekirjoittaja. Lassi Kantola on Nordea Pankki Oyj:n luottotietopääällikkö.

Oikeustieteen tohtori Liisa Halme, joka nykyisin toimii Rahoitustarkastuksen erityisneuvonantajana, on todistanut vuonna 1999 väitöskirjassaan +Pankkisääntely ja valvonta+ pankkien vaikuttaneen lainsäädäntöön. Hän kirjoittaa: +Pankkien rooli lainvalmistelun eri vaiheissa on perinteisesti ollut vahva. Eri pankkiryhmien edustus lakeja valmistelleissa asiantuntijatyöryhmissä on ollut huomattava.+ Ja õ pankkien vaikutus on ilmennyt sekä lainvalmisteluun osallistumisena että myös tosiasiallisena vaikuttamisena lain sisältöön+.

5.2.5 Pankit eivät ole yksityisoikeudellisia oikeushenkilöitä

Hallituksen esityksen mukaan julkisyhteisöjen saamiset, esimerkiksi verot ja julkiset maksut, sakot ja elatusavut vanhentuvat kokonaan viidessä (5) vuodessa.

Kun suomalaiset pankit olivat 1990-luvun alkupuolella kaatumassa konkurssiin . etenkin liikepankit ja osa säästöpankeista . maan hallitus +tervehdytti rahoitusjärjestelmää (+Suomen pankkituki, VNT 2.12.1993) antamalla 6.8.1992 kannanoton, jossa hallitus totesi, että valtio turvaa kaikissa olosuhteissa pankkijärjestelmän +vakaan toiminnan+. Hallitusta säesti eduskunta sisällyttämällä helmikuussa 1993 lausumaansa ponnin, jonka mukaan +Suomen valtio takaa sen, että suomalaiset pankit pystyvät hoitamaan sitoumuksensa ajallaan kaikissa olosuhteissa.+

Pankkitukipontta ei tietävästi ole vielä kumottu. Pankit saivat seuraavina vuosina kymmenien miljardien markkojen suuruisen, veronmaksajien rahoilla maksetun pankkituen, joka maksettiin niiden +pääomarakenteen vahvistamiseksi+; ja jonka avulla pankit välttyivät konkurssilta, ja pankkien omistajat pankkiosakkeidensa menetykseltä.

Pankkeja ei siten voida pitää normaaleina yksityisoikeudellisina yhteisöinä, koska niiden elinkaareen ei Suomessa voi kuulua normaalin yksityisoikeudellisen yhteisön tapaan konkurssimahdollisuus. Koska pankit nauttivat julkista rahoitusta, jolla niiden olemassaolo turvattiin, ne on katsottava julkisoikeudellisiksi yhteisöiksi.

Siten muiden julkisyhteisöjen tavoin pankkien ja niiden perintäyhtiöiden saatavia tulee koskea viiden (5) vuoden vanhentumisaika.

5.2.5 Ulosottooperusteen määräaikaistaminen on ilmainen myönnytys velkojilta velallisille

Edellä on kuvattu, mitä kaikkia etuja velkojat eli pankit ulosottolain uudistuksen myötäjäisinä saavat. Maksuna näistä eduista ne toki kuitenkin jotakin joutuvat maksamaan, vai joutuvatko?

Ainoa +etu+; joka velallisille lain muutoksen yhteydessä suodaan, on ulosottooperusteen vanhentuminen joko 15 tai 20 vuodessa. Se merkitsee sitä, että velkaa ei määräajan jälkeen voida enää periä. Ulosottooperusteen vanhentuminen merkitsee velkojalle menetystä, mutta paljonko ja miten merkittäviä perimättä jäävät summat todellisuudessa ovat?

Lainlaatijan viesti velkojille kuuluu: +Kun lisäksi ehdotettujen määräaikaisten tosiasialliset taloudelliset vaikutukset velkojille jäisivät vähäisiksi, ehdotusta ei voida pitää velkojien kannalta kohtuuttomana.+

Syksyllä 2000 tehdyn seurantatutkimuksen perusteella esitetään, että vuosina 1998 ja 1999 perittäviksi saapuneista asioista yli 15 vuotta vanhoja eli ennen vuotta 1985 annettuja ulosottooperusteita oli selvästi alle yksi (1) prosentti asioista ja markkamääristä.

Näin ollen voitiin tutkimuksen perusteella arvioida, että velkojien kokonaismenetys ehdotetun määräaikaaisuutta koskevan säännöksen johdosta olisi vuositasolla 2-4 miljoonaan markkaa.

Loppupäätelmänä todetaankin, että *– ulosottooperustetta koskevan 15 vuoden määräajan aiheuttamat haitalliset taloudelliset seuraukset velkojille jäisivät suhteellisen vähäisiksi, joskaan eivät olemattomiksi.*

5.2.6 Ulosoton täytäntöönpanokelpoisuuden vanhentumisella ei ole merkitystä velallisille

Kun sitten toisaalta +Esityksessä on pyritty ottamaan huomioon yhtäältä menettelyn tehokkuus, nopeus ja joustavuus, toisaalta täyttämään asianmukaisuuden, puolueettomuuden, avoimuuden, perusoikeuksien ja oikeusturvan vaatimukset+ onkin seuraavaksi kysyttävä, mitä onkaan toisessa vaakakupissa, eli miten ulosoton asianmukaisuuden, puolueettomuuden, avoimuuden, perusoikeuksien ja oikeusturvan vaatimukset on lakiesityksessä täytetty??

Kun lainlaatijat useassa kohdassa rinnastavat, mitä hyötyä velkojille uudesta ulosottolaista on, he asettavat toiseen vaakakuppiin velallisen saavuttamaksi konkreettiseksi eduksi ulosoton määräaikaistamisen: +Esityksen periaatteellisesti merkittävimpiin ehdotuksiin kuuluu ulosottooperusteen määräaikaistamista koskeva säännös.+ Suunniteltu säännös on todellakin ainoa uudistus, jota velalliselle tarjotaan ikään kuin korvauksena ulosoton kaikinpuolisesta kiristämisestä.

Onko säännöksellä mitään todellista merkitystä, vai onko sitä tavoiteltukaan ?

Lainlaatija vastaa itse:

Ehdotetut määräajat ovat verrattain pitkiä. Toisaalta nykyiseen elinikäiseen ulosottoon verrattuna uudistus olisi periaatteellisella tasolla merkittävä. Suhteellisen pitkällä määräajalla pyritään estämään maksumoraalin heikentyminen. Kun otetaan huomioon, että suomalainen ulosottolaitos ja luottotietojärjestelmä toimivat tehokkaasti, ehdotetut määräajat tuskin houkuttavat tietoiseen tai kevytmieliseen velkaantumiseen. Siitä huolimatta, että pitkäkestoisen menettelyn haittoja palkan ja eläkkeen ulosmittauksessa on lievennetty muun muassa vapaakuukausijärjestelmällä, 15 tai 20 vuotta kestävä palkan tai eläkkeen ulosmittaus on raskas vaihtoehto ottaen huomioon ulosottomaksut, viivästyskorot ja luottokelpoisuuden menettämisen. Ulosoton välttely mainitun ajan on nykyisin entistä vaikeampaa, koska ulosottomiehille on 1990-luvun lopussa annettu laajat tietojensaantioikeudet ja tehokkaat mahdollisuudet puuttua ulosoton kiertämiseen.

5.2.7 Saatava eli velkakirja jää edelleen velkojalle

Ulosottooperusteen vanhentumista koskevassa säännöksessä on kysymys todellakin vain ulosottoimenpiteiden loppumisesta tietyn ajan kuluttua, mutta itse saatava jää olemaan, koska lakiesitys ei sisällä ehdotusta itse saatavan vanhentumisesta: *–Näin ollen saatava jäisi ulosotto- ja konkurssitietse perimiskelvottomana voimaan.*

Saatava kirjallisena todistenaan velkakirja jää siis edelleen velkojan haltuun voimassaolevana, ja tosiasiallisesti perintäkelpoisena. Velalliselle se, että velkakirja jää +jonnekin+ olemaan on aina uhka: mitättömäksi kuittaamaton velkakirja jonkun muun kuin velallisen hallussa on erittäin vaarallinen asiakirja . uhka kestää velkakirjan allekirjoittajan elämän loppuun asti, ja vieläpä hänen perillisensä saattavat joutua siitä vastuuseen!

Vuosienkin kuluttua velka ilmestyy uudelleen maksettavaksi, kuten Suomessa on tapahtunut todistettavasti lukuisille velkajärjestelyn jo läpikäyneille. Velkakirja on myyty joillekin ulkomaisille, Suomen lain ulottumattomissa oleville organisaatioille, jotka tähän mennessä saatujen tietojen mukaan ovat lähinnä perintätoimistoja. Perintätoimistot voivat myydä velkakirjat edelleen, jolloin ne saattavat päätyä sellaisiin käsiin, jotka käyttävät väkivaltaisia perintäkeinoja: maailmalla on aivan tarpeeksi esimerkkejä perintään erikoistuneista mafian tyyppisistä rikollisorganisaatioista (erään eteläsuomalaisen kaupungin velkaneuvojalta saadun tiedon mukaan Helsingissä on toiminnassa +Pietarin mafia . nimikkeellä toimiva perintätoimisto).

5.2.8 Velallisen rikossäännöstö aiotaan ulottaa ulosottovelalliseen

11.5.2000 esitetty ja lausuntokierroksella ollut hallituksen ehdotus esitykseksi laiksi ulosottolain muuttamisesta sisälsi 3 luvun 78§:ssä säännöksen, että +tietojenantovelvollista on muistutettava

totuusvelvollisuudesta. Hänelle on myös ilmoitettava, että väärän tiedon antamisesta tai tiedon salaamisesta saattaa seurata rangaistus.+

Kun Yrittäjien teho yhdistyksen kannanotossa muistutettiin lainlaatijoita siitä, että rikoslain esitutinnan peruseriaatteen mukaan epäillyn, edes murhaajan tai raiskaajan -ei tarvitse puhua itseään vastaan-, on hallituksen esityksestä tämä kohta jätetty pois, mutta tilalle on otettu seuraava kohta sivulla 88 (HE 216/2001 2 luku 24§):

Käytännössä saattaa käydä niin, että velallinen ulosoton välttelemiseksi ryhtyy täytäntöönpanokelpoisuuden määräaikana toimiin, joiden voidaan epäillä täyttävän jonkin, esimerkiksi rikoslain 39 luvussa tarkoitetun velallisen rikoksen tunnusmerkistön. Velallinen saattaa esimerkiksi kätkeä omaisuuttaan tai siirtää sitä ulkomaille. Jos velallinen ryhtyy tällaisiin toimiin, velkoja voisi vaatia häneltä vahingonkorvausta. Oikeusvoimavaikutuksen ei ole katsottu estävän tuomioistuinta tutkimasta vaatimusta saatavaa koskevan vahingon korvaamisesta velallisen tekemän rikoksen perusteella. Vaatimuksen hyväksymistä ei ole estänyt myöskään se, että saatava on teon jälkeen vanhentunut (esimerkiksi KKO 1998:82). Joissakin tapauksissa vahingonkorvausvelvollisuus voisi vahingonkorvauslain mukaan perustua myös muuhun kuin rikokseen. Vahingonkorvaussaatavaa koskeva uusi ulosottooperuste olisi vuorostaan täytäntöönpanokelpoinen tilanteesta riippuen 15 tai 20 vuotta. Vahingonkorvaussaatavaa koskevan ulosottoasian yhteydessä voitaisiin myös nostaa takaisinsaantikanne sivullista vastaan, jos velallinen on luovuttanut tälle omaisuuttaan velkojan vahingoksi.

Mitä lainlaati on tarkoittanut viittaamalla rikoslain 39§:ään, jossa säädetään velallisen rikoksista? Onko tarkoitus, että rikoslain säännöstö, jota aikaisemmin on sovellettu konkurssin yhteydessä tehtyihin velallisen rikoksiin, laajennetaankin nyt koskemaan myös ulosoton täytäntöönpanon aikaisia taloudellisia tapahtumia?

Kytkeytyykö tämä suunnitelma nyt siihen, että kun 1990-luvun alkupuolella valtion toteuttaman väärän ja holtittoman talouspolitiikan aiheuttaman laman yhteydessä velkaantuneista yrittäjistä osa on kaikesta huolimatta pyrkinyt elättämään itsensä ja perheensä turvautumatta yhteiskunnan -turvaverkkoihin-, heidän aktiivisuutensa nyt palkitaan niin, että esimerkiksi sivullissäännöstä (Ulosottolaki 4 luku 9§) tulkitsemalla velallinen olisi tarkoitetussa tapauksessa syyllistynyt velallisen petokseen (Rikoslaki 39 luku 2§), josta voidaan tuomita vankeuteen jopa kahdeksi (2) vuodeksi? Myöhemmin esimerkkinä esitetään tapaus, jossa alaikäiseltä -sivulliselta-takavarikoitiin omakotitalo . onko ollut lainsäätäjän tarkoitus, että tässä tapauksessa rangaistaan alaikäistä, hänen isäänsä vai kenties molempia ?

Suomessa joudutaan siinä tapauksessa uuteen -Suuren laman-aikana 1990-luvun alkupuolella ilman omaa syytään velkavankuteen ajettujen ihmisten vainoamiskierrokseen. Tätä uutta kierrosta nämä ihmiset eivät kestä, ja seuraukset saattavat olla arvaamattomat!

Nämä ihmiset, joita laskelmien mukaan on ainakin 70000-80000 (perhekuntineen 2-300000 henkeä) on jo menettänyt ihmisarvonsa. Suomalainen yhteiskunta vie heiltä ihmisyyden rippeetkin.

5.2.9 Ulosottovelallinen ei voi mennä ulkomaille töihin

EU-direktiivit säätävät voimakkaat sanktiot, jos jokin jäsenvaltio rajoittaa ihmisten vapaata liikkumis- asumis- ja työnteko-oikeutta unionin alueella.

Siteerattu kohta -õ tai siirtää sitä ulkomailleõ + sisältää uhkan, että kun suomalainen velallinen siirtyy ulkomaille työhön, viranomaisen voi jo lähtökohtaisesti väittää hänen välttävän ulosottoa ansaitsemalla ulkomaille, ja siten siirtävän omaisuutta ulkomaille. Tämä johtaa siihen, että suomalainen velallinen tuntee olevansa maassaan todellinen velkavanki: hän ei voi muuttaa maasta, koska siihen liittyy aina epäily ulosoton välttämisestä, joka sitten johtaisi tuomioon velallisen rikoksesta

5.2.10 Ulosottooperusteen vanhentumissäännös ei edes pysäytä perintätoimenpiteitä

-Ulosottooperusteen vanheneminen + koskee vain valtion ylläpitämää täytäntöönpano-organisaatiota eli ulosottoviranomaisia: -Valtion ulosottolaitos ryhtyisi siten pakkoperintätoimiin yksityistä henkilöä vastaan vain laissa kohtuullisena pidetyn ajan.

Suomessa perintää hoitavat myös yksityiset perintätoimistot, joista helsinkiläinen Intrum Justitia ja turkulainen Contant Oy pitävät hallussaan noin 80 % tasavallan perintätoiminnasta. Suurimmat perintätoimistot ovat pankkien omistuksessa. Lisäksi alalla on satakunta muuta virallista perintätoimistoa. Suomen Perintätoimistojen liittoon kuuluu näistä vain 5-6 suurinta toimistoa.

Oikeusministeriöstä on vahvistettu, että huolimatta ulosottooperusteen vanhentumisesta yksityiset perintätoimistot voivat jatkaa perintää laista huolimatta. Mitään selitystä ei annettu, miksei laissa selkeästi säädetä, että kaikki velkaan kohdistuvat perintätoimet ovat tehottomia määräajan jälkeen. Hallituksen esityksessä annetaan ymmärtää, että ulosoton vanhentumissäännöksen tarkoitus on auttaa lamavelallisia kohtuuttomaksi ja kestävämmäksi käyneessä tilanteessaan. Aivan olennainen asia on päässyt unohtumaan+lain laatijoilta.

5.2 11 Ulosottovelallisen ivullisella ei ole perustuslaissa säädettyä omaisuudensuojaa

Yksityisen omaisuuden suojasta on Suomen perustuslain 15§:ssä säädetty seuraavasti: Jokaisen omaisuus on turvattu.

Yrittäjien tehoyhdistys ry:n 12.10.2000 jättämässä kannanotossa kohdassa 2.1. kansanedustajille ja oikeusministeriön virkamiehille kerrottiin, minkälaisia seurauksia on ulosottolain 4 luvun 9§:n ns. sivullissäännöksestä, jonka perusteella velallisella oleva jonkin omaisuuserän hallinta luo omistusoikeusolettaman, vaikka tämä omaisuus kuuluisikin kolmannelle.

Ulosottolakia kiristettiin edellisen kerran vuonna 1999 siten, että yksityisen omistusoikeuden suoja murrettiin ilman perustuslainsäätämisyjärjestystä (HE 275/1998). Lakia kokonaisuudessaan kutsutaan Lex Sundqvistiksi, koska Suomen Työväen Säästöpankin entinen pääjohtaja Ulf Sundqvist oli ulosotossa ollessaan vältellyt maksuvelvollisuuttaan. Lain perusajatus on, että hallintaoikeus muodostaa omistusoikeusolettaman. Omistusoikeuden todistustaakasta tehdään laissa käänteinen.

Viranomaisen voi periaatteessa väittää mitä tahansa ivullisella+olevaa ulosottovelallisen omaisuudeksi. ivullisen+on pakko pystyä todistamaan omistusoikeutensa saadakseen pitää omaisuutensa. Ihmisten tulisi siten säilyttää kuitit kaikista hankinnoistaan ihan varmuuden vuoksi, jos ulosottomies sattuisi väittämään sitä ulosottovelallisen sukulaisen/tuttavan/naapurin/tulevan puolison omaisuudeksi+.

Säännös on ilmeisesti maailmanlaajuisestikin ainutlaatuinen, koska hallituksen esityksen sisältämän katsauksen Lainsäädännöstä eräissä muissa maissa+mukaan Pohjoismaissa tai Saksassa ei ole vastaavaa säädöstä. Myöskään EU-direktiiveihin ei hallituksen esityksessä ole viittauksia.

Vaikka kysymyksessä on mitä räikeimmin yksityiseen omistusoikeuteen puuttuva säännös, Suomen hallitus on esityksessään 275/1998 esittänyt eduskunnalle seuraavaa:

"Ehdotetut säännökset eivät ole ristiriidassa ...omistuksen suojaan nähden. Ehdotetun ...ei olisi sallittua sivullisen todellisen oikeuden loukkaaminen, vaan ainoastaan todellisuutta tai tarkoitusta vastaamattoman oikeudellisen muodon sivuuttaminen. Lakiehdotusta ei näin ollen tarvitse säätää perustuslain säätämistä määrätysjärjestyksessä."

Sen sijaan pankkien omistajien omaisuus on kansalaisten verorahoilla turvattu. Suomen hallitus totesi selonteossaan eduskunnalle pankkituesta, että Osakepääoman täydellistä mitätöimistä tappioiden kattamiseksi ei ole edellytetty, koska tämä voimassa olevan lainsäädännön mukaan ei olisi ollut mahdollista. Yksityisomistuksen suojasta poikkeaminen edellyttää perustuslainsäätämisyjärjestystä.+ (Suomen pankkituki+VNT 2.12.1993)

5.2.12 Sivullissäännös uhkaa Suomen mainetta oikeusvaltiona

Helsingin Sanomien pääkirjoitustoimittaja Keijo Himanen nosti 28.2.2001 kirjoituksessaan Ulosoton armoilla+esiin tapauksen, jossa ulosottomies toimi täysin omien mielikuviansa mukaan periaatteella niin on jos siltä näyttää+ Himanen totesikin kirjoituksessaan: Oikeusvaltiossa on kestävämpiä, jos viranomaisen pelkät oletukset ja mielikuvat riittävät kansalaisen omaisuuden ulosmittaukseen+.

Veijo Sahiluoman artikkelissa 20.8.2001 Kauppalehdessä otsikolla *Ulosoton kiristyminen syö velallisen helpotustoimet. Sundqvist-fobiolla on ollut sietämättömiä seurauksia.* kuvataan aikanaan yrittäjäpalkinnon saaneen ulosottovelallisen elämää ulosoton varjossa: omistaa ei voi mitään, säästää ei voi, rahat vie ulosottomies tililtä, eikä rahoja voi pitää edes lompakossakaan, koska ulosottomiehellä on oikeus tarkastaa lompakon sisältö.

Samassa lehdessä Veijo Sahiluoma viittaa kirjoituksessaan *Onko Sundqvist-syndrooma jo täyttä todellisuutta?* Keijo Himasen artikkeliin, ja päättää kirjoituksensa seuraavasti: *Olisi todella syytä tutkia kiireellisesti jo ennen velkojen vanhentumisaikojen uudistamista, ettei ulosottopuolella ole edetty samaan aikaan aivan päinvastaiseen suuntaan. Jos Ulf Sundqvistin tilikikkailun vuoksi velallisilta on viety elinmahdollisuudet, toimenpiteillä on kiire. Suomen maine oikeusvaltiona voi todella olla uhattuna.*

5.2.13 Sivullissäännöstä on sovellettu lain kirjainta ja tarkoitusta rikkoen

Mitä sitten onkaan tapahtunut säännöksen tultua voimaan vuonna 1999? Hallituksen esityksessä 216/2001 on asiaa käsitelty epäsuorasti ulosoton täytäntöönpanoriitojen käsittelyn yhteydessä sivulla 28: hallituksen esityksessä ehdotetaan, että valtio voitaisiin velvoittaa korvaamaan täytäntöönpanokanteen nostaneen ja jutun voittaneen sivullisen kohtuulliset oikeudenkäyntikulut. Korvausta maksettaisiin sivulliselle, joka on joutunut puolustamaan oikeuksiaan täytäntöönpanoriidan avulla. Täytäntöönpanoriitoja on ollut vuosittain vireillä 60-110, ja niistä kanne on hyväksytty 30-40 prosentissa. Valtaosassa kanteen on nostanut sivullinen, joka väittää ulosmittauksen kohdetta omakseen.

Tämä hallituksen esityksen teksti herättää lukuisia kysymyksiä:

- eikö jutun hävinnyt muutenkin yleensä velvoiteta maksamaan oikeudenkäyntikulut ?
- moniko sivullinen on jättänyt kanteen nostamatta, kun hänellä ei ole ollut varoja kanteen nostamiseen ollenkaan,
- moniko sivullinen on jättänyt kanteen nostamatta, kun hän on pelännyt häviävänsä joka tapauksessa, ja vielä oikeudenkäyntikulujenkin tulevan hänen maksettavakseen?
- nyt suunnitteilla olevan uudenkin säännöksen mukaan sivullisen täytyy voittaa kanteensa saadakseen korvauksen oikeudenkäyntikulusta valtiolta . miten sivullinen voi tietää sen etukäteen ?
- jos sivullinen ei tiedä etukäteen, että voittaa kanteensa oikeudessa, onko ajateltu sitä, miten suuri osa sivullisista jättää riskin ottamatta, että menettäisi vielä oikeudenkäyntikulutkin ?
- joutuuko ulosottomies vahingonkorvausvastuuseen, jos oikeus toteaa hänen tehneen sivulliselle vahinkoa väärällä ulosmittauspäätöksellä ?
- kenen velvollisuus on nostaa kanne ulosottomiestä vastaan: sivullisen, velallisen, valtion?
- kuka vastaa oikeudenkäyntikulusta vahingonkorvauskanteen käsittelyn yhteydessä ?
- paljonko sivulliseen kohdistuneita omaisuustakavarikkoja on ollut kaikkiaan?
- kun kanne on hyväksytty yli kolmanneksessa takavarikkoja, se on osoitus siitä, että viranomainen tekee sivullistulkintoja liian innokkaasti: hän tekee ikään kuin varmuuden vuoksi ylilyönöitä . ja kuitenkin on kysymys perustuslain takaamasta yksityishenkilön omaisuuden suojasta.

Hallituksen esitys 275/1998 sisältää ohjeistuksen siitä, miten lain kohtaa tulee soveltaa. Ulosottomiehellä on kuitenkin erittäin laajat valtuudet tulkita lakia, ja toisaalta hän saa myös ohjeita oikeusministeriön ulosottoimistolta. Nämä tulkinnat ja ohjeet voivat poiketa siitä, mitä laki tai hallituksen esitys ovat asiassa määränneet. Säännös luo suoranaiset mahdollisuudet viranomaisanarkiaan, koska varsinkin pankkivelkojan mahdollisuudet vaikuttaa siihen, että saa mahdollisimman hyvän perintätuloksen, ovat erinomaiset, ja toisaalta yksityisen sivullistahon mahdollisuudet vastustaa viranomaisen toimenpiteitä ovat erittäin heikot.

Esimerkkeinä viranomaisten, jopa oikeusministeriön ulosottoimiston omista lainvastaisista laintulkintoista esitetään, paitsi seuraavat esimerkit sivullissäännöksen vääristä tulkinnoista, jäljempänä myös ulosottolain soveltamisessa luontoisedun erottamisasiassa sekä suojaosuuden määräämisessä huollettavan määrittelyn tulkinnan yhteydessä.

5.2.14 Käytännön esimerkkejä sivullissäännöksen rikkomisesta

Esimerkki 1. Sivullissäännöksen soveltamisesta esitetään esimerkkinä kiinteistön ulosmittaus, jonka kohteena on alaikäinen lapsi. Lapsen isä oli lahjoittanut vuonna 1991 kiinteistön alaikäiselle tyttärelleen laillisesti: lahjoituksen vastaanotti käräjäoikeuden määräämä uskottu mies, lahjoitukselle oli holhouslautakunnan ja verottajan hyväksyntä ja omistusoikeudelle oli myös lainhuudatus. Ulosottolain sivullissäännökseen nojaten ulosottomies ulosmittasi kiinteistön joulukuussa 2000. Asiasta on tehty ulosottovalitus, jonka käsittely on kesken, ja ulosmittauspäätöksellä on toistaiseksi täytäntöönpanokielto. Liitteenä on yhteenveto niistä hallituksen esityksen 275/1998 kohdista, joiden perusteella ulosmittausta ei olisi saanut suorittaa.

Esimerkki 2. Velallinen aloitti velan täytäntöönpanon alkamisen jälkeen seurustelun, ja muutti yhteen avopuolison kanssa. Ulosottomies ulosmittasi puolet avopuolison asunnon osakkeista sivullissäännöksen nojalla, asunnon, jonka hän oli omistanut yksin ennen tapaamistaan velallisen kanssa. Ulosmittauksen uhri nosti täytäntöönpanoriitakanteen kaupunkia vastaan, jonka hän voitti. Ulosottomies oli totuuteen perustumattomien olosuhteiden vallitessa harhaanjohtanut velkojat kyseiseen oikeustoimeen. Tähän syyhyn vedoten velkojat eivät suostuneet korvaamaan sivulliselle hänen oikeudenkäyntikulujaan ja aiheutettua vahinkoa. Sivullinen on joutunut nostamaan uuden kanteen ko. vahinkojen korvaamiseksi.

5.2.15 Sivullissäännös loukkaa yksityistä omistusoikeutta ja ihmisoikeussopimuksia

Ulosottolain sivullissäännös, olkoon vaikka kuinka tarkkaan säännelty ja määritelty, antaa mahdollisuuden sellaisiin tulkintoihin, jotka loukkaavat törkeällä tavalla perustuslaissa säädettyä yksityisen omaisuuden suojaa, ja jotka luovat velallisen lähipiiriin jatkuvaa pelkoa ja epävarmuutta siitä, milloin ulosottomies tulkitsee sivullisen omaisuutta velallisen omaisuudeksi. Sivullissäännöksen tulkintamahdollisuudet tekevät velallisen elinolosuhteet sellaisiksi, että hän väajäämättä joutuu syrjinnän, jopa suoranaisten vainon kohteeksi, kun sivullinen . periaatteessa kuka tahansa velallisen kanssa tekemisissä oleva . on omaisuutensa menettämishän alaisena ja suorastaan menettää omaisuuttaan.

Se, että sivullinen joutuu puolustamaan oikeuksiaan ulosottovalituksen tai täytäntöönpanoriidan avulla oikeudenkäynteineen ja kallispalkkaisine asianajajineen, on raskas ja useimmille sivullisille mahdoton tapa välttyä omaisuuden menettämiseltä . sellaisenaan suoranaisten osoitus viranomaisnarkariasta Suomessa. Suomi ei voi olla oikeusvaltio, kun se on jo vuosia sallinut tällaisten oikeudenloukkausten tapahtuvan.

Käytännössä voidaan jo Suomessa todeta, että kyseiset muodollisesti lailliset toimenpiteet ovat johtaneet tekoihin, joita on tosiasiallisesti pidettävä henkisenä kiduttamisena tai muuna julmana tai epäinhimillisenä kohteluna ja näin ollen rikkovat kansainvälistä oikeutta sekä kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia.

5.2.16 Ulosottoviranomaiset ohittavat lain vastaisesti kaikki luontoisedut

Ulosottolakiin otettiin vuonna 1999 4 luvun 6b §:ään lisämomentti, *jolla luontoisetujen käyttö estetään: "jos palkka ilmeisesti ulosoton välttämiseksi otetaan liiallisina ja perusteettomina luontoisetuina, menettely voidaan momentin nojalla sivuuttaa ja antaa maksukielto ikään kuin riittävä määrä palkasta suoritettaisiin rahana. Kuitenkaan luontoiseduilla ei sinänsä olisi vaikutusta esimerkiksi suojaosuuden määrään. Jos rahapalkkaa ei kertyisi riittävästi, katsottaisiin, ovatko luontoisedut perusteltuja. Siltä osin kuin luontoisedut eivät olisi perusteltuja, maksukielto annettaisiin, kuten ne maksettaisiin rahana.*

Esimerkiksi *työsuhdeauto voisi olla perusteltu luontoisetu "velallisen ammatti ja asuinpaikka huomioon ottaen", ja "velallisen ammatti saattaa edellyttää puhelinetua" ja "normaalia asumistasoa edustavaa asuntoetua voitaisiin pitää perusteltuna. Jossain määrin tavanomaisen ylittäväkin asuntoetu olisi hyväksyttävä, jos asunnon saaminen vapailta markkinoilta on hankalaa. Epäselvässä tilanteessa tulee antaa merkitystä esimerkiksi lasten koulunkäynnille ja muille sosiaalisille seikoille, jotka puhuvat asuntoedun puolesta, samoin kuin velallisen työpanoksen ja aseman merkitykseen työpaikassa kokonaisuutena arvioiden."*

Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan edelleen, että "momentti on tarkoitettu sovellettavaksi räikeissä tapauksissa, joissa velallinen nauttii sellaisia luontoisetuja, joita voidaan pitää ylimääräisenä elintasona velkojien kustannuksella. Usein tällaiset tapaukset liittyvät vapaa-ajan käyttöön tai harrastuksiin."

Kaikki siis näyttää hyväksyttävältä ja asianmukaiselta itse lakitekstissä. Kuitenkin ulosottoviranomaiset ovat aloittaneet lain tulkinnan siten, että kaikki ulosottovelallisen saamat luontoisedut tulee laskea rahapalkaksi,

eli ulosottoviranomainen tulkitsee vastoin lain kirjainta ja henkeä kaikki luontoisedut perusteettomiksi. Suuri osa ulosottovelallisista joutuu tämän vuoksi kestävämpään ja mahdollisempaan tilanteeseen, kun *käteen jäävä rahamäärä jää pienemmäksi, kuin ulosoton lakimääräinen suojaisuus.*

Toisaalta lain tulkinta järkyttää myös työnantajan oikeutta määrätä työntekijänsä palkasta ja sen maksutavasta. Usein työnantajan on edullisempaa suorittaa osa työsuhteeseen liittyvistä korvauksista luontoisetuina, mikä työnantajalle kuuluva laillinen oikeus nyt lain tulkinnalla kumotaan. Näin lain tulkinta johtaa vääjäämättä siihen, että työnantajat tulevat irtisanomaan ulosottovelallisia työntekijöitään.

On siis jouduttu tilanteeseen, jossa *huono laki ja sen vielä huonompi tulkinta johtavat siihen, että kaksi lakia rikkoo toistaan vastaan.* Kun lain tulkinnasta on kysytty oikeusministeriön oikeusneuvoksilta ja ulosottoviranomaisilta, he ovat kehottaneet riitauttamaan ulosottoviranomaisen päätöksen käräjäoikeuteen, "jotta saataisiin ennakkopäätös".

- kuka maksaa ulosottovelallisen oikeudenkäyntikulut "ennakkopäätöksen saamiseksi" - oikeudenkäyntikulut, jotka johtuvat huonosta lainsäädännöstä ja niin ollen kuuluisivat valtiovallan maksettavaksi?
- onko oikeudenmukaista ja kohtuullista laatia laki, jota viranomaiset voivat toteuttaa mielihalujensa mukaan, ja käskää valittamaan oikeuteen, jos ratkaisu ei tyydytä?
- kuinka kauan valitusprosessi kestää?
- kumpaa lakia odotteluaikana noudatetaan, ja kuka korvaa mahdollisesta väärästä päätöksestä kehkeytyneet henkiset ja aineelliset vahingot?

Ironisesti oikeusministeriön lainsäädäntöneuvokset toteavatkin, että *ehdotetut keinot tavoitteiden saavuttamiseksi ovat suhteellisen pitkälle meneviä* ja *Oikeusministeriö tulee myös seuraamaan nyt ehdotettujen säännösten soveltamiskäytäntöä*

5.2.17 Ulosottoviranomaiset ohittavat ulosoton suojaisuuden

Ulosottolain 4 luvun 6§:n 3 momentin mukaan *ei palkasta on aina jätettävä ulosmittaamatta vähintään niin paljon kuin velallisen katsotaan tarvitsevan omaan elatukseensa ja hänen elatuksensa varassa olevien aviopuolisonsa sekä omien ja puolisonsa lasten ja ottolasten elatukseen.*

Säännöksessä ei sanota eikä ilmaista, että elätettävänä olevien lasten tulisi olla alaikäisiä.

Suomen oikeusministeriön web-sivuilla annetaan muuten miltei samansanainen informaatio, mutta lasten eteen on liitetty määrä alaikäinen. Ulosottoviranomaiset ovat ryhtyneet toteuttamaan oikeusministeriön ohjetta kirjaimellisesti siten, että kun velallisen lapsi on täyttänyt 18 vuotta, häntä ei enää oteta huomioon suojaosuutta laskettaessa. Näin siitä huolimatta, että lapsi jatkaa opiskeluaan, asuu vanhempiensa kanssa samassa taloudessa ja on heidän elätettävänä.

Suomen oikeusministeriö antaa lainvastaisia ohjeita.

5.2.18 Ulosottomiesten tulospalkkausjärjestelmä selityksenä ylilyönteihin

Sivullissäännöksen tulkintapyrkimyksiä laventaa se, että suomalaisten, valtion virkamiehinä toimivien ulosottomiesten palkkaus muodostuu peruspalkasta sekä saatujen suoritteiden mukaan lasketuista sportteleista eli bonuksista. Käytännössä tämä palkkausjärjestelmä on sama kuin tulospalkkaus, eli mitä enemmän ulosmittaat, sitä enemmän saat palkkaa!

Ulosottomiehellä ei toisaalta ole minkäänlaista riskiä siitä, että väärät ulosmittauspäätökset tuottaisivat ulosottomiehelle itselleen minkäänlaista rangaistusuhkaa - taloudellisten menetysten vaaraa, viran menetyksen vaaraa tai vapausrangaistuksen mahdollisuutta.

Mainitunlainen palkkausjärjestelmä on Suomen oikeusjärjestelmään ja valtionhallintoon täysin soveltumaton. Kun kihlakunnan tuomareiden sporttelipalkkaus aikanaan kumottiin, kumoaminen perusteltiin nimenomaan sen sopimattomuudella suomalaiseen oikeusjärjestelmään. Ulosottoviranomainen on olennainen osa suomalaista oikeusjärjestelmää: täytäntöönpanija.

Nykyinen tulospalkkausjärjestelmä on suurin syy lukuisiin ulosottotoimissa jo tällä hetkellä tapahtuviin laittomuuksiin ja ylilyönteihin. Uuteen ulosottolakiin kaavailut muutokset, joilla vielä entisestään lisätään ulosottomiesten toimivaltuuksia ja tulkintamahdollisuuksia, ajavat velalliset yhä lainsuojattomampaan asemaan.

Uuteen ulosottolakiesitykseen ei ole otettu ehdotuksia ulosottomiesten palkkauksen korjaamisesta Suomen oikeusjärjestelmään soveltuvaksi.

5.2.19 Ylivelkaantumisratkaisuja muualla maailmassa

Muutamia vuosia sitten Hämeenlinnassa pidetyssä *Kansainvälisessä velkakonferenssissa* käsiteltiin ylivelkaantumisongelmaa koko EU:n kannalta yhteisen valuutan tullessa käyttöön. Konferenssissa todettiin mm., että Suomen velkalait ovat erittäin tiukat. Esimerkiksi Hollannissa on ylivelkaantumista hoidettu jo pitkään kunnallisen pankkijärjestelmän avulla, jonka päätehtävänä on myöntää luottoja vähätuloisille asiakkaille.

Parhailaan Hollannissa uudistetaan lainsäädäntöä yksityishenkilön velkajärjestelyjen osalta. Lakiuudistus pohjaa ns. uuden alun periaatteelle: velallinen noudattaa kolme (3) vuotta tiukkaa takaisinmaksuohjelmaa, jonka jälkeen hän vapautuu veloistaan.

Yhdysvallat on ratkaissut konkurssi- ja ylivelkaantumisongelman siten, että maassa on ns. henkilökohtaisen konkurssin mahdollistava laki: yksityishenkilö luovuttaa omaisuutensa - paitsi oman asuntonsa - velkojilleen, hakeutuu henkilökohtaiseen konkurssiin, ja aloittaa alusta entisistä veloista vapaana.

Suomessa konkurssin tehnyt joutuu luovuttamaan kaiken omaisuutensa, mukaan luettuna oman kodin, velkojilleen ja on sen jälkeenkin lopun ikäänsä ulosoton kohteena. Myös velan takaajat joutuvat saman kohtelun alaisiksi. Siten on turhaa ihmetellä, miksi Suomessa yrittäjien määrä on viime vuosina romahtanut.

Suomessa mahdollisuutta hakeutua henkilökohtaiseen konkurssiin ovat vastustaneet etenkin pankit ja niiden omistamat perintäyhtiöt. Tärkein vastaväite on ollut, että jos velkalait olisivat sallivampia, maksumoraali kärsisi ja tämä johtaisi kevytmieliseen velkaantumiseen, luottotappioihin ja pankkien talousvaikeuksiin.

Yhdysvalloissa henkilökohtaisen konkurssin mahdollistava laki on ollut voimassa jo 150 vuotta, eikä Yhdysvallat ole mennyt vararikoon, vaan se on maailman johtava taloudellinen, poliittinen ja sotilaallinen mahti. Myös sen talous-, pankki- ja rahoitusjärjestelmä on maailman vakavaraisin.

Tai kuten suomalaiset kauppatieteen opiskelijat (Kauppalehti Optio 17.6.99) totesivat Yhdysvalloissa käydessään: *Voimuuksien ja tietojen vaihdossa, suvaitseva riskikulttuuri, epäonnistumiset hyväksytään ja niitä jopa vaaditaan... ja rehti konkurssi luetaan eduksi... ja yhdysvalloissa riskisijoittajat ovat usein entisiä yrittäjiä, Euroopassa taas enimmäkseen entisiä pankkiireita +*

5.2.20 Suomen valtio rikkoo EU-kansalaisen perusoikeuksia

Perusoikeuksien turvaamisesta Suomen perustuslaki säätelee 22§:ssä: *Julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.*

Euroopan yhteisön voimassaolevan lainsäädännön mukaan yhteisö mm. edistää ja suojelee kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia sekä edistää ja suojelee syrjittyjen, köyhien ja vähäosaisten ihmisoikeuksia ja näin puolestaan vähentää köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä+

Julkinen valta virkakuntineen on kansalaisten oikeussuojan toteuttaja ja on siten kansalaisten palvelija. Suomessa poikkeuksellisissa olosuhteissa julkinen valta pelasti pankit ja niiden omistajien omaisuuden, mutta pankkien kymmenettuhannet yrittäjäasiakkaat takaajineen ajettiin konkurssiin. Omaisuutensa menettämisen lisäksi he ovat joutuneet lainsuojattomaan tilaan, joka jatkuu ja jopa pahenee. Osoituksena tästä on nyt käsiteltävänä oleva ulosottolain uudistusesitys, joka nyky muodossaan oikeusministeriön ohjaaman virkakunnan toteuttamana vie lähes miljoonalta suomalaiselta loputkin perustuslain suomat oikeudet.

Suomen julkisen vallan harjoittama mielivaltaisuus tiettyä kansanosaa kohtaan on räikeässä ristiriidassa yksityisten kansalaisten oikeussuojan turvaamisen kanssa. Suomessa tarvitaan puolueeton ulkopuolinen taho palauttamaan kansalaisten oikeussuoja, sekä kansalaisten luottamus Suomen lainsäädäntö- ja toimeenpanojärjestelmään.²²⁷

²²⁷ Yrittäjien tehoyhdistys ry:n kannanotto 12.10.2000 hallituksen esitykseen ulosottolain muuttamisesta: Ulosottolain ”uudistukset”
HE 216/2001 vp, laatineet oikeusneuvokset Tuula Linna ja Tatu Leppänen

6. Talousrikollisuus ja kirjanpitojen väärennykset

USA:ssa puhkaistiin jo pitkään vallinnut käytäntö rukata kirjanpitoa siten, että yhtiön tulos olisi todellisuutta parempi. On tietenkin täysin selvää, että kyseinen menettely ei noudata lakia eikä näin ollen pitäisi olla missään olosuhteissa hyväksyttävää. Varsinkaan valtion virkamiehet eivät saisi ryhtyä toimiin, joilla saatetaan johtaa harhaan sijoittajia ja etenkin piensijoittajia. Näin on Suomessa kuitenkin toimittu. Ohessa asiasta muutamia esimerkkejä.

6.1 Täytyykö kaikkien kirjanpitovelvollisten noudattaa lakia

6.1.1 Enron tapaus herätti viranomaiset

☞ Kurssien romahdus noin 70 prosenttia oli samaa luokkaa kuin Wall Streetillä vuosina 1929-30. Jos suomalaiset osakkeet olisivat jo aiemmin olleet vapaasti ulkomaisten sijoittajien ostettavissa, kurssivaihtelut olisivat jääneet ehkä pienemmiksi. Kurssien laskun jyrkkyys laman aikana oli seurausta markkinoiden pienuudesta ja suomalaisten sijoittajien kireästä likviditeettitilanteesta. Pörssikurssien nousu vuoden 1992 jälkeen oli osin ulkomaisten sijoittajien ansiota. Nämä portfoliosijoitukset auttoivat merkittävästi myös maksutaseen tasapainottamisessa.²²⁸ ☞ Torstaina tammikuun 19 päivänä 1995 oli selvää, ettei KOP olisi kestänyt päivääkään ilman apua. Toivoa ei ollut paljon enempää Unitas/SYP:lläkään, sillä kilpailevan suurpankin kaatuminen olisi ruopaissut hyvin syvältä ja saattanut johtaa hallitsemattomaan kehitykseen. Suomen ongelmana olivat ulkomaiset sijoittajat, jotka omistivat 60 . 70 miljardin markan arvosta suomalaisia pörssiosakkeita. Pääosaa niistä hallitsivat amerikkalaiset, englantilaiset ja japanilaiset eläkesäätiöt, sijoitusrahastot ja vakuutusyhtiöt. Ne olivat liikkeellä voiton toivossa, eikä niiltä voinut odottaa isänmaallista suhtautumista pieneen kansantalouteen. Ulkomaiset sijoittajat olivat tulleet miljardeineen Suomeen, kun markka oli halpa ja osakkeiden hinnat aliarvostettuja. Sijoitusbuumin alussa vuosina 1992-93 suomalaisten osakkeiden osuutta kasvatettiin. Koska Suomea pidettiin lupaavana ja nousujohteisena taloutena odotettavissa olevan EU-jäsenyyden myötä, osuutta jopa ylipainotettiin kahteen prosenttiin koko salkun arvosta. Valtaisassa ostoryntäyksessä 60 prosenttia Nokiasta siirtyi ulkomaiseen omistukseen. Suomen talouden epävarman kehityksen ja voittojen kotiuttamishalun vuoksi useat sijoittajat olivat viestineet Suomeen jo vuoden 1994 puolella, että Suomen maaosuutta tulnaisiin laskemaan lähelle normaalia eli 0,5-1,0 prosentin tuntumaan. laskun toteuttaminen olisi merkinnyt rajua osakkeiden tulvaa Helsingin Arvopaperipörssiin ja todennäköistä pörssiromahdusta. Suomen Pankissa ja valtiovarainministeriössä pelättiin perustellusti tilannetta, jossa suomalaiset joutuisivat lunastamaan jonkin osan osakkeista. Maksuksi olisi annettava valuuttaa, joka veisi mennessään suuren osan Suomen Pankin 50 miljardin markan arvoisesta valuuttavarannosta. Valuuttavarannon pienentyminen olisi johtanut korkojen nousuun ja yritystalouden uuteen laskukierteeseen. Pankeille se olisi merkinnyt uusia luottotappioita ja veronmaksajille uutta tukilaskua. Epävarma tilanne olisi pannut pankeille lainanneet sijoittajat liikkeelle. Uuden laskukauden myötä pankkien edellytykset huolehtia noin 30 miljardin markan ulkomaisesta nettovelastaan olisivat heikentyneet. Kaiken kaikkiaan Suomella ei olisi ollut riittävästi ulkomaista valuuttaa maksaa samanaikaisesti pankkien velkaa ja ulkomailta tulvi via osake-eriä. Valtiovarainministeriössä tilannetta luonnehdittiin samanlaiseksi kuin vuodenvaihteessa 1992-93. Erotuksena oli vain se, että tilanne oli paljon uhkaavampi ulkomaisten sijoittajien arvaamattoman käyttäytymisen vuoksi.²²⁹ ☞ Helsingin pörssistä saadun tilastotiedon pohjalta voidaan todeta, että 31.05.1989 tehdyn tilaston valossa pörssin markkina-arvo oli ylimmillään ollen 26,36 miljardia euroa eli noin 156,72 miljardia markkaa. Yli 70 prosenttiyksikön pudotus antaa alimman arvonsa 31.08.1992 ollen 7,25 miljardia euroa eli noin 43,04 miljardia markkaa.²³⁰ ☞ Keskeisin kysymys on vuosien 1989, 1990, 1991, 1992 tilinpäätösten kirjaukset. Osakkeet olivat suomalaisten yhtiöitten hallinnassa ja omistuksessa lainsäädännön takia. Onko tämä noin 114 miljardin markan kurssien heikentyminen kirjattu suuryhtiöitten taseisiin tappioksi . tuskin.

☞ LE esitti 30.10.2002 ohjelman Mitä Enronin konkurssi opetti . Bigger than Enron. Kyseisessä ohjelmassa kertoi Lynn Turner, joka tuntee pelin sillä hän oli erään tilintarkastusyhtiön osakas ennen kuin aloitti työnsä arvopaperi- ja pörssikomissiossa (SEC).

Turner: Entisessä elämässäni meillä oli varausjärjestelmä, - jonka avulla voimme auttaa sijoituspankkeja . suunnittelemaan ja järjestämään hypoteettisia tapahtumia.

²²⁸ Suuri lama, Jaakko Kiander & Pentti Vartia, s. 252

²²⁹ Pankkikirja, Antti-Pekka Pietilä, s. 270-271

²³⁰ HEX tilasto vuosilta 1989 ja 1992

Turner: **Etsimme rahoitusta ja pidimme asioita taseen ulkopuolella, - ja näin yhtiöiden tila näytti todellista paremmalta.**

Haastattelija: Toimitte samoin kuin Enron ja Andersen.

Turner: Aivan.

Haastattelija: Tämä on siis järjestelmällistä.

Turner: Järjestelmiä on.

Haastattelija: Isoilla tilintarkastusyhtiöillä on tällaiset ryhmät.

Turner: Samoin sijoituspankeilla. Sijoituspankit ansaitsevat hyvin suunnittelemalla järjestelyjä.

Haastattelija: Enronissa ei siis törmätty mihinkään outoon satumaan, - vaan tällainen toiminta on suhteellisen yleinen käytäntö.

Turner: Tämä on jokapäiväistä liiketoimintaa . tilintarkastusyhtiöissä ja rahamarkkinoilla.²³¹

6.1.2 Valtion konsultti Merrill Lynch ei ollut vain arvioimassa säästöpankin arvoa

Valtion vakuusrahaston käyttämä konsultti, yhdysvaltalainen investointipankki Merrill Lynch arvioi²³² Merrill Lynch oli siis mukana suunnittelemassa asioita.

Kun vertaillaan Valtion ja Valtion vakuusrahaston sekä Unitas/SYP:n, KOP:n, PSP:n ja OKO:n välillä allekirjoitettua luovutus sopimusta Suomen Säästöpankki . SSP:n omaisuudesta ja

Arvopaperistamistyöryhmän mietintöä 2/1993 ei voitane välttyä vaikutelmalta, että kyseessä on tehdyn suunnitelman pohjalta toteutettu asiakirja. Esimerkkinä tästä voidaan mainita käsite ~~as~~aselainaus~~ija~~ siihen liittyvä rahoitusjärjestely sekä pankeille maksettavat bonukset perintätoimista. Työryhmän 23.9.1992 saamasta toimeksiannosta selviää sama asia seuraavasti: ~~o~~oittojen siirtämiseksi erillisyhtiöstä pankkiin on käytetty useita tapoja; hallinnointipalkkion tms. muodossa, korun- ja valuutanvaihtosopimusjärjestelyt, korkotuottona erillisestä rahoituspanoksesta sekä jäljelle jääneen saatavien ja joukkovelkakirjalainan välisen korkoeron palauttaminen (excess spread), kun erillisyhtiö on suorittanut erilaiset maksut ja muut kulut, viivästetty kauppahinta.

Mistä siis mahtavat olla peräisin SSP:n luovutus sopimuksessa olevat käsitteet kuten taselainaus ja saatavien rahoitus yms. Kyseisillä menetelmillä annettiin virheellinen kuva pankin todellisesta tilasta siirtämällä taseen ulkopuolelle liiketoimintatapoja.

Merrill Lynch omien sanojensa mukaan on seuraavaa:

~~o~~The Global Markets & Investment Banking group, one of the three global businesses of Merrill Lynch & Co., offers equity, debt, and investment banking services to corporations, financial institutions, agencies and **governments** around the world. GMI offers clients total access to Merrill Lynch's resources **in order to deliver totally integrated and, often, pioneering solutions** to our clients. Whether clients are looking for origination, distribution, customized enterprise solutions, innovative equity-linked products, M&A advisory, or prime brokerage services, our considerable global resources are applied - resourcefully and relentlessly - to help propel our clients toward their goals. We see ourselves as a strategic partner to our clients, and as such we are committed to attracting, developing, and retaining the best talent in the industry - our people have a deep understanding of our clients' challenges and translate those challenges into results.

The Global Markets & Investment Banking group raises capital for its clients through securities underwriting, private placements, loan syndication, and other financing techniques. We provide investors with access to world markets through global underwriting, trading, and distribution of stocks, bonds and other financial instruments, including **government securities**, convertibles, derivatives, **interest rate swaps**, and foreign currencies. As a **strategic advisor**, we offer **merger and acquisition solutions to corporations and governments around the world**. We also leverage our industry-leading technology and expertise to supply clearance, settlement, custody, and securities financing services to its clients worldwide.

Merrill Lynch is a market leader in providing advisory and financing services to corporations and governments around the world. Merrill Lynch is the pre-eminent bookrunner for global issuers, with unmatched distribution strength. Global Investment Banking, Global Debt Markets, and Global Equity Markets groups work closely together to execute capital raising transactions for corporations and

²³¹ YLE:n 30.10.2002 ohjelman Mitä Enronin konkurssi opetti – Bigger than Enron

²³² Valtioneuvoston tiedonanto eduskunnalle pankkituesta 2.12.1993 s. 25

governments in public and private markets worldwide. Merrill Lynch delivers the best execution for our clients . . . Even in the most difficult market conditions.²³³

6.1.3 Mitä isot edellä sitä pienet perässä **Ä** siis onko laki sama kaikille

Pankkitarkastusviraston luvalla Oikosis Oy, joka on perustettu pankin realisointiyhtiöksi on jätetty konsernin ulkopuolelle (STS)²³⁴.

Vuoden 1992 tilinpäätöksessä (KOP) STS:n liittäminen on vaikuttanut yksinomaan positiivisesti, koska mitään omaisuuden alaskirjausta ei ole tehty, ja valtaosa STS:n taseesta on jätetty vakavaraisuuslaskennan ulkopuolelle PTV:n poikkeuslupien avulla²³⁵.

Lisäksi on saatu Pankkitarkastusvirastolta poikkeuslupa olla arvostamatta SYP:n omistamia osakkeita, joita emoyhtiö Unitaksen kannalta voitaisiin tarkastella käyttöomaisuutena (esim. Sampo)²³⁶.

Kokonaisuudessa Unitaksen 1991 tilinpäätöksessä jätettiin yli 2.000 milj. markan tappiot kirjaamatta, ja siirrettiin niiden aiheuttama ongelma ratkaistavaksi tulevaisuudessa²³⁷.

Sammon muututtua 80-luvulla keskinäisestä vakuutusyhtiöstä osakeyhtiöksi ja pörssiyhtiöksi, sen omistuksesta käytiin värikäs taistelu. Ns. Kouri - kauppojen seurauksena ja ulkopuolista valtaajaa torjuttaessa, Sammon osakkeet sementoititiin huimilla ylihinnoilla konserniin kuulumattomiin Sampoyhtiöihin ja Finassilaitokseen (kts. tarkemmin Unitas analyysi). Syntyneitä tilannetta on pyritty ratkaisemaan monin tavoin, mutta hyväksyttävän ratkaisun löytyminen on ollut vaikeaa, koska osakkeiden yliarvo on ylittänyt omistustaisteluun osallistuneiden taloudelliset mahdollisuudet ja niiden kirjaaminen oikeaan arvoonsa olisi ajanut Sampo-yhtiöt jaa Unitaksen alle lakisääteisen omien varojen määrän, jonka takia **tappiot yksinkertaisesti jätettiin kirjaamatta**²³⁸.

Omistus 9,9 % Finanssilaitoksesta on tosiasiallisesti arvoton tai kirjataan ennemmin tai myöhemmin tappioksi (kirja-arvo 56 milj. mk). Lisäksi 3.6 % osuus Sammosta on arvostettu 114 milj. markan arvoiseksi, kun sen markkina-arvo on noin 36 milj. mk. Merkittävä osa tästä tulee jatkossa kirjattavaksi tappiona, mutta Pankkitarkastusvirasto on antanut poikkeuslupan pitää tämän omaisuuserän arvo toistaiseksi ennallaan²³⁹.
KOPBANK hakee asiakirjallaan päivätynä 14.4.1992 US dollarin lainaa arvoltaan 300 miljoonaa. Suomen markkoina kyseinen summa olisi noin 1,352 mrd mk. Vakuudeksi kyseiselle lainalle pankki antaisi talletuksen arvoltaan 1,757 mrd mk. Talletus olisi kymmeneksi vuodeksi. Talletus annettaisiin myös lainan vakuudeksi (can be used as a security for a loan)²⁴⁰.
Kummallista asiassa on se, että kyseinen laina haettiin Hari Investment Ltd nimiin ja pankki antaisi vakuudeksi mitä todennäköisimmin pankin hallussa olevia tallettajien omistamia varoja.

Suomen Säästöpankki . SSP Oy:n ylimääräinen yhtiökokous valitsi 30.10.1993 johtokunnan, joka koostui kilpailevien pankkien (ostajien) johtajista. Kyseinen valinta oli laiton liikepankkilain 13 § mukaan. Johtokunta erosi 10.12.1993. Tällä välillä kyseinen laiton johtokunta toteutti oikeustoimia niin ostajapankkien kuin SSP:n mandaatilla, tyylikkäästi kahdella tuolilla istuen. Ovatko kyseiset oikeustoimet laittomia? Uusi johtokunta valittiin vasta 15.12.1993 eli pankki oli ilman hallitusta kyseisen ajan.

6.1.4 Soneran yksityistäminen ja merkintäoikeuksien rahoittaminen **Ä** kenen taskussa ovat nämä noin 7 miljardia markkaa

Sovimme ministeri Auran kanssa, että palkkaamme yksityistämisen valmisteluun yhteiset neuvonantajat. Tavanomaisempaa olisi, että ministeriö valitsee omansa ja yhtiö omansa. Näin tehdään siksi, että usein yhtiön ja sen omistajan intressit ovat erilaiset ja syntyy helposti erimielisyyksiä.²⁴¹ Ministeriö on päättänyt

²³³ Merrill Lynch omilta kotisivultaan, www.ml.com

²³⁴ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 39

²³⁵ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 44

²³⁶ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 78

²³⁷ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 64

²³⁸ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 153

²³⁹ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 66

²⁴⁰ SKOPBANK kirje ulkomaiselle pankille 14.4.1992

²⁴¹ pekka, posti ja sonera, 1999 s.173

pyytää esittelyyn viisi pankkiiriliikettä, joiden joukosta on kuitenkin oudosti pudotettu Goldman & Sacks pois.²⁴² **Syndikaatin** jäsenenä he ovat kuitenkin ainoa, joka esittää jo kesällä 1998 oikean arvion Soneran arvosta. He ennakoivat sen asettuvan 50 ja 90 miljardin markan välille, jonne yhtiön arvo osakemyynnin jälkeen loppuvuodesta 1998 asettuikin. Muiden pankkiirien ja analyytikoiden arviot liikkuvat 30 miljardin tienoilla.²⁴³ **Suositamme MCF:n** (Merita Corporate Finance) valintaa yhteiseksi kotimaiseksi neuvonantajaksi. Ministeriö hyväksyy valinnan. Ulkomaiseksi neuvonantajaksi valitaan ministeriössä Merill Lynch.²⁴⁴ **Yhtiö** lukuun ottamatta arviot sijoittuvat 20 . 35 miljardin markan alueelle. Goldman & Sacks poikkeaa joukosta kaksi kertaa korkeammalla arviolla.²⁴⁵ **Saan** illalla tiedon Lontoosta, että ministeri Aura on tehnyt tarjoushintapäätöksen Merill Lynchin ja Meritan esittämän ehdotuksen mukaisesti. Osakkeen alustavaksi hintaväliksi on määritetty 36 . 45 markkaa.²⁴⁶ **Miksi** korkeimman ja oikean arvion tehnyt investointipankki pudotettiin pois? Valtio olisi saanut annista noin 8,6 . 15 miljardia eli 1,6 . 8 miljardia enemmän. Liittyykö Merill Lynchin valintaa jokin kytkentä aiempien toteutusten ajoilta . SSP:n pilkkomissopimus, jolla annettiin pankeille etukäteen oikeus kaataa mm. tiettyjen toimialojen yritykset. Tästä asiasta Merill Lynchin on täytynyt olla tietoinen. Lisäksi Merill Lynch oli yhdistämässä KOP:a ja Unitas/SYP:ä. Epäilyjä voidaan esittää myös tietojen oikeellisuuteen, joita esiteltiin liittymisasikirjassa. **Useimmat** pankit ovat tehneet lainatarjouksen Soneran henkilöstölle osakeostojen rahoittamisesta. Tarjoukset ovat edullisia, **vakuudeksi riittävät ostettavat osakkeet**.²⁴⁷ **Pomo** ilmoittaa minulle, että hän hoitaa Meritassa myös muiden Soneran ylimmän johtoon kuuluvien henkilöiden osakemerkinnät ja niiden rahoitusneuvottelut. Pomoella sanoo, että kuusi johtoryhmän jäsentä ja kuusi muuta on sopiva määrä²⁴⁸

6.1.5 Soneran kirjanpito epäselvyydet **Ä onko niitä**

Kim Ignatius siirtyi vuonna 2000 Soneran talousjohtajaksi ja johtoryhmän jäseneksi. Hänen kuului Relanderin sisäpiiriin. Ignatius siirtyi tehtävänsä Tamron talousjohtajan paikalta. Hänen jäljiltään Tamron Norjan yksiköstä löytyi 40 miljoonan markan kavallus, jonka estäminen oli Kimin vastuulla. Kavallus oli esillä suomalaisissa lehdissä.

Relander ei halunnut **nutturapäistä+** ja tiukkaa talousjohtajaa, joten Ignatius oli siis sopiva tehtävään. Ignatius esiintyi suuren maailman miehenä, vaikka hänen kyvykkyytensä ei lainkaan vastannut tätä ulkokuorta. Hän ajoi tiukasti Relanderin etuja yhdessä Maire Laitisen kanssa. Ignatius viihtyi paremmin golfkentällä kuin tuloksetekijänä työpaikallaan.

Kim Ignatius loi Relanderin ohjeiden mukaisesti Soneraan ns. luovan kirjanpitoalan. Tämä tarkoitti tietyvästi mm. sitä, että Soneran taseeseen sisällytettiin luovasti yhteistyökumppaneiden omaisuutta. **Luova**+kirjanpito synnyttää **luovan**+tilinpäätöksen, jonka perusteella voi tehdä **luovia**+johtopäätöksiä yrityksen tilasta.

Esimerkiksi Soneran vuoden 2001 tilinpäätös on tehty hyvän kirjanpitoalan rajoja hipoen. Sonera on mm jaksottanut Saksan umts-lupaan liittyviä korkokuluja useammalle vuodelle, vaikka korot on maksettu täysimääräisesti Soneran kassasta tilikauden aikana. Tämä kyseenalainen järjestely on nostanut Soneran tulosta vuoden mukaisesti, Soneran olisi pitänyt laskea vuoden 2001 tulostaan julkisuuteen esitettyä enemmän. Soneran tilintarkastajat ovat kuitenkin hyväksyneet tämän käytännön Soneran talousjohdon vaatimuksesta. Näin taisi käydä myös Yhdysvalloissa, kun Enronin johto vaati yrityksen tilintarkastajana toiminutta Andersen-yhtiötä hyväksymään tuloja ja menoja tuloslaskelman ulkopuolelle. Voidaan kärjistetysti väittää, että Sonera on tilinpäätöskäytäntöineen Enronin tiellä.

Kirjanpitoalan asiantuntija, HKKK:n professori Jarmo Leppiniemi, kritisoi voimakkaasti Soneran tilinpäätöksen kirjanpitoaluetietojen esittelytapaa ja piti sitä harhaanjohtavana TV kahden OBS-ohjelmassa 8.2.2002. Leppiniemen mielestä sijoittajien on erittäin vaikea tulkita tilinpäätöksen tietoja. Leppiniemi arvosteli myös Soneran sijoittajaviestintää kokonaisuutena puutteelliseksi.

²⁴² pekka, posti ja sonera, 1999 s.174

²⁴³ pekka, posti ja sonera, 1999 s.175

²⁴⁴ pekka, posti ja sonera, 1999 s.174

²⁴⁵ pekka, posti ja sonera, 1999 s.191

²⁴⁶ pekka, posti ja sonera, 1999 s.193

²⁴⁷ pekka, posti ja sonera, 1999 s.196

²⁴⁸ pekka, posti ja sonera, 1999 s.197

Monet tahot ovat käyttäneet huomattavasti jyrkempiä sanoja arvioidessaan Soneran sijoittajaviestintää. Arvioissa ovat esiintyneet sanat harhaanjohtava, salaileva, puutteellinen, valheellinen, sijoittajia halveksiva, epäuskottava ja epäjohtonmukainen. Kim Ignatius jatkaa edelleen Soneran johtoryhmän jäsenenä ja konsernin rahoitus- ja talousjohtajana.²⁴⁹

6.1.6 Soneran ylimmän johdon neuvonantaja

Relanderin neuvonantajana näissä konkurssipyörittelyissä toimi asianajaja Anssi Jaanti. Jaanti tuomittiin toukokuussa 2002 ehdottomaan vankeusrangaistukseen näistä ja muista konkurssirikoksista. Anssi Jaanti toimi Relanderin neuvonantajana myös Sonerassa.²⁵⁰

6.1.7 Salakuuntelu ja Syyllisten jahtamista

Relander vaati sisäpiiriään selvittämään kaikin mahdollisin keinoin ja resurssein, ketkä olivat vuotaneet Soneran ongelmat julkisuuteen. Sisäpiirillä ei ollut hajuakaan "syyllisistä", minkä vuoksi kaikki Soneralaiset olivat epäilyksenalaisia. Kaikki muu laitettiin Relanderin määräyksestä sivuun syyllisten löytämiseksi. Sonerassa vallitsi sotatila. Bisnekset saivat odottaa.

On esitetty epäilyitä siitä, että ensimmäisenä toimenpiteenään Relander määräsi jäljitettäväksi kaikki lehtiin ja median edustajiin lähteneet tai sieltä Soneraan saapuneet puhelut. Sonerassa otettiin siis käyttöön yhtiön sisäinen puheluiden jäljittämistekniikka. Tämä ei tuottanut vaikeuksia; olihan Sonera alan asiantuntija! Tietävästi erään merkittävän lehden toimittajat pääsivät perille tästä puheluiden jäljittämisestä. Sana Relanderin kovista konsteista levisi toimittajien keskuudessa.

Epäiltiin myös, että Relander järjesti Soneran sisäisen sähköpostien vakoilujärjestelmän. Tämän taitavasti rakennetun järjestelmän avulla Relander apureineen pääsi lukemaan soneralaiden sähköposteja niin, että vakoiltava henkilö ei huomannut mitään. Poikkeuksina olivat muutamat ammattilaiset, jotka huomasivat omaa sähköpostiaan vakoiltavan. Relander oli siis ilmeisesti valmis aivan mihin tahansa, jotta hän saisi pitää valtakuntansa.

Keväällä 2000 Relander alkoi saatujen tietojen mukaan pystyttää Soneraan "Rellu-radiota", joka oli Soneran sisäinen vakoilujärjestelmä. Siihen kuului ilmeisesti useita Relanderin agenteja, joiden tarkoituksena oli vakoilla Soneran yksiköitä ja raportoida tapahtumista suoraan Relanderille.²⁵¹

6.1.8 Useita investointipankkeja epäillään USA:ssa sijoittajien harhauttamisesta

Investointipankki Merrill Lynchin ympärillä viikon alussa alkanut kohu laajeni torstaina ainakin kuuteen muuhun Wall Streetillä toimivaan finanssitavarataloon. Pankkien sijoitusanalytikoitten epäillään syöttäneen markkinoille tahallaan harhaanjohtavaa tietoa yritysten osakkeiden arvosta sijoituskohteena. Kohu alkoi maanantaina, kun New Yorkin osavaltion oikeusministeri Eliot Spitzer hyökkäsi voimakkaasti investointipankki Merrill Lynchia vastaan. Spitzerin tutkimukset tulevat todennäköisesti johtamaan useisiin rikos- ja vahingonkorvausoikeudenkäynteihin USA:ssa.²⁵² Tämä tieto lisää kysymyksiä ja hämmennystä kysymykseen miksi Suomen valtio ja pankit johdonmukaisesti valitsevat Merrill Lynchin neuvonantajaksi vaikka siitä olisi suoraa vahinkoa veronmaksajille?

6.1.9 USA:n viranomaiset ovat tutkineet asiaa ja siitä on annettu oheinen lehdistötiedote:

For Release: Monday, April 28, 2003

Ten of Nation's Top Investment Firms Settle Enforcement Actions Involving Conflicts of Interest Between Research and Investment Banking

²⁴⁹ Nettikirja Sonerasta

²⁵⁰ Nettikirja Sonerasta

²⁵¹ Nettikirja Sonerasta

²⁵² Hämeen Sanomat 13.4.2002

Historic Settlement Requires Payments of Penalties of \$487.5 Million, Disgorgement of \$387.5 Million, Payments of \$432.5 Million to Fund Independent Research, and Payments of \$80 Million to Fund Investor Education and Mandates Sweeping Structural Reforms

Washington, DC and New York, Apr. 28, 2003 - Securities and Exchange Commission Chairman William H. Donaldson, New York Attorney General Eliot Spitzer, North American Securities Administrators Association President Christine Bruenn, NASD Chairman and CEO Robert Glauber, New York Stock Exchange Chairman and CEO Dick Grasso, and state securities regulators announced today that enforcement actions against ten of the nation's top investment firms have been completed, thereby finalizing the global settlement in principle reached and announced by regulators last December. That settlement followed joint investigations by the regulators of allegations of undue influence of investment banking interests on securities research at brokerage firms, and the enforcement actions announced today track the provisions of the December global settlement in principle.

The ten firms against which enforcement actions are being announced today are:

Bear, Stearns & Co. Inc. (Bear Stearns)

Credit Suisse First Boston LLC (CSFB)

Goldman, Sachs & Co. (Goldman)

Lehman Brothers Inc. (Lehman)

J.P. Morgan Securities Inc. (J.P. Morgan)

Merrill Lynch, Pierce, Fenner & Smith, Incorporated (Merrill Lynch)

Morgan Stanley & Co. Incorporated (Morgan Stanley)

Citigroup Global Markets Inc. f/k/a Salomon Smith Barney Inc. (SSB)

UBS Warburg LLC (UBS)

U.S. Bancorp Piper Jaffray Inc. (Piper Jaffray)

Penalties, Disgorgement and Funds for Independent Research and Investor Education

Pursuant to the enforcement actions, the ten firms will pay a total of \$875 million in penalties and disgorgement, consisting of \$387.5 million in disgorgement and \$487.5 million in penalties (which includes Merrill Lynch's previous payment of \$100 million in connection with its prior settlement with the states relating to research analyst conflicts of interest). Under the settlement agreements, half of the \$775 million payment by the firms other than Merrill Lynch will be paid in resolution of actions brought by the SEC, NYSE and NASD, and will be put into a fund to benefit customers of the firms. The remainder of the funds will be paid to the states. In addition, the firms will make payments totaling \$432.5 million to fund independent research, and payments of \$80 million from seven of the firms will fund and promote investor education. The total of all payments is roughly \$1.4 billion.

Under the terms of the settlement, the firms will not seek reimbursement or indemnification for any penalties that they pay. In addition, the firms will not seek a tax deduction or tax credit with regard to any federal, state or local tax for any penalty amounts that they pay under the settlement.

Attached is a list of how much each firm is paying pursuant to the settlement. The individual penalties include some of the highest ever imposed in civil enforcement actions under the securities laws.

Summary of the Enforcement Actions -

In addition to the monetary payments, the firms are also required to comply with significant requirements that dramatically reform their future practices, including separating the research and investment banking departments at the firms, how research is reviewed and supervised, and making independent research available to investors. The changes that the firms will be required to make are discussed below.

The enforcement actions allege that, from approximately mid-1999 through mid-2001 or later, all of the firms engaged in acts and practices that created or maintained inappropriate influence by investment banking over research analysts, thereby imposing conflicts of interest on research analysts that the firms failed to manage in an adequate or appropriate manner. In addition, the regulators found supervisory deficiencies at every

firm. The enforcement actions, the allegations of which were neither admitted nor denied by the firms, also included additional charges:

CSFB, Merrill Lynch and SSB issued fraudulent research reports in violation of Section 15(c) of the Securities Exchange Act of 1934 as well as various state statutes;

Bear Stearns, CSFB, Goldman, Lehman, Merrill Lynch, Piper Jaffray, SSB and UBS Warburg issued research reports that were not based on principles of fair dealing and good faith and did not provide a sound basis for evaluating facts, contained exaggerated or unwarranted claims about the covered companies, and/or contained opinions for which there were no reasonable bases in violation of NYSE Rules 401, 472 and 476(a)(6), and NASD Rules 2110 and 2210 as well as state ethics statutes;

UBS Warburg and Piper Jaffray received payments for research without disclosing such payments in violation of Section 17(b) of the Securities Act of 1933 as well as NYSE Rules 476(a)(6), 401 and 472 and NASD Rules 2210 and 2110. Those two firms, as well as Bear Stearns, J.P. Morgan and Morgan Stanley, made undisclosed payments for research in violation of NYSE Rules 476(a)(6), 401 and 472 and NASD Rules 2210 and 2110 and state statutes; and

CSFB and SSB engaged in inappropriate spinning of "hot" Initial Public Offering (IPO) allocations in violation of SRO rules requiring adherence to high business standards and just and equitable principles of trade, and the firms' books and records relating to certain transactions violated the broker-dealer record-keeping provisions of Section 17(a) of the Securities Exchange Act of 1934 and SRO rules (NYSE Rule 440 and NASD Rule 3110).

Under the terms of the settlement, an injunction will be entered against each of the firms, enjoining it from violating the statutes and rules that it is alleged to have violated.

Today's enforcement actions will also reform industry practices regarding the relationship between investment banking and research and will bolster the integrity of equity research. Among other significant reforms included in these actions are the following:

To ensure that stock recommendations are not tainted by efforts to obtain investment banking fees, research analysts will be insulated from investment banking pressure. The firms will be required to sever the links between research and investment banking, including prohibiting analysts from receiving compensation for investment banking activities, and prohibiting analysts' involvement in investment banking "pitches" and "roadshows." Among the more important reforms:

The firms will physically separate their research and investment banking departments to prevent the flow of information between the two groups.

The firms' senior management will determine the research department's budget without input from investment banking and without regard to specific revenues derived from investment banking.

Research analysts' compensation may not be based, directly or indirectly, on investment banking revenues or input from investment banking personnel, and investment bankers will have no role in evaluating analysts' job performance.

Research management will make all company-specific decisions to terminate coverage, and investment bankers will have no role in company-specific coverage decisions.

Research analysts will be prohibited from participating in efforts to solicit investment banking business, including pitches and roadshows. During the offering period for an investment banking transaction, research analysts may not participate in roadshows or other efforts to market the transaction.

The firms will create and enforce firewalls restricting interaction between investment banking and research except in specifically designated circumstances.

To ensure that individual investors get access to objective investment advice, the firms will be obligated to furnish independent research. For a five-year period, each of the firms will be required to contract with no fewer than three independent research firms that will make available independent research to the firm's customers. An independent consultant for each firm will have final authority to procure independent research.

To enable investors to evaluate and compare the performance of analysts, research analysts' historical ratings will be disclosed. Each firm will make its analysts' historical ratings and price target forecasts publicly available.

Further, seven of the firms will collectively pay \$80 million for investor education. The SEC, NYSE and NASD have authorized that \$52.5 million of these funds be put into an Investor Education Fund that will develop and support programs designed to equip investors with the knowledge and skills necessary to make informed decisions. The remaining \$27.5 million will be paid to state securities regulators and will be used by them for investor education purposes.

In addition to the other restrictions and requirements imposed by the enforcement actions, the ten firms have collectively entered into a voluntary agreement restricting allocations of securities in hot IPOs - offerings that begin trading in the aftermarket at a premium - to certain company executive officers and directors, a practice known as "spinning." This will promote fairness in the allocation of IPO shares and prevent firms from using these shares to attract investment banking business.

Remarking on the historic settlement, SEC Chairman Donaldson said, "The hallmark of our business and financial system is that the rule of law must prevail and when wrongdoing occurs, it must be confronted and punished. Today we do just that." Mr. Donaldson went on to say that, "These cases reflect a sad chapter in the history of American business - a chapter in which those who reaped enormous benefits from the trust of investors profoundly betrayed that trust. These cases also represent an important new chapter in our ongoing efforts to restore investors' faith in the fairness and integrity of our markets."

New York Attorney General Eliot Spitzer said, "This global settlement is one of the largest effected by securities regulators to date. It fulfills our promise to help restore integrity to the marketplace and investor confidence in our system. The wide-ranging structural reforms to firms' research operations will empower investors to use securities research in a practical and meaningful way when making investment decisions."

"This case was a model for state-federal regulatory cooperation to benefit investors. As they did with microcap fraud and day trading, the states helped to spotlight a problem and worked with national regulators on enforcement actions and market-wide rule changes," said NASAA President, Christine Bruenn. "We're hopeful that the settlement announced today will help restore the faith and trust of wary and cynical investors." Ms. Bruenn added that, "If the Street follows both the spirit and the letter of this settlement, it will change the way business is done on Wall Street. Investors - not investment banking fees - will come first. And analysts will be beholden to the truth, not the IPO business."

NASD Chairman and CEO Robert Glauber said, "Today marks an ending, but even more, a beginning. Because in finalizing this settlement, we take a giant step on the road to restoring and renewing investor confidence. The final resolution we announce today is a good one for everyone, everywhere, who has a stake in the integrity of the U.S. capital markets."

"This historic settlement establishes a clear bright line -- a banker is a banker and an analyst is an analyst. The two shall never cross," said NYSE Chairman and CEO Dick Grasso. "The partnership between the SEC, state regulators, the SROs and our lawmakers remains the best and most effective system of market regulation and the global settlement reflects that. Our capital markets model is the most successful in the world and I am absolutely certain that we will come out of this period with a stronger system that puts the interests of the investing public first."

To implement this global settlement, the SEC today filed separate actions against each of the firms in Federal District Court in New York City and, concurrently, the NYSE and NASD completed disciplinary proceedings pursuant to the disciplinary procedures of their respective organizations. At the state level, model settlement agreements have been finalized and the NASAA Board of Directors has recommended that all states accept the terms of the agreements. The proposed Final Judgments in the SEC actions are subject to Court approval.

Payments in Global Settlement Relating to Firm Research and Investment Banking Conflicts of Interest

Firm	Penalty (\$ Millions)		Total (\$ Millions)		
Disgorgement (\$ Millions)	Independent Research (\$ Millions)	Investors Education (\$ Millions)	Disgorgement (\$ Millions)	Investors Education (\$ Millions)	
Bear Stearns	25	25	25	5	80
CSFB	75	75	50	0	200
Goldman	25	25	50	10	110
J.P. Morgan	25	25	25	5	80
Lehman	25	25	25	5	80

Merrill Lynch	100*	0	75	25	200
Morgan Stanley	25	25	75	0	125
Piper Jaffray	12.5	12.5	7.5	0	32.5
SSB	150	150	75	25	400
UBS	25	25	25	5	80
Total (\$ millions)	487.5	387.5	432.5	80	\$1,387.5

*Payment made in prior settlement of research analyst conflicts of interest with the states securities regulators.

April 28, 2003

6.1.10 Unitas / SYP:n kirjanpitoepäselvyydet

☐Lisäksi on saatu Pankkitarkastusvirastolta poikkeuslupa olla arvostamatta SYP:n omistamia osakkeita, joita emoyhtiö Unitaksen kannalta voitaisiin tarkastella käyttöomaisuutena (esim. Sampo)²⁵³.☐

☐Kokonaisuudessa Unitaksen 1991 tilinpäätöksessä jätettiin yli 2.000 milj. markan tappiot kirjaamatta, ja siirrettiin niiden aiheuttama ongelma ratkaistavaksi tulevaisuudessa²⁵⁴.☐

☐Omistus 9,9 % Finanssilaitoksesta on tosiasiallisesti arvoton tai kirjataan ennemmin tai myöhemmin tappioksi (kirja-arvo 56 milj. mk). Lisäksi 3.6 % osuus Sammosta on arvostettu 114 milj. markan arvoiseksi, kun sen markkina-arvo on noin 36 milj. mk. Merkittävä osa tästä tulee jatkossa kirjattavaksi tappiona, mutta Pankkitarkastusvirasto on antanut poikkeuslupan pitää tämän omaisuuserän arvo toistaiseksi ennallaan²⁵⁵.☐

☐SYP muodosti 1991 yhtiörakenteensa nk. konsernin muotoon. Monivaiheisten järjestelyitten päätteeksi konserniin kuului emo Unitas nimellä ja SYP tyttärenä. Aluksi molemmilla osilla oli lain vaatima liikepankkistatus☐ Vakavaraisuutta määritettäessä lain mukaan kaikilla liikepankeilla pitää olla ensinnäkin lupa sekä jokaisen tulee täyttää kyseinen BIS 8% vakavaraisuus vaade. Unitas / SYP:n kohdalla niin viranomaiset kuin pankki itse antaa yhden vakavaraisuus luvun konsernille. Kun kyseessä kuitenkin on ollut kaksi liikepankkia tulisi kyseisten vakavaraisuuslukujen olla yhteensä vähintään 16% yksikköä. Unitas / Syp itse antaa luvut 1992 osalta 11.1% ja 1993 osalta 11.1%²⁵⁶.☐Kun kyseinen luku jaetaan kahtia täytynee olla ilmeisimmin siten, että jompikumpi pankeista ei täyttänyt kyseistä vakavaraisuusmääritettä. Miksi PTV ei ole reagoinut kyseiseen asiaan ja onko näin harhautettu tallettajia sekä ulkomaisia rahoittajia?

☐Finanssilaitoksen aiheuttamat kokonaistappiot ovat olleet kaikille osakkaille yhteensä vuoden 1992 loppuun mennessä korkoineen yli 4 000 milj. mk²⁵⁷.☐☐Finanssilaitos, josta Unitas omisti suoraan 19,9 % ja Pomi 27 % sekä vakuutusyhtiöt loput, oli myös konkurssikypsä²⁵⁸.☐☐Finanssilaitoksen omistus vakautetaan ja vakuutusyhtiöt sijoittavat siihen uutta pääomaa 343 milj. mk. Omistus jakautuu tämän jälkeen sampo 19,9 %, Teollisuusvakuutus 19,9 %, Eläke-Varma 12,1 %, Investa 10,2 %, Trygg-Hansa 10,2 %, Unitas 9,9 %, Nova 7,6 % ja muut 10,2 %. Finanssilaitoksen osakkeet ovat käyvin arvoin arvottomia, mutta järjestelyn tarkoituksena oli purkaa sementoitu omistus²⁵⁹.☐

☐Unitas laski liikkeelle yleisön merkittäväksi omiin varoihin rinnastettavan vaihtovelkakirjalainan 906 milj. mk, minkä varat lainattiin edelleen SYP:lle samoilla ehdoilla.²⁶⁰☐

²⁵³ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 78

²⁵⁴ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 64

²⁵⁵ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 66

²⁵⁶ Sulautumisesite Unitas / KOP

²⁵⁷ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 75

²⁵⁸ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 64

²⁵⁹ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 153

²⁶⁰ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 72 - 73

6.1.11 Sampo - Yhtiöitten kirjanpitoepäselvyydet

Sammon muututtua 80-luvulla keskinäisestä vakuutusyhtiöstä osakeyhtiöksi ja pörssiyhtiöksi, sen omistuksesta käytiin värikäs taistelu. Ns. Kouri - kauppojen seurauksena ja ulkopuolista valtaajaa torjuttaessa, Sammon osakkeet sementoititiin huimilla ylihinnoin konserniin kuulumattomiin Sampoyhtiöihin ja Finassilaitokseen (kts. tarkemmin Unitas analyysi). Syntyneitä tilannetta on pyritty ratkaisemaan monin tavoin, mutta hyväksyttävän ratkaisun löytyminen on ollut vaikeaa, koska osakkeiden yliarvo on ylittänyt omistustaisteluun osallistuneiden taloudelliset mahdollisuudet ja niiden kirjaaminen oikeaan arvoonsa olisi ajanut Sampo-yhtiöt jaa Unitaksen alle lakisääteisen omien varojen määrän, jonka takia tappiot yksinkertaisesti jätettiin kirjaamatta²⁶¹.

Eläke-Sampo oli tarkoitus yhdistää Eläke-Varmaan²⁶². Kun käyttöomaisuusosakkeissa on yliarvoja 180 milj. mk ja kiinteistökannassa useita satoja milj. markkoja, olisi Eläke-Sampo käyvin arvoin konkurssikypsä. Yhtiön heikko tila johtuu nimenomaan huonosti hoidetusta sijoituspolitiikasta, jonka seurauksena yhtiön omaisuus on poikkeuksellisen huonotuottoista²⁶³.

6.1.12 KOP:n kirjanpitoepäselvyydet

Vuoden 1992 tilinpäätöksessä (KOP) STS:n liittäminen on vaikuttanut yksinomaan positiivisesti, koska mitään omaisuuden alaskirjausta ei ole tehty, ja valtaosa STS:n taseesta on jätetty vakavaraisuuslaskennan ulkopuolelle PTV:n poikkeuslupien avulla²⁶⁴.

Kokonaisvaikutus (STS:n taseen liittäminen talletusten osalta 1992 lopussa KOP:n taseeseen) KOP:n vakavaraisuuteen on lyhytaikaisesti noin 0,4 % yksikköä vakavaraisuutta parantava²⁶⁵. KOP:n vuosien 1992 ja 1993 analyseista käy ilmi myös se, että tilinpäätöksiin ei ole kirjattu kaikkia tappiota esimerkiksi Securus yhtiön osalta. Mikäli näin olisi menetelty olisi mitä todennäköisimmin menetetty lain määrittämä vakavaraisuus taso. Vuoden 1993 osalta tulee vielä todeta se, että myös KOP:n osalle tuli SSP:n hyvien osien liittäminen omaan taseeseen. Tämän vaikutus on vain noin 0,96 % yksikköä. Edellisistä tiedoista voitaneen varsin pätevästi kysyä millä perusteella mikäkin tieto on ilmoitettu ja onko PTV / RATA salannut koko ajan sen, että todelliset vakavaraisuusluvut olivat alle vaaditun tason.

Pankin saatavien turvaamiseksi hankkimasta omaisuudesta ei tehty poistoja, vaikka se oli yliarvostettua pankin toimintakertomuksen mukaan. Pankin omistama kiinteistökanta säilytettiin edelleen vanhassa arvossaan, vaikka kiinteistöjen markkinahinnat olivat laskeneet, ja pankin omistuksessa olivat poikkeuksellisen huonotuottoisia, mikä korkean reaalikoron vallitessa laskee voimakkaasti arvoja. Vuoden 1992 tilinpäätöksen tultua julki voidaan todeta, että KOP:n vuoden 1991 tilinpäätöksestä jäi kirjaamatta sellaisia tappioeriä, jotka olivat jo tuolloin erittäin todennäköisiä, ainakin 2.000 milj. mk. Jälkiviisautta käyttäen erä olisi tätäkin suurempi. On selvää, että nämä tappioerät eivät syntyneet vuoden 1991 toiminnasta vaan valtaosa muodostuu aikaisemmilta vuosilta. Edellä kuvattujen tappioiden kirjaaminen olisi laskenut KOP:n vakavaraisuuden alle sallitun alarajan, eikä toimintaa olisi voitu jatkaa normaalisti²⁶⁶.

Vastuudebenttuuri 200 milj. \$: KOP laski huhtikuussa 1992 liikkeelle \$-määräisen vastuudebenttuurin USA:n markkinoilla.²⁶⁷

6.1.13 OKO:n kirjanpitoepäselvyydet

Luottotappioiden vertailu antaa aiheen kysyä, oliko valittu pankkikriisin hoitotapa sittenkään se ainoa oikea. SSP:n koko 90-luvun luottotappioista piti kirjata lähes 50% vuoden 1992 loppuun mennessä, kun esimerkiksi osuuspankkiryhmän luottotappioista oli siihen mennessä kirjattu vasta alle 20%.²⁶⁸

²⁶¹ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 153

²⁶² Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 153

²⁶³ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 155

²⁶⁴ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 44

²⁶⁵ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 44

²⁶⁶ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 43 - 44

²⁶⁷ Pankkien ja vakuutuslaitosten taseanalyysi vuosille 1991-94 s. 50

²⁶⁸ Säästöpankkilehti 5/2000 s. 12

6.1.14 KOP:n lainvastaiset oikeustoimet

Oheisen kokonaisuudenperustana ovat asiakirjat , kaupparekisteristä, KOP:n lehdistötiedotteet sekä viralliset asiakirjat Valtion vakuusrahaston, KOP:n ja STS:n jäljiltä.

Osakeyhtiölain selitysosassa todetaan yhtiön rekisteröintitapahtuman oikeusvaikutuksista mm. seuraavaa: Osakeyhtiöstä tulee itsenäinen oikeushenkilö vasta rekisteröinnin tapahtuessa. Tämä merkitsee, että ennen kaupparekisteriin **merkitsemistä yhtiön nimissä ei voida hankkia kiinteää omaisuutta** eikä sen puolesta voida kantaa eikä vastata. Jos yhtiön puolesta on tehty sitoumuksia ennen rekisteröintiä, vastaavat sopimuksen tekijät niistä henkilökohtaisesti ja yhteisvastuullisesti

STS:n ja KOP:n johtajisto yhteistyössä valtion vakuusrahaston henkilöitten kanssa ovat perustaneet 24.6.1993 klo 16.00 Pons Brevis Oy nimisen yhtiön. Kuriositeettina voidaan mainita, että yhtiön nimi omalla kielellämme tarkoittaa lyhyttä siltaa. Kyseinen yhtiö on jätetty rekisteröitäväksi 12.11.1993 ja merkitty rekisteriin 24.11.93 Rnro:lla 574.855. Rekisteröintiasiakirjan on allekirjoittanut tilintarkastajana **Antti Helenius**, KHT. Yhtiön hallitukseen oli nimetty pöytäkirjan kuudennen pykälän mukaan **Hannu Halttunen, Eino Halonen, Jari Melgin, Petri Pelkonen ja Esko Tanhuanpää**. Kyseiset henkilöt ovat allekirjoittaneet rekisteröintiasiakirjan hallituksen vakuutuksena.

24.6.1993 klo 12.00 päivätyllä pörssitiedotteella KOP kertoo allekirjoittaneensa Valtion vakuusrahaston kanssa lopullisen sopimuksen STS:n ongelmaluottojen hoitamisesta.

Apporttiluettelo / luovutusarvo asiakirjassa 24.6.1993 todetaan, että Pons Brevis Oy:n perustamiskirjan liitteen A liitteissä A1, A2, A3, ja A4 luovutetaan apporttiomaisuutena tietty omaisuus perustettavalle yhtiölle. Liitteessä A 2/a todetaan, että luovutuksen kohteena olevat kiinteistöt niillä olevine rakennuksineen. Yhteisarvoltaan kyseinen omaisuus massa on 601.036.183,85 mk. Kokonaisomaisuus, joka luovutettiin oli arvoltaan 5.040.737.709,57 markkaa. Kyseisessä listassa siis luovutettiin **kiinteistöjä lainvastaisesti** (kso. edellä).

Kyseisen järjestelyn osapuolena Valtion vakuusrahasto on sitoutunut verovaroilla vastaamaan miljarditappioista.

7. Oikeushallinnon tila, Vankeustuomiot E suojelua vai tilaustyötä

Suomessa on tuomittu eriperustein vankeuteen ihmisiä. Tämä on tietenkin oikeusvaltion eräs ilmenemismuoto. Pankkikriisin aikana sekä sen jälkiselvittelyjen yhteydessä on jaettu avokätisesti tuomioita mm. velallisen epärehellisyuden, petosten yms. perusteiden pohjalta.

Kyseisten tuomioitten laillisuus tulee punnittavaksi monelta eri kannalta. Voiko kukaan syyllistyä rikokseen puolustaessaan omaisuuden suojaansa heikompana osapuolena sellaisten olosuhteitten vallitessa, jossa valtio on allekirjoittanut vahvemman osapuolen kanssa sopimuksen ja sopinut, että nämä voivat päätöksensä mukaan valtion lukuun tai ainakin laskuun anastaa yksityistä omaisuutta.

7.1 Professori Aurejärven näkemys oikeuslaitoksesta

Tuomioita joudutaan lisäksi arvostelemaan tutkinta ja tuomioprosessien kannalta. Erkki Aurejärvi, Helsingin yliopiston siviilioikeuden professori, toteaa lehtihaastattelussaan seuraavaa: "Aurejärvellä ei puolestaan ole kovin kaunista sanottavaa oikeuslaitoksesta. Oikeuslaitoksessa työskentelevät ovat yhtä raadollisia kuin kaikki muutkin. Tuomarinvalan vannominen ei tee ihmisestä pyhimystä. Oikeuslaitoksessa on se erikoisuus, että siellä on paljon valtaa ja että se on täysin kontrolloimaton. Siellä saa toteuttaa ihmisen raadollisia haluja . vallankäyttöä, epärehellisyttä, sikailua, mahtailua . ilman, että siitä seuraa mitään".²⁶⁹ "Suurin osa tuomareista on hyviä mutta toisilla on sitten puutteita ammattiitaidossa, asenteissa ja jopa intelligenssissä (älyssä). Tuomareina istuu tyyppisiä, jotka eivät yliopistossakaan osanneet juuri mitään. Tuomiot vaihtelevat laajalla skaalalla ja henkilökohtaiset näkemykset vaikuttavat. Ongelmana on tuomarin erottamattomuus. Muissa ammateissa kelvoton työntekijä saa potkut, epäonnistunut yrittäjä joutuu konkurssiin ja poliitikko putoaa vaaleissa. Normaali ihminen joutuu korvausvastuuseen, mutta tuomareilla vastuuta ei ole".²⁷⁰

7.2 Hovioikeuden presidentti Rintala lainsäädännöstä

"Suomi seisoo oikeusvaltioiden takarivissä. Hovioikeuden presidentti Rintala suomii poliitikkoja ihmisten unohtamisesta. Suomi kuuluu oikeudenkäytön vertailussa huonoon seuraan. Lähimpänä meitä ovat Italia ja Puola, toteaa heinäkuun alusta eläkkeelle siirtyvä Vaasan hovioikeuden presidentti Erkki Rintala. Hän viittaa skotlantilais-amerikkalaiseen tutkimukseen, joka on levinnyt laajasti maailman lakimiehille ja antaa vähemmän mairittelevan kuvan Suomesta. Huutia saa myös nykyinen hallitus, joka sivuutti Euroopan neuvoston hyväksymän Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja lain käyttöä koskevan perustuslain määräykset. Hallitus totesi kahden rivin lauseella, etteivät ne anna aiheutta muutoksiin. Ruotsi otti nämä kaikki välittömästi huomioon".²⁷¹

7.3 Vapaamuurarit jylläävät oikeuslaitoksessa

Tuomioistuinten käytäntöä ja tapausten perusteluja lukiessaan ei voi välttyä siltä ajatukselta, että taustalla täytyy olla sopimus, jonka puitteissa toimitaan. Tästä herää kysymys valaan, jonka vapaamuurarit antavat:

Vapaamuurarin ensimmäinen velvollisuus on uskollisuus vapaamuurariutta, sen oppia ja veljeskuntaa kohtaan. Tämä velvollisuus voi jopa ylittää tuomarinvalan velvoitteen. Eräs ohjekirja neuvoo:

"..vannon, että autan toveriani Royal Arch- muuraria nähdessäni hänet sekaantuneena mihin hyvänsä vaikeuteen ja kannatan hänen asiaansa, kunnes saan hänet siitä vapaaksi, olkoon hän oikeassa tai väärässä."

Salassapitovelvollisuus on niin oleellinen osa vapaamuurariutta, että sen johdosta alemman asteen vapaamuurarit eivät ole selvillä järjestön perimmäisestä olemuksesta. Se paljastetaan aste asteelta ylöspäin mennessä, ja vain sellaisille, jotka haluavat päästä siitä selville.

²⁶⁹ Helsingin Sanomat 8.12.2001

²⁷⁰ Keski-suomalainen 7.12.2001

²⁷¹ Ilkka 12.6.1998

7.3.1 Professori Jyrki Virolaisen käsitykset vapaamuurareitten uhasta oikeuslaitokselle

Tuomareiden riittämätön ammattitaito ja etiikka ilmenee käytännössä jatkuvasti prosessin epäkohtina. Viittaa tässä kirjassa olevasta julkaisuluettelosta ilmeneviin eri teemoja koskeviin lehtikirjoituksiini. Tässä tuntuu riittävän työmaata yhä edelleen. Toki viime aikoina on myös tuomari- ja myös asianajajakunnan keskuudessa alettu myöntää, että riita-asioiden käsittelyssä esiintyvien epäkohtien syyt eivät ole ensisijaisesti tai ainakaan yksinomaan prosessilainsäädännössä, vaan syyt on myös lainkäyttäjissä ja asianajajissa.

KKO:n epäkohdat esiin!

Aloin tarkastella kriittisesti myös muita oikeuslaitoksen piirissä ilmenneitä epäkohtia, joista ei totisesti ole Ollut puutetta. Olin jo vuonna 1976 esittänyt kritiikkiä tuomioistuinlaitoksen ja oikeuskäyntimenettelyn uudistamisessa ilmenevään hitauteen ja etenemisjärjestykseen. Asioiden kriittinen tarkastelu toi väistämättä esiin myös KKO:n toimintaan liittyvät lukuisat epäkohdat, jotka vaativat julkista keskustelua. **Sanottuihin epäkohtiin kuului myös vakuutusyhtiö Apollon tapaus puhumattakaan erästä oikeusneuvosta koskevista veropetosepäilyistä ja sen syyteharkinnasta, joista olen kertonut yksityiskohtaisesti kirjassani Korkein oikeus kriisissä (1997).**

Kun ilmeni, että Lakimiesliiton silloinen puheenjohtaja, joka sattui olemaan tuohon aikaan ylimääräisenä oikeusneuvoksena ja joka oli sitä paitsi osallistunut liiton laatimien lakimiesten eettisten ohjeiden laadintaan, oli ottanut vastaan erään välimiesoikeuden puheenjohtajan tehtävät selvästi esteellisenä, erosin vastalauseena välittömästi Lakimiesliitosta. **Lisäksi kantelia oikeusasiamiehelle tuomareiden esteellisyydestä vapaamuurariveljeyden perusteella ja katsoin, että tuomarit eivät saisi kuulua lainkaan vapaamuurarijärjestöön. Oikeusasiamies totesi esteellisyyden yksittäistapauksessa, mutta ei pettymyksesi nähnyt estettä tuomareiden kuulumiselle "rappariporukkaan", esimerkiksi Italiassa tuomari saa sakot jos hän paljastuu vapaamuurariksi.** Puutuin julkisuudessa myös vastaperustetun valtakunnansyyttäjävirston haparointiin, joka ilmeni mm. tapaus Jukka Tammen ja Nostokonepalvelu Oy:n johdon syyteharkinnassa.

En ole halunnut kritiikilläni ravistella niinkään "perheen pienimpiä", kuten esimerkiksi alioikeuksia tai alisyyttäjiä, vaan olen "jahdannut", jos tätä termiä halutaan käyttää, isompia pamppuja ja korkeimpia päättäjiä. Olen halunnut asioista julkista keskustelua, jotta asioiden tilaan voitaisiin saada parannusta.²⁷² ☞

7.4 Oikeutta jaettiin Joensuussa E vankeutta teosta josta ei edes syytetty

Itä-Suomen hovioikeuden tuore presidentti totesi äskettäin, että Joensuun käräjäoikeudessa toimitaan nopeasti mutta jaetaan väärä tuomioita. Yksi sellainen saattoi tulla jälleen 22. elokuuta, kun erittäin tulkinnanvaraisen talousrikosjutun vankeustuomioista päättänyt käräjätuomari istutettiin samaa juttua koskevan siviilihaaran tuomitsijaksi. Vastaajien advokaatti vaati tuomarin jääväämistä, koska "oikeudenkäynnin on näytettävä oikeudenmukaiselta". Laamanni YRJÖ SIVOLA hylkäsi vaateen odotetusti.

Siviiliprosessin osallisista kaksi on jo istunut vankeustuomionsa, joita on pidetty alusta alkaen oikeusmurhina. HO pysytti kuitenkin KO:n ratkaisun sellaisenaan voimassa, eikä KKO myöntänyt valituslupaa. Yrittäjinä toiminut aviopari tuomittiin ehdottomiin vankeusrangaistuksiin. KO:n tuomiosta ei ollut mainintaa siitä, mihin rikokseen tuomitut olivat syyllistyneet. Myöskään Arsenal ei osannut kertoa, mitä vahinkoja yrittäjäpari lapsineen oli sille aiheuttanut. Pariskunnan aikuisista lapsista kolme tuomittiin ehdollisiin rangaistuksiin ja sakkoihin.

Siviiliprosessissa kantaja väittää 1,1 miljoonan markan osakkeiden siirtoa perheyhtiöiden sisällä valeoikeustoimeksi, jolla pariskunta halusi vain kätkeä omaisuutensa velkojilta. *Rikosprosessin aikana oikeudessa kuitenkin todettiin, että osakkeiden omistus ja jako tulivat todistetuiksi aidoiksi ja laillisiksi, eikä osakkeiden jaosta missään vaiheessa edes syytetty ketään.* Kun tuomarin päätöksessä sanotaan yhtiön perustamisen olleen 1992 valeoikeustoimi ja varojen piilotus velkojilta, sanoi **Markku Fredman** tuomarille, että "kuinka vuoden 1992 yhtiön perustaminen voi olla valeoikeustoimi, kun ei ole ollut yhtään velkojaa olemassa? Ja kuinka oikeus voi olettaa, että yrittäjäperheen olisi pitänyt jo 8 vuotta etukäteen tietää, että heitä tullaan syyttämään oikeudessa vuoden 1992 tapahtumista? Tuo valeoikeustoimiväittäjä perustuu siis sille, että vastaajilla olisi jokin erityinen ennustamiskyky, jotta tuo peruste olisi tosi".

²⁷² Juhlakirja, Professori Jyrki Virolainen s. 486 - 487

Yrittäjänäistä pidettiin viikko tutkintavankeudessa tammikuussa 1999, vaikka väitetyn rikoksen kerrotaan tapahtuneen vasta maaliskuussa 1999. Taannoisessa rikosprosessissa kuultiin ja nähtiin varsin erikoisia kuvioita. Miesyrittäjä allekirjoitti yrityksensä pihalla ulosottoselvityksen. HO:ssa ulosottomies väitti yllättäen, että yrittäjä kävikin allekirjoittamassa selvityksen ulosottovirastossa, vaikka ulosottomies oli itse kirjannut selvityspaikan olleen muu kuin virasto.

Pariskunta virui kuulustelujen nimissä pidätettynä vuorokauden kauemmin kuin laki sallii. Kotietsinnässä ei ollut läsnä talonväkeä, niin kuin laki edellyttää. Sen sijaan verovirasto oli läsnä, vaikka laki kieltää läsnäolon. Poliisi ja verovirkailija tekivät kotietsinnän kahdestaan. Pidätysaikana yrittäjäparin talon lämpöputket jäätyivät ennätyskovissa pakkasissa, kun poliisi ei sallinut soittaa pariskunnan pojalle pyytääkseen tätä säätämään lämmityksen "koveremmalle".

Perheen poika ja tytär väittivät, että heidän kuulustelukertomustaan oli jälkikäteen manipuloitu. Tytär ilmoitti oikeudenkäynnissä, että hänen kuulustelukertomustaan oli muutettu. Kuulustelun päätyttyä nainen oli kysynyt, voiko hän vetää lausumansa loppuun viivan. Poliisi oli moisen kieltänyt. Kuulustelutekstin viimeisen arkin sivulle jäi runsaasti tyhjää tilaa. Oikeudenkäynnissä tyhjää tilaa ei enää ollut. Toisella kuulustelukerralla poliisi kieltäytyi näyttämästä aiempaa kuulustelupöytäkirjaa, vaikka poliisi kertoi sen näyttäneensä. Oikeudessa advokaatti tivasi poliisilta kuinka kuulustelut kirjataan. Pojan osalta poliisi todisti, että oli toimittanut kuulustelun muistiinpanot toisen poliisin kirjoitettavaksi ja siihen oli vasta myöhemmin haettu allekirjoitus. *Tuomari keskeytti poliisin valaheitoisen todistelun kuulustelujen kirjaamisesta.*

Yksi perheen lapsista vietiin kotoaan väkisin kuulusteltavaksi, vaikka perheen kolme lasta olivat koulussa ja päiväkerhossa. Lapset - nuorin 4-vuotias - tulivat tyhjiin kotiin. Poliisi esti äidin puhelun. Yli kahdeksan tunnin kuulustelujen jälkeen nainen päästettiin vapaaksi, kun poliisi oivalsi mahdollisesti joutuvansa heitteillejättösynteeseen. Yrityksen tietokone takavarikoitiin ja poliisi rikkoi koneen. Sen kovalevy rikottiin ja ohjelmat tuhottiin. Vasta kolme vuotta myöhemmin valtio tuomittiin korvaamaan tietokone, tosin vain kolmasosa-arvostaan. Arsenal vaati kaksi yritystä takavarikkoon, mutta HO kumosi ne laittomina. Arsenal nosti nopeasti uuden myynti- ja hukkaamiskiellon, joka on edelleen voimassa. Verottajakin poukkoili eri suuntiin niin että yrittäjien advokaatti piti sen toimintaa tarkoituksellisena. Verottaja kehitti yritykselle satojen tuhansien eurojen veromätkyjä. Yritys oli kahteen kertaan erityistilintarkastettu eikä sen toiminnassa ollut huomautettavaa. Perheen asianajajan tiedustellessa verojen perustetta, verovirkailija totesi, että he eivät halua enää tässä vaiheessa hävitä juttua. Yrittäjät oli kaadettava, maksoi mitä maksoi. Joensuun KO:ssa vuonna 2000 kaikki syytekohtat perusteltiin vääriksi. Tuomio oli kuitenkin jo kirjoitettu, sillä kärjäjätuomari esitti yrittäjämiehen vangitsemista heti. Nyt saman kärjäjätuomarin annettiin jakaa tuomiot myös siviilikannetta käsiteltäessä. On mahdotonta kuvitella, että tuomari pystyisi tasapuolisella oikeudenmukaisuudellaan murtamaan kielteisen asenteensa yrittäjäperhettä kohtaan. Vastaaajaperheen advokaatti ilmoitti oikeudelle, että laamanni Sivolan päätös oli laiton. *KO:n tuomiota ei voi eikä pidä käyttää perusteluna siviiliriidassa, sillä se oli ristiriidassa HO:n päätökseen nähden.* Eikä Suomessa oikeusistuimien ole koskaan peruuttanut yhtiöjärjestyksiä. Edes KKO:n ennakkopäätöstä ei ole. Jääväämättä jääneeltä ja kahdelta muultakin tuomarilta kysyttiin - jokaiselta erikseen - aikovatko he noudattaa Euroopan neuvoston ihmisoikeussäädösten 6. artiklan oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin periaatetta. Muut vastasivat kakistelematta myöntävästi, mutta jääväämättä jäänyt tuomari tarvitsi vastaamiseen aikaa useita miettimissekunteja. Suomalaisten osakeyhtiöiden ja varsinkin perheyriyten tulee nyt pelästyä. Oikeus on ensimmäisen kerran historiassaan muuttanut 11 vuotta vanhan perheyriyksen yhtiöjärjestyksen, osakkeiden äänivallat ja yhtiökokouksen lailliset päätökset. Joensuun kärjäjäoikeus puuttui päätöksellään vuonna 1992 perustetun perheyriyksen yhtiöjärjestyksen sisältöön.

Kärjäjäoikeus päätti kolmen tuomarin oikeudenkäynnissä, että kaikki perheyriyden A- ja B-sarjan osakkeet ovat äänivallaltaan tasavertaisia, 1 ääni per osake. Päätös on täysin kantajan vaatimuksen mukainen. Poikkeuksen oikeus teki osaan A-sarjan osakkeista, jotka se jätti äänivallaltaan alkuperäiseen muotoon. Nyt siis kärjäjäoikeus vahvisti kahdet A-osakkeet, vaikka alunperin niitä oli vain yhdenlaisia. Perusteena päätöksessä käytettiin aiempaa Joensuun kärjäjäoikeuden antamaa "talousrikostuomiota" vuodelta 2000, jossa kärjäjätuomari katsoi osakejaot valeoikeustoimiksi, vaikka Itä-Suomen HO teki aivan erilaisen päätöksen: kärjäjätuomio vahvistettiin ainoastaan B-osakkeita koskevaksi ja kyseinen tuomio määriteltiin ainoastaan B-osakkeiden salaamiseksi. Kuitenkaan tuomiopäätöksessä ei selvitetty, miten osakkeiden omistus on salattu. Salaamisteoksi väitettyssä tilanteessa oli läsnä kantaja itse ja syytetyn asianajaja, joten tieto oli kantajalla eikä salaamiselle tyypillistä tunnusmerkistöä ole todettu. Teon ajankohta, todisteet ja syyte eivät kohtaa. **Yhtiön A-osakkeista ei ketään oltu syytetty tai tuomittu.** Myöskään v. 2000 kärjäjäpäätöksessä ei vaadittu osakejaon tasapäistämistä tai edes kyseenalaistettu sitä! Yhtiössä ei ole todettu rikosta eikä yhtiötä ole syytetty. Kärjäjäoikeus puuttui yhtiön tämän kevääseen yhtiökokoukseen, ettei sitä oltu pidetty asianmukaisesti, ts. oikeuden mielestä osakejakoasiaa ei oltu käsitelty asianmukaisesti. Perustelu on outo, sillä B-osakkeiden haltija oli itse edustettuna kokouksessa ja on koulutukseltaan

asianajaja. Hän ei moittinut kokouksen kulkua, joka oli yksimielinen alusta loppuun saakka ja vielä yhtyi äänivaltajaan pysyttämiseen ennallaan. Se, miten kokous oli ollut käräjäoikeuden mielestä epäasianmukainen, ei löydy perusteluista. B-osakkeiden haltija on velkaa osakkeista yhtiöön eikä ole niiden omistaja. Oikeus määräsi vastaajan viipymättä ilmoittamaan uuden, kantajan vaatimuksen mukaisen osakejaon kaupparekisteriin. Vastaajan todisteita ei tälläkään kertaa hyväksytty eikä käsitelty 9-sivuisessa tuomiolauselmassa ollenkaan. Kun Joensuun KO ja Itä-Suomen HO ovat kertaalleen vahvistaneet osakkeiden omistuksen ja osakejaot lailliseksi, nyt tämä sama Joensuun KO kävelee toistamiseen aiemman oman päätöksensä ja hovioikeuden vahvistuksen yli. Päätökset ovat huomattavassa ristiriidassa keskenään. Lakimiesten mukaan päätös on ennenkuulumaton. Laamanni hyväksyi tuomarin, vaikka tämä selvästi jäävi Puolustusasianajaja yritti jäädä yhtä tuomareista pois selkeän esteellisyyssäännöksen vuoksi, mutta laamanni hyväksyi tuomarin tietäen tilanteen lainvastaiseksi. Kolmesta tuomarista kaksi oli ollut tuomitsemassa perhettä aiemmin. Yksi tuomareista päätti perheen v. 2000 tuomiot, johon hän itse oli nyt vetoamassa, huomioimatta kuitenkaan hovioikeuden perusteluiden muutosta, johon vastaaja erityisesti vetosi. Jutussa on kaksi tuomittua hakenut Joensuun käräjäoikeuden päätökseen tuomioiden purkua, sillä henkilöt on tuomittu toista, joista ei ole ollut olemassa syytettä. Tuomioissa ei myöskään kerrottu, mitä tuomitut ovat tehneet, ja miten tuo tuomioon johtanut teko on suoritettu tai miten he ovat vahingoittaneet kantajaa. Vain teon melko pitkä ajanjakso löytyy perustelusta.

Tarkoitukseen räätälöityjä todisteita perhe on vaatinut viranomaisia tutkimaan jo aiemman oikeudenkäynnin erästä verottajan tekemää todistusaineistona käytettyä asiakirjaa, jota verottaja ja poliisi valaehdoisesti väittivät oikeudessa löydettyksi syytetyn asunnosta kotietsinnän aikana. Myöhemmin syytettyjen jo istuessa ehdottomia tuomioitaan, vero toimiston virkailija myönsi kirjallisella lausunnolla laatineensa todisteen itse poliisin pyynnöstä. Yksikään viranomaistaho ei suostu tutkimaan edellisten tuomioiden oikeellisuutta. Jättihän HO monta kantajan edustamaa niin sanottua velkojatarhaa kokonaan oikeudenkäynnistä pois, koska vastaajat eivät olleet kyseisille tahoille velkaa. Vastaaja oli hakenut henkilökohtaisesti erikseen jokaiselta velkojaksi väitetyltä kirjallisen lausunnon velattomuudestaan. Samalla syytteiltä putosi pohja, mutta tuomiot eivät muuttuneet. Perusteluissa kaikki vastaajien todisteet on sivuutettu pelkällä huomautuksella, "ei ole vaikutusta lopputulokseen".

Erikoista nyt todisteena käytetyssä v. 2000 tuomiossa oli myös se, että käräjäoikeuden tuomari itse vaati syyttäjältä todistetta vastaajan veloista, sillä syyte suurelta osin perustui tuohon ylivelkaisuus -väittämään. Kantaja kun oli toimittanut oikeudelle vain listan velkanumeroita ja summia, mutta velkakirjat, vakuudet ja velkojen hyvitykset puuttuivat syyteaineistosta kokonaan. Syyttäjä ei tuota pyydettyä aineistoa koskaan toimittanut ja käräjätuomari liitti päätökseen oman lausumansa, "vastaajat ovat itse todenneet itsensä ylivelkaisiksi", mikä tietenkään ei ollut vastaajien oma lausunto ja näkemys. Hovioikeudelle vastaaja toimitti vakuudet itse - hyvityksiä ei ollut saatavissa kantajan edustaman pankin kieltäytyttyä niitä antamasta. Vakuudet kattoivat niin sanotut velat täysimääräisesti eikä ylivelkatilannetta ollut. Mutta vastaajan todisteita ei oikeudessa huomioitu ja ne kokonaisuudessaan sivuutettiin.

Eräs edelliskauden kansanedustaja mainitsi, että Suomen oikeuslaitos on koskematon ja tuomareita tai syyttäjiä ei saada edes törkeistä lainvastaisuuksista vastuuseen tai tutkinnan alle. Myös kyseinen perhe on yrittänyt saada tutkintaa aikaan omista tuomioistaan, mutta oikeuskansleri, poliisi tai korkein oikeuskaan ei ota juttua tutkittavakseen. Oikeusasiamies palautti jutun osakanteluita ei anna aihetta -viittauksella. Yritykset ovat vapaata riistaa. Viranomaisen sana painaa vaakakupissa eniten ja mielivaltaisen syytteen saatuaan yrittäjä joutuu erikseen todistamaan olevansa syytön. Ihmisoikeusperiaatteissa todistelutaakka on viranomaisella. Nyt kun oikeus on lähtenyt muuttamaan yhtiöiden yhtiöjärjestyksiä ja määrittelemään yhtiökokouksia kantajan vaatimusten mukaisiksi ilman pitävää näyttöä, voidaan sanoa, että jokainen suomalainen perheyrittäjä voidaan minkä tahansa väittämän perusteella vaatia oikeuteen muuttamaan yhtiön päätösvaltaisuutta, mikäli jokin kantajatarha niin haluaa.

7.5 Rovaniemellä annettiin vankeutta merkillisellä perusteella

Rovaniemen kihlakunnanoikeuden päätöksellä R 91/640 Veikko Mikkonen tuomittiin törkeästä petoksesta yms. ehdolliseen 8 kuukauden vankeusrangaistukseen sekä viraltapanoon ja korvaamaan yhteisvastuullisesti Jorma Liikasen kanssa haetut korvaukset Kanralle yms. Rovaniemen hovioikeus tuomitsi 2.6.1992 Mikkosen samassa jutussa R 92/534 vuodeksi ja 3 kuukaudeksi ehdottomaan vankeusrangaistukseen, viraltapantavaksi sekä yhteisvastuullisiin korvauksiin.

Mikkonen oli Rovaniemen maalaiskunnan palkkalistoilla toiminut virkamies. Hän vastasi kunnan rakennusmestarina tietyistä koulujen asbestipurku projekteista. Hän omisti myös Inarissa erittäin

kannattavan rakennusprojektin Inarin järven rannalla. Projektista oli antanut arviokirjan 10.6.1992 Inarin kunnan rakennustarkastaja. Yhteisarvoltaan projekti oli noin 8,4 miljoonaa markkaa. Mikkosella oli omistuksessaan myös noin 1,0 . 1,6 miljoonan markan omakotitalo. Liikehanketta rasitti noin 1,8 miljoonan markan luotot.

Mikkonen virkamiehenä hyväksyi koulujen saneerausprojektit Jorma Liikasen omistaman yrityksen hyväksi lähinnä siitä syystä, koska muitten asbestipurkutöitten suorittamiseen luvan omaavien yritysten tilauskanta oli niin täynnä, etteivät kyseiset yritykset voineet hankkeita ottaa. Jorma Liikanen väärensi Mikkosen nimen useisiin laskuihin, joiden kopiot tämä toimitti suoraan Kansallisrahoitus Oy:lle. Rahoitusyhtiön edustaja myönsi todistajana, etteivät heidän määräyksensä mahdollista kopiaa pohjalta maksatusta. KRP:n rikoslaboratorion tutkimukset nro 7120/R/78/90 Li 4 sekä lausunto osoittavat sen, että Mikkosen nimi oli väärennetty. Mikkonen myönsi allekirjoittaneensa yhden laskun siirtokirjana rahoitusyhtiölle, ei muita.

Mikkonen tuomittiin yhteisvastuullisena korvaamaan väärennetyt laskut. Hovioikeus toteaa päätöksessään sivulla 11 mm. seuraavaa:

Mikkosen menettelyä ei voida pitää hankintaohjeiden, edellä mainitun kunnanhallituksen päätöksen tai muutoinkaan virkavelvollisuuden vastaisena.

Sivulla 14 kuitenkin HO toteaa:

Menettelyllään Mikkonen on syyllistynyt virkavelvollisuuden rikkomiseen.

Mikkosen olisi siis mitä ilmeisemmin pitänyt etukäteen tietää tai ainakin aavistaa, että hänen nimensä tullaan väärentämään ja hänet tullaan asettamaan tilanteeseen, missä häneen kohdistetaan rikosoikeudellisia toimia ja tämän perusteella hänen olisi pitänyt tehdä tutkinta pyyntö poliisille.

Mikkonen menetti työnsä, istui 6,5 kuukautta linnassa, menetti projektinsa Inarissa sekä on tällä hetkellä velkaa noin 5,0 miljoonaa markkaa.

Mitkä olivat vaikuttimet tämän tapauksen kulkuun sillä, että Liikasen lähipiiriin kuuluva henkilö oli KOP:n Pohjoissuomen aluejohtaja ja Liikasen vastuut KOP:lle olivat suuret ja hänen firmansa oli vaikeassa likviditeetti tilanteessa sekä Mikkosella oli erittäin kannattava projekti omistuksessaan, jäänevät ilman tarkempaa poliisi tutkintaa arvailujen varaan.

Mikkosen noin 8,4 miljoonan markan projekti noin 1,8 miljoonan markan vastuilla sekä noin 1,2 miljoonan markan tilauskannalla myytiin 400.000 markalla.²⁷³

7.6 EIT:n tuomion perustelussa näkyy suomalaisen tuomioistuinten sikailu

Yksittäisiä tapauksia dokumentoitaessa eteemme on tullut usein selkeä näyttö siitä, että tuomioistuin on evännyt velalliselta oikeuden oman näyttönsä esittämiseen. Tämä on toteutettu hävittämällä aineistoa, ohittamalla todistajalausunnat tai kieltämällä velalliselta oikeus tiettyyn todistajaan. Kaikenlaiset kikkailut prosessuaalisiin perusteisiin vedoten ovat myös laajamittaisesti käytössä. Suurin osa kyseistä tuomioista on perusteltu juuri artiklan 6 mukaan eli henkilöllä ei ole ollut oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä.

Mielenkiintoinen tapaus on juuri äskettäin annettu EIT:n toimesta. Tapauksessa päädyttiin valtion kannalta huonoon lopputulokseen. Artikla 6 iski jälleen:

12. The applicant received an invitation dated 2 January 1996 to the preparatory hearing at the District Court. The purpose of the preparatory hearing was explained in the invitation, which indicated that the applicant had to list all the evidence she intended to present and what she intended to prove with each piece of evidence. She was also advised to present all the written evidence invoked.

13. The preparatory hearing was held on 25 January 1996. According to the applicant, she was prepared to hand in all the documents she wanted to submit as evidence. The presiding judge admitted only two of the documents and a list on which all the documents were listed. The applicant was allegedly told that the remaining evidence could be presented at the main hearing.

14. The main hearing was held on 8 February 1996. According to the applicant, **she was denied the possibility to present the other evidence listed, because she had not submitted those documents earlier at the preparatory hearing. This is not mentioned in the minutes of the District Court.**

²⁷³ Oikeudenpöytäkirjat, päätökset yms. viralliset asiakirjat Mikkosen luvalla kirjattuna

15. On 15 February 1996 the District Court gave its judgment, accepting the bank's claims. The applicant's property was distrained. The applicant appealed to the Court of Appeal (*hovioikeus, hovrätten*) of Turku, requesting an oral hearing or that the case be referred back to the District Court. On 3 October 1996 the Court of Appeal refused the applicant's claims and upheld the District Court's judgment. The Court of Appeal reasoned that the applicant had not shown it to be probable that she had not been allowed, or had been unable, to invoke all evidence in the District Court. There was thus no reason to accept the documents which she had submitted to the Court of Appeal.

16. On 18 March 1997, the Supreme Court (*korkein oikeus, högsta domstolen*) refused the applicant leave to appeal.

17. The applicant did not have legal counsel until seeking leave to appeal to the Supreme Court. Oheisesta tapauksesta käy suoraan ilmi se seikka, että tuomioistuimet ovat mukana suoraan käskettyinä toteuttaa tiettyä mallia tai sitten ovat ymmärtäneet, että heidän tulee toimia mainitulla tavoin.

7.6.1 Velallinen asui lähes kolme vuotta ilman sähköä kylmässä talossa. E henkistä kiduttamista todisti Sirkka-Liisa Anttila

Edellisessä kohdassa esitelty tapaus liittyy siltä osin nyt kerrottavaan juttuun, että kyseessä on sama henkilö, joka voitti asiansa EIT:ssä. Hän on myös avustanut tiettyjä muita henkilöitä saamaan oikeutta. Kun alkaa toimia systeemiä vastaan joutuu siitä myös maksamaan kovan hinnan.

OSUUSPANKKI

22.01.1996 klo 10:40

puhelimitse yhteys, soittopyyntö
Kansanedustaja (nykyisin eduskunnan varapuhemies), Forssan
Osuuspankin hallintoneuvoston jäsen, Forssan kaupunginvaltuuston
jäsen, Sirkka-Liisa Anttilaan

klo 15:50 hän soitti, halusi asian heti faxina
klo 15:53 - 11 min. faxin lähetys

Asiana patentit / FSOP:n lainojen irtisanominen, Porin kärjäoikeuteen. Kokonaisselostus, uudestaan tehty kirjanpito, Forssan kaupunki ja kaupungin 100 %:ssa omistuksessa olevan Forssan Energian toiminnasta. Katkaisivat sähkölämmitteisen omakotitaloni sähköt 18.8.1994. Talo, jossa toimistoni on, on ollut ilman sähköä siitä lähtien. Kaupunki, ei toimi lain mukaisesti eikä suostu neuvottelemaan. - Lupasi luettuaan ottaa minuun yhteyttä. Ei ole ottanut mitään yhteyttä.

FORSSAN KAUPUNKI

Forssan kaupungin 100%:sesti omistama Forssan Energia Oy katkaisi sähkön sähkölämmitteisestä omakotitalostani 18.8.1994, jossa on (tili)toimistoni. Sähkö oli katkaistuna yhtäjaksoisesti 18.8.1994 - 12.3.1997 (lähes 3 vuotta). Uudelleen katkaistiin 12.6.2000, jolloin se oli katkaistuna 4 tuntia.

9.6.1996 Eduskunnan oikeusasiamies Lauri Lehtimajalle, kantelu ~~hoit~~toimittajalle

toistamiseen, kiireellinen toimeentulotuki- ja oikeusturva-asia+

28.10.1998 Apulaisoikeusasiamies Riitta-Leena Paunio ja nuorempi apulaisoikeusasiamiehensihteeri Aila Linnakangas todettiin menettely oli lainvastaista ja erittäin moitittavaa. Varsinaisia minua auttavia toimenpiteitä Ei antanut.²⁷⁴

7.6.2 Shellin ja Säästöpankin (Arsenalin) kirjanpitoepäselvyydet. E Kuinka on mahdollista ettei näitä rikoksia ole tutkittu

Pariskunta Rantanen aloitti Shell yrittäjinä huoltoasemasopimuksen allekirjoittamisella seuraavasti:

Huoltoasemasopimus

23.07.1981 Shellin allekirjoitus

01.08.1981 Seppo Rantasen allekirjoitus

²⁷⁴ Hannele Suominen laatiman aineiston pohjalta

Pankkien ja kirjanpito toimiston kanssa allekirjoitettiin Shellin vaatimat sopimukset seuraavasti:
Kirjanpito toimiston vaihto Shellin suositteluun toimistoon
01.09.1989 Uusi suositeltu kirjanpito toimisto: Turun Konekirjanpito Oy
Tämä toimisto otti kirjanpityön vastaan kesken tilikautta. (tilikausi 1.4. - 31.3.)

Tämä toimisto hoiti Seppo Rantasen kirjanpidot 31.03.1993 saakka, suullisella sopimuksella.

Kirjanpidot tehdään uudestaan, / Haikun Tili ja Koulutus, kirjallinen sopimus

30.09.1993 Kirjallinen konsultointisopimus Haikun Tili ja Koulutuksen kanssa, että Turun Konekirjanpidon tekemät kirjanpidot, ajalta 1.9.89 - 31.3.93 tehdään uudestaan (08.10.1993 Väiliraportti ja 15.08.1994 Konsultointiraportti)

12.10.1993 Turun Konekirjanpidolle, toimitusjohtaja Jarmo Tapiolle esitettiin ja yhdessä läpikäytiin väiliraportti 8.10.1993, joka osoitti, että heidän tekemänsä kirjanpidot olivat kautta linjan kirjanpitolain ja -asetuksen vastaiset. Hän oli sitä mieltä, että ainut mahdollisuus on tehdä ne uudelleen. Hän antoi sitoumuksen kirjanpidon tutkimisen ja uudelleen tekemisen maksamisesta kokonaisuudessaan.

Turun Konekirjanpito ei maksanutkaan Haikun Tili ja Koulutuksen osoittamia laskuja, jotta työtä ei saataisi loppuun suoritettua.

Kirjanpidon uudelleen toteuttaminen paljasti monia rikoksiin viittaavia asioita seuraavasti:

Yhteydenotot / Avunpyynnöt / asiat esitetty

25.10.1993 klo 10:00 esitimme Kirjanpito toimistojen Liiton toiminnanjohtajalle Ulla Partaselle kirjanpitolain ja -asetuksen vastaisen väiliraportin, jotta Liitto ryhtyisi toimenpiteisiin, että heidän auktorisoimansa jäsenkirjanpito toimistot tulisivat tekemään asiakkaidensa kirjanpidot lain ja asetuksen mukaisesti, kuten Liitto valvovana elimenä väittää niiden tekevän. Ei tapahtunut mitään. Koko Konekirjanpito Oy-konserni tytäryhtiöineen on edelleen Liiton jäsen.

22.12.1993 klo 15:00 esitimme Shellin pääjohtaja Rolf Hasselblattille väiliraportin. Hän lupasi, että Shell tulee antamaan kaiken tarvittavan avun, jotta kirjanpidot saadaan uudelleen tehtyä. Ja niin aluksi tapahtuikin.

01.02.1994 klo 09:00 esitimme Shellin luottopäällikkö Anne Rasijärvelle ja menetelmätutkija Jarkko Silfveniukselle Shellin kirjanpidon reskontrasta Rantasen suljetut ja avoimet tilitapahtumat, joissa Shell on saanut kahteen (2) kertaan rahat samoista myyntilaskuistaan. Silfvenius raivostui. Sen jälkeen asiapapereiden saaminen rupesi kangertelemaan. Puuttuviin kuormakirjoihin vastaus oli, ettei löydy ei ole.

Olimme pyytäneet tapaamista ja että Shellin pääjohtaja Rolf Hasselblatt pyytäisi tapaamiseemme mukaan hänen luottamustaan nauttivan alkupuolisen tilintarkastajan. Olimme ilmoittaneet, ettemme tule kertomaan ja näyttämään löydöksiämme muille Shellin henkilökuntaan kuuluville. Hän ei ollut pyytänyt alkupuolista tilintarkastajaa vaan jälleen saman, hänen luottamustaan nauttivan luottopäällikkö Anne Rasijärven sekä neuvottelun loppupuolella kuljetuksista vastaavan Antti Teinilän.
Tapaamisellamme 19.05.1994 klo 15:00-16:10 esitimme mm.:

a) Shellin kirjanpidon reskontrassa Rantasen suljetut ja avoimet tilitapahtumat. Reskontrassa Rantasen hyvitykseksi on kirjattu, että Shell on saanut kahteen kertaan rahat samoista myyntilaskuista yhteensä lähes 300.000 mk, 1. kerran) pankista Rantasille tuntemattomalta tililtä ja 2. kerran) Rantasten tililtä.

b) Shellin kirjanpidon reskontrassa, Rantanen, on käteistoimituksen tunnuksella merkitty, että Rantaselle olisi toimitettu tavaraa käteisellä koko uudelleen tehdyn kirjanpidon alusta 1.9.1989 lähtien, vaikka Shell ilmoittaa, että Rantasille käteistoimitukset alkoivat vasta 27.9.1991, luottopäällikkö A-M. Rasijärven allekirjoittamassa kirjeessä 4.2.1994

c) epäkohtia laskutuksessa: - useaan kertaan laskutettu; - laskutettu ennen kuin on tuotu; - kuormakirjojen numerointi, alkuperäisen pitkän numerosarjan manipulointi, yhdistelemällä osan sieltä toisen täältä, jolloin saatu useita erilaisia kokoonpanoja laskutettu enemmän kuin on tuotu (uudelleen tehdyn kirjanpidon aikana polttoaineita runsas 30.000 litraa); - puuttuvia kuormakirjoja ei löydy, - laskuja hyvitetty

ennen kuin on laskutettu ja - lisäksi toiselle yksityiselle henkilölle, Eini Hamiltonille, Shell on yhdellä toimituskerralla, toimittanut / laskuttanut enemmän kuin tankkiin edes mahtuu.

Pääjohtaja Rolf Hasselblatt ei suostunut antamaan enempää tietoa ja sanoi: ~~M~~Menkää poliisin juttusille.+

Tilintarkastajat

7.6.1994 Shell ilmoittanut kirjeellään, allekirjoittajana luottopäällikkö Anne Rasijärvi, että heidän tilintarkastajat ovat KPMG Wideri Oy:stä.

Rantaset ovat turhaan yrittäneet saada oikeutta asiaansa. He ovat myös tavanneet turhaan ministerin ym. viranomaisia. Kaikki turhaan.

30.05.1994 Seppo Rantasen rikosilmoitus Marttilan nimismiehelle, Jaakko Hokka, joka siirrettiin Keskusrikospoliisin talousrikosyksikölle Turkuun, jonne lähetettiin 08.06.1995 konsultointi-raportti liitteineen, myös ylimääräinen alkuperäinen aineisto (2 nidosta), mitä ei hyväksytty uudelleen tehdyssä kirjanpidossa, minkä poliisi palautti Seppo Rantasen kautta maininnalla: poliisi ei tutki asiaa. Tutkinnanjohtaja Jarkko Korpela ja Tutkija Ilmari Kaukinen.

22.06.1995 klo 17:00 **Kansanedustaja, Arsenal Oy:n valvoja Olavi Ala-Nissilän** kanssa neuvottelu Mellilä-Mukkelssissa. Lupasi viedä asiaa eteenpäin, mutta ei tehnyt mitään Rantasten hyväksi.

13.03.1996 **Kauppa- ja teollisuusministeriölle (KTM), joka valvoo kirjanpitolain noudattamista** ja sen alaisuudessa toimivalle Kirjanpitolautakunnalle (KILA), Helsinki, pääsihteeri Timo Kaisanlahti, yhteydenotto puhelimitse ja lähetetty konsultointiraportin tekstiosaa. Pyydettiin mm., että KILA antaisi lausunnon, ovatko Shell Huoltoasema Seppo Rantanen ja Ailan Taide ja Posliini Aila Rantanen saaneet kirjanpitolain ja -asetuksen sekä hyvän kirjanpitotavan mukaisen kirjanpidon ajalta 1.9.89 - 31.3.93 Turun Konekirjanpito Oy:n pitämänä.+

28.03.1996 klo 14:00 Käynti KILAssa pääsihteeri Timo Kaisanlahden luona, jolloin luovutettiin raportin liiteaineisto hänelle pyynnöllä, että ~~K~~KILA antaisi lausunnon myös siitä, että ovatko Shell Huoltoasema Seppo Rantanen ja Ailan Taide ja Posliini Aila Rantanen saaneet kirjanpitolain ja -asetuksen sekä hyvän kirjanpitotavan mukaisen kirjanpidon ajalta 1.9.89 - 31.3.93 Turun Konekirjanpito Oy:n pitämänä.+
Johon 03.06.1996 KILAlta kirjallinen vastaus mm.: ~~A~~siassa ei kuitenkaan ole esitetty sellaisia seikkoja, jotka edellyttäisivät lautakunnan kannanottoa ... Tämän vuoksi lautakunta pidättäytyy lausunnon antamisesta hakemuksen osalta.~~V~~astauksen allekirjoittajat: puheenjohtaja Ilkka Niemi ja sihteeri Timo Kaisanlahti.

29.08.1996 klo klo 10:00-10:10 varattu aika, tapaaminen kesti 15 minuuttia. **Kauppa- ja teollisuusministeri Antti Kalliomäellä** oli käytössään KILAlle luovutettu aineisto. Jätettiin kirje, jossa uudistettiin ministeriötä tutkimaan tämä asia ja antamaan lausunto: ovatko Shell Huoltoasema Seppo Rantanen ja Ailan Taide ja Posliini Aila Rantanen saaneet kirjanpitolain ja -asetuksen sekä hyvän kirjanpitotavan mukaisen kirjanpidon ajalta 1.9.89 - 31.3.93 Turun Konekirjanpito Oy:n pitämänä.+ Tapaamisessa oli läsnä meidän lisäksi ainoastaan ministeri Antti Kalliomäki. Neuvottelevaksi virkamieheksi tuli sihteeri Timo Kaisanlahti.

11.09.1996 Kauppa- ja teollisuusministeriö, allekirjoittajina ylijohdaja Markku Mäkinen ja neuvotteleva virkamies Timo Kaisanlahti, pyysi virka-apua Keskusrikospoliisilta.

30.06.1997 Kirje Kauppa- ja teollisuusministeri Antti Kalliomäelle, jossa jälleen uudistimme kysymyksemme: ovatko Shell Huoltoasema Seppo Rantanen ja Ailan Taide ja Posliini Aila Rantanen saaneet kirjanpitolain ja -asetuksen sekä hyvän kirjanpitotavan mukaisen kirjanpidon ajalta 1.9.89 - 31.3.93 Turun Konekirjanpito Oy:n pitämänä.+

Kauppa- ja teollisuusministeriö valvoo kirjanpitolain noudattamista

Kirjanpitolaki 10.8.73/655, 8 luku. Eryityssäännökset, 36 §.

Kirjanpitolaki, annettu 30.12.1997, laki tuli voimaan 31.12.1997. 8 luku Erinäiset säännökset, 1 § Lain valvonta, 1 momentti.

Kauppa- ja teollisuusministeriöstä / KILASTA kysytty neljä (4) eri kertaa, että ovatko Shell Huoltoasema Seppo Rantanen ja Ailan Taide ja Posliini Aila Rantanen saaneet kirjanpitolain ja -asetuksen sekä hyvän kirjanpitotavan mukaisen kirjanpidon ajalta 1.9.89 - 31.3.93 Turun Konekirjanpito Oy:n pitämänä. Vastausta kysymykseen EI OLE ANNETTU.

03.07.1997 KTM:n päätös: Viittaus Keskusrikospoliisin päätökseen 23.06.1997 / 2400/S/10122/97 jättää esitutkinta suorittamatta ja lisäys, mihin päätökseen vuorostaan oli liitetty **Keskusrikospoliisin päätös 25.04.1997 / 6070/S/309522/97, jättää esitutkinta toimittamatta, jossa asianomistajana Hannele Suominen, rikoksesta epäiltynä Konekirjanpito Oy-konsernin pääjohtaja Ari Karlsson, päätöksenä on: Ilmoitustietojen perusteella ei ole syytä epäillä rikosta.+ Allekirjoittajana rikoskomisario Marko Rahikainen, tutkijana Marko Rahikainen. KTM:n päätöksessä lisäyksenä on: %Kauppa- ja teollisuusministeriö ei valvo poliisiviranomaisia esitutkinnan suorittamisessa...+

Allekirjoittajina: Kauppa- ja teollisuusministeri Antti Kalliomäki ja neuvotteleva virkamies Timo Kaisanlahti.

03.10.1996 klo 10:00 Keskusrikospoliisi, Vantaa, Kauppa- ja teollisuusministeriön kirjan-pitolautakunnan tutkintapyyntöön vietiin konsultointiraporttiin kuuluva liiteaineisto 2 nidettä ylimääräisiäqalkuperäisiä tositteita, joita ei voitu hyväksyä uudelleen tehtyyn kirjanpitoon ja mm. kopio Shellin myyntireskontrasta, avoimet ja suljetut tilitapahtumat sekä Shellin kirjan-pidon lukuohje ja laskelmat toimittamattajätetyistä, liikaa laskutetuista polttoaineista, yhteensä runsas 30.000 l lisäksi muita näyttöjä, mm. laskutuksessa ym. Reskontrassa Rantasen hyvitykseksi on kirjattu, että Shell on saanut kahteen kertaan rahat samoista myyntilaskuista yhteensä lähes 300.000 mk, ensimmäisen kerran pankista Rantasille tuntemattomalta tililtäq ja toisen kerran Rantasten tililtä. Aineisto luovutettiin Jukka Harjunpälle ja vastaanottokuitta-uksen antoi: Keskusrikospoliisi, Talousrikostorjunta, rikostarkastaja Markku Ryymin.

07.07.1997 Keskusrikospoliisi palautti (viite KTM:n tutkimuspyyntö Seppo ja Aila Rantanen) Haikun Tili ja Koulutuksen sille lähettämän aineiston, poliisin päätöksellä 23.6.1997/ 2400/S/10122/97, 3/97 jättää esitutkinta toimittamatta: Ilmoitustietojen perusteella ei ole syytä epäillä rikosta. Päätöksen tekijä: rikostarkastaja Helge Vuoti, tutkijana rikostarkastaja Helge Vuoti. / ** Päätökseen liitetty Hannele Suominen Helsingin poliisilaitokselle jättämä tutkinta-pyyntö 6070/S/309522/97, jossa rikoksesta epäiltynä Konekirjanpito Oy-konsernin pääjohtaja Ari Karlsson ja jonka tutkinnan, tutkinnanjohtaja rikoskomisario Marko Rahikainen jätti suorittamatta 25.4.1997.

07.11.1997 Kantelu Länsi-Suomen Lääninhallitus, poliisiosasto, poliisin toiminnasta. (Marttila - Turku)
31.10.1997 Lähetetty lisäaineistoa, joissa nimiä: Marttilan piirin nimismies, ylikonstaapeli Eero Mäkinen, rikosylikomisario Jarkko Korpela, rikostarkastaja Vuoti, rikoskomisario Marko Rahikainen (**Hannele Suominen asia / Turun Konekirjanpito, pääjohtaja Ari Karlsson)
13.05.1998 Länsi-Suomen lääninhallitus, Poliisiosasto, vastaus kanteluun %koska esitutkintaa ei ole suoritettu eikä velvollisuutta suorittaa tältä osin, ei poliisi ole laiminlyönyt edellä mainittuja säännöksiä tiedonantovelvollisuudesta. Asia ei anna aihetta enempiin poliisin lääninjohdon toimenpiteisiin.+ Allekirjoittajat: Poliisitarkastaja Pertti Sihvonen, Tarkastaja Hannele Oksanen.

12.10.1998 Kantelu oikeuskansleri Paavo Nikulalle, maininnalla, että asiaa ei annettaisi apulaisoikeuskansleri Jukka Pasasen tutkittavaksi, koska hän ei nauti kansalaisten luottamusta. Pyyntö mukana konsultointiraportin tekstiosaa. Seuraavien menettelyistä:

- 1) Paikallispoliisi (Marttila - Turku) ja Länsi-Suomen läänin poliisiosasto (Turku)
- 2) Kirjanpitolautakunta (Helsinki)
- 3) Kauppa- ja teollisuusministeriön kautta Keskusrikospoliisi (Vantaa)

Vastausta ei ole nyt käsillä. Muistaakseni vastaus oli: %ei anna aihetta toimenpiteisiin.+ Muistaakseni, allekirjoittajana apulaisoikeuskansleri Jukka Pasanen.²⁷⁵

7.7 CASE Î JORMA SUVANTOÎ Ë Miten kaikki on toteutettu

Tapahdumat kronologisessa järjestyksessä

7.71 Alkuperäiset luotot Suvanto/SYP

- Varkauden käräjäoikeus **21.12.1993 yksipuolinen tuomio**
 - kantaja Suomen Yhdyspankki
 - vastaaja Jorma Suvanto
 - **10 luottoa, yhteismäärä 1.428.250,00 markkaa**

²⁷⁵ Hannele Suominen laatiman aineiston pohjalta kerrottu selvitys

- näistä osa oli jo maksettu
- **Panttien realisoinnit alkaen/tilitykset** SYP/Merita/Nordea:lle 28.12.1992-30.10.1997
 - yhteensä **2.631.153,03 mk**
 - Suvannolla on kaikki tähän liittyvät dokumentit hallussaan
- **Ulosottotilitykset**/Jorma Suvanto + Elise Kontiokoski-Suvanto
 - yhteensä arviolta **500.000 mk**
- Luottoihin kohdistuen Suvanto on **tilittänyt pankille yhteensä noin 3.100.000 markkaa**

7.7.2 Velkajärjestelyn käsittely alkaa

- Velkajärjestelyhakemus vireille 23.10.2000
- **Merita/Contant alkuperäinen vaatimus yli 4.000.000 markkaa** (pääoma + korot)!
- Nordea ilmoittaa velkaluettelossa 12 velkaa, vaikka v. 1993 oli 10 velkaa yksipuolisessa tuomiossa

7.7.3 Nordean muistio 11.1.2002

SELVITYS SUORITUSTEN KOHDENTAMISESTA JORMA SUVANNON ASIASSA+

- 28.12.1992 realisoitu talletukset 430.000 mk, kohdistettu pääomaan 400.000 mk ja korkoon 30.000
- 6.6.1994 vapaaehtoinen kauppa 152.000 mk, kaikki viivästyskorkoon
- 22.7.1996 omakotitalon vapaaehtoinen kauppa 440.000 mk, kaikki viivästyskorkoon. Kyseessä oli uusi omakotitalo, jonka pelkät rakennuskustannukset olivat olleet yli 600.000 markkaa.
- 22.8.1996 asunnon osakkeiden kaupasta 100.000 mk, korkoon ja viivästyskorkoon
- 24.9.1996 pohjoisten kohteiden+pakkohuutokauppa 203.726,32 mk . kulut 24.000 mk =
 - 179.726,32 mk, kohdistettu pääomiin
- 3.11.1997 pohjoisten kohteiden+pakkohuutokaupasta 584.776,24 mk . kulut 131.741,51 mk =
 - 453.034,73 mk, josta 331.034,73 mk valuuttalainaan ja 122.000 mk pääomaan
- **siten Nordean ilmoituksen realisoinnit tuottivat mukaan 1.774.761 mk**

Monista muista vastaavista tapauksista on selvinnyt, että SYP/Merita/Nordean menettelytavoille tyypillistä oli seuraava Suvantoonkin sovellettu menettely:

- 6.6.1994, 22.7.1996 ja 22.8.1996 kaupat tehtiin SYP:n Savonlinnan konttorin silloisen johtajan Pöllänen kanssa +hyvässä yhteisymmärryksessä+ ja sillä sopimuksella, että kun nämä kaupat on tehty ja rahat tilitetty SYP:lle, alkaa Suvanto yhdessä SYP:n kanssa hyödyntää +pohjoisen kohdetta+
- Näin Suvanto olisi tontti+rakennus kerrallaan pystynyt maksamaan loputkin velastaan SYP:lle takaisin, ja olisi sen jälkeen ollut vapaa menettelemään +pohjoisen kohteen+ kanssa parhaaksi katsomalla tavalla. Hän olisi toisin sanoen saanut pitää miljoonien markkojen omaisuutensa.
- Kuitenkin, kun tämä sopimus oli tehty, Pöllänen ilmoitti jäävänsä ennenaikaiselle eläkkeelle, ja että hänen sijaansa tulevan johtajan kanssa +et tule pärjäämään+. kuten sitten tapahtuikin. Nimittäin miltei välittömästi SYP vaati +pohjoisen kohteen+ pakkohuutokaupattavaksi . ja Suvanto menetti vähintään 15.000.000 markan arvoisen +kohteensa+ **Sitä, kuka/ketkä saivat näin valtavan edun, ei Suvannolla ole tähän päivään mennessä ollut mahdollisuutta selvittää.**

7.7.4 Nordean ilmoitus Suvannolle 17.5.2002

VELKAJÄRJESTELYASIA / JORMA SUVANTO

+Koska olette käräjäoikeudelle 9.10.2001 jättämässänne kirjelmässä (ja samoin televisiossa 16.4.2002) velkajärjestelyasiassa kritisoineet sitä, että pankki on kohdistanut suorituksia eri tavalla kuin kihlakunnanvouti, **pankki on sillä perusteella muuttanut suoritusten kohdistamisen**, kuten oheisesta

selvityksestä ilmenee. Liitteenä myös Contant Oy:n uudet 17.5.2002 päivätyt saldoilmoitukset velkajärjestelyn aloittamispäivälle 10.11.2000.+

+Muutos on tehty sillä perusteella, että Koillis-Lapin kihlakunnanvouti on merkinnyt 30.10.1997 itse käärevelkakirjoihin (siis velallisen allekirjoittamiin velkakirjoihin, joita vastaan lainarahaa on kulloinkin nostettu) kohdistuksen. Korkoihin kohdistusta on muutettu joissakin kohdin ensisijassa pääomiin kohdistukseksi. **Kohdistaminen pääomaan on asiakkaalle edullisempi laskentatapa.**

Ä

Ä Pankki on valmis neuvottelemaan asiasta, mutta pyydämme Teitä ystävällisesti ilmoittamaan vaateenne suoraan pankille eikä julkisuuden kautta.Ä

NORDEA PANKKI SUOMI OYJ

Esko Nurminen+(lakiasian osaston lakimies)

- Kun Suvanto otti tämän kirjelmän saannin jälkeen yhteyttä Nurmisen sihteerin, ja pyysi ko. neuvottelua, sihteeri ilmoitti, että neuvottelu pidetään sillä ehdolla, että Suvanto etukäteen ilmoittaa kirjallisesti, mitkä hänen vaatimuksensa ovat. Kun Suvanto ei tähän tietenkään voinut suostua, ei sihteeriltä sen jälkeen tullut mitään yhteydenottoa.

7.7.5 Velkajärjestelyasian käsittely

- Jorma Suvanto vaatii edelleen korjauksia velkapääomiin.
- Suvannon **asiamies VT Harri Tuure esittää käräjäoikeudelle alkuperäisen velkakirjan no 113715-1716** (tai alkuperäinen no 203515-154110), jonka Suvanto oli saanut voudilta haltuunsa todistettuaan maksaneensa sen kokonaisuudessaan takaisin pankille.
- Velkakirjaan etusivulle merkitty pääoma 300.000 mk, mutta takana pankinjohtajan todistus, että lainan määrästä nostettu vain 200.000 mk, eikä loppua 100.000 mk tulla nostamaan. Siten **velan todellinen määrä oli 200.000 mk.**

7.7.6 Velkajärjestelyasian päätös

- Varkauden käräjäoikeuden päätös velkajärjestelystä 03/364 17.3.2003
- **velkajärjestely aloitetaan**
- Merita/Nordean esittämä **velkaluettelo sisältää 12 luottoa <> 21.12.1993 10 luottoa**
- **velkamäärä yhteensä 339.270 euroa = 2.035.620 mk**
- **velkaluettelo sisältää myös kohdassa 5 mainitun velan, eli sen velan, josta suvannolla jo oli alkuperäinenb velkakirja merkinä siitä, että velka oli maksettu 113715-1716 (203515-154110), mutta velan pääomaksi on kirjattu 300.000 m**

7.7.7 Jorma Suvannon valitus Itä- Suomen hovioikeuteen

- Suvanto ilmoittaa edelleen tyytymättömyyttä velkansa pääomiin Nordealle sillä perusteella, että hän ei ole velkaa Nordealle.

7.7.8 Contant / Nordea antaa selityksen Itä-Suomen hovioikeuden selvityspyyntöön 24.6.2003

+Valituksesta ilmenevällä tavalla Nordea Pankki Suomi Oyj on Suvannon pyynnöstä tapahtuneiden suoritusten uudelleen kohdistamisen jälkeen antanut muuttuneiden saldojen osalta uudet saldolaskelmat velkajärjestelyn aloituspäivälle eli 10.11.2000.

Saatujen suoritusten uudelleen kohdistamisen jälkeen NPS Oyj:n saatavien saldot ovat C3 osalta 41.419,31 euroa, C4 osalta 24.737,12 euroa, C5 osalta 4.444,92 euroa, C6 osalta 64.582,52 euroa sekä C9 osalta 2.900,20 euroa.

Vahvistetussa maksuohjelmassa saatavien määrä on tältä osin siten muuttamatta, joten pankki hyväksyy niiden korjaamisen. **Uudelleen kohdistusten myötä maksuohjelmassa huomioiduista saatavista on tullut kokonaan maksetuksi velat C1, C7, C8, C10 ja C11õ +**

- Velka C11 on kohdassa 5 mainittu velkakirja no **113715-1716** (203515-154110).

7.7.9 Alkuperäisten velkakirjojen saanti

- Contantin ilmoituksen saatuaan Jorma Suvanto vaati Contant Oy:lta velkoja **C1, C7, C8, C10** vastaavia alkuperäisiä velkakirjoja itselleen
- **Contant ilmoitti, ettei Contantilla ole ko. velkakirjoja**, vaan että ne ovat niitä Arsenalin velkoja. Tähän Suvanto ilmoitti, että hän oli ollut vain Savonlinnan SYP:n asiakas, eikä ollut ollut missään tekemisissä Arsenalin tai säästöpankin kanssa.
- Noin viikon selvittelyn jälkeen Contant ilmoitti, että velkakirjat ovat saatavissa Savonlinnan Nordean konttorista.
- Suvanto nouti velkakirjat todistajien läsnäollessa 22.7.2003. Saantitodistuksessa todetaan mm, että **Contantilta saamamme alkuperäiset velkakirjat** 4 kpl olemme luovuttaneet Jorma Juhani Suvannolle.+
- **Velkakirjoja ei ole kuitattu mitättömiksi**, ja kaikissa on **pääoma osittain maksamatta**.
- **Jorma Suvannolle siis luovutettiin 4 alkuperäistä velkakirjaa, joita ei oltu merkitty maksetuiksi eikä leimattu mitättömiksi**
- käynnistä Savonlinnan Nordeassa 22.7.2003 on nauhoite (MD-kasetti) sekä 2 todistajaa (Seppo ja Silja Anttila)

7.7.10 Johtopäätöksiä ja kysymyksiä

7.7.10.1 Alkuperäisten velkakirjojen saantiin liittyvät seikat

Velkakirjat eivät siis olleet Contantissa säilytettävänä, kuten Contantin virkailija ilmoitti, vaan Arsenalissa. Contant sai velkakirjat noin viikon viiveellä, ja toimitti ne Savonlinnan Nordeaan, joka ilmoitti saaneensa velkakirjat Contantista, jossa niiden ei pitänyt olla . ja jos olisivat olleet, Contantin virkailija olisi ne ilman enempiä hämminkejä toimittanut Suvannolle suoraan tai ainakin välittömästi ilmoittanut Suvannolle, mistä velkakirjat ovat noudettavissa.

(1) Mistä sitten nämä velkakirjat tulivat Contantille, josta ne annettiin Nordealle?

(2) Ihmettelyä on herättänyt, miksi Contant/Nordea nyt Ä hätäpäissään? Ä ryntäsi luovuttamaan Suvannolle 4 alkuperäistä velkakirjaa, joita ei oltu maksettu loppuun eikä liioin leimattu mitättömiksi?

Nämä velkakirjat ja niitä vastaavat velat ovat jo vuodesta 1993 lähtien seuranneet Suvantoa oikeudellisissa prosesseissa: SYP/Merita/Nordea on haki niille täytäntöönpanotuomion vuonna 1993, ja **nyt Varkauden käräjäoikeus tuomitsi samat velat toiseen (2) kertaan Suvannon maksettaviksi**. Pankin omistama perintäyhtiö Contant on huolehtinut niiden perinnästä valtion ulosottoviranomaisen eli voudin ohella.

(3) Onkin rikosoikeudellinen kysymys, mihin rikoksiin ko. viranomaiset ja tahot ovat menettelyn yhteydessä syyllistyneet? Lievin ilmaisu, mitä voidaan käyttää, lienee tuomiovirhe, mutta muun muassa jatkettu törkeä petos, törkeä virka-aseman väärinkäyttö ja prosessipetos tulevat myös harkittaviksi

(4) Neljäs olennainen kysymys on, että kun Suvannon nyt haltuunsa saamiin velkakirjoihin liittyy näin vakavia epäselvyyksiä, mitä liittyykään muihin Suvannon velkoihin, jos suoritusten kohdistus kohdassa 3 esitettävällä tavalla kohdistettaisiin lain mukaisesti oikein?

Suvannolla on todisteet siitä, että on maksanut pankille runsaasti enemmän, kuin koko alkuperäinen velkamäärä oli, ja lisäksi asiaan liittyy omaisuuden törkeitä alihintaisia realisointeja, jotka parantavat Suvannon asemaa suhteessa pankkiin siten, että **pankki on erittäin huomattavan summan velkaa Suvannolle.**

(5) On myös kysyttävä, että kun nyt todistettavasti yhdelle velalliselle on tehty tällainen toimenpide, ja tietoja vastaavista liikkuu ympäri maata, onko kysymys kymmenistä, jopa sadoista tuhansista tuomiovirheistä, petoksista, prosessipetoksista?

(6) Kuudenneksi, **onko Suomella enää legitiimiä ja uskottavaa oikeuslaitosta?**

7.7.10.2 Varkauden käräjäoikeuden menettely

Jorma Suvanto vaati todellista velkamääräänsä selvitettäväksi, ja tämän seurauksena Nordean alkuperäinen yli 4 miljoonan markan vaatimus putosi erinäisten vaiheiden jälkeen noin 2 miljoonaan markkaan, pääomamäärältään jopa alle 1 miljoonaan markkaan.

Vuonna 1993 yksipuolisen tuomion yhteydessä Suvannon maksettavaksi tuomittiin SYP:lle kaikkiaan 10 luottoa, mutta nyt velkajärjestelyn yhteydessä Nordea ilmoitti velkaluettelossa jo 12 eri velkaa. Tätäkään ei aiheuttanut minkäänlaista hälytystä+käräjäoikeudessa.

Varkauden käräjäoikeus hyväksyi lopulta sellaisenaan pankin esityksen, joka sittemmin hovioikeuden vaadittua selvitystä osoittautuikin vääräksi - käräjäoikeus antoi asiasta tuomion, jossa pankin ilmoittama väärä velkamäärä ja väärä velkaluettelo hyväksyttiin!

Käräjäoikeus ei myöskään ottanut huomioon Suvannon asiamiehen näyttämää alkuperäistä velkakirjaa, vaan tämänkin velan käräjäoikeus jopa väärällä velkasummalla määräsi velkaluetteloon.

Omien laskelmiensa ja pankin menettelyn perusteella **Suvanto katsookin aivan oikeutetusti, että pankki on hänelle velkaa, eikä päinvastoin**. Tämän vuoksi Suvanto valitti käräjäoikeuden päätöksestä hovioikeudelle, joka oli ennen kuulumatonta Suomessa: kukaan ei ole valittanut saatuaan myönteisen velkajärjestelypäätöksen. Ehkä tämän vuoksi koko oikeusjärjestelmä vaikuttaa menneen solmuun+ ja hädissään luovutetaan sellaisiakin asiakirjoja, joita normaaliolosuhteissa ei missään tapauksessa annettaisi velalliselle.

7.7.10.3 Saamisen kohdistamiseen liittyvät lainrikkomukset

SYP/Merita/Nordean toiminta on tyypillistä pankeille, eli pankit kohdistavat velalliselta tulevat suoritukset (omaisuuden vapaaehtoiset kaupat, pakkohuutokaupat, talletusten tilitykset jne.) ensin **pääsääntöisesti velkojen korkoihin ja viivästyskorkoihin**.

Perusteeksi pankit sekä Rahoitustarkastus ja Pankkialan Asiakasneuvontatoimisto (28.2.2003) ovat esittäneet **kauppakaaren 9 luvun 5§:**

5§:Ä Ennen koron maksamista älköön mitään pääoman maksuksi luettako.

Kuitenkin **koko** 5§ kuuluu seuraavasti:

Jos joku on samalta mieheltä saanut useamman kuin yhden lainan ja ottanut maksaaksensa toisesta enemmän korkoa, toisesta vähemmän tai ei ollenkaan, niin on velallisen lupa lukea suorittamansa maksu minkä lainan lyhennykseksi tahansa; ei kuitenkaan ennen eräpäivää. Ennen koron maksamista älköön mitään pääoman maksuksi luettako.

Pykälän yhteydestä kauppakaareen ja tekstistä sinänsä (+velallisen lupa lukea suorittamansa maksu minkä lainan lyhennykseksi tahansa+ ja +ennen eräpäivää+), että **pykälä on tarkoitettu noudatettavaksi silloin, kun luottosopimussuhde asiakkaan ja pankin välillä on I normaali** eli asiakas on hoitanut luottoensa ehtojen mukaan, eikä ole kyseessä ulosotto- tai konkurssisuoritus.

- Tällaisessa tilanteessa on luonnollista, että asiakas maksaa ensin luoton koron ja vasta sitten lyhennyksen.
- Viivästyskorosta ei 5§:ssäkään kuitenkaan ole mainintaa, vaan nimenomaan korosta, joka siis tietenkin tarkoittaa tavanomaista luottokorkoa.

Kun sen sijaan on kysymys E kuten 1990-luvun pankkikriisin velallisten kohdalla on kyse E ulosoton ja konkurssin jälkeisistä suorituksista, onkin sovellettava lakia velkojen maksunsaantijärjestyksestä (30.12.1992/1578):

1§ Lain soveltamisala

Tämän lain mukaan määräytyy se järjestys, jossa velkojille suoritetaan maksu konkurssissa tai ulosotossa, kun velallisen varat eivät riitä kaikkien saatavien maksamiseen.

6§ Viimeksi suoritettavat saatavat

Viimeksi suoritetaan:

1. konkurssin alkamisen jälkeiseltä ajalta sellainen korko ja viivästyksen keston mukaan määräytyvä maksuviivästyksen seuraamus, jota etuoikeus ei koske;

ö

7§ Voimaantulosäännös

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993.

Asia selvitetään tarkoin **hallituksen esityksessä (HE 181-1992 vp)**. Tulkinnaa varaa ei ole, vaan **ulosotosta ja konkurssista tulevat suoritukset on kohdistettava ensin velan pääomaan**, ja vasta sitten muihin seuraamuksiin, kuten viivästyskorkoon.

Samaan päätelmään voidaan tulla myös **matemaattisesti**:

Esimerkiksi velan pääoma on 100.000 markkaa, ja sille kertynyt korko + viivästyskorko myös 100.000 markkaa. Velan pantin realisointi tuottaa 100.000 markkaa. Kun pankki maksaa eli kohdistaa tämän korkoon, jää jäljelle pääoma 100.000 markkaa, joka jatkaa viivästyskoron juoksumista siten, että pääoma + viivästyskorko 16% mukaan karkaavat velallisen ulottuvilta . kuten julkisuudessa puhutaan .

Jos sen sijaan lain velkojien maksunsaantijärjestyksestä mukaisesti 100.000 markan suorituksella maksetaan pois pääoma, jää jäljelle korko 100.000 markkaa, jolle pankki ei voi enää juoksumista korkoa, koska korkoa korolle kerryttäminen on koronkiskontaa. Siten velallinen maksamalla koron 100.000 markkaa selviää koko luotosta.

Kolmanneksi myös **pankeissa tiedetään tämä sama asia: Kohdistaminen pääomaan on asiakkaalle edullisempi laskentatapa** (Nordean ilmoitus 17.5.2002 kohdassa 4).

Siten on kiistatonta, että pankit ovat systemaattisesti toimineet vastoin lakia kohdistessaan velalliselta tulevat suoritukset ensisijaisesti korkoihin ja viivästyskorkoihin, ja tuottaneet menettelyllään valtavat vahingot velallisille.

7.7.10.4 Törkeästi alihintaiset realisoinnit

Kohdassa 4 on maininta Nordean luettelossa pohjoisten kohteiden pakkohuutokauppa, josta tuotoksi on kirjattu 24.9.1996 203.726,32 mk . kulut 24.000 mk = 179.726,32 mk.

Ko. **pohjoinen kohde** on Pyhätunturin kupeessa, Soutajatunturilla Suvannon omistuksessa ollut **63 ha tila**.

- Tilalle oli tehty kaavoitus, rantakaava, ja maankäyttösuunnitelma yhdessä Honkarakenteen kanssa.
- Myös kunnallistekniikka (tiet, vesi, viemärointi, sähkö) oli vedetty alueelle.
- Tila oli lohkottu kortteleittain omiksi pienemmiksi tiloiksi . huvilatonteiksi - ja paalutettu.
- Osa huvilatonteista oli jo rakennettu siten, että niillä oli rakennuskustannuksiltaan yli 1 miljoonan markkaa maksava huvilarakennus.
- Huviloita eli rakennuskohteita olisi tullut ko alueelle 250-300 kappaletta riippuen huoneiston koosta
- Pelkkä kaavoitus oli tullut maksamaan yli 200.000 markkaa

Kohde myytiin pakkohuutokaupalla hintaan **203.726,32 mk** . kulut 24.000 mk = 179.726,32 mk.

Pankki oli myynyt hieman myöhemmin tämän alueen vierestä yhden vastaavan tilan . siis pelkän tontin - hintaan 51.000 markkaa, joten pohjoisen kohteen reaaliarvo olisi ollut 300 x 51.000 mk = **15.300.000 markkaa - ja tässä on siis vasta tonttien arvo!**

Muutoinkin Suvannon dokumentaatio ja pankin ilmoitukset ovat pahasti ristiriidassa keskenään: pankki ilmoittaa realisointien tuottaneen 1,7 miljoonan markan suoritukset, kun taas Suvannolla on dokumentaatio siitä, että ne ovat tuottaneet ainakin 2,6 miljoonaa markkaa.

On myös huomattava, että tämäntyyppisiä alihintaisia myyntejä **Ä toinen toistaan törkeämpiä Ä löytyy lähes jokaisen pankkikriisin yhteydessä konkurssiin menneen yrityksen omaisuuden realisoinnin yhteydestä.** Konkurssipesän realisointia törkeään alihintaan on pidetty ikään kuin itsestään selvyytenä, pesänhoitajan ja velkojan edustajien predestinoituna oikeutena. Konkurssipesä oli hyeenojen . pesänhoitajien, pankinjohtajien, rahamiesten ja heidän lähipiirinsä . saalistuskenttä, josta voitiin tehdä vain joko erinomaisia tai vieläkin parempia hankintoja. Kenellekään ei ole tullut mieleen kuluneina vuosina, että tässä yhteydessä olisi rikottu Suomen lakia.

- **Jos yli 15.000.000 markan omaisuus vaihtaa omistajaa 200.000 markalla, on selvää, että tässä on tehty päivänselvä ryöstö .** käänneltiin pä asiaa miten päin tahansa ja väitettiin pä, että ~~noudatettiin vain konkurssilakia+tai että sellainen on yleinen oikeuskäytäntö~~

Lisäksi kokonaan toinen kysymys on se, mihin pankki on saamansa suoritukset kohdistanut. Seuraavassa kohdassa käsitellään sitä, miten SYP/Merita/Nordea on systemaattisesti kieltäytynyt antamasta Suvannolle häntä itseään koskevissa asioissa hänen allekirjoittamiaan dokumentteja ja muita asiakirjoja tarkastettavaksi. Näistä asiakirjoista myös realisointien tuottojen kohdistamiset olisi mahdollista tarkistaa . jos vain pankki suostuisi näyttämään pöytäkirjat, tiliotteet ja muut asiaan liittyvät tiedostot.

7.7.10.5 Pankki ei suostu luovuttamaan alkuperäistä asiakaskansiota tarkastettavaksi

Pankkikriisin jälkeisten asioiden selvittelyssä yksi suurimpia ongelmia on ollut se, että pankkien entiset asiakkaat eivät ole saaneet eivätkä saa vielääkään heitä itseään . heidän tai heidän intressipiiriinsä kuuluneiden yhtiöiden . asiakirjoja tarkastettavikseen. Luonnollisestikaan näitä asiakirjoja ei useimmille ihmisille ole jäänyt konkurssin mullistuksen jäljiltä lankaan itselleen . saivathan pesänhoitajat useimmiten konkurssipesän asiakirjat haltuunsa, ja sitä tietä ne ovat hävinneet.

Sellainen ~~palaneen käry~~ on kuitenkin ihmisille jäänyt nenään, että pankeissa tehtiin noin vuosina jotakin sellaista, mihin ei siihenastisten kokemusten mukaan oltu totuttu: ne asiakirjat, joita pankit konkurssin jälkeen toivat oikeuteen velkomustuomion hakemista varten ja sen jälkeenkin näyttivät, olivat sellaisia, etteivät nämä ihmiset muista sellaisia allekirjoittaneensa, ja sisälsivät sellaisia asioita, joista he eivät muista sopineensa.

Viime vuosien aikana pankit ovat vaadittaessa toimittaneet ihmisille kopioita, jotka eivät pidä yhtä sen kanssa, mistä oli sovittu, tai jotka vaikuttavat suorastaan väärennetyiltä. Kun kuitenkaan poliisi ei tutki eikä syyttäjä syytä, on pankin asiakas täysin pulassa: hän ei saa oikeussuojaa kuten laki määrää.

Henkilötietolaki (523/99) kuitenkin määrää, että henkilörekisterin ylläpitäjän on sallittava henkilön tarkastaa itseään koskevat tiedot rekisteristä, tai sitten rekisterin ylläpitäjän on hävitettävä henkilöä koskevat tiedot. Tässä tapauksessa se tarkoittanee sitä, että pankin olisi hävitettävä velkaa koskevat tiedot, eli että ao. henkilö ei olisi velkaa pankille.

26 § Tarkastusoikeus

Jokaisella on salassapitosäännösten estämättä oikeus tiedon etsimiseksi tarpeelliset seikat ilmoitettuaan saada tietää, mitä häntä koskevia tietoja henkilörekisteriin on talletettu tai, ettei rekisterissä ole häntä koskevia tietoja. Rekisterinpitäjän on samalla ilmoitettava rekisteröidylle rekisterin säännönmukaiset tietolähteet sekä, mihin rekisterin tietoja käytetään ja säännönmukaisesti luovutetaan. Silloin kun on kysymys 31 §:ssä tarkoitetusta automatisoidusta päätöksestä, rekisteröidyllä on oikeus saada tieto myös tietojen automaattiseen käsittelyyn liittyvistä toimintaperiaatteista.

Luottotietotoimintaa harjoittavan rekisterinpitäjän on rekisteröidyn pyynnöstä annettava tieto siitä, kenelle tai mihin tätä koskevia henkilöluottotietoja on kuuden viimeisen kuukauden aikana luovutettu sekä keneltä tai mistä rekisteröityä koskevat tiedot ovat peräisin.

Rekisterinpitäjä saa periä tietojen antamisesta korvauksen vain, jos siitä, kun asianomainen edellisen kerran sai tarkastettavakseen rekisterin tiedot, on kulunut vähemmän kuin yksi vuosi. Perittävän korvauksen tulee olla kohtuullinen eikä se saa ylittää tiedon antamisesta aiheutuvia välittömiä kustannuksia.

28 § Tarkastusoikeuden toteuttaminen

Sen, joka haluaa tarkastaa itseään koskevat tiedot 26 §:ssä tarkoitetulla tavalla, on esitettävä tätä tarkoittava pyyntö rekisterinpitäjälle omakätisesti allekirjoitetussa tai sitä vastaavalla tavalla varmennetussa asiakirjassa tai henkilökohtaisesti rekisterinpitäjän luona.

Rekisterinpitäjän on ilman aiheetonta viivytystä varattava rekisteröidylle tilaisuus tutustua 26 §:ssä tarkoitettuihin tietoihin tai annettava tiedot pyydettäessä kirjallisesti. Tiedot on annettava ymmärrettävässä muodossa. Jos rekisterinpitäjä kieltäytyy antamasta tietoja, hänen on annettava tästä kirjallinen todistus. Todistuksessa on mainittava myös ne syyt, joiden vuoksi tarkastusoikeus on evätty. Tarkastusoikeuden epäämisen veroisena pidetään sitä, että rekisterinpitäjä ei ole kolmen kuukauden kuluessa pyynnön esittämisestä antanut kirjallista vastausta rekisteröidylle. Rekisteröity voi saattaa asian tietosuojavaltuutetun käsiteltäväksi

29 § Tiedon korjaaminen

Rekisterinpitäjän on ilman aiheetonta viivytystä oma-aloitteisesti tai rekisteröidyn vaatimuksesta oikaistava, poistettava tai täydennettävä rekisterissä oleva, käsittelyn tarkoituksen kannalta virheellinen, tarpeeton, puutteellinen tai vanhentunut henkilötieto. Rekisterinpitäjän on myös estettävä tällaisen tiedon leviäminen, jos tieto voi vaarantaa rekisteröidyn yksityisyyden suojaa tai hänen oikeuksiaan.

Jollei rekisterinpitäjä hyväksy rekisteröidyn vaatimusta tiedon korjaamisesta, hänen on annettava asiasta kirjallinen todistus. Todistuksessa on mainittava myös ne syyt, joiden vuoksi vaatimusta ei ole hyväksytty. Rekisteröity voi saattaa asian tietosuojavaltuutetun käsiteltäväksi.

Rekisterinpitäjän on ilmoitettava tiedon korjaamisesta sille, jolle rekisterinpitäjä on luovuttanut tai jolta rekisterinpitäjä on saanut virheellisen henkilötiedon. Ilmoitusvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos ilmoittaminen on mahdotonta tai vaatii kohtuutonta vaivaa.

39 § Tietosuojaviranomaisten tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus

Tietosuojavaltuutetulla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada tiedot käsiteltävistä henkilötiedoista sekä kaikki tiedot, jotka ovat tarpeen henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuuden valvonnassa. Tietosuojalautakunnalla on vastaava oikeus sen käsiteltävissä asioissa.

Tietosuojavaltuutetulla on oikeus tarkastaa henkilörekistereitä ja käyttää tarkastuksessa asiantuntijoita. Tarkastuksen toimittamista varten tietosuojavaltuutetulla ja asiantuntijalla on oikeus päästä sellaisiin rekisterinpitäjän ja hänen toimeksiannostaan toimivan hallussa oleviin huoneistoihin, joissa henkilötietoja käsitellään tai henkilörekistereitä pidetään, sekä saada käytettäväkseen tarkastuksen toimittamisessa tarvittavat tiedot ja laitteet. Kotirauhan piiriin kuuluvassa tilassa tarkastuksen saa toimittaa vain, jos esillä olevassa tapauksessa on olemassa yksilöity syy epäillä henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä rikotun tai rikottavan. Tarkastus on toimitettava niin, että siitä ei aiheudu rekisterinpitäjälle tarpeettomasti haittaa ja kustannuksia.

Edellä 2 §:n 5 momentissa tarkoitetun käsittelyn osalta tietosuojavaltuutettu valvoo 32 §:ssä säädetyn tietojen suojaamisvelvollisuuden noudattamista. Tietosuojavaltuutetulla on oikeus tässä tarkoituksessa saada tarpeellisia tietoja rekistereiden suojaamisesta.

44 § Tietosuojalautakunnan määräykset

Tietosuojalautakunta voi tietosuojavaltuutetun hakemuksesta:

- 1) kieltää tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten vastaisen henkilötietojen käsittelyn;
- 2) velvoittaa muissa kuin 40 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa asioissa asianomaisen määräajassa oikaisemaan sen, mitä on oikeudettomasti tehty tai laiminlyöty;
- 3) määrätä rekisteritoiminnan lopetettavaksi, jos lainvastaiset toimet tai laiminlyönnit huomattavasti vaarantavat rekisteröidyn yksityisyyden suojaa tai hänen etujaan tai oikeuksiaan, jollei rekisteristä ole laissa säädetty; sekä
- 4) peruuttaa 43 §:ssä tarkoitetun luvan, kun edellytyksiä luvan myöntämiselle ei enää ole tai kun rekisterinpitäjä toimii luvan tai siihen liitettyjen määräysten vastaisesti.

Antaako pankki asiakkaansa tarkastaa rekisterissään olevat tiedot, on parhaillaan testattavana Seppo ja Silja Anttilan asian yhteydessä, kun pankki ei ole suostunut sallimaan heille asianmukaista rekisterin tarkastusta.

Myös Suvanto pyysi todisteellisesti 22.7.2003 saada asiakastietonsa tarkastettavakseen. Suvannon esittämä vaatimus on käynnistä tehdyssä nauhoitteessa. Muutaman päivän kuluttua käynnistä Savonlinnan Nordean pankinjohtaja ilmoitti, että asiakaskansio on kyllä löytynyt, mutta että se sisälsi vain joitakin merkityksellisiä

papereita, kuten jonkin panttaussopimuksen. Asiakaskansiota ei ole haluttu toistaiseksi lähteä katsomaan, koska tiedetään, että pankki tulee esittämään vain valikoimiaan toisarvoisia papereita.

Suvanto muistaa kuitenkin, että asiakaskansio otettiin aikanaan aina silloisen pankinjohtaja Pölläsen luona käynnin yhteydessä esiin, ja että se sisälsi kaikki asiakkuutta koskevat tiedot. Siten tietosuojavaltuutetun oikeus ottaa asiantuntija mukaan tarkastettaessa rekisteriä. asiakaskansiota siinä säilytettävine tietoineen - on sitäkin merkityksellisempi, kun nyt pankki yrittää todistella, ettei siellä kansiossa mitään merkittäviä tietoja ollut+

Jos asiakirjoissa ei ole mitään salattavaa, onkin kysyttävä, mitä salattavaa SYP/Merita/Nordealla on, kun se ei suostu antamaan alkuperäisiä asiakirjoja Suvannon tarkastettaviksi?

Laati
Kuopio 21.9.2003

Seppo Anttila

7.8 Onko Jukka Davidssonia uhkailtu

7.8.1 Ylivelkaisten tilaisuus Eduskuntatalon auditoriossa 5.3.2002

Katakombista elämään kansanliike järjesti Eduskuntatalolla tilaisuuden ylivelkaisille. Allekirjoittanutkin oli saanut kunnian osallistua puhuja tilaisuuteen. Tilaisuuden isäntänä toimi SDP:n kansanedustaja Kimmo Kiljunen. Alustajina toimivat Hilikka Laikko, Jukka Davidsson ja Juhani Iivari. Ministeri Johannes Koskinen kantoi myös kortensa kekoon kertomalla valtiovallan terveiset ylivelkaantuneille. Seminaari päättyi paneelikeskusteluun.

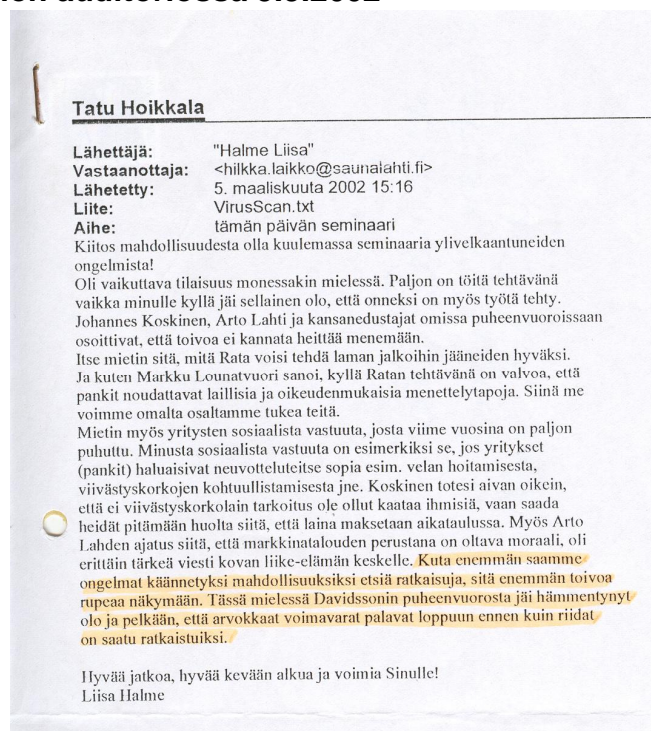
Hilikka Laikko otti allekirjoittaneeseen yhteyttä muistaakseni seuraavana päivänä kertoakseen terveiset, joita hän oli vastaanottanut puhelimitse ja sähköpostitse. Hän kertoi myös Ratan Halmeen viestistä. Pyysin siitä kopion itselleni. Sellaisen sain muutamien päivien kuluttua. Ohessa kopiot sekä teksti. Ratalta on pyydetty lausunto asiassa.

Sivu 1 / 1

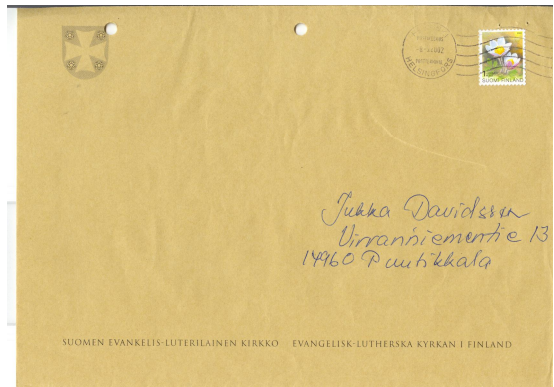
Tatu Hoikkala

Lähettäjä: "Halme Liisa"
Vastaanottaja: <hilikka.laikko@saunalahti.fi>
Lähetetty: 5. maaliskuuta 2002 15:16
Liite: VirusScan.txt
Aihe: tämän päivän seminaari

Kiitos mahdollisuudesta olla kuulemassa seminaaria ylivelkaantuneiden ongelmista!
Oli vaikuttava tilaisuus monessakin mielessä. Paljon on töitä tehtävänä vaikka minulle kyllä jäi sellainen olo, että onneksi on myös työtä tehty. Johannes Koskinen, Arto Lahti ja kansanedustajat omilla puheenvuoroissaan osoittivat, että toivoa ei kannata heittää menemään.
Itse mietin sitä, mitä Rata voisi tehdä laman jalkoihin jääneiden hyväksi. Ja kuten Markku Lounatvuori sanoi, kyllä Ratan tehtävänä on valvoa, että pankit noudattavat laillisia ja oikeudenmukaisia menettelytapoja. Siinä me voimme omalta osaltamme tukea teitä.
Mietin myös yritysten sosiaalista vastuuta, josta viime vuosina on paljon puhuttu.

Minusta sosiaalista vastuuta on esimerkiksi se, jos yritykset (pankit) haluaisivat neuvotteluteitse sopia esim. velan hoitamisesta, viivästyskorkojen kohtuullistamisesta jne. Koskinen totesi aivan oikein, että ei viivästyskorkolain tarkoitus ole ollut kaataa ihmisiä, vaan saada heidät pitämään huolta siitä, että laina maksetaan aikataulussa. Myös Arto Lahden ajatus siitä, että markkinatalouden perustana on oltava moraalinen, oli erittäin tärkeä viesti kovan liike-elämän keskelle. Kuten enemmän saamme ongelmia käännettyä mahdollisuuksiksi etsiä ratkaisuja, sitä enemmän toivoa rupeaa näkymään. **Tässä mielessä Davidssonin puheenvuorosta jäi hämmäntynyt olo ja pelkään, että arvokkaat voimavarat palavat loppuun ennen kuin riidat on saatu ratkaistuksi.**

Hyvää jatkoa, hyvää kevään alkua ja voimia Sinulle!
Liisa Halme

6.3.2002

7.8.2 Tilaisuus Jyväskylässä

Jyväskylässä toimiva syrjäytettyjen yhdistys piti toisen tilaisuutensa aivan joulun kynnyksellä 14.12.2002. Ensimmäinen vastaava he järjestivät 27.4.2002. Olen pitänyt alustuksen molemmissa tilaisuuksissa. Huhtikuun tilaisuutta kunniolli läsnäolollaan kansanedustaja Mauri Pekkarinen. Hän poistui tilaisuudesta esitykseni jälkeen huutaen äänekkäästi pannaan vaan kaikki linnaan! Ehkä hän on tässä suhteessa oikeassa, että näin tulisivat toimia.

Joulukuun tilaisuudessa sitten alkoi taas tapahtua. Paikalla saapui isokokoinen herra, joka istahti salin sivustaan. Hän kuunteli minun alustukseni, joka oli sarjassa ensimmäinen. Puheenvuoroni jälkeen kyseinen mies pyysi minua siirtymään taemmaksi tai jopa ulos, koska hänellä oli minulle asiaa. Hän kiitti esityksestä ja kysyi minulta sitten tiukasti tajuanko yhtään mihin tämä johtaa jos jatkan esityksiäni ja vaatimusteni selvittelyä? Vastasin hänelle kysymyksellä tajuuko hän mihin maassamme tullaan menemään jos näitä asioita ei tulla korjaamaan? Hän poistui paikalta.

Sivu 1 / 1

Henkilökohtaisesti mielsin puhuttelun piilotetuksi varoitukseksi tai uhkukseksi. Tästä johtuen pyysin hänen pöydässään istunutta paikkakuntalaista kertomaan kuka kyseinen henkilö oli. Ohessa sähköpostilla tullut vastaus. Minulla ei ole tietoa oliko kyseinen mies alla kerrottu tai ei.

Jukka Davidsson

Lähettäjä: "Erkki Vasama" <erkki.vasama@luukku.com>
Vastaanottaja: <jukka.davidsson@aina.fi>
Lähetetty: 18. joulukuuta 2002 20:30
Aihe: Muuan henkilöys

Hei

Kysymäsi mies on Martti Viljanen, joka toimi muistaakseni mm. apulaispoliisitarkastajana Keski-Suomen lääninhallituksessa ja asustaa käsittäkseni Jyväskylässä. Luettelossa ei ollut puhelinnumeroa. Voin yrittää hakea miehen esille, jos haluat. Terv. EV.

Hei

Kysymäsi mies on Martti Viljanen, joka toimi muistaakseni mm. apulaispoliisitarkastajana Keski-Suomen lääninhallituksessa ja asustaa käsittäkseni Jyväskylässä. Luettelossa ei ollut puhelinnumeroa. Voin yrittää hakea miehen esille, jos haluat. Terv. EV.

7.9 KKO:n antamat asiakirjat Ë asiakirjaväärennöksiäkö?

KKO antoi pankkikriisin kynnyksellä päätöksensä erääseen juttuun, jossa taustalla oli erään paperiteollisuuteen liittyvän erittäin arvokkaan patentin ~~antaminen~~ Vastaavia juttuja on monia muita.

KORKEIN OIKEUS PÄÄTÖS Nro
Antopäivä 08.11.1988 Diaarinro S 88/817

VALITUSLUVAN HAKIJA
Teknikko Martti Koho, Espoo

VASTAPUOLI
Suomen Yhdyspankki Oy, Helsinki

ASIA Lainhaku

BATKAISU, JONKON ON HAETTU MUUTOSTA
Helsingin hovioikeuden tuomio 2.6.1988 nro 122

VÄLITÖMI
Korkein oikeus on 23.9.1988 määrännyt, ettei hovioikeuden tuomiota ole toimitettava peruste täytäntöön tai mahdollisesti jo aloitettua täytäntöönpanoa jatkettava. Suomen Yhdyspankki Oy on antanut siltä pyydytyn vastauksen.

KORKEIMMAN OIKEUDEN PÄÄTÖS
Valituslupaa ei myönnetä. Hovioikeuden tuomio jää siis

Toimituskirjan saaja
Martti Koho
Amm. A. O. A. /
08.11.1988 S. 88/817

KORKEIN OIKEUS PÄÄTÖS Nro
Antopäivä 08.11.1988 Diaarinro S 88/817

VALITUSLUVAN HAKIJA
Teknikko Martti Koho, Espoo

VASTAPUOLI
Suomen Yhdyspankki Oy, Helsinki

ASIA Lainhaku

BATKAISU, JONKON ON HAETTU MUUTOSTA
Helsingin hovioikeuden tuomio 2.6.1988 nro 122

VÄLITÖMI
Korkein oikeus on 23.9.1988 määrännyt, ettei hovioikeuden tuomiota ole toimitettava peruste täytäntöön tai mahdollisesti jo aloitettua täytäntöönpanoa jatkettava. Suomen Yhdyspankki Oy on antanut siltä pyydytyn vastauksen.

KORKEIMMAN OIKEUDEN PÄÄTÖS
Valituslupaa ei myönnetä. Hovioikeuden tuomio jää siis pysyväksi. Näin ollen täytäntöönpanokiello kumotaan.

Jäsenmaksu 10,-
Martti Koho

Jäsenmaksu 10,-
Anita Rätty

Jäsenmaksu 10,-
Pauli Orenius

KORKEIN OIKEUS PÄÄTÖS Nro
Antopäivä 08.11.1988 Diaarinro S 88/817

VALITUSLUVAN HAKIJA
Teknikko Martti Koho, Espoo

VASTAPUOLI
Suomen Yhdyspankki Oy, Helsinki

ASIA Lainhaku

BATKAISU, JONKON ON HAETTU MUUTOSTA
Helsingin hovioikeuden tuomio 2.6.1988 nro 122

VÄLITÖMI
Korkein oikeus on 23.9.1988 määrännyt, ettei hovioikeuden tuomiota ole toimitettava peruste täytäntöön tai mahdollisesti jo aloitettua täytäntöönpanoa jatkettava. Suomen Yhdyspankki Oy on antanut siltä pyydytyn vastauksen.

KORKEIMMAN OIKEUDEN PÄÄTÖS
Valituslupaa ei myönnetä. Hovioikeuden tuomio jää siis pysyväksi. Näin ollen täytäntöönpanokiello kumotaan.

Esittely 2.11.1988

Läsnä HÄ LL OVH

Jäsenmaksu 10,-
Pauli Orenius

KÄÄKKÄ!

Näistä eräs on KRP:n tutkinnan alla parhaillaan. Tulee olemaan mielenkiintoista nähdä mikä vaihtoehto nyt tullaan valitsemaan konnien maineen puhdistamiseksi. Onko kyseessä syyttäjän syyttämättäjättämispäätös vai tuomioistuimen kieroilut.

Puolet suomalaisista on sitä mieltä, että yhdenvertaisuus oikeuskäytännössä toteutuu huonosti tai ei lainkaan. Luku on korkea, koska juuri yhdenvertaisuuden periaatetta pidetään yhtenä tuomioistuinten toiminnan tärkeimpänä tavoitteena. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen oikeusministeriölle tekemä tutkimus on selvittänyt kansalaisten luottamusta tuomioistuimiin²⁷⁶ Oheisessa jutussa oikeusmurhan uhri on saanut KKO:sta useita versioita yhdestä ja samasta asiakirjasta. Ohessa niistä muutama. Onko juttu väärennösrikos vai kenties jokin muu nimikkeeltään. Uhri kirjoitti asiasta oikeusministerille. Oikeusministeri Jussi Järventaus lausuu asiasta omassa kirjeessään eräälle oikeusmurhan uhrille mm. seuraavaa: ~~On~~ sijaan ministeriössä on tarkkaan seurattu julkista keskustelua siitä, kuinka kansalaisten luottamus oikeuslaitosta kohtaan vaikuttaa ainakin joltakin osin heikentyneen viime vuosien aikana²⁷⁷

²⁷⁶ Helsingin Sanomat 19.06.1999

²⁷⁷ Oikeusministerin kirje eräälle uhrille 14.9.1998

8 Mihin tämä kaikki on johtanut

8.1 Presidentti Koiviston oikeuspolitiikan tuhoiset vaikutukset oikeuslaitoksen ja koko virkakunnan toiminnan legitimizeettiin

- *Rikkoiko Tasavallan Presidentti Suomen perustuslakia ?*

8.1.1 Johdanto

Käräjätuomari Jussi Nilsson:

«Suomessa on tuomioistuinten ja muiden virastojen organisaatorakenteita ja johtamisjärjestelmiä yhtenäistetty, lisätty päällikkötuomarien johtamisvaltuuksia tuomioistuinten sisäisessä toiminnassa ja asetettu päällikkötuomarit hallituksen edustajiksi eräisiin suurimpiin tuomioistuimiin. Tällä tavoin on maan tuomioistuinlaitos liitetty yhä kiinteämmin osaksi kokonaisvaltaisesti ohjattavaa valtionhallintoa ja sitä kautta tuomarikunta organisoitu muun virkakunnan tavoin toimimaan poliittisen valtaeliitin johdon ja valvonnan alaisuudessa.» (6)

Suomen perustuslaki (Suomen Hallitusmuoto 17.7.1919/94) 2§:

Valtiovalta Suomessa kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta.

Lainsäädäntövaltaa käyttää eduskunta yhdessä tasavallan presidentin kanssa.

Ylin toimeenpanovalta on uskottu tasavallan presidentille. Sen ohessa on valtion yleistä hallitusta varten oleva valtioneuvosto, johon kuuluu pääministeri ja tarvittava määrä ministereitä.

Tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet, ylimmässä oikeusasteessa korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus.

8.1.2 Presidentti Koiviston oikeuspoliittinen seminaari E I Koiviston konklaavi

Presidentti Mauno Koivisto järjesti 6.5.1992 Linnassa **oikeuspoliittisen keskustelutilaisuuden**, jonka teemoina Korkeimmasta oikeudesta 26.5.2002 saadun tiedotteen mukaan olivat (1):

Tuomioistuinten yhteiskunnallinen vallankäyttö ja riippumattomuus sekä

Tuomioistuinten toiminnan arviointi ja arvostelu.

Tilaisuuteen oli kutsuttu presidentin, presidentin rouvan ja kanslian johdon lisäksi tuomioistuinten, yliopistojen ja tutkimuslaitosten edustajia, kaikkiaan kolmisenkymmentä arvovaltaista henkilöä.

Tilaisuuden luonnetta ja sisältöä koskevaa arvailua ei vähennä se, että kun tilaisuuden nimenä oli **oikeuspoliittinen** keskustelutilaisuus, osallistujien joukossa **ei ollut maan hallituksen edustajia**, ennen kaikkea pää- ja oikeusministeriä - muista poliitikoista puhumattakaan.

Toinen huomionarvoinen seikka on, että **tuomioistuinlaitosta** edustivat **Korkeimman oikeuden** presidentti (Heinonen) ja kolme oikeusneuvosta (Tulokas, Taipale, Lindholm), **Korkeimman hallinto-oikeuden presidentti** (Hallberg), sekä **viisi alempien tuomioistuinten jäsentä**.

Alemmista tuomioistuimista oli edustettuna vain Kuopion raastuvanoikeus (pormestari Kettunen), Itä-Suomen hovioikeus (presidentti Kilpeläinen), Vaasan hovioikeus (presidentti Rintala), Oulun LO (ylituomari Karikoski) ja Rovaniemen tuomiokunta (kihlakunnantuomari Arponen).

Miksi KKO oli periaatteessa päätösvaltaisessa kokoonpanossa, mutta alemmista tuomioistuimista oli vain murto-osa edustettuna? Maan noin 1500 virkatuomarista oli vain viisi (5) paikalla kutsuttuna . miksi näin niukka edustus ?

8.1.3 Huonomuistiset osallistujat

Osallistujille lähetettiin tilaisuuden luonnetta koskeva tiedustelu, mutta vain professorit Heikki Ylikangas ja Jukka Kekkonen muistavat tilaisuuden sen sisältöä myöten hyvin. Muut osallistujat ovat kovin huonomuistisia: itse tilaisuuteen he muistavat osallistuneensa, mutta alustusten, keskustelujen ja johtopäätösten sisällön he muistavat perin kehnosti.

8.1.4 Professori Heikki Ylikangas: Koivisto painosti Korkeinta oikeutta

Professori Ylikankaan vastauksen (2) mukaan *#tilaisuuden tarkoitus oli tasavallan presidentin ja . mikäli mahdollista . mukaan kutsuttujen henkilöiden arvovallalla painostaa Korkein oikeus tekemään Koiviston mieleinen ratkaisu pankkeja koskevassa asiassa.+*

Ylikankaan vastaus jatkuu: *#Koivisto puolsi kantaa, jonka mukaan pankeilla pitäisi olla oikeus yksipuolisesti nostaa lainakorkoa. Korkeimman oikeuden presidentti Heinonen oli kuitenkin teettänyt lainanottajan oikeuksia puoltavan päätöksen KKO:ssa ennen kokousta, mistä Koivisto oli selvästi näreissään.+* Päätös oli annettu 3.4.1992 (KKO:1992:50).

Ylikankaan loppupäätelmä kuului: *#Tilaisuus ymmärtääkseni vahvasti Koiviston asemaa suhteessa juristeihin. Hänen mahdollisia nuhteitaan pelättiin. Koivistoa siis myötäiltiin enemmän pelosta kuin uskosta tämän argumenttien oikeudelliseen pätevyYTEEN.+*

Edellisiä sitaatteja arvioitaessa on huomattava, että **Koivisto on koulutukseltaan yhteiskuntatieteilijä eikä lakimies.**

8.1.5 Professori Jukka Kekkonen: Koiviston painostus vaikuttaa yhä

Professori Jukka Kekkonen vastasi tilaisuutta koskevaan tiedusteluun lähettämällä oman puheenvuoronsa käsikirjoituksen ja liitti siihen omakätisen lyhyen saatekirjoituksen (3). Se on oikeustieteilijän kannanottona erittäin merkittävä, koska siinä tuodaan julki arvostetulle kuulijakunnalle huoli siitä, miten **oikeuslaitoksen tulisi toiminnassaan ja tuottamisissaan ratkaisuisissa noudatella kansalaisten oikeustajua** . *#millainen kuva kansalaisilla on oikeuslaitoksesta+*

Puhe olisi jo silloin . kymmenen vuotta sitten - voinut toimia **oikeuslaitoksen toimintaa koskevan kansalaiskeskustelun päänavaajana**, mutta tasavaltamme silloinen päämies ei tällaista keskustelua halunnut. Tämän keskustelun käyminen ei ole onneksi myöhäistä vieläkään: tarve tällaiselle keskustelulle on, jos mahdollista, vieläkin kipeämpi tänä päivänä, kun oikeudenloukkaukset seuraavat toistaan, ja kansalaiset - tuomareita myöten - ovat ymmällään.

Professori Kekkonen kirjoitus osoittaa, kuinka **jo 1990-luvun alussa oikeusoppineet olivat huolissaan Suomen oikeuslaitoksen legitimitetistä**: *#uomioistuinlaitoksen legitimitetti ei ole niin korkea, kuin esimerkiksi lakimiesten piirissä on totuttu ajattelemaanõ + ja õ legitimitetin suunta on pikemmin aleneva kuin nouseva.+*

Tämän näkemyksen professori Kekkonen toikin esille *#Koiviston konklaavissa+* pitämässään puheessa. Mutta kuten professori Kekkonen puheenvuoronsa saatteessa toteaa: *#Tässä minulta pyydetty 5 min. puheenvuoro, joka ei herättänyt keskustelua.+*

Koivisto ei siis halunnut johdattaa keskustelua sellaiseen suuntaan, että oikeuslaitoksen ratkaisujen tulisi olla kansalaisten oikeustajun mukaisia . perimmältäänhän **oikeuslaitos on kansalaisten palvelija ja kansalaisten näkemysten toteuttaja.**

Professori Kekkonen jatkaa saatekirjoitustaan seuraavasti: *#Olen itse valmistautunut #puolustamaan+ sitä näkökantaa, että TP:n) lausumat ja muut mielenilmaisut faktisesti vaikuttavat oikeuslaitoksen toimintaan (#iedostamattoman+tason kautta vähintäänkin).*

(TP = Tasavallan Presidentti, kirj.huom.)

8.1.6 Oliko Î Koiviston konklaaviĀ Korkeimman Oikeuden käskytilaisuus ?

Miksi keskustelutilaisuus järjestettiin, kun pankkien yksipuolisen koronnoston kieltävä KKO:n päätös oli jo tehty kuukautta aikaisemmin. **Oliko tilaisuus tarkoitettukin tuomioistuinten toiminnan arvostelutilaisuudeksi ja evästykseksi tulevia päätöksiä silmälläpitäen?**

Oikeuspoliittista keskustelutilaisuutta voitaisiin siten luonnehtia käskytykokoukseksi, jossa **tasavallan presidentti läksytti ja oppimestarina opetti Korkeinta oikeutta ja sen presidenttiä suomalaisen lakimieskunnan kerman edessä.**

Suomalaisessa hallintojärjestelmässä **tasavallan presidentin mielenilmaisulla on ollut perinteisesti erittäin suuri vaikutus koko virkamieskunnan toimintaan** **Ē presidentin haukkuja on pelätty yli kaiken.** Kuten professori Jukka Kekkonen tätä virkamiesten ajatusmaailmaa kuvaa: *#iedostamattoman+tason kautta vähintäänkin.*

Tämän mielenilmaisun vaikutus näyttää olevan todellisuutta sekä suomalaisen oikeuslaitoksen että muunkin virkakoneiston kohdalla.

8.1.7 Tilaisuus oli salainen

Kun tilaisuuden luonnetta ja sisältöä koskevia pöytäkirjoja tiedusteltiin Tasavallan presidentin kansliasta, ilmoitettiin sieltä, että asiakirjoja ei luovuteta:

TP-kansliaesittely no 3/30.07.2002

Presidentti Mauno Koiviston pyynnöstä päätän ja määrään, että presidentintoimen hoitamisen kannalta välttämättömän luottamuksellisuuden suojaamiseksi pyyntöön saada jäljennökset presidentti Mauno Koiviston Linnassa 6.5.1992 järjestämään oikeuspoliittiseen keskustelutilaisuuteen liittyvistä asiakirjoista ei suostuta.

Tarja Halonen

Tasavallan Presidentti

8.1.8 KKO:n päätösten linjaus muuttui 6.5.1992 jälkeen pankkeja suosivaksi

Ennen päivämäärää 6.5.1992 KKO:n antamat ratkaisut pankin ja yksityisasiakkaan välisissä riitakysymyksissä olivat pääsääntöisesti myönteisiä pankin asiakkaan kannalta: **heikomman sopijaosapuolen turvasta huolehdittiin**, kuten tuomarin ohje, oikeustoimilaki ja sopimusoikeus edellyttävät.

Tällaisia päätöksiä ovat mm. KKO:1992:50, KKO:1991:151, KKO:1990:73 ja KKO:1991:75. Viimeksi mainituissa kahdessa päätöksessä KKO jopa linjasi yleisvakuutta siten, että yleisvakuuden sitovuus ei enää ollutkaan rajoittamaton. Päätösten seurauksena eduskunta joutuikin säätämään yleisvakuuden sitovuutta rajoittavan lainkohdan (KK 10:15-16).

Päivämäärä 6.5.1992 muodostaa vedenjakajan: *#Koiviston konklaavin+jälkeiseltä ajalta KKO:n sivuilta löytyneistä kuudesta (6) päätöksestä **pankki selviytyi voittajaksi** puhtaasti luvuin 5 : 1 .* Päätösten numerot ovat KKO:1994:55. KKO: 1995:56, KKO:1995:157, KKO:1997:104, KKO:1999:9 ja KKO:1999:14.

Selvimmän KKO:n toimintalinjauksen muutos tulee esille päätöksessä KKO:1997:104, jossa KKO:n päätöksen lyhennelmän mukaan *#Pankin katsottiin lainan ehtojen mukaisesti olleen oikeutettu korottamaan lainan korkoa muulloinkin kuin peruskoron muuttuessa+.*

KKO:n päätöksen perustelutekstissä ei mainittu Koiviston konklaavissa käsiteltyä päätöstä KKO:1992:50, jonka mukaan pankilla ei ollut oikeutta yksipuoliseen koronnostoon.

Oli erittäin merkittävää, että käräjäoikeus perusti oman pankille kielteisen ratkaisunsa juuri mainitulle KKO:n päätökselle, mutta **Korkein oikeus sivuutti oman aiemman päätöksensä ilman perusteluja !**

8.1.9 Pankit päästettiin vaikuttamaan lakeihin jo niiden valmisteluvaiheessa

Luottolaitoksilla on jo aikaisemminkin ollut mandaatti ministeriöiden lainvalmistelussa, jolla mandaatilla pankit ovat pystyneet ohjaamaan lainvalmistelun suuntaa. Siten pankit ovat olleet ylivertaisessa asemassa esimerkiksi luotonottajiin nähden. Pankkien saavuttama suvereeni asema lainvalmistelussa on vieläpä vahvistunut radikaalisti Koiviston konklaavin jälkeen.

Ongelma on vakava, ja se on ollut lainsäädäntöorganisaation tiedossa jo pitkään:

Oikeustieteen tohtori Liisa Halme, joka nykyisin toimii Rahoitustarkastuksen erityisneuvonantajana totesi vuonna 1999 väitöskirjassaan *+*Pankkisääntely ja valvonta*+*pankkien vaikuttaneen lainsäädäntöön. Hän kirjoittaa:

*+*Pankkien rooli lainvalmistelun eri vaiheissa on perinteisesti ollut vahva. Eri pankkiryhmien edustus lakeja valmistelleissa asiantuntijatyöryhmissä on ollut huomattava.*+*

*-*õ pankkien vaikutus on ilmennyt sekä lainvalmisteluun osallistumisena että myös tosiasiallisena vaikuttamisena lain sisältöön*+*

*+*Ongelmalliseksi vaikuttaminen muuttuu, jos se johtaa ei-toivottavia insentiivejä, esim. liiallista riskinottoa, tukeviin lainsäännöksiin.*+*

Pankit olivat harrastamansa kasinopelin vuoksi menossa konkurssiin 1990-luvun alun suuren pankkikriisin yhteydessä. Julkinen valta hoiti pankkikriisin *-*Koiviston konklaavin*+*jälkeen kiireellisin lainsäädännöllisin toimenpitein siten, että pankit pelastettiin, mutta niiden asiakkaat ajettiin maantielle. Kymmenettuhannet yritykset ajettiin konkurssiin ja luotoista vastaavat ihmiset jätettiin oman onnensa nojaan. tehtiinpä velallisista ja takaaajista monessa suhteessa jopa lainsuojattomia ja rikollisia.

Seuraukset olivat kauhistuttavat: kymmeniätuhansia konkurssseja, satojatuhansia ylivelkaisia, avioeroja, itsemurhia, toivotonta pitkäaikaistyöttömyyttä - puhumattakaan siitä, että valtionvelkaa jäi laman taloudellisena loppuseurauksena yli 400 miljardia markkaa.

Laman jälkiseurauksien kosmeettiseksi hoidoksi säädettiin vuonna 1993 velkajärjestelylaki, jota pankkien vaatimuksesta vuonna 1997 kiristettiin radikaalisti. Lisäksi kiristettiin ulosottolainsäädäntöä siten, että muun muassa yksityiseen omistusoikeuteen puututtiin tavalla, joka rikkoo maamme perustuslakia.

1.12.1993 voimaan tullut alioikeusuudistus, jonka yhteydessä haastemenettely muutettiin radikaalisti, vei velalliselta viimeisenkin oikeussuojamahdollisuuden: pikakoulutettu kansliahenkilökunta ryhtyi antamaan velkomustuomioita *+*summaarisina*+*päätöksinä ilman, että velallisella olisi ollut tosiasiallista mahdollisuutta vastustaa tuomiota (4). Tämä johti seuraavina vuosina väärin tuomioiden sumaan.

Näiden kaikkien lakien valmistelussa näkyy luottolaitosten sormenjälki: velkojien eduista on todella perusteellisesti huolehdittu !

8.1.10 Suomalainen tuomarikunta nousee vastarintaan

Suomalaisen tuomarikunnan parhaimmisto on itsekin karvaasti kokenut, mitä maamme oikeuslaitoksessa on tapahtunut viime vuosina, ja on **suivaantunut nykyiseen menoon.**

Helsinkiläinen käräjätuomari Jussi Nilsson protestoi kirjoituksessaan *+*Tuomarikunta organisoitu poliittisten valtaelinten alaisuuteen*+* Lakimiesuutisissa maaliskuussa 2002 (5) sitä vastaan, että maan tuomioistuininlaitos on liitetty yhä kiinteämmin osaksi kokonaisvaltaisesti ohjattavaa valtionhallintoa ja sitä kautta tuomarikunta on organisoitu muun virkakunnan tavoin toimimaan poliittisen valtaeliitin johdon ja valvonnan alaisuudessa. Hän kirjoittaa: *+*Poliittisen eliitin mahdollisuudet Suomessa itse määritellä valtansa rajat ovat lisääntyneet. Samalla ovat valta ja sen valvonta maassa keskittyneet õ samoihin käsiin. Suomessa kansalaisille vallan väärinkäyttöksiä vastaan annettava oikeussuoja muistuttaa perusteiltaan hyvin paljon vastaavaa suojaa Euroopan entisissä sosialistisissa maissa.Î

Samanaikaisesti muukin tuomarikunta viestittää joutuneensa tekemään vääriä päätöksiä *+*ylemmän tahon*+* määräyksestä. Syyttäväviranomainen puolustelee syyttämättäjättämispäätöksiään selittämällä, että *-*kunhan poliittiset päättäjät ensin tekevät omat ratkaisunsa, kyllä me sitten hoidamme oman osuutemme.*+*

Varsinkin **pankkikriisiin liittyvät, velallisiin kohdistetut oikeudenkäynnit ovat olleet räikeimmin tämän ulkopuolisen ohjauksen määräysvallassa.** Näistä oikeudenloukkauksista on muun muassa Kirkkohallitus koonnut **150 ilmeisen oikeusmurhan aineiston** - aineiston, jota oikeusministeri Koskisen mukaan **valtiolla ei ole resursseja** lähteä valtion virkakoneiston avulla selvittämään!

Myös **lasten oikeusasioihin, perheväkivaltaan, lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön, raiskauksiin ja huumausaineiden räjähdysmäiseen leviämiseen** liittyvässä oikeudellisessa suhtautumisessa on samoja piirteitä: oikeusistuimet **eivät halua, viitsi tai uskalla puuttua ikäviin asioihin, jotka koskevat**

Í vähäpätöisiä ihmisiä, ja joissa toisissa on myös isot vastapuolen, esimerkiksi pankkien taloudelliset intressit.

8.1.11 Vaasan hovioikeuden presidentti Rintala: Í Suomi seisoo oikeusvaltioiden takarivissä

Yllättävän kovan tuomion suomalaiselle oikeuslaitokselle on antanut ~~Koiviston~~ konklaaviinkin osallistunut Vaasan hovioikeuden presidentti Erkki Rintala, joka suomi ankarin sanoin Suomen oikeuslaitosta ihmisten unohtamisesta (6):

~~Suomi~~ kuuluu oikeudenkäytössä huonoon seuraan. *Lähimpänä meitä ovat Italia ja Puola. Hän viittaa skotlantilais-amerikkalaisen tutkimukseen, joka on laajasti levinnyt maailman lakimiehille ja antaa vähemmän mairittelevan kuvan Suomesta.*

~~Syynä~~ kehoon tilaan hän pitää ~~õ~~ säädöstä, jonka mukaan tuomari ei voi ottaa päätöksessään huomioon oikeudenmukaisuutta ja yhteiskunnallista tilannetta.

~~Toisenlainen tilanne on esimerkiksi Ruotsissa, Englannissa ja Yhdysvalloissa. Siellä tuomari voi katsoa, onko yksittäinen laki ristiriidassa perustuslain hengen kanssa ja jos niin on . perustuslaki voittaa. Lainkäyttö siellä on ihmiskeskeistä, kun se Suomessa on järjestelmäkeskeistä ja auktoriteetteihin vetoavaa.~~

~~Hallitusmuotoa~~ rukkaava eduskunnan perustuslakivaliokunta jäi ~~õ~~ näpräämään pelkkien vallanjakokysymysten kanssa, vaikka se olisi samalla voinut parantaa kansalaisten oikeusturvaa. Poliitikkoja asia ei kiinnostanut. Huutia saa myös nykyinen hallitus, joka sivuutti Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja lain käyttöä koskevat perustuslain määräykset ~~õ~~ Ruotsi otti nämä kaikki välittömästi huomioon.

~~Rintala uskoo, että tilanne menee aina vain hullummaksi, sillä~~ käsittämättömät päätökset eivät mahdu yleiseen oikeustajuun.

Hovioikeuden presidentti Rintala heittää lopuksi pallon poliitikoille: ~~Asiasta pitää valittaa kansanedustajille, sillä hehän lait säättävät~~. mitä kansanedustajat ovat tehneet ?

8.1.12 Laista piittaamattomuus laajeneva ongelma koko virkakoneistossa

Väärien päätösten tekeminen ja todellinen **laista piittaamattomuus** on levinnyt myös **oikeuslaitoksen** (poliisiviranomainen, syyttäjä, tuomioistuin, ulosotto) ulkopuolelle: **verottajan ja muiden valtion laitosten ja viranomaisten, pankkien, vakuutusyhtiöiden, ja suuryritysten toimiin** . niiden ei yksinkertaisesti tarvitse välittää lain määräyksistä suhteessaan asiakkaisiinsa, tavallisiin ihmisiin ja pieniin yrityksiin.

Kuten Jussi Nilsson toteaa: ~~õ~~ tuomarikunta organisoitu muun virkakunnan tavoin toimimaan poliittisen valtaeliitin johdon ja valvonnan alaisuudessa.

Valtion päämiehen mielenilmauksella on koko virkakunnalle viestitetty, että lait eivät rajoita virkakunnan toimintavaltuuksia, ja virkakunnan tiedossa aivan ilmeisesti on myös, että oikeuslaitos on valjastettu toimimaan saman päämäärän mukaisesti.

8.1.13 Heikomman sopijaosapuolen suojaaminen tulisi olla sivistysvaltion keskeinen periaate

Professori L.E.Taxell kirjoitti vuonna 1980 pankkien korkolausekkeista (~~Ensidig ändring av villkor i massavtal~~ 116 JFT, 1980). Hän **nosti keskeiseksi kysymykseksi pankkien oikeuden yksipuolisesti muuttaa vakiosopimustensa ehtoja**, eli esimerkiksi korottaa lainan korkoa kesken sopimuskauden. Kirjoituksessa käsiteltiin siis **samaa teemaa kuin Koiviston oikeuspoliittisessa seminaarissa..**

Professori Taxell kyseenalaisti pankkien oikeuden tehdä yksipuolisia muutoksia vakiosopimusehtoihin sopimusehtojen **yleistä kohtuullisuutta koskevien normien** sekä **pankin ja sen asiakkaan erityisen luottamussuhteen perusteella**. Taxell totesikin pankkien ja asiakkaiden neuvotteluaseman vinoutuneeksi, mistä syystä hän katsoi **yhteiskuntapolitiikan keskeiseksi tavoitteeksi heikomman sopimusosapuolen suojaamisen**.

Lakitieteilijä Taxell asettui heikomman puolelle - yhteiskuntatieteilijä **Koivisto sensijaan ryhtyi vahvemman tukijaksi**.

8.1.14 Vallan kolmijako-oppi sivuutettiin

Suomen Hallitusmuotoon on kirjattu jo itsenäisyytemme alusta lähtien **kansanvallan toteutumisen kannalta johtavaksi periaatteeksi vallan kolmijako-oppi**: lainsäädäntövaltaa käyttää kansan valitsema eduskunta, toimeenpanovaltaa tasavallan presidentti ja valtioneuvosto, sekä tuomiovaltaa **riippumaton tuomioistuinlaitos**.

Siten perustuslaki ei suo toimeenpanovallan edustajille . **tasavallan presidentille** ja valtioneuvostolle - **mitään mahdollisuutta puuttua riippumattoman tuomioistuinlaitoksen toimintaan**. Vain oikeuskansleri ylimpänä laillisuuden valvojana voi kyseenalaistaa tuomioistuinten toimia, jos ne ovat lainvastaisia.

Kuitenkin tasavallan presidentti Mauno Koivisto puuttui oikeuslaitoksen toimintaan vaatimalla tuomioistuimia tekemään pankeille myönteisiä päätöksiä pankkien ja niiden asiakkaiden välisissä riitakysymyksissä. Tietyvästi Koiviston perusteluna oli se, että pankkien taloudellinen asema oli niin heikko, että valtakuntaa odotti taloudellinen katastrofi, jos pankkijärjestelmä romahtaisi.

Oliko valtakunnan asema todella näin veitsen terällä? Eikö toimeenpanovallan edustajilla todellakaan ollut muuta keinoa maan pelastamiseksi . miksei sovellettu esimerkiksi valtioneuvostolain yrityksiin, ja/tai saatettu määrääjäksi voimaan jopa valtakuntaa?

Toimiko tasavallan presidentti - oliko hänen pakko toimia ja oliko hänellä oikeus toimia - vastoin perustuslakia, ja vieläpä salaisesti pidetyn kokouksen kautta?

Tällainen on . valitettavasti - **valtakunnan oikeuspoliittinen tila** anno domini 2003:

1. Lainvalmistelu on todettu laadultaan surkeaksi;

Viitteet: KHO:n presidentti Pekka Halberg Helsingin Sanomien haastattelussa 7.1.2003; valtio-opin emeritus professori Voitto Helander Helsingin Sanomat 23.1.2003; KKO:n presidentti Leif Sevon sanomalehtihaastattelussa; Hallitus veti hedelmöityshoitolaian eduskunnasta HS 8.2.2003.

2 Laillisuusvalvonta on romahtanut; poliisit eivät tutki ja syyttäjät eivät syytä, jotenka tuomarivalta on siirtynyt pois

oikeuslaitoksesta syyttäjille, poliisille, voudeille ja lasten pakkohuostaanotoissa jopa sosiaalityöntekijöille.

Viitteet: professori Raimo Lahti, Lakimiesyhdistyksen symposiumissa 19.11.2000 ja valtakunnansyyttäjä Matti Kuusimäki YLE:n Aamu-tv:n haastattelussa 22.1.2003.

Toimeenpanovaltaa on siirretty 76 000 velkakirjan "tukkumyynnissä" ulkomaalaisille perintätoimistoille (Aktiv-Hansa jne.) Julki tulleessa kauppakirjassa on sopimuskohta, joka rajaa myös kansallista lainsäädäntöä..?

Viite: kansanedustaja Toimi Kankaanniemen eduskuntakysely 17.12.2002.

YLE:n MOT-ohjelma 27.1.2003 raotti esirippua kulisseihiin konkurssien "valikoituihin" pesänselvityksiin, joissa konkurssipesien varat "on hoidettu" aivan muualle kuin valtion kassaan.

5. Suomessa on kuluneen seitsemän vuoden aikana syyttömästi vangittu yli 3500 kansalaista; pankkikriisi on tuottanut

n. 340 000 velkasyrjäytettyä, itsesurmaan on päätyntä lamavuosina n. 14 500 kansalaista ja itsesurmayrityksiä on ollut yli 60 000, sekä perheiden pahoinvoinnin seurauksina yli 13 000 lasta on erotettu biologisista vanhemmistaan; YTL Marita Husson väitöskirjan mukaan länsimaita koskevassa vertailussa naisten kuolleisuus parisuhdeväkivallan uhrina on Suomessa toiseksi suurinta Yhdysvaltain jälkeen.

8.1.15 Peli ei kuitenkaan ole menetetty

Toivoa paremmasta tulevaisuudesta antaa kuitenkin se, että maamme tuomarikunnassa on vielä eettisesti korkeatasoisia yksilöitä, jotka näkevät nykyisen menon mädännäisyyden, ja haluavat olla luomassa maahamme legitiimiä oikeuslaitosta

Kärjäjätuomari Jussi Nilsson päättää kirjoituksensa oraakkelimaisesti. *„Vielä joitakin vuosia sitten olisi Suomen tuomioistuinlaitoksen uudistamista o voitu pitää täysin epärealistisena vaihtoehtona, mutta ei enää nykyisin. Se johtuu siitä, että sisäiset eturistiriidat ovat heikentäneet Å korporatistisen johdon yhtenäisyyttä ja vähentäneet olennaisesti sen edellytyksiä johtaa maata.Ā*

Oikeustieteen tohtori Hannele Pokka kirjoitti päiväkirjaansa 29.3.1992 ollessaan vielä oikeusministerinä . siis viikkoa ennen KKO:1992:50 päätöksen antamista ja noin kuukautta ennen Koiviston oikeuspoliittista seminaaria . kirjansa *„Porvarihallitus+* mukaan seuraavasti: **ĀPankkien pelastaminen ei ole kansan oikeustajun mukaista. Tästä nousee vielä melkoinen meteli, kun tajutaan, että valtio maksaa pankeille, mutta pankit irtisanovat asiakkaittensa luottoja ja ajavat vanhat asiakkaansa maantielle.Ā²⁷⁸**

Ā ja meteli on noussutĀ

8.2 Tapaus Ā Konklaavin seuraukset näkyvissä KKO:ssa

Yksityishenkilön velkajärjestely
Oikeudenkäyntimenettely - Pääkäsitely hovioikeudessa
Esittelypäivä 14.6.2001

Antopäivä 2.11.2001

Velkoja vaati A:lle vahvistetun maksuohjelman määräämistä raukeamaan, koska A oli olennaisesti laiminlyönyt sen noudattamisen. A vastusti vaatimusta väittäen, että laiminlyönneille oli hänen elämäntilanteestaan johtuva hyväksyttävä syy. Kärjäjäoikeus toimitti asiassa suullisen käsittelyn, jossa kuultiin yhtä todistajaa sekä A:ta. Kärjäjäoikeus määräsi maksuohjelman raukeamaan. Valituksessaan hovioikeudelle A vaati pääkäsitelyn toimittamista hänen itsensä sekä todistajan kuulemiseksi. Hovioikeus piti pääkäsitelyä selvästi tarpeettomana ja hylkäsi vaatimuksen oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 14 §:n 2 momentin 6 kohdan nojalla.

Hovioikeuden menettely hyväksyttiin, koska niillä seikoilla, joita pääkäsitelyssä oli tarkoitus selvittää, ei ollut merkitystä asian ratkaisun kannalta.

OK 26 luku 14 §

8.2.1 Asian käsittely alemmissa oikeuksissa

Asian tausta ja vaatimukset kärjäjäoikeudessa

A:n velkajärjestely oli aloitettu 17.12.1993. A:lle oli vahvistettu yksityishenkilön velkajärjestelyn maksuohjelma, jota myöhemmin oli muutettu kahdesti. Viimeisin, 3.7.1997 vahvistettu maksuohjelma oli kestoltaan kuusi vuotta ja sen oli määrä päättyä 31.12.2000. Maksuohjelman mukaan A:n oli suoritettava maksuvarastaan Merita Pankki Oyj:lle 1 508 markkaa heinäkuussa 1998 ja sen jälkeen 2 579 markkaa kuukausittain marraskuuhun 2000 asti sekä 2 025 markkaa joulukuussa 2000. Lisäksi A:n tuli tilittää vanhempiansa jälkeen toimitettavassa perinnönjaossa saamansa suoritus velkojilleen. Merita Pankki Oyj vaati 16.11.1998 kärjäjäoikeudelle jätetyssä hakemuksessa, että A:lle vahvistettu maksuohjelma määrätään raukeamaan, koska velallinen oli olennaisesti laiminlyönyt ohjelman noudattamisen ilman hyväksyttävää syytä. A ei ollut suorittanut pankille 30.10.1998 mennessä lainkaan kuukausittaisesta maksuvarasta tulevia suorituksia, yhteismäärältään 9 245 markkaa. A ei ollut myöskään

²⁷⁸ 1. Korkeimmasta oikeudesta saatu tiedote ”Oikeuspoliittinen keskustelutilaisuus Linnassa ke 6.5.1992 klo 19.00 alkaen”

2. Professori Heikki Ylikankaan vastaus

3. Professori Jukka Kekkosen alustus 6.5.1992 ”Linnan” tilaisuudessa

4. ”Haastemenettelyn uudistuksella 1.12.1993 sivuutettiin velallisen oikeussuoja - tuloksena satojatuhansia oikeusmurhia” - tutkielma

5. Jussi Nilsson: ”Tuomarikunta organisoitu poliittisten valtaelinten alaisuuteen”, Lakimiesuutiset 2/2002

6. ”Suomi seisoo oikeusvaltioiden takarivissä. Hovioikeuden presidentti suomii poliitikkoja ihmisten unohtamisesta.” Ilkka 12.6.1998

tilittänyt pankille kuuluvaa osaa perintöosuudesta. Pankin mukaan A ei ollut ottanut yhteyttä pankkiin eikä esittänyt hyväksyttävää syytä laiminlyönneille.

A vastusti pankin vaatimusta maksuohjelman raukeamisesta. A myönsi pankin ilmoittamat laiminlyönnit, mutta katsoi niille olevan hyväksyttävän syyn. A:n mukaan hänelle ei ollut jäänyt lainkaan maksuvaraa, kun hänen alkoholiongelmainen puolisonsa ei ollut osallistunut ohjelmassa ennakoituihin tavoin perheen yhteisiin menoihin. Lisäksi puoliso oli loppuvuodesta 1997 sairastunut vakavasti. Myös A:n kuukausitulot olivat jääneet 333 markkaa pienemmiksi kuin maksuohjelmassa oli laskettu. Näillä perusteilla A vaati, että hänen maksuohjelmansa määrätään muutettavaksi hänen maksukykyään vastaavaksi.

Perintöosuutena 8.1.1998 tililleen saamansa varat 44 155 markkaa A kertoi käyttäneensä seuraavasti

- tyttärensä avustamiseen 21 180 markkaa,

- poikansa omistaman yrityksen osakepääoman maksuun tarkoitetun lainan maksamiseen 17 500 markkaa ja

- mainitun yrityksen toiminnassa tarpeellisen tietokoneen hankkimiseen 5 475 markkaa.

Aikuisen tyttären ja tämän kolmen lapsen avustaminen oli A:n mukaan ollut välttämätöntä näiden vaikean elämäntilanteen vuoksi. Tyttären puoliso oli ns. sekakäyttäjä, joka oli tuomittukin huumausainerikoksista.

Joukko huumeiden käyttäjiä oli asettautunut tyttären perheen kotiin ja tämän vuoksi A oli käyttänyt yhteensä yli 10 000 markkaa tyttären asunnon lukkojen vaihdattamiseen ja uuden asunnon vuokratakuuseen. A oli avustanut varatonta tytärtään muutoinkin.

Poikansa yritykseen käyttämistään varoista A kertoi, että hän itse työskenteli yrityksessä ja hänen tarkoituksenaan oli ollut turvata oma työpaikkansa.

Lisäksi A vetosi esittämiinsä lääkärintodistuksiin, joiden mukaan hän kärsi maksujen laiminlyönnin aikaan vakavasta masennustilasta, joka merkittävästi oli vaikuttanut A:n kykyyn toimia mielekkäästi ja noudattaa maksuohjelmaa.

8.2.2 Käräjäoikeuden päätös 13.10.1999

Käräjäoikeus järjesti asiassa suullisen käsittelyn, jossa kuultiin todistajana A:n tytärtä. Myös A oli kuultavana todistelutarkoituksessa.

Käräjäoikeus totesi A:n olennaisesti laiminlyöneen noudattaa maksuohjelmaa. A ei ollut tilittänyt perintöosuudestaan mitään velkojille eikä selvittänyt suorittaneensa maksuvarastaan pankille mitään. Hän ei ollut ottanut yhteyttä velkojiin eikä ollut vastannut pankin yhteydenottopyyntöihin. A:n omasta ja hänen tyttärensä perheen elämäntilanteen ongelmista käräjäoikeus totesi, että ongelmat molemmissa olivat alkaneet jo ennen velkajärjestelyn hakemista vuonna 1993. A oli aikaisemmin ollut ammatiltaan pankkitoimihenkilö, ja siksi hänellä oli ollut kyky arvioida maksuohjelman laiminlyönnin merkitys.

Käräjäoikeus totesi, että laiminlyönnejä maksuohjelman noudattamisessa voidaan sallia inhimillisistä syistä ja velallisen elämäntilanne huomioon ottaen. A:n menettely oli kuitenkin ollut jatkuvaa eikä hän ollut edes yrittänyt selvittää laiminlyönnejään pankille. Näillä perusteilla käräjäoikeus ei pitänyt A:n vetoamia syitä hyväksyttävänä. Käräjäoikeus määräsi maksuohjelman raukeamaan.

Asian on ratkaissut kärjätuomari X.

8.2.3 K:N hovioikeuden päätös 20.4.2000

A vetosi valituksessaan samoihin seikkoihin kuin käräjäoikeudessa. Käräjäoikeuden ratkaisussa oli A:n mukaan arvioitu virheellisesti tyttären perheen tilanteen vaikutus laiminlyönneihin, A:n omat yritykset selvittää tilannetta pankille sekä A:n masennustilan vaikutus hänen kykyynsä noudattaa maksuohjelmaa. A pyysi pääkäsittelyn toimittamista hänen ja hänen tyttärensä kuulemiseksi, koska käräjäoikeus ei ollut arvioinut suullista näyttöä oikein.

Käsittelyratkaisussaan hovioikeus hylkäsi pyynnön pääkäsittelyn järjestämisestä selvästi tarpeettomana, koska asian ratkaiseminen ei riippunut käräjäoikeudessa vastaanotetun suullisen todistelun uskottavuudesta. Pääasian osalta hovioikeus pysytti käräjäoikeuden ratkaisun.

8.2.4 MUUTOKSENHAKU KORKEIMMASSA OIKEUDESSA

A:lle myönnettiin valituslupa. Valituksessaan A katsoi, että hovioikeus oli menetellyt virheellisesti hylätessään pääkäsittelyn toimittamista koskevan pyynnön, ja vaati suullisen käsittelyn toimittamista Korkeimmassa oikeudessa sekä että hovioikeuden päätös kumotaan, hänen maksuohjelmaansa määrätään muutettavaksi ja asia palautetaan alempaan oikeuteen uuden maksuohjelman vahvistamista varten. Pankki ei käyttänyt sille varattua tilaisuutta valitukseen vastaamiseen.

8.2.5 KORKEIMMAN OIKEUDEN RATKAISU 2.11.2001

8.2.5.1 Perustelut

Käräjäoikeus on todennut, että A on olennaisesti laiminlyönyt noudattaa maksuohjelmaansa ilman hyväksyttävää syytä. Hän ei ole käyttänyt maksuvaraansa maksuohjelman mukaisesti suorituksiin pankille eikä hän ole myöskään tilittänyt saamastaan perintöosuudesta mitään velkojille. Käräjäoikeus on määrännyt A:n velkajärjestelyn raukeamaan ja hovioikeus on pysyttänyt päätöksen. Korkeimmassa oikeudessa on ensisijaisesti kysymys siitä, onko asia voitu hovioikeudessa ratkaista ilman pääkäsittelyä, vaikka A oli valituksessaan hovioikeudelle vaatinut sen toimittamista.

Velkajärjestelyasian käsittelyyn tuomioistuimessa sovelletaan yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (velkajärjestelylain) 49 §:n mukaan hakemusasioiden käsittelyä koskevia säännöksiä.

Oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 14 §:n 3 momentin mukaan pykälän 1 momentissa sekä 2 momentin 1 ja 3 - 6 kohdissa säädettyä sovelletaan soveltuvien osin myös hakemusasiassa tehtyä valitusta käsiteltäessä.

Pykälän 1 momentin mukaan hovioikeudessa on toimitettava pääkäsittely, jos riita-asiassa asianosainen taikka rikosasiassa vastaaja tai asianomistaja on sitä vaatinut. Pykälän 2 momentissa on lueteltu ne tilanteet, joissa pääkäsittelyä ei vaatimuksesta huolimatta tarvitse toimittaa. Kysymys on nyt siitä, onko pääkäsittelyn toimittamista voitu pitää tuon momentin 6 kohdassa tarkoitetulla tavalla selvästi tarpeettomana.

A on myöntänyt laiminlyöneensä maksuohjelman noudattamisen, mutta katsonut sen johtuneen hyväksyttävistä syistä. Sellaisina hän on käräjäoikeudessa esittänyt olosuhteiden muuttumisesta johtuneen maksuvaran pienenemisen, jonka perusteella hän itse on myös pyytänyt maksuohjelman muuttamista. A on ilmoittanut sijoittaneensa perintöosuudesta osan poikansa yritykseen tarkoituksin työllistää itsensä ja saada näin tuloja. Osalla hänen oli ollut pakko auttaa perintöosuuden saamisen aikaan vaikeuksissa ollutta tyttärtään. Vielä A on vedonnut masennussairauteensa, jonka hän on katsonut perhepiirissä ilmenneiden tapahtumien ohella heikentäneen hänen kykyään noudattaa maksuohjelmaa. Hän oli myös yrittänyt puhelinsoitoin selvittää, oliko hän suorittanut pankille elokuussa 1998 maksettavan erän vai ei.

Valituksen mukaan hovioikeuden pääkäsittelyssä on ollut tarkoitus osoittaa, että käräjäoikeuden päätelmä siitä, että A:n selittämät vaikeudet ovat johtuneet aikaisemmin ilmenneistä seikoista eikä kysymys perinnön saamisen aikaan ole ollut akuutista tilanteesta, on väärä. A:n tytär olisi kertonut siitä, mikä hänen perheensä tilanne oli ollut ja kuinka A:n oli ollut pakko auttaa hänen perhettään. A itse olisi valottanut myös työllisyytensä ja mielentilaansa ja yhteydenottojaan velkojiin.

A:n laiminlyönnit ovat hovioikeusvaiheessa olleet riidattomia. Laiminlyöntien syynä pankki on pitänyt sitä, ettei A:n aikomuksenakaan ole ollut maksuohjelman noudattaminen. A taas on väittänyt, ettei hän ole edellä selostetuista hyväksyttävistä syistä kyennyt noudattamaan maksuohjelmaa.

Maksukykyyn alenemiseen vaikuttavia tekijöitä on A:n väitteen mukaan ollut se, ettei hänen silloinen puolisonsa ole osallistunut perheen yhteisiin menoihin. Tämän on esitetty johtuneen puolison alkoholisoitumisesta, mutta jatkuneen vuonna 1997 tapahtuneen raitistumisen jälkeenkin. Korkein oikeus toteaa, että viimeinen muutettu maksuohjelma on vahvistettu 3.7.1997 eikä kysymys tältä osin ole sellaisesta velallisen maksukykyssä tai olosuhteissa tapahtuneesta muutoksesta, jonka johdosta A:n maksuohjelmaa voitaisiin muuttaa. Tämän arvioinnin kannalta ei ole merkitystä myöskään sillä, että A:n puoliso on sittemmin 1.6.1999 muuttanut pois yhteisestä kodista.

A on saanut perintöosuuden tililleen 8.1.1998. Viimeisessä kesällä 1997 vahvistetussa maksuohjelmassa A oli jo velvoitettu tilittämään se velkojilleen. Hän on kuitenkin lyhyen ajan kuluessa heti vuoden 1998 alussa käyttänyt sen osaksi tyttärensä perheen auttamiseen ja osaksi poikansa yrityksen tarpeisiin. A ei ole pyytänyt menettelynsä velkojien suostumusta etukäteen eikä hän ole myöhemminkään ottanut yhteyttä selittääkseen maksuohjelman laiminlyöntiä. Näistä seikoista on pääteltävissä, ettei hän tältä osin ole edes aikonut noudattaa maksuohjelmaa. Tyttären perheen toimeentulo ja muut tarpeet eivät myöskään ole sellaisia kustannuksia, jotka voitaisiin ottaa huomioon A:n maksuohjelmassa hänen maksukykyään alentavina tekijöinä, eikä niiden perusteella siten voida katsoa A:n olosuhteidenkaan muuttuneen. Pojan yrityksen tukemista A on selittänyt tarkoituksella työllistyä itse yrityksessä ja parantaa näin omaa taloudellista asemaansa toimien siten velkajärjestelylainkin edellyttämällä tavalla. Nämä suunnitelmat eivät ole toteutuneet myöhemminkään. A on edelleen laiminlyönyt heinäkuusta 1998 alkaen pankille maksuohjelman mukaan kuuluvat suoritukset. Maksuohjelman laiminlyöminen on siten ollut jatkuvaa, kuten käräjäoikeuskin on todennut.

Myös A itse on myöntänyt laiminlyönnit. Maksuohjelman muuttamista sellaisten muuttuneiden olosuhteiden perusteella, joihin A nyt on viitannut, ei kuitenkaan ole haettu silloin, kun olosuhteet ovat hänen nyt jälkikäteen tekemänsä ilmoituksen mukaan muuttuneet, vaan vasta velkajärjestelyn raukeamista koskevan hakemuksen vireilletulon jälkeen. A on ilmoittanut yrittäneensä selvittää sekä pankista että perintötoimistosta, oliko hän mahdollisesti maksanut elokuussa 1998 pankille maksettavaksi kuuluvan suorituksen. Maksuohjelman laiminlyönti on kuitenkin jo tuolloin jatkunut pitkään ja jatkunut edelleen sen

jälkeen. A ei myöskään ole edes väittänyt ottaneensa yhteyttä velkoihin selvittääkseen laiminlyöntiään perintöosuuden osalta, vaikka sitäkin oli nimenomaisesti tiedusteltu A:lle elo- ja syyskuussa 1998 lähetetyissä kirjeissä, joissa oli myös ilmoitettu yhteyshenkilön puhelinnumero. Korkein oikeus katsoo kärjäoikeuden toteamin tavoin, että vaikka laiminlyönnejä maksuohjelman noudattamisessa voidaan sallia inhimillisistä syistä ja velallisen elämäntilanne huomioon ottaen, A:n menettely kokonaisuutena arvioiden osoittaa pitkäaikaisuudessaan hänessä sellaista piittaamattomuutta velkojien oikeuksista, että näitä laiminlyönneille esitettyjä syitä ei voida pitää hyväksyttävänä.

A on vedonnut vielä masennukseensa, josta on esitetty lääketieteellistä selvitystä jo kärjäoikeudelle ja vielä yksi lääkärinlausunto Korkeimmalle oikeudelle. Selvityksestä ilmenee, että A:lla on vuonna 1994 todettu vaikea-asteinen masennus ja että hän on masennuksen johdosta jäänyt pysyvästi työkyvyttömyyseläkkeelle 8.11.1996. Seuraava selvityksestä ilmenevä lääkärinvastaanotolla käynti tuon ajankohdan jälkeen on tapahtunut 2.2.1999, jolloin A on todettu depressiiviseksi. Käynnin ja ennen eläkkeelle jäämistä tehtyjen havaintojen perusteella annettun, 1.3.1999 päivätyn lääkärinlausunnon mukaan masennus on saattanut alentaa potilaan kykyä huolehtia asioistaan edellisten kahden vuoden aikana. Sama lausunnonantaja on viimeisessä, vastaanotolla 24.1.2000 tapahtuneeseen käyntiin perustuvassa, 9.2.2000 päivätystä lausunnossa katsonut olevan syytä olettaa, että A:n masennussairaus on merkittävästi alentanut hänen kykyään huolehtia asioistaan vuosina 1995 - 1998.

Selvityksestä ei ilmene, että A olisi kääntynyt lääkärin puoleen masennuksen vuoksi vuonna 1996 tapahtuneen eläkkeelle jäämisensä ja 2.2.1999 välisenä aikana, jolta ajalta siten puuttuu välittömiin havaintoihin perustuva lääketieteellinen selvitys. Viimeiset lausunnot perustuvatkin potilaskorttiin kirjattuihin tietoihin ajalta ennen A:n eläkkeelle jäämistä sekä sellaisiin vastaanotolla käynteihin, jotka ovat tapahtuneet vasta velkajärjestelyn raukeamista koskevan hakemuksen ollessa jo vireillä kärjäoikeudessa. Lausunnoissa ei kuitenkaan arvioida tämän velkajärjestelyn raukeamista koskevan hakemusasian vireilläolon merkitystä A:n masennuksen aiheuttajana. Korkein oikeus katsoo, että lääkärinlausuntojen perusteella, vaikkakin niissä pidetään masennuksen vaikutusta mahdollisena, ei voida katsoa näytetyksi sellaista masennusta, jota voitaisiin pitää hyväksyttävänä syynä nyt kysymyksessä oleville laiminlyönneille. A:n omalle käsitykselle tai hänen tyttärensä kuvaukselle ei voida antaa suurempaa merkitystä masennuksen vaikutusta arvioitaessa eikä heidän kuulemisensa sen vuoksi ole tarpeen. Kokonaisarvioinnissa on merkitystä sillä, että laiminlyönnit ovat jatkuneet pitkään, mutta myös sillä, että A, jonka velkajärjestelyn raukeamista on vaadittu aikaisemminkin ja jonka maksuohjelmaa on aikaisemmin hänen omasta hakemuksestaan muutettu kahdesti, viimeksi kesällä 1997, on ollut tietoinen velkajärjestelylain mukaisesta järjestelmästä ja lain antamista mahdollisuuksista.

Edellä esitetyn perusteella Korkein oikeus katsoo, että A on olennaisesti laiminlyönyt maksuohjelman noudattamisen ja ettei siihen ole ollut hyväksyttävää syytä. Niiden seikkojen perusteella, joita A:n valituksen mukaan on ollut tarkoitus selvittää pääkäsittelyssä, ei ole edellytyksiä päätyä toiseen lopputulokseen eikä niiden selvittämisellä siten ole asian ratkaisemisen kannalta merkitystä. Pääkäsittelyn toimittaminen hovioikeudessa on näin ollen ollut oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 14 §:n 2 momentissa 6 kohdassa tarkoitetulla tavalla selvästi tarpeetonta. Suullisen käsittelyn toimittaminen Korkeimmassa oikeudessa on niin ikään tarpeetonta.

Näillä perusteilla asia on ratkaistu päätöslauselmasta ilmenevällä tavalla.

8.2.5.2 Päätöslauselma

Hovioikeuden päätöksen lopputulosta ei muuteta.

Asian ovat ratkaisseet oikeusneuvokset Anja Tulenheimo-Takki, Mikko Tulokas, Kati Hidén, Liisa Mansikkamäki ja Pasi Aarnio. Esittelijä Pasi Kumpula (mietintö).

8.2.5.3 Esittelijän mietintö

Määräaikainen oikeussihteeri Kumpula: Korkein oikeus lausunee perusteluinaan seuraavaa:

Korkeimmassa oikeudessa on ensisijaisesti kysymys siitä, onko asia voitu hovioikeudessa ratkaista ilman pääkäsittelyä, vaikka A oli valituksessaan hovioikeudelle vaatinut sen toimittamista.

Velkajärjestelyasian käsittelyyn tuomioistuimessa sovelletaan yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 49 §:n mukaan hakemusasioiden käsittelyä koskevia säännöksiä. Oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 14 §:n 3 momentin mukaan pykälän 1 momentissa sekä 2 momentin 1 ja 3 - 6 kohdissa säädettyä sovelletaan soveltuvin osin myös hakemusasiassa tehtyä valitusta käsiteltäessä. Pykälän 1 momentin mukaan **hovioikeudessa on toimitettava pääkäsittely, jos riita-asiassa asianosainen taikka rikosasiassa vastaaja tai asianomistaja on sitä vaatinut.** Pykälän 2 momentissa on lueteltu ne tilanteet, joissa pääkäsittelyä ei vaatimuksesta huolimatta tarvitse toimittaa.

Valitusasian käsittelystä hovioikeudessa 1.5.1998 voimaan tulleen uudistuksen peruslähtökohta on alioikeudessa tapahtuneen oikeudenkäynnin uusiminen hovioikeudessa asianosaisen sitä vaatiessa.

Pääsäännöstä on lupa poiketa vain rajatuilla perusteilla, jotka on tyhjentävästi lueteltu mainitussa 2 momentissa. Nämä arviointiperusteet on syytä pitää erillään 26 luvun 15 §:stä, jossa säädetään hovioikeuden velvollisuudesta toimittaa pääkäsittely viran puolesta. Asianosaisen vaatimuksesta hovioikeuden on järjestettävä pääkäsittely sellaisissakin tilanteissa, joissa ei ole kysymys 15 §:n tarkoittamalla tavalla esimerkiksi suullisen todistelun uskottavuudesta. Tämä koskee myös hakemusasioita, joissa hovioikeudella ei ole riita- tai rikosasioita väljempää perusteita jättää asianosaisen vaatimaa pääkäsittelyä toimittamatta.

Asianosaisen vaatimuksesta **toimitettavaa pääkäsittelyä koskeva säännös otettiin lakiin ennen muuta Euroopan ihmisoikeussopimuksesta johtuvista syistä.** Eduskunnan perustuslakivaliokunta on mainitun sopimuksen voimaansaattamisen yhteydessä korostanut ihmisoikeudet huomioon ottavan lain tulkinnan merkitystä kansallisia lakeja sovellettaessa. Harkittaessa asianosaisen **pääkäsittelypyynnön torjumista on siten perusteltua kiinnittää huomiota myös ihmisoikeussopimukseen ja sitä koskeviin Euroopan neuvoston ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisuihin.**

Tässä asiassa muutoksenhakutilanne hovioikeudessa on jo lähtökohtaisesti sulkenut pois 2 momentin muiden kohtien kuin 4 ja 6 soveltumisen. **Pääkäsittelyn evääminen on siten ollut perusteltua vain, jos A:n valitus on ollut selvästi perusteeton tai pääkäsittelyn toimittaminen on ollut muusta syystä selvästi tarpeetonta.**

Mainitussa 4 kohdassa käytetty sanonta "selvästi perusteeton" sisältyy useisiin oikeudenkäymiskaaren säännöksiin. Ilmaisulla tarkoitetaan sellaisia vaatimuksen perusteita, jotka ovat oikeudellisesti vaikutuksettomia, tai joita voidaan pitää totuudenvastaisina taikka mahdottomina ilman jutussa esitettävää todistelua. Tässä asiassa **A on vastustaessaan raukeamisvaatimusta väittänyt laiminlyöntien johtuneen hyväksyttävistä syistä.** A on selittänyt maksuvarasta tehtävien suoritusten laiminlyöntiä maksukykynsä alenemisella. Perintövaroista tehtävien suoritusten laiminlyöntiä A on selittänyt muun muassa sillä, että hän ei ollut kyennyt noudattamaan maksuohjelmaa jo pidempään jatkuneen vakavan masennustilansa sekä siihen liittyen hänen läheispiirissä juuri perintövarojen saamisen aikaan sattuneiden ja hänen harkintakykyään edelleen heikentäneiden tapahtumien vuoksi. Yleisessä tiedossa ei ole, että nämä perusteet olisivat epätosia. Toteennäytettyinä vedotuilla perusteilla olisi yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 42 §:n 3 momentin mukaan ainakin saattanut olla merkitystä asian ratkaisemiselle. **A:n valitus hovioikeudelle ei siten ole ollut oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 14 §:n 4 kohdassa tarkoitetulla tavalla selvästi perusteeton.**

Oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 14 §:n 2 momentin 6 kohta ei sisällynyt lakia koskeneeseen hallituksen esitykseen, vaan se otettiin lakiin eduskunnan lakivaliokunnan ehdotuksesta. Lakivaliokunta totesi mietinnössään, että asianosaisen niin vaatiessa selvä lähtökohta on, että hovioikeuden on järjestettävä pääkäsittely. Valiokunta piti kuitenkin tarpeellisena, että pääkäsittelypyyntö voidaan torjua asiassa, jossa on kysymys vain riidattomien tai asiakirjatodisteista aukottomasti ilmenevien tosiseikkojen oikeudellisesta arvioimisesta.

Poikkeuksia pääkäsittelyn toimittamisvelvollisuudesta on Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisujenkin valossa syytä tulkita suppeasti. Erityisesti tämä koskee asianosaisen itsensä kuulemista hovioikeudessa. Esimerkkinä ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännöstä voidaan mainita tapaukset Botten v. Norja (tuomio 19.2.1996,) ja Helmers v. Ruotsi (tuomio 29.10.1991), joissa ihmisoikeustuomioistuin on kiinnittänyt huomiota siihen, onko juttu laadultaan sellainen, että asianosaisen henkilökohtaisella kuulemisella saattaisi olla merkitystä siinä. **Keskeinen merkitys on annettu myös sille, kuinka merkittävä asiassa tehtävä ratkaisu on asianosaiselle.**

A:n laiminlyönnit ovat hovioikeusvaiheessa olleet riidattomia. Laiminlyöntien syynä pankki on pitänyt sitä, ettei A:n aikomuksenakaan ole ollut maksuohjelman noudattaminen. A taas on väittänyt, ettei hän ole edellä selostetuista syistä kyennyt noudattamaan maksuohjelmaa. **Kysymys ei siten ole ollut tunnettujen tosiseikkojen oikeudellisesta merkityksestä, vaan siitä mihin tosiseikkoihin ratkaisu on perustettava.** A on väittänyt maksukykynsä alentuneen sen vuoksi, ettei hänen silloinen puolisonsa osallistunut perheen yhteisiin asumismenoihin maksuohjelmassa edellytetyin tavoin. **Pelkästään suullisen todistelun varaan on jäänyt, oliko A maksanut menot väittämiensä tavoin yksin. Valituksessa hovioikeudelle on ilmoitettu, että A:ta ja todistajaa aiotaan kuulla muun ohessa tämän kysymyksen selvittämiseksi.**

Perintövaroista tehtävien suoritusten laiminlyönnin syinä A on tuonut esiin käyttötarkoitusten hyväksyttävyyden sekä olosuhteista johtuneen kyvyttömyytensä noudattaa maksuohjelmaa. **Suullisen todistelun varaan on jäänyt jo se, mihin noin puolet varoista on käytetty.** Edelleen kaikki olennainen todistelu alkuvuoden 1998 olosuhteista A:n saadessa varat käyttöön on esitetty suullisesti kärjäoikeudessa. Myös näiden olosuhteiden vaikutukset A:han ja erityisesti hänen masennussairautensa sekä toimintakykyynsä ovat jääneet suullisen todistelun varaan.

Lääkärintilauksentoihin sisältyvät arviot olosuhteiden huomattavasta vaikutuksesta A:n toimintakykyyn

perustuvat yhtäältä A:n itsensä kertomaan ja toisaalta yleisiin lääketieteellisiin kokemussääntöihin. Nämä lausunnot tarjoavat vain varsin ohuen perustan laiminlyöntien syyn arvioimiselle. Valituksessa hovioikeudelle on väitetty, että kärjäoikeus on arvioinut olosuhteet ja niiden vaikutukset väärin. Edelleen valituksessa on ilmoitettu, että A:ta ja todistajaa aiotaan kuulla muun ohessa tämän kysymyksen selvittämiseksi.

Hovioikeudessa ei ole ollut kysymys riidattomien tai asiakirjatodisteista ilmenevien tosiseikkojen oikeudellisesta arvioimisesta. Kysymys laiminlyöntien syystä on päin vastoin tullut ratkaista keskeisiltä osiltaan yksinomaan suullisen todistelun perusteella. Myös edellä mainitut ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännöstä ilmenevät perusteet soveltuvat sellaisenaan tähän asiaan.

Hovioikeudella ei ole ollut oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 14 §:n 2 momentissa mainittuja perusteita torjua A:n vaatimusta pääkäsittelyn toimittamisesta. **Hovioikeuden päätös kumottaneen ja asia palautettaneen hovioikeuteen uudelleen käsiteltäväksi.**

8.2.6 Ratkaisun puntarointia

KKO:n päätöstä on prosessioikeuden professori Antti Jokela kritisoinut Lakimies Eihden numerossa 1/2002 ja todennut muun muassa seuraavaa (lyhennelmä):

Tapauksen taustaa

Tapauksessa on kysymys siitä, oliko hovioikeus menetellyt oikein, kun se ei ollut toimittanut valittajan vaatimaa pääkäsittelyä tämän velkajärjestelyyn sisältyneen maksuohjelman raukeamista koskevassa asiassa.

Tähänastisessa oikeuskäytännössä korkein oikeus on tietääkseni kaikissa tapauksissa, joissa valituslupa pääkäsittelyn toimittamista koskevassa asiassa on myönnetty, määrännyt pääkäsittelyn toimitettavaksi ja palauttanut jutun sitä varten hovioikeuteen.

Yleisesti ottaen kirjallisuudessa on painotettu asianosaisen oikeutta pääkäsittelyyn vahvana pääsääntönä ja asianosaisen vaatiman pääkäsittelyn toimittamatta jättämistä vastaavasti rajoitettuna poikkeuksena pääsäännöstä.

Asia käsittelystä ja oikeudenkäyntiaineistosta

Hovioikeuden aineistoon oli liittynyt kolme kärjäoikeuden nauhaa, joista korkeimpaan oikeuteen toimitettuihin asiakirjoihin oli merkitty +Ei KKO:een+ Asiakirjoista ei ilmennyt, onko hovioikeus kuunnellut näitä nauhoja. Nauhoitteita ei ollut purettu tai ainakaan asiakirjoissa ei ollut niistä kirjallista toisintoa. Näyttää siis siltä, että todistelutarkoituksessa annetut kertomukset olivat muutoksenhakuvaiheessa jääneet käyttämättä ilman, että puutetta olisi korvattu uudella kuulemisella.

Valituskirjelmässään A kertoi selvittäneensä suullisesti kärjäoikeudelle tapahtumia, tilanteita ja perusteluja menettelylleen. A katsoi kuitenkin, että kärjäoikeudessa hänet ymmärrettiin väärin+ ja että hänen suullisesti esittämiään lausumia jätettiin huomioimatta. A:n oman käsityksen mukaan kärjäoikeus ei ollut arvioinut oikein suullisesti esitettyä näyttöä. Sen vuoksi A olisi halunnut selvittää asiaansa uudelleen hovioikeuden pääkäsittelyssä.

Ratkaisun arviointia

Hovioikeus oli OK 26:14.2:n 6 kohdan nojalla hylännyt A:n pyynnön suullisen käsittelyn järjestämisestä selvästi tarpeettomana, koska asian ratkaiseminen ei riippunut kärjäoikeudessa vastaanotetun suullisen todistelun uskottavuudesta. Tältä osin voidaan todeta, että hovioikeus on yhdistänyt OK 26 luvun 14 ja 15 §:t tavalla, joka ei vastaa lain tarkoitusta. Asianosaisen vaaliman pääkäsittelyn toimittamista ei selvästikään ole tarkoiteltu hylättäväksi aina silloin, kun kysymys ei ole todistelun uskottavuudesta, vaan asianosaisen oikeuden haluamaansa pääkäsittelyyn tulee ulottua uskottavuustilanteita laajemmalle. Muutoinhan koko OK 26:14:n säännöksellä ei olisi mitään merkitystä, vaan se voitaisiin poistaa tarpeettomana laista, KKO:n ratkaisun perustelut ovat juridisesti hyvin muotoiltuja. Kun A:n tarjoamalla selvityksellä ei katsottu olevan merkitystä, hänen vaatimaansa pääkäsittelyä voitiin pitää selvästi tarpeettomana. Samasta syystä asiassa ei myöskään olisi ollut kysymys todistelun uskottavuudesta, joka olisi velvoittanut pääkäsittelyn toimittamiseen.

Tapauksen pohjalta on esiteltävissä kysymys tai epäilyjä siitä, oliko päätelmä A:n tarjoaman selvityksen merkityksettömyydestä oikea sekä meneteltiinkö asiassa tältä osin voimassa olevan lain ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin edellyttämällä tavalla. Kysymys kuuluu: Saiko A oikeutta hänelle merkittävässä asiassa?

Hyvän vertailukohdan KKO:n ratkaisulle tarjoaa esittelijän mietintö. Siinä viitataan ensinnäkin lain esitöihin ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käytäntöön, joiden valossa poikkeuksia pääkäsittelyn toimittamisvelvollisuudesta on syytä tulkita suppeasti erityisesti asianosaisen itsensä kuulemisen osalta. Toiseksi mietinnössä todetaan, että jutussa oli jäänyt useita A:n laiminlyöntien syyn arviointiin vaikuttavia seikkoja pelkästään suullisen todistelun varaan. Kun A oli valituksessaan väittänyt käräjäoikeuden arvioineen nämä olosuhteet ja niiden vaikutukset väärin, hovioikeuden ei mietinnön mukaan olisi tullut torjua A:n vaatimusta pääkäsittelyn toimittamisesta.

Esittelijän mietintökin on hyvin perusteltu. Jos korkein oikeus olisi yksimielisesti hyväksynyt esittelijän ehdotuksen, kommentaattoritkin olisivat kenties päässeet helpommalla ylistämällä KKO:n johdonmukaista linjaa.

ō hovioikeuden menettelyä ja samalla KKO:n ratkaisua voidaan arvostella hyvän oikeudenhoidon kannalta. A:n ja hänen tyttärensä kotipaikka oli N, joten pääkäsittely jutussa olisi voitu vaivalta toimittaa hovioikeuspaikkakunnalla. A oli itsensä lisäksi halunnut kuultavaksi vain yhden todistajan, jolloin hyvin suunniteltu ja toimitettu pääkäsittely ei välttämättä olisi kestänyt sen kauempaa kuin jutun esittelykään. Kun kysymystä A:n vaatiman pääkäsittelyn toimittamisvelvollisuudesta voidaan pitää tulkinnanvaraisena, olisi pääkäsittely hänelle elintärkeässä ja merkittävässä asiassa tullut mieluummin toimittaa kuin jättää toimittamatta. Joka tapauksessa pääkäsittely olisi tarjonnut esittelyä paremman pohjan asian ratkaisemiselle ja A olisi ehkä tuntenut saaneensa oikeudenmukaisemman oikeudenkäynnin asiassaan.

2. KKO:n päätöksen ajallinen yhteys A:n pankkiin kohdistamiin vaatimuksiin

A oli noin kuukautta ennen KKO:n päätöksen antamispäivää ryhtynyt vaatimaan Merita Pankki Oyj:lta omaa luottosuhdettaan koskevia asiakirjoja nähtäväkseen alkuperäisinä. Ennen tämän vaatimuksensa esittämistä pankille A oli soittanut KKO:n esittelijä Pasi Kumpulalle, joka oli käsityksensä ilmoittanut, että asian käsittelyyn osallistuvista viidestä (5) oikeusneuvoksesta neljä (4) on jo ilmoittanut kannattavansa A:lle suosiollisen ratkaisun antamista sellaisena, kuin esittelijä on sen mietintönsä kirjannut.

A oli sopinut pankin kanssa siitä, että neuvottelut asiakirjoista käydään 3.11.2001. KKO antoi päätöksensä 2.11.2001 täysin yllättäen A:lle kielteisenä ja vieläpä sellaisena, että siinä purettiin koko useita vuosia jatkunut velkajärjestely, vaikka A oli hovioikeuden päätöstä koskevassa valituksessaan pyytänyt vain sitä, että hovioikeus järjestää hänen ja todistajana olevan tyttärensä suullisen kuulemisen.

KKO:n päätös oli Merita Pankki Oyj:n vaatimuksen mukainen.

KKO:n päätöksen yllätyksellisyys ja sen ajallinen yhteys siihen, kun A:n ryhtyi vaatimaan selvityksiä luottosuhdettaan koskevista mahdollisista Merita pankki Oyj:n ja sen edeltäjän Suomen Yhdyspankin tekemistä vääryyksistä ja jopa rikoksista, antavat aiheen liittää nämä tapahtumat yhteen siten, että KKO:n antama päätös liittyykin A:n käynnistämään prosessiin pankkia vastaan.²⁷⁹

8.3 Onko valtiolla budjetin ulkopuolisia rahastoja

Koko pankkikriisi ja EY / EU liittymisprosessi ovat niin moraalisesti kuin juridisesti täysin kelvottomia asioita. Salailu, vehkeily ja laittomuuksien määrä on mittaamaton. Tästä himosta saavuttaa tietyt asiat jää selkeä näkemys, että toteutusta haluavilla maan johtoon sekä poliittiseen eliittiin kuuluvilla oli jokin oma motiivinsa toimilleen. Maansa ja kansansa palveleminen ei ole voinut tyydyttää näitten noin 5000 . 6000 henkilön omaatuntoa. Siihen on tarvittu rutosti voidetta, joka tässä tapauksessa ei ole ollut vettä.

Mediassa esiteltiin taannoin juttu, jossa tietty taho oli tutkinut nk. salaisia numerotilejä. Haastateltava henkilö kertoi, että siellä oli myös Suomalaisten nimiä, muttei paljastanut ketä. Onko tällä tiedolla ja epäilyillä rahalla voitelemisesta päätöksien tai toivotun käyttäytymisen saavuttamiseksi yhteyksiä? Suomen sanotaan olevan vähiten korruptoitunut maa. Tämä väite on silkkaa puppua. Suomi on maailman turvallisin maa eliitin suojelussa?

²⁷⁹ Seppo Anttila kohdat 8.1 – 8.2.6

8.3.1 Suomen valtion budjetti E noin 5 E 7 mrd. euron reikä

Suomessa ei ole enää varaa kustantaa väestölleen palveluja. Hyvinvointi valtion olemassaolo on uhattuna. Köyhät, vanhukset, vammaiset, lapset, sairaatö lista on niin pitkä, ettei sitä kannata edes jatkaa. kenellekään ei enää riitä rahaa.

Mielestäni kohtuullisempi kysymys on se, että minne nämä kaikki valtion ja kuntien kymmenet miljardit eurot kohdistuvat . euro eurolta. Onko Suomen valtiolla esimerkiksi pankkikriisin ajalta sellaisia vastuita, joita ei haluta näyttää? Aiheuttiko arvopaperistaminen taseitten ulkopuolisen menoerän kokoluokaltaa joitakin satoja miljardeja markkoja? Tämä nimittäin selittäisi kaiken.

Sairaanhoitoon ei ole enää varoja. Väite on hämmästyttävä Stakesin tekemien tutkimusten valossa. Kulut ovat nyt samaa luokkaa kuin 1990 luvun alussa. taloutemme on ollut erittäin myönteinen niin verotulojen kuin muitten mittareitten valossa. Mihin siis rahat valuvat.

Tämän kaiken selittäisi se, että valtio joutuu keräämään vuosittain korkoihin ja lyhennyksiin yhteensä noin 5 . 7 mrd. euroa. Tätä ei vaan haluta kertoa kansalaisille. Tämä summa on siis yli tämän noin 380 mrd. markan valtionvelan, joka on ilmoitettu.

8.3.2 EU vuotaa kuin seula E rikollisten rahoitus järjestelmä

Suomalaisten ja muitten EU maitten veronmaksajien varat valuvat koko ajan teille tietämättömille. Aiemmin mediassa kerrottiin, että Sisiliaan on valunut kymmeniä mrd. euroja tukena infrastruktuurin kehittämiseen. Moottoritiet yms. Investoinnit on siis rakennettu EU:n veronmaksajien varoilla. Metriäkään valmista tietä ei löytynyt.

TV Nelonen esitti 30.9.2003 4D dokumenttina mafia taisteluista Napolin läheltä²⁸⁰. Ohjelmassa kerrottiin kuinka maanjäristyksen aiheuttamien tuhojen korjaamiseksi EU maksoi miljardeja töitten suorittamiseksi. Kaikki talot ovat korjaamatta. Lehdistö on kertonut kuinka EU . komission huijausepäilyt ovat laajentuneet tilastoyksiköstä, Eurostatista myös julkaisuyksikköön²⁸¹.

Mikä on alun perin ollut koko EU prosessin idea? Kuka on EURO valuutan todellinen omistaja ja korkojen saaja? Miksi rahojen väärinkäyttöihin ei puututa? Onko EU alunperinkin ollut suunnitelma rahojen anastamisesta. Saksa näyttäisi olevan seuraavana vuorossa.

8.3.3 Saksan ryöstö käynnissä E Suomen mallia sovelletaan

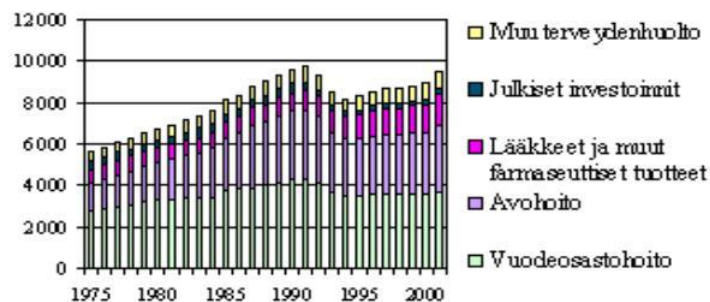
Julkisuudessa on paljon kerrottu Saksan pankkien luottolamasta. Termi kuulostaa Suomessakin melko tutulta. Aiemmin tässä esityksessä olemme kyenneet kumoamaan kyseisen väitteen. Pankit kykenivät luotottamaan kiihtyvällä tahdilla koko 1990 luvun. Kyse on ollut ainoastaan valikoivasta luototuksesta eli paskat rattailta projektistaq

²⁸⁰ TV Nelonen 4D, klo 22.05

²⁸¹ Aamulehti 19.09.2003

Terveystenhoitomenot

Terveystenhoitomenot vuosina 1975-2001 vuoden 2001 hinnoin, milj. €

Lähde: Stakes

☞ Suurpankeista Commerzbank teki viime vuonna ensimmäisen kerran 133-vuotisen historiansa aikana tappiota koko vuoden ajan. Muutkin pankit kirjasivat jättimäiset luottotappiot. Pankkien osakekurssit ovat romahtaneet. Työntekijöitä suurpankit ovat potkineet pois runsaat 30 000.²⁸² ☞

☞ Eivät pankit ole kriisissä siinä mielessä, että ne tarvitsisivat pääomatukea julkiselta vallalta. Alalla tuskin tulee konkurseja, **omistajat pelastavat omansa tavalla tai toisella.**²⁸³ ☞

Asiantuntijat näyttävät väittävän, että ☞ Saksan pankkiala on surkeassa jamassa, sodanjälkeisen historian pahimmassa kriisissä.²⁸⁴ ☞

Suomessa Suomen säästöpankin pilkkomista perusteltiin ylikapasiteetti väitteellä. ☞ Suurpankit ovat vain osa Saksan pankkialan kiperää tilannetta. Alaa vaivaa ylikapasiteetti. Saksalaisten talletuksista 15 prosenttia on Deutsche Bankin kaltaisten jättiläisten tileillä. Loput ovat osuus- ja säästöpankeissa, joilla on maanlaajuiset isot verkostot. Säästöpankkien keskuspankit, Landesbankit, taas ovat Saksan pienten ja keskisuurten yritysten suurimpia luottottajia. Ne ovat liittovaltioiden omistuksessa ja voivat toimia tehottomasti, koska nauttivat julkista tukea. Osavaltioiden omistamien pankkien julkinen takaus päättyy vuonna 2005. Se jälkeen Landesbankit joutuvat hankkimaan rahoitusta markkinoilta samoilla pelisäännöillä kuin yksityiset kilpailijansa.²⁸⁵ ☞ Miksi Suomessa ei taattu säästöpankkeja aina vuoteen 2005 asti ja annettu näin 15 vuotta yrittäjille lisää aikaa järjestellä liiketoimiaan?

Suomessa perustettiin nk. roskapankki eli Arsenal Oy hoitamaan siirrettäviä luottomääriä. Mitä tehdään Saksassa? ☞ Liittokanslerin ja pankkiirien helmikuinen kokous taas poiki yhteisen luottolaitoksen Neue Bankille, viidelle suurimmalle pankille ja valtion erityisrahoituslaitokselle Kreditanstalt für Wiederaufbau. Laitos aloittanee toimintansa tämän vuoden lopulla. Pankit siirtävät sinne lainasaamisiaan keventääkseen oman pääoman taakkaa ja saadakseen tilaa uusien lainojen myöntämiseen. Uusi pankki niputtaa saamia ja myy niitä eteenpäin institutionaalisille sijoittajille. Kyse ei ole kuitenkaan roskapankista: Neue Bankiin siirrettävät lainasaamiset eivät saa olla ongelmaluottoja.²⁸⁶ ☞

☞ Saksan pankkien taseiden puhdistus on avaamassa ulkomaisille kilpailijoille houkuttelevat markkinat. Asiantuntijoiden mukaan saksalaispankit myyvät riskilainojaan lähivuosina 10 - 20 miljardin euron vuosivauhtia. Toistaiseksi Saksan pankit ovat keskittyneet myymään ulkomaisia lainoja maista, joilla ei enää nähdä suurta strategista merkitystä. Jatkossa lainasalkkujen keventämisessä siirrytään kotimaisten, lähinnä keskisuurten yritysten lainojen myyntiin. Saksassa ei ole kyse pelkästään vararikkoon ajautuneiden yritysten niin sanotuista roskalainoista, joiden osuus kaupattavista lainoista on noin kolmannes. Kaksi kolmannesta on yrityksiä, joita pankit eivät enää laske ☞ dinasiakkaikseen ☞ ja joiden rahoituksesta halutaan luopua. Yksi ongelmallisimmista aloista pankkien kannalta on kiinteistörahoitus.²⁸⁷ ☞

Oheinen lainaus kahdesta lehdestä antaa kummallisen tutun kuvan meille suomalaisille. Ei siis ihme jos eräs tutkimuslaitoksen henkilö kertoo HS:n artikkelissa, että yrittäjiä soitteli meille päivätolkulla ja kertoi kokemuksistaan pankkien kanssa. Näinhän tapahtui Suomessa 1990 luvun alussa.

8.4 Vierailu HO:n presidentti Arposen luona. E hän päättää jo lainsäädännöstäkin

Muistio käynnistä Itä-Suomen hovioikeudessa 13.08.2003

Osallistujat:

- hovioikeuden presidentti **Markku Arponen** (MA)
- noin 20 oikeuslaitoksen toimintaan tyytymätöntä kansalaista Kuopiosta, Pieksämäeltä, Jyväskylästä ja Helsingistä

²⁸² Helsingin Sanomat 28.06.2003

²⁸³ Helsingin Sanomat 28.06.2003

²⁸⁴ Helsingin Sanomat 28.06.2003

²⁸⁵ Helsingin Sanomat 28.06.2003

²⁸⁶ Helsingin Sanomat 28.06.2003

²⁸⁷ Kauppalehti 29.9.2003

MA ilmoitti alkupuheenvuorossaan, että vieraat tulevat pettymään tähän käyntiin . **Î TULEN TUOTTAMAAN TEILLE PETTYMYKSENÎ** . Näin siksi, että hän ei voi ottaa kantaa yksityisten ihmisten yksittäisiin asioihin, ja että päätökset on tehty ja vieraiden täytyy tyytyä kohtaloonsa. Hän ei voi myöskään antaa neuvoja, koska hän on systeemin miehiä ja siten puolustaa systeemiä.

Esitettiin kysymys siitä kuka on oikea velkoja esim. SYP1/SYP2 tapauksessa. MA oletti, että on kyseessä fuusio, ja oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät seuraajalle. SSP:n esimerkistä MA kielsi olevansa tietoinen SSP-sopimuksesta, ja sanoi yleisesti, että tuomari tekee päätökset olemassa olevien näyttöjen perusteella.

Miksi velkojapankin ei tarvitse esittää Y-tunnusta, josta selviäisi, kuka velkoja on, ja miksi yleensäkin pankin esittämiä näyttöjä ja asiakirjoja pidetään aina oikeina. MA: pankki esittää käräjäoikeudelle velkaluettelon, josta selviävät kaikki tarpeelliset asiat, ja istuva tuomari tekee päätökset olemassa olevien asiakirjojen perusteella. Omasta käytännöstään MA sanoi tehneensä päätöksiä sekä pankin puolesta että sitä vastaan.

Kun ennen sopimusoikeuslakiin perustuen vaadittiin asiakkaan suostumus lainojen ja takausten siirtoon, miksei nyt? MA sanoi, ettei hän tiedä asiasta, mutta yleisellä tasolla MA:n mielestä saatavia saa myydä vapaasti kenelle tahansa.

Kun **kysyttiin, miksei pankin tarvitse esittää velkakirjoja hakiessaan velkomustuomiota,** MA vastasi, että yksipuoliset tuomiot perustuvat on vastaajan passiivisuuteen.

Kun **kysyttiin pankeissa tehdyistä vääryyksistä asiakasta vastaan,** MA vastasi, ettei ole niin yksinkertaista, mitä tapahtui pankkien tiskeillä, sitä on jälkikäteen vaikea selvittää. Siihen olisiko pankin pitänyt joustaa, tuomari ei voi olla mitään mieltä, vaan pankki luonnollisesti eräännyttää velat. Kieltämättä pankeilta hyväksyttiin liian kova linja.

Kysyttäessä **oikeusistuimissa tehdyistä virheistä ja vääryyksistä,** MA:n mukaan I-S HO:ssa käsitellään yli 1000 asiaa vuodessa, ja jos kaikki asiat olisivat väärin käsitelty, täällähän olisi nyt yli 1000 henkilöä. Yleensäkin pitää puolustautua, jos kokee kärsineensä oikeusmurhan.

Kun kysyttiin, **eikö oikeusistuimella ole velvollisuus tehdä itseoikaisu väärän tuomion tapahtuessa,** vastasi MA, että tuomioistuin ei pyydä papereita, vaan asiat käsitellään sen mukaan mitä asiakirjoja sinne on toimitettu. Kysymykseen siitä, ettei HO perustele päätöksiään, vastasi MA, ettei HO:n tarvitse antaa perusteluja, jos päätös ei poikkea alioikeuden päätöksestä.

Kuka tekee näytön arvion, vaikkei pankki ole toimittanut tarvittavia papereita? MA: Tuomioistuin ei pyydä papereita, vaan käsittelee asian niiden papereiden perusteella, mitä sinne on toimitettu. Näytön arvion tekee tuomari. Jos tuomarille esitetään väärää papereita, mistä tuomari voisi sen tietää.

Kun tuomio on annettu, **mitä menettelytapoja on tuomion purkuun?** MA: tuomioistuinten päätökset saa purkaa vain KO. Jos KO ei ota asiaa käsittelynsä tai tekee väärän päätöksen, siihen on tyytyminen.

Kun eduskunta teki poikkeuslailla pankkitukipäätöksen ja pelasti pankit, eikö olisi oikein nyt pelastaa velalliset? Velallisia koskevaa poikkeuslakia on turha kenenkään odottaa, se on mahdoton toteuttaa, sanoi MA.

Kun kysyttiin siitä, **saako Suomessa eräännyttää valuuttapohjaisia luottoja,** kysyi MA, eivätkö ne sitten olleet markkapohjaisia. Hän kysyi, että eivätkö valuuttaluotot olleet muutettu markkaluotoiksi.

Kysyttäessä **presidentti Mauno Koiviston 6.5.1992 järjestämästä tilaisuudesta ja siitä annettiin siellä ohjeita siitä, että pankkien tulee voittaa juttunsa asiakkaitaan vastaan,** MA vastasi, että kyllä keskusteltiin, muttei päätetty mitään. Tuomioistuinlaitos sen sijaan toi esille, että se itsenäinen ja riippumaton, ja tuomarit ovat riippumattomia eikä heitä voi kukaan komennella.

Miten sitten tilannetta voitaisiin korjata? MA: Eduskunnan säätämä armahduslaki voisi olla ratkaisu, muttei usko sen säätämiseen. Tsaarikin perusti 1800-luvulla Viipurin hovioikeuden, jotta oikeuslaitos ymmärtäisi paremmin rahvasta ja porvaristoa ylimystöä vastaan.

Miksei velallinen saa velkakirjojaan ja muita asiakirjoja nähtäväkseen ja näyttöä varten oikeudessa?

MA: ilman muuta velkakirjat pitää palauttaa velalliselle. Jos asiakirjoja ei saada, se on tietysti ongelma asiakkaan/velallisen kannalta. Tuomioistuimien voi velvoittaa pankin esittämään jonkun asiakirjan, mutta jos sitä asiakirjaa ei ole olemassakaan . mitä sitten? Kyllähän tietysti asiakirjat pitää saada asianosaisille, jos olisi asiakirjoja mutta kun pankki on ne jo hävittänyt moneen kertaan. Oikeusistuimien joutuu sitten tekemään päätöksensä niiden asiakirjojen perusteella, joita sinne on toimitettu. Jos näin on tehty väärä päätöksiä, päätökset pitää purattaa ensin KO:ssa, ennen kuin niitä voidaan ottaa uudelleen käsittelyyn kärjäoikeudessa.

Joukkokanteesta MA totesi, että tekeillä oleva joukkokannelaki soveltuu lähinnä limpparista myrkytyksen saaneille ihmisille, siis isojen ihmismäärien pieniin korvauskanteisiin. Teidän tapauksiinne joukkokante ei sovellu.

Kun kysyttiin, että **Aktiv Hansa on ilmoittanut, ettei palauta velkakirjoja**, MA vastasi, että periaatteessa velkakirjat pitää palauttaa.

Kysymykseen, **voiko velka periytyä lapsille**, MA vastasi, etteivät periydy, jos on huolehdittu asiasta. Tämä tarkoitti MA:n mukaan sitä, että kuolinpesä pitää hakea konkurssiin.

Asianajajien ja virkatuomarien pankkisidonnaisuutta kysyttäessä MA vastasi, väittekö niin, etteikö olisi yhtään pankeista riippumatonta tuomaria. MA kielsi tietävänsä, onko kärjätuomari kimpassa asianajajien kanssa. MA:lle sanottiin, että ovathan tuomaritkin asuntovelallisia, johon MA myönsi, että näin varmasti on. Jos on ilmennyt uusia asioita, pitää esittää asiansa kirjallisesti KO:lle, joka voi ottaa asian käsittelyyn tuomion purkua varten.

MA:n viimeinen kommentti oli, että **jos aioitte saada näihin asioihinne korjauksia, on siinä teillä ylitsepääsemätön revohka edessä!**

8.4.1 Huomioita ja kommentteja

MA jo alkupuheenvuorossaan valoi kylmää vettä kävijöiden niskaan toteamalla, että tämän velallisjoukon on turha pyristellä, he eivät tule saamaan asioitaan eteenpäin. Oikeuden saaminen on siten heiltä nyt näinkin korkealta taholta evätty . kenen valtuutuksella, jää toistaiseksi vastausta vaille.

MA vältteli ottamasta kantaa selviin juridisiin epäkohtiin mm. erityisen tärkeän oikea/väärä velkoja kysymyksen yhteydessä.

Saamisoikeuden siirron yhteydessä MA sotki termit saaminen ja saatava: **saaminen** tarkoittaa tilannetta, jossa **pankin ja asiakkaan välinen sopimus velkasuhteesta on voimassa**, koska velanottaja on hoitanut veloitteensa sopimuksen mukaan. On ilmiselvää, että jos velkoja tässä vaiheessa yksipuolisesti muuttaa sopimussuhdetta esim. siirtämällä velan kolmannelle, velkoja rikkoo sopimuksen. Jos taas velallinen on jättänyt maksujaan maksamatta ja velkoja on riitauttanut asian saaden oikeudelta **täytäntöönpanotuomion**, silloin saaminen on muuttunut **saatavaksi**, eikä sopimus enää sido velkojaa, vaan se voi realisoida velan parhaaksi katsomallaan tavalla, ja esim. myydä sen kolmannelle.

Jos pankki ei ole toimittanut kaikkia asiakirjoja oikeuteen, on tuomarilla oikeus OK:n mukaan velvoittaa pankki toimittamaan asiakkaan yksilöimät asiakirjat, esim. velkakirjan liitteineen alkuperäisenä, oikeuteen. Mikäli pankki ei näin toimi, olisi oikeuden tehtävä ratkaisu pankin tappioksi. MA oli sitä mieltä, että oikeusistuimella on oikeus tehdä päätöksensä niiden asiakirjojen perusteella, joita sinne on toimitettu.

MA:lla oli ilmeisesti kuitenkin aavistus siitä, että jotain väärää oikeuslaitoksen piirissä tapahtuu, koska hän otti esille Viipurin hovioikeuden perustamisasian. Viipurin Itä-Suomen hovioikeus 1839-1989 . historiikin mukaan Sakkolan pitäjässä sattui 27.6.1837 dramaattinen tapahtumasarja, joka johti uuden hovioikeuden perustamiseen. Paikkakunnan nimismies surmasi erään talonpojan, joka oli ryhtynyt niskuroimaan paikallisia venäläisiä omistajajäilyksiä vastaan. Jutun oikeuskäsittely oli farssi, jossa nimismiehen saamat tuomiot eri oikeusasteissa vaihtelivat sakkorangaistuksesta kuolemantuomioon mestaamalla. Lopulta keisari vapautti nimismiehen, mutta samalla perusti uuden hovioikeuden, koska Suomen oikeuslaitos asettui asiassa talonpoikaisen rahvaan puolelle venäläisten aatelisten etuja turvannutta lainsäädäntöä ja sen toimeenpanosta vastannutta

viranomaiskoneistoa vastaan. Alueen viranomaistaholla pelättiin, eikä ilmeisesti aiheetta, talonpoikaislevottomuuksien leviävän, ellei asiaan puututa tiukoin ottein.+

8.5 Perustuotannon tuhoaminen **Ë Missä ollaan tänään?**

Keskeisinä kysymyksinä virkamiesten suuntaan ovat maatalouden etukäteen päätetyn alasajon toteuttaminen, jopa niin, että kansanäänestys järjestettiin asiasta jota ei ollut olemassa. Toinen merkittävä kysymys on virkavastuulla toimineitten henkilöitten toimivalta kyseisessä prosessissa, eli voiko joku ulkopuolinen sopia toisen tahon kanssa siitä, että hänen harjoittamansa elinkeino lakkautetaan. Asia olisi ainakin pitänyt kertoa totuudenmukaisesti ennen kansanäänestystä. Kolmanneksi nousee eittämättä kysymys näitten salaisten budjetin ulkopuolisten rahastojen perustamisesta ja käyttämisestä. Onko sellainen todellakin laillista Suomessa? Miten on mahdollista yhdenvertaisuusperiaatteen mukaan pelastaa salaisella rahastolla tiettyjä toimialojen edustajia ja jättää tietyt huomioimatta?

Ohessa muutamia huomioita nyt jo julkisuuteen nousseista asioista:

8.5.1 Maatalousneuvottelujen hämäret taustat

+Jokainen päätöksen tekemiseen ja sitä edeltäneeseen keskusteluun osallistunut ministeri, kansanedustaja ja virkamies tiesi, millaista päätöstä oltiin tekemässä.²⁸⁸+

Todellakin, tiesivätkö kansanedustajat ja ministerit sekä presidentti 141-artiklan todellisesta taustasta? Mitenkä tämä tieto vaikuttaa joukkotuhontarikoksen tunnusmerkistön muotoutumiseen?

Tutkitaanpa asiaa median ja myynnistä hätäisesti poisvedetyn keskeisen neuvottelijan Antti Kuosmanen kirjan sekä virallisten asiakirjojen valossa.

8.5.1.1 A-studio 10.10.2003 **Ë Möhlikö Suomi?Ë :**

Toimittaja:

+Maanviljelijöiden vainotulet palavat tänään Suomen teiden varressa. Ne on suunnattu huomenna Seinäjoella vierailvalle EU:n maatalouskomissaari Franz Fischlerille. EU haluaa Suomen lopettavan tuen maksamisen Etelä-Suomen tiloille.

Mutta onko tulien osoite oikea?

Nyt näyttää siltä, että Suomi möhli tukensa itse jo unionin liittymisneuvottelujen yhteydessä.+

+Viimeinen uneton ja sekamelskainen yö päättyi kuitenkin sopimukseen. Siihen kuului, että Etelä-Suomi jää niin sanotun pohjoisen tuen ulkopuolelle. Siksipä Suomea varten paperiin kirjoitettiin vakavien vaikeuksien tuki, se kuuluisa artikla 141. Se on sama tuki, josta Suomen hallitus parasta aikaa taistelee EU:n komission kanssa.

EU:n sopimusten ylimmälle valvojalle komissiolle tällainen kansallisesti maksettava ikään kuin ylimääräinen tuki oli alusta lähtien lähes mahdoton hyväksyä.+

Heikki Haavisto:

+No komissiohan ei pitänyt tästä artiklasta ollenkaan. Se oli syntynyt komission tahdon vastaisesti ministerineuvoston puheenjohtajiston ja Suomen kesken.+

Toimittaja:

+Komissio kaivoi maata Etelä-Suomen alta minkä ehti. Maratonneuvottelujen jatkuessa komissio kuiskutteli silloisille EU-jäsenmaille, että Suomelle sallitut kansalliset tuet ovatkin vain lyhytaikaisia.

Komission kannastaan laatima julistus oli järkytys Suomen jäsenyysneuvottelijoille.

Neuvottelijoihin kuulunut Ulkoministeriön toimistopäällikkö Antti Kuosmanen kirjoittaa kirjassaan, että asia ei onneksi päässyt koskaan julkisuuteen, mutta se hermostutti pahasti suomalaisia aina pääministeriä myöten.+

Heikki Haavisto:

+Meidän Euroopan edustustomme silloinen suurlähettiläs Erkki Liikanen sai tiedon siitä, että komissio oli antanut tällaisen julistuksen, jossa se ilmoittaa, että se tulkitsee asian niin, että nämä tuet ovat

²⁸⁸ Reijo Kempin kirja "Suomi Euroopan unionissa", Oy Edita Ab, 1999, toinen uudistettu painos

siirtymäkauden tukia ja alenevia. No sitten Liikanen sai tehtäväkseen selvittää, mitä tämä tarkoittaa ja sitten hän ilmoitti jonkun päivän kuluttua, että komissio hyvin usein antaa tällaisia julistuksia. Niillä ei yleensä ole mitään merkitystä.+

Esa Härmälä:

+Suomen ministereille ja muille neuvottelijoille sanottiin, että se ei merkitse mitään. Että neuvoston pöytäkirjat ovat täynnä erilaisia deklaraatioita ja että se on puhtaasti kasvojenpesuvettä.+

Toimittaja:

+Virkamieskunnan suosittelusta komission julistus päätettiin jättää huomiotta. Asia lakaistiin maton alle. Luotettiin poliittisella tasolla tehtyyn sopimukseen. Se oli virhe.+

Heikki Haavisto:

+Kyllä me tässä olimme ilmeisesti vähän sinisilmäisiä eli meidän olisi pitänyt vaatia komissiota peruuttamaan tämä julistus.+

Esa Härmälä:

+En tiedä, oliko komissiolla silloin yhtä ajatusta. Oliko heillä juonta tässä vai olivatko tapahtumat kehittyneet omalla painollaan sen jälkeen, mutta jotain siitä jäi kytemään kuitenkin jo silloin.+

Toimittaja:

+Se jotain oli vastenmielisyyttä 141-tukea kohtaan. Tukea, jonka varassa Etelä-Suomessa toimii 30000 maatilaa.

Niihin aikoihin Mäntsälän Nummisten kylässä oltiin edelleen toiveikkaita. Brysselistä oli kantautunut viesti, vaikkakin hyvin epämääräinen, että Etelä-Suomen maataloutta voitaisiin kansallisesti tukea.

Pimennon peitossa oli myös artikla 141:n sanamuodon tarkoitus. Varsinkin sen jälkeen, kun komissio onnistui muovaamaan sitä haluamaansa suuntaan.+

Heikki Haavisto:

+En minä olisi tätä hyväksynyt tätä sopimusta, jos olisin tiennyt, että komissio tulee tulkitsemaan tätä artiklaa yksi-neljä-yksi tällä tavalla kuin se nyt näyttää tekevän.++

8.5.1.2 MAASEUDUN TULEVAISUUS, 15.10.2003, Lukijalta-palsta, Antti Franssila:

+Avutonta 141-taistelua

Miksi ei 141-neuvotteluita rakenneta sen petoksen korjaamiseksi, jonka kertoi Heikki Haavisto A-studiossa 10.10. 2003? Tämä petollinen toiminta on tarkemmin kuvattu markkinoilta vedetyssä Antti Kuosmanen teoksessa "Suomen tie EU-unioniin".

Haavisto ja Kuosmanen kertovat yhtäpitävästi, että komissio antoi neuvottelutuloksesta Suomen neuvottelijoiden tietämättä EU-neuvostolle selityksen (julistuksen), jonka mukaan Suomelle sallitut kansalliset maataloustuet olisivat alenevia ja vain siirtymätukia. Kun tämä paljastui parin päivän päästä sopimuksen allekirjoituksesta, annettiin Suomen neuvottelijoille komission toimesta selitys, että kyseinen komission julistus ei sitonut Suomea ja että se oli EU:ssa tapa päästä yli hankalasta tilanteesta. Haavisto totesi A-studiossa, että jos hän olisi tuon neuvostolle annetun julistuksen tiennyt, ei neuvottelutulos olisi voitu hyväksyä. Artikla 141 ja sen tarkoitus oli viimeisen neuvotteluyön tärkein saavutus ja kynnyskysymys. Kun asiasta edelleen vaiettiin Suomessakin ennen lopullista eduskunnan hyväksymistä, kävikö niin, että Suomen poliittinen eliitti halusi tulla petetyksi ja pettää EU-äänestäjät ja uhrata maatalouselinkeinon turvaksi asetetut tavoitteet?+

8.5.1.3 Kuosmanen Iltasanomissa

Saman päivän (15.10) Iltasanomissa, sivu 13, Kuosmanen itse kertoo, kuten Haavistokin A-studiossa, että komissio antoi neuvottelutuloksesta Suomen neuvottelijoiden tietämättä lausunnon, jonka mukaan Suomelle sallitut kansalliset maataloustuet olisivat siirtymäkauden toimenpiteitä ja, että niiden pitäisi olla alenevia.

8.5.1.4 Kuosmanen kirjassa hälyttävä viesti, sivu 122:

+Korttitalo huojuu

Ennen minkäänlaisen liittymissopimuksen aikaansaamista oli kuitenkin päästävää monen esteen yli. Maratonistunnon tulos oli paperille pantunakin kuin korttitalo huteralla pöydällä, jonka jalvoja potkittiin joka puolelta. Suomessa näkyi selvästi, että varsinkin Heikki Haavisto oli äärimmäisen kovassa paineessa omassa puolueessaan, maatalouspiireistä puhumattakaan. EU:n puolella taas alkoivat operaatiot sen tekemien myönnytysten vesittämiseksi.

Ensimmäinen hälyttävä asia tuli tietoomme pari päivää maratonistunnon jälkeen. Kävi ilmi, että komissio oli EU:n neuvostossa maratonistunnon aikana luvannut, että kaikki Suomelle sallitut kansalliset maataloustuet olisivat alenevia ja siirtymäkauden tukia. Tämä lupaus oli tiettävästi tehty, jotta eräät vastahakoiset jäsenmaat saataisiin suostumaan maratonistunnon tulokseen.

Mistä tällaisesta ei suomalaisille ollut hiiskuttu sanaakaan neuvottelujen aikana, ja jos olisi hiiskuttu, neuvottelutulos olisi varmaan jäänyt syntymättä, sillä tuo lupaus näytti vesittävän täydellisesti saavutetun kompromissin ytimen.

Asia ei onneksi päässyt koskaan julkisuuteen, mutta se hermostutti pahasti suomalaisia aina pääministeriä myöten. Selitykseksi saatiin komissiosta, että kyseinen komission julistus ei sitonut Suomea; se oli EU:ssa tyypillinen tapa päästä yli hankalasta tilanteesta."

8.5.1.5 Kertaus edellisistä

Edellä (A-studio) Heikki Haavisto kertoi:

+Suurlähettiläs Erkki Liikanen sai tiedon siitä, että komissio oli antanut tällaisen julistuksen, jossa se ilmoittaa, että se tulkitsee asian niin, että nämä tuet ovat siirtymäkauden tukia ja alenevia. No sitten Liikanen sai tehtäväkseen selvittää, mitä tämä tarkoittaa ja sitten hän ilmoitti jonkun päivän kuluttua, että komissio hyvin usein antaa tällaisia julistuksia. Niillä ei yleensä ole mitään merkitystä.+

A-studion toimittaja kommentoi:

+Virkamieskunnan suosittelusta komission julistus päätettiin jättää huomiotta. Asia lakaistiin maton alle. Luotettiin poliittisella tasolla tehtyyn sopimukseen. Se oli virhe.+

Kuosmanen kirjoitti kirjassaan:

+Asia ei onneksi päässyt koskaan julkisuuteen, mutta se hermostutti pahasti suomalaisia aina pääministeriä myöten.+

8.5.2 Presidentti Koiviston osuus sopimuksen syntyyn

Unto Hämäläisen kirja +Lännettymisen lyhyt historia+, sivu 101:

**Î Koivisto oli marraskuussa 1993 antanut Aholle tiukan ohjeen: »En ole aikaisemmin lausunut, mutta nyt olen valmis sanomaan: On välttämätöntä, että neuvottelut saatetaan myönteiseen päätökseen helmikuun aikana.»
Neuvottelut eivät saisi kaatua Suomeen. Ne piti saada loppuun ennen Koiviston kauden päättymistä.+**

Hämäläinen, sivu 102:

+Kun Koivisto ja Aho puntaroivat helmikuun puolivälissä presidentinvaalien toisen kierroksen jälkeen tilannetta, presidentti lupasi pääministerille en nimenomaan henkilökohtaista tukea. Koivisto kuitenkin muistutti pelisäännöistä. Maatalouden erityistoiveet eivät saisi kaataa "suurempaa valtakunnan intressiä". Ahon oli pakko ottaa Koiviston toiveet hyvin todesta. Eikä syy ollut pelkästään muodollinen, vaan myös henkilökohtainen: Koivisto oli ollut kolmen vuoden ajan Ahon paras tukija lojaali, luotettava aina valmis auttamaan.

Kerran Koivisto oli jopa lohkaissut joutuvansa tukemaan hallitusta sitä itseään vastaan. Koivisto oli nimittämälleen hallitukselle luotettavampi kumppani kuin monet sen ministerit.

Aho oli saamapuolella tässä yhteistyössä ja ennen Koiviston kauden loppumista tilit pitäisi tasata.+

Mauno Koiviston kirja «Kaksi kautta», sivu 441:

«Sunnuntaina 27. helmikuuta Pertti Salolainen soitti myöhään illalla ja kertoi varsin yksityiskohtaisesti tilanteen jossa oltiin.

Neuvottelut etenivät yötä myöten ja aikaisin aamulla sain sekä rohkaisevaa että muuta tietoa. Liikanen soitti kello 9.15 Brysselistä ja kertoi, että oli syntynyt uusi vakava yritys saada aikaan sopimus saman päivän aikana. Voimakkaat poliittiset voimat olivat lähteneet liikkeelle. Liikanen arvioi, että tällaista hetkeä ei ehkä uudelleen tule ja ratkaisu pitäisi tehdä nyt. Sanoin tämän olevan myös käsitykseni. Jos ratkaisu on nyt syntymässä, se pitää myös toteuttaa. Liikanen ilmoitti vievänsä nämä terveiset edelleen ja oletti, että tulosta pitäisi tulla parin tunnin sisällä.+

Koivisto kirjoittaa, että Liikanen kysyi presidentinvaihtoseremonian aikataulua. Koivistokin sanoikin, että syntynyt ratkaisu voisi muuttaa hänen puhettaan. Tuolloin parin tunnin kuluttua olisivat seremoniat alkamassa. Koivisto sai tiedon neuvottelujen päättymisestä vasta illalla eläkekotiinsa.

Unto Hämäläisen kirja «Lännettymisen lyhyt historia», sivu 103:

«Neuvottelujen loppusuoralla Suomi saa ymmärrystä ja tukea ennen muuta Saksalta. Se oli mukana EU:n johtomaiden troikassa yhdessä Belgian ja Kreikan kanssa. Vielä tärkeämpää oli Saksan osuus neuvottelujen asiakysymysten ratkomisessa. Saksan ulkoministeri Klaus Kinkel tuli mukaan sunnuntaina, ja »hänellä on Kohlin ohjeet viedä asia päätökseen ja sitä varten jotakin takataskussaan», kuten eräs saksalainen diplomaatti sanoi.

Kohl, Kinkel, Saksan ulkoministeriön valtiosihteeri Ursula Seiler-Albring ja taustalla suurlähettiläs Hans von Plötz, suomalaisten vävy-poika, saivat kunniaa pattitilanteen laukaisemisesta. Samaten Belgian ulkoministeri Willy Claes.+

«Maaliskuun ensimmäisen päivän aamuna Koivisto ja Ahtisaari pukivat frakkeja päälleen, Liikanen soitti väliaikatietoja käänteistä.

Ratkaiseva keskustelu Koiviston ja Liikasen välillä käytiin Suomen aikaa kello 9 ja 10 välillä. Koivisto antoi suoran ohjeen ilman Ahon hallituksen muodollista päätöstä, että sopimus pitää tehdä. Tässä tilanteessa Koivisto käytti äärimmillään Suomen hallitusmuodon 33 pykälään sisältyvää valtaoikeuttaan. Se jäikin viimeiseksi Koiviston päätökseksi.+

Miksi Erkki Liikanen unohti kirjastaan «Brysselin päiväkirjat» historiallisen puhelinkeskustelunsa samana päivänä eläkkeelle siirtyvälle Suomen Tasavallan Presidentti Mauno Koivistolle?

Kuosmasen kirjasta, koskien EU-neuvottelua 1.3.1994: Svu

"Olimme kaikki tässä vaiheessa nälkäisiä ja valvotun yön ja useita päiviä kestäneen yhtämittaisen hermojännityksen takia uupuneita. Jo sovitut ja vielä sopimatta olevat asiat alkoivat mennä sekaisin ja maltti papereiden valmistelussa jälleen kadota. Maaliskuun ensimmäisen aamun sarastaessa pidetyssä kokouksessa EU:n troikan kanssa ministerimme eivät saaneet enää aloitetta käsiinsä Pangeloksen kanssa, mutta eivät näyttäneet saavan enää Saksa ja Belgiakaan.

Näytti, että pää oli tullut vetävän käteen. Jopa Pertti Salolainenkin oli jo valmis tunnustamaan, että neuvottelutulosta ei tällä yrittämällä syntyisi. Neuvoston vanhassa rakennuksessa meille osoitettu rähjäinen toimistohuone oli täydellisessä sopusoinnussa vallinneen tunnelman kanssa. Norjan neuvottelijoiden yhtä ankeat toimistotilat vastapäätä omiamme olivat siinä vaiheessa jo tyhjentyneet heidän neuvottelujensa keskeydyttyä. Ne olivat kolkko, konkreettinen todiste epäonnistumisesta, joka näytti olevan meidänkin kohtalomme.

Veli Sundbäck'in pyynnöstä olin laatinut lyhyen puheen pidettäväksi siinä istunnossa, jossa tämä jouduttaisiin toteamaan. Se oli parin kappaleen pituinen. Siinä olisi sanottu, että Suomi on kuluneiden päivien aikana osoittanut päättäväisyytensä pyrkiä positiiviseen lopputulokseen tekemällä maatalouteensa ja elintarviketeollisuuteensa syvällisesti vaikuttavia myönnytyksiä. Se hetki oli nyt tullut, ja ellei EU hyväksyisi sillä hetkellä pöydällä olevaa viimeisintä kompromissitekstiä, olisi pakko todeta neuvotteluissa tällä yrittämällä epäonnistutun. Sain luonnoksesta Veliltä hyvän arvosanan: "Euroopan paras draftaaja". Sitä on pidettävä todisteena hänenkin kestävyytensä rajallisuudesta, sillä ei tuo teksti jälkepäin arvioiden kovin ihmeellisen puhetaidon muistomerkki olisi ollut.+

8.5.2.1 Uusi ehdotus

Kuosmanen jatkaa:

-Sitä puhetta ei kuitenkaan tarvinnut koskaan pitää. Saksalaisilta tuli viesti, että he halusivat vielä kerran tavata suomalaiset katsoakseen, voitaisiinko kuitenkin päästä eteenpäin. Kun palaveriin menneitä ei kuulunutkaan takaisin, arvasimme me muutkin, että neuvottelut olivat lähteneet uudelleen liikkeelle. Se oli oikea arvaus, sillä siitä hetkestä alkoikin lopullisten kompromissien etsintä, jonka tuloksena löytyivät pohjoisen tuen luvallisuutta koskevat sanonnat, joiden varaan ratkaisu voitiin rakentaa."

" Suomen puolella jouduimme vielä päättämään mitä tehdä, kun selvää vihreätä valoa ei kuulunut Helsingistä. Loppujen lopuksi sitä ei odotettu, vaan päätettiin, että neuvotteluvaltuuskunta, jolle oli annettu valtuutus ja velvoite neuvotella liittymissopimus, myös voi itse päättää tuloksen hyväksymisestä ja alistaa sen sitten sellaisenaan asettajalleen. Muodollisesti siihen oli täysi oikeus, mutta sellaisen päätöksen tekeminen kysyi silti kanttia. Kuuden maissa illalla asia oli selvä."

Martti Ahtisaaren osuus sopimuksen syntyyn

Toivo T Pohjala totesi heti poliittisen sopimuksen nähtyään, että molemmat osapuolet saavat tulkita sopimusta haluamallaan tavalla, Satakunnan Kansa 26.9.2003 Toivo T Pohjalan kolumni:

-Olin siellä minäkin

Ministeri Heikki Haaviston haastattelusta Maaseudun Tulevaisuudessa sain minäkin aiheen ruveta muistelemaan vuoden 1994 tapahtumia. Olin siihen aikaan MTK:n puheenjohtajana ja siinä ominaisuudessa pyrin seuraamaan mahdollisimman tarkoin käynnissä olevia EU-neuvotteluja, olin myös paikalla Brysselissä ratkaisevina päivinä.

Haavisto kertoo, kuinka neuvottelut jumiutuvat maanantai-aamuna 1.3. 1994 maatalouden ns. vakavien vaikeuksien tukeen, neuvottelujen oli ollut tarkoitus päätyä jo sunnuntai-iltana. Suomalaisten mielestä tukea tarvittiin ehdottomasti tasaamaan luonnonolosuhteita täällä pohjolassa ja asiasta tehtiin siksi kynnyskysymys, mutta EU:n virkamiehet eivät ymmärtäneet asiaa ja vastustivat koko ajatusta. Olin saanut heidän mielipiteestään selvän käsityksen syksyn ja talven mittaan ko. virkamiesten kanssa käymieni keskustelujen aikana. Mikäli komission virkamiehet saisivat päättää, Suomi ei tulisi saamaan mitään erivapauksia, korkeintaan investointitukea maatalouden rakenteen muuttamiseen. Neuvottelujen ollessa ratkaisuvaiheessa Brysselissä tapahtui Suomessa presidentinvaihdos, Martti Ahtisaari astui virkaan 1.3. Samaan aikaan otettiin tietääkseni Helsinkiin yhteys Saksan korkeimmalta poliittiselta tasolta. Tällöin ilmeisesti sovittiin, että Saksan ulkoministeri Kinkel ryhtyy vetämään neuvotteluja ja yrittää viedä ne päätökseen. Näin myös tapahtui, vieläpä verraten nopeasti.

Haavisto kertoo siihen saadun myös ministerineuvoston suomalaisia myötäilevän tulkinnan, mutta ilmeisesti ei paperilla.

Itse en ollut asiasta lainkaan vakuuttunut. Sain lopullisen sopimustekstin käsiini vaihtaessani paluumatkalla lentokonetta Kööpenhaminassa ja aavistelin pahaa. Teksti oli mielestäni kirjoitettu siten, että kumpikin osapuoli, Suomen hallitus ja EU:n komissio voivat lukea sen omalla tavallaan. Näin on myöhemmin käynyt. Komission silloinen kakkosmies David Williamsson oli kirjoittaessaan tekstin osannut asiansa.+

Tiedettiinkö, että osapuolet voivat tulkita syntyneen poliittisen ratkaisun omalla tavallaan?

Toivo T Pohjala aavisteli pahaa heti sopimuksen nähtyään, kuten edeltä käy ilmi.

Antti Kuosmasen kirjaan kirjoitetut tunnelmat. sivu 121:

-Ensivaikutelmat kotiin palatessa

Suurlähettiläs Erkki Liikasen saunaillan ja muutaman tunnin yöunen jälkeen palasimme 2.3.1994 maratonistunnosta Suomeen. Täytyy todeta, että vaikka olin siihen mennessä jo osallistunut monenlaisiin neuvotteluihin, koskaan ei ollut palatessa ollut sellaista tunnelmaa. Lentokoneen kaartaessa hankien peittämien Etelä-Suomen peltojen yli kohti Helsinkiä en voinut olla ajattelematta, mitä viime päivien ratkaisumme merkitsisivät ikkunasta näkyville tiloille ja niistä elantonsa saaville ihmisille. Kun sitten näin SAK:n ekonomisti Peter Boldtin televisiossa ilmaiseman riemun siitä, että nyt saivat maajussit viimeinkin kunnon potkun persuuksiinsa (en muista hänen sanojaan tarkasti, mutta sävy oli kyllä juuri tuo), en jotenkin osannut yhtyä siihen.+

Tulkinnat hallituksen iltakoulun pöytäkirjassa 2.3. 1994:

Sitaatteja iltakoulun 2.3.1994 pöytäkirjasta:

-HALLITUKSEN ILTAKOULU 2.3.1994 klo 17.00. PÖYTÄKIRJA.

Paikka: Valtioneuvoston juhlahuoneisto. Läsnäolijat: Pääministeri Esko Aho, ministerit Heikki Haavisto, Hannele Pokka, Mauri Pekkarinen, Elisabeth Rehn, Iiro Viinanen, Olli-Pekka Heinonen, Tytti Isohookana-Asunmaa, Martti Pura, Ole Norrback, Seppo Kääriäinen, Pertti Salolainen, Jorma Huuhtanen, Toimi Kankaanniemi, Sirpa Pietikäinen, Pirjo Rusanen. Oikeuskanslerinvirastosta oli mukana Jukka Pasanen. Eduskuntaryhmistä Kalevi Mattila, Ben Zyskows, Boris Renlund, Bjarne Kallis. Tiedotusyksiköstä Kauko Holopainen ja Sisko Kiuru. Muut mukana olleet olivat asiantuntija Timo Relander, pääministerin avustajista Pekka Huhtaniemi, ministeri Salolaisen avustaja J. Vapaavuori.+

-1. Ministerit Salolainen ja Haavisto

EU-neuvottelutulos

Asiantuntijat: UM/Sundbäck, Satuli, Hamilo, Kosonen, Kuosmanen, Härmälä, Halonen OM/Jääskinen, KTM/Eriksson, VM/Aarnio, M-MM/Uronen, Ruska, Kärkkäinen, Kallio, SM/Pirttimäki, Tienari

Ministerit Salolainen ja Haavisto sekä Vs.VSI Sundbäck selostivat Brysselissä 1.3.1994 syntynyttä neuvottelutulosta (liite) ja siihen johtaneita neuvotteluja.+

-Min. Norrback esitti neuvottelijoille kiitokset ja piti neuvottelutulosta hyvänä. Hän muistutti, että jäsenyys kattaa paljon muutakin kuin maatalouden ja aluepolitiikan. Hän toivoi hallituksen ottavan reippaasti kantaa neuvottelutuloksen puolesta ja **piti tärkeänä, että ministerit saavat mahdollisimman pian täsmällistä tietoa näköpiirissä olevan sopimuksen sisällöstä.**+

-PMI Aho palautti mieliin hallituksen edellisessä neuvottelussa tekemät päätökset suhtautumisesta syntyneeseen neuvottelutulokseen (valtuutus liittymissopimuksen viimeistelyyn nyt saavutetun poliittisen läpimurron pohjalta, **lisätietojen pikainen hankkiminen ratkaisun yksityiskohdista ja niihin liittyvistä tulkinnoista**, välitön täydentävien kotimaisten toimenpiteiden valmistelun käynnistäminen). Hän piti tärkeänä, että neuvottelutulosta pyritään arvioimaan rauhallisesti ja realistisesti.+

Kommentti Ahon puheesta:

Tulkinnat ovat jo olemassa pöytäkirjatekstissä: Î lisätietojen pikainen hankkiminen ratkaisun yksityiskohdista ja niihin liittyvistä tulkinnoista!

-Min. Pokka kiinnitti huomiota siihen, että neuvottelutulos näyttää asetavan nykyistä kotimaista käytäntöä tiukempia ehtoja sille, kuinka intensiivisesti eräitä aluepolitiikan instrumentteja voidaan käyttää. Myös kuljetustuen soveltamisala näyttää jossain määrin kaventuvan. **Hän tiedusteli, millaisia ovat ne maatalouden tuotantorakenteet, joihin ratkaisun mukaan pitäisi 5-7 vuoden siirtymäajan mittaan pyrkiä.**+

Î Min. Kääriäinen kehotti tarkastelemaan neuvottelutulosta kokonaisuudessaan. Kansallinen panos muodostaa siitä olennaisen osan. Sen jatkuvuudesta myös pitkällä aikavälillä on saatava varmuus. Poliittiset suhdanteet eivät saa vaikuttaa kotimaisten tukitoimenpiteiden pysyvyyteen. Hän ihmetteli, miksi Pohjois-Savo näyttää pudonneen kuljetustukijärjestelyjen ulkopuolelle.+

Î Min. Salolainen totesi neuvottelutuloksen merkitsevän valtavaa muutosta sekä maatalous- että aluepolitiikassa. Valmistautuminen uusiin olosuhteisiin täytyy käynnistää välittömästi, vaikka itse jäsenyyden toteutuminen meistä riippumattomista syistä lykkäytyisikin esim. vuoden 1995 puoliväliin.+

+Min. Norrback oli huolissaan siitä, että sopimuksen vastustajat ovat jo aktiivisesti liikkeellä julkisuudessa ja osittain täysin harhaanjohtavien tietojen kanssa. Hänen mielestään **hallituksen on nopeasti annettava neuvottelutuloksesta oikeaa tietoa.** Neuvotteluista vastanneitten ministereitten tulisi käydä selostamassa tuloksia myös opposition eduskuntaryhmissä.+

Î Min. Salolainen kertoi, että opposition edustaja kansaned. Tuomioja sai neuvotteluista juoksevasti tietoja Brysselissä ratkaisevien vaiheiden aikana. Samoin informoitiin mm. MTK:n ja AY-liikkeen edustajia.+

Î PMI Aho painotti oikean tiedon ja realististen arvioiden tärkeyttä kaikessa julkisuuteen päin tapahtuvassa esiintymisessä. Hän ei pitänyt Ruotsissa esiintynyttä juhlahumua seuraamisen arvoisena esimerkkinä.+

Î Min. Isohookana-Asunmaa tiedusteli, koska hallituksen jäsenet saavat tutkittavakseen neuvottelutuloksen tai puheena olleen "poliittisen sopimuksen" ja onko tarkoitus sisällyttää myös kotimaiset toimenpiteet po. poliittiseen sopimukseen.Î

+PMI Aho katsoi neuvottelijoiden tehneen hyvää työtä. Hän katsoi neuvottelujen tulleen myös hallituksen tasolla hoidetuiksi hyvin aina hakemuksen jättämisestä lähtien. Vain tällä tavalla toimien voidaan saada vakaa kansalaismielipide jäsenyyden tueksi. Kysymys on isosta kansallisesta asiasta eikä mistään päivänpolitiikan pikkuperhosta.+

+PMI Aho huomautti, että neuvottelutuloksesta on helppo löytää vikoja ja puutteita, mutta paljon vaikeampaa on viedä ratkaisu myönteiseen päätökseen. Hän katsoi keskustelun oikeuttavan vetämään seuraavat johtopäätökset:

- Itse liittymissopimus voidaan nyt viimeistellä.

- Tarvitaan pikaisesti yksityiskohtaisia tietoja ja arvioita neuvottelutuloksen sisällöstä ja siihen liittyvistä tulkinnoista.

- Tarvittavien kansallisten toimenpiteiden ja niiden mitoituksen valmistelu on käynnistettävä välittömästi.

- Työskentelymalli, jolla valmistelutyö käytännössä tehdään on pyrittävä kehittämään jo lähipäivinä. PMI Aho pyysi M-MM:n ja VM:n edustajia yhdessä Min. Salolaisen ja Min. Haaviston kanssa tekemään po. mallista ehdotuksen, mikäli mahdollista, jo ennen edessä olevaa viikonvaihdetta.+

8.5.3 Miten neuvotellusta sopimuksesta tiedotettiin?

Hämäläinen kirjoittaa neuvottelutuloksen tiedotustilaisuudesta (2.3.1994), sivu 103:

+Ahon, Haaviston ja Salolaisen yhteinen tiedotustilaisuus oli yksi kummallisimmista, mitä Smolnassa on pidetty.

Jo pääministerin avaus herätti hämmästyä.

»Olemme käsitelleet sen neuvottelutuloksen, joka eilen syntyi Brysselissä ja todenneet, että tämän poliittisen sopimuksen pohjalta voidaan laatia itse liittymissopimus ja käynnistää niiden kansallisten toimien valmistelu, joita tämä ratkaisu sisältää. Saman linjauksen iltakoulu hyväksyi», Aho sanoi.

Vasta kovan tinkaamisen jälkeen Ahon suusta tippuvat sanat.

»Minun käsitykseni on, että edut ovat suuremmat kuin haitat, jolloinka meidän on järkevää tältä pohjalta EU:n jäsenyyteen mennä sillä edellytyksellä, että nämä kansalliset toimet, jotka on tämän osaksi rakennettu, pystytään tyydyttävällä tavalla järjestämään.»

Tilaisuuden lopuksi Haavisto huokaisi: »Ei olisi ollut mahdollista saada parempaa sopimusta.»

Varsinkin ulkoministeriön EU-asioita valmistelleet virkamiehet olivat pettyneitä ministerien käytökseen. Neuvottelut on EU:n kanssa käyty ja sillä siisti. Auki ovat enää kansalliseen maataloustukeen liittyvät asiat. Tämä tulee viestiä myös ulkomaille, virkamiehet neuvoivat. Julkisesti he olivat hiljaa.+

8.5.4 Millainen 141-artiklan poliittinen neuvottelutulos oli?

Kuosmanen, sivu 119:

+Maratonin tulokset

"Jäsenyysneuvottelujen tärkein asiakirja ei ollut pituudella pilattu: vajaan kaksi liuskaa. Tästä seurannut väistämätön ylimalkaisuus ja epämääräisyys aiheutti myöhemmin vaikeuksia. Toisaalta: tällaisia ovat hyvin usein tulokset kovimmista neuvotteluista. Meillä oli sentään paperi. Eräillä hakijamailla maratonistunnon tärkeimmät tulokset olivat pelkästään suulliset.+

Sivu 120:

"Suomen EU-jäsenyyden kohtalon kannalta tärkeimmät kolme lausetta määrittivät pohjoisen tuen alueen ja sen, mitä voitiin tehdä mikäli pohjoinen tuki ja EY:n maatalouspolitiikan välineet yhdessä eivät riittäisi.+

+Ensimmäisessä sanottiin: "Jäljelle jääviä vakavia vaikeuksia varten harkitaan turvautumista kansalliseen suoraan tukeen." Toisessa sanottiin: "Suomen maatalouden yhteiseen maatalouspolitiikkaan integroitumisen helpottamiseksi koko maa saa pohjoista, kansallista ja/tai yhteisön tukea.

Kaikilla sanoilla ja välimerkeilläkin oli raskaasti ladattu merkityssisältö edellä olevissa lauseissa. Oikeastaan pitäisi tarkastella alkukielistä tekstiä, jotta vivahteet tulisivat esille."

"Kautta ja- ja tai-sanojen välissä oli kaikkein tärkein yksityiskohta. Tällä kieliopillisesti kyseenalaisella tempulla nimittäin kierrettiin tulkintaongelma siitä, voiko koko Suomessa soveltaa vakavien vaikeuksien voittamiseen tarkoitettua tukea. Edellähän totesin, että EU-puolella oli syntynyt väärinkäsitys, jonka mukaan emme tavoitelleetkaan Etelä-Suomeen muuta kuin joko LFA- tai pohjoista tukea. Kun lopulta jouduimme luopumaan tästä vaatimuksesta, olisi Etelä-Suomi ilman vakavien vaikeuksien tukea jäänyt vain EY:n maatalouspolitiikan tavanomaisten tukien varaan. **Ilmaisu "ja/tai" salli tulkinnan, että vakavien vaikeuksien tukea voitiin maksaa koko maassa, ja siten siitä tuli viimeinen puolustuslinja, josta Etelä-Suomen maatalouden kohtalo jäi riippumaan.**"

Hämäläinen, sivu 104:

+Alkuhuuma haihtui kuitenkin nopeasti, kun paljastui suomalaisille ikäviä tosiseikkoja. Esa Härmälä oli ensin Ahon avustajana valmistelemaan jäsenhakemuksen jättämistä ja siihen liitettyjä maatalouden ja aluepolitiikan kansallisia reunaehtoja. Jäsenyysneuvottelujen aikana Härmälä kävi ulkoministeriön virkamiehenä neuvotteluja ja Brysselissä ja valmisteli niitä kotimaassa. Neuvottelujen loppurutuksessa helmikuussa Härmälä sai vammoja sieluunsa.

»Minä koin ne neuvotteluyöt kaoottisina. Niiden jälkeen oli paha olla», Härmälä kertoo ensimmäisen neuvottelutuloksen syntymistä.

Mutta vielä paljon pahempaa oli edessä. Maalis-huhtikuun taitteessa palattiin uudestaan neuvottelupöytäan. Poliittinen sopimus oli kirjoitettava lakitekstin muotoon. »Suomessa ei ilmeisesti laajemmasti ymmärretä, että neuvottelut käytiin toiseen kertaan. Suomelle tilanne oli hankala, sillä joku helvetin ovela ihminen oli keksinyt uuden juonen. Sen sijaan että komissio ja Suomi olisivat kahdestaan kääntäneet poliittisen sopimuksen juridiseksi sopimukseksi, sinne päästettiin kaikki jäsenvaltiot mukaan. Suomi menetti neuvotteluissa selkeästi sovittuja etuja.»

»Se oli elämäni raskain vaihe. Poliittisen puolen viisari oli jo heilahtanut. Oltiin kovaa vauhtia menossa jäseneksi, eikä yksityiskohdista enää jaksettu kiinnostua.»

Monissa liemissä keitetty Härmälä purki tuntojaan muistelemalla vanhoja neuvotteluja Neuvostoliiton kommunistisen puolueen nuorten johtajien, komsomolien kanssa. Konniahan hekin olivat, mutta nykyiseen vastapuoleen verrattuna rehellisiä konnia, Härmälä lohkaisi.

»Olin täynnä tätä kaikkea.»+

Eduskunnan pöytäkirja, sivu 223:

Ministeri Salolainen selvitteli eduskunnalle jäsenyysneuvottelujen tulosta 4.3.1994:

"Mitä yleensä aikatauluun tulee, siinä ei ole mitään uutta odotettavissa. On edelleenkin epätietoista täsmällisesti, aikooko EU toteuttaa yhteiseen rahaan siirtymiset **ja nämä. Ne ovat sitten myöhempien aikojen ongelma.**"

Kommentti:

Teksti on todellakin Salolaisen puheesta ja siten suora sitaatti eduskunnan pöytäkirjasta!

Mitä nämä?

Oliko 141-artiklan tulkinta myöhempien aikojen ongelma?

Iltakoulun pöytäkirja 9.3.1994

Sitaatteja:

+HALLITUKSEN ILTAKOULU / VIIKKO 10/1994. PÖYTÄKIRJA. Aika: 9.3.1994 kello 17.00. Paikka: Kesäranta.

Läsnä: Pääministeri Esko Aho. Ministerit: Pertti Salolainen, Iiro Viinanen, Mauri Pekkarinen, Pirjo Rusanen, Heikki Haavisto, Martti Pura, Toimi Kankaanniemi, Seppo Kääriäinen ja Elisabeth Rehn. Eduskuntaryhmistä Ben Zyskowitz, Jan Erik Enestam ja Kalevi Mattila. Oikeuskanslerinvirastosta Jorma S. Aalto. Pääministerin avustajista Marja Kaisa Aula ja Pekka Huhtaniemi. Muista avustajista Jan Vapaavuori.+

Kommentti:

Tämän kokouspöytäkirjan sivun 2 pyyntö on **MONEEN KERTAAN evätty. Samoin liitteet 2-6. Valtioneuvosto kieltäytyy antamasta papereita, jokaisesta pyynnöstä tulee kuittaus matkapuhelimeen, ettei kanslian tarvitse antaa mahdollisuutta valittaa KHO:lle eväämispäätöksestä.**

Sitaatit pöytäkirjan tekstistä:

+Kansalliset toimenpiteet ja kansanäänestyksen järjestäminen

Pääministeri Aho ja ministeri Pokka. Asiantuntijat: valtiosihteeri Veli Sundbäck, osastopäällikkö Antti Satuli, apulaisosastopäällikkö Eikka Kosonen, kaupallinen neuvos Esa Härmälä, neuvotteleva virkamies Paavo Mäkinen, aluekehitysneuvos Risto Tienari, lainsäädäntöjohtaja Matti Niemivuo+.

+Ministeri Salolainen totesi aluksi, että **sopimuksen viimeistely ei tällä viikolla edennyt Brysselissä. On epävarmaa pysytäänkö suunnitellussa aikataulussa. Sopimustekstistä löytyi tulkintaerimielisyyksiä.**+

+Ministeri Haavisto korosti kansallisten toimenpiteitten valmistelun aloittamista. Muutos tulee olemaan valtava.+

+Keskusteltiin ensiksi yleistilanteesta. Keskustelun jälkeen pääministeri **Aho esitti iltakoulun johtopäätöksensä, että Euroopan Unionin neuvottelutuloksen viimeistely on mahdollista vain tehdyn poliittisen sopimuksen pohjalta. Muita tulkintoja ei sallita.**Î

+Maatalouden osalta pääministeri Aho totesi, että kansanäänestykseen ei voida mennä ennen kuin kansalliset toimet ovat selkeät ja niistä on saatu Euroopan Unionilta pitävät tulokset.+

+Kansalliset toimet on pääministeri Ahon mukaan johdettava **neuvottelutavoitteista**. Ensinnäkin koska emme saaneet läpi niisanottua ACA-mallia hintasopeutuksessa, seuraa siitä noin miljardin lasku siirtymäaikana. Toiseksi pohjoinen tuki on rahoitettava sataprosenttisesti kansallisella rahoituksella. Tähän emme saaneet Euroopan Unionia mukaan.+

+Ministeri Pura totesi jakaneensa pohjapaperin kansallisten valmistelujen suunnasta. (liite 7)+

Î Ministeri Viinanen kysyi, voidaanko Euroopan unionista saada ennakkotieto kansallisten toimien tulkinnoista jo ennen kuin lait viedään eduskuntaan.Î

+Ministeri Viinanen totesi, että jo käytännön suorituksena Euroopan Unioniin liittyminen on uskomaton vyyhti, ottaen huomioon sen budjettivaikutukset. **Euroopan Unionin tulkinnot on oltava selvänä ennen kuin lakeja viedään eduskuntaan.**

Keskeisistä ministeriöistä on irrotettava virkamiehet tekemään valmistelutyötä täyspäiväisesti.+

+Myös ministeri Rehn korosti, että ratkaisun eri osasten, on oltava paikallaan ennen kuin mennään kansanäänestykseen.+

Iltakoulun pöytäkirja 9.3.1994

Vääntö kansallisen tukipaketin yksityiskohtien suhteesta kansanäänestykseen. Varsinkin ministerien Salolainen ja Norrback sanat ovat enteelliset.

Sitaatteja pöytäkirjasta:

Î HALLITUKSEN ILTAKOULU / VIIKKO 18/1994. PÖYTÄKIRJA. Aika: **4.5.1994** kello 17.00 - 18.45. Paikka: Pääministerin virka-asunto, Kesäranta. Läsnä: Pääministeri Esko Aho. Ministerit: Heikki Haavisto, Anneli Jäätteenmäki, Mauri Pekkarinen, Iiro Viinanen, Olli-Pekka Heinonen, Tytti Isohookana-Asunmaa, Mikko Pesälä, Ole Norrback, Pertti Salolainen, Jorma Huuhtanen, Toimi Kankaanniemi, Ilkka Kanerva, Sirpa Pietikäinen. Oikeuskanslerinvirastosta Jorma S. Aalto. Eduskuntaryhmistä Boris Renlund, Bjarne Kallis, Ben Zyskowitz. Tiedotusyksiköstä Kauko Holopainen. Pääministerin avustajista Maria Kaisa Aula, Timo Relander, Pekka Huhtaniemi. Muista avustajista Jan Vapaavuori.+

Î 2 Suomen EU-jäsenyyttä silmällä pitäen hoidettavat asiat

Ministeri Salolainen. Asiantuntijat valtiosihteeri Veli Sundbäck, alivaltiosihteeri Antti Satuli, apulaisosastopäällikkö Eikka Kosonen, toimistopäällikkö Antti Kuosmanen, lähetystöneuvos Kari Halonen.+

+Ministeri Salolainen esitteli muistion EU:n jäsenyyttä silmällä pitäen käsiteltävistä kysymyksistä (liite 2). Hän ehdotti, että 16.5. olisi takaraja EU-kansanäänestyslain antamiselle eduskunnalle ja muille tarvittaville ratkaisuille.+

Pääministeri Aho totesi aikataulukysymyksistä, että **ratkaisut on saatava valmiiksi viivyttelöttä. Lähdän siitä, että kansanäänestyslaki ja kansallisen ratkaisun sisältö voidaan antaa eduskunnalle yhtä aikaa.** Ministeri Salolaisen ehdottama 16.5 on liian nopea, se ei onnistu. Takarajaksi ehdotan 26.5. Silloin annettaisiin kansanäänestystä koskeva hallituksen esitys ja kansallisten toimien sisältö. Tämä on sitten ehdoton takaraja. Sen pidemmälle ei voida mennä, jotta eduskunta ehtii käsitellä asiat.+

+Ministeri Salolainen totesi, että julkisuudessa hallitusta tullaan arvostelemaan, koska kansanäänestyslailla ei ole asiallista yhteyttä kansallisen paketin kanssa.+

Î Ministeri Pesälä totesi, että kansallisesta paketista on tiedettävä myös yksityiskohdat.+

Î Ministeri Salolainen korosti, että hänen mielestään kansanäänestyslailla ja kansallisella paketilla ei ole asiallista yhteyttä.Î

+Ministeri Norrback totesi, että asia on kokonaisuus. EU hyväksyy myös kansallisen paketin, se on tosiasia. Kansalaisten pitää tietää kokonaisuus.+

+Ministeri Pekkarinen kysyi kansallisten toimien lainsäädännöstä. **Aiotaanko se hoitaa kuntoon ennen kansanäänestystä.Î**

+Ministeri Haavisto sanoi, että kansallisten toimien lainsäädäntö on saatava valmiiksi ennen kansanäänestystä.+

+Pääministeri Aho sanoi myös että se on välttämätöntä.+

+Käytiin keskustelua siitä, miten oppositio tulee mukaan EU-jäsenyysasian valmisteluun.+

+Ministeri Salolainen korosti, että opposition tulee hyväksyä sopimus sekä EU:n kanssa hyväksytyt kansalliset toimet. Siksi on perusteltua käydä neuvotteluja heidän kanssaan. Tämä on kokonaisuus.

Pääministeri Aho totesi, että hän on samaa mieltä. On neuvoteltava opposition kanssa etenkin jos eduskunnalle annetaan tiedonanto asiasta.

Kirjattiin seuraavat päätökset:

+Huomioidaan hallituksen neuvottelussa 3.5.1994 tehdyt päätökset:

- Ministeriöiden tulee pidättäytyä EU-tahojen kanssa neuvotteluista, joissa sitoudutaan hankkeisiin tai ohjelmiin ennen kuin hallitus on ottanut niihin kantaa.+

+EU:n yhteisen maatalouspolitiikan hoitamiseen liittyvät ehdotukset valmistellaan hallituksen 19.5.1994 pidettävään neuvotteluun.+

8.5.5 Millainen neuvoteltu sopimus oli?

Lähtökohdat neuvotteluihin

EY-ministeriryhmän kokous 2/93 21.1.1993:

"Keskusteltiin Suomen maatalousneuvottelutavoitteista Härmälän suorittaman esittelyn pohjalta. Muistion yksityiskohtiin esitettiin huomautuksia ja mm. kokonaistaloudellisista vaikutuksista katsottiin tarvittavan enemmän tietoa. Muistion peruslähestymistapa todettiin hyväksytyksi."

+2. Siirtymäkausi

Siirtymäkausi koostuu kahdesta jaksosta, joiden yhteispituus on enintään 12 vuotta. Siirtymäkautta voidaan lyhentää sillä edellytyksellä, että muiden neuvottelutavoitteiden . ennen muuta pohjoisten maatalousalueiden tukimallin - toteuttamisessa onnistutaan hyvin.

Ensimmäisen kauden aikana tuotteiden hintataso sopeutetaan EY:n hintatasoon ja toisen aikana Suomi voi edistää maatalouden sopeuttamista ja kilpailukykyä EY:n yleisistä säännöksistä poikkeavilla tukitoimilla.+

Maa- ja metsätalousministeriön EY-maatalousjaoston kokous 10/93 17.8.1993

Läsnä: Härmälä (pj), Talvela, Ruska, Satuli, Sundbäck, Pekkala, Selinheimo, Valtonen, Kekkonen, Kärkkäinen (MMM), Taskula, Vesanto, Lastikka, Laine, Hyvönen, Rosendahl , Boldt, Mäkinen (siht).

Esillä olleet asiat eivät tulleet kuntoon yhdessä kokouksessa. Siksi pidettiin heti seuraavana päivänä toinen kokous:

Maa- ja metsätalousministeriön EY-maatalousjaoston kokous 11/93 18.8.1993

Läsnä: Härmälä (pj), Satuli, Sundbäck, Kuosmanen, Pekkala, Valtonen, Kekkonen, Kärkkäinen (MMM), Taskula, Vesanto, Lastikka, Laine, Hyvönen, Boldt, Mäkinen (siht)

Mielenkiintoista pöytäkirjassa on kokouksen puheenjohtajan Esa Härmälän kommentti:

"Härmälä totesi, että pohjoisen tukimallin avulla siirtymäjärjestelyistä voidaan saada hyvinkin etupainotteinen, jolloin siirtymäajan tarve voi jäädä lyhyeksi."

Näiden kokousten jälkeen oli vuorossa ministerikokous:

EY-ministeriryhmän kokous 11/93 25.8.1993,
kohta 1:

"Käsiteltiin ehdotus maataloutta koskevaksi Suomen neuvotteluposiitioksi (19.8.1993). Hyväksyttiin ehdotuksen peruslinjaus."

Pohjana Suomen maatalouspositiolle oli 132-sivuinen EY-positio, joka perustui acquis'iin:
"FINNISH POSITION PAPER
AGRICULTURE"

Kommentti:

Positio on pääosin englanninkielinen. Suomenkielistä tekstiä positiossa ovat kannanotot jo voimassaolevaan EY-säädäntöön.

Kohta 2:

"Myös tavoitteiden sisältö hyväksyttiin, kuitenkin niin, että yksityiskohtia koskeneen keskustelun seurauksena muutama kohta vielä tarkistetaan."

Kommentti:

Tarkistamista koskevat kohdat on lueteltu pöytäkirjaan.)

Kohta 7:

"Ministeriryhmälle oli myös jaettu tiedoksi analyysejä maataloutta koskevien Suomen neuvottelutavoitteiden kansantaloudellisista vaikutuksista. Analyysit ovat VVM:ssä ja MMM:ssä laadittuja eikä niitä ole käsitelty valmistelujaostossa."

Kokouksen kaikki kohdat koskivat maataloutta. **MMM:ssä laadittua analyysiä ei pyynnöistä ja etsimisestä huolimatta ole löytynyt.**

VVM:stä on olemassa seuraavat kaksi analyysiä:

"VALTIOVARAINMINISTERIÖ 3.8.1993, Kansantalousosasto, Sari Salmi ja Heikki Sourama:
MAATALOUS, ELINTARVIKETAUOUS JA EY:N JÄSENYYS; Analyysi kansantaloudellisesta vaikutuksista, I Siirtymäkausi viisi vuotta", (12 sivua)

"VALTIOVARAINMINISTERIÖ 22.8.1993, Kansantalousosasto, Sari Salmi ja Heikki Sourama:
MAATALOUS, ELINTARVIKETAUOUS JA EY:N JÄSENYYS; Tiivistelmä kansantaloudellisesta analyysistä ", (4 sivua)

EY-ministeriryhmän kokous 12/93 31.8.1993,
kohta 1:

"Käsiteltiin maatalouspositiossa auki jääneet kohdat valmistelujaoston esitysten pohjalta. Päätettiin, että neuvottelutavoitteissa esitetään öljykasvien peruspinta-alaksi 120.000 hehtaaria, emolehmien lukumääräksi 100.000 ja peltoalaperusteiseksi tueksi Etelä-Suomessa 271 ecua. Lisäksi todettiin kaksi lisäystä tavoitteisiin: suojalauseke ja porojen kuljetusta koskeva esitys."

Pöytäkirjan liitteenä on ulkomaankauppaministeri Salolaisen lausunto:

"Suomen EY-maatalouspositiosta (ulkomaankauppaministeri Salolainen 25.8.1993):

Hyväksyn hintasopeutumista koskevan formuloinnin, koska se on riittävän avoin.

Samalla totean, että pohjoinen tukimalli ja muut maataloudelle tavoiteltavat suorat tukimuodot ovat niin kattavia, että jos suurinkin osa niistä toteutuu, on siirtymäkauden tarpeellisuus kyseenalaista. +

Seuraava kokous:

EY-ministeriryhmän kokous 13/93 1.11.1993
Läsnä: Pääministeri Aho ja ministeri Haavisto
Avs Sundbäck, osp Satuli, ylij Eriksson, aop Kosonen, tp Eerikäinen, tp Kuosmanen, fn Aarnio, Isn Jääskinen, kn Härmälä ja In Halonen

Eav Huhtaniemi/VNK, osp Reimaa/UM ja projektip Natri/UM

Kohta 2.

"Maatalouden osalta **pyritään vaikuttamaan komissioon siten, etteivät sen linjaukset muodostuisi**

ahtaaksi ja vaarantaisi neuvottelujen viemistä Suomen kannalta hyväksyttävään lopputulokseen. Pääministeri lähettää asiasta kirjeen puheenjohtaja Delors'ille, ministeri Haavisto tapaa komissaari Steichenin ja virkamiestasolla ollaan yhteydessä komission jäsenten kabinetteihin. Aluepolitiikan osalta palataan ministeriryhmässä kysymykseen ns. interlinked-seutukunnista."

Kommentti:

Suomi odotti marras-joulukuussa 1993 komission lausuntoa maatalouspositiostaan. Antti Kuosmanen kertoo kirjassaan, että komission tyyly vastaus Suomen esitykseen kiersi vanhoissa EY-maissa.

MUISTIO N:O 1075 19.12.1993, kirjoittaja Veli Sundbäck, luonnos käsiteltäväksi EU-ministeriryhmän kokoukseen 20.12.1993.

Kommentti:

Muistio ja kokouspöytäkirja 16/93 20.12.1993 ovat KHO:n 17.10.2000 tekemällä päätöksellä Dnro 279/1/00 SALAISIA.

Sitaatti muistiosta 1075:

MINISTERIKOKOUKSEN 21.12. JÄLKEEN AVOIMEKSI JÄÄVÄT ASIAT:

kohta 3. MAATALOUS:

" Asiasta on laadittu erillinen muistio. Komissio on parhaillaan laatimassa yksityiskohtaisia unionipositioiluonnoksia.

EHDOTUS:

KOROSTETAAN UNIONILLE POHJOISEN TUKISYSTEEMIN ENSISIJAISUUTTA KIIREELLISIMPÄNÄ NEUVOTTELUKYSYMYKSENÄ. TYÖSKENNELLÄÄN AKTIIVISESTI LEVEYSPIIRIKRITEERIN HYVÄKSYMISEKSI UUTENA TÄYDENTÄVÄNÄ TUKIKRITEERINÄ.

PYRITÄÄN SELVITTÄMÄÄN KOMISSION ESITTÄMÄN HINTASOPEUTUMISMALLIN TOTEUTTAMISMAHDOLLISUUKSIA, SEURAUVAIKUTUKSIA JA SEN EDELLYTTÄMIÄ YHTEISÖ- JA KANSALLISIA TOIMENPITEITÄ. PYRITÄÄN SOPIMAAN MAHDOLLISIMMAN NOPEASTI TEKNISEMPIÄ MAATALOUSKYSYMYKSIÄ, JOTKA EIVÄT LIITY TUKISYSTEEMIIN TAI HINTASOPEUTUKSEEN."

Em. muistio oli tehty seuraavan päivän (20.12.1993) EU-ministerikokousta varten, jossa puolestaan valmisteltiin asiat seuraavina päivinä pidettävää ministeritapaamista varten.

Tämä kokouksen jälkeen on olemassa kaksi **minipakettiin** liittyvää alunperinkin SALAISEKSI määrättyä pöytäkirjaa ja niiden SALAISET liitemuistiot. Näistä käy ilmi, että neuvotteluissa keskitytään oleellisiin asioihin. Näin maatalousneuvottelut jäivät viime tinkaankin, maratonistuntoon.

Jäsenyyden eduista, Kuosmanen:

"Delorsin aloite sopi erittäin hyvin Suomen tuon hetkisiin tavoitteisiin. EY-jäsenyyttä ei pidetty mahdollisena sovittaa yhteen puolueettomuuspolitiikan kanssa, joten yhdentymisen poliittiset ulottuvuudet koettiin pikemminkin rasitteeksi kuin eduksi. **Vähemmän tunnettua ehkä on, että taloudelliseltakaan kannalta EY-jäsenyyttä ei tuossa vaiheessa pidetty minään kovin edullisena vaihtoehtona. Tosiasia näet oli, että EY:n kanssa tehdyt vapaakauppasopimukset olivat olleet maataloutta lukuun ottamatta markkinaintegraation kannalta miltei samanarvoiset kuin EY:n omat yhteismarkkinat.**

Näissä olosuhteissa jäi jäljelle **kaksi peruskysymystä** harkittaessa tulevia vaihtoehtoja. Toinen oli: **olisivatko jäsenyyden aineelliset edut suuremmat kuin haitat? Toinen oli: mikä olisi sijaintimme Euroopan poliittisella kartalla?** Paljon riippui siitä, mitä muut EFTA-maat tekisivät.

Jos arvioitiin vain lyhyen ja keskivälän tähtäimen näkymiä, vastaus ensimmäiseen kysymykseen ei välttämättä ollut yksiselitteisen myönteinen. **Päätösvalta EY:ssä ei periaatteellisesta tärkeydestään huolimatta ei ollut kovin "aineellinen" etu. Se, mitä ETAn neuvotteluissa opimme EY:n päätöksentekoprosesseista välillä suorastaan puistatti. ETA-sopimus näytti puutteistaan huolimatta suurin piirtein takaavan pääsyn EY:n sisämarkkinoille.** Talous- ja rahaliiton realistisuudesta oli neuvotteluista sopimusmääräyksistä huolimatta epäilyksiä ja se syntyisi joka tapauksessa vasta vuosien kuluttua. **Maatalouden integrointi EY:n maatalouspolitiikkaan olisi poliittisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti raskas operaatio.**

Kommentti: Hyvin kerrottu!

Vaalipetos

Sen lisäksi, että maratonin salattu neuvottelutulos oli vaalipetos, voidaan sanoa, että vaalipetos täyttyy myös;

- lisähintailluusiosta, joka syötettiin maataloustulolakiin

- LOPULLISESTA EHDOTUKSESTA tukipakettia koskien viisipäivää kansanäänestyksen jälkeen.

Uusilahti 24.9.2003, MUSTAA VALKOISELLA, päätoimittaja Kari Naskinen

+Kun Suomessa järjestettiin kansanäänestys EU-jäsenyydestä 16.10.1994, niin kaksi päivää aikaisemmin maatalousministeri **Mikko Pesälä** kertoi eduskunnan täysistunnossa, ettei kansallisten lisätukien suhteen ole epäselvyyksiä. Kuitenkin vasta viisi päivää kansanäänestyksen jälkeen eli 21.10.1994 hallituksen EU-ministerivaliokunta hyväksyi asiakirjan "Ehdotus maatalouden kansalliseksi tueksi siirtymäkauden aikana". Siis vasta ehdotus. Ulkoministeriön tietopalvelusta saatujen asiakirjojenkin mukaan sopimus kansallisesta tukipaketista ei ollut valmis vielä kansanäänestyspäivänä.

Kuitenkin kansanäänestyksessä kysyttiin, pitäisikö Suomen liittyä Euroopan unioniin neuvotellun sopimuksen mukaisesti.

Kummallinen kysymys, koska maatalouden kansallisesta tukemisesta ei neuvotteluja ollut edes aloitettu.

Vaalipetos.

Kuosmanen kertoo kirjassaan, että kansallisesta tukipaketista neuvoteltiin vielä vuoden 1994 lopulla! Tuo Kuosmasen antama vinkki kirvoitti pyytämään ulkoministeriöstä loppuvuoden 1994 asiakirjoja, jotka myös todistavat, että kansallista tukipakettia ei ollutkaan neuvoteltu loppuun!

Todennäköistä onkin, että jos Suomen kansa olisi tiennyt koko homman olevan vielä täysin levällään, olisi kansanäänestyksen tulos ollut kielteinen EU-jäsenyydelle.

Näinhän kävi Norjassa. Norjalaiset keskeyttivät maataloustukia koskeneet maratonneuvottelunsa, julkaisivat aikaansaadut sopimukset omalla kielellään ja äänestivät jäsenyyttä vastaan.+

Antti Kuosmanen sivu 39:

"Maratonistunto oli neuvottelujen ehdoton huipentuma, vaikka neuvottelut eivät siihen päättyneetkään.

Niiden jälkeinen vaihe oli taas laskusuhdannetta kahdestakin syystä. Ensinnäkin EU juuttui sisäisiin kiistoihin määrävähemmistökyynnyksen takia (siitä on enemmän luvussa 32)

ja toiseksi jouduttiin sopimustekstien laadinnan yhteydessä yllättäen käymään tiukka taisto jo kerran sovittujen asioiden puolustamiseksi EU:n avaamisyrityksiä vastaan. Neuvottelujen lopullinen päättäminen 12.4.1994 tapahtuikin vähemmän sydämellisissä merkeissä, kuten myös käy vielä ilmi.

Maatalouteen liittyvät ongelmat eivät jättäneet neuvottelijoita rauhaan varsinaisten neuvottelujen päätyttyäkään, sillä aina vuoden loppuun saakka jouduttiin käymään tiukkaa väantöä niin sanotun kansallisen paketin hyväksymisestä. "

" Maatalousneuvottelutuloskin oli näin saatu kirjoitetuksi liittymisasiakirjoihin. Maatalousneuvottelujen tarina ei kuitenkaan loppunut siihen. Seuraavaksi alkoi taistelu niin sanotusta kansallisesta tukipaketista."

Kommentti:

Niinpä! Paketin sisältö oli vielä auki, sillä viisi päivää kansanäänestyksen jälkeen (perjantaina 21.10.1994) hallituksen EU-ministerivaliokunta hyväksyi LOPULLISEN ESITYKSEN EU:lle lähetettäväksi!

Virkamiesten illuusio lisähinnoista

Kuosmasen kirja:

Kursorisesti:

Maatalouskomissaari Renè Steichenin kirje ministeri Pesälälle syyskuun puolivälissä 1994 tulkittiin myönteiseksi arvioksi, että lisähinnat tulisivat hyväksytyiksi.

Suora sitaatti:

"Tältä pohjalta valmisteltiin tarvittavat kansalliset lakiesitykset, joissa pääasiallisiksi tukimuodoiksi siirtymäkaudella todellakin valittiin lisähinnat. Maatalousministeriö saattoi lokakuun alkupuolella 1994 julkisuuteen tämän aikomuksen samoin kuin muut keskeiset kansallista pakettia koskevat suunnitelmat."

Kursorisesti: Ja sitten tuli tieto, että komissio hyväksyykin lisähintojen muodossa maksetun tuen vain maidolle.

Suora sitaatti:

"Pahaksi tilanne pääsi, kun tieto komission kielteisestä kannasta tuli julkisuuteen. Joko komissaari Steichen tai joku hänen virkamiehensä oli puhunut ohi suunsa suomalaiselle lehtimiehelle. Kotimaassa nousi kova häly siitä, että komissio ei hyväksyisikään kansallista pakettia, vaikka maatalousministeriö oli juuri tiedottanut, että kaikki on hyvällä mallilla. Kansanäänestys lähestyi ja tunteet kävivät kuumina."

Sitaatti 130:

"Suomessa ei kuitenkaan voitu tässä vaiheessa hyvittää Steichenia. Hallitus ei voinut kasvojaan menettämättä perua julkisuuteen toimitettua suunnitelmaa kansallisen paketin täytäntöönpanosta. Erkki Liikanen onnistui taivuttelemaan komission kiistämään, että julkisuuteen pääsyttyä väitettyä lausuntoa olisi annettu. Komissio totesi keskustelujen paketista jatkuvan ja uskovansa, että myönteiseen ratkaisuun päästään. Hallitus ilmoitti, että tukipaketin vaatimien toimenpiteiden valmistelu jatkuisi suunnitellulla tavalla."

" Episodi oli erityisen kova paikka maatalousministeri Mikko Pesälälle, joka ei noina päivinä tainnut nauttia herrana olemisesta. Siltä ainakin vaikutti käydessäni hänen luonaan, kun hän virkamiehineen valmistautui omaan tiedotustilaisuuteensa asiasta. Eroilmoituskin oli lähellä, mikäli jo julkaistuja suunnitelmia olisi muutettava. Koetin rauhoitella; ei pidä puhua erosta, se vain pahentaa tilannetta."

Kuosmanen kertoo, että lisähinnat eivät todellakaan kuuluneet sopimukseen!

Lopuksi kysymys, joka mielestämme on syytä kysyä.

8.5.6 Oliko LSO:n pelastaminen jäsenyyden hinta?

Erään 1994 kokouspöytäkirjan liitteiden joukosta löytyi muistio:

" VALTIOVARAINMINISTERIÖ " VALTIOVARAINMINISTERIÖ

MAATALOUDEN EU-SOPEUTUS

Verotus- ja budjettikysymykset
Työryhmämuisto 8.4.1994"

Työryhmään kuuluivat ylij Lasse Arvela, (pj), VVM:stä, jäsenet kp Reino Uronen, varalla Heimo Hanhilahti MMM:stä, kn Esa Härmälä UM:stä ja aop Erkki Virtanen VVM:stä.

Muistiossa on sisällysluettelon kohdassa +ongelmia+teksti, jossa kerrotaan, että perustetaan valtion budjetin ulkopuolinen rahasto. Rahastoon tuleva raha on 100 prosentista EU-rahaa. Rahastolla on lainanantaoikeus.

Valtion budjetin ulkopuoliset rahastot ovat laittomia. Tällä rahastolla pelastettiin talousvaikeuksissa ollut LSO-teurastamo heinäkuussa. Eräiden tietojen mukaan rahat tulivat Postipankin kautta.

8.5.7 Budjetin ulkopuoliset rahastot ja LSO:n pelastaminen

Asiakirjojen mukaan oheiset budjetin ulkopuoliset rahastot ovat tosiasia Suomessa. Mihin kaikkeen niitä on käytetty?

8.5.7.1 EU:N JA KANSALLISTEN MAATALOUSTUKIEN BUDJETTİKÄSITTELY

Yleisiä periaatteita (Liite 1)

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan rahoittamiseen **EU:n maatalouden ohjaus- ja takuurahaston (EMOTRA) takuuosastosta saatavia varoja varten ehdotetaan perustettavaksi budjetin ulkopuolinen Cap-rahasto (EU:n 100 %:n tuki, tuloutetaan rahastoon)**. Tarvittaessa rahastoon siirretään varoja Suomen talousarviosta, **rahastolla tulee olla lainanottovaltuudet**.

Nykyinen budjetin ulkopuolinen maatilatalouden kehittämisrahasto (MAKERA) säilytetään ja sen toimintaa ehdotetaan laajennettavaksi niin, että sieltä voidaan suorittaa osa tavoitteiden 5a, 5b ja 6 mukaisia tukia (maaseudun rakenne- ja muut kehittämistuet) sekä kansallisia tukia. Rahastolle tulee säätää lainanottovaltuus. Rahastolle tulee siirtää valtion talousarviosta vuosittain tarvittavat määrärahat. Rahastoon tuloutetaan EU:n osuus tukitoimenpiteistä.

Muilta osin Suomen talousarvioon otettavien määrärahojen ja tulojen kirjaamisessa noudatetaan bruttoperiaatetta (tuen kokonaistarve budjetoidaan Suomen valtion menona, EU:n rahoitusosuus Suomen valtion tulona) lukuunottamatta tutkimus- ja kehittämistoimintaan (T&K) osoitettuja määrärahoja, joiden osalta ehdotetaan noudatettavaksi nettoperiaatetta.

Ongelmia

1. Ensimmäisen jäsenyysvuoden valtiontaloudellisia erityispiirteitä

Cap-rahastoon tulee siirtää Suomen valtion talousarviosta EU:n vientitukimaksatusten viivettä (1 - 2 kk) vastaavasti 100 - 200 mmk. **Cap-reformituen maksatukset voidaan hoitaa lainanottovaltuuden ja EU-ennakkorahoituksen (yht. 280 milj. ecua) turvin**.

Ympäristötuen, varhaiseläkkeiden ja pellon metsityksen osalta EU:n rahoitusosuuden tuloutus valtiolle (yht. noin 1 000 mmk) voi siirtyä pääosin seuraavan vuoden puolelle.

LFA-tuen osalta EU:n rahoitusosuuden tuloutus valtiolle (noin 500 mmk) siirtyy seuraavan vuoden puolelle.

2. Muita Suomessa sovittavia asioita

Cap-rahastoon pitää tarvittaessa siirtää vuosittain Suomen valtion talousarviosta varoja. Varojen tarve määräytyy otettujen lainojen koroista ja muista kuluista (EU ei näitä korvaa).+

Kyllä on kummallinen rahasto. Miksi MAKERakin on ollut budjetin ulkopuolinen?

Ilta-Sanomien 4.6.1994 kirjoittaa seuraavasti:

Ī Hallitus sorvasi tukipaketin LSO:n tarpeiden mukaan.."

Pääministeri Esko Ahon (kesk) hallitus muotoili elintarviketalouden kansallisen tukipaketin päälinjat LSO:n tarpeiden mukaan.

Paketin ehdot on muotoiltu niin, että **tukea voidaan jakaa jo tänä vuonna**. Valtion lisätukea voidaan antaa ulkoministeri Heikki Haaviston (kesk) ja ulkomaankauppaministeri Pertti Salolaisen (kok) tekemän lisäpöytäkirjan perusteella. Se laadittiin EU-jäsenyysneuvottelujen yhteydessä Brysselissä.

Pöytäkirjan mukaan Suomi voi soveltaa **"EU:n yhteisösääntöjä (kilpailurajoituksia ja teollisuustukea) joustavasti" sellaisiin kansallisiin tukiin, joiden tarkoituksena on helpottaa tarvittavaa rakenteellista sopeutumista"**.

Hallitus ei ole julkistanut lisäpöytäkirjaa, joka tunnetaan "Lex LSO:n" nimenä. Se mahdollistaa myös muun kuin elintarviketeollisuuden poikkeuksellisen tuen ilman EU-komission jälkiseuraamuksia.

MTK:n entisenä puheenjohtajana Haavisto myös osaltaan vaikutti LSO:n nykyongelmien; ylikapasiteetin ja miljardivelkojen syntyyn.

LSO:n toimitusjohtajan Simo Palokankaan pelastusohjelma perustuu suoraan "Lex LSO:hon" ja kansallisen tukipaketin ehtoihin.

Ministerit tiesivät LSO:n suunnitelmat lopettaa Turun tuotanto ja irtisanoa satoja ihmisiä maaliskuun eduskuntavaalien jälkeen on ollut ainakin Ahon, Haaviston, Salolaisen, sisäministeri Mauri Pekkarisen (kesk) työministeri Ilkka Kanervan (kok), valtiovarainministeri Iiro Viinasen (kok) ja kauppa- ja teollisuusministeri Seppo Kääriäisen tiedossa.

LSO:n tukitarpeet ovat olleet esillä tukipakettia valmistelleessa ministeri- ja virkamiesryhmässä, hallituksen iltakoulussa sekä eri puolueiden ministeriryhmissä.+

8.5.8 Hävinneet paperit ja UM

Jorma Jaakkola on pyytänyt UM:ltä asiakirjoja koskien LSO:n pelastamista. Niitä ei kuitenkaan ole löytynyt.

Ulkoasiainministeriö
UM Tietopalvelu
PL 176
00161 HELSINKI 3.11.2003

Jorma Jaakkola
Kyttäläntie 1198
32190 KAUVATSA AS

ELINTARVIKETEOLLISUUDEN SIIRTYMÄKAUDEN TUKI

Valtioneuvosto teki 27.5.1994 periaatepäätöksen Suomen maa- ja elintarviketalouden sekä alue- ja rakennepoliitiikan sopeuttamisesta EU-jäsenyyteen. Kopio periaatepäätöksestä on ohessa liitteenä. Tämän kansallisen tukipaketin mukaan elintarviketeollisuudelle voitiin myöntää siirtymäkauden aikana 500 miljoonaa markkaa rakennekehitykseen ja muuhun sopeuttamiseen.

Samoihin aikoihin lehdistössä uutisoitiin arveluja, että edellä mainittu tuki menisi suurimmaksi osaksi LSO-konsernin pelastamiseen. Tämä käsitys kuitenkin torjuttiin ja LSO:n todettiin olevan yksi tuenhakija muiden joukossa. Samalla todettiin, että tukea voitaisiin jakaa jo vuoden 1994 puolella lisäbudjetin kautta, jos EU-kansanäänestyksen tulos olisi jäsenyydelle myönteinen. Tuen jakamisesta vastasi kauppa- ja teollisuusministeriö.

Minkäänlaista lisäpöytäkirjaa tähän asiaan liittyen ei UM:n arkistosta ole löydettävissä, eikä mikään sellaisen olemassaoloon viittaa.

Jouduin asian selvittämiseksi käyttämään myös Helsingin Sanomien uutisarkiston palveluja, joten liitän mukaan sieltä tulostettuja kopioita HS:ssa vuonna 1994 julkaistuista artikkeleista. Mainittakoon, että 22.6.1994 julkaistussa artikkelissa mainitusta lihateollisuuden sopeutumista selvittäneestä ministeriryhmästä ei löytynyt asiakirjoja UM:n arkistosta.

Ystävällisin terveisin

Sami Heino
UM Tietopalvelu

8.5.9 Onneksi media toimii ja kertoo yksityiskohtia

Vaikka UM:n arkistoista ei löytyisikään asiakirjoja saamme riittävän valaistuksen tapahtumien kulusta siteeraamalla Helsingin Sanomien artikkeleita kyseiseltä ajanjaksolta.

Kuinka on mahdollista, että samaan aikaan kun massamuotoisesti kaadetaan yrityksiä niin tietty yritys pelastetaan valtion varoja käyttäen.

8.5.9.1 Lihayritys LSO aiotaan pelastaa valtion varoin - Muu lihateollisuus hanketta vastaan

Kovissa taloudellisissa vaikeuksissa oleva Lounais-Suomen Osuusteurastamo LSO aiotaan pelastaa valtion varoin. Virallista päätöstä pelastamisesta ei ole hallituksessa tehty, mutta poliittisella tasolla asiasta on sovittu. Pelastusoperaatiota on hallituksessa ajanut ulkoministeri Heikki Haavisto (kesk), jonka kytkennät LSO:hon ovat vahvat.

LSO kamppailee miljardivelkojen puristuksessa. Viime vuonna konserni teki tappiota 163 miljoonaa markkaa. Sen omavaraisuusaste oli kahdeksan prosenttia. ***Uusi toimitusjohtaja Simo Palokangas on ilmoittanut, että LSO tarvitsee taloutensa tervehtämiseen rahaa 400 miljoonaa markkaa.***

Hallituksen torstaina päättämän maatalouden ja elintarviketeollisuuden kansallisen tukipaketin mukaan elintarviketeollisuudelle myönnetään ensimmäisenä jäsenyydivuonna 500 miljoonaa markkaa rakennekehitykseen ja muuhun sopeuttamiseen. Muu lihateollisuus pelkää nyt, että suuri osa rahoista menee LSO:n pelastamiseen.

Vaikka rakennetuki on osoitettu ensi vuodeksi, voidaan sitä käyttää jo tänä vuonna. Hallitus voi myöntää rahat tarkoitukseen lisäbudjetissa kuitenkin vasta sen jälkeen, kun jäsenyydestä on kansanäänestyksessä päätetty. Yrityksen oman rahoitusosuuden pitää olla vähintään puolet hankkeen arvosta. LSO:lle oman osuuden hankkiminen voi olla ongelmallista. Rahaa aiotaan hankkia omistajilta eli viljelijöiltä. LSO on suunnitellut tuottaja-annin järjestämistä.

LSO:n pelastamishanke aiheuttaa närää taloudellisesti kunnossa olevissa muissa osuustoiminnallisissa teurastamoissa. Atriaaksi äskettäin muuttuneen Itikka-Lihapolarin toimitusjohtajan Seppo Paatelaisen mukaan pelastusrahat ovat poissa koko alan sopeuttamistuesta, ja kilpailu yritysten välillä vääristyy.

Elintarviketeollisuuden tuet myönnetään kauppa- ja teollisuusministeriön kautta. LSO:n pelastaminen lienee hankala asia kauppa- ja teollisuusministeri Seppo Kääriäiselle (kesk), jonka vaalipiiri on LSO:n pahimman osuustoiminnallisen kilpailijan Itikka-Lihapolarin keskeisiä toiminta-alueita.

Kilpailuviraston ylijohtaja Matti Purasjoki sanoo, ettei hän ole nähnyt mitään paperia LSO-operaatiosta, mutta jos hanke toteutetaan valtion varoin, se on aivan järjetöntä. Pelastamisesta kärsivät ne yritykset, jotka ovat omin rahoin saneeranneet itsensä.

Teollisuusneuvos Markku Mäkinen kauppa- ja teollisuusministeriöstä sanoo, että LSO:n mahdollinen tukeminen on vielä aika pitkälle auki. Virallista päätöstä ei ole tehty.

Hänen mukaansa tukea myönnettäessä on yrityksestä tehtävä erittäin huolellinen analyysi, jossa selvitetään tuen tarve ja ehdot. Myös alan kilpailutilanne pitää selvittää.

Mäkisen mukaan mahdollisia ovat rahatuki, lainat ja takaukset. Myös pääomatuki on mahdollinen, mutta valtio tuskin Mäkisen mukaan lähtee osakkaaksi.

Osuusteurastamot ovat vuosien varrella hankkineet markkinaosuutta ostamalla yksityistä lihateollisuutta.

Ostamalla hankittu markkinaosuus on kuitenkin aina vähitellen valunut yksityisille. Tuottajain Lihakeskuskunta eli TLK osti Helsingin Kauppiaat, TLK:n lihateollisuuden, osuuskauppojen hallussa olleen OK-lihan sekä lukuisan määrän pieniä lihayrityksiä.

Kaupoissa osuusteurastamot saivat suuren määrän kapasiteettia rasitukseksi.

Osuusteurastamojärjestön hajoaminen alkoi, kun yhteisjärjestö Tuottajain Lihakeskuskunta aloitti suuren ruokatehtaan rakentamisen Vantaalle ja alkoi yhä selvemmin kilpailla jäsenteurastamojen kanssa.

TLK:n perinnön jakoivat LSO ja Itikka-Lihapolar. Kaupoissa LSO sai haltuunsa Helsingin kauppiat ja velkaantui pahoin.

PELLERVO ALANEN
Helsingin Sanomat²⁸⁹

Kommentti:

Uutisessa Palokangas tarvitsee raha 400 miljoonaa! Miten onkaan seuraavassa uutisessa, ja 26.10. ó uutisessa?!

8.5.9.2 Ministeriryhmä ei myöntäisi LSO -konsernille erityistukea - Ryhmä esittää kansallisen EU-tuen maksun aikaistamista

Suuresti velkaiselle Lounais-Suomen Osuusteurastamo LSO -konsernille ei pidä myöntää valtion tukea muusta teollisuudesta poikkeavin perustein. Tähän tulokseen on tullut ministeriryhmä, joka selvittää lihateollisuuden sopeutumista Suomen mahdolliseen jäsenyyteen Euroopan unionissa EU:ssa.

Sen sijaan ministeriryhmä esittää, että Suomen kansalliseen tuki pakettiin sisältyvää elintarviketeollisuuden rakennetukea varhennettaisiin. Esityksen mukaan tukea myönnettäisiin jo tämän vuoden puolella lisäbudjetin kautta. Tuki edellyttäisi näin eduskunnan hyväksyntää.

LSO -konsernin tavoitteena oli saada rahoitusongelmiinsa kansallisen EU-paketin ulkopuolista tukea 150 miljoonaa markkaa. Erityistukea vastustivat äänekkäästi LSO:n kanssa kilpailevat osuusteurastamot ja yksityinen lihateollisuus.

LSO joutuu nyt kamppailemaan samasta tuesta muun elintarviketeollisuuden kanssa. Elintarvikeyritysten rakennesopeutukseen on kansallisessa tukipaketissa varattu viideksi vuodeksi seitsemänsataa miljoonaa markkaa. Lisäksi Euroopan unionilta tulee rahaa rakennesopeutukseen 120 miljoonaa markkaa vuodessa eli yhteensä 600 miljoonaa markkaa viiden vuoden aikana.

Yhteensä tukea on jaettavana lukuisille sitä hakeneille elintarviketeollisuusyrityksille 260 miljoonaa markkaa vuodessa. Kauppa- ja teollisuusministeriössä työskentelevän ylijohtaja Markku Mäkisen mukaan tosin kansallista rakennesopeutustukea jouduttaneen painottamaan niin, että ensimmäisinä jäsenyyvuosina jaetaan enemmän rahaa, ja sen jälkeen tuki pienentyy.

Tukea on luvassa vasta loka-marraskuussa. Tuen edellytyksenä on se, että suomalaisten enemmistö asettuu kansanäänestyksessä EU-jäsenyyden puolelle.

LSO ei voi kuitenkaan saada tuen myöntämisessä poikkeavaa kohtelua, koska EU-säädösten mukaan tuki ei saa vääristää yritysten välistä kilpailua. Toisaalta EU-tuen saamisen edellytyksenä on, että yritys itse sitoutuu sijoittamaan saneeraukseen tarvittavista rahoista vähintään puolet.

LSO:sta ilmoitettiin tänä keväänä, että konsernin pelastusoperaatioon tarvitaan lisärahoitusta 300-370 miljoonaa markkaa. Omistajilta eli karjankasvattajilta on tarkoitus kerätä 50 miljoonaa ja valtiolta erityistukea 150 miljoonaa markkaa.

LSO:n toimitusjohtaja Simo Palokangas sanoo nyt, ettei LSO tarvitsekaan enää 300-370 miljoonan markan ulkopuolista lisärahoitusta. Syynä tähän on hänen mukaansa se, että LSO neuvotteli osuuspankkien, Postipankin ja Tapiolan kanssa uudet velkojen lyhennysehdot.

Lisäksi Palokangas korostaa, että LSO:ssa on meneillään **"yksi suurimmista kehitysohjelmista". Tilanne LSO:ssa on Palokankaan mukaan viime keväästä helpottunut.** Hän sanoo, että konsernin toiminnallinen tulos on 50 miljoonaa markkaa viimevuotista parempi.

²⁸⁹ Helsingin Sanomat - Talous - 27.05.1994

Viime vuonna LSO-konsernin tulos oli rahoituserien jälkeen 166 miljoonaa markkaa tappiollinen. Palokangas sanoo ministeriryhmän päätöstä "myönteiseksi".

Hallituksen lopullinen päätös tuskin poikkeaa ministeriryhmän päätöksestä, koska ryhmän jäseninä ovat keskustasta ulkoministeri Heikki Haavisto, maatalousministeri Mikko Pesälä sekä kauppa- ja teollisuusministeri Seppo Kääriäinen. Kokoomuksesta ryhmässä oli valtiovarainministeri Iiro Viinanen.

PELLERVO ALANEN
Helsingin Sanomat²⁹⁰

Kommentit:

- 100 %:nen EU-raha tuli budjetin ulkopuoliselle CAP-rahastolle heinäkuussa 1994.

**- Jo 22.6. kesäkuuta Palokangas tiesi kertoa, että tilanne on helpottunut!
Kyseisten ministerien kokouspöytäkirja on mennyt hukkaan!!**

Lisää uutista samana päivänä:

8.5.9.3 LSO:n pelastamiseen ei anneta valtion erityistukea - Elintarvikeyrityksiä aiotaan tukea tasapuolisesti

Velkaisen Lounais-Suomen Osuusteurastamon pelastamiseen ei aiota myöntää muusta teollisuudesta poikkeavaa tukea, vaan LSO:n on oltava muiden rakennesopeutusta tarvitsevien elintarvikeyritysten kanssa samalla viivalla. Tätä mieltä on lihateollisuuden sopeuttamista EU:hun selvittävä ministeriryhmä.

Toisaalta ministeriryhmä esittää, että elintarviketeollisuuden kansallista tuki rahaa myönnettäisiin aikaisemmin, jo tämän vuoden lisäbudjetissa loka-marraskuussa, mikäli EU-jäsenyys läpäisee kansanäänestyksen.

Taloudellisissa vaikeuksissa oleva LSO -konserni anoi valtion erityistukea 150 miljoonaa markkaa ennen mahdollisen EU-jäsenyyden alkamista. Nyt tuki jäänee kauppa- ja teollisuusministeriön ylijohtajan Markku Mäkisen mukaan "useisiin kymmeneen miljooniin markkoihin".

PELLERVO ALANEN
Helsingin Sanomat²⁹¹

Kommentti:

Miksi tilanne Palokankaan mukaan on valoisa, vaikka rahaa on tulossa vasta loka-marraskuussa?

Ja mitä seuraavassa uutisessa lukeekaan!

8.5.9.4 Tulostaan parantanut LSO kerää pääomaa osakeannilla - Konserni ryhmitetään LSO Foodin omistukseen

Kun vuodenvaihteen tilinpäätöksessä heikolta näyttäneelle LSO:lle ei järjestynytäkään keväällä puheena ollutta yrityskohtaista tukea, yhtiö piristyi vahvistamaan vakavaraisuuttaan omin voimin tulosta tekemällä ja keräämällä uutta pääomaa osakeannilla. Konsernin tulosluvut alkoivat saman tien parantua huikeaa vauhtia.

Palokankaan mukaan kysymys ei kuitenkaan ole yhtiön tarkoitushakuisesta muuntautumisesta tukiluukulla mahdollisimman köyhää esittäneestä surkimuksesta vauhdikkaasti tulostaan parantavaksi sijoitus kohteeksi.

²⁹⁰ Helsingin Sanomat - Talous - 22.06.1994

²⁹¹ Helsingin Sanomat - Pääuutiset - 22.06.1994

"LSO:ta haluttiin keväällä lyödä puhumalla sille valmisteltavasta erityisestä valtion tuesta. Yritin silloin sanoa, ettei tilanne ole niin paha", Palokangas sanoo. Hänen mukaansa kurjuutta ei silti liioiteltu keväälläkään, vaan yhtiön tilanne on muuttunut nopeasti paremmaksi ankaran saneerauksen ansiosta. Numeroiden kehitys tukee hänen puhettaan.

Toiminnan tehostumisesta kertoo käyttökateen kasvu 157 miljoonasta 192 miljoonaan markkaan samalla kun liikevaihto on polkenut paikallaan vajaassa 2,2 miljardissa markassa. Osan tuloksen paranemisesta selittää kuitenkin se, että yhtiö kirjasi viime vuoden tilinpäätökseensä huomattavat valuuttakurssitappiot, joita ei enää tänä vuonna ole kertynyt.²⁹²

8.5.9.5 Yllättävä käänne pakon edessä

Lounais-Suomen Osuusteurastamon omistama LSO Food Oy ilmoitti tiistaina pyytävänsä osuuskunnan jäseniltä, henkilökunnalta ja asiakkailta 84 miljoonaa markkaa uutta pääomaa vakavaraisuutensa vahvistamiseksi. LSO-konsernin rakenne uudistetaan siten, että kaikki osuuskunnan omistamat yhtiöt siirretään osakeyhtiömuotoisen LSO Foodin omistukseen. Emo-osuuskunta keskittyy LSO Foodin omistamiseen ja raaka-aineen hankintaan. Osakeannin julkistamisen yhteydessä LSO -konserni esitteli kahdeksan kuukauden välitilinpäätöksensä, jonka mukaan konsernin tuloksen parantuminen on jatkunut yllättävällä vauhdilla. Konsernin tulos ennen satunnaisia eriä, varauksia ja veroja oli tammi-elokuussa 41,5 miljoonaa markkaa voitollinen, kun se vielä viime vuoden vastaavalla jaksolla oli 50,2 miljoonaa markkaa tappiollinen. Konsernin vakavaraisuus on kuitenkin edelleen heikko. Sen omavaraisuusaste eli omien varojen osuus 1,7 miljardin markan taseesta oli elokuun lopussa vain kymmenen prosenttia. Loppuosa on velkaa.

Vielä vuoden alussa LSO:n arvioitiin tarvitsevan sadoissa miljoonissa markoissa liikkuvaa valtion erityistukea, jotta yhtiö selviäisi Suomen EU-jäsenyyden aiheuttamasta suojatun markkina-aseman murtumisesta. Nyt yhtiö näyttää toimitusjohtaja Simo Palokankaan mukaan kuitenkin pääsevän EU:n kilpailuolujen edellyttämään kuntoon odotettua nopeammin. Palokankaan mukaan yhtiö aikoo kuitenkin hakea EU-jäsenyyden takia alalle maksettavaa sopeutumistukea muiden elintarviketeollisuuden yritysten tavoin.²⁹³

Kommentti:

Ei ole ihme, että pöytäkirjat katosivat!

8.6 Yrittämisprojekti Ë lapsien houkuttelua polttouuniin

Suomi on selkeästi isojen ongelmien äärellä. Tähän voisi todeta esimerkiksi . sitä saa mitä tilaa tai lypsävää lehmää ei koskaan kannata tappaa. Näin on nyt kuitenkin päässyt käymään.

Mikä lääkkeeksi? Lisää yrittämistä ja yrityksiä tarvitaan Suomeen. Sen onnistumisen edellytyksenä ovat seuraavat asiat:

1. Pankkikriisi tutkitaan perinpohjin, syylliset tuomitaan ja korvaukset maksetaan uhreille.
2. Lainsäädäntö muutetaan merkittävästi.
3. Aloitetaan noin 10 - 20 vuoden tähtäimellä kasvattaa uutta yrityspohjaa.

Yrittämisasiasta on kirjoittanut selvityksen viranomaisille mm. Kuopiossa toimiva yhdistys seuraavasti:

8.6.1 Yrittäjäkadosta yrittäjäpako?

Johdanto

²⁹² Helsingin Sanomat - Talous - 26.10.1994

²⁹³ Helsingin Sanomat 26.10.1994 TEIJO VALTANEN

Suomen, kuten minkä tahansa maan talouden selkäranka ja työllistämisen perusta on vapaa ja tuottava yritystoiminta, ja nimenomaan pienyrittäjätoiminta. Yrittäjiksi haluavien ja siihen ryhtyvien määrä on kuitenkin viimeisen vuosikymmenen aikana maassamme romahtanut. Valtiovalta on herännyt pohtimaan keinoja yrittäjien määrän lisäämiseksi. **Kauppa- ja teollisuusministerin kunnianhimoisena tavoitteena on saada jopa 90.000 uutta yrittäjää ¹ sorvin ääreen+**

Yrittäjyydellä ja yrittäjäpolitiikalla tavoitellaan nyt aivan uutta yhteiskunnallista ulottuvuutta tuomalla yrittäjyys ensimmäistä kertaa lukioiden opetusohjelmaan teemalla *aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys*. Ilmiselvästi valtiovallan piirissä on vihdoin herätty huomaamaan, että kyseessä on koko kansakunnan etu: **mitä enemmän maassa on aktiivisia, hyvin toimivia, tuottavia ja työllistäviä yrityksiä, sen paremmin koko kansakunta voi.**

Aikaisemman *riistokapitalisti*. luonnehdinnan sijaan **yrittäjyyteen aletaan nyt kytkeä korkeampia ja jalompia määritteitä**, ja muokata nuorten asenteita sellaisiksi, että yrittäjäksi ryhtyminen päinvastoin osoittaa yhteiskunnallisesti vastuuntuntoa. **On syytä muistaa mitalin toinen puoli: likaiselle pöydälle on turha kattaa uutta, siitä harva syö.** Lähihistoriasta muistetaan hyvin, kuinka kävi pankkikriisin aikana kymmenille tuhansille yrittäjille, lainojen takaajille, heidän perheilleen ja lapsilleen: **kymmenet tuhannet yritykset ajettiin valtiovallan ja pankkien yhteisillä, salaisilla toimenpiteillä ja sopimuksilla konkurssiin pankkien pelastamiseksi konkurseilta!**

Esimerkkinä näistä salaisista sopimuksista mainittakoon Suomen Säästöpankki-SSP Oy:n pilkkomissopimus, joka solmittiin 22.10.1993 Suomen valtion ja neljän ns. ostajapankin (SYP, KOP, Osuuspankit ja Postipankki) välillä. Tässä sopimuksessa sovittiin toimialakohtaiset listaukset yrityksistä, jotka tullaan viemään konkurssiin, sekä määriteltiin kaatamisperusteet luottomäärien ja asiakkuuksien pohjalta seuraavasti:

13.2.2 Siirrot per 31.12.1994

Ostajalla on oikeus tilanteen per 31.12.1994 mukaisesti **siirtää kirjanpitoarvosta omaisuudenhoito-yhtiön vastattavaksi** seuraavat erät:

1 milj. mk ja sen ylittävät järjestämättömät yrityssaamiset

Sellaisilta **ilmeisiltä riskiasiakkailta olevat saamiset**, jotka täyttävät seuraavat kriteerit:

vuoden 1994 aikana päättyneen tilikauden tilinpäätöksen perusteella laskettu kokonaispääoman tuotto on negatiivinen ja omavaraisuusaste on alle 5 %; jos yritysasiakkaan vuoden 1994 aikana päättyneen tilikauden tilinpäätöksen perusteella laskettu kokonaispääoman tuotto on negatiivinen tai omavaraisuusaste on alle 5 %, ratkaisee jäljempänä mainittu tarkastustoimikunta sen, onko kyseessä **ilmeinen riskiasiakas**, jonka saamiset on siirrettävä omaisuudenhoito-yhtiön vastattavaksi; tai

asiakas toimii, asiakkaan päätoimialan mukaan luokiteltuna, jollakin seuraavista toimialoista .

kiinteistösijoittaminen ja kiinteistösijoittamiseen verrattava kiinteistötoiminta, muu sijoittaminen, rakentaminen, vähittäiskauppa, hotelli- ja ravintolatoiminta, vapaa-aikatoiminta ja asiakkaan saamiset ylittävät 5 milj. mk ja **on todennäköistä, että saaminen muuttuu 31.3.1995 mennessä järjestämättömäksi tai 31.12.1995 mennessä luottotappioksi tai**

asiakkaalta on vähintään 5 milj. mk:n saaminen, joka erääntyy maksettavaksi viimeistään 31.12.1997 ja jonka viimeinen lyhennyserä on vähintään 80 % saamisen alkuperäisestä määrästä.²⁹⁴

Konkurssien seurauksena syntyi maahamme muutamassa vuodessa satojen tuhansien ihmisten velkaantunut, epätoivoinen, omaisuutensa, menneisyytensä ja tulevaisuutensa menettänyt joukko, jonka edustajia on miltei kaikkien nyt koulussa olevien nuorten lähipiirissä . varoittavana esimerkkinä siitä, ettei yrittämisen riskiä kannata ottaa. Ei siten ole ihme, että *kansainvälisten mittausten mukaan suomalaiset nuoret eivät suhtaudu kovin myönteisesti yrittämiseen mahdollisuutena*+(Kauppalehti: *Yrittäjyyden opetus alkaa lukioissa*).

Onkin tajuttava, ettei kysymys ole aloitteellisuuden puutteesta, asenteellisuudesta, taikka tiedon tai tietoisuuden puutteesta, vaan nykykuoret tietävät kokemuksensa . joko oman perheensä, sukulaisten tai tuttavien ankean kohtalon - kautta liiankin hyvin, minkälaiseen kurimukseen yrittäminen voi johtaa. **Kun opetusohjelmiin on vielä pakosta otettava mukaan myös yrittäjyyteen sisältyvien riskien, jopa uhkakuvien mahdollisuudet ja niiltä suojautuminen, on varmaa, että mikäli yrittäjyyden nykyisiä edellytyksiä ei lainsäädännöllisesti ja verotuksellisesti oikaista ja korjata, koulutusohjelma tulee tuottamaan yrittäjyyteen jopa entistä kielteisemmin suhtautuvia nuoria.**

²⁹⁴ Luovutus-sopimus, salainen, s. 15-17

Vaikuttaa siltä, että nuorten ihmisten yhteiskunnalliseksi velvollisuudeksi yritetään säilyttää yrittäjäksi ja kanssaihmistensä työnantajaksi ryhtyminen teemalla *On iso asennekysymys työllistää itsensä ja muita sen sijaan, että menee toisen palvelukseen* (ylijohtaja Aslak Lindström, Kauppalehti: *Yrittäjyyden opetus alkaa lukioissa*). Niinpä onkin pohdittava sitä, mitä tämä korkeasti moraalinen velvoite pitää sisällään, ja miten se voi vaikuttaa nuoren elämään, jopa loppuiksi. **Mikä on se riskin määrä, jonka yhteiskunta voi kohtuudella säilyttää yrittäjäksi ryhtyvän ihmisen kontolle? Millä lainsäädännöllisillä toimenpiteillä tätä riskiä voidaan muuttaa kohtuulliseksi siten, että ihmiset uskaltavat ryhtyä yrittäjiksi? Miten on varmistettava se, että yrittäjä konkurssin jälkeenkin voisi jatkaa elämäänsä ja yritystoimintaansa?**

8.6.2 Yrittäjyyteen liittyvä riski järkipäristettävä **Ei enää uhkapeliä**

Yrittäjäksi aikova joutuu arvioimaan sitä, kannattaako hänen ottaa riski ryhtyä itsensä ja muiden työllistäjäksi, kun toisena vaihtoehtona on toisen palvelukseen meneminen ja varman palkka- ja eläketulon nauttiminen. Kun yrittäjä aloittaa yrittämisen, hänen täytyy tietää, ettei kukaan ulkopuolinen maksa hänelle palkkaa, eikä kukaan ulkopuolinen ole vastuullinen siitä, että hän todella saa kuukausittain tietyn rahasumman tililleen. Sen sijaan hän on itse vastuullinen siitä, että hänen yrityksensä tuottaa riittävästi niin, että yritys pystyy maksamaan hänelle itselleenkin elannon, eli hän joutuu itse maksamaan palkkansa yrityksensä tuotoksella.

Siten yrittäjäksi ryhtyvä riskeeraa sen, että hän ei saata saada palkkaa vuosikausiin, jos yrityksellä menee huonosti . mikään instanssi, yhteiskunta, pankki, sosiaalitoimi, kirkko, mikään ei tule hänen avukseen huonoina päivinä. Tässä yhteydessä sopii huomauttaa, että pitkäaikaisten tilastojen mukaan puolet (50 %) uusista yrityksistä menee lyhyessä ajassa konkurssiin tai lopettaa!

Jos yrityksellä menee huonosti, yrittäjäksi ryhtynyt on menettänyt vuosien varman palkkatulon ja siitä kertyvän eläkkeen vanhuuden turvaksi. Toisessa vaakakupissa on se, että yrityksellä menee hyvin ja yrittäjä saakin tälle riskiksi asettamalleen panokselle, omalle työlleen riittävän katteen, korvauksen. Kuten lehtien pääkirjoituksista kuvastuvasta hädästä heijastuu, on paitsi yhteiskunnallinen arvostuskysymys, myös yhteiskunnallinen pakko hyväksyä tämä riittäväksi *yrittäjyyden riskiksi*.

Kantona kaskessa on suomalainen pankkilaitos, jota valtiolta hellii loputtomasti ja rajattomasti jopa siten, että valtiolta takaa pankit niin, että pankkeja ei päästetä konkurssiin: *Suomen valtio takaa sen, että suomalaiset pankit pystyvät hoitamaan sitoumuksensa ajallaan kaikissa olosuhteissa* (eduskunnan ns. pankkitukiponsi elokuussa 1993), mutta pankkilaitos kohtelee pankista luottoa ottanutta kuin lypsylehmää. Tästä on erinomaisena esimerkkinä se, että pankit pitävät Suomen Pankkiyhdistyksen johtajan Erkki Kontkasan suulla (Savon Sanomat 14.7.2003: *Yrittäjyyttä ei edistetä vakuuskäytännön rajoituksilla*) tiukasti kiinni siitä, että yrittäjän oman asunnon on edelleenkin kuuluttava yrityslainojen panttauskelpoisuuden piiriin. Siten omaa asuntoa ei saa siirtää omaisuuden realisointimenettelyn ulkopuolelle, kuten useimmissa sivistysmaissa jo tehdään. Suomessa yrittäjä ei saa pitää edes omaa asuntoaan, jos yritystoiminta menestyy huonosti, vaan konkurssin kohdatessa pankki vaatii yrittäjän asunnonkin itselleen. Kontkasan mielestä *yrittäjyyteen kuuluu riskin otto. Riskeistä syntyvät paitsi tappiot myös voitot*.

Kontkanen ei ole ottanut huomioon **ulkopuolisia uhkatekijöitä. Valtiovallan ja pankkipiirien yhdessä tekemien väärin raha-, valuutta- ja finanssipoliittisten päätösten** takia 1990-luvun alkupuolella ajettiin suuri määrä, yli 40.000 hyvin toimivaa yritystä ilman omaa syytään konkurssiin. **Näin kävi pankkikriisin aikana, eivätkä valtiolta ja pankit ole vielä halukkaita korjaamaan vaurioita.** Koska yrittäjyyteen liittyvät riskit ovat tätä suuruusluokkaa, eivätkä ole yrittäjän toimenpitein hallittavissa, on riskin säilyttäminen yrittäjän vastuulle kohtuutonta . eikä liioin kukaan suostu sellaista riskiä enää nykyään ottamaan.

Pankkiyhdistyksen johtajan mielestä yrittäjäksi ryhtyvän täytyy riskeerata koko aikaisempaa elämää koskeva, siihen mennessä kovalla työllä ansaittu omaisuutensa. Nuorten kohdalla kyse on vanhemmilta tulossa olevan perinnön riskeeraaminen vastaavalla tavalla, koska konkurssitilanteessa **ulosottovelalliseksi joutuminen merkitsee perinnön ulosmittaamista ja menettämistä velkojille.**

Kyseessä ei ole enää riskin ottaminen, vaan ilmiselvä uhkapeli. Haluaako ja voiko maamme koululaitos olla mukana yllyttämässä nuorisoa tällaiseen uhkapeliin?

Tähän kysymykseen täytyy kouluviranomaisten ja maamme poliittisen johdon olla valmis vastaamaan, koska siinä punnitaan Suomen legitimitteetti. Siinä punnitaan lopulta myös se, miten maamme talouselämälle ja ns.

hyvinvointivaltiolla käy, jos ja kun ei enää löydy riittävää määrää ihmisiä, jotka suostuisivat tähän uhkapeliin. ja itse asiassa petettäväksi. Lienee selvää, että vähin, mitä **yrittäjyyksinnon kasvattamiseksi voidaan tehdä, on jättää aikaisemmin hankittu omaisuus yrittäjäriskin ulkopuolelle ja hyväksyä se tosiasia, että yrittäjän työpanoksen sekä siltä ajalta kertyvän eläkkeen ja liikeidean menettämisen uhan on tulevaisuudessa riittävä yrittäjyyteen kuuluvaksi riskiksi.**

8.6.3 Yritysverotusta tulee korjata - mutta ei Kontkanen reunaehdoilla

Oikeustieteen tohtori, Suomen pankkiyhdistyksen johtaja Erkki Kontkanen otti 14.7.2003 Savon Sanomissa julkaistussa artikkelissa esille verotuksen, sekä yritys- että palkkatuloverotuksen, alentamisen merkittävimpana keinona parantaa yrittäjyyden houkuttelevuutta Suomessa. Tässä asiassa Kontkanen on aivan oikeassa. Itse asiassa Suomen on pakko alentaa yritysverotusta radikaalisti, jos aikoo kilpailla yrityksistä uusien EU-maiden, ennen kaikkea Viron kanssa. **Yritysverotusta täytyy siten korjata ilman, että Suomella on vaihtoehtoja.** Kontkanen tarjosi yrittäjyyden suosion parantamiskeinoksi sellaista, joka olisi tullut saatettavaksi voimaan ilman Kontkastakin.

Kontkanen paljasti artikkelissaan olevansa maksajiensa eli pankkien asialla, kun hän otti yritysverotuksen esille samassa yhteydessä, jossa vaati yrittäjien asunnon säilyttämistä lainojen vakuusmenettelyn piirissä. Hän kävi kauppaa, ja teki tarjouksen josta ei voi kieltäytyä: jos pankeilla säilytetään oikeus yrittäjän omaisuuteen, hoitakoon yhteiskunta yritystoiminnan kannattavuusongelman kuntoon alentamalla verotusta. Tavoitteeseen pääsemiseksi on hyvinvointivaltiota ryhdyttävä purkamaan: *Hyvinvointivaltiosta ei saisi tulla mantraa, jota hokemalla vältetään tekemästä ajoissa välttämättömiä rakenteellisia korjauksia verotukseen.* Kontkanen mukaan tämä *edellyttäisi myös rohkeutta puuttua julkisen talouden rakenteisiin.*

Siten valtion aikanaan konkursseilta pelastamilta pankeilla ei vaadita minkäänlaista riskinottoa eikä osallistumista nyt puheena oleviin yritystalkoisiin. **Pankit eivät tunne yhteiskunnallista vastuutaan, vaan vaativat taas valtiota eli veronmaksajia kustantamaan yritystoiminnan edellytysten parantamistoimenpiteet. Pankit haluavat siten itse säilyttää vanhat luutuneet rakenteensa, ja jatkaa yrittäjiksi ryhtyvien omaisuuden rahastamista kuten ennenkin.**

8.6.4 Yrittäjyyden riskit eivät kuulu sivullisille. Yritysluottojen takaajat rajattava

Pankit menettivät mahdollisuuden käyttää yleisvakuutta (yleistakaus ja panttaus) vuonna 1994 voimaan tulleella takauslain muutoksella. **Säädösmuutokseen asti pankit kiinnittivät surutta paitsi yrittäjien, myös takaajien kaiken omaisuuden yrityksen sekä senhetkisten että tulevienkin luottojen vakuudeksi.** Tämän menettelyn seurauksena maassamme on vieläkin satoja tuhansia ulkopuolisia yrityslainojen takaajia - kaiken omaisuutensa menettäneinä!

Yleistakaushan oli siinä määrin törkeä menettely, että siihen täytyi valtiiovallan puuttua peräti säädösmuutoksella, ja asettaa yleisvakuudelle ajallinen ja määrällinen katto. Huolimatta näistä rajoituksista on käsittämätöntä, että vieläkin maassamme sallitaan se, että **pankit voivat vaatia yrityksen ulkopuolisia yksityishenkilöitä. Eivät perheenjäseniä, sukulaisia, naapureita, ystäviä. Eivät takaajiksi yritysluottoihin. Näillä henkilöillä ei ole edes teoreettista mahdollisuutta saada yrityksen toiminnasta mitään tietoja, saati vaikuttaa yrityksen toimintaan, eivätkä he liioin saa minkäänlaista korvausta ja kompensatiota valtavasta riskinotostaan.**

Siten on kohtuutonta sallia yritysten ulkopuolisten henkilöiden - todellisten sivullisten - vaatiminen ja hyväksyminen yritysluottojen henkilötakaajiksi. Tämä asia on säädöstasoisesti korjattava!

8.6.5 Pankit ryhtyvät vaalimaan yrityksiä kuin huolellinen mies omaansa

Kun yrittäjän vastuuta yrityksen ottamista luotoista kevennetään, eikä ulkopuolisia henkilötakaajia yritysluottojen yhteydessä enää sallita, tulee näiden rajoitusten vaikutus myös pankkitoimintaan olemaan pelkästään positiivinen.

Yritysten ensisijainen saneerauskeino ei näissä oloissa enää tule olemaan konkurssi, koska luottojen takuiden ja panttien realisoinnin tuotto tulisi pankeille olemaan nykyistä ratkaisevasti huonompi. Tällöin kansantaloudellisesti säästytään työpaikkojen menetyksiltä, ja voidaan turvata tuotteiden ja palveluiden

tuotanto. Konkurssista tulee siten viimesijainen saneerauskeino, kuten tulee ollakin, ja kuten on asianlaita mm. Yhdysvalloissa.

Tämä vuorostaan johtaa pankit siihen tilanteeseen, että pankit jo luottoja myöntäessään joutuvat **toimimaan aikaisempaa ammattitaitoisemmin tutkiessaan luotonmyöntämisedellytyksiä**. Tästä ei voi olla muuta kuin hyvää sanottavaa. Toiseksi, yrityksen taipaleella **pankit joutuvat huolehtimaan yrityksen ja yrittäjän eduista, hyvinvoinnista ja menestyksestä, jotta luotot tulevat hoidetuiksi**. Siten pankki ja yrittäjä ovat samassa veneessä, jota ei kannata keikuttaa, saati kaataa.

8.6.6 Muut lainsäädännölliset toimenpiteet yrittäjän taloudellisen aseman parantamiseksi

Taloudellisena edellytyksenä sille, että yrittäjäksi aikova todella perustaa yrityksen ja luo uusia työpaikkoja, on yrittäjän taloudellisen riskin pienentäminen niin ajallisesti kuin myös määrällisesti. **Määrällisen eli taloudellisen riskin pienentämisen edellytyksenä on lakien muuttaminen** siten, että konkurssin kohdatessa yrittäjä ei menettäisi omaisuuttaan, eikä hänen vastattavakseen jäisi sellaista määrää velvoitteita, mikä johtaisi hänet elinikäiseen velkavastuuseen ja samalla yhteiskunnan huollettavaksi. Tässä asiassa on syytä ottaa mallia Yhdysvaltain ja muitten sivistysmaitten konkurssilainsäädännöstä!

Yrittäjyyteen liittyvän taloudellisen riskin pienentämiseksi on korjattava säädöstasoisesti muun muassa ja ainakin seuraavia asioita yksityiskohtineen:

- Luottojen vakuuksien vakuusarvot määrätään osapuolia pysyvästi sitoviksi sopimuksia tehtäessä
- Vakuudet ja takuut rajataan ja kohdennetaan tarkoin ja seikkaperäisesti
- Yrittäjän omaa asuntoa ei saa käyttää yrityksen luottojen vakuutena
- Luotava aineellisen totuuden esittävä luototusjärjestelmä ja sen seurantajärjestelmä, missä esittämisvelvollisuus on luotonantajalla ja mistä osapuolet voivat jatkuvasti seurata luottokantaa ja sen kehitystä. Luoton todellisesta määrästä on nykyään jatkuvasti epäselvyyttä puutteellisesta lainsäädännöstä johtuen . jopa tällaisista perusasioista käydään oikeusistuimissa epätasaista kamppailua yksityisen ihmisen ja ylivoimaisen pankkilaitoksen välillä.
- Luotava luotettava järjestelmä, joka avoimuuden ja läpinäkyvyyden takaamiseksi takaa yrityksille ja yksityisille heitä itseään koskevan tiedon saannin rahoittajilta ja viranomaisilta. Varsinkaan pankit eivät anna velalliselle häntä itseään koskevia tietoja, esimerkiksi asiakaskansiota edes nähtäväksi.

Tärkein yrittäjän henkilökohtaisen riskin pienentämisen edellytys nykyiseen lakiin verrattuna on se, että yrityksen konkurssin yhteydessä henkilöön kohdistuvat seuraukset rajataan, eikä hänen aikaisemmin hankkimaansa omaisuuteen kosketa, vaan aikaisempi omaisuus kuuluu suojaosuuden piiriin.

8.6.7 Yhdysvaltojen rakentava konkurssimenettely malliksi Suomeenkin

Eri maiden konkurssimenettelyä on käsitelty seikkaperäisesti ja ansiokkaasti OTL Johanna Karkian raportissa *+Yritystoiminnan uusi alku . kansainväliset mallit ja suomalaiset sovellukset+* (KTM:n tutkimuksia ja raportteja /2003 Elinkeino-osasto).

Yhdysvalloissa uudistettiin konkurssilainsäädäntö vuonna 1978, ja luotiin kokonaisvaltainen, säästävä menettely sekä yksityishenkilöiden että yritysten maksukyvyttömyys- ja konkurssitilanteisiin. **Lain lähtökohtana oli välttämättömäksi todettu tarve elvyttää talousvaikeuksissa olevat yritykset, sekä suoda mahdollisuus yrittäjälle uuteen alkuun konkurssin jälkeen.**

OTL Karkia toteaaakin, että **toimintakykyisten yritysten jatkamisella on suuri kansantaloutta palveleva merkitys: +Yhdysvalloissa lainsäätäjät on myös tunnustanut, että ennemminkin toimintakykyisen yrityksen toiminnan jatkamisen kuin yrityksen lopettaminen, hyödyttävän kansantaloutta siten, että työttömyyttä voidaan ehkäistä ja samalla turvata tuotteiden ja palveluiden jatkuva tuotanto.+**

Konkurssilain **7 luvun mukaan** Yhdysvalloissa velallisen ei tarvitse maksaa ennen konkurssia syntyneitä velkojaan tulevilla ansioillaan (ns. **maksuvapautus**). Konkurssilain **13 luvun mukaan** velallisen ei tarvitse maksaa velkojaan myöskään omaisuudellaan (ns. **omaisuuden suoja**).

Konkurssilain **11 luvun** perusteella **rahoitusvaikeuksiin joutunut yritys voi hakeutua saneeraukseen**, jotta sillä olisi mahdollisuus pysyä mukana taloudellisessa toiminnassa. Yritys pyritään saneeraamaan

yhteistyössä velallisen ja velkojien kanssa. Kun velallinen hakee 11 luvun mukaista menettelyä, kaikki **velkojien perimistoimet velallista ja hänen omaisuuttaan vastaan pysähtyvät automaattisesti. Velallinen säilyttää yrityksessä edelleen määräysvallan**, koska on arvioitu, että tällä on myönteinen vaikutus yrityksen varojen arvostuksessa, koska velallinen tuntee paremmin yrityksensä ja sen omaisuuden. Toimitsijamies nimitetäänkin äärimmäisen harvoin.

Yrityksen saneerausmenettelyyn liittyvät **tiedot eivät ole julkisia**, joten ei synny negatiivista julkisuutta, eikä aikaisemmin konkurssimenettelyyn liittyntä kielteistä leimaa.

Yhdysvaltain konkurssilainsäädäntö on siten jo lähtökohdiltaan täysin päinvastainen kuin Suomessa: Yhdysvalloissa konkurssilaki tähtää toimintakykyisen yritystoiminnan ja yrittäjän toiminnan jatkamiseen, ja konkurssin tehnyttä yrittäjää jopa pidetään työmarkkinoilla erityisen tavoiteltavana työntekijänä, koska hänen nähdään oppineen ja viisastuneen epäonnistumisestaan. Suomessa konkurssin tekemistä pidetään päinvastoin suurena häpeänä, josta on annettava mahdollisimman ankara ja koko loppuelämän kestävä rangaistus.

Suomessa konkurssilainsäädäntö on parhaillaan uudistettavana. **Uudistuksen lähtökohdaksi tulisi ottaa Yhdysvaltain konkurssilainsäädäntö, koska Suomen nykyinen ulosotto- ja konkurssilainsäädäntö ovat rankaisevuudessaan vertaansa vailla maailmassa: Suomen lainsäädäntö tuhoaa yrityksiä ja yrittäjiä, hävittää työpaikkoja, ja on siten kaikin tavoin vahingollinen kansantaloudelle ja katastrofi yksilöille.**

8.6 8 Muut lainsäädännölliset toimenpiteet yrittäjän oikeudellisen aseman parantamiseksi

Entiset yrittäjät muistavat 1990-luvulla konkurssiin ajettujen yrittäjien tylyn kohtalon: elinikäinen velkavankeus. Vielä tänäkin päivänä taloudellisesti epäonnekkaaseen yrittäjään kohdistuvat samat lait kuin 1990-luvulla, ja lakien vaikutukset voivat olla niihin tehtyjen muutosten johdosta jopa entistä epäoikeudenmukaisempia. Esimerkkeinä voidaan mainita aineellista totuutta eli velan todellista määrää, itseä koskevaa tietoa ja asiakirjojen saantia koskevat lainmuutokset, haastemenettelyä koskeva lainmuutos sekä ulosottolain muutokset.

Menneisyyden pelottavista esimerkeistä on otettava oppia, ja luotava sellainen yrittäjyyttä koskeva lainsäädäntö, joka paitsi antaa rohkeutta ryhtyä yrittäjäksi myös kannustaa yrittäjyyteen. On turha odottaa, että kukaan vakavissaan suunnittelisi yrittämään ryhtymistä, jos tietää, että vaikeuksien kohdatessa pankkilaitos ja oikeuslaitos yksissä tuumin toimivat yksityistä ihmistä . heikompa osapuolta . vastaan.

Yrittäjän oikeusturvaa heikennettiin haastemenettelyn uudistuksen yhteydessä 1.12.1993: **pankeilta poistettiin velvollisuus eräännytetyn luoton täytäntöönpanoa koskevan haastehakemuksen yhteydessä tuoda oikeuteen alkuperäinen velkakirja**, jonka perusteella velan todellinen määrä olisi mahdollista saada selville. Siten pankki voi väittää periaatteessa mitä tahansa velkasuhteesta ja velan määrästä, ja **oikeusistuin uskoo mieluummin pankkia, joka on ns. Itunnettu velkoja, vaikka velallisella olisi täysi näyttö päinvastaisesta.** Kaiken lisäksi haastemenettelyn oikeuskäsittely muutettiin samassa yhteydessä 1.12.1993 ns. +summaariseksi menettelyksi+, jossa pikakoulutettu käräjäoikeuden kansliahenkilökunta langettaa jopa miljoonien velkomustuomioita +summassa+ ilman että velallisella olisi todellisia mahdollisuuksia vastustaa tuomiota . **seurauksena mittava määrä tuomiovirheitä.**

Ulosotossa olevan **entisen yrittäjän toimintamahdollisuuksia rajoittaa erityisen voimakkaasti ulosottolain Itivullispykälä**, jonka mukaan kaikkea, mihin ulosottovelallinen koskee, voidaan väittää hänen omaisuudekseen. Sivullissäännöksen mukaan hallintaoikeus muodostaa omistusoikeusolettaman.

Siten kaikki ulosottovelallisen omistamaksi väitetty omaisuus voidaan takavarikoida, olipa se kenen . +sivulliseksi+ epäillyn - tahansa. Toki +sivullisella+ on oikeus riitauttaa takavarikko käräjäoikeudessa, ja näitä juttuja on tässä valtakunnassa ollutkin melkoinen määrä - **onhan ulosottomiehillä tulosperusteinen palkkausjärjestelmä!** On selvää, ettei tällaisissa olosuhteissa kukaan entinen yrittäjä voi ajatellakaan uuden yritystoiminnan aloittamista jo senkään vuoksi, ettei ulosottovelallinen voi elinaikanaan kerryttää minkäänlaista omaisuutta.

Sivullissäännös on lähtökohtaisesti vastoin kansainvälisiä ihmis- ja perusoikeussäädöksiä.

Ulosottolain uudistus, joka tulee voimaan keväällä 2004, sisältää lukuisia muitakin velalliseen kohdistuvia säännöksiä, jotka ovat ristiriidassa kansainvälisten ihmis- ja perusoikeussäädösten kanssa. Ulosottolakiin otettiin vuoden 1999 uudistuksen yhteydessä esimerkiksi 4 luvun 6b §:ään lisämomentti, jolla **luontoisetujen käyttö estetään ulosoton kohteena olevalta** nyt käytännössä kokonaan, kun alun perin lain esitöiden ja hallituksen esityksen mukaan kiellon piti kohdistua vain räikeisiin tapauksiin, esimerkiksi kalliisiin autoihin, purjeveneisiin tms. Nyt aivan tavallinen asunto, tavallinen pikkuauto, lounasseteli tai vastaava katsotaan ulosottomenettelyssä kuuluvaksi erottamisedun ulkopuolelle, joten pahimmassa tapauksessa ulosottovelalliselle ei jää palkastaan rahallista rahaa lainkaan. **Siten ulosottoviranomaiset ohittavat ulosoton suojaisuuden lainvastaisesti.**

Myöskään kotirauhaoikeus ei koske ulosottovelallista eikä "sivullista", ihmis- ja perusoikeudet ovat lakiesityksessä vain semantiikkaa, ja velkojan perusoikeudet on tuotu lakiin aivan uunituoreena perusoikeuskäsitteenä. Ulosottovelallinen ei voi myöskään mennä ulkomaille töihin. **Ulosottomiesten tulospalkkausjärjestelmä johtaa ulosottomenettelyssä ylilyönteihin, joita velallisella ei ole varaa lähteä oikeusteitse oikaisemaan.** Oikaisumahdollisuutta laissa ei sentään ole kielletty.

Kaiken kaikkiaan Suomen ulosottolain (3.12.1895/37) yksilöidyt säännökset, sekä Hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi ulosottolain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 216/2001 vp) yksilöidyt säännösehdotukset ovat perus- ja ihmisoikeuksien vastaisia, sekä vastoin EY-direktiivejä, kansainvälistä oikeutta ja ihmisoikeussopimuksia.

On painotettava sitä, että nykyisten säädösten vuoksi ulosottovelalliseksi joutuminen Suomessa johtaa sellaiseen kurimukseen, että **ulosottovelallisen on parasta harkita joko muuttamista pois Suomesta, tai siirtymistä täydellisesti yhteiskunnan sosiaaliturvan varassa eläjäksi.** Mihinkään yritykseen töihin meneminen, saati yrittäjäksi ryhtyminen on sellaista uhkapeliä, johon ulosottovelallisen ei pidä ryhtyä. Tämä koskee erityisesti viime laman jäljiltä ulosoton piirissä olevia kymmeniä tuhansia entisiä yrittäjiä perhekuntineen ja takaaajineen!

8.6.9 Hallinnollinen häirintä yrittäjyden esteenä

Yliopistomaailmasta yrittäjyysprofessori Markku Virtanen (Kuopion yliopisto) käytti voimakkaan puheenvuoron viranomaistoiminnasta yrittäjyden eräänä pahimmista esteistä. Hän jopa käytti ilmaisua **hallinnollinen häirintä** (Kauppalehti 9.9.2003: *Hallinnollinen häirintä on yrittäjyden este*)

Yrittäjän vastuisiin ja usein jopa lakisääteisiin velvollisuuksiin on vuosi vuodelta lisätty erilaisia monesti erittäin vaativia ja joka tapauksessa aikaa vieviä tehtäviä: **tilastojen, toimintakertomuksien, raporttien, valvontailmoitusten ja selvitysten tekeminen, ilmoitukset viranomaisille, lupien anominen, sertifiointien hankkiminen, koulutuksen järjestäminen, sekä erilaisten maksujen kerääminen yhteiskunnalle.** Yhdysvalloissa on lainsäätäjille annettu määräys, että lakeja ja asetuksia säädettäessä on ennen niiden vahvistamista selvitettävä lakien vaikutus pienyritysten toimintaan

Ei voi olla oikein, että pienyrittäjä joutuu käyttämään uskomattoman määrän työtunteja yrittäjälle tosiasiallisesti kuulumattomiin työtehtäviin. **Nämä tehtävät ovat usein täysin turhia, ja sitä paitsi kuuluisivat useimmiten viranomaisille, jotka olisi velvoitettava tekemään ne virkansa puolesta.** Jos tällaiset yhteiskunnalliset tehtävät, kuten verojen ja maksujen kerääminen, sälytetään yrittäjän tehtäviksi, on siitä maksettava yrittäjälle asianmukainen korvaus. Kaikki tämä ylimääräinen työ on pois yrittäjän varsinaisesta liiketuloa tuottavasta työstä. Yrittäjä joutuu tekemään nämä työt ns. pikkutunneilla, koska hänellä ei ole varaa palkata henkilökuntaa lisää näiden ylimääräisten tehtävien suorittamiseen. **Ei ole ihme, että suurin osa yrittäjistä ei palaa loppuun lyhyessä ajassa ja katsoo viisaimmaksi etsiytyä vieraan töihin , jossa oven sulkeminen perässä päättää työpäivän.**

Professori Markku Virtanen toteaaakin lopuksi: *Varmasti osa näistä säädöksistä ja valvontatoimenpiteistä on tarpeellisia, mutta jos haluamme edistää pienyritystoimintaa, pitäisi meidän toimia samoin kuin USA:ssa: ennen kuin säädökset vahvistetaan, pitää tutkia niiden vaikutus pienyritystoimintaan*

Suomen kaltainen pieni kansantalous ei voi elää pelkästään suuryritysten ehdoilla, eivätkä suuryrityksiin soveltuvat säännökset sovellu sellaisenaan pienyrityksille!

8.6.9 Laman aikana konkurssiin ajettujen yrittäjien rehabilitointi **Ä** yrittäjyyden imagon pelastaminen

Lainsäädännöllisesti tarvitaan paitsi selkeitä säädöksiä yrittäjyyteen liittyvien riskien kohtuullistamiseksi, myös **entisten, laman aikana konkurssiin ajettujen yrittäjien rehabilitointi. Nämä entiset yrittäjät, kuten edellä todettiin, toimivat varoittavina ja pelottavina esimerkkeinä kaikille yrittäjän uraa suunnitteleville.**

Rehabilitointi edellyttää poikkeuslainsäädäntöä, jossa näiden entisten yrittäjien harteille vuosien varrella kertynyt taakka kerralla poistetaan. **Muistettakoon, että poikkeuslainsäädäntö laadittiin pikavauhtia pelastamaan pankit laman aikana - yrittäjien kustannuksella!** Lainsäädännöltä edellytetään, että entisiä yrittäjiä vastaan kohdistetut mm. ulosotto-, perintä-, ja verotustoimenpiteet lopetetaan. Edellytykset tähän ovat olemassa, koska valtio on pankeille maksanut lamavelallisten velat jo kertaalleen.

Järjestelystä koituvat kustannukset veronmaksajille ovat käytännöllisesti katsoen nolla, koska valtio on . tosiasiaassa ja todistettavasti . lamavelat pankeille maksanut. Ainoat marginaaliset häviäjät ovat muutama yksityinen perintätoimisto ja valtion ulosottomiehet, joilta jäävät perinnästä koituvat provisiopalkkiot saamatta!

8.6.10 Lopuksi

Yrittäjien aseman parantaminen ja yrittäjyyden suosion lisääminen ei ole korulauseilla, koulutuksella tai ohjelmajulistuksilla selvä, vaan valtiovallan on rohkeasti ja radikaalisti parannettava yrittäjien **Ä sekä entisten että tulevien - asemaa selkeillä lainsäädännöllisillä toimenpiteillä.**

Kun yrittäjyyden reunaehdot on lainsäädäntötyöllä saatettu muun sivistyneen maailman tasolle, ei kenelläkään ole syytä vastustaa sitä, että yrittäjyyttä ryhdytään maassamme edistämään kaikin keinoin maamme tulevaisuuden ja hyvinvoinnin varmistamiseksi.

Jos tehtyjä virheitä ei haluta selvittää ja korjata, nykyinen yrittäjäkato uhkaa pahentua katastrofiksi: yrittäjäpaoksi. Ettei vain kävisi niin, että yrittäminen on kannattavaa **Ä mutta ei Suomessa.**

Yrittäjien Tehoyhdistys ry
Kuopio

8.7 Yrittäjyysprojektin kääntöpuoli

Keväällä valittu hallitus on asettanut erääksi tavoitteekseen saattaa maahan uusia yrityksiä tai yrittäjiä noin 90.000. Tausta tavoitteelle tietenkin on selvä. Tulevaisuudessa ei ole enää veronmaksajia ja työllistäjiä. Hätä on ilmeinen.

Hankkeessa on kuitenkin kääntöpuolensa, joita ei ole niin aktiivisesti haluttu saattaa julkisuuteen. Mikäli aiotaan saattaa elinkuntoisiksi noin 90.000 uutta yritystä tulee hanke vaatimaan uhrinsa. Pitkäaikaisen statistiikan mukaan ainakin noin 40 . 50 prosenttia yrityksistä tulee menemään konkurssiin. Tämä hanke ainakin tulee vaatimaan nämä uhrin, koska näin massiivisen hankkeen vaikutukset eivät voi olla näkymättä yrityskentässä.

Mikäli siis tavoitteeksi asetetaan sanottu 90.000 uutta toimivaa ja työllistävää yritystä niin tulee tämä vaatimaan tosiasiallisesti noin 150.000 . 180.000 uuden yrityksen käynnistämistä. Tämä merkitsee nykyisten noin 220.000 toimivan yrityksen kannalta sitä, että markkinoille tunkeutuu uusia yrityksiä noin 68 . 82 prosenttia. Kyseinen hanke ei voi olla näkymättä markkinoilla, varsinkin kun nämä yritykset tulevat valtaosaltaan sijoittumaan nk. kotimarkkinayrityksiksi. Vientialoille ei kyetä näin massiivista määrää puskemaan käytettävissä olevilla resursseilla.

Kun katsotaan pankkikriisin jälkeensä jättämää laskua, valtion velka noin 64 mrd. euroa sekä miljardilukuihin nousevaa eläkerahastojen vajetta voidaan kyseisen hankkeen tarvetta ymmärtää **nykyisen lainsäädännön vallitessa.** Hankkeella tosiasiallisesti yritetään saada siirrettyä omaisuutta uusilta uhreilta valtiolle ja pankeille.

Tehdään hankkeesta laskennallinen malli, jolla voidaan valaista hieman vaarojen ja riskien suuruutta.

Oletukset:

Yritysten määrät ja konkurssit

40 % yrityksistä menee konkurssiin 1-3 vuoden aikana Todellinen tavoite on 150.000 yritystä.

50 % yrityksistä menee konkurssiin 1-3 vuoden aikana Todellinen tavoite on 180.000 yritystä.

Omistajien määrä:

Jokaisessa yrityksessä on keskimäärin 1 omistaja. Todellisuudessa heitä tulee olemaan enemmän.

Takaajien määrä:

Eräs pankkikriisin aikana kaadettu yrittäjäperheen lapsi osallistui koululaisena erään Osuuspankin yrittäjäkoulutukseen syksyllä 2003. Pankinjohtaja kertoi, että nykyisin vaaditaan aiemman kahden takaajan sijasta neljä takaajaa. Takaajia on siis 4 henkilöä jokaista yritystä kohden.

Keskimääräinen investointi per yritys:

Käyttöpääomaan ja laitteistoon tarvitaan ensimmäisen kolmen vuoden aikana rahaa 200.000 . 500.000 euroa.

Pantattu omaisuus:

Pantteina annettu omaisuus on oltava noin 400.000 . 1.000.000 euroa, mikäli noudatetaan noin 50 . 70 prosentin sääntöä omaisuuden arvosta.

Laskentamallit:

Kokonaisrahoitustarve hankkeelle:

	200.000 investointi	500.000 investointi
150.000 yritystä	30 mrd. euroa	75 mrd. euroa
180.000 yritystä	36 mrd. euroa	90 mrd. euroa

Ajateltaessa normaalia yrityksen kehitystrendiä ovat kolme, neljä tai viisi ensimmäistä vuotta yleensä tappiollisia. Näin ollen yritys tarvitsee käyttöpääomaa tavallista enemmän palkkojen yms. kulujen kattamiseksi. Tulorahoituksesta ei voitane odottaa kyseisen kassavirran kattajaa. Yrityksen investoinnit konttorikoneisiin, ohjelmistoihin sekä muihin tuotantolaitteistoihin tulee myös kyetä rahoittamaan. Tässä valossa kolmen ensimmäisen vuoden rahoituksena 200.000 euroa on alimitoitettu. Todellinen taso on lähempänä 500.000 euroa.

Uskoisin todellisen rahoitustarpeen liikkuvan jossain 50 . 90 mrd. euron luokassa.

Konkurssien määrät:

150.000 yritystä eli 40%:n konkurssi suhde, merkitsee noin 60.000 konkurssia.

180.000 yritystä eli 50%:n konkurssi suhde, merkitsee noin 90.000 konkurssia.

Alkavien yritysten tai yrittäjien konkurssi herkkyyttä on tutkittu paljon. Monet statistiset tietolähteet puoltavat noin 40 . 50 prosenttiyksikön konkurssisuhdetta aloittavista yrittäjistä.

Velkaloukkuun kaadettujen yrittäjien määrä:

150.000 yritystä eli 40%:n konkurssi suhde, merkitsee noin 60.000 maksukyvyttöä henkilöä lisää Suomeen.

180.000 yritystä eli 50%:n konkurssi suhde, merkitsee noin 90.000 maksukyvyttöä henkilöä lisää Suomeen.

Mikäli vallitsevan lainsäädännön ja oikeusjärjestelmän metodit tulevat käyttöön myös tulevaisuudessa ovat oheiset luvut perusteltavissa.

Velkaloukkuun kaadettujen takaajien määrä:

150.000 yritystä eli 40%:n konkurssi suhde, merkitsee noin $4 \times 60.000 = 240.000$ maksukyvyttöä henkilöä lisää Suomeen.

180.000 yritystä eli 50%:n konkurssi suhde, merkitsee noin $4 \times 90.000 = 360.000$ maksukyvyttöä henkilöä lisää Suomeen.

Pankkikriisin jälkiselvittelyissä on voitu todeta, että takaajien sekä panttien realisointien yms. konkurssisuoritusten jälkeen velkoja on voinut saada saatavansa useaan kertaan, jopa 4 . 5 kertaisesti. Tässä lienee tausta vaatia neljä takaajaa tulevaisuuden projekteja varten.

Konkurssiin menevien investointien arvo:

	200.000 investointi	500.000 investointi
150.000 yritystä; 40%	12 mrd. euroa	30 mrd. euroa
180.000 yritystä; 50%	18 mrd. euroa	45 mrd. euroa

Konkurssin tehneitten yrittäjien menetetyn omaisuuden arvo:

	200.000 investointi (400.000)	500.000 investointi (1.000.000)
150.000 yritystä; 40%	24 mrd. euroa	60 mrd. euroa
180.000 yritystä; 50%	36 mrd. euroa	90 mrd. euroa

Itsemurhat:

Laman aikana noin 42.400 kaadetun yrityksen määrä aiheutti noin 14.400 itsemurhaa. Suhteutettuna hankkeen määriin voitaneen todeta noin 20.400 . 30.600 nuorta henkilöä päättää päivänsä.

Kuinka monta perhettä tuhotaan hankkeessa:

Yrittäjiä olisi noin 60.000 . 90.000 henkilöä ja takaajia olisi noin 240.000 . 360.000 henkilöä. Kokonaisuudessa perheitä tuhottaisiin noin 300.000 . 450.000 perhettä.

Kuinka suuri populaatio kärsii suoraan tai epäsuoraan hankkeen uhreista:

Oletetaan että perheessä olisi noin 4 henkilöä keskimäärin. Luku voi tietenkin pienentyä mikäli uhreiksi saadaan houkutelua naimattomia melkein lapsen iässä olevia ihmisiä. $4 \times 300.000 = 1.200.000$ henkilöä . $4 \times 450.000 = 1.800.000$ henkilöä.

Jotenkin tuntuu siltä, että Kauppa- ja teollisuusministeri Mauri Pekkarisella, pankkikriisin keskeisellä konkarilla, veteraanilla, on vielä hieman projektissa viilaamista.

Kunnioitavasti

Jukka Davidsson
Ekonomi, Luopioinen

8.8 Virkamiesten ja ministerien ei tarvitse vastata kenellekään

Virkamiehet ja ministerit ovat asettautuneet täysin kansansa yläpuolelle. He katsovat oikeudekseen olla vastaamatta kansalaisen heille toimittamaan tärkeään asiakirjaan. Mikäli vastauksen antavat on se täysin asiaton. Toimitin kirjeeni päivättynä 18.5.2001. Ohessa muutama esimerkki.

8.8.1 Ministeri Tuomiojan vastaus

Ministeri Tuomioja lähetti allekirjoittaneelle pienen kortin päivättynä 18.6.2001. Hän kiittää laajasta kirjeestä ja toteaa, ettei hänen pätevyytensä tai toimivaltansa riitä vastaamaan asettamiini kysymyksiin.

8.8.2 Ministeri Itälän vastaus

Ministeri Itälän erityisavustaja Ilkka Salmi kiittää lähettämästäni kirjeestä ja kannanotoistani sekä toivottaa hyvää kesää. Kirje oli päivätty 5.6.2001.

8.8.3 Ministeri Koskisen vastaus

Ministeri Koskinen vastaa 20.11.2001 päivätyssä kirjeessään kiittäen perusteellisesta kirjoituksestani ja toteaa oikeusministeriössä olevan useita lainsäädäntö hankkeita vireillä, joilla ylivelkaisten tilanteeseen yritetään saada korjausta. En tiedä viittaako ministeri tässä mm. ulosottolakiin sekä sen sivullissääntöön vai siihen, että velat tullaan periyttämään lapsille tai ehkä uusimpaan, jonka avulla velkojat voivat ulosmitata myös kuolinpesien omaisuuden.

8.8.4 Seuraavat ministerit eivät katsoneet tarpeelliseksi vastata ja sihteerit valehtelivat allekirjoittaneelle

Lähetin samalla vastaavan kirjeen myös pääministeri Lipposelle. Hänen erityisavustajansa vastasi minulle, ettei pääministerille kuulu ihmisoikeusasiat. Pyysin sen kirjallisesti. Se minulle luvattiin mutta mitään vastausta ei ole tähän päivään mennessä tullut perille.

Ministerit Siimes ja Niinistö eivät lukeutuvat niihin, jotka eivät katsoneet tarpeelliseksi vastata. Soitin ministeriöön ja puhuin heidän sihteerinsä kanssa. Sihteerini ilmoitti minulle, että ministerit vastaavat minulle yhteisellä kirjeellä. Soitto tapahtui joskus syksyllä 2002 ja nyt syksyllä 2003 ei kyseistä vastausta ole vielääkään tullut perille.

Kantelin asiasta Eduskunnan oikeusasiamiehelle 23.8.2002. Hän vastaa 10.1.2003 päivätyssä kirjeessään Dnrot 2007/4/02 ja 2550/4/02 seuraavasti: Kirjoituksestanne ei kuitenkaan ilmene, oliko kirjeenne osoitettu henkilökohtaisesti kyseiselle ministerille vai oliko kysymys ministerin toimivaltaan kuuluvasta virka-asiasta. Päätöksen ovat allekirjoittaneet Ilkka Rautio ja Riitta Länsisyrjä.

8.9 Verotustarpeen laskennan työryhmä

ALKULAUSE

Elokuussa 1997 päätettiin Strasbourgin ministerikokouksessa ryhtyä harmonisoimaan verotusta. Tämän johdosta syntyi ajatus, ettei verotusta saa ryhtyä harmonisoimaan kun verotustarve on harmonisoimatta. Tämä ajatus käynnisti verotustarpeen selvittämisen.

Alkuvuodesta 2000 saatiin Tilastokeskukselta ensimmäiset tiedot verotustarpeesta eräistä EU-maista Suomi mukaan lukien. Suomi oli toiseksi korkeimmalla tasolla noin 20% EU-maiden keskiarvon yläpuolella.

Selvitystyön edetessä on saatu lisätietoja, jotka ovat antaneet vastauksia kysymyksiin, mutta ovat myös aikaansaaneet uusia kysymyksiä.

Vuonna 2002 kokoontui verotustarpeen työryhmä tutkimaan ja selvittämään asiaa. Työryhmään kuuluivat yrityskonsultti Kaarlo Ilmanen, kaupunginjohtaja Martti Ilmonen, varatuomari Timo Laatonen, johtaja Risto Suominen ja tohtori Heikki Urmas.

Työtämme ovat avustaneet lähinnä tietoja luovuttamalla Verohallitus, Kuntaliitto, Tilastokeskus, Suomen Yrittäjät, Veronmaksajain Keskusliitto ja VATT. Kiitos Teille suuresta avusta.

VEROTUSTARPEEN SELVITYKSEN SISÄLTÖ

Verotustarpeen käsite

Verotustarve prosenttia veron alaisista tuloista Suomessa 1985 - 1999

Verotustarve prosenttia veron alaisista tuloista eräissä EU-maissa 1999

Verotustarve Suomen kunnissa

Valtion menojen vaikutus verotustarpeeseen

Verotustarpeen harmonisointi EU-maissa

Vaikutukset yrittämiseen

Vaikutukset kansainväliseen kilpailukykyyn
 Mistä olemme huolestuneita
 Liitteet

8.9.1 VEROTUSTARPEEN KÄSITE

Verotustarpeella ei tarkoiteta verotuksen tarpeellisuutta, vaan verotustarve on se rahamäärä joka tarvitaan julkisten menojen kattamiseen yhdellä luvulla ilmaistuna.

Veronmaksajain Keskusliiton vuosittain julkaisema julkisten menojen yhteenveto on verotustarve, joka on hyvin lähellä kansainvälisen vertailun arvoja. Nämä tiedot ovat käytettävissä vuosilta 1985 . 1999.

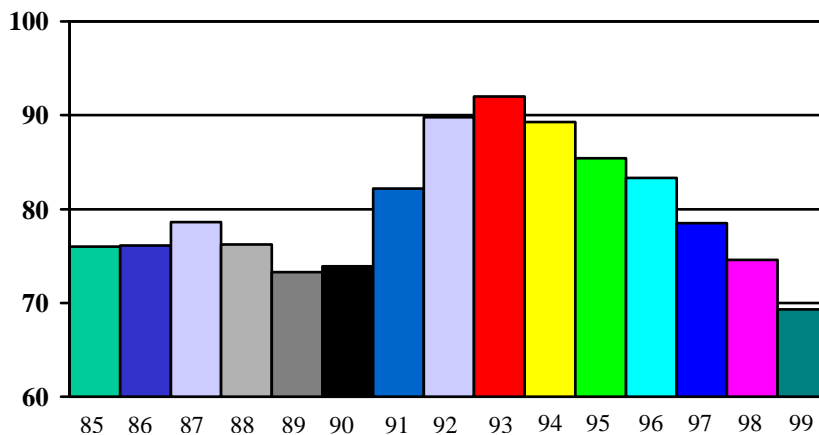
Tilastokeskuksen toimittama Eurostatin verotustarpeen tilasto EU-maista on sisällöltään oikea vertailu EU-maiden verotustarpeesta. Nämä tiedot ovat käytettävissä vuosilta 1996 . 1999.

Verotuksen vertaaminen bruttokansantuotteeseen on harhaanjohtava, koska bruttokansantuotetta ei veroteta ja verotus on kerätyt verot. BKT:ssä ovat kaikki tuotteet ja palvelut arvonlisä- ja valmisteverollisin hinnoin, jolloin verotustarvetta verrataan osittain veroihin. Veroaste, vajaat 50% BKT:stä, on väärä vertaus verotustarpeen ollessa Suomessa noin 70% veronalaisista tuloista ja samansuuruinen kuin kaikki palkka- ja eläketulot yhteensä.

Työryhmä on verrannut verotustarvetta veronalaisiin tuloihin, koska vain veronalaisista tuloista voidaan verotustarvetta maksaa.

VEROTUSTARVE PROSENTTIA VERON ALAISISTA TULOISTA SUOMESSA 1985 . 1999

Kaikki luvut inflaatiokorjattu vuoden 2000 arvoon, 1 000 000 ”

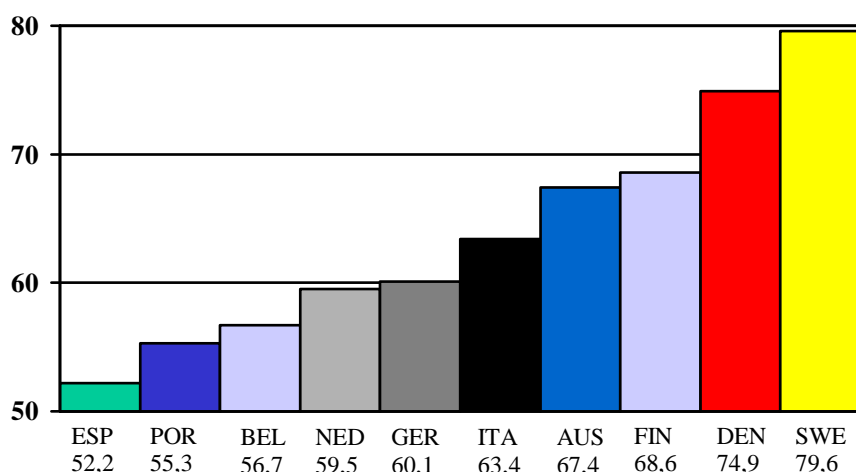

Vuosi	Luonnollisten henkilöiden veron alaiset tulot	Yhteisöjen tulot	jaettavaksi päätetyt osingot	veron alaiset tulot yhteensä	verotus- % tarve tuloista
1985	53 328	1 118		54 446	76,0
1986	56 037	1 171		57 208	76,1
1987	58 803	1 474		60 277	78,6
1988	61 651	1 764		63 415	76,2
1989	64 385	2 110		66 495	73,3
1990	66 306	4 159		70 465	73,9
1991	65 460	3 395	179	68 676	82,2
1992	63 818	2 909	959	65 768	89,8
1993	61 622	4 235	1 410	64 447	92,0
1994	62 590	6 582	1 140	68 032	89,3

1995	65 241	9 601	2 901	71 941	61 464	85,4
1996	66 917	12 227	3 356	75 788	63 190	83,3
1997	69 792	17 178	4 975	81 995	64 405	78,5
1998	73 203	20 377	6 683	86 897	64 838	74,6
1999	76 782	26 477	9 851	93 408	64 701	69,3

Verotustarve on ollut koko tarkastelujakson ajan lukuun ottamatta viimeistä vuotta yli 70% veronalaisista tuloista, vuosikeskiarvon ollessa 79,5% . Inflaatiokorjattu verotustarve on noussut jakson aikana 56%. Luonnollisten henkilöiden veron alaiset tulot ovat nousseet samana aikana 44%.

VEROTUSTARVE PROSENTTIA VEROTETTAVISTA TULOISTA ERÄISSÄ EU-MAISSA 1999

1 000 000 ”

Maa	verotettavat tulot	verotustarve	% tuloista
AUS	156 885	105 739	67,4
BEL	191780	120 323	56,7
ESP	442 206	230 689	52,2(1998)
ITA	852 537	540 692	63,4
NED	292 371	173 914	59,5
GER	1 585 220	963 790	60,1
POR	83 551	46 235	55,3(1998)
FIN	92 626	63 546	68,6
SWE	173 655	138 290	79,6
DEN	122 183	91 508	74,9

Kansainvälisessä vertailussa ovat luvut keskenään vertailukelpoisia. Edellisen sivun Suomen arvot ovat veron alaisia tuloja, jonka vuoksi ne poikkeavat jossain määrin näistä johtuen tilastointien eroista. Verotustarve on Keski-Euroopan maissa 50 . 60 % verotettavista tuloista. Itävallalla, Suomella, ja Tanskalla on verotustarve noin 70% verotettavista tuloista ja Ruotsissa noin 80%. Liitteenä taulukko EU-maiden verotustarpeesta vuosilta 1996 - 1999

8.9.2 POLIITTISEN TALOUDENHOIDON MUSTA AUKKO

Verotustarve on ollut vuonna 1999 EU-maissa asukasta kohti 10 215 ” . Suomen verotustarve on ollut vuonna 1999 asukasta kohti 12 285 ” . **Verotustarve on Suomessa 20% EU-maiden keskiarvoa korkeampi siitä huolimatta, että meillä käytetään terveyden hoitoon ja sosiaaliturvaan 20% vähemmän rahaa kuin EU-maissa keskimäärin. Mihin meillä käytetään noin 25% verotustarpeesta. Tämä on poliittisen taloudenhoidon musta aukko, johon suuri osa tuloistamme kulkeutuu.**

8.9.3 VEROTUSTARVE SUOMEN KUNNISSA

Verotustarpeen vaihtelu kuntien välillä on erittäin suuri, ollen 15 000 ja 30 000 markan välillä asukasta kohti vuodessa. Eroja selittäviä tekijöitä on monia alkaen jo lakkautetun kantokykyluokituslain aiheuttamista rakenteellisista vääristymistä.

Verrattaessa verotustarvetta veron alaisiin tuloihin on myös tulotaso merkittävä tekijä.

Varsinais-Suomalaisittain pihi Pöytyän pieni maalaiskunta tuottaa asukkailleen hyvät palvelut 14 500 markalla henkeä kohti kun Keski-Pohjanmaalla saman kokoinen Toholampi käyttää 6 000 markka enemmän. Pöytyällä on kunnan leivissä 4% väestöstä kun Toholammilla on 7,6%. Verotustarpeen erot ovat kuntien välillä niin suuret, ettei eroja voi selittää kuin osaksi erilaisten kysynnän, tuotantotapojen, olosuhteitten, ym. vastaavien perusteella. Suurin tekijä näyttää olevan tehokkuusero. Hyvin johdetut kunnat ovat tehokkaita ja tuottavat palveluja edullisesti kunnan koosta, sijainnista ja rakenteesta riippumatta.

Kuntien verotustarpeen ja verotulojen suhteesta olemme laskeneet kuntien elinvoimaisuusindeksin. Tämä luku kuvaa kunnan omaa kykyä vastata toiminnoistaan. Mitä pienempi luku on, sen omavaraisempi on kunta. Jos tulot ovat pienet, on elinvoimaisuusindeksi alhainen mikäli kunta tuottaa palvelunsa edullisesti.

Esimerkiksi Pöytyän indeksi on 5,87, Toholammin indeksin ollessa 12,30. Valtakunnan keskiarvo oli vuonna 2000 7,94.

Liitteenä olevaan taulukkoon valittujen kuntien parhaat elinvoimaindeksiluvut ovat viiden tuntumassa.

Tällaisia ovat mm. Kauniainen 5,31, Tuusula 5,29, Kaarina 5,36, Uusikaupunki 5,10, Pirkkala 5,59, Hamina 5,25, Ruokolahti 5,76 ja Pöytyä 5,87. Suurimpien kaupunkien luvut ovat: Helsinki 7,26, Espoo 6,05, Vantaa 6,45, Tampere 6,65 ja Turku 8,11. Kehnoimmat luvut ovat: Utsjoki 26,21, Enontekiö 22,86, Ranua 19,29, Pelkosenniemi 18,68, Velkua 15,14 ja Nauvo 12,65.

Elinvoimaisuusindeksin noustessa yli kymmenen elää kunta jo vahvasti verotulojen tasauksen ja valtionosuuksien varassa. Tätä kuvastaa myös verotustarpeen prosentti verotettavista tuloista. Alhaisin luku on Kauniiaisilla 13,74%. Espoolla on 16,93%, Helsingillä on 18,30 ja Vantaalla 20,19. Tämä prosenttiluku on samalla kunnallisveroprosentti, mikäli valtionosuudet ja kuntien väliset tasaukset jätetään huomioimatta. Korkeimmillaan on verotustarve 50% kunnan veron alaisista tuloista. Useilla kunnilla on prosenttiluku 30 . 50%.

Kuntien verotustarve-erojen selvittäminen on erittäin tärkeää, mikäli hyvinvointipalvelut halutaan turvata ja kokonaisveroastetta samalla alentaa, tai edes säilyttää nykyisellä tasolla.

Liitteenä taulukko valittujen kuntien talousluvuista.

8.9.4 VALTION MENOJEN VAIKUTUS VEROTUSTARPEESEEN

Valtion menot ovat kasvaneet aikavälillä 1985 . 2000 inflaatiokorjattuna 40%.

Muutoserot pääluokittain ovat ihmetystä herättäviä, luvut miljoonaa markkaa:

	1985	2000	muutos%
Eduskunta	168	355	111
Valtioneuvosto	144	220	53
Ulkoministeriö	2 743	3 634	33
Oikeusministeriö	1 745	3 137	80
Sisäasiainministeriö	3 887	7 042	81
Puolustusministeriö	7 298	9 808	34
Valtionvarainministeriö	11 409	29 672	160
Opetusministeriö	22 238	27 787	25
Maa- ja metsät.min.	12 471	13 213	6
Liikenneministeriö	11 123	7 260	-36
Kauppa- ja teoll.min.	5 300	4 783	-10
Sosiaali- ja terveysmin.	37 000	42 991	16
Työministeriö	3 722	11 403	207
Ympäristöministeriö	5 873	3 747	-36
Valtion velka	17 113	33 800	98
Yhteensä	142 180	198 896	40

Valtion menot ovat olleet omalta osaltaan lisäämässä verotustarpeen kasvua. Huomio kiintyy erityisesti Eduskunnan, Oikeusministeriön, Sisäasiainministeriön, Valtionvarainministeriön, Työministeriön ja Valtion velan pääluokkiin.

Kuntien menot ovat samaan aikaan lisääntyneet inflaatiokorjattuina 96 miljardista markasta 120 miljardiin markkaan, eli kasvua on 25 %.

8.9.5 VEROTUSTARPEEN HARMONISOINTI EU-MAISSA

Euroopan Unionin alueellinen laajentuminen on juuri nyt voimakkaasti etualalla. Uusien ehdokasmaiden jäsenyyden ratkettua voimistuu jälleen halu syventää integraatiota. Eräiden suurten jäsenmaiden tavoitteen huomioon ottaen syntyy tällöin vähintäänkin nykyistä pidemmälle integroitu EU:n ydin, jos yhdentymisen jatko koko EU:n alueella osoittautuu mahdolliseksi.

Pyrkiessään avoimeen ja tasavertaiseen kilpailuun koko alueellaan harmonisoi EU muun muassa verotusta. Näinhän on jo tietyssä määrin tapahtunut ja harmonisointi tulee jatkumaan. Sen vaikeutta lisää EU:n laajeneminen maihin, joissa verotustarve on erittäin alhainen. Esimerkiksi Unkarissa on vuonna 1999 alustavien tietojen mukaan ollut verotustarve 1 467 ” asukasta kohti, noin kymmenes osa EU-maiden huipputasosta.

Verotuksen yhdenmukaistamiseen johtavat myös jäsenmaiden keskinäiset kilpailusyyt. Kilpailu yrityksistä ja niiden mukana työpaikoista sekä tulevaisuudessa lisääntyvästi myös koulutetusta työvoimasta pakottaa jäsenmaita yhdenmukaistamaan vähintäänkin verotuksen tasoa, ellei myös sen muotoja, ilman EU:n harmonisointipäätöksiäkin. Vähintäänkin jäsenmaiden on vältettävä keskimääräistä selvästi raskaampaa verotuksen tasoa menestyäkseen kilpailussa investoinneista ja työpaikoista.

EU:n päätökset verotuksen harmonisoinnista ja jäsenmaiden välinen verokilpailu pakottavat jäsenmaat vähintäänkin välillisesti harmonisoimaan myös verotustarvetta. Ellei se tapahdu ennakolta suunnitellen ja poliittisesti harkituin päätöksin, saattavat asiat kehittyä koko yhteiskuntapolitiikkaa ajatellen perin takaperoisesti tai sattumanvaraisesti. Luonnollinen ja terve järjestys on selvittää ensin verotustarve ja suhteuttaa se tärkeisiin kilpailijamaihin. Vasta sitten on pohdittavissa millaisin veroin ja niiden välisin painotuksin tarvittavat varat kerätään. Näin eritellen voidaan tarvittaessa myös perustella verotuksen korkeampaa tasoa, jos sen vastapainona on EU:n keskimääräistä tasoa paremmat julkiset palvelut.

Vapaasti liikkuvien pääomien EU:ssa ei yritys- ja pääomaverotus meillä voi poiketa merkittävästi yleisestä tasosta yritysten, työpaikkojen ja pääomien pysyttämiseksi maassa. Useita välillisen verotuksen muotoja EU taas pyrkii harmonisoimaan taatakseen vapaan kilpailun. Ellei verotustarvetta madalleta Suomessa likimain EU-maiden tasolle, on vaarana, että sen vaatimat varat katetaan pysyvästi korkealla henkilöverotuksella ja korkealla arvonlisäverolla. Tällainen olotila syö työpaikkoja Suomesta eikä kannusta sen enempää työntekoon kuin yrittämiseenkään.

Maiden välinen kilpailukyky perustuu ja tulee jatkossa EU:ssa perustumaan verotustarpeen määrään sekä veron alaisten tulojen ja verotustarpeen suhteeseen. Ne maat, jotka näissä arvoissa ovat keskiarvon huonommalla puolella, tulevat olemaan kilpailukyvyssä heikkoja. Tämä näkyy jo nyt Suomessa, vaikka muutamat tutkimukset ovat nostaneet Suomen kilpailukyvyssä korkealle. Me olemme kilpailukykyisiä suurta investointia vaativissa ja korkean tekniikan tuotteissa ja kilpailukyvyttömiä ihmistyöllä tuotetuissa tuotteissa. Kauppojen hyllyiltä ei löydy Suomessa tehtyjä tuotteita juuri lainkaan. Tämä on myös korkean työttömyyden peruste. Työttömiä on paljon, eikä heidän työtään kyetä myymään korkeiden kustannusten ja verotustarpeen vuoksi.

EU-maiden työvoimakustannusvertailussa on Suomi toiseksi korkeimmalla tasolla, vain Saksa on meidän yläpuolella. Nettopalkkojen määrässä ja varsinkin ostovoimassa olemme EU-maiden heikoimpia. Jos palkkaverotusta harmonisoidaan EU-maissa pitää meillä korottaa muita veroja korkean verotustarpeen vuoksi, jolloin ostovoima on edelleen heikko kaikkien verojen ja veroluontoisten maksujen suorittamisen jälkeen.

8.9.6 VAIKUTUKSET YRITTÄMISEEN

Verotuksen ankaruudella ja yrittämisaktiivisuudella on osoitettu olevan selvä yhteys juuri ilmestyneessä kansainvälisessä tutkimuksessa, jonka on laatinut Stefan Fölster otsikolla Do Lower Taxes Stimulate Self-Employment lehdessä Small Business Economics September 2002. Tämä tutkimus päättyy siihen, että 10 prosenttiyksikön kevennys bruttoveroasteessa lisää yrittäjien määrää 3 prosenttiyksiköllä.

Suomessa yrittäjien määrä on noin 7 % työvoimasta. Tämä tarkoittaisi prosenttimäärän nousua kymmeneen, joka merkitsee 80 000 yrittäjän lisäystä. Tämän suuruiseksi on eräissä muissa tutkimuksissa arvioitu yrittäjyyden vaje Suomessa.

Verotuksen tarpeen tutkimuksissa on käynyt ilmi, että verotustarve on Suomessa 70% kaikista veron alaisista tuloista. Keski-Euroopan EU-maissa on tilanne 50 . 60%. Meillä jää kaikkien verojen ja veronluonteisten maksujen maksamisen jälkeen noin 30% nettoelämiseen. Keski-Euroopan EU-maissa jää samaan tarkoitukseen yhdellä luvulla ilmaistuna 45%, puolet enemmän.

Meillä tarvitaan lähes kaikki 30% pakollisiin elinkustannuksiin. Kansalaisille jää Keski-Euroopan jäsenmaissa tämän jälkeen vielä 15% käytettäväksi yrittäjien tuotteitten ja palvelujen ostamiseen. Korkea verotustarve ei jätä meillä tilaa yrittämiseen. Tämä näkyy yrittäjien määrän vähenemisenä, joka myös osaltaan lisää työttömyyttä.

8.9.7 VAIKUTUKSET KANSAINVÄLISEEN KILPAILUKYKYYN

Suomen kansantalous on erittäin riippuvainen viennin määrästä. Jos vientimarkkinoillamme ilmenee vaikeuksia, niin niiden seuraukset näkyvät välittömästi työttömyyslukujen nousuna. Siksi kansantaloutemme onkin haavoittuvampi globaalin talouden taantumissa kuin monet muut kansantaloudet, jotka eivät ole samassa määrin riippuvaisia vientinsä menestyksestä.

Tällä hetkellä näyttää siltä, että maailmantalous on hyvin hitaan kasvun kaudessa, ja vallitseva epävarmuus ei sulje pois lamankaan mahdollisuutta. Kolmen suurimman kansantalouden, USA:n, Japanin ja Saksan vaikeudet ovat lähes jokapäiväisiä uutisaiheita. Kaiken lisäksi eräät tunnusmerkit viittaavat siihen, että tilanteeseen ei ole näkyvissä nopeaa paranemista.

Veronalaisten tulojen kehitystä kuvaava tilasto osoittaa, että yhteisötulot ovat nousseet viimeisen 15 vuoden aikana inflaatiokorjattuna 25 kertaisiksi luonnollisten henkilöiden veronalaisten tulojen kasvun ollessa samana ajan jaksona myös inflaatiokorjattuna vain 1,44 kertainen. Jos tilanne kääntyy yhteisötulojen kohdalla voimakkaaseen laskuun, mikä on täysin mahdollista, ja jos maailmantalous kasvaa lähitulevaisuudessa vaatimattomasti tai kääntyy lamaan, merkitsee se verotulojen oleellista vähenemistä. Tätä ei voi korjata palkansaajien verotusta korottamalla, koska jo nyt verotustarve on korkeampi kuin palkka- ja eläketulot yhteensä. Lisäksi on palkkatulojen verotus jo nyt liian korkeaa, jonka vuoksi ammattitaitoisia korkean koulutuksen omaavia työntekijöitä poistuu maasta eikä saada uusia tilalle muista maista. Teollisuutemme johto on tuonut tämän esiin moneen kertaan.

Nämä tosiseikat pakottavat tarkastelemaan verotustarvetta kansainvälisestä näkökulmasta. Mitkä ovat ne yhteiskunnan toiminnot, jotka maksavat liikaa muihin maihin nähden aiheuttaen korkean verotustarpeen. Varsinkin kun samanaikaisesti terveyshuoltomme kärsii resurssipulasta ja terveyden hoitoon käytetään 20% vähemmän rahaa kuin EU-maissa keskimäärin.

Näiden edellä kerrottujen seikkojen vuoksi haluaa työryhmämme aloittaa kiihkottoman keskustelun verotustarpeesta, koska se korkeana pysyen on kilpailukykyämme haittatekijä.

8.9.8 MISTÄ OLEMME HUOLESTUNEITA

Julkisten palvelujen määrä ja laatu on mitä suurimmassa määrin koko yhteiskuntaa koskettava poliittinen ratkaisu. Sen takia emme ole pitäneet tarkoituksenmukaisena ryhtyä selvittämään yksityiskohtaisesti, miksi Suomessa verotustarve on niin merkittävästi EU:n keskitasoa korkeampi. Tällainen selvitystyö ja siitä tehtävät johtopäätökset kuuluvat poliittisen päätöksenteon piiriin.

Kiinnitämme kuitenkin huomiota muutamiin tekijöihin:

Suomessa on monia julkisen tuen muotoja, joissa sama henkilö on tuen saaja ja tuen maksaja. Varojen kierrätys julkisen sektorin kautta lisää turhaa byrokratiaa.

Suomessa on julkisen sektorin palkkalistoilla huomattavasti enemmän väkeä, 150 000 henkilöä, kuin EU-maissa keskimäärin väkilukuun suhteutettuna. Mistä se johtuu?

Eräät verot lisäävät osaltaan myös julkisen tuen tarvetta kuten esimerkiksi asumiseen liittyvät verot kylmässä maassa; kiinteistövero, lämmitysöljyn ja vuokratulon verotus, joka on samalla myös vuokratulovero. Verotuksen yksinkertaistaminen turhan byrokratian karsimiseksi, esimerkiksi ennakonpidätyksen lopullisuus palkkaverona.

Kuntajaon uudistaminen verotustarpeen näkökohdat huomioiden niiden palvelukyvyyn ja kohtuullisen veroprosentin turvaamiseksi.

Päättäjät eivät ole päätöksistään kokonaisvastuussa. Eduskunta päättää, että kuntien on hoidettava määrättyjä asioita, eikä huolehdi päätöstensä aiheuttamista kustannuksista. Työn verotuksen suhde muuhun verotukseen on kohtuuton. Suomalainen ei kykene ostamaan toisen suomalaisen tekemää työtä. Hänellä ei ole siihen varaa, jonka vuoksi hän voi ostaa vain pienemmän verotustarpeen yhteiskunnan tuottamia tuotteita ja palveluja, jos se on mahdollista. Suomalainen joutuu tekemään päivän työtä kyetäkseen ostamaan yhden tunnin toisen suomalaisen tekemää työtä. Tämä suhde 8/1 tulisi saada puolitettua 4/1:een. Jos me käytämme puolet tuloistamme kotimaisten tuotteitten ja palvelujen ostamiseen, toinen puoli tarvitaan pakollisiin tuontituotteitten ostamiseen, voimme työllistää vain 1/16 suomalaisista, 320 000 henkilöä. Tämä tilanne ohjaa nyt kansalaisia ostamaan tuontituotteita, jolloin työttömyys jatkuu työpaikkojen syntyessä meitä kilpailukykyisempien maiden tuotantolaitoksiin.

Verotustarpeen eri elementtien erittely ja vertailu EU-maihin vasta tekee mahdolliseksi päätellä, missä määrin meillä on ilmaston, laajan ja harvaan asutun maan ja ilmaisen koulutuksen sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen takia verotustarve ehkäpä pysyvästikin EU-maiden tasoa korkeampi.

Julkisuudessa on puhuttu suuryritysten pääkonttorien siirtymisestä verotussyistä muualle EU:n piiriin. Suorastaan pelätään maamme muuttuvan Ruotsin vanavedessä tytäryhtiötaloudeksi. Myös tästä näkökulmasta on tärkeätä yhdenmukaistaa verotustarvetta ja sen kautta verotusta EU:n suuntaan sekä perustella huolella, miksi meillä verotustarve ehkä jää jonkin verran EU-tasoa korkeammalle.

Suomessa käytetään hyvinvointipalvelujen tuottamiseen 20% vähemmän rahaa kuin EU-alueella keskimäärin. Toisaalta meillä on verotustarve 20% korkeampi kuin EU-alueella keskimäärin. Mikä on tämä poliittisen taloudenpidon musta aukko johon uppoaa 25% verotustarpeesta, 17 miljardia euroa vuodessa.

Nyt etsitään kaikkiin ongelmiin, myös työttömyyteen, ratkaisua rahan antamisesta ongelman hoitamiseen. Tämä johtuu meidän poliittisesta kulttuuristamme, näin on aina tehty. Esimerkiksi tulisi mahdollistaa kilpailukykyinen yrittäminen ja työllistäminen ilman rahan jakamista. Se olisi kestävän kehityksen toimintaa työttömyyden parantamiseksi.

Julkisuudessa keskustellaan mahdollisuuksista korjata yhteiskunnan asioita verotusta muuttamalla. Verotusta muuttamalla siirretään ongelmia paikasta toiseen. Asioita voidaan pysyvästi kestävän kehityksen periaatteella korjata vain muuttamalla verotustarvetta sellaisilta kohdilta, ettei heikennetä hyvinvointipalveluja, vaan etsitään ratkaisuja vähentämällä poliittisen taloudenpidon mustan aukon menoja. Myös, mikäli on mahdollista, tulee siirtää kaikkia verotustarvetta korottavia päätöksiä.

8.10 Pantin alihintainen myynti

Johdanto

Lapin yliopiston yksityisoikeuden, erityisesti kauppaoikeus, professori, OTT, KTM, VT *Ari Huhtamäen** väitöskirja *Luotonantajavastuu: Lender liability Suomessa* on julkaistu vuonna 1993, julkaisijana Lakimiesliiton Kustannus Oy. Esipuhe on päivätty 31.5.1993.

Luotonantajavastuulla, lender liability, tarkoitetaan oikeuskäytäntöä, joka kehittyi Yhdysvalloissa 1980-luvun pankkikriisin aikana ilman erityistä lainsäädäntöä. Amerikkalaiset velalliset nostivat korvauskanteita kovin ottein perintää harjoittaneita pankkeja vastaan ja voittivat oikeusjutuissa kokonaismäärältään satoja miljardeja dollareita. Oikeuskäytännön syntymisen psykologisena voimana voidaan Huhtamäen mukaan pitää sitä, että -ö vallan keskuksiksi miellettyjä pankkeja ja muita rahoituslaitoksia kohtaan purkautuu vihamielisyyttä+

Väitöskirja herättää joukon vakavia ajatuksia ja kysymyksiä. Kysymyksiin olisi viimeistään nyt aika saada vastauksia. Käsityksemme mukaan suomalainen lakimieskunta on nämä vastaukset velkaa pankkikriisin seurauksena velkaloukkun jääneille yrittäjille . sekä luotonottajille että luottojen takaajille.

Ari Huhtamäen väitöskirjatyötä olivat apurahoin tukeneet *Suomen Säästöpankkiliitto* sekä *Suomen Yhdyspankki Oy:n 125-vuotisjuhlarahasto*.

Huhtamäki oli aloittanut väitöskirjatyönsä syksyllä 1988, jolloin hänen omien sanojensa mukaan -ö luotonantajavastuuta koskevat kysymykset vaikuttivat Suomen pankkitoiminnan kannalta vain

teoreettisesti mielenkiintoisilta. Markkinat muuttuivat kuitenkin nopeasti tässä suhteessa. Juristien ja jopa yleisön mielenkiinto tätä tutkimusta kohtaan on tänään huomattava.+

Kirjassa on kuvattu seikkaperäisesti USA:n Lender liability . oikeuden perusteita ja syntyhistoriaa Yhdysvaltoja 1980-luvulla koetelleen pankkikriisin aikana:

+Pankit ryhtyivät kattamaan avoimia riskejään. Perintää harjoitettiin kovin ottein. Luotonottajat, jotka kokivat tulleen väärin kohdelluiksi, nostivat kanteita pankkeja vastaan. Velallisten menestyksen seurauksena syntyi kokonainen oikeustapausten aalto, USA:ssa jopa uusi vahingonkorvausoikeudellinen oikeudenala, joka sai omat aikakausjulkaisunsa, kurssinsa ja specialistinsa. Tätä oikeudenalaa ja ilmiötä kutsutaan Yhdysvalloissa nimityksellä *lender liability*.+

Korostettakoon vielä kerran, että USA:ssa ei ole ollut erityistä lender liability . lakia tai lainsäädäntöä, vaan tämä vahingonkorvausoikeudellinen oikeudenala syntyi velallisten nostettua suurin joukoin hyvin perusteltuja korvauskanteita pankkeja vastaan ja voitettua näitä juttuja. Pankkien maksettavaksi tuomittujen korvausten määrä nousi lopulta satoihin miljardeihin dollareihin. Lender liability kehittyi siten 1980-luvun pankkikriisin yhteydessä syntyneestä tarpeesta uutena oikeuskäytäntönä ilman, että Yhdysvalloissa olisi katsottu olevan tarpeellista säätää uutta lainsäädäntöä. Ilmiön huippuvuodet osuivat 1980-luvun loppupuolelle, ja sen kasvu taittui 1990-luvun puolella, kun veronmaksajien oli tuettava maksukyvyttömiä pankkeja sadoilla miljardeilla dollareilla ja muutenkin luotonantajavastuuta koskeva doktriini (oppijärjestelmä) vakiintui Yhdysvalloissa.

Kirjan mukaan Suomessa oli vuonna 1993 käynnistymässä vastaava prosessi:

+Suomessa luotonantajavastuukanteiden määrä on ollut vähäistä 1930-luvun jälkeen. Vasta viime vuosina on syntynyt huomattava määrä uutta oikeuskäytäntöä. Oikeuslaitoksessa on parhaillaan käsiteltävänä runsaasti luotonantajavastuukanteiksi luokiteltavia juttuja. Nähtäväksi jää, vaikuttavatko pankkien tueksi ylimääräisin veroin kerätyt varat luotonantajavastuun taittumiseen samalla tavoin kuin Yhdysvalloissa.+

* Professori Ari Huhtamäen isä *Martti Huhtamäki* on pitkään kuulunut SYP-Merita-Nordean ylimpään johtajistoon, viimeksi varatoimitusjohtajana, ja 1990-luvun alussa hallintoneuvoston jäsenenä

Väitöskirjassa otetaan esimerkkeinä suomalaisesta luotonantajavastuuta koskevasta oikeuskäytännöstä esille kaksi (!) KKO:n ennakkopäätöstä, KKO 1991:42 ja KKO 1992:50. Viimeksi mainittu päätös on sama, jota käsiteltiin 6.5.1992 pidetyssä oikeuspoliittisessa seminaarissa, ns. Koiviston konklaavissa. Tässä KKO:n päätöksessä tuomittiin pankin yksipuolinen koronnosto sopimusoikeuden vastaisena tekona. Huhtamäen väitöskirjassa päätöstä käsitellään ns. suuren korkoriidan eli koronkorotuskiistan ratkaisena päätöksenä. Koiviston oikeuspoliittisesta seminaarista ei väitöskirjassa ole mainintaa.

Suomessa 1990-luvun alkupuolella riehunut raju pankkikriisi oli velallisten kohtelun osalta yhdenmukainen Yhdysvaltojen 1980-luvun pankkikriisin kanssa: pankit irtisanoivat luottojaan massoittain, ja harjoittivat perintää kovin ottein vastoin luottosopimusten laki- ja normiperustaa. Suomessa, toisin kuin professori Huhtamäen väitöskirjassaan ennusti, ei kuitenkaan syntynyt Yhdysvaltojen lender liability . vahingonkorvausoikeutta vastaavaa luotonantajavastuuoikeudenalaa. Päinvastoin, Suomessa pankit voittivat ja ovat edelleen säännönmukaisesti voittaneet entisten luottosopimusasiakkaidensa, luotonottajien nostamat oikeudenkäynnit. Edes rikostaustaisia juttuja Suomen tutkinta- ja syyttäväviranomaiset eivät ole suostuneet ottamaan asianmukaiseen käsittelyyn, saati nostamaan niistä rikoskanteita pankkien toimijoita vastaan.

Suomessa ainoat systemaattiset oikeudenkäynnit pankinjohtajia vastaan on käyty ns.

säästöpankkioikeudenkäynneissä, jotka olivat valtion . ei velallisten . nostamia vahingonkorvauskanteita. Säästöpankkioikeudenkäynneissä pankinjohtajia syytettiin valtiota ja sen edustamia tahoja vastaan tekemiksi epäillyistä rikkomuksista. Nämä oikeudenkäynnit eivät siis kuulu lender liability . oikeudenalaa.

Huhtamäen väitöskirja on ollut suomalaisten lakimiesten tiedossa jo vuodesta 1993 lähtien. Väitöskirjassa on esitetty erittäin systemaattisesti ja seikkaperäisesti ne teemat, joilla Yhdysvalloissa luotonantajien normien vastaiset menettelytavat on sikäläisessä oikeuskäytännössä menestyksellä saatettu tutkittavaksi ja prosessoitavaksi siten, että pankit ja niiden edustajat joutuivat korvausvastuuseen. Tiedossamme ei kuitenkaan ole, että näitä teemoja olisi Suomessa missään yhteydessä . kanteita asianajajien kanssa valmisteltaessa, poliisitutkinnassa, syyteharkinnassa tai oikeuskäsittelyssä, saati julkisuudessa - tuotu esiin ja käytetty vastaavalla tavalla. Suomessa +Luotonantajavastuu+ käsite on pidetty pimennossa velallisilta?

Yhdysvalloissa luotonantajavastuun puitteissa asiakkaalle suoritettavien korvausten piiriin kuuluvat paitsi sopimusrikkomuksella tuotetut taloudelliset vahingot, myös ns. punitatiiviset korvaukset, eli rangaistusluonteiset, vahingon kärsineelle suoritettavat sakon luonteiset, usein erittäin korkeat korvaukset. Ne eivät määritelmänsä mukaan ole missään suhteessa kärsittyyn vahinkoon.

Professori Huhtamäki toteaa:

+USA:n oikeusjärjestys sisältää eräitä oppeja, joiden hyväksyminen on vaikeata pohjoismaiselle juristille. Tässä teoksessa ovat näkyvästi esillä ainakin rangaistusluonteiset korvaukset. Asiaan perehtymätön voi saada amerikkalaisesta oikeudesta sen käsityksen, että se olisi vahvemman oikeutta. Amerikkalainen oikeusjärjestys kuitenkin yllättää ankarilla heikomman suojaa koskevilla normeillaan. Punitatiivisten korvaustenkin voidaan katsoa kuuluvan niihin.+

Huhtamäki jatkaa:

+Taloudellisten taustatekijöiden vaikutuksesta huolimatta ei ole sattumanvaraista, että luotonantajavastuu ilmiönä on peräisin juuri Yhdysvalloista. Sikäläinen vahingonkorvausjärjestelmä ja eräät muut oikeusjärjestykseen liittyvät seikat luovat otolliset edellytykset pankkeja ja muita rahoittajia vastaan ajettaville vahingonkorvauskanteille.+

Tähän selityksenä Huhtamäki esittää mm. sen, että luotonottajat olivat innokkaita nostamaan kanteita, koska mahdollisesti saatavien korvausten määrä saattoi nousta vahinkoja suuremmaksi, ja että korvauksen määrän päättää useimmissa jutuissa maallikoista koostuva valamiehistö, jury.

Lisäksi erityisenä +katalysaattorina+ kanteiden nostamiselle Huhtamäki mainitsee sen, että amerikkalaiset asianajajat toimivat yleensä voitto-osuuspalkkioin, ns. *contingent fees*:

+Monikymmenmiljoonaisen punitatiivisen korvaussumman luotonottajalle voittanut asianajaja voi odottaa saavansa 30-40 prosenttia korvaussummasta itselleen.+

Luotonantajavastuun täytäntöönpano ei ole kehittynyt Suomessa oikeuskäytännöksi. Miksei?

Kirjan kappale V.5.4. Pantin rahaksi muuttamisesta

Huhtamäki:

+Panttivelkojan odotusaika päättyy saatavan erääntyessä. Ellei erääntynyttä velkaa makseta, seuraa pantin rahaksi muuttaminen ja takaajilta periminen, jos velasta on otettu vakuus.+

+Pantin myyminen on käytännössä tavallisin tapa muuttaa pantti rahaksi.+

+Pantinantajan ja . saajan intressit ovat realisaatiotapahtumassa joskus ristiriidassa. **Pantinantajan etu** on, että realisaatio tuottaa mahdollisimman **korkean hinnan**. **Pantinhaltijan intressissä** on toimituttaa myynti mahdollisimman **nopeasti ja vaivattomasti**. Riittävä on sellainen hinta, joka kattaa saatavan ja realisaatiokulut.+

+Jos vakuutena on kiinteää omaisuutta on yleisen edun nimissä katsottu, että realisointi on tehtävä viranomaisteitse..+

+Luotonantajavastuutilanteet koskevat yleensä irtaimen panttiesineen realisointiin liittyviä ongelmia.+

A. Irtaimen pantin myynti

Huhtamäki katsoo, että irtaimen pantin realisoinnin yhteydessä **kohtuullisuusnäkökohdat puoltavat heikommassa asemassa olevan pantinantajan suojaamista**, eli korostetaan pantinhaltijan **huolenpitovelvollisuutta** pantinantajaan nähden.

Nimittäin **velkojalla on kiusaus muuttaa pantti rahaksi itselleen edullisimmalla tavalla**, jolloin velkoja voi itse ostaa kiinteistön suoraan tai bulvaanin välityksellä reaaliarvoa alemmalla hinnalla. Tämän toimenpiteen tavoite on selvä, kuten Huhtamäki toteaa: +Alle markkinahinnan tapahtunut osto voi myöhemmin tuottaa myyntivoittoakin.+

Tällainen menettely on tuttua suomalaisille konkurssin tehneille yrittäjille: +konkurssipesä antaa pankille luvan myydä pantti parhaaksi katsomallaan tavalla+. Tämä käytäntö johti Suomessa koetun 1990-luvun alkupuolen rajun pankkikriisin jälkiselvittelyissä **kymmenientuhansien yritysten, yrittäjien ja takaajien omaisuuden villiin ali- tai paremminkin pilkkahintaiseen realisaatiomylyyn.**

Tämän myllytyksen yhteydessä on +unohdettu+Huhtamäen kirjassaan vuonna 1993 esittämät **Korkeimman oikeuden prejudikaatit, jotka yksiselitteisen selvästi kieltävät pantinhaltijaa myymästä irtainta panttia alle käyvän arvon.** Päätöksissä korostetaan pantinhaltijan **huolenpitovelvollisuutta.**

1. KKO:1985-II-29: Pantinhaltijan korvausvelvollisuus

Diaarinumero	S 84/118
Esittelypäivä	10.5.1984
Taltionumero	1678/84
Antopäivä	5.3.1985

+Pankki oli laina- ja panttausehtojen mukaisesti myynyt lainan vakuudeksi saamansa asunto-osakkeet vapaaehtoisella huutokaupalla sekä tällöin ilman hyväksyttävää syytä sallinut myynnin huomattavasti alle osakkeiden käyvän arvon. Koska pankki oli pantinhaltijana velvollinen valvomaan pantinantajan etua myös myydessään panttia saatavastaan, **pankki veloitettiin korvaamaan pantinantajalle myyntituoton menetyksenä aiheuttamansa vahinko määrällä, joka vastasi panttihuutokaupassa osakkeiden käypänä arvona pidettävän arviomäärän ja huutokaupassa velallisen hyväksi kertyneen myyntituoton erotusta.**

2. Tämä ennakkopäätös oli annettu siis 5.3.1985. Toisessa, 21.5.1985 annetussa päätöksessä Korkein oikeus ei antanut valituslupaa pankille **Helsingin hovioikeuden** antamaan samansisältöiseen päätökseen **tuomionumero 1087, antopäivä 13.02.1885, Diaarinumero S 1982/1263**, ja pysytti siten hovioikeuden tuomion ennallaan.

Tässä päätöksessä Helsingin hovioikeuden ratkaisun perusteluissa esitettiin mm., että +Pantinhaltijan velvollisuuksiin panttia realisoitaessa kuuluu huolehtiminen siitä, **ettei panttiesinettä myydä sen käypää arvoa oleellisesti halvemmassa hinnasta** ja siten aiheuteta velalliselle vahinkoa+ja +Hyväksymällä huutokaupassa osakkeiden käypää arvoa oleellisesti halvemman tarjouksen ja myymällä tällä hinnalla **pankit ovat laiminlyöneet huolenpitovelvollisuutensa ja aiheuttaneet Rajalalle vahinkoa**, jonka määräksi hovioikeus arvioi 45.000 markkaa.+

Lisäksi KK 10 luvun 2§:ssä säädetään, että panttivelkoja saa myydä irtaimen panttiesineen ja ottaa saatavansa kauppahinnasta, mutta 4 momentissa säädetään lisäksi tiedottamisvelvoite, eli **myyntiaikeesta on tiedotettava velalliselle**, koska kuten Saarnilehto toteaa: +Tiedottamisvelvollisuuden asettaminen on parantanut velallisen oikeusturvaa+(DL 1989, s.601). Siten tämän veloitteen noudattamatta jättäminen on omiaan herättämään epäilyä siitä, ettei pankin menettely kaikilta osin täytä laillisuus-kriteerejä pantin myynnin yhteydessä.

Esimerkki.

Silja ja Seppo Anttilan tapauksessa Merita Pankki OYJ myi 31.12.1998 Kuopion keskustasta Kuopion Ortopediapalvelu ky:n omistuksessa olleen 250 m².n liiketilan ilmoittamatta velalliselle tai takaajille myyntiaikeestaan, ilman huutokauppaa tai edes sitä, että liiketila olisi ollut julkisessa myynnissä, kiinteistöyhtiölle, jossa se itse oli osakkaana, 30.000 markan hintaan. Liiketilan arvosta pankki teetti omistamallaan kiinteistövälitysliikkeellä ns. lyhyen arvion. Neliöhinnaksi tuli siten 120 markkaa. Pankki oli saanut pantin haltuunsa jo joulukuussa 1996, kun ky:n konkurssipesän velkojainkokous antoi pankille oikeuden realisoida pantti +parhaaksi katsomallaan tavalla+. Siten myynti ei ainakaan toteutunut +nopeasti+, mutta kylläkin +vaivattomasti+.

Selvittämättä on, kuka/ketkä ovat olleet edunsaajia tämän myynnin yhteydessä, miten siinä loukattiin velallisen oikeuksia, sekä liittyykö tapaukseen pesänhoitajan sekä velkojan ja velkojan edustajien puolelta konkurssirikokseen ja törkeään petokseen viittaavia toimia.

B. Kiinteän omaisuuden myynti

Huhtamäki ei käsittele väitöskirjassaan viranomaisteitse tapahtuvan realisaation ongelmia. Huhtamäki katsoo, että +Jos vakuutena on kiinteää omaisuutta on yleisen edun nimissä katsottu, että realisointi on tehtävä viranomaisteitse.+Siten **Huhtamäki olettaa, että viranomaistoiminta lähtökohtaisesti turvaa velallisen edut ja siten suojaaa heikompa osapuolta.** Valitettavasti **raaka todellisuus viimeisen kymmenen vuoden ajalta puhuu aivan toista:**

samat **väärinkäyttömahdollisuudet kuin vapaaehtoisen myynnin yhteydessä ovat mahdollisia ja jopa yleinen käytäntö myös** **viranomaisavulla** suoritetun pantin realisointien yhteydessä.

Huolimatta siitä, että kohdassa A esitellyt KKO:n prejudikaatit koskevat irtaimen pantin myyntiä, on selvää, että **sama peruseriaate käyväällä arvolla tapahtuvasta realisoinnista koskee myös viranomaisavusteista myyntiä**. Ei ole mitenkään perusteltavissa, että viranomaisen huolenpitovelvollisuus heikommissa asemassa olevaa velallista kohtaan olisi ainakaan vähäisempi kuin itse velkojalla. Päinvastoin on jopa niin, että **viranomaisen on pakko noudattaa paljon suurempaa huolellisuutta ja varovaisuutta ja myös hänen vastuunsa virkavastuun perusteella on velkojan vastuuta suurempi velallisen omaisuutta myytessä**.

Esimerkki.

Martti Backmanin toimittamassa ohjelmassa "Lamavelallisen paluu" pankki peri jo maksettuja velkoja. Voiko pankkeihin luottaa? (TV1 / MOT 10.11.2003) ensimmäisen kerran julkisesti käsiteltiin **viranomaisen suorittamaa kiinteistön panttihuutokauppaa, jonka yhteydessä todistettavasti erittäin arvokas kiinteistö myytiin törkeään alihintaan**. Merita Pankin tekemän ja seuraajansa Nordean julkisesti jopa tunnustaman sopimusrikkomuksen jälkeen pankki vaati varkautelaisen Jorma Suvannon omistaman, myyntihetkellä vuoden 1997 lopussa kiistatta vähintään 30.000.000 markan arvoisen kiinteistön myytäväksi panttihuutokaupalla siten, että huutokauppa tuotti myyntitulona vaivaiset 700.000 markkaa. **Selvittämättä on edelleen, kuka/ketkä ovat edunsaajat, miten he liittyvät pankin vaatimaan myyntiin, miten siinä loukattiin velallisen oikeuksia, sekä liittyykö tapaukseen viranomaisen, velkojan ja edustajiensa puolelta törkeään petokseen viittaavia toimia**.

Suvannon tapaukseen viitaten on ilmeistä, jopa todennäköistä, että **vastaavia viranomaisavulla suoritetuista pantinhaltijan omaisuuden törkeään alihintaan tapahtuneita realisointeja on maassamme viimeisen 10-12 vuoden aikana suoritettu kymmeniätuhansia**. Niiden yhteydessä lainvastaisesti, "tort"-tyyppisellä (Huhtamäki: VI luku Luottosuhteen eri vaiheissa esiintyvistä **tort-perusteista**) petollisella menettelyllä velalliselta ja/tai takaajalta **velkojan intressipiiriin siirretyn omaisuuden arvo on varovaisesti arvioiden kymmeniä miljardeja euroja**.²⁹⁵

Lopuksi

Suomen selviämistaistelu tulee riippumaan muutamista keskeisistä asioista. Aion kokata tästä maittavan aterian kansanne. Toivon sen maistuvan näin kaamean kirjan päätteeksi.

Tarpeet:

Poliitikkoja ja virkamiehiä noin 100 kappaletta
Tuomareita noin 70 kappaletta
Syyttäjiä noin 50 kappaletta
Poliiseja noin 50 kappaletta
Asianajajia noin 30 kappaletta
Pankinjohtajia noin 80 kappaletta

(Näitä tarveaineita esiintyy sellaisina, joilla on munat sarjassa sekä rinnan. Edellisiä valitaan noin kolmannes koko määrästä ja loput rinnan olevia versioita.)

Kaikki tarpeet erotetaan toisistaan, ettei niitten antama maku sekoitu toisiinsa.

Otetaan ensin tuomarit, syyttäjät, poliisit ja asianajajat ja hiillostetaan heitä riittävästi jotta saadaan heistä irtoamaan keitokseen tarvittavaa totuutta. Kun kukin on luovuttanut oman osansa voidaan hiillostaminen lopettaa.

Poliitikat otetaan omiana osanaan, jottei haitalliset maut sekoitu muihin. Keitä keitetään riittävästi. Vaikka olisivat nk. monissa liemissä koviksi keitettyjä tarveaineita jatketaan heidän keittämistään omassa liemessään niin kauan kuin tarvitsee. Kun oma makuvivahde on keittämisen yhteydessä kaikista poliitikoista irronnut voidaan keittäminen lopettaa.

Pankinjohtajille täytyy antaa aivan oma käsittelynsä. Heidät pitää ensin pestä huolellisesti juuriharjalla pinttyneen kuoren poistamiseksi. Erotellaan keskenään ja yksitellen hiostetaan vaikka höyrystämällä heitä

²⁹⁵ Kohdan 8.10 laatinut Seppo Anttila

niin kauan kuin juttu alkaa luistaa. Siihen ei aikaa tarvita paljon. Kun kaikki on käsitelty voidaan tämäkin vaihe lopettaa.

Kun kaikista tarveaineryhmistä on keitokselle välttämätön kontribuutio saatu loihdittua esiin voidaan ne koota yhteen astiaan. Mausteeksi voitaneen ripauttaa vähän meidän kirjajen antamia rohtoja.

Tämä kokonaisuus voidaan sitten hämmentää yhteen ja asettaa tarjolle leivättömään pöytään. Sen pitää antaa siinä vetäytyä noin 12 vuotta, jotta maustuminen tapahtuu kunnolla. Tämän jälkeen voimme nauttia ateriamme kaikessa rauhassa.

Tutkimustemme lomassa meille ovat monet eri ihmiset viestittäneet tai olemme muuten median tai jonkin muun tietolähteen kautta saaneet tietoomme, että monet keskeiset vaikuttajat joko suoraan tai perheenjäsenensä kautta ovat rikastuneet erittäin nopeasti. Näitä on ylipöppineitä sijoittajamestareita näyttää pulpahtelevan esimerkiksi merkittävien poliittisten vaikuttajien lähipiirissä. Toinen merkittävä tieto on se, että tietyt aktiiviset pääomasijoittamiseen keskittyvät yhtiöt järjestävät taustallaan häärivien ihmisten omaisuuksien kartuttamista. Nämä henkilöt eivät olleet varsin varakkaita ennen pankkikriisiä, mutta nyt heillä näyttää olevan satojen miljoonien markkojen omaisuus tai jopa miljardeja sijoitettavaksi. Mielestäni olisi perusteltua tutkia ovatko nämä varat siirtyneet kyseisille tahoille täysin laillisesti varsinkin kun otetaan huomioon se, että ovatko kyseiset henkilöt tienneet ja olisiko heidän pitänyt tietää, että varojen siirtämiseen liittyy merkittäviä epäilyjä ja näyttöjä suorista laittomuuksista.

Mikäli se kuva, joka asiakirjojen ja analyysien valossa välittyy kansalaisille osoittautuu todeksi myös kansainvälisen totuuskomission raportin ja keskusrikospoliisin tekemien tutkimusten pohjalta on Suomessa paljon mietittävää. Keskeisin kysymys on se, että pitääkö sellaiset yhdistykset kieltää, joiden tosiasiallinen tarkoitus on joko toteuttaa rikoksia tai ainakin suojella rikollisuutta. Näiden valossa Kokoomuksen, Kepun ja SDP:n kohtalo on kyseenalainen. Vapaamuurarit ainakin ovat sellainen järjestö, joka on kiellettävä Suomessa.

Mielestäni poliittiset liikkeet ovat liian kauan saaneet toimia täysin kaiken valvonnan ulkopuolella. Nyt on kansalaisten vuoro toimia.

9.1 EY / EU liittyminen vaikutti merkittävästi pankkikriisin syntyyn

Koska EU:n liittyminen on niin merkittävässä asemassa pankkikriisin syntyhistoriassa liitän oheisen Jorma Jaakkolan kokoaman aineiston Isänmaanryöstäjien loppuun. Keskustelu ja dokumentaatio tästä jatkuvat.

EU-neuvottelujen hämärät taustat

Tämä kirjoitus perustuu Suomen hallituksen ja eduskunnan EY-/EU-jäsenyyteen liittyviin asiakirjoihin ja myynnistä hätäisesti poisvedetyn keskeisen EY/EU-neuvottelijan Antti Kuosmanen kirjan *Î Suomen tie EU:n jäseneksiÎ*, Kustannusosakeyhtiö Ultima Thule, valossa.

Reijo Kemppinen kertoo kirjassaan *Î Suomi Euroopan unionissa+*, Oy Edita Ab: *Î Jokainen päätöksen tekemiseen ja sitä edeltäneeseen keskusteluun osallistunut ministeri, kansanedustaja ja virkamies tiesi, millaista päätöstä oltiin tekemässä.Î*

EY/EU-neuvottelija Antti Kuosmanen kertoo **jäsenyyden eduista** kirjassaan:

"Delorsin aloite sopi erittäin hyvin Suomen tuon hetkisiin tavoitteisiin. EY-jäsenyyttä ei pidetty mahdollisena soviittaa yhteen puolueettomuuspolitiikan kanssa, joten yhdyntymisen poliittiset ulottuvuudet koettiin pikemminkin rasitteeksi kuin eduksi. **Vähemmän tunnettua ehkä on, että taloudelliseltakaan kannalta EY-jäsenyyttä ei tuossa vaiheessa pidetty minään kovin edullisena vaihtoehtona. Tosiasia näet oli, että EY:n kanssa tehdyt vapaakauppasopimukset olivat olleet maataloutta lukuun ottamatta markkinaintegraation kannalta miltei samanarvoiset kuin EY:n omat yhteismarkkinat.**

Näissä olosuhteissa jäi jäljelle **kaksi peruskysymystä** harkittaessa tulevia vaihtoehtoja. Toinen oli: **olisivatko jäsenyyden aineelliset edut suuremmat kuin haitat?** Toinen oli: **mikä olisi sijaintimme Euroopan poliittisella kartalla?** Paljon riippui siitä, mitä muut EFTA-maat tekisivät.

Jos arvioitiin vain lyhyen ja keskivälin tähtäimen näkymiä, vastaus ensimmäiseen kysymykseen ei välttämättä ollut yksiselitteisen myönteinen. **Päätösvalta EY:ssä ei periaatteellisesta tärkeydestään huolimatta ei ollut kovin "aineellinen" etu. Se, mitä ETAn neuvotteluissa opimme EY:n päätöksentekoprosesseista välillä suorastaan puistatti.** ETA-sopimus näytti puutteistaan huolimatta suurin piirtein takaavan pääsyn EY:n sisämarkkinoille. Talous- ja rahaliiton realistisuudesta oli neuvotelluista sopimusmääräyksistä huolimatta epäilyksiä ja se syntyisi joka tapauksessa vasta vuosien kuluttua. **Maatalouden integrointi EY:n maatalouspolitiikkaan olisi poliittisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti raskas operaatio.**

Tiesivätkö kansanedustajat, kuten Kemppinen kertoo, millaista päätöstä oltiin tekemässä?

Olivatko kansanedustajat todellakin tietoisia siitä, että

- a) jäsenyys ei olisi kovin aineellinen etu; Suomi menettäisi valtionalouden hoitoon tarkoitetut instrumentit eli oman rahan ja päätösvallan?
- b) maatalouden kansallisen tuen 141-artiklan poliittisen sopimuksella oli vaiettu tausta, joka ei onneksi koskaan joutunut julkisuuteen?
- c) jäsenyyden hinta olisi 18-20 miljardin markan luokkaa vuosittain?
- d) Suomen kansantalous valettaisiin samaan muottiin sellaisten valtioiden kanssa, joissa elintaso ja verotuksen tarve poikkeavat olennaisesti Suomeen verrattuna? Tästä johtuu Suomen teollisuuden siirtyminen EU:n halpojen työvoimakustannusten ja verotusten maihin. Tämän seurauksena työttömyys kasvaa, Suomen verotulot vähenevät ja verotuksen tarve kasvaa.

Suomen EU-jäsenyys ei ole oikeudellisesti pätevä

Perustelut lyhyesti

"Neuvoteltu sopimus" perustui valheisiin ja vaikenemisiin, joten Suomen eduskunnan tekemä EU-liittymispäätös ei ole oikeudellisesti pätevä.

1. Antti Kuosmanen kertoo tuhotussa kirjassaan eduskunnan äänestyksistä EY-hakemuksen jättämisestä 18.3. 1992.

Ne olivat melkoinen farssi Suomen eduskunnassa.

2. Alla olevien maatalous- ja EMU-huijausten vuoksi voidaan perustellusti sanoa, että kansanäänestys oli vaalipetos.

Perustelu

Perusteluina ovat alla olevat kohdat A ja B, jotka perustuvat Suomen hallituksen ja eduskunnan virallisiin asiakirjoihin.

A Kansanäänestyslain mukaan kansalta kysyttiin kansanäänestyksessä:

Pitäisikö Suomen liittyä Euroopan unioniin NEUVOTELLUN SOPIMUKSEN MUKAISESTI?"

Mikä olikaan neuvoteltu sopimus, jolla on seuraavat hämärät taustat?

1. Maatalousneuvotteluihin liittyvät huijaukset;

a) 141-artiklan vaiettu poliittinen tausta, jonka Antti Kuosmanen paljasti.

b) Lisähintailuusio, jonka Antti Kuosmanen paljasti.

c) **LOPULLINEN ESITYS** kansallisesta tukipaketista hyväksyttiin EU-ministerivaliokunnan kokouksessa **vasta viisi päivää kansanäänestyksen jälkeen**, jonka Antti Kuosmanen paljasti.

2. Valheellinen EMU-varauma. EMU:n hyväksyminen jäi "neuvoteltaessa todetun+eli pöytäkirjaan tekaistun EMU-varauman johdosta eduskunnan hyväksymän liittymissopimuksen ulkopuolelle.

Suomen EMU-varauman paljasti neuvotteluissa mukana ollut edellä mainittu Valtiovarainministeriön finanssineuvos Reijo Kemppinen.

Kemppisen paljastama EMU-varaumapöytäkirja määrättiin ulkoministerissä tammikuussa 2000 SALAISEKSI. Salassapidosta on KHO:n vahvistus 17.10.2000.

Dokumentit kaikkiin edellä oleviin asioihin on laitettu näkyviin SataSeutu-lehden kotisivulle www.satanen.com.

141-ARTIKLAN TAUSTA (Kohta 1. a)

Keskityn tässä kirjoituksessa edellä mainituista huijauksista vain 141-artiklan taustaan, johon liittyvät asiat EIVÄT keskeisen EY/EU-neuvottelija Antti Kuosmanen tuhotun kirjan mukaan ONNEKSI KOSKAAN JOUTUNEET JULKISUUTEEN.

Kenen onneksi?
Lukekaa ja miettikää.

Kiistellyn 141-artiklan taustan kertoi ensimmäisenä Kokemäellä ilmestynvä SataSeutu-lehti. Kirjoitus on kokonaisuudessaan nähtävänä netissä artikkelissa "Tuhotun EU- kirjan tiedot julki" (27.8.2003) osoitteessa: <http://www.satanen.com/index.php?k=yleista&sivu=show&id=291>

Lainaan ko. uutisesta (EU-neuvottelijan Antti Kuosmanen tuhotusta kirjasta) kohdan:

"Suomen EU-jäsenyyden kohtalon kannalta tärkeimmät kolme lausetta määrittivät pohjoisen tuen alueen ja sen, mitä voitiin tehdä mikäli pohjoinen tuki ja EY:n maatalouspolitiikan välineet yhdessä eivät riittäisi. Pohjoisen tuen alueen määrittely ei muuttunut siitä, mitä EU oli jo tarjonnut maratonistunnon alla. Se ulottuisi 62. leveyspiiriin asti ja pieneen siihen liittyvään alueeseen etelämmäksikin. Myös tuen ehdot pysyivät sen viimeisen tarjouksen mukaisina: kaikki 62. leveyspiiriin yläpuolella olevat alueet luvattiin mukaan.

Seuraavaksi tulivat avainasemassa olevat kaksi lausetta. Ensimmäisessä sanottiin: "Jäljelle jääviä vakavia vaikeuksia varten harkitaan turvautumista kansalliseen suoraan tukeen.", ja toisessa sanottiin: "Suomen maatalouden yhteiseen maatalouspolitiikkaan integroitumisen helpottamiseksi koko maa saa pohjoista, kansallista ja/tai yhteisön tukea."

Kaikilla sanoilla ja välimerkeilläkin oli raskaasti ladattu merkityssisältö edellä olevissa lauseissa.

Oikeastaan pitäisi tarkastella alkukielistä tekstiä, jotta vivahteet tulisivat esille.

("For the remaining serious difficulties, recourse to national direct aid will be considered. In order to facilitate the integration of Finland into the common agricultural policy, the whole of Finland will be eligible for Nordic, national and/or Community support.")

"For the..." merkitsi, että kyse ei ollut teoreettisista vaan määrittelyistä ja siis **tunnustetuista vaikeuksista** (tämä nyanssi ei ole helposti käännettävissä). Ilmaisus **"will be"** merkitsi, että **harkinta tullaan suorittamaan**; valinnanvaraa ei siis ollut. Parempi olisi kannaltamme ollut sanoa **"permitted" (sallitaan)** eikä **"considered" (harkitaan)**, mutta näin pitkälle ei EU taipunut.

Toisessa lauseessa avainilmaisut olivat **"integroimisen" (the integration)** ja **"ja/tai" (and/or)**. Yritimme vaihtaa "integroimisen" **"osallistumiseksi" (participation)**, mutta se ei onnistunut.

Kautta ja- ja tai-sanojen välissä oli kaikkein tärkein yksityiskohta.

Tällä kielipöytäkirjassa kyseenalaisella tempulla nimittäin kierrettiin tulkintaongelma siitä, voiko koko Suomessa soveltaa vakavien vaikeuksien voittamiseen tarkoitettua tukea. Edellähän totesin, että EU-puolella oli syntynyt väärinkäsitys, jonka mukaan emme tavoitelleetkaan Etelä-Suomeen muuta kuin joko LFA- tai pohjoista tukea. Kun lopulta jouduimme luopumaan tästä vaatimuksesta, olisi Etelä-Suomi ilman vakavien vaikeuksien tukea jäänyt vain EY:n maatalouspolitiikan tavanomaisten tukien varaan.

Ilmaisu *"ja/tai"* salli tulkinnan, että vakavien vaikeuksien tukea voitiin maksaa koko maassa, ja siten siitä tuli viimeinen puolustuslinja, josta Etelä-Suomen maatalouden kohtalo jäi riippumaan."

SataSeutu kertoi myös:

"EU-neuvottelija Antti Kuosmasen kirjan mukaan todellisuus kuitenkin valkeni pääministeri Aholle ja keskeisille ministereille jo "pari päivää" maratonistunnon jälkeen hyvissä ajoin ennen EU-kansanäänestystä vuonna 1994, mutta **ei onneksi koskaan joutunut julkisuuteen!**"

Kenen onneksi?

Heikki Haaviston tunnustus:

Neuvotteluissa mukana ollut Heikki Haavisto sai lukea neuvottelujen yksityiskohdista kertoneen SataSeutu-lehden, niinpä Haavisto avautui A-studiossa (10.10.2003) kertomaan totuuden!

Kenen etu on, että muita asianosaisia edelleen suojellaan vaikenemalla asiasta?

B Eduskunnan farssi EY-hakemuksen jättämisestä

Antti Kuosmanen kirjoittaa tuhotussa kirjassaan sivulla 16, otsikko +1.5. Jäsenyys tavoitteeksi+, että Esko Aho vieraili Brysselissä syyskuussa 1991.

Sitten sivulla 17:

+Ahon vierailun jälkeen oli havaittavissa hienoinen mutta selvä ilmapiirin muutos. Suomea pidettiin tästä lähtien tulevana hakijamaana, aluksi jopa selkeämmin kuin mitä Suomessa näyttiin tehtävän.

Siitä eteenpäin tapahtumat etenivät nopeasti tunnettuun lopputulokseen. Hallitus esitti eduskunnalle ensin laajan integraatiopoliittisen selonteon tammikuussa 1992, sitten maaliskuun alussa tiedonannon, jossa se ilmoitti hakevansa jäsenyyttä, mikäli saisi taakseen enemmistön tiedonantoäänestyksessä. Tiedonantoa edelsi tasavallan presidentin valtiopäivien avajaisissa 7.2.1992 pitämä puhe, jonka keskeinen sisältö, että jäsenyyttä olisi haettava. Pääministeri Ahon puhe eduskunnalle 16.3.1992 tiedonannon johdosta käydyn keskustelun aluksi oli yksi jäsenyysprosessin virstanpylväitä. **Sitä ei ollut suunnattu vain eduskunnalle, vaan mitä suurimmassa määrin myös tuleville neuvottelukumppaneille EY:ssä. Siinä viestittiin, että Suomi jäsenyyttä hakiessaan hyväksyi Maastrichtin sopimuksen samoin kuin EY:n "acquis'n" ja "finalite politique'n"** (näiden termien sisällöstä tulee enemmän puhetta tuonnempana).

Eduskunta äänesti 18.3.1992 selvin numeroin jäsenyyshakemuksen esittämisen puolesta: 108 puolesta, 55 vastaan, 32 tyhjää, 4 poissa.

Kun viimeisessä äänestyksessä olivat vastakkain hallituksen kanta, jossa jäsenyyttä kannatettiin ja oppositiossa olleiden sosiaalidemokraattien kanta, jossa sitä niinkään kannatettiin, oli Brysselissä nähtävä jonkin verran vaivaa tuloksen ja sen merkityksen selittämiseksi.

Jäsenyyden todellista kannatustahan ei niinkään mitannut tuo viimeinen äänestys, jossa oli kyse hallituksen luottamuksesta, vaan sitä ennen suoritettu äänestys SDP:n ja Vasemmistoliiton ponsien välillä, jossa tulos oli 133 puolesta, 60 vastaan.

Koska siinä oli vastakkain kaksi opposition esitystä, olivat hallituspuolueet antaneet edustajilleen vapaat kädet valita niiden välillä.

Itse asian kannalta ratkaisevaa oli tietenkin, että jäsenyyden hakeminen hyväksyttiin. ¹(lihavointi ja kursivointi kirjoittajan)

Kommentti: Äänestyksessä oli vastakkain kaksi ehdotusta, jotka molemmat olivat EY-jäsenyyshakemuksen jättämisen kannalla.

Tyhjää äänestäneet edustajat olivat siis jäsenyyshakemuksen jättämistä vastaan.

Kyllä tämä on eduskunnan emämunaus, ettei sillä ollut vaihtoehtoa äänestää hakemuksen jättämistä vastaan!

Selvitys 141-artiklan vaietusta taustasta

Tiesivätkö kansanedustajat artiklan taustasta sen, että osapuolet voivat tulkita syntyneen poliittisen ratkaisun omalla tavallaan?

Olivatko Suomen EU-neuvottelijat sinisilmäisiä, kuten Heikki Haavisto tunnustuksessaan kertoi?

Ensimmäiseen kysymykseen vastatkoon silloiset ministerit ja kansanedustajat.

Toiseen kysymykseen jokainen lukija pohtikoon vastauksia seuraavasta kirjoituksesta, joka perustuu Suomen julkisen hallintomme, Hallituksen ja eduskunnan asiakirjoihin, Kuosmasen kirjaan ja siihen, mitä mediassa on kerrottu. Lähteinä ovat kirjat Lännettymisen lyhyt historia, Unto Hämäläinen ja Kaksi kautta, Mauno Koivisto.

A-studio 10.10.2003 Í Möhlikö Suomi?Í :

Toimittaja:

+Maanviljelijöiden vainotulet palavat tänään Suomen teiden varressa. Ne on suunnattu huomenna Seinäjoella vierailevalle EU:n maatalouskomissaari Franz Fischlerille. EU haluaa Suomen lopettavan tuen maksamisen Etelä-Suomen tiloille.

Mutta onko tulien osoite oikea?

Nyt näyttää siltä, että Suomi möhli tukensa itse jo unionin liittymisneuvottelujen yhteydessä.+

+Viimeinen uneton ja sekamelskainen yö päättyi kuitenkin sopimukseen. Siihen kuului, että Etelä-Suomi jää niin sanotun pohjoisen tuen ulkopuolelle. Siksipä Suomea varten paperiin kirjoitettiin vakavien vaikeuksien tuki, se kuuluisa artikla 141. Se on sama tuki, josta Suomen hallitus parasta aikaa taistelee EU:n komission kanssa.

EU:n sopimusten ylimmälle valvojalle komissiolle tällainen kansallisesti maksettava ikään kuin ylimääräinen tuki oli alusta lähtien lähes mahdoton hyväksyä.+

Heikki Haavisto:

+No komissiohan ei pitänyt tästä artiklasta ollenkaan. Se oli syntynyt komission tahdon vastaisesti ministerineuvoston puheenjohtajiston ja Suomen kesken.+

Toimittaja:

+Komissio kaivoi maata Etelä-Suomen alta minkä ehti. Maratonneuvottelujen jatkuessa komissio kuiskutteli silloisille EU-jäsenmaille, että Suomelle sallitut kansalliset tuet ovatkin vain lyhytaikaisia.

Komission kannastaan laatima julistus oli järkytys Suomen jäsenyysneuvottelijoille.

Neuvottelijoihin kuulunut Ulkoministeriön toimistopäällikkö Antti Kuosmanen kirjoittaa kirjassaan, että asia ei onneksi päässyt koskaan julkisuuteen, mutta se hermostutti pahasti suomalaisia aina pääministeriä myöten.+

Heikki Haavisto:

+Meidän Euroopan edustustomme silloinen suurlähettiläs Erkki Liikanen sai tiedon siitä, että komissio oli antanut tällaisen julistuksen, jossa se ilmoittaa, että se tulkitsee asian niin, että nämä tuet ovat siirtymäkauden tukia ja alenevia. No sitten Liikanen sai tehtäväkseen selvittää, mitä tämä tarkoittaa ja sitten hän ilmoitti jonkun päivän kuluttua, että komissio hyvin usein antaa tällaisia julistuksia. Niillä ei yleensä ole mitään merkitystä.+

Esa Härmälä:

+Suomen ministereille ja muille neuvottelijoille sanottiin, että se ei merkitse mitään. Että neuvoston pöytäkirjat ovat täynnä erilaisia deklaraatioita ja että se on puhtaasti kasvojenpesuvettä.+

Toimittaja:

+Virkamieskunnan suosittelusta komission julistus päätettiin jättää huomiotta. Asia lakaistiin maton alle.

Luotettiin poliittisella tasolla tehtyyn sopimukseen. Se oli virhe.+

Heikki Haavisto:

+Kyllä me tässä olimme ilmeisesti vähän sinisilmäisiä eli meidän olisi pitänyt vaatia komissiota peruuttamaan tämä julistus.+

Esa Härmälä:

+En tiedä, oliko komissiolta silloin yhtä ajatusta. Oliko heillä juonta tässä vai olivatko tapahtumat kehittyneet omalla painollaan sen jälkeen, mutta jotain siitä jäi kytemään kuitenkin jo silloin.+

Toimittaja:

+Se jotain oli vastenmielisyyttä 141-tukea kohtaan. Tukea, jonka varassa Etelä-Suomessa toimii 30000 maatilaa.

Niihin aikoihin Mäntsälän Nummisten kylässä oltiin edelleen toiveikkaita. Brysselistä oli kantautunut viesti, vaikkakin hyvin epämääräinen, että Etelä-Suomen maataloutta voitaisiin kansallisesti tukea.

Pimennon peitossa oli myös artikla 141:n sanamuodon tarkoitus. Varsinkin sen jälkeen, kun komissio onnistui muovaamaan sitä haluamaansa suuntaan.+

Heikki Haavisto:

+En minä olisi tätä hyväksynyt tätä sopimusta, jos olisin tiennyt, että komissio tulee tulkitsemaan tätä artikla yksi-neljä-yksi tällä tavalla kuin se nyt näyttää tekevän.++

MAASEUDUN TULEVAISUUS, 15.10.2003, Lukijalta-palsta, Antti Franssila:

+Avutonta 141-taistelua

Miksi ei 141-neuvotteluja rakenneta sen petoksen korjaamiseksi, jonka kertoi Heikki Haavisto A-studiossa 10.10. 2003? Tämä petollinen toiminta on tarkemmin kuvattu markkinoilta vedetyssä Antti Kuosmanen teoksessa "Suomen tie EU-unioniin".

Haavisto ja Kuosmanen kertovat yhtäpitävästi, että komissio antoi neuvottelutuloksesta Suomen neuvottelijoiden tietämättä EU-neuvostolle selityksen (julistuksen), jonka mukaan Suomelle sallitut kansalliset maataloustuet olisivat alenevia ja vain siirtymätukia. Kun tämä paljastui parin päivän päästä sopimuksen allekirjoituksesta, annettiin Suomen neuvottelijoille komission toimesta selitys, että kyseinen komission julistus ei sitonut Suomea ja että se oli EU:ssa tapa päästä yli hankalasta tilanteesta.

Haavisto totesi A-studiossa, että jos hän olisi tuon neuvostolle annetun julistuksen tiennyt, ei neuvottelutulosta olisi voitu hyväksyä. Artikla 141 ja sen tarkoitus oli viimeisen neuvotteluyön tärkein saavutus ja kynnyskysymys. Kun asiasta edelleen vaiettiin Suomessakin ennen lopullista eduskunnan hyväksymistä, kävikö niin, että Suomen poliittinen eliitti halusi tulla petetyksi ja pettää EU-äänestäjät ja uhrata maatalouselinkeinon turvaksi asetetut tavoitteet?+

Kuosmanen Iltasanomissa:

Saman päivän (15.10) Iltasanomissa, sivu 13, Kuosmanen itse kertoo (kuten Haavistokin A-studiossa), että komissio antoi neuvottelutuloksesta Suomen neuvottelijoiden tietämättä lausunnon, jonka mukaan Suomelle sallitut kansalliset maataloustuet olisivat siirtymäkauden toimenpiteitä ja, että niiden pitäisi olla alenevia.

Kuosmanen kirjassa hälyttävä viesti, sivu 122:

+Korttitalo huojuu

Ennen minkäänlaisen liittymissopimuksen aikaansaamista oli kuitenkin päästävä monen esteen yli. Maratonistunnon tulos oli paperille pantunakin kuin korttitalo huteralla pöydällä, jonka jalvoja potkittiin joka puolelta. Suomessa näkyi selvästi, että varsinkin Heikki Haavisto oli äärimmäisen kovassa paineessa omassa puolueessaan, maatalouspiireistä puhumattakaan. EU:n puolella taas alkoivat operaatiot sen tekemien myönnytysten vesittämiseksi.

Ensimmäinen hälyttävä asia tuli tietoomme pari päivää maratonistunnon jälkeen. Kävi ilmi, että komissio oli EU:n neuvostossa maratonistunnon aikana luvannut, että kaikki Suomelle sallitut kansalliset maataloustuet olisivat alenevia ja siirtymäkauden tukia. Tämä lupaus oli tiettävästi tehty, jotta eräät vastahakoiset jäsenmaat saataisiin suostumaan maratonistunnon tulokseen.

Mistään tällaisesta ei suomalaisille ollut hiiskuttu sanaakaan neuvottelujen aikana, ja jos olisi hiiskuttu, neuvottelutulos olisi varmaan jäänyt syntymättä, sillä tuo lupaushan näytti vesittävän täydellisesti saavutetun kompromissin ytimen.

Asia ei onneksi päässyt koskaan julkisuuteen, mutta se hermostutti pahasti suomalaisia aina pääministeriä myöten. Selitykseksi saatiin komissiosta, että kyseinen komission julistus ei sitonut Suomea; se oli EU:ssa tyyppillinen tapa päästä yli hankalasta tilanteesta. (lihavointi ja kursivointi kirjoittajan)

Kertaus edellisistä:

Edellä (A-studio) Heikki Haavisto kertoi:

+õ suurlähettiläs Erkki Liikanen sai tiedon siitä, että komissio oli antanut tällaisen julistuksen, jossa se ilmoittaa, että se tulkitsee asian niin, että nämä tuet ovat siirtymäkauden tukia ja alenevia. No sitten Liikanen sai tehtäväkseen selvittää, mitä tämä tarkoittaa ja sitten hän ilmoitti jonkun päivän kuluttua, että komissio hyvin usein antaa tällaisia julistuksia. Niillä ei yleensä ole mitään merkitystä.+

A-studion toimittaja kommentoi:

+Virkamieskunnan suosittelusta komission julistus päätettiin jättää huomiotta. Asia lakaistiin maton alle. Luotettiin poliittisella tasolla tehtyyn sopimukseen. Se oli virhe.+

Kuosmanen kirjoitti kirjassaan:

+Asia ei onneksi päässyt koskaan julkisuuteen, mutta se hermostutti pahasti suomalaisia aina pääministeriä myöten.+

Tiesivätkö kansanedustajat?

Saivatko kansanedustajat kuulla julistuksesta, joka hermostutti, mutta joka ei onneksi koskaan päässyt julkisuuteen?

Olivatko ministerit ja eduskunta lojaaleita presidenttien taholle?

Olivatko neuvottelijat sinisilmäisiä?

Presidentti Koiviston osuus sopimuksen syntyyn

Tarkastellaan ensin Koiviston osuutta. Unto Hämäläisen kirja +Lännetymisen lyhyt historia+, sivu 101:

+Koivisto oli marraskuussa 1993 antanut Aholle tiukan ohjeen: »En ole aikaisemmin lausunut, mutta nyt olen valmis sanomaan: On välttämätöntä, että neuvottelut saatetaan myönteiseen päätökseen helmikuun aikana.»

Neuvottelut eivät saisi kaatua Suomeen. Ne piti saada loppuun ennen Koiviston kauden päättymistä.+

Hämäläinen, sivu 102:

+Kun Koivisto ja Aho puntaroivat helmikuun puolivälissä presidentinvaalien toisen kierroksen jälkeen tilannetta, presidentti lupasi pääministerille en nimenomaan henkilökohtaista tukea. Koivisto kuitenkin muistutti pelisäännöistä. **Maatalouden erityistoiveet eivät saisi kaataa "suurempaa valtakunnan intressiä".**

Ahon oli pakko ottaa Koiviston toiveet hyvin todesta. Eikä syy ollut pelkästään muodollinen, vaan myös henkilökohtainen: Koivisto oli ollut kolmen vuoden ajan Ahon paras tukija lojaali, luotettava aina valmis auttamaan.

Kerran Koivisto oli jopa lohkaissut joutuvansa tukemaan hallitusta sitä itseään vastaan. Koivisto oli nimittämälleen hallitukselle luotettavampi kumppani kuin monet sen ministerit.

Aho oli saamapuolella tässä yhteistyössä ja ennen Koiviston kauden loppumista tilit pitäisi tasata.+

Mauno Koivisto, sivu 441:

+Sunnuntaina 27. helmikuuta Pertti Salolainen soitti myöhään illalla ja kertoi varsin yksityiskohtaisesti tilanteen jossa oltiin.

Neuvottelut etenivät yötä myöten ja aikaisin aamulla sain sekä rohkaisevaa että muuta tietoa. Liikanen soitti kello 9.15 Brysselistä ja kertoi, että oli syntynyt uusi vakava yritys saada aikaan sopimus saman päivän aikana. Voimakkaat poliittiset voimat olivat lähteneet liikkeelle. Liikanen arvioi, että tällaista hetkeä ei ehkä uudelleen tule ja ratkaisu pitäisi tehdä nyt. Sanoin tämän olevan myös käsitykseni. Jos ratkaisu on nyt syntymässä, se pitää myös toteuttaa. Liikanen ilmoitti vievänsä nämä terveiset edelleen ja oletti, että tulosta pitäisi tulla parin tunnin sisällä.+

Koivisto kirjoittaa, että Liikanen kysyi presidentinvaihtoseremonian aikataulua. Koivistokin sanoikin, että syntynyt ratkaisu voisi muuttaa hänen puhettaan. Tuolloin parin tunnin kuluttua olisivat seremoniat alkamassa. Koivisto sai tiedon neuvottelujen päättymisestä vasta illalla eläkekotiinsa.

Hämäläinen, sivu 103:

+Neuvottelujen loppusuoralla Suomi saa ymmärrystä ja tukea ennen muuta Saksalta. Se oli mukana EU:n johtomaiden troikassa yhdessä Belgian ja Kreikan kanssa. Vielä tärkeämpää oli Saksan osuus neuvottelujen asiakysymysten ratkomisessa. Saksan ulkoministeri Klaus Kinkel tuli mukaan sunnuntaina, ja »hänellä on Kohlin ohjeet viedä asia päätökseen ja sitä varten jotakin takataskussaan», kuten eräs saksalainen diplomaatti sanoi.

Kohl, Kinkel, Saksan ulkoministeriön valtiosihteeri Ursula Seiler-Albring ja taustalla suurlähettiläs Hans von Plötz, suomalaisten vävyoika, saivat kunniaa pattiilanteen laukaisemisesta. Samaten Belgian ulkoministeri Willy Claes.+

+Maaliskuun ensimmäisen päivän aamuna Koivisto ja Ahtisaari pukivat frakkeja päälleen, Liikanen soitti väliaikatietoja käänteistä.

Ratkaiseva keskustelu Koiviston ja Liikasen välillä käytiin Suomen aikaa kello 9 ja 10 välillä. Koivisto antoi suoran ohjeen ilman Ahon hallituksen muodollista päätöstä, että sopimus pitää tehdä. Tässä tilanteessa Koivisto käytti äärimmillään Suomen hallitusmuodon 33 pykälään sisältyvää valtaoikeuttaan. Se jäikin viimeiseksi Koiviston päätökseksi.+

Kommentti:

Miksi Erkki Liikanen unohti kirjastaan +Brysselin päiväkirjat+historiallisen puhelinkeskustelunsa samana päivänä eläkkeelle siirtyvälle Suomen Tasavallan Presidentti Mauno Koivistolle?

Kuosmanen, sivu 118, (koskien EU-neuvottelua 1.3.1994):

"Olimme kaikki tässä vaiheessa nälkäisiä ja valvotun yön ja useita päiviä kestäneen yhtämittaisen hermojännityksen takia uupuneita. Jo sovitut ja vielä sopimatta olevat asiat alkoivat mennä sekaisin ja maltti papereiden valmistelussa jälleen kadota. Maaliskuun ensimmäisen aamun sarastaessa pidetyssä kokouksessa EU:n troikan kanssa ministerimme eivät saaneet enää aloitetta käsiinsä Pangeloksen kanssa, mutta eivät näyttäneet saavan enää Saksa ja Belgiakaan.

Näytti, että pää oli tullut vetävän käteen. Jopa Pertti Salolainenkin oli jo valmis tunnustamaan, että neuvottelutulosta ei tällä yrittämällä syntyisi. Neuvoston vanhassa rakennuksessa meille osoitettu rähjäinen toimistohuone oli täydellisessä sopusoinnussa vallinneen tunnelman kanssa. Norjan neuvottelijoiden yhtä ankeat toimistotilat vastapäätä omiamme olivat siinä vaiheessa jo tyhjentyneet heidän neuvottelujensa keskeydyttyä. Ne olivat kolkko, konkreettinen todiste epäonnistumisesta, joka näytti olevan meidänkin kohtalomme.

Veli Sundbäck'in pyynnöstä olin laatinut lyhyen puheen pidettäväksi siinä istunnossa, jossa tämä jouduttaisiin toteamaan. Se oli parin kappaleen pituinen. Siinä olisi sanottu, että Suomi on kuluneiden päivien aikana osoittanut päättäväisyytensä pyrkiä positiiviseen lopputulokseen tekemällä maatalouteensa ja elintarviketeollisuuteensa syvästi vaikuttavia myönnytyksiä. Se hetki oli nyt tullut, ja ellei EU hyväksyisi sillä hetkellä pöydällä olevaa viimeisintä kompromissitekstiä, olisi pakko todeta neuvotteluissa tällä yrittämällä epäonnistutun. Sain luonnoksesta Veliltä hyvän arvosanan: "Euroopan paras draftaaja". Sitä on pidettävä todisteena hänenkin kestävyytensä rajallisuudesta, sillä ei tuo teksti jälkeenpäin arvioiden kovin ihmeellisen puhetaidon muistomerkki olisi ollut.+

Uusi ehdotus

Kuosmanen:

+Sitä puhetta ei kuitenkaan tarvinnut koskaan pitää. **Saksalaisilta tuli viesti, että he halusivat vielä kerran tavata suomalaiset katsoakseen, voitaisiinko kuitenkin päästä eteenpäin.** Kun palaveriin menneitä ei kuulunutkaan takaisin, arvasimme me muutkin, että neuvottelut olivat lähteneet uudelleen liikkeelle. Se oli oikea arvaus, sillä siitä hetkestä alkoikin lopullisten kompromissien etsintä, jonka **tuloksena löytyivät pohjoisen tuen luovallisuutta koskevat sanonnat, joiden varaan ratkaisu voitiin rakentaa.**"

"Suomen puolella jouduimme vielä päättämään mitä tehdä, kun selvää vihreätä valoa ei kuulunut Helsingistä. Loppujen lopuksi sitä ei odotettu, vaan päätettiin, että neuvotteluvaltuuskunta, jolle oli annettu valtuutus ja velvoite neuvotella liittymissopimus, myös voi itse päättää tuloksen hyväksymisestä ja alistaa sen sitten sellaisenaan asettajalleen. Muodollisesti siihen oli täysi oikeus, mutta sellaisen päätöksen tekeminen kysyi silti kanttia. Kuuden maissa illalla asia oli selvä." (lihavointi, kursivointi ja alleviivaus kirjoittajan)

Presidentti Ahtisaaren osuus sopimuksen syntyyn

Toivo T Pohjala totesi heti poliittisen sopimuksen nähtyään, että molemmat osapuolet saavat tulkita sopimusta haluamallaan tavalla, Satakunnan Kansan 26.9.2003 Toivo T Pohjalan kolumni:

+Olin siellä minäkin

Ministeri Heikki Haaviston haastattelusta Maaseudun Tulevaisuudessa sain minäkin aiheen ruveta muistelemaan vuoden 1994 tapahtumia. Olin siihen aikaan MTK:n puheenjohtajana ja siinä ominaisuudessa pyrin seuraamaan mahdollisimman tarkoin käynnissä olevia EU-neuvotteluja, olin myös paikalla Brysselissä ratkaisevina päivinä.

Haavisto kertoo, kuinka neuvottelut jumiutuvat maanantai-aamuna 1.3. 1994 maatalouden ns. vakavien vaikeuksien tukeen, neuvottelujen oli ollut tarkoitus päättyä jo sunnuntai-iltana. Suomalaisten mielestä tukea tarvittiin ehdottomasti tasaamaan luonnonolosuhteita täällä pohjolassa ja asiasta tehtiin siksi kynnyskysymys, mutta EU:n virkamiehet eivät ymmärtäneet asiaa ja vastustivat koko ajatusta. Olin saanut heidän mielipiteestään selvän käsityksen syksyn ja talven mittaan ko. virkamiesten kanssa käymieni keskustelujen aikana. Mikäli komission virkamiehet saisivat päättää, Suomi ei tulisi saamaan mitään erivapauksia, korkeintaan investointitukea maatalouden rakenteen muuttamiseen. Neuvottelujen ollessa ratkaisuvaiheessa Brysselissä tapahtui Suomessa presidentinvaihdos, Martti Ahtisaari astui virkaan 1.3. Samaan aikaan otettiin tietääkseni Helsinkiin yhteys Saksan korkeimmalta poliittiselta tasolta. Tällöin ilmeisesti sovittiin, että Saksan ulkoministeri Kinkel ryhtyy vetämään neuvotteluja ja yrittää viedä ne päätökseen. Näin myös tapahtui, vieläpä verraten nopeasti.

Haavisto kertoo siihen saadun myös ministerineuvoston suomalaisia myötäilevän tulkinnan, mutta ilmeisesti ei paperilla.

Itse en ollut asiasta lainkaan vakuuttunut. Sain lopullisen sopimustekstin käsiini vaihtaessani paluumatkalla lentokonetta Kööpenhaminassa ja aavistelin pahaa. Teksti oli mielestäni kirjoitettu siten, että kumpikin osapuoli, Suomen hallitus ja EU:n komissio voivat lukea sen omalla tavallaan. Näin on myöhemmin käynyt. Komission silloinen kakkosmies David Williamsson oli kirjoittaessaan tekstin osannut asiansa. +

Oltiinko sinisilmäisiä?

Toivo T Pohjala aavisteli pahaa heti sopimuksen nähtyään, kuten edeltä käy ilmi.

Olivatko Kuosmanen, mukana olleet ministerit ja hallituksen iltakouluissa mukana olleet sinisilmäisiä vaiko hyvinkin tietoisia sopimuksen tulevien tulkintojen taustasta?

Kuosmanen, sivu 121:

+Ensivaikutelmat kotiin palatessa

Suurlähtetillä Erkki Liikasen saunaillan ja muutaman tunnin yöunen jälkeen palasimme 2.3.1994 maratonistunnosta Suomeen. Täytyy todeta, että vaikka olin siihen mennessä jo osallistunut monenlaisiin neuvotteluihin, koskaan ei ollut palatessa ollut sellaista tunnelmaa. Lentokoneen kaartaessa hankien

peittämien Etelä-Suomen peltojen yli kohti Helsinkiä **en voinut olla ajattelematta, mitä viime päivien ratkaisumme merkitsisivät ikkunasta näkyville tiloille ja niistä elantonsa saaville ihmisille.** Kun sitten näin SAK:n ekonomisti Peter Boldtin televisiossa ilmaiseman riemun siitä, että nyt saivat maajussit viimeinkin kunnon potkun persuuksiinsa (en muista hänen sanojaan tarkasti, mutta sävy oli kyllä juuri tuo), en jotenkin osannut yhtyä siihen.+ (lihavointi, kursivointi ja alleviivaus kirjoittajan)

Tulkinnat hallituksen iltakoulun pöytäkirjassa 2.3. 1994:

Sitaatteja pöytäkirjasta, (lihavointi, kursivointi ja alleviivaus kirjoittajan):

+HALLITUKSEN ILTAKOULU 2.3.1994 klo 17.00. PÖYTÄKIRJA.

Paikka: Valtioneuvoston juhlahuoneisto. Läsnäolijat: Pääministeri Esko Aho, ministerit Heikki Haavisto, Hannele Pokka, Mauri Pekkarinen, Elisabeth Rehn, Iiro Viinanen, Olli-Pekka Heinonen, Tytti Isohookana-Asunmaa, Martti Pura, Ole Norrback, Seppo Kääriäinen, Pertti Salolainen, Jorma Huuhtanen, Toimi Kankaanniemi, Sirpa Pietikäinen, Pirjo Rusanen. Oikeuskanslerinvirastosta oli mukana Jukka Pasanen. Eduskuntaryhmistä Kalevi Mattila, Ben Zyskowsics, Boris Renlund, Bjarne Kallis. Tiedotusyksiköstä Kauko Holopainen ja Sisko Kiuru. Muut mukana olleet olivat asiantuntija Timo Relander, pääministerin avustajista Pekka Huhtaniemi, ministeri Salolaisen avustaja J. Vapaavuori.+

+1. Ministerit Salolainen ja Haavisto

EU-neuvottelutulos

Asiantuntijat: UM/Sundbäck, Satuli, Hamilo, Kosonen, Kuosmanen, Härmälä, Halonen OM/Jääskinen, KTM/Eriksson, VM/Aarnio, M-MM/Uronen, Ruska, Kärkkäinen, Kallio, SM/Pirttimäki, Tienari

Ministerit Salolainen ja Haavisto sekä Vs.VSI Sundbäck selostivat Brysselissä 1.3.1994 syntynyttä neuvottelutulosta (liite) ja siihen johtaneita neuvotteluja.+

+Min. Norrback esitti neuvottelijoille kiitokset ja piti neuvottelutulosta hyvänä. Hän muistutti, että jäsenyys kattaa paljon muutakin kuin maatalouden ja aluepolitiikan. Hän toivoi hallituksen ottavan reippaasti kantaa neuvottelutuloksen puolesta ja ***piti tärkeänä, että ministerit saavat mahdollisimman pian täsmällistä tietoa näköpiirissä olevan sopimuksen sisällöstä.***+

+PMI Aho palautti mieliin hallituksen edellisessä neuvottelussa tekemät päätökset suhtautumisesta syntyneeseen neuvottelutulokseen (valtuutus liittymissopimuksen viimeistelyyn nyt saavutetun poliittisen läpimurron pohjalta, **lisätietojen pikainen hankkiminen ratkaisun yksityiskohdista ja niihin liittyvistä tulkinnoista**, välitön täydentävien kotimaisten toimenpiteiden valmistelun käynnistäminen). Hän piti tärkeänä, että neuvottelutulosta pyritään arvioimaan rauhallisesti ja realistisesti.+

Kommentti Ahon puheesta:

Tulkinnat ovat jo olemassa pöytäkirjatekstissä: +lisätietojen pikainen hankkiminen ratkaisun yksityiskohdista ja niihin liittyvistä tulkinnoista+.

+Min. Pokka kiinnitti huomiota siihen, että neuvottelutulos näyttää asetavan nykyistä kotimaista käytäntöä tiukempia ehtoja sille, kuinka intensiivisesti eräitä aluepolitiikan instrumentteja voidaan käyttää. Myös kuljetustuen soveltamisala näyttää jossain määrin kaventuvan. ***Hän tiedusteli, millaisia ovat ne maatalouden tuotantorakenteet, joihin ratkaisun mukaan pitäisi 5-7 vuoden siirtymäajan mittaan pyrkiä.***+.

+Min. Kääriäinen kehotti tarkastelemaan neuvottelutulosta kokonaisuudessaan. Kansallinen panos muodostaa siitä olennaisen osan. Sen jatkuvuudesta myös pitkällä aikavälillä on saatava varmuus. Poliittiset suhdanteet eivät saa vaikuttaa kotimaisten tukitoimenpiteiden pysyvyyteen. Hän ihmetteli, miksi Pohjois-Savo näyttää pudonneen kuljetustukijärjestelyjen ulkopuolelle.+

+Min. Salolainen totesi neuvottelutuloksen merkitsevän valtavaa muutosta sekä maatalous- että aluepolitiikassa. Valmistautuminen uusiin olosuhteisiin täytyy käynnistää välittömästi, vaikka itse jäsenyyden toteutuminen meistä riippumattomista syistä lykkäytyisikin esim. vuoden 1995 puoliväliin.+

+Min. Norrback oli **huolissaan siitä, että sopimuksen vastustajat ovat jo aktiivisesti liikkeellä julkisuudessa ja osittain täysin harhaanjohtavien tietojen kanssa. Hänen mielestään hallituksen on**

nopeasti annettava neuvottelutuloksesta oikeaa tietoa. Neuvotteluista vastanneitten ministereitten tulisi käydä selostamassa tuloksia myös opposition eduskuntaryhmissä.+

+Min. Salolainen kertoi, että opposition edustaja kansaned. Tuomioja sai neuvotteluista juoksevasti tietoja Brysselissä ratkaisevien vaiheiden aikana. Samoin informoitiin mm. MTK:n ja AY-liikkeen edustajia.+

+PMI Aho painotti oikean tiedon ja realististen arvioiden tärkeyttä kaikessa julkisuuteen päin tapahtuvassa esiintymisessä. Hän ei pitänyt Ruotsissa esiintynyttä juhlahumua seuraamisen arvoisena esimerkkinä.+

+Min. Isohookana-Asunmaa tiedusteli, koska hallituksen jäsenet saavat tutkittavakseen neuvottelutuloksen tai puheena olleen "poliittisen sopimuksen" ja onko tarkoitus sisällyttää myös kotimaiset toimenpiteet po. poliittiseen sopimukseen.+

+PMI Aho katsoi neuvottelijoiden tehneen hyvää työtä. Hän katsoi neuvottelujen tulleen myös hallituksen tasolla hoidetuiksi hyvin aina hakemuksen jättämisestä lähtien. Vain tällä tavalla toimien voidaan saada vakaa kansalaismielipide jäsenyyden tueksi. Kysymys on isosta kansallisesta asiasta eikä mistään päivänpolitiikan pikkuperhosesta.+

+PMI Aho huomautti, että neuvottelutuloksesta on helppo löytää vikoja ja puutteita, mutta paljon vaikeampaa on viedä ratkaisu myönteiseen päätökseen. Hän katsoi keskustelun oikeuttavan vetämään seuraavat johtopäätökset:

- Itse liittymissopimus voidaan nyt viimeistellä.

- Tarvitaan pikaisesti **yksityiskohtaisia tietoja ja arvioita neuvottelutuloksen sisällöstä ja siihen liittyvistä tulkinnoista.**

- Tarvittavien kansallisten toimenpiteiden ja niiden mitoituksen valmistelu on käynnistettävä välittömästi.

- Työskentelymalli, jolla valmistelutyö käytännössä tehdään on pyrittävä kehittämään jo lähipäivinä. PMI Aho pyysi M-MM:n ja VM:n edustajia yhdessä Min. Salolaisen ja Min. Haaviston kanssa tekemään po. mallista ehdotuksen, mikäli mahdollista, jo ennen edessä olevaa viikonvaihdetta.+

Miten neuvotellusta sopimuksesta tiedotettiin?

Hämäläinen kirjoittaa neuvottelutuloksen tiedotustilaisuudesta (2.3.1994), sivu 103:

+Ahon, Haaviston ja Salolaisen yhteinen tiedotustilaisuus oli yksi kummallisimmista, mitä Smolnassa on pidetty.

Jo pääministerin avaus herätti hämmästyä.

»Olemme käsitelleet sen neuvottelutuloksen, joka eilen syntyi Brysselissä ja todenneet, että **tämän poliittisen sopimuksen pohjalta voidaan laatia itse liittymissopimus ja käynnistää niiden kansallisten toimien valmistelu**, joita tämä ratkaisu sisältää. Saman linjauksen iltakoulu hyväksyi», Aho sanoi.

Vasta kovan tinkaamisen jälkeen Ahon suusta tippuvat sanat.

»Minun käsitykseni on, että edut ovat suuremmat kuin haitat, jolloinka meidän on järkevää tältä pohjalta EU:n jäsenyyteen mennä sillä edellytyksellä, että nämä kansalliset toimet, jotka on tämän osaksi rakennettu, pystytään tyydyttävällä tavalla järjestämään.»

Tilaisuuden lopuksi Haavisto huokaisi: »Ei olisi ollut mahdollista saada parempaa sopimusta.»

Varsinkin ulkoministeriön EU-asioita valmistelleet virkamiehet olivat pettyneitä ministerien käytökseen.

Neuvottelut on EU:n kanssa käyty ja sillä siisti. Auki ovat enää kansalliseen maataloustukeen liittyvät asiat. Tämä tulee viestiä myös ulkomaille, virkamiehet neuvoivat. Julkisesti he olivat hiljaa.+(lihavointi kirjoittajan)

Millainen 141-artiklan poliittinen neuvottelutulos oli?

Kuosmanen, sivu 119:

+Maratonin tulokset

"Jäsenyysneuvottelujen tärkein asiakirja ei ollut pituudella pilattu: vajaan kaksi liuskaa. Tästä seurannut väistämätön ylimalkaisuus ja epämääräisyys aiheutti myöhemmin vaikeuksia. Toisaalta: tällaisia ovat hyvin

usein tulokset kovimmista neuvotteluista. Meillä oli sentään paperi. Eräillä hakijamailla maratonistunnon tärkeimmät tulokset olivat pelkästään suulliset.+

Sivu 120:

"Suomen EU-jäsenyyden kohtalon kannalta tärkeimmät kolme lausetta määrittivät pohjoisen tuen alueen ja sen, mitä voitiin tehdä mikäli pohjoinen tuki ja EY:n maatalouspolitiikan välineet yhdessä eivät riittäisi.+

+Ensimmäisessä sanottiin: "Jäljelle jääviä vakavia vaikeuksia varten harkitaan turvautumista kansalliseen suoraan tukeen." Toisessa sanottiin: "Suomen maatalouden yhteiseen maatalouspolitiikkaan integroitumisen helpottamiseksi koko maa saa pohjoista, kansallista ja/tai yhteisön tukea."

Kaikilla sanoilla ja välimerkeilläkin oli raskaasti ladattu merkityssisältö edellä olevissa lauseissa. Oikeastaan pitäisi tarkastella alkukielistä tekstiä, jotta vivahteet tulisivat esille."

"Kautta ja- ja tai-sanojen välissä oli kaikkein tärkein yksityiskohta. Tällä kielipolisesti kyseenalaisella tempulla nimittäin kierrettiin tulkintaongelma siitä, voiko koko Suomessa soveltaa vakavien vaikeuksien voittamiseen tarkoitettua tukea. Edellähän totesin, että EU-puolella oli syntynyt väärinkäsitys, jonka mukaan emme tavoitelleetkaan Etelä-Suomeen muuta kuin joko LFA- tai pohjoista tukea. Kun lopulta jouduimme luopumaan tästä vaatimuksesta, olisi Etelä-Suomi ilman vakavien vaikeuksien tukea jäänyt vain EY:n maatalouspolitiikan tavanomaisten tukien varaan. Ilmaisu "ja/tai" salli tulkinnan, että vakavien vaikeuksien tukea voitiin maksaa koko maassa, ja siten siitä tuli viimeinen puolustuslinja, josta Etelä-Suomen maatalouden kohtalo jäi riippumaan."

Hämäläinen, sivu 104:

+Alkuhuuma haihtui kuitenkin nopeasti, kun paljastui suomalaisille ikäviä tosiseikkoja.

Esa Härmälä oli ensin Ahon avustajana valmistelemassa jäsenhakemuksen jättämistä ja siihen liitettyä maatalouden ja aluepolitiikan kansallisia reunaehtoja. Jäsenyysneuvottelujen aikana Härmälä kävi ulkoministeriön virkamiehenä neuvottelu ja Brysselissä ja valmisti niitä kotimaassa. Neuvottelujen loppurutistuksessa helmikuussa Härmälä sai vammoja sieluunsa.

»Minä koin ne neuvotteluyöt kaoottisina. Niiden jälkeen oli paha olla», Härmälä kertoo ensimmäisen neuvottelutuloksen syntymistä.

Mutta vielä paljon pahempaa oli edessä. Maalis-huhtikuun taitteessa palattiin uudestaan neuvottelupöytäan.

Poliittinen sopimus oli kirjoitettava lakitekstin muotoon. »Suomessa ei ilmeisesti laajemmasti ymmärretä, että neuvottelut käytiin toiseen kertaan. Suomelle tilanne oli hankala, sillä joku helvetin ovela ihminen oli keksinyt uuden juonen. Sen sijaan että komissio ja Suomi olisivat kahdestaan kääntäneet poliittisen sopimuksen juridiseksi sopimukseksi, sinne päästettiin kaikki jäsenvaltiot mukaan. Suomi menetti neuvotteluissa selkeästi sovittuja etuja.»

»Se oli elämäni raskain vaihe. Poliittisen puolen viisari oli jo heilahtanut. Oltiin kovaa vauhtia menossa jäseneksi, eikä yksityiskohdista enää jaksettu kiinnostua.»

Monissa liemissä keitetty Härmälä purki tuntojaan muistelemalla vanhoja neuvotteluja Neuvostoliiton kommunistisen puolueen nuorten johtajien, komsomolien kanssa. Konniahan hekin olivat, mutta nykyiseen vastapuoleen verrattuna rehellisiä konnia, Härmälä lohkaisi.

»Olin täynnä tätä kaikkea.»+(lihavointi kirjoittajan)

Eduskunnan pöytäkirja, sivu 223:

Ministeri Salolainen selvitteli eduskunnalle jäsenyysneuvottelujen tulosta 4.3.1994:

"Mitä yleensä aikatauluun tulee, siinä ei ole mitään uutta odotettavissa. On edelleenkin epäätietoista täsmällisesti, aikooko EU toteuttaa yhteiseen rahaan siirtymiset **ja nämä. Ne ovat sitten myöhempien aikojen ongelma.**" (lihavointi kirjoittajan)

Kommentti:

Teksti on todellakin Salolaisen puheesta ja siten suora sitaatti eduskunnan pöytäkirjasta!

Mitä nämä?

Oliko 141-artiklan tulkinta myöhempien aikojen ongelma?

Iltakoulun pöytäkirja 9.3.1994

Sitaatteja, (lihavointi, alleviivaus ja kursivointi kirjoittajan):

+HALLITUKSEN ILTAKOULU / VIIKKO 10/1994. PÖYTÄKIRJA. Aika: 9.3.1994 kello 17.00. Paikka: Kesäranta.

Läsnä: Pääministeri Esko Aho. Ministerit: Pertti Salolainen, Iiro Viinanen, Mauri Pekkarinen, Pirjo Rusanen, Heikki Haavisto, Martti Pura, Toimi Kankaanniemi, Seppo Kääriäinen ja Elisabeth Rehn. Eduskuntaryhmistä Ben Zyskowitz, Jan Erik Enestam ja Kalevi Mattila. Oikeuskanslerinvirastosta Jorma S. Aalto. Pääministerin avustajista Marja Kaisa Aula ja Pekka Huhtaniemi. Muista avustajista Jan Vapaavuori.+

Kommentti:

Tämän kokouspöytäkirjan sivun 2 pyyntö on MONEEN KERTAAN evätty. Samoin liitteet 2-6. Valtioneuvosto kieltäytyy antamasta papereita, jokaisesta pyynnöstä tulee kuittaus matkapuhelimeen, ettei kanslian tarvitse antaa mahdollisuutta valittaa KHO:lle eväämispäätöksestä.

Edelleen sitaatit pöytäkirjan tekstistä:

+Kansalliset toimenpiteet ja kansanäänestyksen järjestäminen

Pääministeri Aho ja ministeri Pokka. Asiantuntijat: valtiosihteeri Veli Sundbäck, osastopäällikkö Antti Satuli, apulaisosastopäällikkö Eikka Kosonen, kaupallinen neuvos Esa Härmälä, neuvotteleva virkamies Paavo Mäkinen, aluekehitysneuvos Risto Tienari, lainsäädäntöjohtaja Matti Niemivuo+

+Ministeri Salolainen totesi aluksi, että **sopimuksen viimeistely ei tällä viikolla edennyt Brysselissä. On epävarmaa pysytäänkö suunnitellussa aikataulussa. Sopimustekstistä löytyi tulkintaerimielisyyksiä.**+

+Ministeri Haavisto korosti kansallisten toimenpiteitten valmistelun aloittamista. Muutos tulee olemaan valtava.+

+Keskusteltiin ensiksi yleistilanteesta. Keskustelun jälkeen pääministeri **Aho esitti iltakoulun johtopäätöksensä, että Euroopan Unionin neuvottelutuloksen viimeistely on mahdollista vain tehdyn poliittisen sopimuksen pohjalta. Muita tulkintoja ei sallita.**+

+Maatalouden osalta pääministeri Aho totesi, että kansanäänestykseen ei voida mennä ennen kuin kansalliset toimet ovat selkeät ja **niistä on saatu Euroopan Unionilta pitävät tulkinnat.**+

+Kansalliset toimet on pääministeri Ahon mukaan johdettava neuvottelutavoitteista. Ensinnäkin koska emme saaneet läpi niinsanottua ACA-mallia hintasopeutuksessa, seuraa siitä noin miljardin lasku siirtymäaikana. Toiseksi pohjoinen tuki on rahoitettava sataprosenttisesti kansallisella rahoituksella. Tähän emme saaneet Euroopan Unionia mukaan.+

+Ministeri Pura totesi jakaneensa pohjapaperin kansallisten valmistelujen suunnasta. (liite 7)+

+Ministeri Viinanen kysyi, **voidaanko Euroopan unionista saada ennakkotieto kansallisten toimien tulkinnoista jo ennen kuin lait viedään eduskuntaan.**+

+Ministeri Viinanen totesi, että jo käytännön suorituksena Euroopan Unioniin liittyminen on uskomaton vyyhti, ottaen huomioon sen budjettivaikutukset. **Euroopan Unionin tulkinnat on oltava selvänä ennen kuin lakeja viedään eduskuntaan.**

Keskeisistä ministeriöistä on irrotettava virkamiehet tekemään valmistelutyötä täyspäiväisesti.+

+Myös ministeri Rehn korosti, että ratkaisun eri osasten, on oltava paikallaan ennen kuin mennään kansanäänestykseen.+

Iltakoulun pöytäkirja 9.3.1994

Vääntö kansallisen tukipaketin yksityiskohtien suhteesta kansanäänestykseen, varsinkin ministerien Salolainen ja Norrback sanat ovat enteelliset.

Sitaatteja pöytäkirjasta, (lihavointi, kursivointi ja alleviivaus kirjoittajan):

+HALLITUKSEN ILTAKOULU / VIIKKO 18/1994. PÖYTÄKIRJA. Aika: 4.5.1994 kello 17.00 - 18.45. Paikka: Pääministerin virka-asunto, Kesäranta. Läsnä: Pääministeri Esko Aho. Ministerit: Heikki Haavisto, Anneli Jäätteenmäki, Mauri Pekkarinen, Iiro Viinanen, Olli-Pekka Heinonen, Tytti Isohookana-Asunmaa, Mikko Pesälä, Ole Norrback, Pertti Salolainen, Jorma Huuhtanen, Toimi Kankaanniemi, Ilkka Kanerva, Sirpa Pietikäinen. Oikeuskanslerinvirastosta Jorma S. Aalto. Eduskuntaryhmistä Boris Renlund, Bjarne Kallis, Ben Zyskowitz. Tiedotusyksiköstä Kauko Holopainen. Pääministerin avustajista Maria Kaisa Aula, Timo Relander, Pekka Huhtaniemi. Muista avustajista Jan Vapaavuori.+

+2 Suomen EU-jäsenyyttä silmällä pitäen hoidettavat asiat

Ministeri Salolainen. Asiantuntijat valtiosihteeri Veli Sundbäck, alivaltiosihteeri Antti Satuli, apulaisosastopäällikkö Eikka Kosonen, toimistopäällikkö Antti Kuosmanen, lähetystöneuvos Kari Halonen.+

+Ministeri Salolainen esitteli muistion EU:n jäsenyyttä silmällä pitäen käsiteltävistä kysymyksistä (liite 2). Hän ehdotti, että 16.5. olisi takaraja EU-kansanäänestyslain antamiselle eduskunnalle ja muille tarvittaville ratkaisuille.+

Pääministeri Aho totesi aikataulukysymyksistä, että ratkaisut on saatava valmiiksi viivyttämättä. Lähden siitä, että kansanäänestyslaki ja kansallisen ratkaisun sisältö voidaan antaa eduskunnalle yhtä aikaa. Ministeri Salolaisen ehdottama 16.5 on liian nopea, se ei onnistu. Takarajaksi ehdotan 26.5. Silloin annettaisiin kansanäänestystä koskeva hallituksen esitys ja kansallisten toimien sisältö. Tämä on sitten ehdoton takaraja. Sen pidemmälle ei voida mennä, jotta eduskunta ehtii käsitellä asiat.+

Î Ministeri Salolainen totesi, että julkisuudessa hallitusta tullaan arvostelemaan, koska kansanäänestyslailla ei ole asiallista yhteyttä kansallisen paketin kanssa.Î

+Ministeri Pesälä totesi, että kansallisesta paketista on tiedettävä myös yksityiskohdat.+

+Ministeri Salolainen korosti, että hänen mielestään kansanäänestyslailla ja kansallisella paketilla ei ole asiallista yhteyttä.+

Î Ministeri Norrback totesi, että asia on kokonaisuus. EU hyväksyy myös kansallisen paketin, se on tosiasia. Kansalaisten pitää tietää kokonaisuus.Î

+Ministeri Pekkarinen kysyi kansallisten toimien lainsäädännöstä. Aiotaanko se hoitaa kuntoon ennen kansanäänestystä.+

+Ministeri Haavisto sanoi, että kansallisten toimien lainsäädäntö on saatava valmiiksi ennen kansanäänestystä.+

+Pääministeri Aho sanoi myös että se on välttämätöntä.+

+Käytiin keskustelua siitä, miten oppositio tulee mukaan EU-jäsenyysasian valmisteluun.+

+Ministeri Salolainen korosti, että oppositio tulee hyväksyä sopimus sekä EU:n kanssa hyväksytyt kansalliset toimet. Siksi on perusteltua käydä neuvotteluja heidän kanssaan. Tämä on kokonaisuus.

Pääministeri Aho totesi, että hän on samaa mieltä. On neuvoteltava oppositio kanssa etenkin jos eduskunnalle annetaan tiedonanto asiasta.

Kirjattiin seuraavat päätökset:

+Huomioidaan hallituksen neuvottelussa 3.5.1994 tehdyt päätökset:

- Ministeriöiden tulee pidättäytyä EU-tahojen kanssa neuvotteluista, joissa sitoudutaan hankkeisiin tai ohjelmiin ennen kuin hallitus on ottanut niihin kantaa.+

+EU:n yhteisen maatalouspolitiikan hoitamiseen liittyvät ehdotukset valmistellaan hallituksen 19.5.1994 pidettävään neuvotteluun.+

Millaiset olivat neuvottelujen lähtökohdat?

EY-ministeriryhmän kokous 2/93 21.1.1993:

"Keskusteltiin Suomen maatalousneuvottelutavoitteista Härmälän suorittaman esittelyn pohjalta. Muistion yksityiskohtiin esitettiin huomautuksia ja mm. kokonaistaloudellisista vaikutuksista katsottiin tarvittavan enemmän tietoa. Muistion peruslähestymistapa todettiin hyväksytyksi."

-2. Siirtymäkausi

Siirtymäkausi koostuu kahdesta jaksosta, joiden yhteispituus on enintään 12 vuotta. Siirtymäkautta voidaan lyhentää sillä edellytyksellä, että muiden neuvottelutavoitteiden . ennen muuta pohjoisten maatalousalueiden tukimallin - toteuttamisessa onnistutaan hyvin.

Ensimmäisen kauden aikana tuotteiden hintataso sopeutetaan EY:n hintatasoon ja toisen aikana Suomi voi edistää maatalouden sopeuttamista ja kilpailukykyä EY:n yleisistä säännöksistä poikkeavilla tukitoimilla.+

Maa- ja metsätalousministeriön EY-maatalousjaoston kokous 10/93 17.8.1993

Läsnä: Härmälä (pj), Talvela, Ruska, Satuli, Sundbäck, Pekkala, Selinheimo, Valtonen, Kekkonen, Kärkkäinen (MMM), Taskula, Vesanto, Lastikka, Laine, Hyvönen, Rosendahl , Boldt, Mäkinen (siht).

Esillä olleet asiat eivät tulleet kuntoon yhdessä kokouksessa. Siksi pidettiin heti seuraavana päivänä toinen kokous:

Maa- ja metsätalousministeriön EY-maatalousjaoston kokous 11/93 18.8.1993 (lihavointi, kursivointi ja alleviivaus kirjoittajan):

Läsnä: Härmälä (pj), Satuli, Sundbäck, Kuosmanen, Pekkala, Valtonen, Kekkonen, Kärkkäinen (MMM), Taskula, Vesanto, Lastikka, Laine, Hyvönen, Boldt, Mäkinen (siht)

Mielenkiintoisinta pöytäkirjassa on kokouksen puheenjohtajan Esa Härmälän kommentti, joka Härmälän kannalta on kiusallinen:

"Härmälä totesi, että pohjoisen tukimallin avulla siirtymäjärjestelyistä voidaan saada hyvinkin etupainotteinen, jolloin siirtymäajan tarve voi jäädä lyhyeksi."

Näiden kokousten jälkeen oli vuorossa ministerikokous:

EY-ministeriryhmän kokous 11/93 25.8.1993,

kohta 1:

"Käsiteltiin ehdotus maataloutta koskevaksi Suomen neuvottelupositioiksi (19.8.1993). Hyväksyttiin ehdotuksen peruslinjaus."

Pohjana Suomen maatalouspositiolle oli 132-sivuinen EY-positio, joka perustui acquis'iin:
"FINNISH POSITION PAPER
AGRICULTURE"

Kommentti:

Positio on pääosin englanninkielinen. Suomenkielistä tekstiä positiossa ovat kannanotot jo voimassaolevaan EY-säädäntöön.

Kohta 2:

"Myös tavoitteiden sisältö hyväksyttiin, kuitenkin niin, että yksityiskohtia koskeneen keskustelun seurauksena muutama kohta vielä tarkistetaan."

Kommentti:

Tarkistamista koskevat kohdat on lueteltu pöytäkirjaan.)

Kohta 7:

"Ministeriryhmälle oli myös jaettu tiedoksi analyysijä maataloutta koskevien Suomen neuvottelutavoitteiden kansantaloudellisista vaikutuksista. Analyysit ovat VVM:ssä ja MMM:ssä laadittuja eikä niitä ole käsitelty valmistelujaostossa."

Kokouksen kaikki kohdat koskivat maataloutta. **MMM:ssä laadittua analyysiä ei pyynnöistä ja etsimisestä huolimatta ole löytynyt.**

VVM:stä on olemassa seuraavat kaksi analyysiä:

"VALTIOVARAINMINISTERIÖ 3.8.1993, Kansantalousosasto, Sari Salmi ja Heikki Sourama: MAATALOUS, ELINTARVIKETAALOUS JA EY:N JÄSENYYS; Analyysi kansantaloudellisesta vaikutuksista, I Siirtymäkausi viisi vuotta", (12 sivua)

"VALTIOVARAINMINISTERIÖ 22.8.1993, Kansantalousosasto, Sari Salmi ja Heikki Sourama: MAATALOUS, ELINTARVIKETAALOUS JA EY:N JÄSENYYS; Tiivistelmä kansantaloudellisesta analyysistä ", (4 sivua)

EY-ministeriryhmän kokous 12/93 31.8.1993,

kohta 1:

"Käsiteltiin maatalouspositiosta auki jääneet kohdat valmistelujaoston esitysten pohjalta. Päätettiin, että neuvottelutavoitteissa esitetään öljykasvien peruspinta-alaksi 120.000 hehtaaria, emolehmien lukumääräksi 100.000 ja peltoalaperusteiseksi tueksi Etelä-Suomessa 271 ecua. Lisäksi todettiin kaksi lisäystä tavoitteisiin: suojalauseke ja porojen kuljetusta koskeva esitys."

Pöytäkirjan liitteenä on ulkomaankauppaministeri Salolaisen lausunto:

"Suomen EY-maatalouspositiosta (ulkomaankauppaministeri Salolainen 25.8.1993):

Hyväksyn hintasopeutumista koskevan formuloinnin, koska se on riittävän avoin.

Samalla totean, että pohjoinen tukimalli ja muut maataloudelle tavoiteltavat suorat tukimuodot ovat niin kattavia, että jos suurinkin osa niistä toteutuu, on siirtymäkauden tarpeellisuus kyseenalaista. +

Seuraava kokous:

EY-ministeriryhmän kokous 13/93 1.11.1993(lihavointi kirjoittajan)

Läsnä: Pääministeri Aho ja ministeri Haavisto
Avs Sundbäck, osp Satuli, ylij Eriksson, aop Kosonen, tp Eerikäinen, tp Kuosmanen, fn Aarnio, Isn Jääskinen, kn Härmälä ja In Halonen

Eav Huhtaniemi/VNK, osp Reimaa/UM ja projektip Natri/UM

Kohta 2.

"Maatalouden osalta **pyritään vaikuttamaan komissioon siten, etteivät sen linjaukset muodostuisi ahtaiksi ja vaarantaisi neuvottelujen viemistä Suomen kannalta hyväksyttävään lopputulokseen. Pääministeri lähettää asiasta kirjeen puheenjohtaja Delors'ille, ministeri Haavisto tapaa komissaari Steichenin ja virkamiestasolla ollaan yhteydessä komission jäsenten kabinetteihin.** Aluepolitiikan osalta palataan ministeriryhmässä kysymykseen ns. interlinked-seutukunnista."

Kommentti:

Suomi odotti marras-joulukuussa 1993 komission lausuntoa maatalouspositiostaan. Antti Kuosmanen kertoo kirjassaan, että komission tyyly vastaus Suomen esitykseen kiersi vanhoissa EY-maissa.

MUISTIO N:O 1075 19.12.1993

Kirjoittaja on Veli Sundbäck, muistio on luonnos käsiteltäväksi EU-ministerityhmän kokoukseen 20.12.1993.

Kommentti:

Muistio ja kokouspöytäkirja 16/93 20.12.1993 ovat **KHO:n 17.10.2000 tekemällä päätöksellä Dnro 279/1/00 SALAISIA.**

Sitaatti muistiosta 1075:

MINISTERIKOKOUKSEN 21.12. JÄLKEEN AVOIMEKSI JÄÄVÄT ASIAT:

kohta 3. MAATALOUS:

" Asiasta on laadittu erillinen muistio. Komissio on parhaillaan laatimassa yksityiskohtaisia unioniposioliuonnoksia.

EHDOTUS:

KOROSTETAAN UNIONILLE POHJOISEN TUKISYSTEEMIN ENSISIJAISUUTTA KIIREELLISIMPÄNÄ NEUVOTTELUKYSYMYKSENÄ. TYÖSKENNELLÄÄN AKTIIVISESTI LEVEYSPIIRIKRITEERIN HYVÄKSYMISEKSI UUTENA TÄYDENTÄVÄNÄ TUKIKRITEERINÄ.

PYRITÄÄN SELVITTÄMÄÄN KOMISSION ESITTÄMÄN HINTASOPEUTUMISMALLIN TOTEUTTAMISMAHDOLLISUUKSIA, SEURAUVAIKUTUKSIA JA SEN EDELLYTTÄMIÄ YHTEISÖ- JA KANSALLISIA TOIMENPITEITÄ. PYRITÄÄN SOPIMAAN MAHDOLLISIMMAN NOPEASTI TEKNISEMPIÄ MAATALOUSKYSYMYKSIÄ, JOTKA EIVÄT LIITY TUKISYSTEEMIIN TAI HINTASOPEUTUKSEEN."

Em. muistio oli tehty seuraavan päivän (20.12.1993) EU-ministerikokousta varten, jossa puolestaan valmisteltiin asiat seuraavina päivinä pidettävää ministeritapaamista varten.

Tämä kokouksen jälkeen on olemassa kaksi **Î minipakettiinÎ liittyvää alunperinkin SALAISEKSI määrättyä pöytäkirjaa ja niiden SALAISET liitemuistiot.** Näistä käy ilmi, että neuvotteluissa keskitytään oleellisiin asioihin. Näin maatalousneuvottelut jäivät viime tinkaankin, maratonistuntoon.

Vaalipetos

Sen lisäksi, että maratonin salattu neuvottelutulos oli vaalipetos, voidaan sanoa, että vaalipetos täyttyy myös;

- LOPULLISESTA EHDOTUKSESTA tukipakettia koskien viisi päivää kansanäänestyksen jälkeen.
- **lisähintailluusiosta, joka syötettiin maataloustulolakiin**

LOPULLINEN EHDOTUS

Uusilahti 24.9.2003, MUSTAA VALKOISELLA, päätoimittaja Kari Naskinen (lihavointi kirjoittajan):

+Kun Suomessa järjestettiin kansanäänestys EU-jäsenyydestä 16.10.1994, niin kaksi päivää aikaisemmin maatalousministeri Mikko Pesälä kertoi eduskunnan täysistunnossa, ettei kansallisten lisätukien suhteen ole epäselvyyksiä. Kuitenkin vasta viisi päivää kansanäänestyksen jälkeen eli 21.10.1994 hallituksen EU-ministerivaliokunta hyväksyi asiakirjan "Ehdotus maatalouden kansalliseksi tueksi siirtymäkauden aikana". Siis vasta ehdotus. Ulkoministeriön tietopalvelusta saatujen asiakirjojenkin mukaan sopimus kansallisesta tukipaketista ei ollut valmis vielä kansanäänestyspäivänä.

Kuitenkin kansanäänestyksessä kysyttiin, pitäisikö Suomen liittyä Euroopan unioniin neuvotellun sopimuksen mukaisesti.

Kummallinen kysymys, koska maatalouden kansallisesta tukemisesta ei neuvotteluja ollut edes aloitettu. Vaalipetos.

Kuosmanen kertoo kirjassaan, että kansallisesta tukipaketista neuvoteltiin vielä vuoden 1994 lopulla! Tuo Kuosmanen antama vinkki kirvoitti pyytämään ulkoministeriöstä loppuvuoden 1994 asiakirjoja, jotka myös todistavat, että kansallista tukipakettia ei ollutkaan neuvoteltu loppuun!

Todennäköistä onkin, että jos Suomen kansa olisi tiennyt koko homman olevan vielä täysin levällään, olisi kansanäänestyksen tulos ollut kielteinen EU-jäsenyydelle.

Näinhän kävi Norjassa. Norjalaiset keskeyttivät maataloustukia koskeneet maratonneuvottelunsa, julkaisivat aikaansaadut sopimukset omalla kielellään ja äänestivät jäsenyyttä vastaan.Î

Antti Kuosmanen sivu 39:

"Maratonistunto oli neuvottelujen ehdoton huipentuma, vaikka neuvottelut eivät siihen päätyneetkään. Niiden jälkeinen vaihe oli taas laskusuhdannetta kahdestakin syystä. Ensinnäkin EU juuttui sisäisiin kiistoihin määrävähemmistökyynnyksen takia (siitä on enemmän luvussa 32) ja toiseksi jouduttiin sopimustekstien laadinnan yhteydessä yllättäen käymään tiukka taisto jo kerran sovittujen asioiden puolustamiseksi EU:n avaamisyrittäjiä vastaan. Neuvottelujen lopullinen päättäminen 12.4.1994 tapahtuikin vähemmän sydämellisissä merkeissä, kuten myös käy vielä ilmi.

Maatalouteen liittyvät ongelmat eivät jättäneet neuvottelijoita rauhaan varsinaisten neuvottelujen päätyttyäkään, sillä aina vuoden loppuun saakka jouduttiin käymään tiukkaa väantöä niin sanotun kansallisen paketin hyväksymisestä. "

" Maatalousneuvottelutuloksetkin oli näin saatu kirjoitetuksi liittymisasiakirjoihin. Maatalousneuvottelujen tarina ei kuitenkaan loppunut siihen. Seuraavaksi alkoi taistelu niin sanotusta kansallisesta tukipaketista."

Kommentti:

Paketin sisältö oli vielä auki, sillä viisi päivää kansanäänestyksen jälkeen (perjantaina 21.10.1994) hallituksen EU-ministerivaliokunta hyväksyi LOPULLISEN ESITYKSEN EU:lle lähetettäväksi!

Virkamiesten illuusio lisähinnoista

Kuosmasen kirja, kursorisesti:

Maatalouskomissaari Renè Steichenin kirje ministeri Pesälälle syyskuun puolivälissä 1994 tulkittiin myönteiseksi arvioksi, että lisähinnat tulisivat hyväksytyiksi.

Suora sitaatti (lihavointi, kursivointi ja alleviivaus kirjoittajan):

"Tältä pohjalta valmisteltiin tarvittavat kansalliset lakiesitykset, joissa **pääasiallisiksi tukimuodoiksi siirtymäkaudella todellakin valittiin lisähinnat**. Maatalousministeriö saattoi lokakuun alkupuolella 1994 julkisuuteen tämän aikomuksen samoin kuin muut keskeiset kansallista pakettia koskevat suunnitelmat."

Kursorisesti: Ja sitten tuli tieto, että komissio hyväksyykin lisähintojen muodossa maksetun tuen vain maidolle.

Suora sitaatti:

"Pahaksi tilanne pääsi, kun tieto komission kielteisestä kannasta tuli julkisuuteen. Joko komissaari Steichen tai joku hänen virkamiehensä oli puhunut ohi suunsa suomalaiselle lehtimiehelle. Kotimaassa **nousi kova häly siitä, että komissio ei hyväksyisikään kansallista pakettia, vaikka maatalousministeriö oli juuri tiedottanut, että kaikki on hyvällä mallilla. Kansanäänestys lähestyi ja tunteet kävivät kuumina.**"

Sitaatti 130:

"Suomessa ei kuitenkaan voitu tässä vaiheessa hyvitellä Steichenia. **Hallitus ei voinut kasvojaan menettämättä perua julkisuuteen toimitettua suunnitelmaa kansallisen paketin täytäntöönpanosta. Erkki Liikanen onnistui taivuttelemaan komission kiistämään, että julkisuuteen päässyttä väitettyä lausuntoa olisi annettu.** Komissio totesi keskustelujen paketista jatkuvan ja uskovansa, että myönteiseen ratkaisuun päästään. **Hallitus ilmoitti, että tukipaketin vaatimien toimenpiteiden valmistelu jatkuisi suunnitellulla tavalla.**"

"Episodi oli erityisen kova paikka maatalousministeri Mikko Pesälälle, joka ei noina päivinä tainnut nauttia herrana olemisesta. Siltä ainakin vaikutti käydessäni hänen luonaan, kun hän virkamieheineen valmistautui omaan tiedotustilaisuuteensa asiasta. Eroilmoituskin oli lähellä, mikäli jo julkaistuja suunnitelmia olisi muutettava. Koetin rauhoitella; ei pidä puhua erosta, se vain pahentaa tilannetta."

Kuosmanen kertoo, että lisähinnat eivät todellakaan kuuluneet sopimukseen!

Mikä oli jäsenyydestä saatu hinta?

Oliko LSO:n pelastaminen jäsenyyden hinta?

Erään 1994 kokouspöytäkirjan liitteiden joukosta löytyi muistio:

" VALTIOVARAINMINISTERIÖ " VALTIOVARAINMINISTERIÖ
MAATALOUDEN EU-SOPEUTUS
Verotus- ja budjettikysymykset
Työryhmämuisto 8.4.1994"

Työryhmään kuuluivat ylij Lasse Arvela, (pj), VVM:stä, jäsenet kp Reino Uronen, varalla Heimo Hanhilahti MMM:stä, kn Esa Härmälä UM:stä ja aop Erkki Virtanen VVM:stä.

Muistiossa on sisällysluettelon kohdassa ongelmia+teksti, jossa kerrotaan, että perustetaan valtion budjetin ulkopuolinen rahasto. Rahastoon tuleva raha on 100 prosenttista EU-rahaa. Rahastolla on lainananto-oikeus.

Valtion budjetin ulkopuoliset rahastot ovat laittomia. Tällä rahastolla pelastettiin talousvaikeuksissa ollut LSO-teurastamo heinäkuussa. Eräiden tietojen mukaan rahat tulivat finanssitavaratalo Sammon+kautta.

Sivut 15. 16

4. EU:N JA KANSALLISTEN MAATALOUSTUKIEN BUDJETTİKÄSITTELY

4.2 Yleisiä periaatteita (Liite 1)

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan rahoittamiseen EU:n maatalouden ohjaus- ja takuurahaston (EMOTRA) takuusostosta saatavia varoja varten ehdotetaan perustettavaksi budjetin ulkopuolinen Cap-rahasto (EU:n 100 %:n tuki, tuloutetaan rahastoon). Tarvittaessa rahastoon siirretään varoja Suomen talousarviosta, rahastolla tulee olla lainanottovaltuudet.

Nykyinen budjetin ulkopuolinen maatilatalouden kehittämisrahasto (MAKERA) säilytetään ja sen toimintaa ehdotetaan laajennettavaksi niin, että sieltä voidaan suorittaa osa tavoitteiden 5a, 5b ja 6 mukaisia tukia (maaseudun rakenne- ja muut kehittämistuet) sekä kansallisia tukia. Rahastolle tulee säätää lainanottovaltuus. Rahastolle tulee siirtää valtion talousarviosta vuosittain tarvittavat määrärahat. Rahastoon tuloutetaan EU:n osuus tukitoimenpiteistä.

Muilta osin Suomen talousarvioon otettavien määrärahojen ja tulojen kirjaamisessa noudatetaan bruttoperiaatetta (tuen kokonaistarve budjetoidaan Suomen valtion menona, EU:n rahoitusosuus Suomen valtion tulona) lukuunottamatta tutkimus- ja kehittämistoimintaan (T&K) osoitettuja määrärahoja, joiden osalta ehdotetaan noudatettavaksi nettoperiaatetta.

4.3 Ongelmia

1. Ensimmäisen jäsenyyvuoden valtiontaloudellisia erityispiirteitä

Cap-rahastoon tulee siirtää Suomen valtion talousarviosta EU:n vientitukimaksatusten viivettä (1 - 2 kk) vastaavasti 100 - 200 mmk. Cap-reformituen maksatukset voidaan hoitaa lainanottovaltuuden ja EU-ennakkorahoituksen (yht. 280 milj. ecua) turvin.

Ympäristötuen, varhaiseläkkeiden ja pellon metsityksen osalta EU:n rahoitusosuuden tuloutus valtiolle (yht. noin 1 000 mmk) voi siirtyä pääosin seuraavan vuoden puolelle.

LFA-tuen osalta EU:n rahoitusosuuden tuloutus valtiolle (noin 500 mmk) siirtyy seuraavan vuoden puolelle.

2. Muita Suomessa sovittavia asioita

Cap-rahastoon pitää tarvittaessa siirtää vuosittain Suomen valtion talousarviosta varoja. Varojen tarve määräytyy otettujen lainojen koroista ja muista kuluista (EU ei näitä korvaa).+

--

Kyllä on kummallinen rahasto.

Tutkitaanpa uutisia:

Ilta-Sanomien 4.6.1994 (lihavointi ja alleviivaus kirjoittajan):

➤ Hallitus sorvasi tukipaketin LSO:n tarpeiden mukaan

Pääministeri Esko Ahon (kesk) hallitus muotoili elintarviketalouden kansallisen tukipaketin päälinjat LSO:n tarpeiden mukaan.

Paketin ehdot on muotoiltu niin, että tukea voidaan jakaa jo tänä vuonna. Valtion lisätukea voidaan antaa ulkoministeri Heikki Haaviston (kesk) ja ulkomaankauppaministeri Pertti Salolaisen (kok) tekemän lisäpöytäkirjan perusteella. Se laadittiin EU-jäsenyysneuvottelujen yhteydessä Brysselissä.

Pöytäkirjan mukaan Suomi voi soveltaa "EU:n yhteisö sääntöjä (kilpailurajoituksia ja teollisuustukea) joustavasti" sellaisiin kansallisiin tukiin, joiden tarkoituksena on helpottaa tarvittavaa rakenteellista sopeutumista".

Hallitus ei ole julkistanut lisäpöytäkirjaa, joka tunnetaan "Lex LSO:n" nimenä. Se mahdollistaa myös muun kuin elintarviketeollisuuden poikkeuksellisen tuen ilman EU-komission jälkiseuraamuksia.

MTK:n entisenä puheenjohtajana Haavisto myös osaltaan vaikutti LSO:n nykyongelmien; ylikapasiteetin ja miljardivelkojen syntyyn.

LSO:n toimitusjohtajan Simo Palokankaan pelastusohjelma perustuu suoraan "Lex LSO:hon" ja kansallisen tukipaketin ehtoihin.

Ministerit tiesivät

LSO:n suunnitelmat lopettaa Turun tuotanto ja irtanoa satoja ihmisiä maaliskuun eduskuntavaalien jälkeen on ollut ainakin Ahon, Haaviston, Salolaisen, sisäministeri Mauri Pekkarisen (kesk) työministeri Ilkka Kanervan (kok), valtiovarainministeri Iiro Viinasen (kok) ja kauppa- ja teollisuusministeri Seppo Kääriäisen tiedossa.

LSO:n tukitarpeet ovat olleet esillä tukipakettia valmistelleessa ministeri- ja virkamiesryhmässä, hallituksen iltakoulussa sekä eri puolueiden ministeriryhmissä. +

Lex LSO -pöytäkirjat ovat hukassa

Ulkoministeriön Tietopalvelusta pyydettiin kopioita Lex LSO -lisäpöytäkirjasta ja vastauskirjeestä (3.11.2003) ilmenee:

➤ Minkäänlaista lisäpöytäkirjaa tähän asiaan liittyen ei UM:n arkistosta ole löydettävissä, eikä mikään sellaisen olemassaoloon viittaa.

Jouduin asian selvittämiseksi käyttämään myös Helsingin Sanomien uutisarkiston palveluja, joten liitän mukaan sieltä tulostettuja kopioita HS:ssa vuonna 1994 julkaistusta artikkelista. Mainittakoon, että 22.6.1994 julkaistussa artikkelissa mainitusta liiateollisuuden sopeutumisesta selvittäneestä ministeriryhmästä ei löytynyt asiakirjoja UM:n arkistosta. +

Virallista epäämispäätöstä ei ole saatu. Kuuluukohan tämäkin neuvottelujen loppuvaiheiden salaisiin asiakirjoihin?

Julkisuuslain muutostarve

Julkisuuslain muutostarve oli esillä joulukuussa 1994.

OIKEUSMINISTERIÖN Lainvalmisteluosaston EU-asiakirjojen julkisuutta selvittävä työryhmän oli koolla 9.12.1994. Lainsäädäntöneuvos Matti Niemivuo teki 13.12.1994 **MUISTION** nimeltä **+**KANSAINVÄLISIÄ SUHTEITA KOSKEVIEN SALASSAPITOSÄÄNNÖSTEN MUUTTAMINEN**+**

Muistion alussa lukee **+**Julkisuusperiaate on Suomessa julkishallintoa ohjaava keskeinen periaate. Se merkitsee oikeutta saada tietoja viranomaisen toiminnasta muussakin kuin itseään välittömästi koskevassa asiassa.

Muutostarvetta perusteltiin seuraavasti (lihavointi kirjoittajan:

+Salassapidon tarve liittyy toisten jäsenvaltioiden kannanottoihin ja ehdotuksiin, **sekä mahdollisesti** neuvottelujen loppuvaiheisiin sekä yksityiskohtaisiin neuvottelukantoihin. Tässä yhteydessä kysymys on asiakirjoista, joiden julkisuuteen saattaminen voi vahingoittaa tai haitata Suomen edellytyksiä toimia kansainvälisessä yhteistyössä.**+**

Kysymyksiä:

Ketkä tiesivät kertoa OM:n Lainvalmisteluosastolle neuvottelujen loppuvaiheiden asiakirjojen arkuudesta?

Ketkä informoivat, että **neuvottelujen loppuvaiheisiin liittyy tiettyjä asiakirjoja?**

Nuo sanat **+**sekä mahdollisesti**+** on lisätty kynällä EU-ministerivaliokunnan kokouksessa luonnosmuistioon. Tuliko muistioon kirjoitettua liian jyrkkä teksti, jota piti lieventää sanalla **!** mahdollisesti**!** ?

Julkisuuslain asetus astui voimaan 1.1.1995.

Mitä salattavaa EU-neuvottelujen loppuvaiheissa on?

EU-neuvottelujen loppuvaiheissa oli ollut kaiken kaikkiaan seuraavat kiusalliset neuvottelut;

1. Salainen **+**minipaketti - maatalousneuvotteluja koskien tammi-helmikuu 1994.
2. kyseenalaiset maratonneuvottelut 1.3.1994, jotka eivät onneksi joutuneet julkisuuteen.
3. LOPULLINEN EHDOTUS kansallisesta tukipaketista viisi päivää kansanäänestyksen jälkeen 21.10.1994.
4. Maastricht-aiheiden neuvottelut pienessä ministeriryhmässä 20.12.1993, jolloin esillä olivat EMU-, Oikeus-, Institutionaaliset asiat, sekä EU-kansalaisuus ja Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan asioita. Kaikki nuo oli Maastricht-lupaukset annettiin seuraavana päivänä, 21.12.1993, Brysselissä.

Avoimuus **!** demokratian kivijalka

Julkisen vallankäytön ja demokratian peruspilari on nimenomaan avoimuus. Salailu kuuluu diktatuuriin!

Niemivuon muistion alussahan lukee **+**Julkisuusperiaate on Suomessa julkishallintoa ohjaava keskeinen periaate. Se merkitsee oikeutta saada tietoja viranomaisen toiminnasta muussakin kuin itseään välittömästi koskevassa asiassa.**!**

Hyvät lukijat! Hyväksyttekö Te EU-jäsenyydessä tapahtuneet huijaukset?